

Nord og Syd.

Et Ugeskrift.

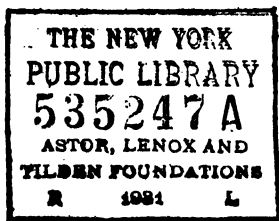
Redigeret og udgivet af M. Goldschmidt.

Fjerde Bind.

(April—Juni).

Kjøbenhavn.
Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1850.

Indhold.

Depotsergeanten.

(Et Portrait).

De gamle Underofficierers Tid er forbi. I vore Rækker see vi ikke meer disse graahaarede, rødnæsede Gjengangere fra Frederik den Stores Dage, stive som en Jernstang, oppustede som en Blære og med en Mine, der paa engang har Noget baade af en Løve og et Faar. Naar en Underofficier nu bringer sin Melding, da er det ikke med hines Huset rystende Appel og Stentorstemme, der saarer Øret paa samme Tid, som Brændeviinsdunsterne saare Næsen; paa Exerceerpladsen hører man ikke „verdammter Kerl“ til hverandet Ord og Svuppene af det halvalderalens Spanskrør. Spanskrøret er forsvundet med Messingkorsene og Messingstillingerne, og vore nuværende Underofficierer gaae med Sølvdekorationer og Glacéhandsker, røge Cigarer og drikke Kaffe og ville nok saa gjerne spille Cavalierer som Soldater.

Siden jeg var en lille Dreng, har jeg havt en vis Respekt for de gamle Messingdekorationer „for tro Tje-

neste". Jeg saae dem tidt hjemme i vor gamle Skovfogeds Stue; under Loftet laa det rustne Gevær med Skeden paa Bajonnetten, og naar den Gamle ret vilde fornøie mig, tog han det ned, viste mig Grebene, og lod mig gjøre dem efter med en Gjærdestav; og naar jeg gjorde det godt, belønnede han mig med at tage sine Udmærkelsestegn ned fra den røde Klædelap over det ormstukne Chatol og hefte dem paa min Blouse. Da rettede jeg mig stolt, og den Gamle spaaede mig, at jeg idetmindste vilde blive Major, fortalte hvorledes det gik til i Krigen, og hvor herligt det var at være Soldat — det Hele klang som et skjønt Eventyr; men Eventyrets Verden er Barnets, Virkeligheden er Mandens — jeg er hverken bleven Capitain eller Major, og Soldaterlivet har ikke viist sig ganske i den Glands, som jeg engang drømte om.

Med samme Glæde, hvormed man møder en gammel Ven efter lang Tids Adskillelse, saae jeg engang ifjor den velbekjendte Messingskilling paa Brystet af en graahaaret Sergeant. Manden vakte min Interesse, jeg ønskede at lære ham at kjende, men han forsvandt for mig — — dog Tilfældet var mig gunstigt, det førte mig atter sammen med ham og det under Omstændigheder, som tillode mig at gjøre hans nærmere Bekjendtskab.

Han er endnu en rask Karl og rank som et Siv, skjøndt hver Morgen lægger Vægten af en ny Dag og et Par halve Pægle paa hans sex og tredsindstyveaarige Hoved. Hans Klæder ere stedse børstede og Knapperne pudsede, og man skal lettere finde en Plet paa en Modedames Silkekjole end paa den gamle Sergeants Trøie. Hans Trin ere saa taktfaste som Slagene af en Kobbersmeds Hammer, og enhver Bevægelse afmaalt, som om den gik ved et Uhrværk. Om Aftenen mønstrer han sit Mandskab med en Alvor, som det gjaldt en Revue for den commanderende General, trækker den gamle Tegnebog op af Tasken, der lige saa sikkert hænger ved hans høire Side som Feltflasken ved den venstre, raaber Navnene op, skjøndt han med eet Blik kan oversee sin halve Snees Trainkudske, og foreslæser „Ordren“, der hver Dag bestaaer i: „møder til Arbeide Kl. 8 imorgen — —“; thi tjenstligt skal det være, siger Sergeanten; uden Orden og Prygl gaaer Tjenesten Pokker ivold! Dog maa jeg sige til Ære for den gamle Soldat, at han er fordomsfri nok til at hylde Nutidens liberalere Anskuelser og sjelden opvarter Karlene med andet end et lille Puf i Maven, naar den stikker for langt frem.

Gamle Ernst er en Hannoveraner og, saa at sige, født Soldat. Som Søn af en Underofficier havde han Kasernegaarden til Legeplads, fra det han kunde gaae. Da han var stor nok til at bære *en Tromme*, gjenløb den

af hans musikalske Øvelser, og da han første Gang førte den lille Vagtparade ud af Porten, og hans Hjerte bankede af Stolthed, var hele Gaardens kvindelige Personale i Vinduerne, og meer end eet Par smukke Øine kiggede efter den ranke Corporal. Men det var ikke sunget for hans Vugge, at hans militaire Løbebane kun skulde være bestrøet med Kjærlighedens Roser. Ernst fandt ingen Ven i sin Capitain, og det maaskee af den Grund, at han fandt en øm Veninde i Capitainens Frue. Det skete saa, at han en Morgen vaagnede til en mindre behagelig Dag i Cachotten — og efter nogen Tids Forløb gik han ud af den, degraderet til Menig. Ernst omtaler aldrig denne Epoke af sit Liv uden at tilføie som Moral: „See, soledes er al jordisk Storhed forgængelig!“ Dog — hans Storhed var ikke tabt for stedse. Hvad han havde mistet i sit utaknemlige Fødeland, gjenfandt han i Danmark, dengang Tilflugtstedet for alle Tydsklands Eventyrere og Deserteurer. Hans Forhold i Tjenesten var rosværdigt, han blev dekoreret for otte og seксten Aars tro Tjeneste og fandt Havn i Christians Pleiehuus i Eckernførde. Her øvede han sig i at bruge det fredelige Vaaben, Naalen, fortalte sine Historier og drak sine Snapse indtil Oprørets Udbrud, da søgte han sin gamle Fane, men da han var for svag til at bære Vaaben, blev han ansat ved et Depot.

Skjøndt han saaledes ikke er Combattant, er dog

Ingen ivrigere Soldat end gamle Ernst. Naar Trommen lyder, spidser han Øren som en Dragonhest ved Trompetens Skrald, og skjøndt jeg ikke har havt Leilighed til at overbevise mig om hans Mod paa Valpladsen, troer jeg sikkert, at han paa Commando „Marsch“ i reglementeret Tempo vil gaae lige løs paa et fjendtligt Batteri uden at see hverken tilhøire eller tilvenstre, naar det ikke befales, og uden at tænke paa den truende Fare. I det Hele er det „at tænke“ Noget, hvormed Ernst ikke befatter sig. Hans Tankeverden begrændses af Ordene „adlyde“ og „adlydes“. En Befaling af en Superieur er for ham et Bud af Skjæbnen; han udfører den bogstavelig, er den end nok saa urimelig, og godtgjør det gamle Ord: „parere Ordre og handle galt“. Af sine Undergivne fordrer han igjen samme slaviske Lydighed. Intet opirrer ham i den Grad, som naar en Soldat begynder sin Undskyldning med: „jeg tænkte“ — da afbryder Sergeanten ham forbittret: „et Fæ tænker, men en Soldat lystrer“, og opremser for den forbløffede Karl, hvilke frygtelige Følger en saadan Tænken kunde drage efter sig, dersom det gik efter Krigsartiklerne. Disse kan han udenad paa sine Fingre; men til yderligere Overbeviisning for Den, der maatte tvivle paa hans grundige Kundskab, fører han stedse et fidtet Exemplar af disse vigtige Bestemmelser med sig i Lommen, og ved enhver mulig Leilighed drager *han det frem og* forelæser høi-

tidelig: „Ifølge Krigsartikelsbrevets Artikel — etc.“ Med sand Fornøielse fortæller han Soldaterne om Krumslutning, „Spidsrodsløben“ og „Asquebusering“ og gjør dem bekjendt med den Respekt, de skylde deres Foresatte. Naar han da fremsætter det Spørgsmaal: „Hvem er Soldatens Foresatte?“ — svarer han med Eftertryk: „Enhver Officier og Underofficier! — hører I? — Underofficier!“ Og lad Soldaten glemme det! Han vil blive overvældet med en Strøm af Skjældsord, der hverken høre hjemme i det danske eller det tydske Sprog, men i et for Sergeanten ganske eiendommeligt, han vil blive nedtordnet af hans Kjæmperøst, og sønderknuust sendt bort med et: „Om — kring, marsch, Klodrian!“

Iøvrigt er Ernst Godheden selv og inderlig afholdt af Soldaterne og Folk, han ligger i Kvarteer hos. Han fortæller sine Smaahistorier gemytlig og har endnu ikke glemt at vise det smukke Kjøn et vist Galanteri. I sine ledige Timer — og dem har han nok af — slaaer han de lange, tørre Been overkors, sætter en Lap paa et Par Buxer, vender en Frakke eller syer en Knap i med saadan Trofasthed, at Klædet maa følge med, naar den skal forlade sin Plads — „thi“, siger han, „Intet seer styggere ud end en Kjole uden Knapper, og Intet er farligere for Disciplinen end Buxer uden samme.“ Beviset har han af egen Erfaring: En forræderisk Seleknap var Skyld i, at han engang foran det snisende

Mandskab maatte modtage en lang Reprimande »i en Stilling, der var høist respektstridig mod hans Superieur og ingenlunde kunde indgyde Soldaten den Respekt, han skal have for sin Underofficier«.

Med en høi Alder forener Sergeanten en god Constitution og et ypperligt Humeur. Han traller Stumperne af en Vise, klapper Pigerne under Hagen, drikker sin Spiritus og gjør sin Tjeneste med et fornøiet Ansigt; bedrøvet er han aldrig, men han »ærgrer« sig. Han »ærgrer« sig, naar Flasken er tom, han »ærgrer« sig, naar Regnen overrasker ham i Pudsen, naar vore Vaaben ikke have Fremgang, og naar Gigten engang imellem minder ham om hans lystige Ungdomsliv. Men den største »Ærgrelse« havde han dog efter Slaget ved Fredericia. Han jublede, og de stride Taarer randt ham ned i de graae Knebelsbarter. »Det er en Hedersdag, det er den skjønneste Dag i mit Lif! — O, min Søn! — Hafde jeg blot ikke haft den Ærgrelse — men det er til at ærgre sig ihjel over.«

»Hvad har Deres Søn gjort, Sergeant?« —

»Hvad han har gjort? — Han har Intet gjort! Jeg har baaret ham paa min Arm, har jeg ikke lært ham hvert Geværgreb og hele Exercitien, jeg har gjort ham til Underofficier — ja til Lieutenant, og hans gamle Fa'er er kun Sergeant; og nu gaaer han hen og døer fra mig, und falder da bei Fredericia!«

Dr. H.

To politiske Skrifter.

I. Ørsted: For den danske Stats Opretholdelse i dens Heelhed. II. Droysen und Samwer: Die Herzogthümer Schleswig-Holstein und das Königreich Dänemark.

I.

Der gives dem, som aldeles ikke ville læse Ørsteds Bog; spørger man dem om Grunden, saa svare de, at de overhovedet ikke bryde dem om, »hvad den Schleswigholsteiner siger«, og naar man, smilende over den evindelige Cirkel, hvori Partifølelsen bevæger sig, fortsætter Spørgsmaalet med den Bemærkning, at en saadan Mand, der i lang Tid har staaet paa Statens høieste Trin, dog mulig kunde give endeel ganske gode Oplysninger og Beviser for sine Anskuelser, saa svare de, at det kan gjerne være, men det er i saadanne Tider som de nuværende en Mands Pligt at holde paa sin engang fattede Tro og paa sine stærke Følelser, endog med nogen Ensidighed, for at bevare sin Kraft, og navnlig vogte sig for Ørsteds slappende Alsidighed eller alsidige

Slaphed, hvoraf Staten har havt nok; de ville tvertimod ham holde deres Mening stiv som en Humlestang, selv om det skulde være deres Skjæbne, at Begivenhederne maae komme og knække den. Enhver faaer i saa Henseende have sin frie Villie; men med Hensyn til Ordet „slappende Alsidighed", som man bruger om Ørsted, turde det være retfærdigt at gjøre Forskjel mellem Statsmanden, der mellem sine egne og Andres kjæmpende Meninger ikke havde Handlingens-Mod, ikke kunde finde Kraft til energisk at ville Noget, ei heller Midler til at sætte sin Villie igjennem, naar han havde en — og Statsretslæreren, Videnskabsmanden, Forskeren, der har Tankens Mod, gaaer frygtløs mellem alle Meninger, saalænge de blot ere blege, livløse Meninger, afveier deres Ret og Uret, og overlader til Medborgere at dømme og handle. Her er Alsidigheden vel paa sin Plads, forsaavidt den nemlig er Midlet til at komme Sandheden nær. Ensidigheden er i Virkeligheden ingen levende Kraft, men et dødt Lod i Retfærdighedens Vægtskaal, og man indrømmer ikke Modstanderen det Allerringeste ved at opgive sin Ensidighed: har han paastaaet at 2 og 2 er 5, og jeg i Vrede har opstillet den Sætning imod ham, at 2 og 2 er 3, saa paakalde vi kun begge en høiere Magts Indblanden for at give os begge Uret, og Modstanderen vinder slet Intet ved, at jeg gjør et Skridt fremad „til Forsoning"

og siger: 2 og 2 er 4. Saaledes have vi forstaaet Forsoning, nemlig ikke som en Opgivelse af Danmarks virkelige Ret, men som en Tilnærmelse til en gjensidig Retfærdighed og Fribed, hvilken vi troede at finde udtrykt i Føderativstaten, og vi kunne nu saa meget mindre undlade at anbefale Ørsteds Bog til ombyggelig Læsning og Overveielse, som den i væsenlige Punkter slutter sig til hiin af os anbefalede og forsvarede Føderativstat. Der er herved kun det Besynderlige, at Ørsted fremtræder, som om han bragte et ganske nyt, overraskende Sandhedsbudskab, medens det dog er en ubestridelig Kjendsgjerning, at han, der engang var og skulde være Fører i Staten, i Marts 1848 gled taus og afmægtig tilbage, medens vi Andre som menige Soldater kjæmpede nede i Folket, kjæmpede med vor hele Tilværelse, uden Haab, blot uvilkaarlig drevne fremad, enten af Anelse eller af Ideens Bydende, strede for en Række af de Anskuelser, Ørsted nu udhæver (de negative, Oppositionen mod Eiderpartiet) — og medens det er en ligesaa sikker Kjendsgjerning, at de Samme senere have taget Stødet af og skaffet Plads for en anden Række af disse Anskuelser (de positive, Forslag til en ny Ordning af Monarkiet). Der er vistnok ikke Plads eller Tid til en smaalig Strid, medens Staten er i Fare; men der skal være Retfærdighed i Alt, og naar Nogle ikke ville give Ørsted Ret, fordi han er Ørsted, saa ville vi ikke tillade Hr. Geheime-

Conferentsraaden at gjøre en liden Uret, uagtet han er Ørsted. Vi ville nu og senere med al Tak og Anerkjendelse benytte de mangfoldige Oplysninger, han anfører til Sagens Beslyrkelse og Fremme, „for den danske Stats Opretholdelse i dens Heelhed“, og naar han i sine Slutninger med Hensyn til Føderativstatens indre Ordning kommer til et andet Resultat end vi, ville vi forsøge at give Grunde for vor Mening.

Men, siger nu en anden Klasse Læsere, den fuldstændige Modsætning til hine forannævnte, hvad kan det Hele hjælpe, hvortil nytter al Discussion og Undersøgelse? — Det forekommer Disse, at Ordet og Villien har tabt sin Magt, at ikke blot vi Danske, men alle Europæere ere ude paa Begivenhedernes store Ocean, hvor Passatvindene ere ophørte, hvor Stormene gaae lunefuldt eller despotisk og Skibenes Ror ere knækkede. Der synes vissselig ogsaa at være foregaaet Meget, som kan fremkalde Tvivl om Tankens og Ordets Magt — lad os blot tage et Exempel fra Indlandet: Husker man den 22de Marts 1848, da hele Kjøbenhavns Befolkning bølgede i Gaderne, livfuld, begeistret, urokkelig troende paa det „folkelige Ministerium“, som var isærd med at dannes, og da et sagte Ord om, at dette Ministerium senere kunde være Gjenstand for en „loyal Opposition“ vakte almindelig Uvillie, næsten som en Blasphemi. Husker man den Dag eller hine Tillidens Dage? O,

man har oplevet saa meget, man er bleven saa gammel i de sidste to Aar, man kan have Møie med at gjenfinde Erindringen tro, men Mindet om hiin Tid kan dog ikke være borte, det maa ligge som en visnet Blomst i en Bog, og man behøver blot at slaae op for igjen at troe at fornemme Duften. Velan, erindrer man da nogle faa Maaneder efter? Dette Ministerium havde ikke mødt nogen Opposition, Ordets Magt havde ikke reist sig imod det, under den fælleds Fare havde Alle, Venner og Modstandere, stillet sig til dets Raadighed, hverken nægtet det Penge eller Menneskeliv, og den 17de Novbr. f. A. bleve dets meest betegnende, meest „folkelige“ Medlemmer, ligesom af en usynlig Magt, trængte bort fra Ministerbænken, ud af Rigsforsamlingens Dør, de forsvandt for Forsamlingen, der gjerne vilde bevare dem, men ikke engang formaaede at række Hænderne ud for at holde dem tilbage. Det var Ideen, Skjæbnen, Omstændighederne — eller hvad man vil kalde det — som gjorde Plads, som ryddede Bænken, skred stolt forbi det tause Ord og syntes at sige: Jeg behøver Dig ikke. Altsaa, det var Skjæbnen, og det skulde synes, at man ganske rolig kunde lægge Hænderne i Skjødet og lade den raade. Men undersøger man nøiagtigere „Skjæbnen“, ikke blot i dette enkelte Tilfælde, men overhovedet i det politiske Liv, saa er den — man henlægge under Skjæbnen blot ikke „Ulykker“, saasom Vand-

flod, Misvært, pludselig Død — ganske den samme som i det private Liv, Barn af hver Mands Gjerning, Lyd af den Tangent, han selv har anslaaet, Virkning af en Aarsag, der uafviselig gjør sig gjældende som endog den ringeste Regningsfeil i et Reguladetristykke. I Statens mangehundredaarige Tilværelse kommer Skjæbnen og viser sig ubønhørlig ved ethvert vilkaarligt Brud paa Historien, som igjen ikke er Andet end den Række af Kjendsgjerninger, Nødvendigheden Tid efter anden har fremkaldt, og denne Nødvendighed gaaer som bydende Magt, velkommen eller uvelkommen, i Arv fra Slægt til Slægt.

Først paa dette Punkt troe vi nogenlunde fuldstændig at have betegnet Indholdet af Ørsteds Skrift, som vi derefter kunne dele i to Afsnit: Den mere private Deel, hvori den forhenværende Statsmand gjør Regnskab for sine personlige Anskuelser og disses Forhold til hans Regeringshandlinger, og hvor enhver tænksom Læser vil kunne see en Nemesis sagte voxe op og faae Næring af hver Feil, af hvert Brud, der indtræder mellem Overbeviisning og Handling — og den offenlige Deel, hvori Statens Historie vises os og det bliver overladt til os selv, om vi for vort ɔ: vort Fædrelands, Vedkommende ville høste Nytte af Skjæbne-Theorien, erkjende Nødvendigheden og ikke blot føie os efter den, men freidig og med fri Bevidsthed hjælpe til, at Resultatet kan komme

saa heldbringende, som vor Fædreneary, Nødvendigheden, tilsteder.

Man kjender tilstrækkelig Ørsteds personlige Tilværelse, forsaavidt den knytter sig til det offenlige Liv, nemlig hans borgerlige Herkomst, hans langsomme Stigen gjennem underordnede Embeder, den store Indflydelse, han imidlertid udøvede som juridisk og videnskabelig Lærer, samt hans derpaa følgende overveiende Deelagtighed i Danmarks indre Lovgivningsvæsen. Hvert Trin, han stiger, er imidlertid for ham kun en Udvidelse af hans Virkekreds, og da han en Dag bliver kaldet til at være Statsmand, modtager han det som en anden Embeds-Udnævnelse og gaaer til sit Kald som en tro og dygtig Embedsmand. Men Embedsmanden lyder, Statsmanden har en Villie — her er det væsenlige Brud, der betegner Personligheden Ørsted. Man kan rigtignok spørge, hvor den bydende Villie skal komme fra, naar man pludselig træder som en Art Ligemand ind imellem dem, for hvem man hidtil har bøiet sig ydmyg, og naar Forholdene, der fremlægges til Ordning, allerede ere tunge og forviklede, uden tilstrækkeligt Stof til at begeistre en Mand, indtage hans Sind og Sjæl for en Plan, der har bestemt Udsigt til at kunne lykkes, og naar endelig den virkelige Magt fattes. Dog er det først senere, naar man kaster et Blik tilbage paa de allerede indtrufne Begivenheder — hvori de begaaede Feil allerede have

deres Deel — at man kan see Haabløsheden; i Tiden og Øieblikket, da det er givet en Mand at handle, pleier han at have Haab og fremtræde med en Villie, hvis han ikke frasiger sig al Andeel i Handlingen og gaaer bort som Lægen fra en opgiven Patient. Anderledes er det som oftest med Ørsted, han er ikke Læge, men bereder og udleverer Medicinen efter Recept; paa ethvert Punkt er han lydig, „som det en ærekjær Embedsmand egner og anstaaer." Denne „selvfornægtende" Lydighed eller personlige Villie-Opgivelse træder blandt Andet frappant frem (Pag. 23), hvor Forfatteren har oplyst os om sin private Mening imod Stændernes Adsplittelse i fire Forsamlinger og derpaa meddeler Grundene til, at han desuagtet bekjæmpede de danske Stænders Andragender om at blive forenede. Han udførte denne Pligt „med saa meget større Nidkjærhed", som han var vis paa, at Begjæringerne vilde blive afslaaede og han frygtede for, at det gode Forhold mellem Konge og Stænder skulde ophøre, men desuden ogsaa af særligt Hensyn til Kongen og sig selv. Han siger: „Det maatte og personlig være mig magtpaaliggende, at jeg ikke skulde antages at have mødt dette Andragende med mindre Kraft, fordi det stemte med den af mig forhen forfægtede Mening, som Kongen i sin Tid havde forkastet". Han ansaae sig forpligtet til at bekjæmpe en Sag ret inderlig, netop fordi han havde elsket den, at vise Kongen (Frederik den Sjette) sin ubetin-

gede Hengivelse i Kongevillien. Var det af Ærgjerrighed? Dertil findes, saa synes os, ikke tilstrækkelige Tegn i Ørsteds Characteer. Man kan kalde det Selvfornægtelse; vi have intet Navn dertil, fordi vi ikke ret kunne sætte os ind i Characteren, endnu mindre i de til dens Belysning hørende Situationer. Os forekommer Ørsted ved denne og lignende Leiligheder som en Styrmand, der veed, at der bliver holdt forkeert Cours, men lyder og selv lægger Roret om, styrer imod Skjærene — eller som en gammel graahærdet Borg-Vasal, der udfører Borgherrens Befalinger, udfører dem trofast, medens han rystende paa Hovedet seer Borgens Forfald rykke nærmere derved. Der er ikke Anledning til at sige, at det er det plebejiske Blod, som her gjør Udslaget, at det er Borgersønnen, der ikke kan finde sig selv midt i Naaden, som paa engang ydmyger og fryder ham; thi den høie, adelsbaarne Greve Reventlow-Criminil gjør nøiagtig som han, er navnlig ligesom han imod det aabne Brev af 8de Juli 1846 og fraraader det, men Begge finde sig i det og medunderskrive dette betydningsfulde Document, og Ørsted vilde, hvis det var blevet ham overdraget at affatte det, ikke have viist sig uvillig, det var jo hans „Embedes Gjerning" (Pag. 152). Der er vistselig, naar man læser Ørsteds Fremstilling, noget Ædelt og Rørende heri ligesom saa ofte i de middelalderlige Vasalforhold; Mændene ville ikke forlade deres Herre, han er født til deres

Overhoved, de gaae blindt med, en fælleds Skjæbne faaer ramme dem. Men var til forskjellige Tider det Urigtige skeet eller det Rigtige blevet forsømt, hvis Monarken fra Først af havde faaet den tilbørlige Respect for disse Mænds Characteerfasthed og følt sig overbeviist om, at de vilde forlade ham, hvis han ikke fulgte deres Raad? Og hvad blev ved deres Eftergivenhed udrettet for Slægten og Riget? Det Fornuftige, hvorom de havde Bevidstheden, og som blev fornægtet, lod sig ikke for evig tildække af Kjærlighedens Kaabe, det brød igjennem og blev til Rebellion. Høist paafaldende er herved en aldeles constitutionel Yttring af Ørsted (Pag. 151). Han og Grev Criminil have talt sammen og været enige om, at vare de „ansvarlige", saa vilde de vinde i Selvstændighed. Ja, hvis Kongen ikke havde havt Magten, vilde de have været mere selvstændige overfor ham, men overfor Majoriteten eller rettere: Majoriteterne? Deres Stilling og store Opgave var jo netop at lede den absolute Kongemagt og benytte den i Kraft af en Ansvarligheds- og Selvstændighedsfølelse hos dem selv; at ønske Ansvarlighed i hiin Tid var med andre Ord at ønske, at Vanskelighederne maatte være overvundne og Alt bragt istand til gjensidig Contentement og Fornøielse. De to Mænd have maaskee staaet sammen i et af Slottets Vinduer, og idet de som Statsmænd troede at skylde hinanden, at sige en politisk-aandrig Bemærkning, ere de kun komne til at

udtale deres hemmeligste, sørgmodige Tanke: Jeg er træt, vi ere trætte Allesammen.

Den skjønneste Tid af Ørsteds politiske Liv eller idetmindste den Periode, han selv helst dvæler ved, er 1840—42. Dengang var der en Plan, rimeligviis udgaaet fra ham, hvorved Alt skulde blive godt (Pag. 32 og flg.): Der skulde i den dybeste Stilhed forberedes en ny Forfatning for hele Staten ved Hjælp af de dygtigste Mænd; de skulde indkaldes endog uden bestemt at vide, hvortil de kaldtes; Værket skulde forberedes ved de grundigste Undersøgelser og desuden ved „passende Foranstaltninger“, nemlig: et velorganiseret Statsraad og et Mellemled mellem de adskilte Stænder. Giv en haard og krigersk Mand Soldater, og naar har har brugt dem og udtømt sin Evne, da kald ham til Regnskab; giv derimod en stille, klog og flittig Mand Ro og Fred, giv en Politiker som Ørsted et Folk, der, medens han tænker, knap drager Aande og ikke udvikler sig; byd for hans Skyld Solen at staae stille i Gibeon og Maanen at standse i Ajalons Dal. En Deel af den dybe, fredelige og hjertelig velmeente Plan kom frem i Forslaget om Stændercomiteer, men fandt ikke den formodede Bistand, navnlig i Hertugdømmerne, og netop nu udbrød Nationalfjendskabet (herom Mere i det Følgende). Planen blev opgivet, enten fordi man paa allerhøieste Sted nu ikke vilde eller indsaae, at man ikke kunde. Ørsted havde nu ikke Andet at gjøre — naar han vilde blive

paa sin Post — end mistvivle og desuden være vred paa den folkelige Bevægelse, som havde forstyrret ham. Fra nu af vide vi Alle, hvorledes han forfulgte Yttrings-friheden, og det, skjøndt Skjæbnen strax ved Begyndelsen gav ham en Advarsel, hvorom han selv giver Meddelelse (Pag. 40): Han udstrøg af den jydske Stændertidende en betydelig Deel af de temmelig heftige og djerve Forhandlinger (i den Peter Hjort Lorenzenske Sag); „herved“, siger han, „udgik nogle af mine Foredrag ..... som maaskee dog kunde have gjort nogen Virkning paa en Tid, da Lidenskaben ei endnu havde fæstet saa dybe Rødder som siden“. Den krænkede Frihed hævnede sig øieblikkelig; imod at opoffre sine egne beroligende Ord fik han det Urovækkende bort — af Stændertidenden, og det brød frem gjennem alle Landets Tidender. Ny Jagt efter Bladene, ny Sympathi hos Folket for den forfulgte Sag og rivende Aftagen af den Tillid og Kjærlighed, for hvilken Ørsted hidtil havde været Gjenstand. Lidenskaben „fæstede Rod“, Ørsted blev rodløs, og da det afgjørende Øieblik kom, da der behøvedes en Støtte mod „Bevægelsesmændene“, forsvandt han saa let, at han syntes bortført af et Vindpust. Men lad os nu tilføie, at det var, som om dette Vindstød tillige borttog en tung Byrde fra Ørsteds Sind og ligesom gav ham tilbage til sig selv. Han bortlægger Ministerkaaben og Stjernen, gaaer i borgerlig Dragt ned i Hip-

podromet og strider der under Hyssen og Larm for at blive valgt til Rigsdagsmand, lig den danske Ritmester, der ikke havde kjæmpet modig nok ved Hoptrup og blev afsat, og derfor frivillig gik med i Felten som menig Husar. Den rastløse Olding vil betale sin Gjæld til Staten og Folket; man kan være uenig med ham, dadle ham, ja domfælde endeel af hans politiske Gjerning; men man maa troe, at der i Sandhed hos ham er Kjærlighed til Fødelandet og en uegennyttig Stræben. Det er ikke alle afgaaende Ministre, især af de „folkelige“, der vedligeholde Ry for Uegennyttighed.

Vi komme nu til den anden, omfangsrigeste Deel af det Ørstedske Skrift, den historiske og statsretlige, og her møder naturligviis først Arvespørgsmaalet. „Hvad der i denne hele Sag fra den historiske Rets Standpunkt er det Sikkreste, er, at Slesvig i det forudsatte Tilfælde, at den kongelige Mandsstamme maatte uddøe, dog maa blive sammen med Danmark“. Kunde der efter gamle Documenter og ved en spidsfindig Fortolkning hæves nogen Tvivl, saa vilde det være om den nordlige Deel af Slesvig (Pag. 74), og hvad Holsteen angaaer, vilde der paa lignende unaturlig Maade blive Spørgsmaal om Landets Deling, idet den sydlige Deel utvivlsomt gaaer i Arv med Danmark, medens mulige Betænkeligheder kunde reises om det Nordlige, og Forfatteren viser derpaa (Pag. 76 og flg.) den hele Urimelighed og

Forvirring, som herved vilde opstaae, især da de rette Arvinger til hvert enkelt Stykke Land kunne være vanskelige at udfinde. Man maa derfor — hedder det videre — komme til den Overbeviisning, at det omhandlede Arvespørgsmaal ikke lader sig opløse ad den historisk-retlige Undersøgelses Vei, efter ældgamle, tildeels usikkre Documenter, men at en moralsk-politisk Nødvendighed ɔ: Historiens Aand, Europas statsretlige Bevidsthed og de vedkommende Landes Tarv, maa føre til, at den hele samlede Stat ogsaa efter den kongelige Mandsstammes Ophør maa blive sammen. Hvad de fremtraadte Arve-prætendenter angaaer, da kan der ifølge den Ørstedske Udvikling ikke blive Spørgsmaal om nogen egenlig Erstatningspligt; „men vel kunde de moralsk-politiske Grunde, hvorfra Forholdsreglen maatte hente sin Berettigelse, føre til en Slags maadeholden Affindelse for dem, som derved tabte Forventninger, der ikke vare aldeles forkastelige“. Læserne have formodenlig allerede for længe siden lagt Mærke til Combinationer, som i en lignende Tanke ere fremsatte; baade i udenlandske Blade og i et lille dansk Skrift er hentydet til, at Storhertugen af Oldenborgs Søn kunde blive dansk Thronarving og Prætendenterne til (Stykker af) Slesvig og Holsteen satte ind i Oldenborg. Dette eller Lignende er vistnok en besynderlig Maade at løse Spørgsmaalet paa; men den Betydning, som gives Personerne *ligeoverfor Folkene*, taber sig dog

ved den Betragtning, at Staternes Ro og Sikkerhed efter europæisk Skik og Tænkemaade knyttet sig hertil, at det, efter den Kantske Sætning, er Staten, der arver Monarken, ikke denne, der arver Staten. Naar det til Udførelsen af en saadan Tanke blev nødvendigt, at Prindsen af Hessen, for at det danske Monarki kunde forblive samlet, opgav sin lovlige Arveret, saa indseer man let, at det danske Ministerium, der skulde anmode ham herom, først aabent og bestemt maatte have erklæret sig for Fælledsstaten (det samlede Monarki). Stormagterne, der vilde understøtte Fællesdsstatsplanen, vilde da naturligviis sikkre ham Hessen. Et danskt Parti, der af skandinaviske Hensyn vilde gjøre en svensk Prinds til Thronarving, maatte aldeles ligefrem kassere den hessiske Families Arveret og erklære Stormagterne, at det ikke anerkjendte Skik og Brug.

Vi skulle ikke længe dvæle ved dette Punkt, der hovedsagelig maa finde sin Afgjørelse i Cabinetterne — mulig ved en Congres — men hellere gaae over til, hvad der med Hensyn til det danske Publikum er det vigtigste, nemlig det historiske Forhold mellem Statsdelene, især med Hensyn til Slesvig. Ved det Historiske forstaae vi ikke her det langt Forbigangne og det Usikkre, der kan være Gjenstand for Fortolkninger og Strid, og vi skulle endog forbigaae den Tid, som Mange af den nuværende Slægt have oplevet, da Slesvig og Holsteen tilsammen

kaldtes Holsteen eller Kongens tydske Lande og Indvaanerne i begge Hertugdømmerne knyttedes mere og mere sammen. Det er Tider og Forhold, hvis Tilværelse vi Danske beklage og fordømme som gamle Feilgreb, og som vi kunne kalde en ulykkelig Arv fra Fortiden, og en meget gammel Arv, siden den er fra 1720. Lad os altsaa med Forbigaaelse heraf undersøge, deels hvad der er skeet saa godt som under vore Øine, deels hvad de nulevende ordførende Mænd selv have deeltaget i, og endelig hvad Tiden lige til nu har bragt af Binding eller Tab. Dette Tidsrum begynder med den 28de Mai 1831, da Stænderinstitutionen blev given. Man skilte Stænderne i fire Dele, tildeels vistnok for desto lettere at kunne beherske den liberale Aand, der var vaagnet ved Julirevolutionen, og som man maatte gjøre Indrømmelser, men man havde derhos en Grund til ikke at forene Hertugdømmernes Stænder i den Omstændighed, at Holsteen var et tydsk Forbundsland, og at begge Hertugdømmer dog havde en selvstændig historisk Fortid. Men for at dette ikke ret tydelig skulde mærkes og foraarsage Protest og Strid, bleve ogsaa de danske Stænder deelte. Næppe var det skeet, saa begyndte ogsaa fra begge Sider Foreningsbestræbelserne —

„Gud trøste dennem, som Aarsag er,
At de ei sammen maae være,

Som have hinanden af Hjertet kjær,
Og elske i Tugt og i Ære«

var dengang, under Frederik den Sjette, Løsenet fra de danske Liberales Side og blev gjentaget af Hertugdømmerne, skjøndt ikke paa Vers. De første danske Andragender gik aldeles ikke ud paa Andet end de danske Stænders Forening, og Ørsted maatte dengang selv undervise dem i det Betænkelige ved, om Hertugdømmerne som Følge deraf ogsaa skulde forenes; han indrømmede blot, at „Adskillelsen af Danmarks Stænder i og for sig var mindre naturlig end Adskillelsen af Hertugdømmerne«, men holdt sig til, at hvis der nu blev gjort Forskjel, vilde det gjøre et skadeligt Indtryk sammesteds, „og den Omstændighed“, tilføier han i sit Skrift (Pag. 26), „at det den Tid var i Alles Bevidsthed, at det var Forholdene i Holsteen, som den hele Stænderindretning skyldtes, gjorde, at foranførte Betragtning da ingenlunde skurrede saaledes i Ørene, som den i den senere Tid vilde have gjort“. — I 1840, da de utallige Petitioner og Adresser om Constitution og Skattebevillingsret bleve indsendte, deels til Kongen, deels til Stænderne, var der nogle faa Adresser, som udtalte Ønsket om en Forfatning fælleds for Danmark og Slesvig. „Men langt fra at gjøre disse til sine, fandt Stænderne sig opfordrede til med Eftertryk at fralægge sig saavelsom Folket den Tanke at incorporere Slesvig i Danmark, erkjendende dette Hertug-

dømmes Selvstændighed, som har sin Begrundelse i Sprog, Lovgivning og nedarvede Institutioner« *. I 1842 fremkom i Professor, nuværende Etatsraad Schouws »Dansk Ugeskrift« et Constitutions-Forslag af Godseier Lutein. Det gik ud paa en særlig Forfatning for Danmark og en anden, særlig for Hertugdømmerne og en fælleds Forfatning for hele Monarkiet med Hensyn til de fælleds Anliggender, saasom Hoffet, Diplomati, Hær og Flaade o. s. v.; i Unions- eller Fælleds-Forsamlingen skulde Kongeriget og Hertugdømmerne have lige mange Repræsentanter. Som et Alternativ foreslog Lutein, at man ogsaa kunde lade Slesvig have sin særskilte Forfatning, altsaa ikke forene det med Holsteen men gjøre en tredeelt Union, og Ørsted formoder, at dette sidste Forslag, »der seer ud som en Efterskrift til en tilendebragt Afhandling, er fremkaldt ved det Gjennemsyn, som Udgiveren (Schouw) anstillede, inden han optog nogen Artikel«. Ørsted bekjæmpede dengang Forslaget gjennem Pressen og udhævede alle de Betænkeligheder, Vanskeligheder, Misligheder o. s. v., hvortil det kunde give Anledning (seet fra Regeringens Standpunkt), og selv fremkom han i samme Aar med Forslaget til sine »stænderske Comiteer«. Ørsted udhæver endnu med taknemlig Erindring (Pag. 261), med hvilken

* Her henvises til Roesk. St. T. Anh. S. 112—13 og Viborg St. T. Anh. S. 129.

Barme Hvidt og Clausen understøttede dette hans Yndlingsforslag, hvorledes nuværende Amtmand Lehmann overvandt sine Betænkeligheder og sluttede sig dertil i Stænderne, medens Schouw anbefalede det gjennem Pressen. Man fandt det dengang rigtigt, at Danske og Tydske skulde sidde sammen i een Forsamling, og at hver Stænderforsamling udvalgte et lige Antal Medlemmer — vi have nok Allesammen engang været „gode Schleswigholsteinere", hvis man ikke slutteligt vil holde sig til den rette Udtydning af Ordet, at Schleswigholsteiner er Den, der vil rive Slesvig eller endeel deraf tilligemed Holsteen ud af den danske Stat. Naturligviis er det langtfra vor Mening, at hine Mænd skulde holdt paa Forslaget, efterat Regeringen havde ladet det falde, vi give her kun Tingenes og Meningernes Gang. — Samme Aar var det, at Sprog- og Nationalstriden kom til Udbrud. Den Mand, som gav Anledningen, er nu død og borte, men har været underkastet mange forskjellige Domme, hvortil den store Modsigelse, der er imellem hans Handlinger, nok kunde give Anledning. Vi have kjendt ham personlig, og vi troe, at han var en overordenlig bevægelig, heftig, næsten exalteret Natur, og at Nøglen til Gaaden ligger her; den Erkjendtlighed, man senere fra dansk Side viste ham, den Hjælp, man ydede ham for at erstatte Virkningen af de schleswigholsteinske Forfølgelser, bør tages som en Følge af hans Adfærd,

ikke som en Aarsag dertil — her gjælder atter: post hoc, non propter hoc. Dette forudskikke vi, før vi omtale, at Peter Hjort Lorenzen i Aaret 1838 havde søgt at sætte de slesvigske Stænder i Bevægelse mod Danmark formedelst Videnskabernes Selskabs Kort, „hvorpaa Slesvig ei var at finde, men istedet derfor Sønderjylland“, samt at han havde andraget paa en slesvigholsteensk Landdag med Skattebevillingsret og Adskillelse mellem Danmarks og Hertugdømmernes Finanser; men dette „blev med stor Pluralitet og med meget skarpe Forekastelser tilbagevülst“. Han begyndte i Aaret 1842 pludselig at tale Dansk i den slesvigske Stænderforsamling og „blev ved at tale Dansk“. Den Vrede og Forbittrelse, dette vakte blandt de tydske Medlemmer, havde naturligviis nok saa meget sin Grund i Hensyn til hans foregaaende Adfærd som i Uvillie mod Danskheden; men det blev her i Danmark fremstillet og opfattet i den sidste Betydning, som en utaalelig Haan, der var viist vort Modersmaal, og det „slog Reveille“, det kaldte Fædrelandskjærligheden til forynget Liv, men i Følge dermed megen Lidenskab. Fra Nu af er der Fjendskab mellem Dansk og Tydsk, Ord og Udfordringer skiftes saa længe, indtil de faae Legeme og sex Aar efter mødes ved Bau og Slesvig. Vrede og Had er fra Nu af tilstede ved alle Forhandlinger, medens Regeringen er raadvild mellem de utaalmodige Elementer og kun erkjender, at det Farligste er,

Intet at gjøre. Arvespørgsmaalet kommer til ved den voxende Sandsynlighed for den oldenborgske Mandsstammes Uddøen og ved Prindsen af Hessens Formæling med en russisk Storfyrstinde. Under den Usikkerhed, som hersker om, hvorvidt Arvefølgen er fælleds i hele Monarkiet, opkommer i Hertugdømmerne en Lære om, at de skulle skilles fra Danmark, medens man fra dansk Side lærer, at kun Holsteen maa bort, og hvad tidligere er blevet tænkt som et fremtidigt, muligt Onde, man ønskede forebygget, bliver nu paakaldt som et Gode, man ønsker snarest mulig: Adskillelse. Kun er man paany og dobbelt uenig, nemlig om hvad og hvor meget der skal bort, og nu er det, at man fra begge Sider begynder at prædike Slesvigs Incorporation, hine i Holsteen og det tydske Forbund, disse i Danmark. — I 1844 fremkommer Usſing med sit Forslag om, at Kongen skal udstede en bestemt Erklæring om Arvefølgen for derved at berolige Gemytterne og give Fremtiden Fasthed, og nu forlange saakaldte Liberale, at Erklæringen skal være ledsaget af strenge Straffebestemmelser mod Yttringsfriheden, forsaavidt den bruges herimod, og at der „imod praktiske Forsøg paa inden Landets Grændse at gjøre nogen Protest gjældende maatte sættes, i det mildeste Tilfælde Exil og i det værste en Kugle“ (Pag. 67). Spændingen gav sig Luft i slige voldsomme og store Ord, der udenfor Stænderne ogsaa løde som: at de

Danske skulde skrive deres Villie med Sværdet paa Tydskernes Ryg, hvorover Tydskerne udbrøde i pathetisk „Entrüstung“, medens de ganske lempelig kunde have svaret Stortaleren: Ja, naar vi vende Ryggen til. Men da nogle Danske saaledes paakaldte Absolutismen, navnlig mod Yttringsfriheden, kom Absolutismen ganske rigtig frem, men over dem selv som de nærmest boende i Særdeleshed og lod dem ingen Udvei, hvorimod de fjernere boende Schleswigholsteinere deels hjalp sig ganske godt, deels vendte sig til den tydske Liberalisme og søgende ved alle Døre søgte Hjælp imod „det russiske System“, medens de paa samme Tid, ved at lede den tydske Nationalfølelse udadtil, tjente de tydske Fyrsters System.

Hvilken sørgelig Tid i det danske Riges Historie! I Regeringen en Blanding af Afmagt og Herrefærd, i Gemytterne Smerte, Forknyttelse og stigende Lyst til Vilkaarlighed, saagodtsom overalt Forglemmelse af Friheden, Tilintetgjørelse af det sidste Lægemiddel for den syge Stat! — I 1846 kom Erklæringen om Arvefølgen, det aabne Brev, der skulde gyde Olie paa det oprørte Hav, hvori Staten gyngede; men det tjente som bekjendt aldeles ikke til at berolige Gemytterne, da det deels yttrede Usikkerhed om nogle Dele af Holsteen, deels fremtraadte aldeles ene og forladt, uden at man havde sikkret sig Anerkjendelse og Medvirken hos de europæiske Magter,

hvad de velunderrettede Førere i Slesvig og Holsteen naturligviis godt vidste. At nogle af Ministrene bestemt havde fraraadet det, er foran omtalt, og desuagtet gjorde en ellers saa betænksom Regering efter to Aars Betænkning dette hastige Skridt — det seer ud, som om der havde været Feber i Statsraadet paa Sorgenfri, som om man utaalmodig vilde gjøre Noget, Hvadsomhelst, blot ikke handle. Uagtet Patentet utvetydig tilsigtede en „Heelstat“, syntes man i Danmark godt om det, fordi det var imod Schleswigholsteinismen, men man sluttede sig ikke derfor til Heelstaten; Svaret hjistnedefra var de slesvigske Stænders Beslutning om at bede Kongen indlemme Slesvig i det tydske Forbund, hvilken Petition kun blev forhindret ved, at man opløste Forsamlingen. Ordet, som dengang blev afskaaret, ventede taalmodig i to Aar, da kom det høitidelig seilende hertil med en Deputation. I disse mellemliggende to Aar synes det, naar man nu seer tilbage, som om Alt kun var beregnet paa, at den sidste absolute Konge skulde have Lov til at døe i Ro imellem Blomster —-après nous le déluge. En Constitution, hvori Friheden kun havde den mindste Plads, blev paatænkt og bragt i Testament; den skulde forberedes ved erfarne Mænd, og da den nye Konge vilde udføre Testamentet.... ja, da udbrød den franske eller den europæiske Revolution. Nu hvilede ikke længer den conservative Aand trykkende over de urolige Gemytter, nu kunde de slaae sig løs og afgjøre deres Mellemværende, „koste, hvad koste vil“. De to Modsætninger i Staten udvexlede kun Feltraab foran Kongens Throne: „Slesvig ind i det tydske Forbund!“ — „Nei, Slesvig ind i Danmark!“ Hverken Tiden eller Sindet var for en Discussion, en Underhandling, hvorved der mulig kunde findes en Middelvei, man maatte løs paa hinanden.

Den Ydmygelse tilskikkedes først det danske Parti — og Folket, der havde sluttet sig til dets Mænd, som de Eneste, der kunde føre i Nødens Stund — at „Opro-

terne« ved Vaabenstilstanden kom i Besiddelse af hele Slesvig, og at Schleswig-Holstein factisk blev dannet. Men i det følgende Aar, da den historiske og nedarvede Ret atter begyndte at fastnes i Europa, opnaaede vi Noget, hvori endog den for vore Vaaben saa hæderlige Dag ved Fredericia ikke havde Andeel, nemlig at Slesvig blev skilt fra Holsteen og skulde have sin egen Forfatning (constitution séparée). Dog vil dette ikke være Andet end en Ulykke, for det Tilfælde, at Holsteen fjernes, fordi dette bortgaaende Land stedse vil søge at drage det løsnede Slesvig fra os, og det er derfor, at ved Spørgsmaalet om Slesvigs Selvstændighed er det paa Holsteen, at Tonen ligger. Vi komme herved ikke til at sige Andet, end hvad vi omstændelig have udviklet i Artiklen om Føderativstaten (7de Decbr. 1849) og skulle hertil endnu blot føie Ørsteds Ord om Holsteen (Pag. 136): »Det synes og, saaledes som Tingene nu staae, klart, at Kongen vil være istand til at holde Holsteen uden for videre Forbindelse med Tydskland end den, som kan udledes af Forbundsakten af 1815, hvis denne for de tydske Stater, som ei ville indtræde i en Forbundsstat, sættes i nye Kraft, ja det turde endog — hvad der vist, efter de nuværende Forhold, vilde være det ønskeligste — lade sig gjøre ganske at drage Holsteen ud af den tydske Forbindelse. Og da antager jeg ikke, at der nu vilde være noget til Hinder for en Sagens Ordning, hvorved Statens forskjellige Bestanddele kunne holdes sammen i en Forening grundet paa deres hidtilværende Forbindelse, med de Lempninger, som de forandrede Forhold kræve«.

Her gjør imidlertid Ørsted den Slutning, at den endelige Ordning skulde bestaae i en Union mellem Kongeriget Danmark og de forenede Hertugdømmer Slesvig og Holsteen. Begge samlede Hertugdømmer skulde have en Forfatning ligesom Kongeriget sin, og de to Statsdele skulde have en fælleds Unionsforsamling med lige mange Deputerede fra hver Side; han kommer altsaa

tilbage til den principale Tanke i Tuteins Forslag af 1842. Imod dette troe vi med Føie at kunne opstille, hvad Begivenhederne, Dagens foreliggende Historie klarlig viser som tilveiebragt Resultat: Vi Danske have faaet Feilen af 28de Mai 1831 rettet, de danske Stænder ere forenede og have dertil erholdt lovgivende Myndighed, foruden at Valgmaaden er radikalt forandret. Hertugdømmernes Forsøg paa at uddrage Consequenserne af Statsfeilen fra 1831, at forene sig med samme naturlige Ret som Østifterne og Jylland, er knækket, Slesvig skal ifølge Fredsgrundlaget have en særskilt Forfatning, adskilt fra Holsteen. Denne Adskillelse er imidlertid — naar Holsteen sluttes til Staten — ikke større end i Tiden fra 1831 til 1848, altsaa ingen ny eller uretfærdig Tilsætning for Hertugdømmernes Vedkommende, og begge Hertugdømmer med de særskilte Landdage ville gjenfinde sig og leve sammen i det danske Monarki, i den tredeelte Føderation mellem Danmark, Slesvig og Holsteen.

Dog maa herved mærkes, at Ørsted ogsaa tænker sig Muligheden af en Deling, der rigtignok er en ganske anden end den, hvorefter et Stykke Slesvig tilligemed Holsteen skulde gaae ud af Monarkiet. Det er den ofte omtalte Sondring, som kunde indtræde, naar det danske Monarki indtil Elben først var gjensidig anerkjendt i Principet, og man saa lagde den sydlige Deel af Slesvig til Holsteen, og Danmark-Nordslesvig tilligemed Holsteen-Sydslesvig hver med sin særskilte Forfatning afgjorde de fælleds Anliggender i en Unionsforsamling. Blandt disse fælleds Anliggender nævner ogsaa Ørsted (Pag. 51) udtrykkelig Tolden, hvis Indtægter, hvor de end falde, maae blive et fælleds Gode for den hele Stat.

Udgivet den 6te April.

To politiske Skrifter.

I. Ørsted: For den danske Stats Opretholdelse i dens Heelhed. II. Droysen und Samwer: Die Herzogthümer Schleswig-Holstein und das Königreich Dänemark.

II.

I det Foregaaende er forsøgt at give en kort, men sanddru og tydelig Udsigt over de slesvigske Forholds Historie fra 1831 til den nærværende Tid, „over Tingenes og Meningernes Gang“. Kun Det er særlig udhævet, der hører til den ledende Tanke, og mange Enkeltheder foreløbig satte tilside; men navnlig have vi ved at omtale den nationale Smerte og Uvillie, som senere kom i Folkets Gemyt, undladt at udpege alle enkelte Tilfælde, der retfærdiggjorde Uvillien og bragte den til at stige høiere og høiere; thi vor Hensigt er ikke at opvække de ubehagelige Minder og gyde ny Olie i Ilden. Vi vide godt, at man bliver populair ved at opregne alle de Forurettelser, Danmark har lidt, al den retfærdige Undskyldning, som er for Vreden og Hadet; men Alt dette svider og stikker

kun som Sand i Øinene, og man bliver ikke derved istand til at see klart paa Nødvendighedens Krav og Rigets Tarv. Der har været Fornærmelser, og der er paafulgt Krig; skal Krigen have ringeste Gnist af Fornuftighed i sig, saa bør den være som en Duel: man stiller Personlighed mod Personlighed, Liv mod Liv, og naar den har fundet Sted, naar „Ærens Fordringer ere tilfredsstillede“, række de Overlevende hinanden Haanden, ikke af Kjærlighed, men fordi Tilværelsen fordrer Ro. Her er en Mand i Byen, der lærer Folk at huske; men de Fleste have formodenlig havt Leilighed til at føle, at ligesaa nødvendig er ofte Den, der kan lære En at glemme. En anden Sag er det, hvis der atter skulde udbryde Krig, da skulle vi gjerne tie om denne Sag eller under Vaabenlarmen holde op at skrive, som vi alt engang have gjort.

Et vigtigt Moment i hiin Tids Historie bør imidlertid endnu hidsættes, og det er Skandinavismen. I politisk Henseende og i dens Betydning for nærværende Sag daterer den sig fra 1843 eller fra den Tid, da Friheden blev saa strengt forfulgt her hjemme, og da Sprog- og Nationalfjendskabet var begyndt i Staten og der gjennem Gemytterne gik en usikker Anelse om, at det vilde komme til Kamp — men imod hvem og for hvad, det saae Ingen bestemt; thi det var Dæmringstid. Da seilede et Skib opfyldt med danske Studenter til Malmø og Stock-

holm. En uvilkaarlig Kjærlighed til det gjenopdagede Norden, en poetisk Længsel efter Slægtskab og Broderskab, medens det virkelige Liv var saa tungt og bittert, en Begeistring for Friheden, hvis ungdommelige Bærere i alle Lande ere Studenterne, Alt dette drev os fremad; vi bragte forseglet Budskab til Norden og kjendte ikke Indholdet, skjøndt i enkelte Øieblikke troede vi at fornemme det. Vi bare Fredens Faner, med Athene og Oliekrandsen, og rakte dem frem med ærlig Haand; men senere er det blevet opdaget, at i Følge med os gik Trommeslag og Trompetklang; vi omfavnede Svenske og hilsede dem til Liv og Broderskab, men Nogle af dem gjengjældte det saa varmt, at det blev et Dødsmærke for dem, dog, i Sandhed, vi vidste det ikke, ei heller bliver vel dette Blod lagt os til Last. Men Alle tilsammen sang vi: „Ur vägen, Moscoviter!“, medens Skjæbnen med et alvorsfuldt Smiil pegede hen paa et ganske andet Punkt — hen paa Tydskerne, der i Hjertet sang den samme Frihedssang — og tænkte paa den Tid, da endeel af os skulde gaae og see længselsfuldt efter en moskovitisk Flaade. Kold Beregning og snedig Diplomatik var visselig ikke iblandt os; naar vi toastudbringende forhandlede Politiken, lovede vore Ønsker Sverrig Finland, og det unge Fostbroderskab udfordrede saaledes dristig Verdens mægtigste Monark. Ei heller vilde vi paa vort frie Vikingetog hyldende bøie os for nogen Konge; vi min-

dedes kun een: „men kungen först og sist — vi mena Oehlenschlæger". Dog jo, vi hyldede en Konge, med Jubel mindedes vi paa Odins Høi Gustav Vasa, som havde stillet sig i Spidsen for et Folk, der formodenlig af hiin Tids Danske kaldtes Oprørere, og havde udjaget de Danske. Vi talte begeistret. Vi have maattet betale hiin Rundhaandethed med Finland og vor uindskrænkede Frihedskjærlighed dyrt; thi Hs. Maj. Selvherskeren forhindrede senere, til Gjengjæld, megen Skandinavisme, og han har idetmindste faaet Skylden for, at de svenske Batailloner ikke kom til at stride sammen med de Danske. Der var megen Poesi hos os, men det er tillige Skandinavismens skjønneste Side. Den har gydt ny Livskraft i vort Sind; den fyldte os med Bevidstheden om, at vi ikke stode ene i Verden, som et trøstet Piletræ ludende ud over Vandet; da det nu engang skulde være saa, at en blodig Kamp udbrød, styrkede os den Følelse, at to beslægtede Nationer saae til med inderlig Deeltagelse, fulgte vor Skjæbne med Jubel eller med Sorg; ogsaa en saadan Forvisning giver Kraft, ligesom Riddersmændene strede haardt under deres Damers Øine. Men vist er det paa samme Tid, at Skandinavismen med dens Poesi har bidraget til at gjøre Mange usikkre angaaende de virkelige, jordiske Betingelser for Danmarks Tilværelse. Man vilde gjerne glemme — og vil maaskee saa endnu — at Riget Danmark i Aarhundreder ikke har været blot danskt,

i bestaaet af Danske og Tydske; uden Hensyn til
torien og Nødvendigheden tilstræbte man det Ideal
faae et blot dansk constitutionelt Rige „indtil Eideren",
s uundgaaelige Consequens vilde være, at de tydske
Svigere maatte fordanskes, altsaa bringes under en
ang, vi ikke selv vilde lide. Da dette begyndte at
sig umuligt, tænkte man i den vakte Nationalider og
dinaviske Tillidsfølelse paa at opgive og fjerne alt
Tydske, hvorved vilde opkomme et danskt Rige, der
havde Sikkerhed for sin Existens; det maatte desaar-
forenes med Skandinavien, og her tænkte atter
nge, at Livet i Skandinavien altid vilde være omtrent
paa Høitidsdagene, om ikke fuldt saa festligt, saa
lige kjærligt. Men et sandt og stærkt Skandinavien
un muligt under to Alternativer: Enten med en absolut
ge over alle tre Riger (og derom kan i vor Tid
være Tale) eller med en forenet, føderativ Folkere-
entation. Vi spørge Norske og Svenske, hvad de
tænkt sig, da der i Aaret 1848 skulde foretages
et til Gunst for Danmark, og de saae det tunge
kineri, hvormed de to Riger samvirkede; da de f. Ex.
at Norge ikke havde Valg, men maatte følge Sver-
Villie i saadanne Tilfælde, hvis ikke et bestemt
d skulde indtræde. Nu tænke man sig Danmark til,
e sig alle øvrige statsretlige Hindringer overvundne,
e tre Riger under een Krone, men hvert med sin

besluttende Forsamling. Men for at tilveiebringe en fælleds Forsamling til at behandle de fælleds Anliggender hørte, deels at Interesserne skulde være mere sammensmeltede end nu — for kort Tid siden kom „Fædrelandet“ tilfældig til at oplyse, at i et heelt Aar havde kun 8 svenske Skibe faret herpaa Riget — deels, at den norske Constitution skulde forandres, ikke at tale om den svenske og den nye danske, og endelig, at Forhandlingerne om Fælledsskabet ikke bragte megen gammel Tvedragt frem igjen og forstyrrede, hvad vi nu anerkjende som det Gode i Skandinavismen. Formeentlig burde desaarsag vi Danske tage Skandinavismen, den vakte Kjærlighed mellem de tre nordiske Folk, som Midlet til, stedse at holde vor Nationalitet vaagen og stærk under Forbindelsen med de tydske Statsdele, og idet vi vogtede os for usikkre og slappende Forhaabninger om et usikkert Ideal, med alvorlig Villie tage Virkeligheden fat, stræbe efter en Føderation med Slesvig og Holsteen, grunde den paa Frihed og ved en oprigtig Villie fra vor Side søge at gjøre Fremtiden sikker.

Fordi efter vor Overbeviisning „alle Sunde ere lukkede“ for hine Theorier og Ideer, gjentage vi med Ørsted: „For den danske Stats Opretholdelse i dens Heelhed!“ Der breder sig nu en Tilstand over Tydskland, som i mange Henseender ikke er bedre end Tiderne af 1840. Bøde dengang mange Danske —

f. Ex. endog Monrad — begge Hertugdømmers Befolkning Frihed tilligemed os, og blev denne Tanke bragt i Forvirring ved Nationalhadet, saa er det formeentlig rigtigt at vende tilbage til dette Udgangspunkt, fornye Tilbuddet understøttet af de europæiske Forholds Magt, og stole paa, at et Forhold, der bliver grundet paa gjensidig Agtelse for Folkets Ret, vil kunne holde sig stærkt af de Begivenheder, Fremtiden opbevarer for det store Tydskland. Man søger endnu i den danske Presse at forvanske Sagen ved at fremstille Sagens nye Ordning som den „usalige“ Gjentagelse af „Heelstaten“. Men Enhver maa dog erkjende, at selv om Holsteen kom til at bevare visse Forbindtligheder mod Tydskland ligesom f. Ex. Luxemburg, saa kan dette ikke have en saadan Betydning som tidligere for den danske Stats indre Anliggender, naar Hertugdømmet indtager sin særegne, afsluttede Stilling i Føderativstaten; og vel vil et saadant Forhold indvirke paa Danmarks Udenrigspolitik; men paa hvilken Maade mon man da troer at kunne skaffe det lille Danmark en selvstændig Politik, i vor Tid, da endog de store Stater maae rette sig efter hinanden og en Art diplomatisk Føderation bestemmer Sagernes Gang i hele Europa.

Idet vi saaledes have søgt at fremstille den politiske Sandhed, som efter vor Formening Historien og Be-

givenhederne understøtte, er det imidlertid langtfra, at vi have nærmet os det schleswigholsteinske: 2 og 2 er 5 — idet vi holde paa Føderativstaten, gjøre vi ikke ringeste Plads for den Paastand, at de forenede Hertugdømmer bør være uafhængige overfor Danmark og kun have Souverain fælleds med Kongeriget, indtil den nu regerende Oldenborgske Stamme er uddød, hvilken Paastand ligger til Grund for det Droysen-Samwerske Skrift. Folk, der have Mod til at tænke sig en ubehagelig Mulighed, kunne sige: Ja, men hvis nu Schleswigholsteinerne, naar Alt blev rigtig undersøgt, dog havde Ret og deres Anskuelser vare det politiske 2 og 2 er 4? Vi svare hertil, at selv om vi vare uvidende om Rigets Historie, og selv om vi, hvad de gamle Statsacter angaaer, ikke havde Ret i at troe Ørsted, der ikke betænker sig paa at sige sine Landsmænd mange haarde Sandheder, saa maatte vi dog troe, hvad selve Schleswigholsteinernes Statsretslærere (navnlig Falck) have forkyndt i en tidligere Tid, da det kom dem an paa en sand historisk Forskning og Lidenskab eller Partihensyn ikke ledede dem. Senere have de, idet de ganske rigtig anerkjendte den Magt, hvormed Fortiden behersker Fremtiden, forsøgt at dreie Fortidens Historie, ligesom man dreier Roret paa et Skib.

Det er derfor med Besværlighed og med en piinlig Fornemmelse, at man læser det hele Skrift; thi Dhrr. gjøre

aldeles rigtige Slutninger, men fra en falsk Forudsætning. Havde Hertugdømmerne hiin saa at sige medfødte Ret, saa have de ganske rigtig lidt en stor Uret af Danmark, taalt forsmædelig List og Underfundighed, og medens man læser Dhrrs bittre Klager, bliver man undertiden ganske uhyggelig tilmode og begynder at tænke, om ikke et saa uredeligt og fordærvet politisk Væsen som Danmark burde skjule sin Skam i Peblingesøen; men naar man saa kommer paa den fornuftige Tanke at see efter Beviser og, Gud skee Lov, ikke finder dem i den „actenmäßige Geschichte", saa drager man dybt Veiret som efter en slem Drøm. Andre Steder have de vistnok Ret i at paavise, at Hertugdømmerne have lidt under ugunstige Forhold eller af Mangel paa Frihed. Men sandelig vi Danske svælgede ikke i Nydelse, holdt ingen Saturnalier, som man hiistnedefra maatte see til med tør Mund, og Dhrr. skulle heller ikke i Tydskland kunne paavise noget Sted, hvor de samtidig kunde havt det bedre. Ja, de have rigtignok ogsaa havt deres Fester og troet, at der altid skulde være Søndag i Samlivet med „tydske Brødre", de have ogsaa havt deres Poesi, og man blender endnu Folket dermed. Mon virkelig de to Forfattere ere blinde for det store Ansvar, de paany paatage sig overfor Folket, der læser og troer dem? Begivenhederne komme, Tidens Hjul ruller frem, men de sige til Folket, at det skal kun blive staaende og ikke gaae af Veien, de anspore Folkets Villie udover

dets Evne, ligesom Eiderpartiet tidligere har gjort hos os. Naar en saadan Adfærd fra hiin Side bidrager til at vedligeholde Hertugdømmernes Befolkning i Ensidighed og Trods og gjøre en Overeenskomst vanskelig, medens en forsonlig dansk Presse saagodtsom aldeles ikke naaer ned til Beboerne, saa vilde der vistnok have været et godt Middel derimod i „Tillidsmændenes“ Sammenkomst eller desl. Derved vilde idetmindste de schleswigholsteinske Paastande være blevne holdte til Ilden og Sandheden gaaet frem af den luttrende Debat. Hvorfor en saadan Sammenkomst ikke fandt Sted, og om den ikke endnu er mulig, vil Tiden vise. Man veed, at et Forslag om, paany at søge directe Underhandlinger med Danmark kun blev forkastet i den holsteenske Landsforsamling med 3 eller 5 Stemmers Majoritet, og efter alle Kjendemærker at dømme vil Finanstilstanden snart end mere styrke Minoritetens fredelige Ønsker.

Forøvrigt maa man lægge vel Mærke til, at det Droysen-Samwerske Skrift, der tilsyneladende skal levere Danmarks og Hertugdømmernes Historie siden 1806, i Virkeligheden lader hele den historiske Fremstilling træde i Hertugen af Augustenborgs Tjeneste, og det er i Henseende til dennes formeentlige Arvefølgeret, at Bogen paa nogle Steder frembyder den eneste Leilighed til et troværdigt historisk Tilbageblik.

Til forskjellige Tider har man ved det danske Hof

tænkt paa at bringe Lys over det Usikkre i Arvespørgsmaalet og faae Alt bragt i Tryghed og Orden. Kort før Fredrik den Sjettes Død, fortælles Pag. 105, vilde man affinde sig med Agnaterne, og i den Anledning skulde Dankwart reise til Hertugen og byde ham Lauenborg til øieblikkelig Tiltrædelse („sofortige Abtretung“), hvorhos man vilde virke for, at Lauenborg erholdt en egen Stemme i den tydske Forbundsforsamling — Alt imod, at Hertugen opgav alle slesvigholsteenske Fordringer. Det lille Lauenborg var vistselig en tarvelig Erstatning for de to rige Hertugdømmer, hvis Hertugen havde været sikker paa sit Krav; men for at udslette det ugunstige Indtryk, som den blotte Mulighed af en saadan Plan kan gjøre, bliver i ubestemte Udtryk antydet, at Hertugen egenlig skulde have Exspectance paa hele Danmark, endog med Forbigaaelse af Prinds Christian (Christian den Ottende). Lad os holde os til det, han strax, „sofortig“ skulde have: Lauenborg; det stemmer idetmindste med de senere Ørstedske Yttringer om, at man burde „affinde sig“ med Agnaterne. Paa den Tid var der Fred og god Forstaaelse mellem Danske og Tydske; endog de Bestræbelser, der fra dansk Side fandt Sted for at styrke den danske Nationalitet i Slesvig, bleve mødte med Velvillie, saa at selve den slesvigske Stænderforsamling i 1838 indgav en Petition om, at Dansk maatte blive Retssprog i de dansktalende Districter. Maaskee gjøre vi Uret i at overføre

en senere Tids Viden og Bevidsthed paa Fortiden; men det her Paapegede stemmer godt med Hertugens personlige Forhold: hvad enten han blev Hertug i Lauenborg eller Konge af Danmark, havde han ingen Interesse af en Strid mellem Dansk og Tydsk. Men ligesom Sagen var bragt i Orden ved det danske Hof og Dankwart skulde reise, fortælles der videre, — døer Fredrik den Sjette, og „derved aabnedes Thronfølgen for Prinds Christian og den yngre Linie". Strax efter (1840) indgave de slesvigske Stænder en Petition om, at den Forholdsregel, de havde udbedt sig i 1838, maatte blive tagen tilbage igjen. — Det er en almindelig yttret Mening, at den begyndende Misstemning ikke vilde have grebet dybt om sig i Folket og de personlige Interesser ikke have faaet Magt, hvis Christian den Ottende med kraftig Haand havde ført Folket til Frihed; men den „Villie", som stod over Ministrene og Folket, ansaae maaskee ikke engang Nationalstriden for et absolut Onde, den var et Middel til at dele Kræfter, der, hvis de samlede vendte sig mod Kongemagten, kunde blive for stærke. Man legede med Ild; i al Venskabelighed saae Herskerne, den danske Konge og mange tydske Fyrster, deres Folk blive ivrige mod hinanden af Nationalitet, og kun Christian den Ottende gik bort i rette Tid. Man har Vanskelighed ved, nu at udsige en bestemt Mening om Christian den Ottendes usikkre Characteer; Meget und-

skyldes vistnok af den bedrageriske, hendøsende, dynastiske Ro, der herskede i Europa; Mange, som maaskee kunde give gode Oplysninger, tie forsigtig stille, og dem, som tale høit, tør man ikke troe. Os forekommer det desuden besiandig, som om Kongens Fylgie sagde ham, at han kun havde en kort Tid, og at han derfor uvilkaarlig benyttede al sin Klogskab til en kort Tids Værk, til at holde alle Modsætninger i provisorisk Balance.

Men tilbage til Arvefølge-Historien. Da det blev tydeligt, at hans Stamme vilde uddøe, sige Droysen og Samwer, havde Christian den Ottende kun Valget imellem to Ting: enten indføre den agnatiske Arvefølge (Augustenborgerne) i Danmark, eller udstrække Cognaternes (Hessernes) Ret over Slesvig og Holsteen (Pag. 90). Da den cognatiske Arvefølge, siges der videre, var anerkjendt i den danske Kongelov, og da Kong Christian elskede Kongeloven, var det naturligt, at han foretrak det Sidste; men hertil blev han tillige bestemt af sin Søster, Landgrevinden, hvem han ogsaa elskede meget, og hvis Familie han desaarsag vilde efterlade Arvegodset; for at sikkre denne Plan kom den russiske Formæling istand. „Hvor nær havde det ikke ligget for de Liberale i Danmark at fordre Arvefølgen for Agnaterne, hvis Fordringer truede Rigets Heelhed; det vilde have været en Hovedløftestang til at faae Kongeloven ombyttet med en ny Forfatning“ (Pag. 163 og 64). Dette Sidste er Sandhed, nemlig for

saa vidt, at man virkelig i Danmark følte noget Lignende. Men det er en af de mange Selvmodsigelser i Bogen, at den bebreider de Danske, ikke at have gjort det, og strax efter udhæver, hvorledes de dog have gjort det, saa at det danske Folk altsaa ikke har villet gjøre sig skyldig i den Forfølgelse mod Augustenborgerne, som Bogen tillægger det i Forening med Hoffet. Og da Forfatterne saa have anerkjendt det, raabe de Triumph derover og finde i hine Stemninger en Anerkjendelse af Hertugens juridiske Ret, og nu gaae de videre og anføre som Beviis paa Hertugens store Selvopoffrelse, at han har afslaaet alle Lokkelser i saa Henseende, hvilket strider imod deres Paastand om, at naar han havde Ret til at bestige en Throne, saa havde han ogsaa Forpligtelse dertil, Ret til at arve og Forpligtelse til at lade sig arve. Sagen hænger saaledes sammen. Den hessiske Familie var ikke populair; ved flere Ubetydeligheder, som havde deres Oprindelse fra Landgreven, og som foraarsagede Sammenstød, viste sig den uvilkaarlige Antipathi; man ansaae Hesserne for aldeles fremmede Folk, der tilfældigviis boede her, og den russiske Forbindelse gjorde ligesaa lidt Prindsen populair, som han var istand til at gjøre Rusland elsket. Man erindrer vistnok, hvorledes Pressen tiltvang sig Ret til at sige, at det danske Folk ingen Sympathi havde for Rusland, hvortil kan føies „Fædrelandets“ Yttring: at naar Prinds-

sen af Hessen vilde indgaae et russisk Ægteskab, gav han naturligviis slip paa den danske Throne (jvfr. Ørsted Pag. 162). Der var altsaa i Principet en virkelig Tilnærmelse mellem de „Liberale“ og Hertugen af Augustenborg. Det er saa lidet vor Hensigt med disse Ord at vække Uvillie imod danske Modstandere, at vi for vort eget Vedkommende gjøre den Bekjendelse, at vi dengang ganske stille og privat nærede en lignende Tilbøielighed; den Popularitet, som den ældre Hertug af Augustenborg engang havde nydt, og det smukke Forhold, der havde bestaaet mellem ham og f. Ex. Baggesen, havde nok fra Først af givet Navnet Augustenborg en god Klang for os.

Det blev imidlertid yderst vanskeligt for de danske „Liberale“ at holde paa denne Tanke med Energi; selv bleve de af Nationalfølelsen drevne til Fjendskab imod Hertugen af Augustenborg, hvis Virksomhed gik ud paa at drage Slesvig bort; og den constitutionelle Sag eller Skattebevillingsretten tabte af forskjellige Grunde en stor Deel af sin Tillokkelse for Folket paa samme Tid, som de selv i Absolutismen saae et nødvendigt Vaaben imod Slesvigholstenerne („Danske Mænd! I Kreds om Kongen!“). Imidlertid træder Tanken dog frem ved flere Leiligheder, og herom er det, at Skriftet indeholder de meste virkelige „Aktstykker“. Det ene af disse er en aldeles privat Correspondance mellem Hertugen af Augustenborg og en Professor i Sorø og fortjener egenlig kun

at nævnes, fordi man her hjemme har været uretfærdig mod hiin franske Professor og anseet hans nationale Dyd som besmittet, blot fordi han har staaet i et Forhold til Hertugen. Naar man saaledes vil overføre Nutidens Stemninger paa Fortiden, kommer man til at ligne hine franske Jacobinere, der i 1793 anklagede og dømte Folk, fordi de havde været Royalister i 1788. Af Professorens Breve fremlyser tvertimod en sand og reen Fædrelandskjærlighed; skjøndt han stod i Venskabs- og, som det synes, Erkjendtlighedsforhold til Hertugen, har han ikke taget i Betænkning at tale til ham fra et aldeles dansk Standpunkt og endog temmelig djervt, skjøndt i høflig Form, sige sin Mening. Saaledes advarer han Hertugen for de „slesvigholsteenske Sammensvorne“ eller — formildende — „de slesvigholsteenske Partigængere eller politiske Phantaster“. Den Anskuelse, han opstiller (Decbr. 1844) er: Naar Kronprindsen døer uden Arvinger, vil den danske Stat heel og udeelt gaae over til et andet Fyrstehuus. Da kan det afgjørende Moment blive den Omstændighed, at Augustenborgerne ere „danske Fyrster“, men Hesserne ikke. Drag Nytte heraf, betænk dette i rette Tid: giv Deres Børn en dansk Opdragelse, saa kan den danske Krone gaae over til Deres Slægt. — Man seer, at den danske Professor byder Hertugen Hilsen omtrent som Troldsøstrene i „Macbeth“ hilse Banquo, da Macbeth skal døe barnløs: „Mindre end

Macbeth, men dog større; ikke saa begunstiget og dog lykkeligere; Konger skulle nedstamme fra Dig, skjøndt Du selv ikke skal vorde Konge; hil, hil, Macbeth og Banquo!" Hertugens Skjæbne blev det imidlertid ikke at spille Banquo, men va banque. Hans Svar viser, hvor godt han vidste, at Hoffet ikke vilde eller ikke fandt Grund til at opgive Kongelovens Arvefølge, og idet han med dyb Beskedenhed gjør Afkald paa Kongeriget Danmark og synes at hylde den strengeste Retfærdighed og Eftergivenhed mod Kongevillien, reiser han sig pludselig med desto større Energi for at udtale, at Slesvig og Holsteen maa han hævde for sit Huus, det skylder han Retfærdigheden og sin Slægt, og han antyder derhos (Skriftet Side 389), at udenlandske Magter nok kunde findes villige til at indrømme en Deling af det danske Monarki. Hans Sag var godt igang, den væsenligste Betingelse: selv at troe paa sin formeentlige Ret, havde han tilveiebragt, og desuden havde han alt i Hertugdømmerne knyttet for mange Interessser til sin Sag, spændt for stærkt et Næt over sit eget Hoved, til at han nu kunde træde ud. Dette Sidste kommer han selv uvilkaarlig til at forraade i en senere Skrivelse, af 1846, efter det aabne Brevs Udstedelse, da samme Professor har bedet ham om, nu ikke at protestere, men med nogle Modificationer følge den tidligere angivne Vei: „Die Stellung, die ich einnehme, nöthigt mich, manche Sache von einer an-

dern Seite zu betrachten, als Sie dieselbe ansehen", (Pag. 403). Denne foranske Professor gjøre Dhrr. Droysen og Samwer til „en Kreds" og „Kredse"; men selv om saa var, selv om en almindelig Stemme havde udtalt hine Anskuelser og Ønsker, saa vilde heri ikke være Beviis for Andet, end at et fredeligt Folk havde attraaet Fred og Ro uden at bekymre sig meget om dunkle dynastiske Interesser, naar dets eget Dynasti ikke længer var til.

Det andet „Aktstykke" er rigtignok ogsaa udstedt af en Privatmand; men det fremtræder som en Erklæring og Indbydelse fra hiint forannævnte danske Parti. Det er et Brev fra Laurids Skau (1845) til Pastor Meyer i Ulkebølle og udtrykkelig bestemt til at meddeles Hertugen, og Indholdet er ret characteristisk. Skau begynder i naiv Forfængelighed Brevet med en Selvros over den Anstand, Ridderlighed og tillige Sandfærdighed, hvormed han i Haderslev har udbragt Hertugens Skaal, over de Planer, der bevæge sig i hans egen offenlige Persons Indre o. s. v. Vi see egenlig intet Ondt heri; men en Mand, der skriver saa godt for sig, som Skau unægtelig gjør, kunde gjerne have taget sig lidt mere iagt og ikke leveret et Bilag til Paastanden om „die fratzenhafte Eitelkeit der Dänen". Dernæst gaaer Brevet over til at tilbyde Hertugens Familie „en Carriere som saa Fyrstehuse og maaskee intet andet", imod at han slutter For-

bund med de Danske og navnlig paa følgende Maade: Han skal smigre den danske Nationalforfængelighed (Meningen er vel: vise Agtelse for den danske Folkefølelse), hvilket han fra et ridderligt Standpunkt godt kan gjøre; thi som fyrstelig Person skylder han Folket i Nordslesvig at hjælpe paa dets naturlige, nationale Udvikling; til en Begyndelse kunde han tegne sig for Bidrag til Høiskolen i Rødding. Hertugen skal dernæst gjøre Arvefordringer paa Holsteen for sin ældste Søn, berede sin 2den Søn Vei til den danske Throne (med Slesvig), men tillige formæle ham med en svensk Prindsesse samt forberede en Constitution. Til den Ende var det nødvendigt, at han søgte Venskab med Kongen og Kronprindsen, kom til Sjælland og søgte at blive Minister, og da vilde man, støttende sig paa England og Frankrig, udelukke Hesserne fra Thronfølgen og „blæse Rusland et Stykke“. Foruden at søge Venskab med Kongen, Kronprindsen, Frankrig og England var det sluttelig nødvendigt, at Hertugen sluttede Forbindelse med Dhrr. Flor og Tscherning, nemlig med hiin som Repræsentant for det danske Aristokrati, med denne som den talentfulde og diplomatiske Fører for Demokratiet. Endelig lover Hr. Skau sin egen hemmelige og offenlige Understøttelse for dette Damon- og Pythias-Venskab,

Ich sei — gewährt mir die Bitte —
Im Eurem Bunde der Dritte,

og antyder med sin sædvanlige Beskedenhed, at denne Understøttelse ikke vil være uden Betydning.

Mod Planens Ærlighed og gode Hensigt fra Partiets Standpunkt er Intet at sige: Den er, som man seer, et aldeles eiderdansk-skandinavisk Program. En bemmelig Sammensværgelse kan man heller ikke kalde Sagen; thi „Fædrelandet" havde i Januar 1845 temmelig tydelig anviist en saadan Vei. Men Forslaget synes os noget plumpt; det siger egenlig til Hertugen: „Den ene Time gaaer Du, og jeg rider, den anden Time rider jeg, og Du gaaer." Han skal forlade alle sine Tilhængere, tilintetgjøre, hvad han i flere Aar har virket for, stille Slesvig fra Holsteen og indlemme det i Danmark, komme til Kjøbenhavn og søge Venskab med et Hof, der er ugunstigt stemt imod ham, og hvis det ikke opgiver sin Modstand, ikke forlader sine Allianccr, staaer han i Spidsen for den danske Opposition, men er da egenlig kun en Mand meer i denne, har mistet det Fodfæste, som gav ham Styrke. Allerede 1844 havde han i sit Svar til den foranske Professor udtalt, at Valget af en anden Fyrste end den, Kongeloven foreskrev Danmark, vilde fra Folkets Side være „en uretmæssig og revolutionair Handling"; og Hertugen vidste nok, at det kunde være vanskeligere at slippe godt fra en Opstand i Danmark, end fra en i Hertugdømmerne. Det var ham derfor let at modstaae denne „Lokkelse" og rose

sig selv for, at han var „zu stolz um ehrgeizig zu sein". Vistnok stikker mellem Alt dette stadig én Mulighed frem, Noget, som antyder, at man engang, i rette Tid, kunde ved et saadant Arrangement have bidraget til at forebygge Borgerkrigen; men Det mangler, som var nødvendigt for at virkeliggjøre Muligheden i hiin aristokratiske og dynastiske Tid, nemlig et danst Aristokrati, myndige Herrer, der kunde have stillet sig mellem Dynastiet og Folket og med Hovedet oppe over Folkebrændingerne, med Blikket fæstet paa Statens Fremtid, talte vægtige Ord til begge Sider. De Mænd, som ledede den danske Bevægelse, de folkelige „Statsmænd", vare Gemytsfolk, bevægedes selv af de Bølger, de bragte igang; Prof. Flors „Aristokrater" vare nok hovedsagelig Professorer og havde neppe nogen personlig Indflydelse i de høiere Kredse, eihellér diplomatiske Forbindelser. En saadan demokratisk Tilstand er et Held i indre statsborgerlig Henseende, et Uheld, naar statsretlige Gjenstande foreligge til Afgjørelse. Hertugen af Augustenborg var dengang Aristokrat og vilde ikke lade sig bruge af de danske Demokrater; senere synes han at være brugt af de tydske.

Kort efter hine Forhandlinger — hvis man kalde dem saa, da Hertugen ikke engang svarede — udstedte Christian den Ottende, støttet paa en Commissions Undersøgelser, det aabne Brev, hvorved Augustenborgernes Fata-Morgana-Fordringer forsvandt og den cognatiske

Arvefølge vistes som retmæssig for hele Riget med Undtagelse af nogle usikkre Strækninger i Holsteen. Forhandlingerne vare ikke fuldstændig tilendebragte; men Kongen var, som tidligere bemærket, bleven utaalmodig, det skundede mod Enden. Brevet gik væsenlig ud paa at bevare den hele, udeelte Stat for Kongelovens Arvegang, og en Efterskrift gjentog for Hertugdømmerne denne „beroligende“ Forsikkring, nemlig ved at udtale, at deres indbyrdes Forhold skulde forblive uforandret.

Dette er altsaa i 1848 Forskjellen mellem den kjøbenhavnske og Hertugdømmernes Bevægelse: at hiin sluttede sig til den proklamerede cognatiske Arvefølge og Ret, medens Schleswigholsteinerne stode imod den, hvorimod det danske Eiderparti samtidig paa egen Haand vilde indlemme Slesvig i Danmark.

Her var nu Leilighed til at tale nærmere om Martsbevægelsen og Martsministeriet; men endskjøndt vi i sin Tid sluttede vor Kamp med Eiderpartiet med at appellere til Historien og Fremtiden, og endskjøndt vi haabe at skulle levere et fuldstændigt Indlæg, saa kunne vi dog ikke tage Anledning hertil af Dhrr. Droysens og Samwers Skrift eller benytte dets mange Notitser, Meddelelser om Personer og Tilstande, characteristiske Træk o. s. v, der vistnok tildeels kunne være sande, men ligesaa sikkert tjene et Formaal, som ikke er vort, og ere blandede med Meget, der forekommer os falsk. Vi afholdes overhovedet ganske naturlig

fra at bruge schleswigholsteinske Vaaben imod vore indenrigske Modstandere. I et Punkt skulle vi endog tage os den Frihed at forsvare dem, nemlig imod den forfærdelige Beskyldning, at de i Statsraadet skulle have spiist Smørrebrød og drukket Portviin (Pag. 323), hvilket skal vise, hvorledes „Demagogiet" holdt Huus i Kongens Slot. Det vilde synes os smaaligt, om Nogen benægtede Factum; efter mange Timers Debat og maaskee Nattevaagen kan Kongen jo meget godt have viist sig gjæstfri, og man kan jo som yderligere Undskyldning melde Dhrr. Droysen og Samwer, at endog Martsministrene ikke kunde leve af Luften som den schleswigholsteinske Statsret.

D. 3. April 1850.

Om Almueunderviisningen.

Det vilde være interessant at erfare „Bondevennernes" bestemte Mening om Almueskolevæsenets fremtidige Ordning. Dette Spørgsmaal har, som bekjendt, hos os en ganske anden Characteer end f. Ex. i Frankrig, hvor det i nogen Tid næsten udelukkende har beskjæftiget den offenlige Opmærksomhed. I Frankrig strides man om den Retning, i hvilken den hele Ungdoms Underviisning skal ledes, eller rettere sagt: om de politiske og sociale Partiformaal, som den skal fremme. Det blev af Majoriteten betragtet som noget Givet, at Skolevæsenet i dets hidtilværende Skikkelse stod i Revolutionens Tjeneste, var dennes fornemste Propaganda, og man vilde derfor i Samfundets og Ordenens Interesse organisere det anderledes og give det en anden Retning. Derved kommer ogsaa Spørgsmaalet om Religionsunderviisningen eiendommelig frem i Frankrig. Hist gjælder det om at gjengive et geistligt Parti — der atter slutter sig til det politiske Partivæsen — en tidlig Magt over Samvittighederne, og ikke blot eller saa meget bibringe Ungdommen Tro og Sædelighedsfølelse som knække dens Frihedslyst og betvinge den frie Aand; med den „gode" Religionslærdom følger det hemmelige Skriftemaal o. s. v., Lydighed og Afhængighed af Kirken. Hos os

er der næppe Tanke om at benytte Religionen paa saadan Maade eller gjøre nogen principiel Forandring i den hidtilværende Orden, hvorved Religionsunderviisningen ligesom andre Læregjenstande henvender sig til Hukommelsen og giver en vis Masse af Kundskab, der gjemmes for Livet. Forskjellen er overhovedet den, at medens man hist vil give Staten Magt over Individerne, gjælder det her om at skaffe Individerne mere Oplysning og Dygtighed, for at de kunne benytte den Magt, de have faaet over Staten. Man maatte desaarsag fordre et større Omfang af Underviisningen, navnlig Optagelsen af saadanne Læregjenstande, som kunde fremme den intellectuelle Uddannelse, og som Følge heraf maatte Underviisningstimerne forøges og efter al Rimelighed Skoletiden udstrækkes over den Alder, hvortil den for Tiden er indskrænket. Det nærmeste Spørgsmaal vilde da blive, hvorledes man skulde faae Almueungdommen til at skjænke Skolen en længere Tid og en større Flid, end der hidtil er fordret af den. Den allerede nu bestaaende Strid mellem det Arbeide, hvortil navnlig de fattigere Børn paa Landet benyttes, og de Forpligtelser, som skyldes Skolen, vilde blive endnu skarpere og vilde blot kunne løses ved, at det Offenlige tilstrede Børnene de økonomiske Betingelser saavel for Skolebesøget som for Fliden hjemme. Herved vilde altsaa Kommunen blive bebyrdet med en betydelig Udgift, hvortil den neppe frivillig vilde bestemme sig; om den af Staten i saadanne Tilfælde skal kunne blive tvungen, vil først den nye Communallov vise. Dernæst vilde Underviisningsgjenstandenes Forøgelse ogsaa medføre Nødvendigheden af en mere alsidig Forberedelse til Skolelærer-

embedet, end den, som hidtil er gjennemgaaet paa Seminarierne. En udvidet Plan for det seminaristiske Cursus vilde medføre Ansættelsen af flere Lærere og et forlænget Ophold af Eleverne paa disse Anstalter, og hermed vilde der ogsaa blive gjort nye Fordringer til Statskassen. Naar da Seminaristen havde erhvervet de Kundskaber og den Dannelse, som efter den nye Anordning skulde være Betingelse for at kunne indtræde i Skolelærerembedet, da maatte dette selvfølgeligen være saaledes aflagt, at dets Indtægt stod i et nogenlunde passende Forhold til den Tid, som var anvendt paa Forberedelsen dertil, og til de Fornødenheder, som den høiere Uddannelse og den derved betingede Forandring i Leveviis og Livsfordringer maatte føre med sig. Naar allerede nu, da Skolelærerstanden for den største Deel recruteres af sig selv og af den fattigere Deel af Bondestanden og ved Opholdet paa Seminariet ikke hæves synderlig op over det forrige sociale Niveau, Trangen til forbedrede Kaar bliver følt saa levende og udtalt saa stærkt, da er det klart, at den høiere Dannelse vilde gjøre Fortsættelsen af den nuværende økonomiske Tilstand umulig. Statens forøgede Bekostning paa Seminarierne vilde medføre Communens forøgede Bekostning paa Skolelærerlønnen. Men ville Communerne finde sig i disse Omkostninger, naar de ikke tvinges dertil? Have Skolelærernes demokratiske Talsmænd gjort sig Rede for den Collision, hvori deres Fordringer i Skolelærerstandens og Skolens Faveur ville komme med Fordringerne om Communens finansielle Selvstændighed? Have de forvisset sig om, hvilke Offre i Penge Communens Repræsentanter — Sogneforstanderskaberne —

ere villige til at bringe Oplysning og Cultur? Som sagt: Det vilde være interessant at erfare, hvorledes Skolelærernes Talsmænd, som hos os fordetmeste tilhøre Bondepartiet, ville rede sig ud af dette Dilemma. R. Sørensen, som har en mere uafhængig Stilling paa Rigsdagen, har allerede forelagt et Forslag om Almueskolevæsenets Forbedring, mere fra Almuens eget end fra Skolelærernes Standpunkt. Forslaget gik ud paa en Forøgelse af Skoletiden for de skolepligtige Børn, hvad han tænkte sig iværksat ved, at begge Klasser samtidig nøde Underviisning, medens nu den ene er fri paa den Tid den anden er i Skole. Der maatte da ved enhver Skole ansættes en Hjelpelærer og Lokalet udvides ved Tilbygning. Det blev ligeledes foreslaaet, at der skulde gives de Confirmerede Leilighed, om ikke Forpligtelse til at fortsætte deres Skolecursus. De mangfoldige Udgifter, som disse Forslags Iværksættelse maatte udkræve, tænkte Proponenten sig udredede ved en Skat paa Hartkornet (4 à 5 Skpr. Byg af det samme Antal Tønder Hartkorn og saa fremdeles). Dette Forslag, som i ethvert Tilfælde har den Fortjeneste, at det gik ind paa Sagens økonomiske Side, synes just derfor ingen Medhold at have faaet; det blev ikke engang debatteret, men faldt igjennem, idet kun een Stemme erklærede sig derfor. Bondepartiet synes at have anseet det nødvendigt at gjøre en Demonstration for at udslette det ugunstige Indtryk, som dets Behandling af Sørensens Forslag kunde efterlade hos Skolelærerstanden. Denne Stands Repræsentant i Partiet, nemlig Hr. Gleerup, paatog sig at gjøre et Skridt i Skolelærernes og Statens Interesse,

og hans Skridt bestod i en Interpellation til Underviisningsministeren, hvori Hr. Gleerup udbad sig Oplysning af Ministeren, om han paa denne eller næste Rigsdag vilde forelægge en Lov om Almueskolevæsenet, og i saa Fald, efter hvilke Principer. Mærkeligt nok var det, at en Forespørgsel om Principer selv kunde være saa principløs; thi man finder i Hr. Gleerups Taler ikke den svageste Antydning til den Maade, hvorpaa han tænker sig Skolevæsenet organiseret. Der tales om „Underviisningens Frihed med Hensyn til Forældrenes Forpligtelse (til at holde deres Børn i Skole?) og Lærernes Frihed" (til hvad?), om „Skolelærerstandens Kaar", men ikke om Midlerne til at forbedre dem. Paa denne svævende Interpellation fordrede Hr. Gleerup et bestemt Svar, for at man kunde faae Vished om Ministerens Stilling til dette Spørgsmaal. Madvig erklærede da, at han var enig med dem, som antoge, at Skolevæsenet trængte til en Reform, skjøndt han ikke ventede sig alle de Fordele af en saadan, som Andre syntes at love sig deraf. Vor Almueskolelovgivning, som hidrørte fra Aaret 1814, havde nærmest sat sig en vis Ensformighed til Formaal og tabt andre vigtigere Punkter af Syne. Men han havde endnu ikke kunnet faae de behørige Forarbeider til en ny Skolelov istand, hvilken han først vilde see sig istand til at forelægge for Rigsdagen 1851, hvis han ellers skulde beholde sin Post saalænge. Om Principerne for denne fremtidige Lov kunde han ikke udtale sig, da dette deels i sig selv var vanskeligt og deels kunde gjøre den nuværende Tilstand altfor usikker, idet Mange i saa Tilfælde kunde stille disse Yttringer over

den gjældende Lovgivning. Men han vilde dog omtale de Punkter, paa hvilke hans Opmærksomhed fornemlig var henledet. Som saadanne nævnte han en anden Indretning af Religionsunderviisningen, nærmere Bestemmelser om Skoletvangen, Seminariedirectionernes Adskillelse fra de Præstekald, hvormed de hidtil havde været forbundne. Hvad Skolelærerstandens Kaar angik, da havde han allerede ad den administrative Vei gjort adskillige Skridt til at forbedre dem (f. Ex. med Hensyn til Skolelærerhjælpekassen) og desuden havde han forelagt en af Folkethinget antaget, men modificeret Lov om Degnepensioners Ophævelse (ɔ: en Afgift, som visse Skolelærerkald havde at svare til Latinskolerne); men forøvrigt maatte han lægge Skolelærerne en vis Resignation, et vist Hensyn til deres Stilling i Samfundet paa Hjerte; det eneste Bestemte, han kunde love, var at sørge for, at de kunde modtage deres Løn paa en anstændigere Maade, end det nu og da er Tilfældet; ellers maatte denne Sag afhænge meget af Communalforfatningens fremtidige Indretning.

Har Ministeren hermed lovet nogen af de ovenfor paapegede Reformer? en forbedret, mere omfattende Almueunderviisning, en alsidigere seminaristisk Uddannelse, en høiere Løn for Skolelærerne? Intet af Alt dette, men kun nogle uvæsenlige Forandringer i uvæsenlige Punkter. Skulde man da ikke troe, at Hr. Gleerup maatte have erklæret sig utilfreds med Ministerens Svar? Men heri tager man Feil; han var tilfreds, og da Hr. Frølund misbilligede hans Tilfredshed, rettede han det derhen, at han var tilfreds med Svaret „som Svar“, men

uden at sige, hvori hans Utilfredshed med Svaret som Andet med Svar egenlig bestod. Hr. Frølund erklærede sig altsaa utilfredsstillet, men begrundede heller ikke sin Utilfredshed og udtalte ikke, at han vilde have Bønderne til at give flere Penge ud. Men, i Sandhed, her er Sagens Pointe; der maa gives Penge, og er det demokratiske Parti populairt, saa bør det benytte sin Indflydelse til at skaffe Sagen Indgang, paatage sig Ansvaret og ikke lempelig lade Alt glide over paa Ministeren.

Hvad angaaer Minister Madvigs Yttring, at han maatte anbefale Skolelærerne en vis Resignation — Grundtvig udtalte den samme Tanke med en paafaldende Barskhed — da klinger den underlig i vor Tid og under vore Forhold, da Resignationen slet ikke er indført i Staten, men Udsigten aabnet for Alle til at gjøre deres Interesser gjældende. Af geistlige Broderskaber kan man vente Resignation, ikke godt af verdslige Mænd, der leve med Kone og Børn iblandt Folket og gribes af dets Stemninger. Desuden er Spørgsmaalet ikke blot om Skolelærerne, men om Grundloven — behøver den en reformeret Skoleunderviisning eller ei?

Dagbog.

Den 4. April.

I vor Artikel om Ørsteds Skrift have vi med Hensyn til det aabne Brev af 8de Juli 1846 bemærket, at der synes at have været ligesom en Feber over Regeringen. Der var en lignende Feber, en Uro og Anelse over det hele Land, Ingen vidste, hvad der skulde skee, og dog var der Noget i Luften, som tyngede Gemytterne. Vi erindres om en lille Artikel, vi dengang lode trykke, den 8de Juli, altsaa nogle Dage før det aabne Brev, og det være tilladt at gjenoptrykke den her for at sætte Læserne tilbage i Tiden. Den lyder:

De Fremmede.

Den „danske Vei til Ros og Magt" har i disse Dage Fremmede; der er en Færdsel derude, en Larm, en Dundren, en nysgjerrig Beliggen som paa et Bo, der skal sælges.

Russiske Orlogsmænd skride forbi. De sorte Kolosser med de trodsig-stolte Master og de lukkede Kanonporte glide tause gjennem Bølgerne; det er, som om de vidste en forunderlig Hemmelighed og smilede med det alvorlige Ansigt, der anstaaer en Russer. Ude paa Rheden stiger Prindsen af Hessen i det

mørke Linieskib, et Øieblik efter seiler han tilbage iland, og de stille Gjæster gaae videre; man stirrer efter dem, indtil de forsvinde i Horizonten, og drager dybt Veiret.

Mod Nord komme og gaae som Søfugle smaae svenske Krigsskibe. De synes at titte ned efter de store Gjæster, og saa skyde de. Kronborgs fiirskaarne Brumbasser svare dem langsomt og afmaalt; jeg synes ordenlig, at jeg kan see dem vende Skraaen og give et sagte Nik, som om de vilde sige: Jo, vi er her endnu!

Men ogsaa Andet end vor „Vei til Ros og Magt" har Fremmede: Hoffet har havt Besøg, og det af Hertugen af Augustenborg. Det er en Mand, der elsker Danmark, ja endog nærer Liebhaveri for det. Det er forresten ret besynderlig truffet, at, netop som han var her, tog Prindsen af Hessen ud i den russiske Orlogsmand. Men det er Vind og Veir, som fører Skibene.

Imidlertid er hans kgl. Høihed Kronprindsen, Arvingen til den danske Throne, nede ved Middelhavet, i Spanien —

„— sah vorübereilen
Den letzten Königssohn
Und gierige Hände streiten
Um den zerstückten Thron;
Er sah die Rollen tauschen
Und alle Welt verkehrt —
Hörst Du den Adler rauschen?
Der Kaiser greift zum Schwert!"
(Herwegh.)

Artiklen staaer i „Corsaren" Nr. 302. Vi kunde ønske, at De, der endnu besidde hiin Tids „Corsar", blandt den Række alvorlige Artikler, der behandlede Nationalsagen, vilde lægge Mærke til en af 16de Octbr. 1842 (om „Fædrelandets" absolu-

tiskiske Optræden overfor Slesvigerne) med Motto af „Socrates“:

„Mene vi
Endnu, at Uret bør man aldrig gjøre;
Hvad eller har vi stiftet ganske Tro
Og mene nu: ei altid, men dog stundom,
Naar det kan være Meneren til Nytte?“

D. 6te April.

Paa Théâtre français er i Slutningen af Marts blevet opført et nyt Drama af Ponsard, „Charlotte Corday“. Da Digteren havde forsøgt at benytte dette historiske, revolutionaire Stof politisk, uden Parti-Hensyn, og man desaarsag frygtede for, at Stykket „ikke var rødt nok for de Røde og ikke hvidt nok for de Hvide“, fremtraadte som Prolog Clio, Historiens Muse, og bad Folket have Agtelse for Historiens Poesi. Efter at have mindet om, at hun nedstammer fra Athenen og efter at have spurgt Franskmændene, „Athenens Arvinger“, om de ikke have Mod til at see hende paa Scenen i al hendes strenge Stolthed, siger hun:

„Il n'appartient vraiment qu'aux races dégradées
D'avoir lâchement peur des faits et des idées.
Sur un événement épaisissez l'oubli,
Vous n'empêcherez pas qu'il ne soit accompli.“

ɔ: Kun et vanslægtet Folk nærer feig Frygt for stedfundne Begivenheder og for Ideer; breder Glemselens tykke Slør over det Skete — I forhindre dog ikke, at det jo er skeet. — Det er visselig Ord, som Mange kunne lægge sig paa Hjerte; mandige Folkeslag bør have Mod til at see Sandheden i Øinene, hvad enten denne kommer politisk eller poetisk og fordrer sin Ret.

Den levende Tanke i Stykket er at vise, at et Mord eller overhovedet en Synd mod det Ethiske er fordømmelig og unyttig, hvad enten Gjerningen udføres af Statshensyn eller af Fanatisme, med kold Beregning eller i ædel Begeistring. Ogsaa dette er vistnok en smuk Opgave. Med hvilken poetisk og dramatisk Kraft Ideen er udført, skulle vi ikke kunne sige, da vi blot kjende Dramaet af Bladenes Omtale og enkelte Brudstykker. Vi have kun havt Leilighed til bl. A. at bemærke den Curiositet, at der i 2den Act er en Scene-Forandring. Ponsard er nemlig Klassiker ɔ: hører til den gamle Corneille-Racineske Skole, der saa omhyggelig som mulig iagttager Enhed i Tid og Sted, og midt i det revolutionerede Land har Agtelsen for denne Tradition endnu vedligeholdt sig paa Théâtre français. Ponsard har dog bl. A. givet saa meget efter for Tiden, at han midt i 2den Act henlægger Scenen fra Charlotte Cordays Mark til hendes Stue. Medens denne Coulisseforandring fandt Sted, gik Tæppet ned — den klassiske Scene slog rødmende som en ung Pige Gardinet for, medens den skiftede Dragt.

D. 7. April.

Naar et Stykke Papir har brændt, „gaae Børnene af Skole", en Mængde smaa Ildpunkter bevæge sig til forskjellige Sider, de blive sjeldnere og sjeldnere og forsvinde; den sidste Gnist er Skolemesteren selv. Saadan kan man nu, halv sørgmodig, halv smilende sige om Tydskland, at „Børnene gaae af Skole", de sidste Gnister af den store revolutionaire Ild forsvinde; Spørgsmaalet er nu blot, om ogsaa her den sidste Gnist, der gaaer, bliver Skolemesteren selv. Parlamentet i Erfurt var den sidste Enheds — dog, siden vi have begyndt med en Lignelse, være det tilladt at blive ved. Folk paa Landet vide, at

paa den Tid, da Høns binde op ɔ: holde op at lægge Æg, finder man undertiden et Æg uden Skal, et nydeligt, fiint og blødt Æg, blot indesluttet af en Hinde, og derfor kan det ikke gjemmes. Saaledes var ogsaa Erfurterparlementet et Værk af den hindende Naturkraft, overordenlig blødt og fiint, men kunde ikke gjemmes. I sin sidste Tale maatte Radowitz tilstaae, at det ikke kunde faae nogen selvstændig Stilling, ikke faae afgjørende Indflydelse paa Krig og Fred, Diplomatik etc.; dog fandt han ogsaa noget saare Skjønt heri, der var navnlig saaledes, jo mindre man strax erholdt, desto Mere at stræbe efter, og Verdenshistorien har altid kun nævnt Dem som store Mænd, der havde megen Møie med at naae deres Maal. Tilhørerne fandt ikke denne Udsigt meget glimrende, de vilde gjerne opoffre Noget af den belovede Fremtidsglorie imod i Nutiden at erholde mindre Møie og større Indflydelse. Dette Ønske kunde Hr. v. Radowitz ikke tilfredsstille og fratraadte strax efter sin Post som den preussiske Regerings-Commissair. Naar det nu aldeles bestemt, officielt viser sig, at Erfurter-Parlementet kun er et Middel for Preussen til constitutionelt at befæste sin Magt over nogle Landstrækninger, som det allerede tidligere indirecte beherskede, saa bliver Gotha-Partiet aldeles misfornøiet. Det var dette Parti, der i Frankfurt forraadte eller svigtede Demokratiet; af Angst for Republiken offrede det noget af Friheden imod at beholde Enheden; nu have Demokraterne hævnet sig og ved deres beregnede Ligegyldighed for Gothaernes Enhed berøvet Erfurter-Forsamlingen den folkelige Understøttelse, som den ventede paa i Tydskland. Nu staae Demokraterne beredte til med aabne Arme at modtage de meest misfornøiede Gothaere. — Altsaa Enheden gaaer bort, og gavner end dette os Danske,

saa er det Beklagelige dog, at Enheden skal jages bort af Frihedens Modstandere, at man i sin nye Ven skal hilse en gammel Fjende. Saaledes har i Hessen det ivrig germaniske, men liberale Ministerium maattet vige for et under Forsæde af Hassenpflug. Faderen var som kurhessisk Regeringspræsident Skyld i, at det hessiske Forfatningsværk af 1816 blev ufuldendt. Sønnen, den her nævnte Hassenflug, tjente i Frihedskrigen, tog senere Deel i Burschenschaftforbindelserne og forfægtede lidenskabelig det tydske Folks Krav paa Frihed. Men pludselig kastede han sig med ligesaa stor Lidenskabelighed over paa den modsatte Side, blev Statsembedsmand, og da Hessen i Tidsrummet fra 1830—32 havde faaet en Forfatning og Hassenpflug ved Kurfyrst-Medregentens personlige Gunst var bleven Justits- og tillige Indenrigsminister, krænkede han paa alle mulige Maader denne Forfatning, lagde et utaaleligt Aag paa Pressen og gik haardt og voldsomt frem mod alle Friheder. En af hans mange vilkaarlige og despotiske Handlinger var Forfølgelsen mod Prof. Jordan, der blev holdt i mangeaarigt Fængsel. Overhovedet hvilede et Tryk paa Hessen, der gjorde det til det meest beklagede Land i Tydskland og skaffede Ministeren Navnet Hessen-Fluch. I 1839 blev han afskediget. Han lod nemlig selve Kurfyrsten føle sin Herskesyge; Fyrsten begyndte derfor at ydmyge ham og forlangte bl. A., at Ministeren skulde være med at holde Auction over nogle kasserede Stutteriheste; forbittret herover lod Hassenpflug spænde for, reiste ud af Landet og fik sin Afsked sendt efter sig. Senere kom han i preussisk Tjeneste, navnlig som Præsident for Overappellationsretten i Greifswalde, og en ubetydelig Vilkaarlighed, han nylig her tillod sig ved Opførelsen af en Embedsbolig, paadrog ham en Beskyldning

for Underslæb; hele Sagen angik vel et Par hundrede Daler, men det store Had, Folket bar til ham, forstørrede Summen til mange Tusinder. Medens dette stod paa, kaldte Kurfyrsten ham; Hassenpflug lod spænde for, kjørte til Hessen, fremtraadte paa Landdagen med samme Herskermine, hvormed han havde forladt den 1839, og da Landdagen øieblikkelig gav ham et Mistillidsvotum, opløste han den. Medlemmerne fjernede sig under Raabet: Leve Friheden! — I Mecklenburg-Schwerin havde Aaret 1848 tilveiebragt en liberal Forfatning, imod hvilken Ridderskabet protesterede. (Mecklenburg-Schwerins nyere Historie under Ridderskabet og dets Fyrster er omtalt i Maanedsskriftet 3die Bd. Pg. 238). Storhertugen holdt længe ærlig og standhaftig med det liberale Parti; men endelig den 4de April har han givet efter, afskediget sine Martsministre og opløst Landdagen. Præsidenten og venstre Side protesterede mod Opløsningen som ugyldig af den Grund, at de afgaaende Ministre ikke kunde staae til Ansvar for en saadan Regeringshandling og denne altsaa uden Ansvarlighed heller ikke var lovlig. Præsidenten erklærede derfor, at han vilde lade Forsamlingen vedblive at »dage«, il prenait bien son temps, han vilde den 4de April 1850 gjøre en tydsk Revolution i Schwerin. Det hjælpende Tilfælde indtraf da, at Forsamlingen ikke kunde blive fuldtallig, fordi høire Side forlod den; man kunde altsaa ikke lovlig gjøre Revolution, ikke faae Forfatningens Bogstav til at stille mod de ufeilbarlige preussiske Bajonetter. Der var nu intet Andet at gjøre end skilles ad under Raabet: leve Friheden! Med dette Raab synker man overalt ned i den tidligere Tilstand, haabende, at Protesten, man lader tilbage, skal ruge rugende over Vandene og atter kalde det Sjunkne frem. Hvor

uden at sige, hvori hans Utilfredshed med Svaret som Andet med Svar egenlig bestod. Hr. Frølund erklærede sig altsaa utilfredsstillet, men begrundede heller ikke sin Utilfredshed og udtalte ikke, at han vilde have Bønderne til at give flere Penge ud. Men, i Sandhed, her er Sagens Pointe; der maa gives Penge, og er det demokratiske Parti populairt, saa bør det benytte sin Indflydelse til at skaffe Sagen Indgang, paatage sig Ansvaret og ikke lempelig lade Alt glide over paa Ministeren.

Hvad angaaer Minister Madvigs Yttring, at han maatte anbefale Skolelærerne en vis Resignation — Grundtvig udtalte den samme Tanke med en paafaldende Barskhed — da klinger den underlig i vor Tid og under vore Forhold, da Resignationen slet ikke er indført i Staten, men Udsigten aabnet for Alle til at gjøre deres Interesser gjældende. Af geistlige Broderskaber kan man vente Resignation, ikke godt af verdslige Mænd, der leve med Kone og Børn iblandt Folket og gribes af dets Stemninger. Desuden er Spørgsmaalet ikke blot om Skolelærerne, men om Grundloven — behøver den en reformeret Skoleunderviisning eller ei?

---

lide Marts blev det østerrigske Vaabenskjold gjen- Palazzo di Venezia, det østerrigske Gesandtskabs- I Aaret 1848 havde Folket revet Skjoldet ned og et: den italienske Forsamlings Pallads. Hvad der dog nedens det lille Vaabenskjold var nede, og hvor det od at faae det op igjen! Smaating maae ofte paa Maade fortælle Historie og ved deres Lidenhed Nar af Menneskenes store Anstrengelser. Forre- rrigerne den sjeldne Mildhed, i Anledning af Da- ighed at frigive de Personer, man holdt arresterede e for at have revet Skjoldet ned. Eftersom Ti- underlig sammen, have Schleswigholsteinerne nydt have Skjæbne sammen med Italienerne („Sydens) og paa samme Tid; men medens man hist med mp viste et Folks Ydmygelse, gik en lumsk ham- etjent om Natten hen og overstrog det slesvighol- enskjold eller Poststilt, kom som en Typ om Nat- Slesvigholsteens heraldiske Tilværelse. Ja, disse og Skilter fortælle i Sandhed Historie!

aden Worcester i Massachusetts skal være opfundet en med stor Hurtighed og næsten uden Omkostninger i dets Bestanddele, Ild og Brint, og samler set i store Qvantiteter. Maskinen er ikke større, kan bære den under Armen, og det vil ikke være indrette den i Lommeformat. Hvis dette bekræf-

mørke Linieskib, et Øieblik efter seiler han tilbage iland, og de stille Gjæster gaae videre; man stirrer efter dem, indtil de forsvinde i Horizonten, og drager dybt Veiret.

Mod Nord komme og gaae som Søfugle smaae svenske Krigsskibe. De synes at titte ned efter de store Gjæster, og saa skyde de. Kronborgs firskaarne Brumbasser svare dem langsomt og afmaalt; jeg synes ordenlig, at jeg kan see dem vende Skraaen og give et sagte Nik, som om de vilde sige: Jo, vi er her endnu!

Men ogsaa Andet end vor „Vei til Ros og Magt" har Fremmede: Hoffet har havt Besøg, og det af Hertugen af Augustenborg. Det er en Mand, der elsker Danmark, ja endog nærer Liebhaveri for det. Det er forresten ret besynderlig truffet, at, netop som han var her, tog Prindsen af Hessen ud i den russiske Orlogsmand. Men det er Vind og Veir, som fører Skibene.

Imidlertid er hans kgl. Høihed Kronprindsen, Arvingen til den danske Throne, nede ved Middelhavet, i Spanien —

„— sah vorübereilen
Den letzten Königssohn
Und gierige Hände streiten
Um den zerstückten Thron;
Er sah die Rollen tauschen
Und alle Welt verkehrt —
Hörst Du den Adler rauschen?
Der Kaiser greift zum Schwert!"

(Herwegh.)

Artiklen staaer i „Corsaren" Nr. 302. Vi kunde ønske, at De, der endnu besidde hiin Tids „Corsar", blandt den Række alvorlige Artikler, der behandlede Nationalsagen, vilde lægge Mærke til en af 16de Decbr. 1842 (om „Fædrelandets" absolu-

tistiske Optræden overfor Slesvigerne) med Motto af „Socrates“:

„Mene vi
Endnu, at Uret bør man aldrig gjøre;
Hvad eller har vi stiftet ganske Tro
Og mene nu: ei altid, men dog stundom,
Naar det kan være Meneren til Nytte?“

D. 6te April.

Paa Théâtre français er i Slutningen af Marts blevet opført et nyt Drama af Ponsard, „Charlotte Corday“. Da Digteren havde forsøgt at benytte dette historiske, revolutionaire Stof politisk, uden Parti-Hensyn, og man desaarsag frygtede for, at Stykket „ikke var rødt nok for de Røde og ikke hvidt nok for de Hvide“, fremtraadte som Prolog Clio, Historiens Muse, og bad Folket have Agtelse for Historiens Poesi. Efter at have mindet om, at hun nedstammer fra Athenen og efter at have spurgt Franskmændene, „Athenens Arvinger“, om de ikke have Mod til at see hende paa Scenen i al hendes strenge Stolthed, siger hun:

„Il n'appartient vraiment qu'aux races dégradées
D'avoir lâchement peur des faits et des idées.
Sur un événement épaisissez l'oubli,
Vous n'empêcherez pas qu'il ne soit accompli.“

›: Kun et vanslægtet Folk nærer feig Frygt for stedfundne Begivenheder og for Ideer; breder Glemselens tykke Slør over det Skete — I forhindre dog ikke, at det jo er skeet. — Det er visselig Ord, som Mange kunne lægge sig paa Hjerte; mandige Folkeslag bør have Mod til at see Sandheden i Øinene, hvad enten denne kommer politisk eller poetisk og fordrer sin Ret.

Den levende Tanke i Stykket er at vise, at et Mord eller overhovedet en Synd mod det Ethiske er fordømmelig og unyttig, hvad enten Gjerningen udføres af Statshensyn eller af Fanatisme, med kold Beregning eller i ædel Begeistring. Ogsaa dette er vistnok en smuk Opgave. Med hvilken poetisk og dramatisk Kraft Ideen er udført, skulle vi ikke kunne sige, da vi blot kjende Dramaet af Bladenes Omtale og enkelte Brudstykker. Vi have kun havt Leilighed til bl. A. at bemærke den Curiositet, at der i 2den Act er en Scene-Forandring. Ponsard er nemlig Klassiker ɔ: hører til den gamle Corneille-Racineske Skole, der saa omhyggelig som mulig iagttager Enhed i Tid og Sted, og midt i det revolutionerede Land har Agtelsen for denne Tradition endnu vedligeholdt sig paa Théâtre français. Ponsard har dog bl. A. givet saa meget efter for Tiden, at han midt i 2den Act henlægger Scenen fra Charlotte Cordays Mark til hendes Stue. Medens denne Coulisseforandring fandt Sted, gik Tæppet ned — den klassiske Scene slog rødmende som en ung Pige Gardinet for, medens den skiftede Dragt.

D. 7. April.

Naar et Stykke Papir har brændt, „gaae Børnene af Skole", en Mængde smaa Ildpunkter bevæge sig til forskjellige Sider, de blive sjeldnere og sjeldnere og forsvinde; den sidste Gnist er Skolemesteren selv. Saadan kan man nu, halv sørgmodig, halv smilende sige om Tydskland, at „Børnene gaae af Skole", de sidste Gnister af den store revolutionaire Ild forsvinde; Spørgsmaalet er nu blot, om ogsaa her den sidste Gnist, der gaaer, bliver Skolemesteren selv. Parlamentet i Erfurt var den sidste Enheds — dog, siden vi have begyndt med en Lignelse, være det tilladt at blive ved. Folk paa Landet vide, at

paa den Tid, da Høns binde op ɔ: holde op at lægge Æg, finder man undertiden et Æg uden Skal, et nydeligt, fiint og blødt Æg, blot indesluttet af en Hinde, og derfor kan det ikke gjemmes. Saaledes var ogsaa Erfurterparlementet et Værk af den svindende Naturkraft, overordenlig blødt og fiint, men kunde ikke gjemmes. I sin sidste Tale maatte Radowitz tilstaae, at det ikke kunde faae nogen selvstændig Stilling, ikke faae afgjørende Indflydelse paa Krig og Fred, Diplomatik etc.; dog fandt han ogsaa noget saare Skjønt heri, der var navnlig saaledes, jo mindre man strax erholdt, desto Mere at stræbe efter, og Verdenshistorien har altid kun nævnt Dem som store Mænd, der havde megen Møie med at naae deres Maal. Tilhørerne fandt ikke denne Udsigt meget glimrende, de vilde gjerne opoffre Noget af den belovede Fremtidsglorie imod i Nutiden at erholde mindre Møie og større Indflydelse. Dette Ønske kunde Hr. v. Radowitz ikke tilfredsstille og fratraadte strax efter sin Post som den preussiske Regerings-Commissair. Naar det nu aldeles bestemt, officielt viser sig, at Erfurter-Parlementet kun er et Middel for Preussen til constitutionelt at befæste sin Magt over nogle Landstrækninger, som det allerede tidligere indirecte beherskede, saa bliver Gotha-Partiet aldeles misfornøiet. Det var dette Parti, der i Frankfurt forraadte eller svigtede Demokratiet; af Angst for Republiken offrede det noget af Friheden, imod at beholde Enheden; nu have Demokraterne hævnet sig og ved deres beregnede Ligegyldighed for Gothaernes Enhed berøvet Erfurter-Forsamlingen den folkelige Understøttelse, som den ventede paa i Tydskland. Nu staae Demokraterne beredte til med aabne Arme at modtage de meest misfornøiede Gothaere. — Altsaa Enheden gaaer bort, og gavner end dette os Danske,

saa er det Beklagelige dog, at Enheden skal jages bort af Fri-hedens Modstandere, at man i sin nye Ven skal hilse en gammel Fiende. Saaledes har i Hessen det ivrig germaniske, men liberale Ministerium maattet vige for et under Forsæde af Hassenpflug. Faderen var som kurhessisk Regeringspræsident Skyld i, at det hessiske Forfatningsværk af 1816 blev usuldendt. Sønnen, den her nævnte Hassenflug, tjente i Frihedskrigen, tog senere Deel i Burschenschaftforbindelserne og forsægtede lidenskabelig det tydske Folks Krav paa Frihed. Men pludselig kastede han sig med ligesaa stor Lidenskabelighed over paa den modsatte Side, blev Statsembedsmand, og da Hessen i Tidsrummet fra 1830—32 havde faaet en Forfatning og Hassenpflug ved Kur-fyrst-Medregentens personlige Gunst var bleven Justits- og til-lige Indenrigsminister, krænkede han paa alle mulige Maader denne Forfatning, lagde et utaaleligt Aag paa Pressen og gik haardt og voldsomt frem mod alle Friheder. En af hans mange vilkaarlige og despotiske Handlinger var Forfølgelsen mod Prof. Jordan, der blev holdt i mangeaarigt Fængsel. Overhovedet hvilede et Tryk paa Hessen, der gjorde det til det meest bekla-gede Land i Tydskland og skaffede Ministeren Navnet Hessen-Fluch. I 1839 blev han afskediget. Han lod nemlig selve Kur-fyrsten føle sin Herskesyge; Fyrsten begyndte derfor at ydmyge ham og forlangte bl. A., at Ministeren skulde være med at holde Auction over nogle kasserede Stutteriheste; forbittret her-over lod Hassenpflug spænde for, reiste ud af Landet og fik sin Afsked sendt efter sig. Senere kom han i preussisk Tjeneste, navnlig som Præsident for Overappellationsretten i Greifswalde, og en ubetydelig Vilkaarlighed, han nylig her tillod sig ved Opførelsen af en Embedsbolig, paadrog ham en Beskyldning

for Underslæb; hele Sagen angik vel et Par hundrede Daler, men det store Had, Folket bar til ham, forstørrede Summen til mange Tusinder. Medens dette stod paa, kaldte Kurfyrsten ham; Hassenpflug lod spænde for, kjørte til Hessen, fremtraadte paa Landdagen med samme Herskermine, hvormed han havde forladt den 1839, og da Landdagen øieblikkelig gav ham et Mistillidsvotum, opløste han den. Medlemmerne fjernede sig under Raabet: Leve Friheden! — I Mecklenburg-Schwerin havde Aaret 1848 tilveiebragt en liberal Forfatning, imod hvilken Ridderskabet protesterede. (Mecklenburg-Schwerins nyere Historie under Ridderskabet og dets Fyrster er omtalt i Maanedsskriftet 3die Bd. Pg. 238). Storhertugen holdt længe ærlig og standhaftig med det liberale Parti; men endelig den 4de April har han givet efter, afskediget sine Martsministre og opløst Landdagen. Præsidenten og venstre Side protesterede mod Opløsningen som ugyldig af den Grund, at de afgaaende Ministre ikke kunde staae til Ansvar for en saadan Regeringshandling og denne altsaa uden Ansvarlighed heller ikke var lovlig. Præsidenten erklærede derfor, at han vilde lade Forsamlingen vedblive at »dage«, il prenait bien son temps, han vilde den 4de April 1850 gjøre en tydsk Revolution i Schwerin. Det hjælpende Tilfælde indtraf da, at Forsamlingen ikke kunde blive fuldtallig, fordi høire Side forlod den; man kunde altsaa ikke lovlig gjøre Revolution, ikke faae Forfatningens Bogstav til at stille mod de ufeilbarlige preussiske Bajonnetter. Der var nu intet Andet at gjøre end skilles ad under Raabet: leve Friheden! Med dette Raab synker man overalt ned i den tidligere Tilstand, haabende, at Protesten, man lader tilbage, skal ruge vidende over Vandene og atter kalde det Sjunkne frem. Hvor

megen sand Fremgang der imidlertid kan finde Sted i Gemytterne og i saadanne Forhold, der ikke i høi Grad tiltrække sig Opmærksomheden, men desuagtet ere velgjørende fra Folket, kan man ikke beregne; men med den bedste Villie kan man ikke ret faae Tillid til Tilstandens Varighed. Der er Noget i Forholdene, som bestandig, for Danmarks Skyld, minder os om Indseilingen til den blaa Grotte ved Capri, naar det er Storm og høi Sø. Da ligger man udenfor i en ganske lille Baad; Sømændene sige, at ved hver syvende Bølge bliver der et Øieblikts længere Ophold, da er Indløbet frit, de tælle: 1, 2 . . . 7 — og ved et kraftigt Aaretag farer Baaden ind i den stille Grotte. Det synes os, at vi maae passe nøie paa for at benytte det korte Ophold mellem de politiske Bølger og i rette Tid fare med den lille Baad ind i Fred.

— (Skizze fra Østerrig). »Det lader sig ikke nægte, at det nuværende Ministerium besidder de største administrative Talenter, der findes i Østerrig; de faa dygtige Mænd, som ikke sidde deri, f. Ex. Pillersdorf, høre for Tiden næppe til noget politisk Parti, og hvert enkelt Parti har ikke Mænd nok til at danne et Ministerium. Det kommer her ikke an paa at undersøge, hvorfra denne Mangel paa politisk Dygtighed i Østerrig har sin Oprindelse; det maa være nok, at den er en Kjendsgjerning, og derved faaer et Ministerium, som er istand til at regere, en relativ Berettigelse, hvorledes det end regerer — det vil sige: Endog det ædleste Folk taber Retten til at afgjøre sine Anliggender efter sine Stemningers Majoritet, saa længe det ikke er istand til, ud af sig selv at skabe en tilstrækkelig Mængde Characterer, der kunne overtage Staten. Hvad Ministeriets Udenrigs-Politik angaaer, da dadler man det med Urette,

forsaavidt man nemlig ikke lægger Dadlen paa det rette Sted. Det var ikke Schwarzenbergs Uret, at han i Foraaret 1849 kaldte Russerne til Ungarn, men at han i Efteraaret 1848 ikke besad Viisdom nok til gjennem Underhandlinger at tilveiebringe Fred med Ungarerne. Hvilke Tanker Ministeriet nu end gjør sig om Rigets Afhængighed af Czaren, saa betragter det samme som en Nødvendighed; thi i alle Retninger seer det, at Staten behøver Ro, og at en selvstændig og aarvaagen Politik imod Østen vilde udfordre en større Mængde af Midler og Kræfter, end Staten nu kan opbyde. Men som Hindring for indre Reformer er ved det forrige Aars Krige Generalcommandovæsenet og det militaire Regimente yppig skudt frem. De vigtigste Dele af Staten staae under Krigsloven, og — hvad der er det ubehageligste for Ministrene — under Generaler, der foragte dem som Lykkeriddere og „Civilister“. Haynau, ja selv den mindre farlige Welden, ere Ministeriets erklærede Fjender, og daglig vise de med raa Vilkaarlighed deres Trods. Som Thronens Redningsmænd og som Helte om den unge Keisers „Tafelrunde“ benytte de deres personlige og Familie-Indflydelse til at sætte deres Villie igjennem og blande det Forstandige, som Ministeriet tilsigter, med uforstandige Tilsætninger. I den sidste Tid er Modsætningen mellem de herskende Generaler og de ikke regerende Ministre stegen til en saadan Høide og den gjensidige Antipathi bleven saa stærk, at der meget snart maa komme et aabent Brud. Hvo der elsker Østerrig, maa ønske Ministrene Seir og i Kampen tage deres Parti. Deres Kamp gjælder desuden ikke blot den unge Keisers krigerske Tilbøieligheder og hans nærmeste Omgivelser, ei heller blot Generalernes Tyranni, men ogsaa Høitoryerne i det bøhmiske, tydske og un-

garste Aristokrati, som hade de ministerielle Reformatorer (navnlig er Ministeriet nødt til at vinde Bondebesolkningen ved at afskaffe Hoveriet o. desl.) og foragte dem, fordi de tildeels ere »Plebeiier«. Den gammelconservative Greve siger: Hvo er denne hersens Bach, denne Bruck, som ville bruge mig til Redskab for deres Ideer? Deres Fædre og Bedstefædre have jo holdt Stigbøilen for mine Forfædre. Og Feldmarschal Haynau kaster en ministeriel Anordning under Bordet og lader den ligge ulæst, medens selve Keiseren sender en Hofjunker eller betroet Kammertjener til Statsraadet for paa en Maade at præsidere istedenfor Majestæten. Det er beundringsværdigt, med hvilken Taalmodighed og Seighed Ministeriet kjæmpet mod slige Hindringer; vel er dette ingen Virksomhed for store Characterer, men da vi ingen saadanne have, ville vi dog anerkjende Hine, tilmed da de ikke understøttes af nogen Folkemajoritet og holde sig ene ved deres Villie og ved Bevidstheden om, at de tjene Riget.« —

Nu er altsaa en anden Deel af »Wallenstein« opstaaet til Liv og Virkelighed. Vi have ifjor viist, hvorledes den vildromantiske Soldatertid, der skildres i »Wallensteins Lager«, levede i Tydsklands Forhold, men navnlig i Radetzky's Armee i Italien. Nu kan den troe Questenberg gjerne staae op og gjentage:

„Nein, das ist schlimmer, o! viel schlimmer, Freund!
Als wir's in Wien uns hatten träumen lassen,
Wir sahen's nur mit Höflingsaugen an,
Die von dem Glanz des Thrones geblendet waren;
Den Feldherrn hatten wir noch nicht gesehen,
Den allvermögenden, in seinem Lager;
Hier ist's ganz anders!
Hier ist kein Kaiser mehr!"

og sørgmodig tilføie:

„Der Reichsfeind an den Grenzen, Meister schon
Vom Donaustrom, stets weiter um sich greifend."

— Den 21de Marts blev det østerrigske Vaabenskjold gjenbefæstet paa Palazzo di Venezia, det østerrigske Gesandtskabshotel, i Rom. I Aaret 1848 havde Folket revet Skjoldet ned og istedenfor skrevet: den italienske Forsamlings Pallads. Hvad der dog er foregaaet, medens det lille Vaabenskjold var nede, og hvor det har kostet Blod at faae det op igjen! Smaating maae ofte paa en besynderlig Maade fortælle Historie og ved deres Lidenhed ligesom gjøre Nar af Menneskenes store Anstrengelser. Forresten viste Østerrigerne den sjeldne Mildhed, i Anledning af Dagens Høitidelighed at frigive de Personer, man holdt arresterede som mistænkte for at have revet Skjoldet ned. Eftersom Tiden binder Alt underlig sammen, have Schleswigholsteinerne nydt den Ære at have Skjæbne sammen med Italienerne („Sydens Skandinaver“) og paa samme Tid; men medens man hist med Alvor og Pomp viste et Folks Ydmygelse, gik en lumsk hamborgsk Politibetjent om Natten hen og overstrog det slesvigholsteenske Vaabenskjold eller Postskilt, kom som en Tyv om Natten og stjal Slesvigholsteens heraldiske Tilværelse. Ja, disse smaa Skjolde og Skilter fortælle i Sandhed Historie!

— I Staden Worcester i Massachusetts skal være opfundet en Maskine, som med stor Hurtighed og næsten uden Omkostninger skiller Vandet i dets Bestanddele, Ild og Brint, og samler Brændstofgasset i store Qvantiteter. Maskinen er ikke større, end at man kan bære den under Armen, og det vil ikke være vanskeligt at indrette den i Lommeformat. Hvis dette bekræftede sig, saa vilde der indtræde en Forandring i hele Belysningsvæsenet, ja, til det deiligste Fyrværkeri vilde man ikke behøve stort Andet end en Ballie Vand. Vi maae imidlertid sige, at vi have Beretningen af et tydsk Blad, og det kan være meget

upaalideligt, fordi so adskillige Tydske saa ofte have seet deres Fyrværkerier blive til Vand og nu kunde troe det muligt at vende Forholdet om. Derimod har man en, som det synes, mere tilforladelig Beretning om Belysningsforsøg, der af en fransk og en tydsk Professor ere blevne anstillede i St. Petersborg i sidstafvigte December Maaned. Ved Hjælp af et overordenlig stort galvanisk Batteri, bestaaende af 300 Støbejerns-Celler med Zinkplader samt Salpetersyre, Svovlsyre og Vand, blev tilveiebragt en saadan Hede, at f. Ex. en engelsk Fiil, der blev bragt ind imellem de galvaniske Strømninger, spruttede bort i Funker. Belysningsforsøget skete om Natten fra Admiralitetstaarnet, hvorfra Lyset kunde falde i lige Linie ned paa Petersborgs tre største Gader, og Lyset fremkom ved de galvaniske Stømmes Virkning paa Kul. Virkningen var saa stærk, at de klare Gasflammer, som brændte paa Gaderne, syntes røde og døsige; men paa den anden Side var Virkningen ogsaa saa stærk, at Folks Øine ikke kunde taale den. Men hvad Forskjel er der paa, at Folk ikke kunne see formedelst for meget eller for lidet Lys? Det galvaniske Apparat er temmelig kostbart, og det har desuden den Ulempe, at det ofte geraader i Forstyrrelse, og Virkningen af Syrerne, der koge og syde i Jernet, er saa stærk, at fire Soldater, som bleve anvendte til at passe det, spyttede Blod. — Her har man saaledes atter en Traad, der synes at føre til noget fremtidigt Stort gjennem mange Besværligheder; men da man pleier at overvinde langt større Hindringen og naae Maalet, er det glædeligt, at Staden Kjøbenhavn ikke har sat sig i Omkostninger til den forældede Gasbelysning. Nu bør vi vente, indtil vi paa Spirene af vore Kirker kunne hænge galvaniske Lysekroner, der oplyse hele Byen, hvorved kun

er at mærke, at Taarnene maae gjøres betydelig høiere, for at Lyset kan falde ned i Gaderne.

D. 11. April.

Ofte gribes man af en tung og trykkende Følelse, naar man fordyber sig i de nuværende europæiske Forhold og man seer, hvilke uovervindelige Hindringer der staae i Veien for det, som man uvilkaarlig vilde ansee for det Naturligste, og hvilken Anstrængelse og Selvovervindelse der maa opbydes for at istandbringe det, som Nødvendigheden fordrer, og hvoraf vel en kraftig Fremtid skal udvikle sig. Europa tilveiebringer sin Friheds-Udvikling gjennem Tvang; som Opbevarer af Alt, hvad den gamle Verden har efterladt, af Kunstens og Literaturens rige Skatte, af store Slægters Historie, har det ganske andre Hensyn at tage end de puur unge Folkeslag, der gaae løs og ledig ud i Verden og gjøre deres Lykke. Ligesom for Mangfoldighedens og Modsætningens Skyld er der paa den modsatte Side af Jordkloden foregaaet en saadan ungdommelig Revolution aldeles samtidig med den store europæiske, en vild Bevægelse, der skulde bære sine Frugter ved Hjælp af den uindskrænkede Frihed og saaledes vise dennes organiserende Magt, medens Europa, for at organisere sig, blødende maatte betvinge sig selv. I de samme Dage, da vi her forbausede hørte Budskabet om, at der var blevet Republik i Frankrig, styrtede Hr. Marshall ind til Capitain Sutter og raabte, at der var Guld i Americanosfloden, og strax derpaa kom alle Nationaliteter i Bevægelse, Chinesere, Americanere, Franskmænd, Indianere, Tydske, Japanesere, den fuldstændigste Frihed og Lighed og nationale Ligeberettigelse var proklameret foran Gudens Alter, de flokkedes

om Guldets Kilder som de vilde og tamme Dyr om Ørkenens Kildevæld, naar Samum gjør Luften hed: de drikke tause og fredelige ved hinandens Side, men pludselig opkommer en Kiv, skrigende styrte de over hinanden, Samums hede Aandepust hvirvler om dem og skjuler med et Støvslør de blodige Scener. Det var en begyndende Menneskeslægt, overladt til sig selv i Urskovenes Land, og de begyndte Menneskeslægtens Historie forfra. — Først kom den mythiske Tid, Sagnverdenen. Fablen om Midas opstod igjen, Alt, hvad Menneskene rørte ved, blev til Guld, selv Brødet fik Guldvægt. Det hemmelighedsfulde Magnetbjerg var fundet, Skibsflaader bleve dragne dertil, alt Liv blev ført bort, og Flaaderne laae døde og forladte. Menneskene gik ind i Fjeldet for at spinde Guld, og naar Erindringen om Livet udenfor med dets Glæder naaede som Klokkeklang til dem, gik de udaf Fjeldet, men med rystende Knæ, fortærede af Begjærlighedens Feber. Hvad der lever hos os som Digt og Allegori, var der Virkelighed. — Saa kom den heroiske Tid; enkelte stærke Mænd traadte vilkaarlig op og haandhævede Orden som Theseus, der rensede det attiske Land for Ugjerningsmænd og spændte Prokrustes paa sin egen Seng. En Mand, der havde tiltaget sig Fredsdommer-Embedet i en Egn ikke langt fra S. Francisco, havde kun een Dom: Hæng ham!* Hændte det undertiden, at Naboerne meente, man burde dog undersøge Sagen nærmere og see, om Forbryderen ogsaa virkelig var skyldig, saa svarede Fredsdommeren: „Bah, blandt os er Ingen uskyldig. Hæng ham!“ En Pariser var kommen til Egnen og drev en fordeelagtig Handel med Liqueur og Viin, men blev

* Saaledes fortæller den engelske Lieutenant Walpole, der paa Linieskibet Collingwood gjorde et Togt i Sydhavet.

erlig geneert af en Matros, der hver Dag indfandt sig og at en Flaske Viin, men naar den var drukken, istedenfor Penge-ing trak en Pistol frem og derpaa fjernede sig under gjensidig ig Taushed. Pariseren hørte tale om Fredsdommeren, begav sig l ham og klagede. Dommeren var iværd med at skrive, for-mlig en Dødsdom, og saae ikke op, medens Pariseren alte. Da denne havde endt, rakte han ham taus, stadig en at see op, en dobbeltløbet Pistol, og skjøndt Pariseren ede sig misforstaaet og gjentog sin Fortælling, vedblev Dom-eren at byde ham Pistolen. Meningen var nok: Jeg straf-r Forbrydelser, men kan ikke indlade mig paa at forebygge em; I faae slaaes om, hvem der skal hænges. Pariseren pak-de sine Sager sammen og drog til S. Francisco. — Nu m lidt efter lidt „Mændene fra Vesten“, de amerikanske ægere og frivillige Krigsmænd. I smaa Hobe, under selv-algte Anførere vare de dragne fra Tenessee og Missouris redder, havde brudt sig Vei over Bjerge, gjennem Skove og de Landstrækninger, mellem talrige Indianerstammer. Med den ange Karabin paatvers over Sadlen, klædte i ugarvede Hjorte-inds Vamse, som de selv havde forfærdiget, brune og under-iden tattoverede som Indianere, holdt de deres Indtog i det and, de havde erobret paa Valpladsene i Mexico. Rygtet om eres Bedrifter var gaaet forud for dem, og Guldgraverne saae rbødig op til de høie Mænd. Det var den normanniske Race, er bragte sin Manddomskraft og sin instinctmæssige Frihedsfø-lelse med sig. Hvor de komme hen, sparke de Døren op for ust og Lys; hvor disse Mænd nedsatte sig, indførte de Jury'en, en ordnede Folkedom og den ordnede — Galge. Under de ampe og smaa Slag, der stadig fandt Sted mellem forskjellige Farer, skrede de ind og afgjorde Sagen med blodig Haand,

dræbte sagtens, naar Krudtrøgen først bølgede om dem, nogle Flere, end egenlig var nødvendig, ansaae heller ikke Indianerne for rigtige Mennesker. Men der er noget eiendommelig Tiltrækkende i at see, hvorledes den eenstaaende, afsluttede, myndige Personlighed gjør sig gjældende, og lægge Mærke til det enkelte Menneskes Magt, medens vi i Europa samtidig beundre Associationernes Magt, Mængden, hvori den Enkelte forsvinder, de overordenlige Almeenforetagender, saasom Røret, der kastes over en Canal, og hvorigjennem Dampvogne fare, eller Samfundsklasserne, der drives imod hinanden uden anden Anfører end Ideen, sukkende efter, at den skal iføre sig en Personlighed. Medens i Europa Aristokratiet synker, fordi det er organiseret politisk og er geraadet i Kamp med det voxende og stigende Demokrati, fremtræder her Personlighedens Aristokrati og fordrer Frihed for Alle, fordi det selv kun behøver Frihed for at gjøre sig gjældende. — Paa to Aar gjennemiler altsaa Californien alle Phaser i sin Naturudvikling, bliver en Stat, giver sig en Constitution, overstrømmes af Europas Civilisation, og der er i Hovedstaden bygget et Theater, inden den først ankomne Mand fra Vesten har slidt sin selvforfærdigede Hjortelæders Vams. Borgerlig Orden, Agtelse for Liv og Eiendom indtræder mellem de forskjellige Nationaliteter, Handel og Agerdyrkning udvikler sig, uden Hjælp af Bajonnetter fra Øst eller Vest; af den nordamerikanske Regering har der kun været sendt et lille Krigsskib, hvis Commandeur nøiedes med at indgive nøiagtige Beretninger om, hvad Folk behagede at foretage sig, og især, hvor meget Guld der fandtes, og hvor fiint det var. — Samtidig er det interessant at kaste et Blik paa det ældre, lidt sydligere liggende Guldland, Peru. Det tilhørte Spanierne, og engang havde

Spanien forholdsviis ligesaa megen Magt som England eller Amerika nu og havde her i denne rige Egn kunnet grundlægge et stort Rige. Nu ere Guldgruberne tomme eller sammenstyrtede, Spanierne forjagne, ingen Stat grundlagt, og den indianske Befolkning vanker sørgmodig om, mindes den lykkelige Tid, da Solens Børn, Incaerne, herskede over et lykkeligt, agerdyrkende og flittigt Folk, men har ikke selv Kraft til at føre en saadan Tid tilbage; ogsaa dette Land synes at vente paa den besynderlige germanniske Race, der er udgaaet her fra Norden og gjennem Aarhundreder først har erobret og forstyrret, men derpaa bragt Kraft, Liv og Frihed til de Stammer, med hvilke den blandede sig. Man fristes til at opstille underlige Anskuelser om de menneskelige Slægter, naar man saaledes betragter Udviklingen og slutter med nogle af Øerne i det stille Hav, ligeoverfor Californien. I denne rige og yppige Natur, der hviler paa de af Havet opstaaede Koralklipper, lever en skjøn, blid og kjærlighedsfuld Menneskerace. En paradisisk Uskyld og Uvidenhed om, hvad der var Synd, har hvilet over dem, før Europæerne kom. Missionairer søge at indprænte dem en Mængde Regler; men de forstaae dem ikke, og de blive kun sørgmodige ved hvad de lære. Naar europæiske Mænd komme, slutte de sig hengivelsesfuldt til dem, havfrueagtig synes de ligesom at søge Sjæl ved at knytte sig til disse Mennesker fra en anden Verden; men Ingen forstaaer deres blide Længsler eller paaskjønner deres opofrende Sind. Forladte og forstødte døe de ud; de synes hensatte her paa disse Øer som vilde Blomster, der skulle forsvinde for en ny Vegetation; det tankekraftige, reflexionsfulde Europa skal gaae forstyrrende hen over denne blide, phantastiske, følelsesfulde Menneskeslægt.

— Det er overraskende hurtigt, at den nye Bevægelse i Holsteen har tiltaget og faaet en, som det synes, afgjørende Magt. Med en Alvor og Fasthed, man ikke kan nægte Anerkjendelse, have Prælater og Godsbesiddere sluttet sig sammen og tilbudt Statholderskabet »at understøtte det med alle Kræfter« i Forsøg paa en fredelig Udjevning gjennem directe Underhandlinger med Landsherren. Denne Understøttelse synes at kunne være to Slags, nemlig i Forholdet til Landsherren og i Forholdet til »Demokraterne«; skulde disse Sidste gjøre Modstand, vilde det unægtelig tillige tjene til at lette Preussens besværlige Rolle. »Hamb. Corresp.« haaber imidlertid, at alle Godseiere og mindre Grundbesiddere, saa og »det besindige Fleertal af Befolkningen« ville slutte sig til Prælater og Ridderskab. Den hele Bevægelse har tydeligt nok sin Oprindelse fra ydre Paavirkning, og den danske Regering faaer nu en desto vanskeligere Opgave, jo mindre den selv har kunnet gribe Initiativet og lede nogen af Kræfterne. Hovedspørgsmaalet synes nu at være for Danmarks Vedkommende, hvilke af de venskabelige Kræfter der skulle faae meest Indflydelse paa den sluttelige Afgjørelse: paa den ene Side Frankrig og navnlig England, paa den anden Side Rusland med Østerrig. Bølgen kommer fra Vilagos og Gørgey; den er rullet langsom, men uundgaaelig til Kiel og de holsteenske Magnater; dernede kom England for sildig til at give Statsskibene Retning, heroppe er det vel endnu Tid.

Udgivet den 13de April.

En Fortælling.

Den efterfølgende Fortælling eller „Episode" er det første Arbeide af en ung Forfatter, der synes os at have et ikke ringe Talent, hvisaarsag vi benytte den Ret, vi have medtaget som Arv fra Maanedskriftet, til at skaffe ham Plads. Vi ønske naturligviis, at Læseren vil følge hans Skildring med Velvillie, og for at hjælpe hertil forudskikke vi den Bemærkning, at man her ikke maa vente nogen spændende Intrigue, men en langsom Udvikling af to forskjellige Situationer, der ved deres Sammenstilling give Fortællingen dens Værd. Maaskee bør endnu tilføies, at Indholdet ikke slutter sig til Tidens og Øieblikkets Stemninger, og skulde man spørge, hvorfor vi da netop nu optage Fortællingen — efterat vi have havt den liggende temmelig længe — saa kunne vi svare, at vi ikke øine noget Tidspunkt, da man ikke med samme Føie kunde gjøre os Spørgsmaalet.

Skovtouren.

En Episode.

I.

En Morgen i Juli Maaned 183* holdt to store fiirstolede Holsteensvogne udenfor den rige Brændeviinsbrænder i N—gade. Begge Kudskene havde trukket deres stadselige Frakker af for ikke at tilsmudse dem ved Indpakningen. Den tykke Brændeviinsbrænder og hans endnu tykkere Broder, Bryggeren, stode ligeledes i Skjorteærmer hver ved sin Vogn og dirigerede Indpakningen af en vidunderlig Masse Fødevarer, vel indsvøbte i skinnende hvide Servietter. Tilsidst kom Drikkevarerne, Øl, Brændeviin og Viin af alle Slags, den ene Flaskekurv efter den anden. Gjenboernes Vinduer vare fulde af nysgjerrige Ansigter; En og Anden misundte vist af Hjertens Grund den rige Brændeviinsbrænder, der kunde kjøre i Skoven i sin egen Equipage med saadant et Mundforraad. Kjeldermanden stod med hele sin Familie i Kjelderhalsen; de Stakler, de kom maaskee aldrig ud, kjendte maaskee ikke Forskjellen paa deres Kjelderluft og Luften derude i den friske, grønne Skov. En Kjerling, der raabte med Stikkelsbær, en Flok Skoledrenge, hver med en „Balles Lære-

bog" i det velbekjendte tærnede Træbind i Haanden, og nogle Skolepiger med Poser paa Armene tabte sig aldeles i Beskuelsen af al denne Herlighed. Alt imellem hørte man et Raab som: „Sei Du Nr. 21! kom, skal Du see!" Flere og Flere kom til; nogle stode ovre paa den anden Side af Gaden og lænede sig til Væggen; andre stode tæt ved Siden af Vognenes respective Eiere og fulgte enhver af deres Bevægelser med opspilede Øine, engang imellem tittende ind af Gadedøren om Selskabet ikke snart kom ned. Rimeligviis blev her fattet mere end een Beslutning om at slaae ind paa Brændeviinsbrænder-Carrieren.

„Ja nu er det sgu meget godt," udbrød Brændeviinsbrænderen med Overbeviisningens hele Kraft, da han endnu engang havde efterseet Indpakningen i alle otte Ageskriin. „Hvad jeg vilde sige, Peer," vedblev han til Kudsken, som vimsede omkring ham og pillede Halmstumperne af hans fine, sorte Beenklæder, „—naa, det var den store Torvekurv! den skal Du have mellem Benene, saa er Alt i sin Redelighed."

Imidlertid havde alle Gjæsterne indfundet sig; den eneste, der manglede, var Gustav Wilden, en ung medicinsk Candidat og Huuslæge hos Brændeviinsbrænderen. Den unge Mand havde, sandt at sige, sovet over sig, og belavet paa de godmodige Skjænd, der ventede ham, stræbte han, det bedste han kunde, henad Gaden med sin Kappe paa Armen.

Imidlertid et Par Ord om samme Gustav Wilden. — Han er født i Jylland, hvor hans Fader er Præst. Efterat være dimitteret til Universitetet af sin Fader har

han kun seet sin Fødeegn et Par Gange i Jule- og Sommerferier. Ved et Tilfælde stiftede han Bekjendtskab med Brændeviinsbrænder Piil, der fattede en stor Godhed for ham og tog ham, saasnart han havde taget medicinsk Examen, til sin Huuslæge. Brændeviinsbrænderen og hans Kone ere ved stadig godt Helbred, „om de maae sige det i en god Tid", som Madamen altid udtrykker sig, men deres tre Døttre give ham saa meget desto mere at bestille; især Stine, den ældste. Saa har Else Hjertebanken, saa er Stine kommen i Træk nede i Porten hos Bager eller Brygger den og den, da hun skulde kjøre hjem fra Ballet, saa lider Lise af Gud veed hvad — bestandig er der Noget iveien. Da han er et meget godt Hoved, livlig og munter, og tilmed har megen Anstand og nette Manerer, er det intet Under, at Madamen tænker sig saadan Et og Andet; man maa være om sig, hun har tre ugifte Døttre, og en Doctor til Svigersøn kunde være ganske rart, synes hun.

„Ja Stine, den yndige Engel," har hun tidt sagt til Doctoren, „hun er nu saa zart, hun maa saa Skam have en lærd Mand, som kan tage hende paa en fiin Maade. Ikke sandt, Hr. Doctor? De kjender jo Stines fine Naturel."

Ja den gode Madam har drømt mangen rosenfarvet Drøm og givet sin Stine mangt et Vink; hun har endog talt til sin Mand derom, saa vis er hun paa Doctorens alvorlige Hensigter med Stine, og bedt ham at sætte Mod i den beskedne unge Mand. Brændeviinsbrænderen forsikkrede rigtignok, at det tog hun sgu bestemt feil i, han havde aldrig mærket det Mindste; men Madamen lod

sig ikke forstyrre heraf og vedblev at drømme rosenrødt. — Men tilbage til vor Fortælling.

Brændevinsbrænderen og Bryggeren stode endnu nede paa Gaden. De muggede saa smaat og saae længselsfuldt efter den unge Læge. „Hør Broder", udbrød tilsidst den utaalmodige Brygger, „skal vi saa ikke kjøre og lade Doktoren være Doktor?" — „Ja gid vi kunde, havde jeg nær sagt", svarede Brændevinsbrænderen og kløede sig betænkeligt bag Øret; „men det er Noget, Du ikke veed Besked med." — „Ikke veed Besked med? Med Forlov, hvad skal det sige? Jeg veed da, min Sjæl, at vi ikke kjøre i Skoven for at cureres paa, og saa behøve vi ham jo ikke." — „Hvad behager?" spurgte Brændevinsbrænderen, der stod i dybe Tanker uden at høre, hvad Broderen sagde. — „Der kommer han endelig, den Sinkebøtte!" udbrød Bryggeren og ilede op i Huset for at melde hans Ankomst.

Da Gustav, ledsaget af Værten, traadte ind i Dagligstuen, studsede han ved Synet af den Menneskemasse, som her var forsamlet. Han havde seet, at der kun vare to Vogne, og her vare vist 20 à 30 Mennesker tilstede, hvoraf de fleste vare saa brede, at man kunde regne dem hver især for to. Han indsaae ikke, at det lod sig practisere paa anden Maade, end den, hvorpaa Anekdoten fortæller, at de 40 Jøder kjørte paa een Vogn. Sveden trillede ham allerede ned ad Panden ved Tanken om, hvor lunt han vilde faae det, naar han som en af de Tynde blev stuvet ned mellem to af de Tykke. Det lod imidlertid til, at han var den Eneste, der nærede en saadan Frygt. Begge Brødrenes Familier samt en Deel

Svogere og Svigerinder foruden nogle smaa Børn fore omkring mellem hverandre under lystig Passiar og Latter. De ældre Mænd yttrede deres Oprømthed ved at sige drøie Vittigheder, som vakte stor Fornøielse.

Madam Pill, som altid iagttog Gustav meget nøie, saae hvorledes han hjalp Stine Schavlet paa og med sagte Stemme sagde nogle Ord til hende, i Anledning af hvilke den undseelige Jomfru efter et Øieblikks Betænkning fandt det passende paa den yndigste Maade af Verden at slaae Øinene ned. Det ømme Moderhjerte blev inderligt rørt ved dette Syn; med Taarer i Øinene, Hovedet paa Siden og foldede Hænder tabte hun sig i salig Henrykkelse. „Gud bevares, hvilket Par!“ mumlede hun med ubevidst Ironie. — „Nei see engang! Mutter græder ved Afskeden fra det kjære Hjem“, udbrød Brændevinsbrænderen til stor Moro for Selskabet.

Endelig var man færdig til at begive sig ned til Vognene. Skoledrengene havde imidlertid ventet saa længe, at de begyndte at ængstes ved Tanken om den Modtagelse, der ventede dem, naar de kom for silbigt til Skolen. En af dem tog sit Parti paa samme Maade som Ræven, da Rønnebærrene sad den for høit, og raabte med ægte Smørstemme: „Det er sgu ogsaa Noget at staae og gloe paa!“ Endskjøndt hans Kammerater, ligesaa godt som han selv, følte at det var den frækkeste Usandhed, havde de dog for liden Respekt for Sandheden og for megen for Skolemesters Rotting, til at de ikke eenstemmigt skulde give deres Bifald. Da de kom ned til Hjørnet af Gaden, kunde de dog ikke bare sig for at kaste et speidende Blik tilbage. „Der er de sgu!“ raabte

den Samme, som før havde givet Tonen an; „første Mand herhen!“ vedblev han, idet han tog Trætøflerne i Haanden for ret at komme afsted. Rottingen var glemt, den himmelraabende Inconsequents generede dem ikke i mindste Maade, og hele Flokken fulgte hans Exempel.

Efterat Selskabet en rum Tid havde snakket frem og tilbage om hvem der skulde sidde sammen, skred man til Udførelsen. Men da Pladsen var saa yderlig knap, og man ikke i Forveien havde taget Maal af hinandens Brede over den Deel af Legemet, som det her nærmest kom an paa, saa lod det sig ikke altid gjøre, som man havde tænkt sig det; og da de Fleste ikke vare synderlig gode Voltigeurer, gav den idelige Kravlen op og ned og atter op til et andet Sæde naturligviis Anledning til flere yderst komiske Scener. Uagtet Gustav inderlig ønskede, at denne Komedie med de mange Tilskuere snart maatte faae Ende, maatte han dog lee over den mere kraftige end gratiøse Maade, hvorpaa Brændeviinsbrænderen og Bryggeren assisterede dem, der i deres Ubehjelpsomhed bleve hængende paa Halvveien og hverken kunde komme op eller ned. Bryggerens Madame var den sværeste Opgave; med forenede Kræfter løftede begge Brødrene den ulykkelige Kone, der saae saa fortvivlet ud, som skulde hun hænges, saa høit, at hun kunde faae fat i Kanten af Agestolen. Med Fortvivlelsens Kraft klamrede hun sig fast, hvorpaa hendes Mand satte Skulderen til hendes Bag og anstrængte sig, saa han blev illrød i Hovedet, for at faae hende tilveirs. Svogeren hjalp til, alt hvad han orkede. Gustav indsaae, at han burde komme dem til Hjelp, men det var ham umuligt for Latter; han

maatte holde sin Kappe op for Ansigtet for at skjule sin ondskabsfulde Glæde over dette Syn.

I et Vindue paa første Sal i Gjenboens Huus laae den der bornde Friseurs Børn, de mindste underst og saa de ældre i flere Lag oven paa hverandre; allerøverst saae man Faderens Hoved bedækket med en stor opkrøllet Paryk, som han just stod og prøvede for Speilet, da Børnenes Fnisen bragte ham til ogsaa at titte ud. Det saae ud som en heel Pyramide af Hoveder. I deres Iver for rigtig at see den tykke Madame, som til deres store Morskab endnu ikke var kommen videre, reve de en stor Urtepotte ud af Vinduet. Med et forfærdeligt Knald knusedes den mod Steenbroen. Madamen blev saa angst, at hun slap med begge Hænder; hendes Mand kunde ikke længere staae imod, han maatte vige tilside, hun styrtede ned og kom til at sidde nok saa net paa Fortouget. Drengene raabte Hurra. Nu forgik Taalmodigheden Gustav; han sprang op i Vognen, og endelig lykkedes det dem ved at hale fraoven og skyde til franeden at bringe den stakkels Kone op i Vognen.

Nu var kun den bageste Agestol paa en af Vognene ledig; den var bestemt for Brændeviinsbrænderen, Bryggeren og Doktoren. Den ulykkelige Doktor! — han sad i Midten. Han blev saa godt som aldeles borte imellem, ja man kunde næsten sige i, Bryggeren og Brændeviinsbrænderen.

„Aa det gaaer jo prægtigt an!“ udbrød Brændeviinsmanden. „Naar bare Agestolen kan holde Trykket ud.“

Den Klemme, Gustav befandt sig i, forekom ham

saa utaalelig, at han mistede al Medfølelse for sine tykke Omgivelser; uagtet disse ufeilbarligen maatte styrte ud af Vognen derved og rimeligviis brække Halsen, bad han dog i sit stille Sind til, at det snart vilde begynde at knage i Agestolen.

„Lad os saa komme afsted!" raabte Brændeviinsbrænderen, og Vognene satte sig i Bevægelse. Skoledrengene løb til Skolen og fik Bank; Friseurens Rollinger fik ogsaa Bank, hele Flokken, da det var umuligt at udfinde, hvem der havde revet Urtepotten ud. Friseuren havde rigtignok en lille Mistanke om, at det var ham selv, der havde hvilet for tungt paa Børnene; men dobbelt ærgerlig herover slog han saameget desto haardere til.

Vognene vare komne et godt Stykke ud af Strandveien. Det var lummerhedt. Den megen Transspiration og den tætte Støv, der i store Skyer omgav Vognene, gjorde at hele Selskabet saae skrækkeligt ud. Lidt Liv var der endnu tilbage i Doktoren. „Gid Fanden havde dem begge to! jeg kan ikke engang faae Armen op og jage det Asen af en Flue bort fra min Næse." Hans Anstrengelser vare aldeles frugtesløse; han kunde hverken røre Haand eller Fod; derimod lykkedes det ham at dreie Hovedet saameget, at han kunde gnide Næsen mod Bryggerens Skulder og saaledes befrie sig for det uforskammede Insekt. Med lukkede Øine og aaben Mund gispede han efter Veiret. Brændeviinsbrænderen blæste sin udrøgte Meerskumspibe ud, og uheldigviis førte Vinden en stor Deel Aske ind i Gustavs aabne Mund. Begge hans Sidemænd mærkede hans krampagtige Bevægelser. — „Hvad Satan gaaer der af Dem?" udbrøde de forbausede

over hans rædsomme Grimasser. — „For Fanden, jeg har Munden fuld af deres Udkradš." — „Spyt den ud", raabede Bryggeren. — „Er De gal?" udbrød Gustav nær ved at tabe den sidste Rest af sin Taalmodighed; „Gud veed, hvordan jeg skulde komme til at spytte." Brændeviinsbrænderen indsaae, at han havde Ret; han kunde jo hverken vende sig til den ene eller til den anden Side, eller rette sig frem i Sædet. „Hold lidt, Hans! Doktoren skal spytte!" raabte han. Vognen holdt, han reiste sig med stor Besværlighed, og saaledes blev det muligt for Gustav at befrie sin Mund for dens høist ubehagelige Indhold.

Neppe havde Vognen igjen sat sig i Bevægelse, før den forreste Vogn, der ved denne Standsning havde faaet et lille Forspring, holdt stille. „Saa! nu skal de sgu ogsaa spytte", udbrød Bryggeren hjerteligt leende. Men Grunden viste sig snart at være en anden. Hans Majestæt Kongens Equipage kom kjørende dem imøde. Begge Borgermændene fik umaadelig travlt med at binde deres hvide Halstørklæder, som de paa Grund af Varmen havde aftaget, og i deres Iver stødte de Gustav ubarmhjertigt med Albuerne; saa et Stød fra Høire, saa et Stød fra Venstre; han bad ynkeligt for sig, men fik det lidet trøstelige Svar, at det var umuligt at undgaae. Da Kongen kjørte forbi, holdt Vognen stille, og hele Selskabet hilsede ærbødigt; kun Gustav beholdt Hatten paa, da det var ham umuligt med saa kort et Varsel at faae Armen løs og op til Hatten.

„Hør, Hr. Doktor!" sagde Bryggeren med forbittret Stemme, „jeg har nok før formærket, at De hører til det

Slags, som vil raisonnere og imellemstunder snakke Ondt om Regjeringen, men at De saadan paa den Maade manglede Respekt for Deres Konge, det maa jeg sige, det havde jeg dog ikke troet om Dem, og en anden Gang er Herren saa god at tage Hatten af, hvis han ellers vil kjøre paa min Vogn, for jeg er Brygger og en skikkelig Borgermand, som veed, hvad jeg skylder min Konge. Forstaaer De Dansk?"

Gustav var som falden ned fra Skyerne ved denne Tiltale; han forsikkrede den opbragte Brygger, at han godt forstod Dansk, men hvad han ikke forstod, det var at tage Hatten af, naar han var nægtet Brugen af sin Arm.

„Naa — Herregud Doktor, hvorfor kunde De ikke strax sige mig det", svarede Bryggeren, der ligesaa hurtigt var god som han var bleven vred. „Saa kunde De jo forresten have bedet mig at tage Hatten af for Dem." Freden var sluttet og Alt godt igjen.

Endelig holdt Vognene udenfor Grøndals i Charlottenlund; her steg Selskabet af. Alle vare mere eller mindre ilde tilredte, gjennemsvedte og gjennemstøvede. Damerne vare saa forkrøllede og jankede som efter et forceret Bal; nogle af Herrerne vare uden Halsbind, med opknappede Frakker og Veste; den Enes Been, den Andens Arm sov, og hvad Gustav angik, da var han i de første Øieblikke ligesom lam i hele Kroppen. Dog, Bevidstheden om, at man var ude at more sig, gjorde, at Ingen ret vilde troe paa sin Lidelse. Alle saae glade ud og gnede de ømme Lemmer.

Saasnart Selskabet havde rettet Lemmerne og saa

godt som muligt gjort sit Toilette, opstod det difficile Spørgsmaal, hvor den bedste Plads var til det første af den uendelige Række Maaltider, der forestod i Dagens Løb. Gustav, hvem Madam Piil først og fremmest raadførte sig med, stemte for en Høi som det eneste Sted i Haven, hvorfra man havde nogen Udsigt over Markerne til Ordrup og Dyrehaven. Stine istemte naturligviis strax en smægtende Lovtale over denne Plads; men denne Smag var stik imod Pluralitetens. Pladsen imellem Buskene midt i Haven, med de to store Borde og Teltet over Hovedet fik Fortrinet. Kudskene kom nu slæbende med den ene Dragt Pakker efter den anden. Neppe lød det glædelige Budskab, at Bordet var dækket, før Herrerne, der, medens Damerne dækkede Bordet, havde fordrevet Tiden med at slaae Skrald med grønne Blade, med straalende Ansigter og opsmøgede Ærmer ilede til og gave sig trøstigt i Kast med det utrolige Forraad af Spisevarer.

„Gud forbarme sig", tænkte Gustav og greb fat med Fortvivlelsens Kraft. Stine havde passet at faae sin Plads mellem sin Moder og Gustav; hun var idel Opmærksomhed for ham, og saasnart hans Tallerken var tom, og inden han endnu havde sunket den sidste Mundfuld, overlæssede hun hans Tallerken med nyt Forraad. „See her!" hviskede hun, „er det bedste Stykke af hele Anden. Holder De ikke af Vingebenet paa Gaasen?" — „Aa Din Gaas", tænkte Gustav, „jeg kunde fristes til at tage Dig selv ved Vingebenet."

„Gud velsigne Jomfruen! jeg forsikkrer Dem, jeg revner!" udbrød han tilsidst og sprang op fra Bænken.

— „Herregud Hr. Doktor!“ sagde Stine med grædende Stemme, „det smager Dem vist ikke.“ — „Der er langt til Klampenborg“, begyndte Madam Piil i advarende Tone, „og før vi komme der, faaer De Intet at spise. Aa hvad? Et lille Stykke for min Skyld?“ Gustav maatte sætte sig ned igjen, og blev nødt til at spise et Stykke for Madamens Skyld og et for Jomfruens Skyld; dog deelte han det sidste saa lumskeligt med Skovløberens Støver.

Da Taffelet endelig var hævet, begav den største Deel af Selskabet sig udenfor Haven, og strakte sig magelig i det bløde Græs. Stine var bleven tilbage for at hjelpe Moderen med at rømme af Bordene, men da denne saae, at Gustav gik alene i Haven, stødte hun Stine i Siden, og hun, som godt forstod dette stumme Vink, gik hen til ham og opbød nu alle sine Evner for at være indtagende, men Gustav var tvær og blev meget fornøiet ved, at denne tête à tête blev afbrudt af en ung Høsekræmmer og en ung Contoirist, begge Neveuer af Brændeviinsbrænderen.

„Undskyld Hr. Doktor, at vi røve Deres Dame, men hun skal ud og gynges.“ De toge derpaa Stine hver under sin Arm og førte hende ud af Haven. Gustav maatte imidlertid paa hendes Begjæring følge med og sætte sig ved Siden af hende, da hun ikke turde gynge alene. I Begyndelsen gik det meget godt, men efterhaanden foer Gyngen høiere og høiere; Stine bad for sig, Gustav skjændte, men Høsekræmmeren loe og forsikkrede, at det var ingenting endnu. „Lad dem faae en rigtig Tour“, raabte Contoiristen, der havde seet lidt vel

dybt i Øl- og Brændeviinsflasken. „Ja hvorfor vil De altid være, hvor Stine er? Nu kan De have det saa godt", vedblev han, maaskee lidt misundelig paa Gustav for den Lykke, han syntes han gjorde hos hans rige Cousine. Da de havde faaet Gyngen saa høit, den kunde gaae, kastede de Touget og løb ind i Haven, medens Gyngen vedblev at føre det fortvivlede Par gjennem Luften i susende Fart.

Stine klyngede sig tæt til Gustav. Det qvalmede for ham, for det Første fordi han gyngede, for det Andet paa Grund af Contoiristens Ord: „Hvorfor vil De altid være, hvor Stine er? Nu kan De have det saa godt." Ja Gud hjelpe ham, han havde det rigtignok godt. Hvor havde dog Contoiristen faaet denne Idee fra? Skulde der virkelig være Noget i hans Opførsel, der gav Anledning til slige Formodninger? Han var sig ikke bevidst at have viist hende Andet end almindelig Høflighed i al den Tid, han havde kjendt hende. Han ønskede sig hundrede Mile borte, og dog maatte han blive i den forhadte Omfavnelse, Gyngen gik endnu. Endelig tog han Mod til sig og sprang ud; neppe i Stand til at staae paa Benene greb han fat i Touget for at standse den og hjelpe Stine ned. Hun var ganske bleg, og idet hun vilde træde ud af Gyngen, faldt hun besvimet i Armene paa Gustav. I samme Øieblik kom Moderen ud af Haven og saae sin Datter i Doktorens Favn.

„Troede jeg ikke nok, at det gik, naar de kom ud i det Frie", udbrød hun triumpherende og ilede hen imod dem. „Til Lykke! Til Lykke og Velsignelse! kjære Børn!" raabte hun: „Kjære Wilden! Søde Stine!" — „Hvad

behager, Madam Piil?" raabte Gustav i høieste Forbauselse, „hjelp mig dog; hun har Ondt." — „Det er den zarte Natur; De har ladet det komme hende altfor uventendes", vedblev Madamen, idet hun hjalp Gustav at bære Stine hen til en Bænk. „Hvad behager? Jeg — De troer — De tager Feil —" stammede Gustav: „Det Hele er ved Gud, at Hosekræmmeren har gynget Livet af Jomfruen." — Det var mere end Madamen kunde bære. „Ikke Andet!" sukkede hun, fik Ondt og satte sig ned paa Jorden.

„Naa det gaaer sgu flinkt", udbrød Gustav, ikke langt fra at giøre de tvende Damer Compagnie: „Guds Død! hvilke Historier!" Fortvivlet saae han sig om, om der Ingen var i Nærheden, han kunde kalde til Hjelp, og til hans Trøst kom en af Kudskene, der i Afstand havde været Vidne til Gyngescenen og Jomfruens Besvimelse, anstilende med en Spand Vand, som han havde staaende til sine Heste. Efter Gustavs Anviisning stænkede han Stine Vand i Ansigtet. „Gaasenaturen!" tænkte Gustav, da det ikke vilde hjelpe, og bød Kudsken at gjentage Curen. Endelig lykkedes det. Madamen, hvis Besvimelse var af en lettere Natur, havde imidlertid reist sig. „Slip hende, Umenneske!" raabte hun til Gustav og stødte ham tilside. Kudsken, som hjalp Gustav at holde den matte Jomfru opreist paa Bænken, og antog, at dette haarde Ord maatte gjælde ham, blev saa angst, at han foer tilside og rev Vandspanden om, saa alt Vandet strømmede henover Madam Piils Fødder. Madamen skjændte, Karlen græd og forsikkrede, at han intet Umenneske var.

Dette Spektakel vakte Gustav, han gjorde hurtigt Omkring og flygtede, alt hvad han kunde, nedad Kjøreveien. Bort maatte han. Men neppe var han kommen hundrede Skridt frem, før hele Selskabet fra en Sidegang dreiede ind paa Veien. I den Fart, hvori han var, saae han dem ikke strax og foer lige løs paa dem. De Forreste sprang tilside. „De er jo reent bandsat i Dag“, raabte Bryggeren og greb efter ham. „Han bisser!“ raabte en Anden. „Af Bane for Doktoren!“ Hele Selskabet brast i en umaadelig Skoggerlatter. Skamfuld og rystende af Ærgrelse standsede han midt i Klyngen. Her var Intet at gjøre, han beed sig i Læben og taug, og man kan let forestille sig, i hvilket Humeur han vandrede tilbage igjen under Selskabets vedvarende Latter og Drillerier.

Heldigviis havde Madam Piil gjenvundet sin Fatning, og med fuldkommen rolig og tilfreds Mine, som om Intet var passeret, nærmede hun sig og opfordrede Selskabet til at stige tilvogns. Dette lettede en stor Steen fra Gustavs Bryst, da han havde gaaet i den pinligste Frygt for, at de skulde træffe hende endnu i den Bersærkergang, hvori hun var geraadet over det knuste Haab og Vandspanden. Det vilde vel altsaa med Guds Hjelp blive en Hemmelighed mellem Madamen og ham, og hvad hans fremtidige Opførsel angik, da besluttede han at indrette den saaledes, at han, uden at være uhøflig, kunde overbevise baade Moder og Datter om det Tomme i deres Forhaabninger; men med alt dette kunde han dog ikke forjage en bange Anelse om, at denne Dag gjemte endnu flere Lidelser i sit Skjød.

Denne Frygt var ikke uden Grund. Allerede paa Veien til Klampenborg leed han ubeskriveligt, da Pladsen i Sædet naturligviis var bleven endnu knappere efter den drøie Frokost. Da man nærmede sig til Klampenborg, faldt Madam Piils Trudsel, at der var langt til Klampenborg, ham ind. Skulde det virkeligt være muligt, at man nu strax skulde til at spise igjen? Saaledes var det. Neppe standsede Vognen, og Madamen saae, hvor mange Vogne der holdt udenfor, før hun udbrød i Klager over, at alle Bordene vist vare optagne. „Ja, Mutter!“ sagde Brændeviinsbrænderen, „saa sætte vi os paa Jorden, for Noget at leve af maa vi sgu have.“ Gustav stirrede forbauset paa ham og faldt i den Grad i Staver over denne ubegribelige Gridsthed, at han blev siddende paa Vognen, efterat de Andre vare stegne ned. „Vil De ikke ned af Vognen, min gode Mand?“ spurgte Brændeviinsbrænderen, medens en halv Snees Skovshoved-Drenge børstede Støvet af hans brede Ryg. „Ja men — men — det kan umuligt være sundt at spise saa umaadeligt Meget,“ svarede Gustav endnu bestandigt siddende paa Vognen. — „Hvad behager, hvad er det De siger?“ spurgte Brændeviinsbrænderen, der havde vendt sig om, for at jage Drengene bort, da de i deres Iver for at fordrive hverandre traf ham i Skjøderne, saa at han nær var gaaet bag over. — „Jeg siger,“ gjentog Gustav, „at det umuligt kan være sundt at spise saa urimeligt Meget.“ — „Er der ikke Andet iveien,“ sagde Piil leende, „saa kom De kun ned. Husk De paa den Løbetour, De havde i Skoven; den kan nok give Appetit.“ — „Skal vi saa ikke

snart have nok af den Historie?" indvendte Gustav. — „Naa, som De vil, naar De blot vil være fornuftig og spise som en brav Karl." — „Haarde Conditioner!" sukkede Gustav og kravlede ærgerlig ned af Vognen.

Da alle Bordene vare optagne, maatte Selskabet slaae sig tiltaals, og i smaa Hold spadserede de omkring for at bemægtige sig den første ledige Plads i Haven, der var opfyldt af udmeiede Herrer og Damer. Gustavs onde Lune blev topmaalt, da Stine, der gjerne vilde lapse sig lidt med sit fortrolige Forhold til den smukke, unge Doktor, fandt for godt at gaae tæt op til ham og conversere ham i næsten hvidskende Tone. Bag efter dem gik et Par af Stines Cousiner og ærgrede sig over Stines Lykke. I et stort Selskab af Herrer og Damer, der kom dem imøde, opdagede Gustav en medicinsk Candidat af sit Bekjendtskab. Det var ham tydeligt, at Stines Opførsel strax var denne paafaldende, og idet Selskabet passerede forbi, hørte han en fnisende Stemme nævne baade hans og Stine Piils Navn, hvorpaa en anden Stemme tilføiede en Bemærkning om „en god Finantsspeculation." Cousinerne, som gik bagved, loe. Gustav blev ildrød i Hovedet af Forbittrelse og kunde næsten ikke styre sin Vrede. Næsten uden at vide, hvad han sagde, foregav han at have glemt Noget ude i Vognen og ilede hen imod Udgangen af Haven.

„Hvorhen, Hr. Doktor?" raabte Brændeviinsbrænderen, som ogsaa skreed henimod Havelaagen. — „Jeg? — Jeg vilde ikke nogenstedes hen," svarede Gustav, forvirret over anden Gang at blive grebet i Farten, skjøndt

det denne Gang just ikke havde været hans Hensigt at desertere.

„Vær da saa god at hjelpe mig Kurvene ind fra Vognen. Mutter har faaet et Bord fat derhenne. — Kan De magte den?" spurgte Pill og hængte en uhyre Madkurv paa Gustavs Arm. „Jeg veed saamænd ikke rigtig, hvad jeg kan," svarede Gustav med et stivt Smiil om Munden og saae sig om. „Prøv paa det — saa tager jeg disse to. Saa kan Hans og Peer nok tage Resten paa eengang, før Mutter længes hart."

Da Gustav saae, at der ikke var Andet for, skyndte han sig at slæbe af med sin Madkurv. Den monstrøse Kurv og hans fortrædelige Mine fremkaldte adskillige Smiil paa de Forbigaaendes Ansigter. „Har Du faaet den Kurv af Stine Pill? Stakkels Djævel!" hvidskede den før omtalte Candidat ham i Øret og skyndte sig forbi ham uden at oppebie hans Svar. Gustav svoer at hævne sig og slæbte videre.

Da han nærmede sig, saae han Madam Pill med Pegefingeren paa Næsen hvidske ivrigt til Stine. Det Blik, hvormed hun betragtede Stine, lod ham strax ane, at det var om ham hun talte, og at hun var ifærd med at give sin Datter nye Instrurer. Da han havde sat Kurven fra sig, stillede han sig saaledes, at han ubemærket kunde holde Øie med dem. Stine saae heelt modfalden og undseelig ud; det var klart, at hun gjorde Indvendinger; thi han saae, at Madamen greb hende i Armen, og med saa høi Stemme, at Gustav godt kunde høre det, afbrød hun Stine med de Ord: „Men jeg siger Dig, at Du skal! Gaa nu!"

Lidt efter var Stine ved hans Side. Den Forlegenhed og Følsomhed, hvormed hun talte, var Gustav utaalelig, og overbeviste ham om Rigtigheden af hans Formodning, at hun var instrueret til et nyt og kraftigt Angreb. I sin Fortvivlelse besluttede han paa en eclatant Maade at aabne deres Øine. Han tog en af Cousinerne til Bords, den første den bedste, og livlig og opmærksom underholdt han sig udelukkende med hende. Tilsidst var Sophie i den svævende Himmel og Stine dybt i Fortvivlelsens Afgrund.

Madam Piil sad som paa Naale; hun var frygteligt opbragt, og da hendes Mand var saa uheldig at vælte et Glas Viin over den fine Dug, brød der et skrækkeligt Tordenveir løs over hans Hoved. Stine klagede over heftig Hovedpine. Dette greb den fortvivlede Moder og bad Sophie at overtage Stines Function som Forskjærerske, idet hun bebreidede hende, at hun ikke kunde finde paa saadant Noget af sig selv; det klædte saa godt at være opmærksom mod sine Omgivelser. Sophie adlød slukøret, og Stine indtog hendes Plads ved Siden af Gustav, der fra dette Øieblik var stum som en Fisk.

Brændeviinsbrænderen brød forgjæves sit Hoved med, hvad der kunde være gaaet hans Kone imod. Han smagte betænkelig paa Maden i den Tanke, at hendes slette Humeur maaskee kunde hidrøre fra en eller anden Feil ved den; men han kunde Intet opdage. Endelig lod hendes lynende Øiekast hen til Doktoren ham ane Sammenhængen. „Haa! haa! fra den Kant blæser Vinden,“ tænkte han med et selvtilfreds Smiil, da han erindrede den spodske Mine, hans Kone havde sat op, da

han forsikkrede, at han var overbeviist om, at Doktoren aldrig havde tænkt paa at frie til Stine.

Saasnart Selskabet havde reist sig fra Bordet, var Gustav, der endnu ikke havde talt et Ord til Stine, igjen ved Siden af Sophie.

„Naa, hvordan har vi det, Mutter?“ spurgte Brændeviinsbrænderen, medens han tændte sin Pibe og skottede polisk snart til sin Kone, snart til Gustav og Sophie, der allerede vare i en ivrig Samtale. „Det var ogsaa forbandet med den Klat, jeg satte paa Dugen“, vedblev han formildende, da hun lod, som hun ikke hørte hans Spørgsmaal ivrigt beskjæftiget med at folde Dugen sammen. „Er Du vred endnu?“ fortsatte han smilende. — „Aa Snak! Det brød Du Dig ogsaa kun lidt om,“ svarede hun stødt og vedblev sit Arbeide med at pakke ind i Madkurven. „Troer Du?“ spurgte Piil, idet han dampede af sin Meerskumspibe.

Efter en lille Pause vedblev han: „Veed Du, hvad jeg troer? Jeg troer, at der er gaaet Dig Noget, vor-Herre og ikke jeg veed hvad, imod. Kjender jeg de Folder ret, saa er en eller anden Speculation —“ „Om Du nu taug stille, Peer Næsviis!“ udbrød den tirrede Madam. — „Hys! ikke saa høit, min Snut!“ advarede Piil og saae sig ængstelig omkring; „Du mener, at Du ikke er saa slem, som Du seer ud til.“

Han var ganske forbauset over sin egen Dristighed; han indsaae, at han burde holde op, medens Legen var god, men kunde dog ikke bye sig. „Lad os da tale om noget Andet,“ begyndte han igjen; „Du — har Du nogensinde seet Nogen gjøre saa morderlig en Cour, som

vor gode Doktor?" — „Saa?" — „Ja see engang Du; det er sgu Plaseer at see paa ham. — Men hvad Djævelen gaaer der af Stine? Det er da Fanden til Grimasser; hun seer jo ud som om hun havde spiist Faarekyllinger," udbrød han med undertrykt Latter, idet han lagde Haanden paa sin Kones Arm og pegede med Pibespidsen hen paa sin Datter. Nu var det forbi med Madamens Taalmodighed. „Grusomme, ondskabsfulde Mand! gjorde man Dig din Ret —" begyndte hun; men neppe aabnede hun Munden, før Piil indsaae, at nu var det Tid, og retirerede i største Skyndsing ind mellem Gjæsterne, saa at hun maatte sluge Resten af sin Tordentale.

Paa Brændeviinsbrænderens Opfordring maatte Gustav atter hjelpe med at bære Kurvene ud til Vognene. Da de kom tilbage til det Sted, hvor de havde forladt Selskabet, var det forsvundet. Da de i nogen Tid havde søgt efter dem, traf de Sophie, der sad alene paa en Bænk paa den Sti, der dengang førte fra Haven langs med Skovens Indhegning til Taarbæk. Af hende erfarede de, at Selskabet var gaaet videre ad denne Sti, men at hun var bleven tilbage, da hun ikke befandt sig vel. Piil fortsatte nu sin Gang ud ad Stien; men da Gustav vidste, hvorledes Madamen og Stine vilde fortolke det, om han gik forbi Sophie for at søge deres Selskab, satte han sig hos hende paa Bænken. Gustav gjorde en Bemærkning om Udsigten over Sundet, og da det var ham paafaldende, at hun, som ellers med Begjærlighed greb enhver Anledning til Samtale, nu taug, vendte han sig forundret om til hende og

saae, at hun græd heftigt. Paa hans Spørgsmaal svarede hun med en mageløs Naivetet, at den før omtalte Hosekræmmer længe havde elsket hende; ofte havde han bedet hende om Gjenkjærlighed, og hun troede næsten, at de halvveis vare forlovede. For lidt siden havde hun havt en Samtale med ham; han havde været reent ude af sig selv, erklæret sig for det ulykkeligste Menneske paa Jorden, og forsikkret, at han ikke kunde leve uden hende; han havde besværget hende ikke at indlade sig med Doktoren, hvem han gav de skrækkeligste Navne. Denne kunde kun have til Hensigt at gjøre hende ulykkelig, men før vilde han lade sig slaae levende end taale, at saa sort en Plan skulde lykkes. Skandalen var saa meget desto større, da Doktoren var forlovet med Stine Piil — det turde han bande paa. Endelig havde han forlangt, at hun inden Aften skulde svare ham bestemt, om hun vilde være hans eller ikke. Gustav stod stum af Forbauselse, Sophie jamrede og græd, — hvad skulde hun troe? hvad skulde hun vælge? skulde hun fæste Liid til Hosekræmmerens Beskyldninger imod ham? Det var hende umuligt; og Hosekræmmeren — ja, han var en skikkelig, stræbsom Mand, men — Gud hjelpe hende! hun vidste hverken ud eller ind.

Gustav var som lynslagen; det var altsaa de skrækkelige Følger af en eneste Times Opmærksomhed og Galanterie; det var altsaa Resultatet af hans Politik. „To for Een," mumlede han. Det varede Noget, inden han kunde finde, hvad han skulde sige; da han endelig med et bittert Smiil vendte sig mod Sophie for at tale til hende, som sad i den største Spænding og ventede

et gløbende, begeistret Forsvar, saae han i det Samme Selskabet, der nærmede sig ad Stien. Sophie reiste sig hurtigt, for at skjule sine forgrædte Øine. Gustav stod stille og lod Selskabet passere forbi; men Hosekræmmeren lod, som om han ikke saae ham, og stødte til ham, idet han gik forbi. „Vogt Dem!" mumlede Gustav mellem Tænderne med saa truende et Udtryk, at Hosekræmmeren uvilkaarligt traadte over paa den anden Side af den lille Grøft mellem Stien og Marken og tog Hatten ærbødig af.

Da man lidt efter steg tilvogns for at kjøre til Dyrehavsbakken, traadte Gustav hen til Kræmmeren og sagde sagte til ham: „Bliv De kun, min Herre, og følg med mig; jeg har et Ord at sige Dem." Kræmmeren vendte sig hurtig om og vilde springe op i Vognen, men Gustav lagde sin Haand paa hans Skulder: „Dumrian! frygt Intet; De bliver!" Nær ved at gaae reent fra Sands og Samling stod han bomstille med krumme Knæe og aaben Mund, medens Gustav underrettede Brændeviinsbrænderen om, at han og Hosekræmmeren vilde gaae op til Bakken.

„Min Herre!" begyndte Gustav, da de gik sammen hen ad Veien, „De er reent ud sagt en Tølper." Kræmmeren blev endnu mere forknyt ved denne Begyndelse. „Vil De vide hvorfor?" vedblev Gustav; „De har paastaaet, at jeg var forlovet med Jomfru Will; det er Løgn, som saa tusinde Hosekræmmere turde bande derpaa. Dernæst har De vovet at bruge de meest uforskammede Skjeldsord om mig, De har tillagt mig nedrige Hensigter. En saadan Person kalder jeg, med Deres

gunstige Tilladelse, en Tølper." — Hvad den stakkels Mand ikke havde været angst før, det blev han, da Gustav opfordrede ham til at følge sig lidt ind i Skoven, da der var saa mange Folk paa Veien. „Jeg har talt med Sophie," sagde Gustav, da de havde fjernet dem noget fra Veien, „hun har fortalt mig Alt, og vi ere enige." — „Sophie? Sophie!" jamrede Kræmmeren og vred sine Hænder. — „Det vil sige," vedblev Gustav, „at jeg er enig med Dem, min Herre, deri, at den Ting maa være bestemt afgjort inden Aften." Hosekræmmeren, som troede i disse Ord at finde en Bekræftelse paa sin Frygt, at Gustav vilde slaaes med ham, havde den største Lyst til at undvige, men Benene svigtede ham.

„Fat Mod, stakkels Hosekræmmer!" vedblev Gustav, da han nogle Øieblikke havde gottet sig over hans Angst. „Jeg hører, at De er halvveis forlovet med Sophie, forlov De Dem kun heelveis inden Aften." Han forsikkrede ham, at hans Jalousie var den meest ugrundede af Verden, at det aldrig var eller kunde være faldet ham ind at forelske sig i Sophie. Den forbausede Hosekræmmer saae saa glad ud som en nyslagen Tostilling, og i sin overvættes Glæde vilde han omfavne Gustav, men denne forsikkrede ham, at han helst vilde være fri for al videre Berøring. Tause fortsatte de deres Gang til Bakken.

Det var et smukt Veir, og Bakken ganske fuld af Mennesker. Jøden aad Blaar; Tallerkenen gik rundt, Folk fik travlt med at komme bort og traadte hverandre paa Fødderne; Frederiksteensmanden forsikkrede, at „dog

vare de alle glade"; Mester Jakel henrykkede; den store Stud og Vædderen med de mange Horn vakte Forbauselse, men da det kostede 4 Skilling at see dem i Virkeligheden, nøiedes de Fleste med Afbildningen og Beskrivelsen. Overalt Støi, Støv, Albuestød og daarlig Tobaksrøg. Taskenspillerens Forestilling begyndte hele Tiden „strax": Kakaduerne, Poppegøierne og Udraaberen skrege omkap udenfor Menageriet; Vorkabinettets Eier bekjendtgjorde, at han „saae sig i Stand til" at nedsætte Prisen fra en Mark til otte Skilling. Den blinde Mand sad med sin Tallerken paa Skjødet og spillede Ouverturen til Jægerbruden, medens en lille Dreng stod tæt ved og sang: „O! du lieber Augustin!" accompagnerende sig med Pennepose paa et meget naivt Instrument med een Streng. Carousellen gik rundt, de lykkelige Drenge stak til Ringen, medens Faderen sad inde i et Telt og stak til Flasken, og Moderen stod midt imellem Carousellen og Teltet lige angst for Manden og Sønnerne. „Aa en Tour endnu! hvad Mutter?" bad den ene Knøs. „Aa en Taar endnu, min Snut!" bad Faderen og tog den pæne Opvartningspige om Livet. Stakkels Kone, hun var ude at more sig.

Brændeviinsbrænderens Selskab stod og betragtede et stort Billede, der var ophængt paa en Stang. Det fremstillede i sex Afdelinger en overmaade sørgelig Begivenhed til Skræk og Advarsel: en ung Pige fik sig en Elsker, mistede ham igjen, skjød sig og blev begravet; han promenerede paa Kirkegaarden, saae hendes friske Grav, angrede og skjød sig. En Mand med et stort Stykke Smørrebrød i den ene Haand og et Spanskrør,

som han brugte til Vegepind, i den anden, fremsagde sin Forklaring med indtrængende Røst og uddrog Moralen med megen Salvelse. Gustav og hans Ledsager kom netop til, idet Jomfruen skulde til at flyde sig.

„Jammerskade Hr. Doktor, at De ikke har hørt det Hele“, sagde Madam Piil og vendte sig mod Gustav. „Ja! — ja det er saamænd sandt“, vedblev hun, da Manden af Langfel efter Smørrebrødet i største Hast havde sluttet Geschichten og uddraget Moralen; „Det er sandt, og det burde alle letsindige Mandfolk lægge sig paa Hjerte.“

Imidlertid havde Hosekræmmeren talt med Sophie, og Alt var klappet og klart. Da hun havde hørt ham til Ende, sendte hun Gustav, der holdt Øie med dem, et yderst opbragt og foragteligt Blik, hvorpaa hun vendte sig mod sin Elsker, lagde sin lille Haand i hans og betragtede ham med ømme, elskovsfulde Blikke. Gustav betragtede det smægtende Par med et Smiil, og tænkte paa Arien i Kjærlighed uden Strømper: „Naar dig Nogen Karper byder“ o. s. v., og det ikke uden Grund, thi Sophie var virkeligt forelsket op over begge Øren i den smukke, unge Læge, men efter hvad Hosekræmmeren havde fortalt hende, indsaae hun jo nok, at hun løb Risiko for slet ingen Mand at faae, hvis hun ikke strax tog Hosekræmmeren. „Een Fugl i Haanden er bedre end ti i Luften“, tænkte hun, og den ulykkelige Hosekræmmer var uendelig lykkelig.

Madam Piil var ogsaa glad, da hun atter saae Kræmmeren paa hans sædvanlige Plads ved Sophies Side. Hun begyndte atter at haabe, og meente, at det

kun havde været saadan en Raptus hos Doktoren, der ikke havde videre at betyde; thi saa vist som hun heed Madam Pill, kunde hun læse Angeren i Doktorens „Ansigtslineamenter“.

„Troer De, vi faae Regn, gode Doktor?“ spurgte hun med saa venlig Stemme som muligt. „Seer ud til det, gode Madam“, svarede Gustav og saae ligegyldig op til den sorte Tordensky, der svævede over deres Hoveder. „De spaaer saa ilde min Kjære!“ vedblev hun og lagde sin Haand fortrolig paa hans Arm: „Ih! min Gud! hvor De seer melantrist ud; De er dog vel ikke vred paa mig, fordi jeg sagde, at De skulde lægge Dem den Tragoedie om den utroe Elsker paa Hjerte? Herregud, lille, gode Doktor! jeg veed jo nok, at Ungdommen er letsindig, men dog ikke saa ond, som man skulde troe; eller — Jøsses! der falder mig noget andet Noget ind — der nede hos Grøndals — naa ja! jeg tog jo Feil; men det saae ved den almægtige Gud akkurat saadan ud. Naa, det er saamænd ikke værdt at græmme sig over — jeg veed jo nok, at hvad der ikke er skeet, det kan skee endnu!“

Gustav traadte et Skridt tilbage og sagde: „Madam Pill! jeg maa eengang for alle bede mig fritagen for Deres mystiske, ugrundede Hentydninger“. I sin Fortrydelse udtalte han disse Ord med saa lydelig Stemme, at de maatte have været hørte af de Øvrige i Selskabet, hvis ikke et velvilligt Tordenskrald havde overdøvet ham; i samme Nu aabnede Skyen sine Sluser.

„Min Hat! min Hat! Papiret gaaer i Mask!“ jamrede Madamen: „Gud forbarme sig! saa hjelp mig

dog!" skjændte han, idet hun bukkede sig næsten til Jorden og sled og rev i sin Kjole for at faae den over Hovedet. Den talløse Mængde foer om imellem hverandre som Myrer i en forstyrret Myretue. Alle styrtede til Teltene. Mændene skjændte og puffede til Høire og Venstre; Damerne jamrede og stødte om muligt endnu mere end Herrerne; Børn, der vare skilte fra deres Mødre i Trængselen skrege himmelhøit.

Midt i denne babyloniske Forvirring stod Gustav forbauset over sin uventede Lykke saa hurtigt at blive befriet for dette Uhyre af en Madame, og uden at ændse de mange Puf, der vankede fra alle Sider stirrede han ufravendt efter Brændeviinsbrænderens Familie og hele hans Compagnie. For ikke at komme bort fra hverandre i Trængselen havde de grebet hverandre bag i Skjørterne og Kjolerne, og løb saaledes i en lang Skare fra det ene Telt til det andet for at finde Ly. Overalt var der overfyldt.

„Om Forladelse gode Herre! det var min Sjæl af Vanvare", forsikkrede naivt en Mand, der i sit Hastværk rev Hatten af Gustav med sin Paraply. Inden Gustav fik fat paa sin Hat, var hans Selskab forsvundet for hans Blik. Det forekom ham rigtignok, at han et Oieblik saae Piils bredskyggede, graa Hat og Madamens brandgule ditto henne ved Nedgangen fra Bakken, men han kneeb i en Hast Oinene til og ilede ind i et af de fjerneste Telte, hvor han satte sig i den mørkeste Krog som den sikkreste.

Han var imidlertid uden Fare. Da der ingen Plads var i Teltene, var der intet Andet tilbage for

vort Selskab end at ile ned til Vognene og kjøre, alt hvad Remmer og Tøi kunde holde, til Klampenborg. I dette Hastværk tænkte Ingen paa Doktoren, førend man var kommen under Tag. Brændeviinsbrænderen vilde øieblikkelig sende Peer med en af Vognene tilbage for at opsøge og afhente den stakkels Doktor; men Madamen opponerede, thi hun var vred og det tilgavns. Gustavs Ord om hendes mystiske Hentydninger løde endnu i hendes Øre, og hun saae nok, at hun kunde skyde en hvid Pind efter den Svigersøn. Hendes eneste Trøst var, at han nok engang vilde komme til at fortryde det; det var saamænd Synd at nøde Godt i Ondt; Stine skulde han aldrig i Evighed faae, om han saa vilde tigge om hende paa sine Knæe; hun skulde nok finde en anden pæn Mand til sin zarte Engel. Hun var derfor glad ved, at han var bleven tilbage; hun undte den Bavian den Fornøielse drivvaad at gaae paa sin Fod tilbage til Byen. Hun indvendte, at Peer jo ikke kunde finde Doktoren, da han ikke kunde gaae fra Vognen, for ikke at tale om Vanskeligheden af at finde Nogen blandt saa mange Mennesker. Doktoren kunde jo nok begribe, hvorhen de vare tagne, og saa kom han jo nok, hvis han ellers lystede deres Selskab, og lige vaad blev han, om han gik eller kjørte. Piil vilde svare, men et Blik af hans Kone bragte ham til at tie. „Jeg var for slem før", tænkte han, og nu sluttede Parret en stiltiende Fred, hvori Doktoren blev opgivet i to Henseender. Uden videre Forklaring forstod Piil sin Kone, og opgav derfor villigt sin Plan; han var igjen den gamle, gemytlige Brændeviinsbrænder, der fandt paa tusinde Løier for at forkorte Selskabet Tiden indtil Veiret tillod at fortsætte Touren.

Dyrehavsteltene bleve imidlertid tommere og tommere, eftersom Regnen aftog. Den ene Vogn efter den anden jog afsted med Skovgjæster, der havde faaet nok af at sidde halvvaade i Teltene, der kun gave et daarligt Ly mod den voldsomme Regn. Gustav var blandt de Faa, der holdt ud endnu. Han sad saa stille i sine egne Betragtninger, at Teltfolkene troede, han sov, blinkede til hinanden og lod ham sidde i uforstyrret Ro. Den Glæde, han i første Øieblik følte ved at være undsluppen Madamen, gav snart Plads for en Stemning intet mindre end glad. Jo mere han overtænkte den fatale Historie, desto klarere blev det ham, hvor ødelæggende den maatte være for hvad Godt og Naturligt der var hos Stine, og jo mere han indsaae dette, desto mere frygtede han igjen, at der ham selv ubevidst var nogen Skyld paa hans Side. Og nu hans Forhold til denne Familie i Fremtiden? Bryde det aldeles, det hverken kunde eller vilde han; mangen glad Time havde han nydt i dette Huus, og ikke for aldrig det vilde han, at Piil, der jo aldeles ingen Rolle havde spillet i denne Dags tragikomiske Scener, skulde ansee ham for utaknemmelig mod al den Velvillie, han havde viist ham. Gustav holdt inderligt af denne brave, joviale Mand og følte, at han ikke uden et stort Savn kunde undvære hans Omgang. Men Madamen? var hun cureret? Udsatte han sig ikke for nye Lidelser og Ærgrelser ved atter at nærme sig hende?

Træt og utaalmodig reiste han sig og bemærkede nu først, at han var ene med Teltmanden, der alvorlig betragtede sine mange Kager. Skamfuld over at have

slidbet der saa længe uden at have undt den stakkels Bært nogen Fortjeneste, kjøbte han et stort Kræmmerhuus Makroner og skyndte sig bort. Regnen var ophørt, de sorte Skyer aabnede sig, og gjennem den velkomne Rift saae man den blaa Himmel. Da Gustav traadte ud af Teltet, brød den første Solstraale frem og sendte sit Lys over den glindsende Skov. De smaa Blomster hævede atter deres Hoveder, og Smaafuglene hoppede forsigtigt frem af deres Skjul, lagde Hovedet paa Siden for at see, om det ogsaa var Solen, og overtydede kappedes de om at qviddre den muntreste Vise.

Den yppige, friske Skjønhed udøvede ogsaa sit opmuntrende Herredømme over Gustav og lod ham glemme alle Dagens Besværligheder og Ærgrelser. Let og glad tilmode ilede han hen mod Nedgangen af Bakken; der var Intet, der generede ham, uden det enorme Kræmmerhuus, der kun halvt kunde gaae ned i hans Lomme. Heldigviis fik han Øie paa Drengen med det eenstrengede Instrument. Stakkels Dreng! det var nu vaadt af Regnen. Gustav gav ham Makronerne, og nu straalede Smaafyren omkap med Solen. Øieblikkelig istemte han: „O! du lieber Augustin", den eneste Vise han kunde, og pillede paa Strengen, men den gav ingen Lyd; den var jo vaad. Bedrøvet saae han paa Gustav, som vilde han bede om Undskyldning, fordi han ikke kunde gjøre sin Skyldighed. Rørt stak Gustav nogle Skillinger i hans Haand, og af Frygt for, at Pills skulde komme og lede ham op, ilede han afsted gjennem Skoven uden at ændse Vei eller Sti.

II.

Gustav havde allerede længe vandret omkring. Det Sted, hvor han nu var, kjendte han ikke; han vidste kun, at det var længe siden, at han havde forladt Dyrehaven. Det var ved Udkjørselen af en lille Skov. Længere inde var Skoven meget tæt og tilgroet, men her i Udkanten stode de høie, ranke Bøgetræer friere, saa at man fra Skovveien, baade lige ud og til Siden imellem Stammerne, havde den skjønneste Udsigt udover den vidt udstrakte Slette, hvor Enge, Kornmarker og Skovpartier frembøde den rigeste Afvexling. Den sandede Vei, der fra Skoven sænkede sig langsomt ned til Sletten, og slyngede sig udover denne, var opfrisket af den stærke Regn, der i Sandet havde dannet smaa Flodsenge; i Grøften rislede Vandet endnu mellem det høie Græs. Det nette, lille Skovløberhuus, der laae lige udenfor Skovens yderste Træer, med de zirlige, grønmalede Vinduer og Døre og med de sneehvide Vægge, den lille Have med Stakittet ud imod Veien, Leddet og de to smaa Piger, der laae midt paa Veien foran Leddet og legede med en stor Jagthund, fuldstændiggjorde det smukke Malerie, som Gustav meente, at det nok var værdt at dvæle lidt længere ved. Han sprang ind over Grøften og strakte sig under et af Træerne i det bløde Mos.

Tilbagekald i din Erindring, kjære Læser, en af de lykkelige Aftener, da Du langt fra Byens Larm og Brimmel, eensom og stille hvilede paa et Sted som dette, og Du vil vist med Længsel mindes den eiendommelige, drømmende Stemning, der opsteeg i dit Bryst. Ikke sandt? først betragtede Du de enkelte meest fremtrædende Gjenstande: Kirketaarnene — Du talte dem endogsaa —, Søen, Skovpartierne, Markerne, Køerne og Malkepigerne; allerede heri var din Nydelse stor, men større blev den dog, da Du havde samlet alt Dette til en Heelhed; Du var da som hjemme, og jo længere Du saae, desto bedre opfattede Du den Aand og Poesie, der svævede over Landskabet. Det var Dig, som talede Naturen til Dig, og Du svarede den ved taust at lade dine Tanker og Følelser, dine Erindringer og dine Haab myldre frem fra deres Skjul.

I denne Stemning laae Gustav endnu i det bløde Mos, da en let, lille Eenspændervogn nærmede sig i rask Trav henover Sletten mod Lebdet. Paa det forreste Sæde sadde to aldrende Mænd. Den af dem, som kjørte Vognen, afbrød hvert Øieblik Samtalen for at tale til sin store, livlige Hest, der skummede af det raske Løb. „Stille! Stille, min Tøs! Ikke saa hidsig, Lise!" raabte han og klappede dens skinnende Ryg med Pidskeskaftet.

Paa det andet Sæde sad en ung, blomstrende Pige. Med Kaaben skudt ned fra Skuldrene og Hatten ned ad Nakken lænede hun sig saa langt, hun kunde, tilbage i Sædet og stirrede op i de lette Skyer, der svævede over hendes Hoved, som ønskede hun at flyve med dem.

Ligesaa kjærlig Omhu, som den ene af Herrerne viste for sin Hest, viste den anden for den unge Pige; ofte vendte han sig om og nikkede til hende. „Hvordan er det Du sidder, min Pige? Fald bare ikke ud af Vognen, kjære Annette!“ udbrød han venligt, idet han rækkede sig tilbage og trak Hatten bedre op paa hendes Hoved, at ikke Solen skulde brune hende formeget. — Da Vognen var nær ved Leddet, tog Annettes Fader sin Pengepung op af Lommen. Denne Gestus kjendte Annette. „Maa jeg? maa jeg give dem den?“ udbrød hun, da hun fik Øie paa de to smaa Piger, der endnu legede foran Leddet. „Ja det veed Gud Du maa,“ svarede han smilende og rækkede hende Skillingen.

Indenfor Leddet standsede Vognen foran det lille Skovløberhuus; Lise skulde puste og pleies lidt. Dens Eier havde nok at gjøre med at passe denne sin Yndling; han tørrede Skummet af den, kjælede for den og gav den Brød af sin Haand. Annette morede sig med Smaapigerne, medens hendes Fader gik op ad Veien, der førte ind i Skoven. Hvert Øieblik stod han stille og glædede sig over den smukke Udsigt; der inde under Træerne maatte det tage sig endnu smukkere ud, tænkte han; han steeg over Grøften og nærmede sig det Sted, hvor Gustav endnu laae og stirrede udover Sletten. Pludseligt standsede han og betragtede Gustav opmærksomt. Sagte listede han sig hen til ham. „Jo det er ham!“ raabte han, kastede sig paa Knæe ved Siden af Gustav og slyngede sine Arme om hans Hals. „Min egen, kjære Dreng!“ udbrød han, medens to store Taarer trillede ned ad hans rynkede Kinder. „O! Agent

Thaarup!" raabte Gustav og saae overrasket paa den gamle Mand. „Kjender Du mig?" sagde denne: „Ikke sandt, jeg er bleven gammel og graa? O! Du gode Dreng," vedblev han, idet han strøg Haaret fra Gustavs Pande, „hvor Du ligner Dig selv! Bliver Du ikke vred? maa jeg endnu kalde Dig min Dreng?" — „O hjerteligt gjerne!" svarede Gustav og omfavnede den gamle Mand: „Vidste jeg kun, hvorledes jeg skal gjengjelde Deres Godhed." — „Det skal jeg sige Dig, min Dreng; sig Du „Du" til mig, som Du gjorde det før. Hvordan Pokker falder det Dig ind at sige „De"? — Kan Du huske den Tid? Kan Du huske min salig Ludvig? Havde han levet, da havde han nu været voxen og flink som Du; — men nu ville vi være glade. Hvor herligt at finde Dig her saa uventet! Igaar kom jeg til Kjøbenhavn, og idag vilde jeg lede Dig op, men min Broder vilde endelig have mig med paa denne Skovtour. Reis Dig nu, min Dreng, og hjelp mig op; mine gamle Knæe ere blevne trætte af at ligge saaledes. — Kjender Du hende?" spurgte han med glædestraalende Øine, da Gustav betragtede den unge Pige dernede ved Vognen. „Kjender Du hende igjen?" gjentog han og saae ufravendt paa Gustav. „Annette?" spurgte Denne efter en lille Pause, med blussende Kinder. „Ja det er hende; hende, som Du kaldte din lille Kjæreste. Kom nu!" vedblev han og trak Gustav med sig: „Nu skal Du see, hvor hun er bleven stor, og saa smuk — og god! Gud være lovet, hende beholdt jeg dog. — Kom, min Dreng!" gjentog han og ilede ned ad Veien, fulgt af Gustav, der følte sig stærkt bevæget ved de mange Erindringer

fra hans Barndom, dette Møde saa pludseligt fremkaldte hos ham.

Agent Thaarup og Pastor Wilden, Gustavs Fader, vare gamle Skolekammerater; i sex Aar havde de siddet paa Bænk sammen i en af Kjøbenhavns Skoler; de læste sammen, legede sammen, deelte hinandens Sorger og Glæder, og benævnedes derfor af deres Kammerater „de Uadskillelige". Saa ganske uadskillelige vare de dog ikke: den Ene valgte det theologiske, den Anden det polytechniske Studium. Det var nu forbi med deres Arbeiden sammen, men neppe var Dagværket endt og Bøgerne lukkede, før man atter saae dem ved hinandens Side for i Forening at nyde Aftenens Hvile. Værre blev det, da Thaarup som Candidat forlod Byen for at forestaae en Fabrik i en af Provindserne. I 15 Aar nød Postvæsenet Godt af denne Adskillelse, men Vennerne fandt kun et daarligt Surrogat i de kjærkomne Breve. Wilden havde imidlertid været saa heldig at erholde et godt Proprietairkald i Jylland, og baade han og Thaarup vare blevne gifte. Men deres Venskab var ikke kjølnet; Alt, hvad den Ene oplevede, Stort eller Smaat, erfarede den Anden saa hurtigt som muligt, og var det noget Godt, da glædede han sig, og var det noget Ondt, da sørgede han saa ærligt som nogen Ven. Ubeskrivelig var derfor deres Glæde, da en god Skjæbne atter førte Vennerne sammen.

Femten Aar efter deres Adskillelse holdt Thaarup som Eier sit Indtog paa en Fabrik i Nærheden af den Landsby, hvor Wilden var Præst, og fra nu af levede de det samme lykkelige Liv med hinanden som i deres

Studenterdage. Thaarup havde en Søn, Ludvig, og en Datter, Annette; Wilden derimod kun en Søn, Gustav. De to Venner havde Intet tilbage at ønske, og ansaae sig for de lykkeligste Mennesker i Verden; men denne Lykke skulde snart lide et væsentligt Skaar. Efter et Par Aars Forløb døde kort Tid efter hinanden Thaarups Kone og Søn, og han var nu ene med Annette. Saa kort efter at have sænket sin elskede Hustru i Graven ogsaa at miste Ludvig, var næsten Mere end Thaarup kunde bære; kun Wildens formildende og oplivende Deeltagelse gjorde ham det muligt at gjenvinde sin Sindsro. Ogsaa Gustav var ham til stor Trøst. Medens Ludvig levede, havde Agenten underviist dem Begge i Naturhistorie; disse Timer bleve nu fortsatte med Gustav alene, og det var en af hans bedste Adspredelser at meddele den lærvillige Dreng sin Interesse og Kjærlighed til dette Fag.

Naar Gustav havde læst med Agenten, ilede han ud til den lille Annette, der nu var hans eneste Legekammerat. I Begyndelsen vilde Legen ikke rigtigt gaae, især da Annette var meget yngre end han; men efterhaanden, som de bleve ældre, sluttede de sig nærmere til hinanden. Al deres Fritid tilbragte de sammen. Han passede hendes lille Have, han bandt Krandse og hængte dem op i Annettes Lysthuus, hvor han i Barken af det store Lindetræ udskjar et A og et G; han roede for hende den lille Baad paa Søen, der grændsede til Agentens Have; lærte hende at kjende de Blomster og Planter, som hendes Fader havde lært ham selv at kjende;

kort sagt, han var saa opmærksom og ivrig en Tilbeder, som en Dreng i sit fjortende Aar kan være.

Imidlertid havde Agenten gjenvundet sit tidligere muntre og tilfredse Sind. Men endnu en haard Prøvelse forestod ham. Uheldige Omstændigheder nødte ham til at sælge Fabrikken og at modtage et fordeelagtigt Tilbud om Overtagelsen af et Værk paa Bornholm. Han maatte altsaa forlade det kjære Sted, hvor han var saa lykkelig over at leve sammen med sin bedste Ven, og dobbelt følte han nu Savnet af sin Hustru og sin Søn, da han ene med Annette skulde drage bort til et fremmed Sted, hvor han hverken havde Venner eller Bekjendte; men prøvet i Modgangens Skole vidste han at finde sig i Skjæbnens Tilskikkelser, og det lykkedes ham at tage en fattet og rolig Afskeed med Wilden.

Gustav og Annette vare derimod utrøstelige. Hele Dagen før Afreisen gik de omkring til alle de kjære Steder i Haven, Markerne og Skoven, og sagde dem et grædende Farvel. Gustav sagde ogsaa Farvel til dem. Det forekom ham, som om de nu maatte tabe al deres Herlighed, som om al Glæde reiste bort med den lille Annette.

Gustav havde lovet Annette at skrive hende nogle Linier til, hvergang hans Fader skrev til hendes. I det første halve Aar var han sit Løfte tro, men efterhaanden, som han vænnede sig til at være uden hende, bleve hans Breve sjeldnere og sjeldnere, og da han var bleven Student, havde han aldeles glemt sit Løfte, at benytte sine første Studenterdage til en Reise til Bornholm. Siden modtog han altimellem en kjærlig Hilsen

fra Annette gjennem sin Faders Breve; men dog havde han i flere Aar ikke tænkt eller følt, at han vår saa nær og fast knyttet til Annette og hendes Fader, som han følte det nu, da han pludseligt og uventet stod ligeoverfor dem. Hans Barndomserindringer, som saalænge havde ligget tildækkede, brøde nu frem af deres Skjul og droge i broget Vrimmel forbi hans Øie, men som om de frygtede for ikke alle at komme frem, fulgte de saa mange og saa hurtigt hverandre, at han ingen enkelt kunde fastholde. I en lykkelig, beruset Stemning fulgte han Agenten ned ad Veien henimod det lille Skovløberhuus.

Det Øieblik, da man efter flere Aars Adskillelse skal gjensee et Menneske, man ved Slægtskab eller andet Forhold staaer nær, medfører gjerne en vis ængstelig Stemning. Gustav standsede uvilkaarligt, han følte Trang til at besinde sig, men Agenten havde vinket ad Annette, og paa sin lette Fod kom hun springende dem imøde. „Hurra, Annette!" raabte Agenten til hende og svingede sin Hat: „See her, min Pige, hvem jeg fandt deroppe i Skoven — det er Gustav, Du!" „Gustav?" udbrød Annette med glad Overraskelse: „Er det Dig, Gustav?" Halv undseelig, men dog næsten overstadig glad, modtog hun den unge Mand som en nær Paarørende. Bevæget greb Gustav hendes Haand og kyssede den; aldrig havde han seet saa smukt og yndigt et Udtryk, som det, hvormed hun fæstede sine store, trofyldige, blaae Øine paa ham; — og det var Annette? den lille Annette, hvem han som Dreng havde elsket saa høit, og som med sit Hoved mod hans Skulder

havde grædt saa mange, bittre Taarer ved Afskeden? Den utvungne Glæde, hvormed hun modtog ham, det fortrolige „Du", som hun udtalte i en Tone, der noksom viste, at det ikke faldt hende ind, at der kunde være Tale om Andet, overtydede ham om, hvor tro og kjærlig hun havde bevaret Erindringen om ham og deres lykkelige Barndomsliv. Han følte en heftig Fortrydelse over, at han ikke med større Omhu havde fredet om Erindringen om hende, og det var ham umuligt at fatte, hvorledes han havde kunnet glemme denne Skat over sine mere eller mindre overfladiske kjøbenhavnske Bekjendtskaber. Hans onde Samvittighed gjorde ham det umuligt at tiltale Annette i den samme fortrolige og glade Tone, hvori hun talte til ham; der var noget Usikkert, næsten Bedrøvet i hans Stemme. Det var Annette paafaldende, og Undseelsen over, at hun muligviis havde yttret sin Glæde altfor frit, bragte Taarerne i hendes Øine.

Synet af den Fremmede havde imidlertid bragt Agentens Broder til for et Øieblik at overlade Lise til den selv og nærme sig de Andre. Agenten forestillede ham og Gustav for hinanden. Denne Mand var Isenkræmmer og sad, som man siger, luunt inden Vægge. Han var en ægte, gammel Pebersvend. Al hans Tid var lige efter Klokkeslettet deelt imellem hans Handelsforretninger, hans Hest, Klubben og Godgjørenhed mod de Fattige. Han havde aldrig gjort noget Selskab; Alting var stille omkring ham; kun medens hans Broder og Annette vare hans Gjæster, herskede der mere Liv i hans stille Huus.

Af sin Broders Omtale kjendte han Gustav, og

med godmodig Høflighed, bød han ham Velkommen. Han bad Gustav ikke at forsmaae den ledige Plads paa hans Vogn; naar Hesten havde fortæret sit Foder, vilde de kjøre til Fortunen, hvor de agtede at drikke Thee. Gustav modtog med Taknemmelighed hans Tilbud. Den Tanke, at han vilde faae Plads ved Siden af Annette og kunne tale i uforstyrret Ro med hende, baade ængstede og henrykkede ham. Det venlige Smill, hvormed den gamle Mand besvarede hans Tak, viste tydeligt, at han allerede huede ham godt, og som om Instinktet havde lært Gustav, paa hvilken Maade han allerbedst kunde gjøre Gjengjeld for det gode Tilbud, traadte han hen til Lise og klappede den. „Du er et prægtigt Dyr! et deiligt Dyr!" — det var et mægtigt Skridt ind i Kridthuset. — „Det maa være en stor Glæde at eie saadant et Dyr", vedblev han: „Jeg troer, jeg kunde holde af det som af et Menneske." Den gamle Mand smilede venligt og svarede: „Ja i Mangel af et Menneske er det godt at have et Dyr, der holder lidt af En; det er for tungt at være saa ganske alene." Den melancholske Tone, hvori han sagde disse Ord, rørte Gustav, og taus trykkede han hans Haand. „De er et skikkeligt Menneske", mumlede Isenkræmmeren og plirede med Øinene.

Gustav fik, som han havde formodet, sin Plads hos Annette. Han vilde flere Gange indlede en Samtale, men det var ham umuligt at faae et Ord frem, saalænge Vognen gik langsomt og lydløst op ad Bakken i det dybe Sand. Annette var ogsaa taus; hans Tilbageholdenhed gjorde hende ængstelig. Men da Vognen havde naaet det Øverste af Bakken og i rask Fart rullede hen

ad den haarde Vei, og Agenten samtalede med sin Broder, da fik Gustav mere Mod: „Kan Du huske, Annette“, begyndte han, „i gamle Dage, naar vi mod Sædvane ikke havde seet hinanden en heel Dag, hvormeget vi da altid havde at fortælle? — og nu, da det er lange Aar siden vi saae hinanden, har Du saa Intet at fortælle mig?“

Annette saae forundret paa ham ved at høre ham fremkomme med den samme Bebreidelse, som hun i sit stille Sind havde gjort ham. „Er jeg taus“, svarede hun undseelig, „saa kommer det — saa kommer det vist af, at Du taug saa stille.“ — „Du har maaskee Ret, Annette, at Skylden er min, men, saa uventet at see Dig og din Fader — det vakte saa mange kjære Erindringer om hine Tider, at de overvældede mig, og holdt min Tanke og Tunge bunden.“

„Ja Hver har det nu paa sin Maade“, udbrød Annette munter: „jeg synes netop, at det er den første Dag i alle de Aar, at jeg ikke behøver at tabe mig i Erindringer, nu da vi har Dig igjen iblandt os.“

Gustav taug bevæget. Han følte, at han maatte skrifte ærligt og oprigtigt for Annette, og dog var det ham umuligt at faae Ordene frem. — „Det var vist noget underligt Noget, jeg der sagde?“ spurgte Annette alvorlig efter nogle Øieblikkes Taushed. — „Nei! Annette; det var smukt, hvad Du sagde.“ — „Maaskee da“, svarede hun leende, „men selv forstaaer jeg det ikke længere, saa Meget er vist. — Og det er ved Gud heller ikke sandt“, vedblev hun ivrig; „jeg er snarere mere end mindre opfyldt af Erindringer, kun gjøre de

mig ikke, som ellers, alvorlig og taus; men hvergang jeg seer paa Dig — eller hvad jeg saa seer paa — saa er det hele Tiden, som maatte jeg udbryde: „Husker Du? og husker Du?"

Nu var Isen brudt, og i deres livlige Samtale løb bestandig Omqvædet: „Husker Du?" og: „Kan Du saa huske?" — Snart vare de alvorlige, snart lystige og overgivne, alt ligesom Erindringerne, hvorved de dvælede.

Annette fortalte Gustav om Bornholm og om sit Hjem der, om sine Høns og Duer, om den slemme Høg, som stjal hendes smukkeste, hvide Due, og om det yndige, lille Bondebarn, som hun holdt over Daaben, kort før de reiste til Kjøbenhavn. Hun kom ogsaa til at tale om en stor, langhaaret Hund, som hendes Fader havde foræret hende for nogle Aar siden; den var saa tro og fulgte hende overalt. „Men veed Du, hvad den hedder?" spurgte hun halv undseelig: „Ja Du maa ikke blive vred Gustav; det er egenligt saa underligt; men den var min eneste Ven og Legekammerat, efterat jeg havde mistet Dig, og saa — saa kom den til at hedde ligesom Du."

Gustav loe; det morede og henrykkede ham at høre Annette fortælle; men jo mere det fremgik af hendes Fortælling, hvor stor en Rolle Erindringen om ham havde spillet i denne tro og hengivne Pigesjæl, desto alvorligere blev han. Det smertede ham, at ikke ogsaa han kunde tale om sin Længsel; det piinte ham, at han paa en Maade bedrog disse Mennesker, der kom ham imøde med et saa kjærligt Sind, troskyldigt forudsættende, at han havde bevaret dem i ligesaa levende og tro Erindring, som de ham.

Til sin store Bedrøvelse mærkede Gustav, at de allerede vare i Nærheden af Fortunen, og at Solen var nær sin Nedgang; aldrig, syntes han, havde en Time været saa kort som i Aften. Annette lænede sig tilbage i Sædet og saae op i den klare Himmel. Hun pegede op til Maanen, som slukøret over det stærke Sollys allerede sad høit paa Himlen. „Kan Du huske, Gustav, at Du engang fandt paa at examinere mig i Astronomie, og det viste sig, at de eneste Himmellegemer, jeg kjendte, vare Solen, Maanen og Carlsvognen? Du skjændte og gjorde Nar af min Uvidenhed." — „Nei Annette, det husker jeg ikke." — „Da husker jeg saa tydeligt, hvor stødt jeg blev over, at Du gjorde Nar af mig, og da jeg gav mig til at græde og vilde løbe min Vei, da holdt Du paa mig og tiggede og bad mig ikke at være vred; Du vilde herefter kalde Carlsvognen for Annettes Stjerne, og hvergang Du saae den, vilde Du i dit stille Sind bede mig om Forladelse; — Du fik Absolution, jeg lagde mig efter Astronomie, og Alt var godt. — Men det er ikke smukt af Dig, Gustav, at Du har glemt saa Meget." Gustav taug og sukkede; Annette betragtede ham med en forundret Mine. „Annette!" hvidskede han og greb hendes Haand; men han fik ikke sagt Mere. Vognen standsede, de vare ved Fortunen.

„Skal vi dele Byrden? Vil Du bære den for mig?" spurgte Annette, idet hun udtog to lette, smaa Kurve af Vognen og hængte den ene paa Gustavs Arm. — „Jo den kan jeg nok magte", udbrød Gustav leende: „Iformiddag bar jeg en, der forholdt sig til denne som 100 til 1. Du kan troe, det var drøit! lige midt

igjennem Menneskesværmen paa Klampenborg maatte jeg slide som et Asen!" — Annette loe og vilde vide, hvorledes det var gaaet til, og nu fortalte han hende, at han var kjørt ud med Brændevinsbrænder Piil, og hvorledes han i Trængselen paa Dyrehavsbakken ved den Forvirring, den pludselige Tordenregn fremkaldte, blev skilt fra Selskabet.

„Men sig mig, hvor i al Verden kunde en Regn gjøre Jer saa tummelumske i Hovederne?" spurgte Annette leende: „Ikke sandt, naar man tilbørligt husker paa Kurven, kunde man fast fristes til at troe, at der var lidt Overlæg med i Spillet?" — „Nei! jeg forsikkrer Dig", udbrød Gustav med Iver, af Frygt for at nødes til nærmere Forklaring: „Det gjorde mig virkeligt meget ondt; men borte vare de." Den oprigtige Iver, hvormed han udtalte denne gediegne Usandhed, generede ham selv og drev Blodet op i hans Kinder; han vendte sig hurtigt bort fra Annette.

„Gud, hvor han er underlig!" tænkte hun, og stirrede tankefuld ud over den yndige Udsigt.

Maaskee Fleertallet af dem, der læse disse Linier, har tilbragt en smuk Sommeraften ved Fortunen; det er et af de Steder, hvor Kjøbenhavnerne pleie at ende deres Skovtoure, og jeg veed intet Sted, der egner sig saa godt dertil som dette. Det er smukkest om Aftenen, naar Solen staaer i Vest og udgyder sit rødlige Skjær over Mark og Skov og farver Seilene, der glide hen ad det blanke Sund i Baggrunden; Kjøbenhavn, der endnu glimter frem gjennem Taagen, Landsbykirken henne over Skoven, — det Hele er saa rigt, samler ligesom Alt,

hvad man har seet i Dagens Løb, i eet Blik, i eet, trods det meget Forskjelligartede, Øiet møder, fuldkommen stille og roligt Billede.

Vort lille Selskab sad om et af de Borde, der ere omgivne af Træer og Buske, men med en aaben Side ud mod den omtalte Udsigt. Theen blev drukket under livlig Samtale. Den gamle Isenkræmmer var i fortræffeligt Humeur. Han pleiede ellers aldrig, naar han engang imellem traf sammen med unge Mennesker, at indlade sig med dem, og sandt at sige, de undgik vel ogsaa helst ham, som ved første Øiekast maatte forekomme dem som en slet og ret kjedelig, gammel Pebersvend. Gustav troede strax at bemærke en dybere Følelse, noget Sørgmodigt hos den gamle Mand, som lod ham ane et fyldigere og varmere Liv bag den noget haardere Skal. Den godmodige Velvillie og høflige Ligefremhed, Dette uvilkaarligt fremkaldte i Gustavs Adfærd, forbausede den Gamle. Han var undertiden nær ved at troe, at det kun var udvortes Lader og ikke sand Inderlighed; men et Blik paa Gustavs aabne Træk bragte Mistanken til at forstumme og vakte en taknemmelig, glad Følelse i hans Bryst.

Ogsaa Agenten var ypperligt stemt, saa ypperligt, at han ikke kunde dye sig for at fortælle den Hemmelighed, som han for mindre end en Time siden havde sagt til sin Broder at han ikke vilde tale om til Nogen, ikke engang til Annette, den Hemmelighed nemlig, at han stod i Underhandlinger om at opgive sin Bedrift paa Bornholm og overtage en Fabrik i Kjøbenhavn. Han omtalte denne Plan med stor Glæde; det var, sagde han, hans

høieste Ønske at kunne leve den Tid, han havde tilovers, sammen med sin Broder og Gustav.

„Det var forresten underligt — lige imod Aftalen", muggede Isenkræmmeren: „Der er nok Hul i Dig, min Broder." — „Du har sgu egenlig Ret", svarede Agenten; „men jeg kunde ikke holde paa det, og jeg veed jo, at det Haab, der glæder mig, det glæder ogsaa Annette og Dig, min Dreng! Ikke sandt Gustav?" — „Hvad man snakker mindst om, sleer lettest Faerlille", mumlede Isenkræmmeren, idet han bukkede sig ned og tog en Flaske Champagne og Glas ud af en lille Kurv, som han selv havde taget med fra Vognen og stillet ved Siden af sig. „Lader os derfor ikke snakke formeget om det, men med et stille Haab klinke paa dets Opfyldelse. Gud veed, jeg ønsker det!" — Agenten trykkede taus hans Haand. Annette klappede i Hænderne ved at see Champagneflasken. Alle fire reiste de sig, de gamle Mænd med et djærvt Haandslag, Annette og Gustav med det inderlige Ønske udtrykt i de livlige, ungdomsfriske Ansigter. De hævede deres Glas, hvori den skummende Viin glimtede i Maanens Straaler, og tømte dem til Bunden.

Det var temmelig silde, men Aftenen var saa stille og varm, at det kostede Overvindelse at rive sig løs. Den livlige Tale, Sang og Latter, som lød fra de mange Selskaber, man endnu saae leirede omkring Bordene, flere af dem ved Lys, der skinnede gjennem Træerne, fremhævede kun Aftenens yndige Ro. Isenkræmmeren og Agenten toge deres Piber frem, de vilde have sig, hvad Agenten kaldte en fornuftig Pibe, det vil sige en Pibe, nydt i Ro og Mag under en luun Passiar. Samtalen

dreiede sig om Handelsaffairer, Afgifter o. s. v. Gustav var bleven alvorlig og taus. Annette havde flere Gange kastet et Blik til ham, som om hun vilde sige: „Skal vi To da ikke underholde hinanden?“ men Gustav bemærkede det ikke. Han sad hensunken i lykkelige Drømme; han troede, i det Blik, hvormed Annette betragtede ham, da hun stødte sit Glas mod hans, at have læst et Tilsagn om Opfyldelsen af det brændende Ønske, som denne Aften havde vakt i hans Bryst. Med et lille Suk reiste Annette sig. I det Samme løftede Gustav sit Hoved, og da han saae hende nogle Skridt fra Bordet, reiste han sig uvilkaarligt og fulgte hende.

„Ere der Sønner jevnaldrende med Dig hos Piils?“ spurgte hun, da de havde gaaet nogle Skridt tause ved hinandens Side. — „Nei Annette!“ —

Igjen et Ophold. „Ere der da slet ingen Unge i Huset?“ vedblev Annette og skottede til Gustav, der saae saa alvorlig og tankefuld ud. „Jo — en Datter — tre Døttre, meente jeg“, svarede han i en Tone, som om han nødig vilde ind paa det Capitel. En lille Sky viste sig paa Annettes Pande. „Jeg er saa bange, at Du ved at møde os har ladet Dig afholde fra at opsøge Piils, — for — Du er saa alvorlig, Gustav.“ — „Aa Piils!“ udbrød Gustav: „hvad bryder jeg mig om Piils?“ — „See saa! — hvad har de nu gjort Dig?“ spurgte hun: „For lidt siden gjorde det Dig „„meget ondt““, at Du var bleven skilt fra dem. Du ryster paa Hovedet; men jeg forsikkrer Dig“, vedblev hun med komisk Alvor, „jeg har det fra en meget paalidelig Kilde. — Hør!“ raabte hun, da et Raab af nogle

Fruentimmerstemmer løb inde i Skoven: „Raabte de ikke: Gustav? Du kan troe, at det er Datteren, eller de tre Døttre meente jeg, som lede efter deres forsvundne Ridder.“ — „Hør Annette!“ udbrød Gustav utaalmodig: „det er mit Alvor; jeg sværger Dig til, at jeg ikke bryder mig om deres Selskab. Tusinde Gange hellere er jeg her hos Dig.“ Da han selv mærkede, hvor heftigt han talte, standsede han og tilføiede spøgende: „Hvor ondt det end gjør mig at sige noget Ondt om Manden, maa jeg altsaa dog forsikkre Dig, at din Kilde ikke var paalidelig.“ — „Du behøver saamænd ikke at forsikkre mig saa ivrigt derom; jeg skal nok lade være at troe ham — idetmindste i det Capitel“, svarede Annette leende. — „Vil Du heller ikke troe mig, naar jeg fortæller Dig hele Geschichten, hele mit Forhold til det piilske Huus?“ — „Kanskee!„ svarede Annette: „Lad see engang!“

Gustav rømmede sig lidt forlegen og begyndte sin Beretning. Annette morede sig i Begyndelsen ypperligt over hans Fortælling, men hun blev alvorligere og alvorligere, alt som den skreed længere frem, skjøndt hun af og til ikke kunde Andet end lee af de komiske Situationer, Gustav beskrev. Da Beretningen endte med Slutningsscenen paa Bakken, taug de Begge i nogen Tid, hvorpaa Annette rødmende rækkede Gustav sin Haand og sagde: „Vær ikke vred paa mig, Gustav! Jeg indseer nu, hvor saarende mit tossede Drillerie maa have været Dig.“ Gustavs Hjerte bankede, da han holdt Annettes lille, bløde Haand i sin. „Vred? nei, det veed Gud! Men ikke sandt, nu indseer Du, at Tanken om Piils ikke har kunnet forstyrre min uendelige Glæde

over at møde Dig og din kjære, gamle Fader? — Ikke sandt Annette?" gjentog han, da hun taug. „Men Stine da?" spurgte hun med sagte Stemme og slog Øinene ned: „for hende gjør det mig ondt; om hun ogsaa selv tildeels er skyldig, er saa dog ikke den største Skyld hos den tossede Moder? — og Du — jeg synes —" Undseelsen nødte hende til at tie.

„Kjære Annette!" udbrød Gustav henreven af den yndige Undseelse, hvori den unge Pige stod blussende for ham: „Jeg forstaaer Dig, og Du har Ret, Annette; jeg selv er ikke ganske fri for Skyld. Stine er i Grunden en god Pige, og jeg burde sende hende en alvorlig og medlidende Tanke, bebreide mig selv min ufornuftige og blinde Adfærd — men tilgiv mig — jeg kan det ikke i Aften. Nei Annette! det er ikke derover, jeg var saa alvorlig, men jeg har en anden, en langt større Synd at angre." Annette løftede sine store, blaae Øine op til Gustav, hvis Stemme dirrede ved de stærke Følelser, som Erindringen og Gjensynet havde vakt i hans Bryst. „Og veed Du, mod hvem?" spurgte han og greb hendes Haand: „mod Dig Annette, mod Dig og din Fader; mod Eder, hvem jeg mindst af Alle burde fundet imod; han, som var mig ligesaa kjærlig en Fader som min egen, og som elskede i mig sin salig Ludvig. Og Du, Annette, og jeg, vi To vare jo som Sødskende; ja Du var mig Mere end en Søster, thi jeg tilbad Dig med al den Flamme, som nogensinde brændte i et fjortenaars Bryst. Kan Du huske den Time, vi skiltes ad, for altsaa ikke at gjensee hinanden før nu idag? Kan Du

huske den? Jeg veed, at jeg svoer, at ingen Dag skulde gaae hen, uden at jeg tænkte paa Dig og paa din Fader, at i hver en Glæde, jeg nød, vilde jeg føle et Savn, fordi Du ikke længere var deelagtig deri; jeg lovede Dig, at jeg vilde komme over at besøge Eder paa Bornholm. saasnart jeg var bleven Student, og jeg mindes endnu, hvor gyldne mine Drømme vare om denne forventede Gjensyns-Time. Men, Annette, disse Løfter har jeg ikke holdt, som jeg burde det. Da jeg saae Eder igjen, da følte jeg, at der var et Skaar i min Erindring, og først da jeg havde samlet mig af min Forvirring, først da gjenfandt jeg min inderlige Længsel efter Eder i min Anger og Glæde over atter at have Eder. Tro mig, jeg følte, hvor uberettiget jeg var til den aabne, fortrolige Tone, hvormed I troe Sjæle, uden at ane min Utaknemmelighed, kom mig imøde, og derfor qvaltes min Stemme, hvergang jeg vilde tale til Dig. See, Annette, det er Grunden til, at jeg ikke frit kan give min Glæde Tøilen, før jeg har skriftet for Dig, og Du har tilgivet mig min Synd imod Eder!"

Annette smilede venligt til ham med Taarer i Dinene. „Siig mig, Annette!" vedblev Gustav, „har jeg forstaaet Dig? Har jeg taget feil, naar jeg troede, at Du til den Dag idag har bevaret Erindringen om mig og vort glade Barndomsliv lige saa frisk og fyldig som den Dag, da Du reiste bort med din Fader?" — „Nei! Du har ikke taget feil", svarede hun bestemt og fæstede sine store, ærlige Dine paa hans. Gustav var nær falden hende om Halsen, men han betvang sig og ved-

blev: „Og kan Du da tilgive mig, som har sveget denne Troskab?“ — „O Gustav! Du gjør Dig vis-selig selv Uret, og — hvis ogsaa saa var, er der da ikke en Forskjel? — ikke sandt, jeg har jo ikke havt Andet at tænke paa end Dig og den Tid, der var min gladeste Tid — men Du —“ „Nei Annette! nei! der-med kan jeg ikke undskyldes, og dog have dine kjærlige Ord lettet mit Sind, og —“ Han traadte et Skridt nærmere, greb hendes Haand og sagde med bevæget Stemme: „Annette! veed Du, hvad der var min kjæreste Drøm dengang? Du veed, at jeg havde i Sinde at gaae den militaire Vei, naar jeg var bleven Student; naar jeg da blev Officeer, vilde jeg, om vort eget Land ikke fik Krig, gaae i fremmed Krigstjeneste; min Længsel og Kjærlighed til Dig og mine andre Kjære herhjemme skulde give mig Mod til at kjæmpe omkap med den Tappreste, og bedækket med Ære, Hæder og Ordener vilde jeg vende hjem for at beile til — Dig Annette!“ Annettes Haand zittrede i hans. „Men jeg blev ikke Officeer“, vedblev han og greb ogsaa hendes anden Haand, „men en Fredens Mand, jeg blev ikke bedækket med Ære og Hæder, fik ingen Ordener — kun Eet er ligesom i min Drøm: see Annette! knælende beiler jeg til din Haand! Skjænk mig din Tro! — O siig mig Annette, vil Du blive min Hustru?“ Bønfaldende rækkede han sine Arme imod Annette, der blussende skjulte sine taarefyldte Øine med sine Hænder. „Du tøver Annette! Nægter Du mig din Kjærlighed?“ — „Nei!“ hvidskede hun og slyngede sine Arme om hans Hals: „Du havde

den, Gustav, inden Du bad.“ Hun bøiede sig kjærlig over den lykkelige Gustav, der endnu laae knælende for hende, og henrykte udgjøde de deres ungdomsfriske, elskende Sjæle for hinanden. Deres eneste Vidner vare de tause Bøge, der strakte deres løvrige Grene ud over dem, og Maanen, som nysgjerrig kastede sin zittrende Straale gjennem den varme Aftenluft og det tætte Løv ned paa det elskende Par.

Arm i Arm vandrede de tilbage til Fortunen. Da de nærmede sig Lysthuset, kom Annettes Fader dem imøde. „Naa Børnlille! hvor blive I af? Min Broder er gaaet hen til Vognen for at faae spændt for, og jeg har gaaet heromkring og ledt efter Eder. — Gud hvor her er deiligt iaften! — Hvordan har Du det min Dreng?“ vedblev han og slyngede sin Arm om Gustavs Skulder: „Er Du rigtigt glad over os?“ — „Om jeg er?“ svarede Gustav og trykkede den gamle Mand af Hjertens Lyst i sine Arme. En Bøn om hans Samtykke til hans Forbindelse med Annette svævede paa hans Læbe, uagtet han havde aftalt med hende, at de først næste Morgen vilde bede om hans Velsignelse til deres Pagt, men i det Samme kom Isenkræmmeren med hurtige Skridt: „Kom nu! kom nu! Lise er saa utaalmodig — tag den Kurv Annette, og De, Hr. Wilden, den — bliv ikke vred! — skynd Eder lidt! Hun vil slet ikke give Tid.“

Et Øieblik efter sadde de paa Vognen; Karlen, der stod og holdt den fyrige Hest i Bidselet, slap den paa et Tegn fra Isenkræmmeren, og i flyvende Fart rullede Vognen hen ad den smukke Skovvei.

Det var den skjønneste Sommernat, man kan tænke sig; den lette, kjølige Luft styrkede og oplivede efter Dagens brændende Hede; langsomt og drømmende gled Maanen hen over den lyse Himmelbue, der hist og her var dækket af et let Slør af luftige, letkrusede Skyer; over de fugtige Enge boltrede sig den blaalige Taage; Alt var saa stille og tyst, at hver en Lyd, der naaede Øret, syntes at sige: Hør hvilken Taushed!

Hjemkjørselen gik over Ermelund, Jægersborg og gjennem den venlige Gjentofte By til Strandveien. Sundet var stille og blankt som et Speil, og smukt var det at see Maanen skinne paa de mange, hvide Seil langt ude paa Søen.

Paa Isenkræmmerens lille Vogn herskede Glæde og Munterhed baade paa forreste og bageste Sæde. Agenten og Isenkræmmeren lyttede med Fornøielse til Gustavs og Annettes jublende Sang; Begge brummede de med saa godt, de kunde. „Hm! — jeg troer, den Fyr kunde gjøre mig ung igjen“, mumlede Isenkræmmeren med et Smill saa venligt, som det neppe i flere Aar havde viist sig paa hans Ansigt. Agenten glædede sig hjerteligt over igjen at høre disse Melodier, hvoraf han havde lært Gustav og Annette adskillige, da de endnu vare Børn; taus lænede han sig tilbage i Sædet og hengav sig til Erindringen om hiin Tid med al dens Glæde og Sorg. — Annette og Gustav talede hviddskende til hinanden om deres lykkelige Fremtid.

Imidlertid fortsatte Lise sit hurtige Trav; kun altfor hurtigt ilede den med at sætte et Punktum for denne

lykkelige Aften. Da Vognen dreiede om Hjørnet, og Annette viste Gustav Isenkræmmerens Gaard, slyngede han sin Arm om hendes Liv: „Annette! elskede Annette!" hviskede han: „Godnat! Sov vel, min Elskede, og Tak for den lykkeligste Dag i mit Liv!" Vognen holdt og Gustav sprang af; da han havde taget Afsked og lovet at besøge dem den næste Formiddag, kjørte Vognen ind ad Porten. Gustav greb fat i Bagsmækken af Vognen og rækkede endnu engang Haanden til Annette. „Imorgen tidligt", hviskede hun, og Porten lukkedes.

Endnu en Stund efter stod Gustav ligeoverfor Isenkræmmerens nette, lille Gaard og stirrede efter Lysene, der bevægede sig indenfor de tiltrukne Gardiner. Først da Vægteren et Par Gange var gaaet tæt forbi ham betragtende ham meget vist, rev han sig løs og vandrede ned ad Gaden. Men han var for opfyldt af glade Følelser og lykkelige Drømme til at have Lyst til at gaae hjem og begive sig til Ro. Hans Barndomstid med dens idylliske, landlige Ro var ligesom ved et Trylleslag rykket ham saa vidunderligt nær, at al den mellemliggende Tid laae som en Drøm indhyllet i Taage. Fremtiden stod saa gylden og lokkende for ham, hele Livet syntes ham saa uendeligt skjønt, og dog følte han dets Alvor mere end nogensinde før. Og alt Dette havde hun — Annette, hans Annette skjænket ham. Han var saa lykkelig og glad, at han gjerne kunde have omfavnet de stakkels Vægtere, der gik og kjedede sig i de øde Gader.

Uden selv at vide, hvor, slentrede han op ad den ene Gade og ned ad den anden. Da han havde gaaet længe, kom to store, fiirstolede Holsteensvogne kjørende ham imøde; de vare propfulde af Mennesker; Alle talte, loe og sang de i Munden paa hverandre. „Naa Gud velsigne dem“, tænkte Gustav, „de ere da ogsaa glade“. Han standsede og saae efter dem, idet de kjørte forbi. Paa den bageste Vogns bageste Sæde sadde tre Mænd sammenstuvede, to tykke — forbauset stirrede Gustav paa dem; det var Piilerne, Bryggeren og Brændeviinsbrænderen, og — han troede at see sit eget Gjenfærd — mellem dem sad en ung Mand, ganske i samme Pine som han selv om Formiddagen. Bange for at blive kjendt vilde han hurtigt træde ind i Skyggen af Huset, men det var for silde; En eller Anden paa Vognen havde kjendt ham, og flere Stemmer nævnede hans Navn. „Holla Hr. Doktor! — Hold! hold Peer!“ raabte Brændeviinsbrænderen. Noget forlegen, da han endnu ikke var kommen paa det Rene med sig selv om, hvorledes han skulde indrette sit Forhold til Piils, traadte Gustav hen til Vognen. Han mumlede Noget, uden ret at vide, hvad han skulde sige. Brændeviinsbrænderen mærkede hans Forlegenhed og kom ham hurtigt til Hjelp; han havde Nyheder at fortælle, sagde han, og var træt af at kjøre; han vilde derfor stige af her og gaae med Doktoren op ad Gaden. „Kjør saa Peer!“ raabte han, da han i en Fart var kommen ned af Vognen.

„Ah! — Ah! jeg er sgu ganske mør af den Jollen omkring idag. Giv mig Deres Arm, Hr. Wilden, og

lad os-To saa tale lidt fornuftigt med hinanden ovenpaa al den Hurlumhei. — Ja en fæl Streg i Regningen var det, at vi saadan forliste Dem, gode Doktor; De kan troe, det ærgrede mig. — Kors! hvor jeg sveder!" afbrød han sig selv og skubbede Hatten tilbage i Nakken: „Hu! — Jeg giver mig slemt, men det skal De ikke bryde Dem om, det betyder ikke Noget — jeg lider saa smaat udenpaa, men her indvendig er jeg glad, uendeligt glad. Ikke sandt? De mener mig det ærligt, og De vil glæde Dem med mig, naar jeg faaer disket min Nyhed op. Tænk Dem: Stine er bleven forlovet idag! og det godt forlovet! det er det Bedste af det. — Men hør, De er forbandet tør iaften, min gode Mand; De siger jo hverken Buh eller Bah?" udbrød han forundret, da Gustav stod, som om han var falden ned fra Maanen; Gustav vilde neppe troe sine egne Øren, men da han havde besindet sig lidt, følte han, at dette Budskab opklarede den sidste Skygge i denne Aftens Glæde. „Hurra! Hurra!" jublede han, greeb Piil om Livet og svingede ham rundt. „Saa! Saa! — min godeste Mand, stop nu!" udbrød Piil ganske forpustet: „De er jo reent bandsat — af den ene Yderlighed i den anden." — „Sig mig! hvem er Kjæresten?" raabte Gustav: „Hvorledes gik det til?" — „Bare ikke saa hidsig!" svarede Piil: „saa skal De faae hele Historien fra Ende til anden. Seer De — for nogle Aar siden kom der en Dag et ungt Menneske til mig, som var Søn af en Kjøbmand, med hvem jeg tidligere havde staaet i nogen Forbindelse. Faderen var nu død, og efterlod sig hver-

ken Hvid eller Skilling. Jeg fik Medlidenhed med den stakkels Djævel, equiperede ham og skaffede ham en Plads i en Handelsbod her i Byen. Jeg havde stor Glæde af de Penge, jeg havde anvendt paa ham, da han var flittig og ordentlig. Han var mig uendeligt taknemmelig og kom stadigt til os. Saa vidt var det nu meget godt; men en Dag, som jeg sidder og arbeider paa Contoiret, kommer Fyren ind til mig med et ægte Bededagsansigt. Jeg troede, han var i Pengeforlegenhed, og for at gjøre Pinen saa kort som muligt, havde jeg allerede Haanden paa Pengeskuffen; men det var ikke Penge, men — Stine, han vilde have. Jeg havde jo nok mærket, at de To holdt en Klat af hinanden, men, da jeg ikke for min Død kan lide disse lange Klisterforlovelser, erindrede jeg ham om hans afhængige Stilling; men, Gud bevare's! — han kunde ikke leve uden Stine; længe havde han elsket hende, og umuligt kunde han længere udholde denne qvalfulde Uvished. Tilsidst blev jeg kjed af hans sentimentale Snak; naar han var i en Stilling, saa han kunde tænke paa at føde Kone og Børn, saa skulde han faae Stine — og dermed Basta! Som en Rasende foer han ud af Døren, og siden hverken saae eller hørte jeg Noget til ham. Jeg henvendte mig til hans Principal. Alt, hvad han havde havt under Hænder, var i den fuldkomneste Orden, men borte var og borte blev han. Stine var i lang Tid utrøstelig, og hvad jeg leed ved den Historie, kan De nok tænke Dem, jeg vidste ikke selv, hvad jeg skulde troe.

Men Gud skee Lov og Tak! Enden blev endda

god. Idag da vi vare oppe paa Ermitagen, gik jeg ned for at see til Hestene. Da jeg vendte tilbage gjennem den lille Have, saae jeg Stine og en ung Mand staae inde i et af Lysthusene; jeg vilde knap troe mine egne Øine — det var ham, Contoiristen. Stine holdt Haanden for Øinene og græd, som hun var pidsket. Da jeg ganske underligt tilmode nærmede mig, saae han op og kjendte mig. Han blev saa glad den Gode, at han kastede sig om min Hals og græd. Han kaldte mig sin Velgjører, sin anden Fader." Piil standsede, foer med Haanden over sine taarefyldte Øine og vedblev efter et lille Ophold: „Han fortalte mig nu, at han imorges var kommen til Kjøbenhavn, han var strax gaaet hen til os, og da han hørte, at vi vare i Dyrehaven, løb han derud og traskede omkring, indtil han for et Øieblik siden havde truffet Stine. „See der!" sagde han og trak nogle Papirer frem af Lommen. Hilledød, hvor Raden havde brugt sig; han havde skrabet ordenligt til Bunke og drev nu en pæn, ret en solid Handel derovre i Jylland. „See saadan skal det være!" raabte jeg: „Tag nu hinanden!" — Kan De nu begribe, hvad der saa var at flæbe over, men græde gjorde Pigebarnet endnu; hun sagde, at hun fortjente ikke — ja Gud veed, hvad det egentligt var for noget underligt Tøierie, hun snakkede; men jeg sagde, at vilde hun have ham, skulde hun, Pinedød, tage ham strax — og saa var det i sin Orden. Jeg lod nu Kjæresteſolkene alene og skyndte mig op til Mutter. I Begyndelsen gjorde hun store Øine, men da jeg havde talt lidt med hende, var hun

ligesaa glad som jeg. — Siden vi tale om Mutter", vedblev han og rømmede sig, „har jeg endnu et lille Ord at sige Dem." Han standsede og rømmede sig igjen; han vidste ikke, hvorledes han skulde begynde. „Naa jeg vil tale reent ud af Posen til Dem. Seer De, jeg har jo nok mærket, at Mutter tidt har gjort Dem det noget broget; jeg mener med Stine. Det er nu en Maneer, jeg ikke kan udstaae, og jeg har flere Gange sagt hende, at det var Noget, jeg ikke vilde vide Noget af i mit Huus. Hun har nu sine Nykker, ligesom vi Andre, den gode Mutter. De synes maaskee, at jeg er en daarlig Mand i mit Huus, naar jeg ikke bedre kan styre min Kone; men prøv De paa at gifte Dem, saa skal De nok faae at see, at det ikke er saa lige Fod i Hose." — Gustav loe. „Som sagt", vedblev Piil, „hun var slem især idag, og da nu Stines Forlovelse var afgjort, saa tog jeg hende tilside og gav hende en Lectie. Hun indsaae sin Feil, og da jeg nu af hendes egen Bekjendelse har hørt Alt, skal jeg ikke nægte, at, saa nødigt jeg saae De gjorde det, saa kunde jeg ikke fortænke Dem i, om De forsvoer at sætte en Fod i vort Huus for Fremtiden. Det sagde jeg hende ogsaa; men hun bad mig saa kjønt om Forladelse, at jeg ikke længere kunde være vred; forbandet slem kan hun være, det veed Gud, men — ja tro mig, hun er dog en rar, lille Kone; og nu da Stine er bleven forlovet, saa at alt det Lirumlatum forbyder sig af sig selv, vær saa ikke vred og kom kjønt til os; saa skal De see, hvor net Mutter skal være, og hvor rart vi skal have det".

Gustav var sjæleglad ved at see dette ubehagelige Forhold afgjort paa saa heldig en Maade. Aldrig havde han følt sig saa overtydet om, at han i Piil besad en oprigtig og ærlig Ven, som nu. „De skal derfor ogsaa være det første Menneske“, vedblev han, „hvem jeg meddeler en Hemmelighed, som rigtignok kun er Hemmelighed iaften. Jeg siger, som De sagde før: Jeg troer vist, at De vil glæde Dem med mig, naar jeg faaer disket min Nyhed op; tænk Dem: Jeg er bleven forlovet idag; — og det godt forlovet“, tilføiede han leende. „De ogsaa!“ raabte Piil, idet han standsede og slog Hænderne sammen: „Aa, De primer!“ — „Nei vist gjør jeg ikke, nei!“ Nu var Touren til Piil at svinge Gustav rundt, og han gjorde det saa eftertrykkeligt, at Gustav nær havde mistet Veiret. „Ja om Forladelse, min gode Mand“, sagde Piil; „men den Gratulationsmaade er sandelig efter Doktorens egen Recept. Det var rigtignok ikke paa den Maade, Mutter havde haabet at faae Dem og Stine forlovede inden Aften. — De ogsaa forlovet? Naa, med hvem, hvordan, naar? Fortæl, fortæl Mand!“

Gustav fortalte. Endelig standsede de udenfor Piils Gaard. „Ja nu maa jeg op!“ sagde Piil: „Maa jeg saa sige Mutter, at De ikke er vred længere, at den Ting er som glemt? — Tak! Gud velsigne Dem!“ udbrød han glad, da Gustav svarede ham venligt. „Farvel! Farvel!“ raabte han og skyndte sig ind ad Porten.

Opfyldt af Erindringen om denne Dag og Længselen efter den kommende, ilede Gustav hjem. Saasnart

han lagde sit Hoved paa Puden, førte Drømmen ham tilbage til hans Barndoms Tid, til hans kjære, jydske Hjem. Han sad i Lysthuset under det store Lindetræ og skar et A og et G i Træets Bark, medens den lille Annette sad ved hans Side og bandt paa en Krands. Men lidt efter lidt forvandledes Lindetræet til det store Bøgetræ derude ved Fortunen; han knælede for Annette, der slyngede sine Arme om hans Hals og hviskede: „Du havde min Kjærlighed, Gustav, før Du bad."

Den 10. April blev i London holdt en talrig Chartist-meeting for at høitideligholde Aarsdagen for den store Chartist-Demonstration i 1848 (der mislykkedes) og indsamle Penge til Enkerne efter to Chartister, som vare døde i Fængsel. Blandt Talerne var en Hr. Reynolds, en Dame Mdm. Mathews, en Præst ved Navn Wells m. Fl. Man udtalte, at Folket ikke vilde komme til Nydelsen af sin Ret, saalænge det nuværende Aristokrati bestod, og at „Folkets Charte“ vilde afskaffe Førstefødselsretten og uopholdelig tilveiebringe Salg af Adelens Godser. Man sendte derefter den franske Republik og den franske Socialisme en begeistret Hilsen, mindedes ligeledes med stor Sympathi Ledru-Rollin, Louis Blanc, Kossuth og Mazzini og „brændemærkede“ sluttelig Paven samt den franske Republiks Præsident. — Samtidig melde Bladene, at der skal sendes Bud til Palæstina for at hente Vand af Jordan til Prindsen af Asturiens forestaaende Daab. Prindsen af Asturien er den Prinds, hvormed Spaniens Dronning om nogen Tid vil nedkomme. Med saa forskjellige Blik seer man ud i Fremtiden.

— I sidste Nr. af „Danskeren“ siger Grundtvig, at de, der tænke paa Heelstaten, ere Halvtosser. Vi indrømme dette, hvad „Heelstaten“ angaaer, men siden der skal bruges Ordspil, ønske vi tilføiet, at de, som tænke paa Halvstaten, ere Heeltosser.

— Vor Bemærkning i forrige Nr. om, at Radowitz var aftraadt som den preussiske Regerings Commissair i Erfurt, var tagen fra Hb. Corr. af 6te, der tillige nævnte General Peucker som R's. Eftermand.

Udgivet den 20de April.

Noget om Kunstudstillingen.

I.

Billedhuggerkunst.

Det er vel ikke for Intet, at det første Værelse, hvori man kommer ind for at see hvert Aars nye Kunstarbeider, er Figursalen med de antike Kunstværker, og vi ville derfor til Brug for det Følgende dvæle lidt her, gjøre nogle Sammenstillinger, hvorved mindre skal være Tale om, hvad Kunsten er, end om, hvad der er Kunst. Der er f. Ex. Apollo, den saakaldte Belvederiske. I hans Ansigt er Vreden, ikke den lavt-menneskelige eller rettere dyriske Vrede, der overvælder Sjælen, er hæslig og skræmmer, men den ophøiede, næsten smertefulde Uvillie, hvori Menneskets saavelsom Gudens Sind reiser sig mod det, som haaner Guderne. Denne Vredens Majestæt og Skjønhed straaler ud af den hele Skikkelse, og med en forunderlig Fryd hengiver man sig til Beskuelsen; men Mere end hiin Vrede seer man ikke, og man begjærer ikke at see Mere, Phantasien følger ikke Pilen til dens

Maal, søger eiheller noget Oversandseligt, men hviler mættet af Skjønhed, af Tankens lykkelige Overeensstemmelse med Formen. Tæt hos staaer Venus Victrix, Skjønhedsgudinden, den Seirsæle; hun rækker Amor Bue og Pile og byder ham gaae ud og betvinge al Verden i hendes Navn, og man fornemmer, at nu vil det skee. Man fornemmer det; thi hvo der nærmer sig, er allerede betvungen ved Skuet og hylder hende, ikke Kjærligheden, men den ideale, henrykkende Skjønhed, hvortil den kvindelige Tilværelse her er hævet. Her er intet Sideblik eller noget halvdulgt Smiil, der vidner om skjulte Kvindetanker, Intet, der frister Phantasien; men her er heller Intet af hiin Sjælens Inderlighed og hengivelsesfulde Omhed, som hos den moderne Tids Mennesker udgjør Kjærlighedens Væsen. Det er kun, som om Sjælen gjennem Oiet indsuger den forunderlige ubestemte Musik, der undertiden lyder i Naturen, og bliver harmonisk bevæget af Tonerne. Man hviler i Hengivelse til og Fryd over Jorden, der er bleven ligesom helliget og ophøiet ved Skjønhed. Lignende er Tilfældet ved Laocoonsgruppen, hvor Smerten og Døden, som kommer forstyrrende over det glade Jordeliv, er beseiret af Skjønheden; endvidere nævne vi Flora eller en ung Kvinde, der bærer Blomster, og hvis Aasyn er saa smilende som Blomster, hvorhos Statuens kunstneriske Betydning tillige er det mærkværdige Drapperi, Dragten, som er rig og

fyldig og desuagtet lader Øiet føle Legemets skjønne Form. Ved alle disse Værker have vi Fornemmelsen af en Tidsalder, der ikke anede og længtes, vi mærke en Verden, om hvilken vi kun beundrende kunne sige, at „dens Religion var Skjønhedens Religion“, at den havde modtaget denne Religions Aabenbaring og overeensstemmende hermed kunde give sit væsenlige Indhold den beskuelige, imponerende, plastiske Form. Tiden var saa gjennemtrængt af denne Skjønhedsbegeistring og Skjønhedsvillie, at selv det daglige Livs Redskaber, Vaser, Urner, Candelabrer, bære Præget deraf; disse tilsyneladende sjælløse Gjenstande fortælle ved deres blotte Form om et heelt Livs usigelige Skjønhed, vidne om den Rhytmus, der klang i Tilværelsen, da de bleve til, og derfor kommer endog ved Synet af dem hiin harmoniske, frydefulde Bevægelse i Sindet.

De moderne Folkeslag have imidlertid Vanskelighed ved ret at fatte og nyde hiin antike Skjønhed, deels fordi det i mange Tilfælde er nødvendigt med Inderlighed at have tilegnet sig idetmindste noget af det antike Livs Bevidsthed for at forstaae den Form, hvori denne Bevidsthed udtalte sig, deels fordi Tiden har en særegen Tendens, hvori der baade er slet og godt. Man vil ikke underordne sig, man vil ikke betvinges af Noget, end ikke af Skjønheden, man vil ikke hengive sig til dens Magt for at føle dens absolute Herredømmes Lyksalighed. Man vil være fri og selvstændig lige-

overfor Kunstværket eller rettere: man vil constitutionelt dele Magten med det. Den frie Phantasi forlanger Plads, forlanger Beskjæftigelse, den vil følge Kunstnerens Tanke, anende fordybe sig i den Sjæl, som han i sit Værk har givet Form, bruge Kunstværket som Motiv til selvstændig poetisk Virken eller poetisk Drøm, og i dette aandige, romantiske Spil er den moderne Kunstglæde, hvorfor man ogsaa med Forkjærlighed vender sig til Malerkunsten. Selv de, der enten have sat sig ind i den græske Oldtid og kunne glæde sig over at gjenfinde dens Aand i dens Former, eller som have Heelhed nok i Sindet til at fatte det Almeenmenneskelige i hine Værker, til at nyde det fuldendte Udtryk deraf og „hvile i een Stemning“, erkjende dog, at ikke hele deres Sjæl er bleven stedet til Nydelsen, at den ved Indgangen har maattet aflægge en Deel af sig, som ikke her vilde finde sit Udtryk. Der er, siden den antike Verden forgik, kommet mere Indhold i den menneskelige Sjæl, den veed Mere om sig, end Grækernes vidste, og man nærer det retfærdige Ønske, at ogsaa dette skal skabe sig Skjønhedsform og nyde Marmoræren. I denne Stræben og i en vis Usikkerhed om Indholdet og dets Forhold til Formen kommer Tiden ofte til at famle mellem en Fortid, der er bleven den fremmed, og en Fremtid, der ikke er klar; men saa fremmede som de antike Guddomsskikkelser monne være blevne, ere de dog opstandne af Graven for med deres

udødelige Skjønhed at vedligeholde en Anelse, en Længsel, en Skjønhedsdrift hos os og vogte Veien. Cheruberne stode med flammende Sværd for at forbyde Menneskene Indgangen til Paradiset, Marmorets Guder staae i deres ufattelige Herlighed og formene os Udgangen fra Skjønhedens Rige, værne om, at Tiden under sin indadvendte Kamp og Stræben ikke betages af Glemsel og farer ud i Uskjønhed.

Et Kunstværk, der i ædel Forstand slutter sig til Tiden ɔ: giver en i Nutidens Mennesker levende Forestilling sit hele, bestemte Udtryk, udtaler Indholdet i Formen, er Jerichaus Adam og Eva (Øieblikket efter Syndefaldet). Enhver, der seer denne Gruppe, vil øieblikkelig overbevise sig om, at her ikke blot er tilsigtet, paa antik Viis at fremstille den menneskelige Sorg i dens Skjønhed og navnlig Mandens og Kvindens Sorg i harmonisk Modsætning, ligesom paa den anden Side en Græker ikke vilde havt Begreb om Syndefaldet. Man kunde maaskee endog beklage, at hvor tiltalende Gruppen er for Skjønhedssandsen, saa har dog i Adams Ansigt Udtrykket faaet for megen Magt paa Skjønhedens Bekostning; derimod kunde man vel udgaaende fra een Betragtningsmaade sige, at Eva er noget for fyldig til at forestille den første Kvinde i hendes friskeste Ungdom, næsten som hun udgik fra Skaberens Haand; men hertil kan med Føie svares, at der i hendes Skikkelse bør

være Noget, som svarer til vor Fremstilling om hende som Menneskeslægtens Stammemoder, noget Yppigt, og dette er tilstede i Kunstværket, uden dog at fremtræde saaledes, at det tynger. Tendensen i „Adam og Eva“ har overhovedet mindre været, efter Grækernes Skik at guddommeliggjøre Naturen, fremstille en ophøiet Typus for det menneskelige Legemes Form, end at udtale en menneskelig Sandhed saa menneskelig skjønt som mulig, hugge et Digt i Marmor paa saadan Maade, at den poetiske Tanke fremtraadte i hele den dertil hørende Sandhed. Adam sidder hensunken i Sorg; skjøndt Kvinden staaer hos, er han ene, kun beskjæftiget med den uvante, smertefulde Følelse i hans Indre, fordybet i den Anger, der usikker og grublende dreier sig om sig selv. En heel ny smertefuld Verden er opgaaet for ham, og man føler, at han er beskjæftiget med Noget, der aldrig vil faae Ende. Herren vil komme og udjage ham, men han vil fortsætte sin Grublen, og til alle Tider vil Adam, Manden, vende tilbage og sidde paa samme Sted, foran Evighedens lukkede Porte, ved Syndens Begyndelse, opgjørende Regnskabet med sig selv og ingensinde sluttende det, han vil kun reise sig for med aldrig udglattet Pande at gaae til sin Fremtids Gjerning, tage Herredømmet over Jorden og udøve det i sit Ansigts Sved. — Eva læner sig til ham og græder; men det er en mild Graad, hun har Noget at støtte sig til, Mandens Skulder bærer

hendes Byrde og sin egen, og der er desuden en hemmelig Tanke, som stiger frem og uvilkaarlig danner som Begyndelsen til et Smiil om hendes Mund. Hvis hun fik Valget og kunde begynde forfra, vilde hun gjøre det Samme, som hun alt har gjort. Sagte minder dette begyndende Smiil om Syndens Lyst, om en hemmelig Triumph over at have raadet sig selv og faaet sin Villie. Hvis dette Smiil ikke var, saa vilde Angeren have udslettet Brøden og Forsoningen være kommen, ligesom Baldur vilde være kommen tilbage, hvis al Naturen havde sørget over Fromhedens Død. Dette Smiil, der i selve Angeren viser Fristelsens og Forførelsens Magt og midt i Sjælens Forsøg paa at forsone sig med Gud ikke mener det ærligt med Freden, er altsaa Arvesynden eller et væsenligt Supplement dertil; det lurer visselig baade hos Mand og Kvinde, og Kunstneren har blot poetisk fulgt Bibelens Adstillen, Adam og Eva ere de to symbolske Former for det hele Menneske, og han har specielt givet Kvinden den sandselige Deel, fordi det kvindelige Væsen bedst egner sig for Kunstneren til at udtrykke den skjønne forførende Magt og gjøre Fristelsen anskuelig for Betragterens Sind. Havde en Dame skabt dette Kunstværk, saa vilde hun maaskee ladet Kvinden være den dybt Angrende og Grublende og Manden den, der gjemte Syndefaldets Tanke; men det er et Spørgsmaal, om Udtrykket i Mandens Ansigt da ikke var blevet et lumsk eller dæmonisk Smiil, medens

Eva i Jerichaus Værk er det umiddelbare, ærlige, bløde Udtryk af det usikkre, attraaende Gemyt, der græder og ikke kan sørge, der er knyttet til Jordens Nydelser og i samme Øieblik, det vil opgive dem, længes derefter. — Kunstneren har paa en genial og i egenlig Forstand humoristisk ɔ: veemodig-smilende, Maade opfattet Menneskenaturen; men det Eiendommelige ved Kunstværket er, at medens vi tydelig og bestemt troe at see Adam og Eva for os, har det i sin Sandhed tillige en symbolsk Betydning, giver os Billeder og Forestillinger om selve Menneskeslægten, hvilke Forestillinger langtfra ere udtømte i det her Anførte. Uvilkaarlig ledes Tanken hen paa det daglige Livs Scener, hvor Manden har gjort det Urette, som Kvinden bød ham, hvor han mismodig maa bære Følgerne, medens Kvinden tager Deel i det Skete, men meest tænker paa sit Forhold til ham og hendes erotiske Magt, der er hans Livs Lyksalighed. Ved at fortsætte disse Ideeassociationer kan man forresten gjøre sig den Fornøielse at see, hvorledes det grandiose Kunstværk kan blive til Genrebilleder og den humoristiske Verdensbetragtning til Skalkagtighed, hvorledes den store Kunstner, der udfører et stort Værk, gjemmer alt det Smaa i sig.

I to andre Værker (udførte i Marmor) har Jerichau sluttet sig til den antike græske Kunst eller dens Efterligning. Det ene er en ung Pige, der har plukket Blomster; men vi savne i denne Statue det rette sjælelige

Udtryk. Upaatvivlelig skulde der i Ansigtet være en ungdommelig og uskyldig Glæde, der harmonerede med Blomsterne, og i hele Skikkelsen noget Foraarsfrodigt og Livsfriskt. Men Ansigtet er temmelig koldt, det er kun en bleg Glædessol, der opliver det, og Figuren besynderlig spinkel, vi vove næsten at kalde den tør; Drapperiet udmærker sig vistnok ved sin Simpelhed, men der er Noget i de store Flader, der uvilkaarlig henleder Tanken paa et Liglagen. Hvis hun ikke havde en Blomsterkrands om Hovedet, og hvis hun saae lidt mere bedrøvet ud, kunde man troe, at hun havde plukket hvide Roser til sin døde Moder, hvorimod et lykkeligt Smiil om Munden vilde have ladet Roserne synes røde, skjøndt de ere af Marmor. Kunstnerens Genius har langt villigere og lykkebringende været tilstede ved Penelope. Hvorfor er det netop Penelope og ikke hvilkensomhelst græsk Kvinde, der sørger? Deels er dette, skjøndt ufuldstændig, besvaret ved, at hun spinder, medens hendes Tanker sørgmodig dvæle andetsteds; deels seer man, at det er en berettiget Sorg, en Kummer, den hun tør bære for Verden og for sig selv, og Tanken er derved nærmere henledet paa Hustruens Sorg over den Ægtefælle, hun savner, og hvis Skjæbne hun ikke veed; deels er Sorgen ikke heftig længselsfuld, som da ogsaa er at antage, naar den har varet i flere Aar og er bleven en huusvant stadig Tanke; endelig er der noget Forstandigt, Huus-

moderlig-betænksomt i Udtrykket, der minder om Telemachos's Ord:

„Ei det hæslige Bryllup, hun afslaaer; ikke formaaer hun Grændser at sætte for Sligt; men hine forarme med Fraadsen Ganske mit Huus“ —

De, som ikke have seet Statuen, ville vanskelig forstaae, hvorledes saa Meget kan siges med et Marmoransigt. Der kan endnu føies til, at Penelope, skjøndt hun ikke længer er ganske ung, svarer til V. 366 i Odysseens 1ste Bog. Man beundrer den Fiinhed, hvormed Kunstneren har bearbeidet Marmoret, saa at Dragten engt og blødt slutter sig til Legemet; kun synes det os, at det nedhængende Ærme paa høire Arm er tungt, ligesom vaadt, men det er næsten en Skam at gjøre en saadan Bemærkning.

(Herhid hører et Værk af Eleven Hr. Evens, „En Faun og en Satyr“. Det forekommer os paafaldende at ligne en Antike, som vi have seet — vi troe næsten, at det er den capitolinske Faun — men vist er det, at Stilling og Udtryk og det Væsenlige i Compositionen have vi seet før. Der findes ingen Afstøbning her, skjøndt vistnok Tegninger. Men selv om Eleven har udført det efter en Tegning, er det et Arbeide, der udfordrer selvstændig Dygtighed og i sin nærværende Udførelse vidner om meget Talent.)

Endelig har Jerichau tilligemed Bissen concurreret

til den Mindestøtte, der skal reises for Slaget ved Fredericia, og her har han leveret Skizze til et Værk af en tredie Slags, nemlig en Thor. Vi troe, at det ikke er nogen heldig Idee, idet Thor aldeles ikke kan fremstilles kunstnerisk; thi enten skulde han være den virkelige Thor, Nordens barske Krigsgud, med Beltet, der fordobler hans Styrke, og med Hammeren, der knuser Bjerge, og da vilde det for at see ham være nødvendigt at have den nordiske Oldtids Bevidsthed, skue ham med troende Øine — eller han skulde være Krigens Symbol udtrykt i skjøn Form, og da staaer han alt fuldfærdig blandt de græske og romerske Antiker. Vil den saakaldte „nordiske Kunst" give et Beviis paa sit indre Liv og sin skabende Kraft, saa maa den ud af en nordisk Særegenhed, saavidt den existerer og lever i Folket, frembringe en nordisk Skjønhedsform; men Thor er en Skygge, der staaer i dæmrende poetisk Usikkerhed, han er ingen Sjæl, der kan gives Legeme. Den Betænkelighed, man saaledes allerede forud kunde have imod en kunstnerisk „Thor", bliver end mere bestyrket, naar endog en Kunstner som Jerichau ikke har kunnet løse Opgaven. Hans „Thor" er en menneskelig Skikkelse, der udtrykker barsk, man tør vel sige raa Kraft; men til Symbol herfor er den dyriske Skikkelse langt mere egnet, hvilket man t. Ex. seer paa Thorvaldsens Luzernerløve; her tjener det Sjælelige, næsten Menneskelige, der er i Løvens Ansigt, til at forædle

det Lyriske, hvorimod det Brutale, som er i „Thor", fornedrer det Menneskelige. For at passe til Monumentet og antyde, at Danmark har ført en Forsvarskrig, er „Thor" i en hvilende Stilling, beredt til Forsvar. Derved er Kunstneren kommen i Modsigelse med sig selv; thi Thor forsvarer sig ikke; saasnart han fremtræder, er han sig selv, Krigens Gud, den aldrig hvilende Asa, der i sin Vrede mod Fjenden endog uden den vise Faders Vidende og Medhold begav sig udi Leding. Thor forsvarer sig kun eengang, og det er, naar Midgardsormen stiger op til Valhal, og da skal Thor falde i Kampen — altsaa et sørgeligt Varsel, hvis Thor skulde staae udenfor Fredericia og kampfærdig see mod Syd.

Bissens Landsoldat er af en ganske forskjellig Art. Her er ikke Tale om at skaffe Form for et usikkert Begreb, men at hæve en i Folket levende Forestilling, en Gjenstand af Livet, op imod Idealet — at idealisere Landsoldaten. Hele Spørgsmaalet er, om denne kan gjengives i et Udtryk, som tilfredsstiller Skjønhedssandsen, og det maa da med Hensyn til Dragten indrømmes, at den ikke svarer til det, vi ved en Slags Overeenskomst, ved Autoritet og vistnok ogsaa ved uvilkaarlig Følelse ere blevne vante til at finde skjønt; men paa den anden Side er den dog ligesaa meget som et Harnisk istand til at lade see det menneskelige Legemes Form og Bevægelse, og man beundrer dog f. Ex. Phocions harniskklædte Statue i Va-

ticanet. Hvad dernæst Ansigtet angaaer, saa kunne vi vel ikke tydelig see det af Skizzen; men det skulde være paafaldende, om den ædle Typus, der synes at ligge i den nordiske Ansigtsform ikke kunde blive tilfredsstillende udtrykt af Kunstneren. Foreløbig er der i Skizzen allerede den Skjønhed, at den krigerske Kraft, Seiren og Glæden med Bestemthed, men tillige med Simpelhed og Maadehold er udtrykt i Figurens Stilling. Soldaten sætter den ene Fod paa en Mørser og i Maaden, hvorpaa han gjør det, seer man saa tydelig som mulig, at denne Mørser har ligget i en fjendtlig Skandse, der er tagen med Storm. Maaskee forstyrrer det noget, at han med den høire Haand svinger en Bøgegreen — Forstanden siger: han kan jo ikke saa hurtig have plukket Grenen, han drog jo ikke til Storm med Birnamskoven — men det er saadanne Ting, som man maa holde Kunstneren, om ikke Kunsten tilgode. Noget maa Soldaten svinge til Seirstegn; skulde det være Huen, saa var Kunstneren forpligtet til at lade hans Ansigt udtrykke et vildt Hurra, medens Bøgegrenen vil give Anledning til en ædlere og mildere Seirsglæde, vil antyde et humant Folk, som i Seirens Øieblik kun har Tanken henvendt paa den „livsalige Fred“ og paa Fødelandet, som paa Valpladsen vil erobre Freden og glemmer Hadet til Fjenderne. Den blide Kunstner formilder altsaa den Tanke, hvormed Monumentet er blevet

til, reiser et Mindesmærke for Kjærligheden, ikke for Hadet. — Vi tilstaae imidlertid, at naar vi efter saaledes at have sagt, hvad vi troede, der med Føie kunde siges, gjensee Skizzen og de Afstøbninger af Antikerne, i hvis Nærhed den staaer, saa føle vi en Slags Anger, som om Kunstens Guder dog vare krænkede. Men Tiden gjør nu engang sine Fordringer, og der maa samles, og endelig skal da den Skizze, der bliver foretrukken, udføres i Bronze, ikke i Marmor.

Hr. Borup har leveret en Statuette af Niels Ebbesen. Der er Kraft og Kjækhed i Holdningen; men der er tillige noget saa Pathetisk i Heltens høitidelig sværgende Stilling, at vi mindre mindes om den stille, alvorlige danske Helt end om en tydsk Riddersmand.

Af en yngre Kunstner, Hr. Daniel, er et Basrelief, der har faaet den lille Guldmedaille. Det forestiller Salomons Dom, en Gjenstand, der lægger særegne Hindringer i Veien for Billedhuggeren; thi naar der skal være menneskelig Sandhed i Begivenheden, maa man tænke sig, at de to Kvinder ere komne i heftigt Skjænderi hjemme, at de derpaa ere ilede til Torvet eller Porten, hvor Kongen pleier Ret, og i største Hidsighed have anklaget hinanden, indtil Kongen med høi Røst byder Herolden at dræbe Barnet, — da seer han, hos hvem den sande Moderfølelse er, idet den pludselig faaer Magt over den kvindelige Hidsighed. Kong Salomon

havde foruden Udtrykket i Ansigterne den virkelige Moders Ord og hendes Stemme, der kunde overbevise ham; men vi, der kun see og ikke høre Kunstværket og dog ligesom Salomon skulle affige Dommen eller finde den godt motiveret, maae rette os ene efter Udtrykket. Her møder da den Vanskelighed, at saadanne Sindsstemninger, der brydes og overvinde hinanden, Raab, der overdøve hinanden, kan Kunsten ikke udføre; den har kun eet Øieblik til sin Raadighed, og den kan ikke lade to Kvinder skjændes i samme Øieblik, som den ene ikke længer skjændes, hvortil endnu kommer, at Arrigheden ikke kan være Gjenstand for den skjønne plastiske Kunst. Men er altsaa det ene Moment (Skjænderiet) forbi eller opgivet, saa synes Kvinderne at have staaet ganske rolige og plaideret deres Sag, og naar da Barnets Drab er paabudt, kan det være vanskeligt at skjelne mellem Moderfølelsen, der gjør sig gjældende hos den ene, og den naturlige Skræk, Angsten ved at skulle see hvilketsomhelst Barn dræbt, der naturlig vil vise sig hos den anden Kvinde. Rubens har paa sit bekjendte Maleri valgt at lade hende have beholdt noget af Vreden; men derved faaer hun et ondt Physiognomi, hun er prædestineret, Kunstneren har ikke ladet hende beholde sin Frihed til at skaffe sig Ret for vor Domstol. Hr. Daniel har valgt at lade hende koldt see paa Barnet, der skal dræbes, saa at vi tydelig kunne see, at hun ikke er Moder,

men ved denne altfor store Tydelighed synes hun heller ikke at være Kvinde og Menneske. Med Undtagelse heraf har Værket adskilligt tilfredsstillende; der hviler en simpel Ro og Agtelse for Skjønheden over de tre Skikkelser: den angstfulde, om Skaansel bedende Moder, Drabanten, der svinger Sværdet, men med et vidende Blik seer paa Kongen (istedenfor at han f. Ex. paa flere Malerier er en raa Bøddel), og endelig den ungdommelige Konge, der med en Blanding af Kløgt og Lune behersker Scenen.

Hr. Freund har udstillet „en Dreng, der soler sig efter Badning“. Vi troe, at det er en vellykket Copi efter Naturen; der er ungdommelig Sorgløshed, Velbehag ved Solen udtrykt i Skikkelsen. Men der er tillige noget Simpelt i Ansigtet, Noget, der vidner om, at Kunstneren har hentet sin Model fra Stakkaderne og ikke paa samme Tid søgt Idealet. Alle Danske ere visselig lige for Loven, men ikke for Billedhuggerkunsten; denne aristokratiske Kunst anerkjender kun den Skjønneste, og saalænge han ikke er funden, er det Kunstnerens Opgave at hæve sig ud over det Øieblikkelige i Naturen og ane dens Skjønhedsformaal. Hæves han ikke af denne Længsel og Drift, saa faaer den tilfældige Natur Magt over ham og drager ham ned. Da kan det i Usikkerheden hænde ham, at han frembringer et Værk som det, der stod paa forrige Kunstudstilling, en Amor (vi erindre

ikke, af hvilken Forfatter). Det var et forstandigt, halvvoxent Menneske, som en Skolediscipel i øverste Klasse, maaskee en Hentydning til, at han skulde være en „Amor als Rechenmeister“ efter Blumauer; noget mathematisk Skarpt var ogsaa i Næsen og Baghovedet; han var forresten nøgen og bar en Piil i den høire Haand til Tegn paa, at han var Amor; Lemmerne vidnede om den Disharmoni, der er sædvanlig i den halvvoxne Alder. Statuen syntes udstillet i den moralske Hensigt, at Mødre skulde føre deres Døttre hen for den og sige: Der seer Du, mit Barn, saa styg er Amor.

Idet denne første Afdeling sluttes, har Forfatteren at fortælle Publikum en lille Historie.

En Aften, kort efter min Hjemkomst fra Italien, var det et tungt og taaget Efteraarsveir. Jeg var gaaet til Toldboden for at see ud imod den Verden, jeg havde forladt, men Taagen laa over Vandet, og ikke engang Bølgerne gave Lyd; nedslaaet og tungsindig kom jeg hjem; der havde man lagt en Appelsin paa Bordet. Ved Synet af den gyldenrøde Frugt fra Syden traadte pludselig et lyst og varmt Billede frem for Erindringen, jeg levede i dette og glemte Taagen: Det var imellem Rom og Neapel, en Aften udenfor et Osteri, ved Middelhavets Bred. Den nedgaaende Sol kastede sit gyldne Lys henover Molo di Gaëtas Klippefæstning, en sagte Vind bragte de blaa Bølger til at strømme raskere ind imod Kysten, det lød som Nordens poetiske Havfruedands, og dertil begyndte en nærliggende Kirkes Klokker at ringe. Mørket kom hurtig. Jeg saae mig om ligesom *for at omslutte* den hele Egn,

da opdagede jeg tæt ved mig et Orangetræ med Appelsiner. Første Gang i mit Liv saae jeg en Appelsin paa sin Green, naturlig, frisk, hængende paa sit Modertræ, udsprungen af den Jord, jeg betraadte, af de Farver, der havde omgivet mig. Med en Følelse, der lignede Andagt, saae jeg op paa Træet, nænnede først ikke at plukke deraf, men tog endeligen en Appelsin ..... jeg troer for at gjemme den til Minde.

Som paa hiin mørke Efteraarsaften en Appelsin gjenkaldte mig Sydens Naturskjønhed, satte nu i denne Tid vor Kunstudstilling — eller vel snarere de Antiker, hvortil den giver Adgang — mig tilbage i Italiens Kunstverden. Jeg fordybede mig i Erindringer og vilde skrive derom samt bringe disse i Forbindelse med en Anmeldelse af Udstillingen. Det vilde ikke lykkes; jeg har kun spildt Tiden, og det er Grunden, hvorfor jeg ikke kunde blive færdig og levere det sædvanlige ugenlige Arkeantal. Jeg beder Abonnenterne om at lade dette tjene til Undskyldning.

Serviske Sange.

III*.

Hittebarnet Simon.

Tidlig, i den første Morgendæmring
Gaaer den gamle Klosterbroder stille
Ned til Donauflodens kolde Bølger;
Af de kolde Bølger øser Gubben,
Vasker sig og beder fromt til Herren.
See, da skuer han en lille Kiste,
Som er skyllet op af Donaustrømmen,
Tættillukket ligger den paa Stranden.
Gubben troer, den gjemmer gyldne Skatte,
Og han bærer Kisten hjem til Klostret;
Men da han i Klostret aabner Laaget,
Finder han et lille Barn i Kisten,
En velsignet Dreng ham seer imøde,
Og ved Barnets Side ligger Biblen.
Gubben tager Noret op af Kisten,
Giver det den hellige Daab i Klostret,
Kalder Drengen: Hittebarnet Simon.
Ingen Amme faaer den lille Simon;

* Hvormed de af Hr. Kaalund leverede Bearbeidelser ere sluttede.

Selv ham den ærværdige Abbed vugger
Ved sit Hjerte, kysser paa den Spæde,
Mader ham med Sukker og med Honning.
Herlig trivedes da Hittebarnet.

Tidlig paa en hellig Søndagmorgen
Løb han ned til Donau med de andre
Drenge, for at fryde sig i Legen,
For at springe, kaste Steen i Luften.
Høiest sprang da Hittebarnet Simon,
Videst fløi hans Steen igjennem Luften.
Sligt misundte ham de andre Drenge,
Og de vredtes paa ham, og de raabte:
See til Simon! see til Hittebarnet!
Simon, Du har ingen Slægt i Verden!
Kan Du sige os, fra hvem Du stammer?
I en Kiste fløb Du hid paa Donau,
Der har Dig Abbeden fisket, Simon! —
Tungt paa Hjertet faldt det Hittebarnet,
Og han gik bedrøvet til sin Zelle,
Tog i Haanden der den hellige Bibel,
Og han læste, medens Taarer strømmed.

Da Abeden kom, for ham at søge,
Saae han Simon græde, og bekymret
Sagde da den Gamle til sin Yndling:
Simon! hvorfor sidder Du og græder?
Mangler Noget Dig i Klostret, Simon?
Hittebarnet svared: Fromme Fader!
Mine Legebrødre har mig spottet,

Kaldt mig Hittebarnet uden Herkomst,
Sagt mig, at jeg funden blev ved Donau.
Derfor hør min Bøn, ærværdige Fader!
Hør den, hvis Du troer paa Gud i Himlen,
Giv mig af Din Stald den hvide Ganger,
Lad mig drage i den vide Verden
For at søge Kundskab om mit Udspring,
Om jeg er af nøsel fattig Herkomst,
Eller kommen er af ædel Stamme.
Vil Du ei, da springer jeg i Donau!

Sorgfuld blev Abbeden, dybt bedrøvet,
Som sin egen Søn han elsked Simon,
Og han gav ham fyrstelige Klæder
Og til Reisepenge tusind Gylden
Og den hvide Hingst, som stod i Stalden. —
Simon drog da i den vide Verden.
Somre ni drog han omkring i Verden,
Efterforsked overalt sin Herkomst;
Men forgjæves søgte han om Sporet —
Hvem i Verden skulde Simon spørge?
Da af Aar det tiende var svundet,
Meente han, at det var nu paa Tide,
At han søgte hjem igjen til Klostret.
Og han vendte flux sin hvide Ganger.
Paa en tidlig Sommermorgen red han
Hen imod den hvide Fæstning Buda.
Herlig voren var han, og hans kjække
Aasyn blomstred som en deilig Kvindes,
Og hans hvide Ganger kneiste vælig,

Kjæk han tumled den paa Budas Enge.
Mens han sang i Sky, som Fuglen synger,
Fra sin Borg ham saae da Budas Dronning,
Saae den skjønne Yngling, og hun kaldte
Paa Slavinden med den smække Midie:
Skynd Dig! iil derud paa Budas Enge!
Standß den hvide Ganger og dens Rytter!
Siig ham: Budas Dronning venter paa Dig,
Hun vil tale kjærlig med Dig, Ridder!

Og Slavinden med den smække Midie
Iled paa sin lette Fod til Engen,
Stilled sig i Vei for Simons Ganger,
Og hun taled rødmende og sagde:
Stands, o Helt! Dig venter Budas Dronning,
Hun vil tale kjærlig med Dig, Ridder!
Simon vendte flux sin hvide Ganger,
Og i Gaarden, ved det hvide Borgtaarn,
Steg han af og bandt sin Gangers Tømme;
Selv han traadte i det hvide Borgtaarn.

Da han stod for Budas Herskerinde
Hilste høvisk han med blottet Hoved,
Og han ønsked hende Himlens Naade.
Mild besvared hun hans fromme Hilsen,
Førte ham til Taflet, som ham vented,
Og hun bød ham selv de ædle Drikke
Satte for sin Gjæst de bedste Retter.

Medens Simon lod sig Vinen smage,
Nød den skjønne Herskerinde Intet;
Hendes Øine hang ved Gjæstens Aasyn,
Ømt betragted hun den kjække Yngling;
Og da Aftnen kom og det blev Skumring,
Hvisked hun til Hittebarnet Simon:
Bliv hos mig, Du ubekjendte Yngling!
Værdig er Du til en Dronnings Ømhed,
Værdig til en Dronnings Mund at kysse!
Simon, hvem den gyldne Viin beruste,
Gjorde som den skjønne Frue bød ham,
Kyssed hendes Mund og hendes Kinder.

Men da Dagens første Straaler lyste,
Da han vaagned, da var Rusen svundet,
Og med Blussel angred han det Skete.
Tungt paa Hjertet hvilede det Simon;
Paa sin lette Fod han sprang fra Leiet,
For at ile til sin Hest i Stalden;
Men den Skjønne standsede ham bønlig,
Bød ham gylden Viin og bød ham Kaffe,
Ikke kunde hun dog Simon standse;
Flux han svang sig paa sin hvide Ganger,
Og han sprængte over Budas Enge.
Men med Eet han standsed; thi han husked,
At han havde glemt hos Budas Dronning
I det hvide Taarn, sin hellige Bibel.
Hastig vendte Simon da sin Ganger,
Lod den standse i den ydre Borggaard,
Medens selv han iled op i Taarnet.

See, der sad den kongelige Frue,
Bleg som Døden, i den dunkle Halle,
Taus fordybet i den hellige Bibel;
Hendes Taarer strømmede paa Bògen.
Simon nærmed sig og sagde: Dronning,
Giv tilbage mig den hellige Bibel!
Da med Graad ham svared Budas Dronning,
Stakkels Simon, Du usalige Yngling!
Vær forbandet Timen, da Du uddrog!
Mest forbandet den, som hid Dig førte!
Viid! dengang Du kyssed Budas Dronning,
Kyssed Du Din egen Moder, Simon!

Da den stakkels Simon hørte dette
Blegned han og greb den hellige Bibel,
Bøied sig med Taarer for sin Moder,
Gik saa ned i Gaarden til sin Ganger,
Svang sig op og jog afsted til Klostret.

Da han nærmed sig den stille Bolig,
Kjendte ham Abbeden i det Fjerne;
Paa den hvide Ganger kjendte Gubben
Glad sin Pleiesøn, sin kjære Simon,
Og den Gamle iled ham imøde,
Aabned ham sin Favn; men bleg var Simon,
Bleg som Døden steg han af sin Ganger,
Kasted sig for Gubbens Fod i Støvet,
Kyssed Sømmene paa Munkens Kjortel.

Mange Spørgsmaal gjorde da den Gamle:
Sig, min Pleiesøn, hvor har Du været?
Tal, hvi blev Du dog saa længe borte?
Ham gjensvared Hittebarnet Simon:
Bedre var det, Du ei spurgte, Fader!
Ond var Timen, da fra Dig jeg bortdrog,
Værre den, som førte mig til Buda!
Og nu skrifted Simon for den Gamle.

Da Abbeden havde Alt erfaret,
Greb han Simons Haand og drog ham med sig,
Aabned ham det skrækkelige Fængsel,
I hvis Hvælving Vandet stod til Knæet,
Og i Vandet bugtede sig Slanger.
Ind i dette Fængsel skjød han Simon
Og tillukked Døren bag sin Yndling,
Kasted derpaa Nøglen ud i Donau,
Og med dæmpet Stemme mumled Gubben:
Naar af Dybet denne Nøgle stiger,
Har han bødet, er hans Synd tilgivet!

Seent forsvandt de lange Aar, ilende
Gik de ni, det tiende begyndte —
See! da drog en Fisker op af Donau
I sit Garn en Fisk, og da han aabned
Fiskens Mave, fandt deri han Nøglen.
Da man havde bragt den til Abbeden,
Kjendte Gubben Nøglen, og han tænkte

Paa sin Yndling Simon, og han iled
Til det mørke, skrækkelige Fængsel,
Og med Nøglen aabnede han Døren —
See, da var der intet Vand i Fængslet,
Ingen fæle Slanger krøb ved Muren,
Men i Helgenglands sad, paa en Guldstol,
Hittebarnet Simon, og i Haanden
Havde han det hellige Evangelium.

Dagbog.

D. 19. April.

Det er visselig under ugunstige Forhold, at Presseloven bliver behandlet i Folkethinget. Først har den været forelagt Landsthinget, og der yttrede Justitsministeren, at væsenlige Forandringer ikke vilde erholde Hs. Majestæts Sanction, og da Udkastet saaledes med nogle Modificationer — hvis Humanitet vi ikke skulle nægte — var antaget, var der sat en Bom for væsenlige Forandringer fra Folkethingets Side, hvis dette ikke vil udsætte sig for, at der slet ingen Lov udkommer. Dette Sidste ønske rigtignok endeel Medlemmer; men i saa Fald have vi ikke ingen Presselov, men den gamle, der af Strenghed i nogle Tilfælde vil være magtesløs, i andre Tilfælde voldsom ɔ: Statens lovgivende Magt har da proklameret Anarki og Vilkaarlighed. For at bedømme Sagen fra det rette Standpunkt maa man sammenholde Grundlovens §§ 79 og 91; heri bebudes en Forandring i Lovgivningen om Misgjernings- og politiske Sager, og Principet i den vordende Tilstand er Edsvorneretten. Istedenfor at begynde Reformen med dette Princip for Øie, istedenfor at bringe Grundlovens Aand til Live, udarbeider man en Presselov, der vistnok maa kaldes liberal i Modsætning til den gamle Tilstand, men aldeles ikke er nogen »organisk Lov«, da den ikke bidrager til at bringe Grundlovens Tanke ud i Statens Organisme. Ogsaa ved denne Leilighed kan man altsaa spørge, hvortil vi da have faaet Grundloven. Den høitagtede Justitsminister optraadte rigtignok under Grundlovsforhandlingerne ikke som nogen Ven af Edsvorne-Indretningen; men da han er bleven paa sin Post efter Vedtagelsen af § 79, maa han antages at have forsonet sig med Principet og at have erkiendt den Pligt, som paahviler ham, nemlig at være dets active Befordrer. Leiligheden hertil kunde ikke være gunstigere end ved Presseloven; lempeligere og forsigtigere kunde man ikke begynde med at kalde Borgerne til Meddeelagtighed i Dommermyndigheden. Hvilken Skjæbne Presseloven nu faaer under de stedfindende Forhold, saa bliver Resultatet dog, at

Tidens Bevidsthed er bleven forhindret fra at gjøre sig frit gjældende i et saa vigtigt Spørgsmaal, efter at det engang er reist, og vi troe det næsten frugtesløst at føie Noget til, hvad vi forhen have yttret om dette Anliggende. Dog er der eet Punkt, hvor de skjæve Forestillinger om Pressens Natur tydeligst vise sig, og hvortil vi derfor ville knytte nogle Bemærkninger. Man har nemlig paaviist Nødvendigheden af, at Staten optræder med Straffetrudsler, navnlig mod usædelige Skrifter. Den almindelige moralske Følelse er unægtelig Grundlaget for hele Statstilværelsen; men naar kan Staten komme denne tilhjælp mod Pressen? Hvorledes kan Justitsministeriet forfølge, paagribe og tilintetgjøre saadanne Skrifter, der opstille en falsk Verdensanskuelse, ophidse eller bedøve Publikums Phantasi, berøve Folket det sunde Blik paa Virkeligheden, den tarvelige og nøisomme Anskuelse af Livet? Om saa Justitsministeren med alle Politibetjente forenede sig med sin høitærede Ven Krigsministeren i Spidsen for alle Soldater samt med sin ligesaa høitærede Ven Marineministeren i Spidsen for hele Flaaden, derunder indbefattet endog de Dampskibe, som man bebreider ham, at han endnu ikke har, saa bevirkede de ikke Halvdelen af, hvad en eneste simpel og fornuftig Kritik (ɔ: selve Pressen) udretter. Og hvor ere nogle af disse farlige Skrifter? Hr. Justitsministeren kan hvert Øieblik i Adresseavisen see falbudet „Finnekonen Gunilds Spaadomsbog", „Gamle Marens hemmelige Hexebog" o. desl. Den dannede Klasse leer ad saadanne Skrifter; men i Almuen blive de læste med Alvor og Gemytlighed, og der udbrede de Overtro, en mystisk og slappende Anskuelse af Livets Forhold. Vil en Justitsminister nogensinde anlægge Sag imod „Gamle Marens hemmelige Hexebog"? Nei, han vil sige, at gode Folkeskrifter, den stigende Oplysning, Folkets naturlige sunde Sands nok ville gjøre sig gjældende. Kom til samme Justitsminister, naar han selv, hans System, hans Monarki bliver angrebet — Folkeskrifter, sund Sands, Oplysning, Intet er ham nok, han maa have Politi og Rettens Betjente satte i den ivrigste Virksomhed. Havde endda Erfaringen nogensteds viist, at slige Forfølgelser have virket, som man tilsigtede! Have de haarde Domfældelser over republikanske Skrifter forhindret, at der blev Republik i Frankrig? Have Mulkter og Fængselsstraf forhindret Socialismen fra at udbrede sig? Nei, Presseloven har kun tjent til at søvndysse Publikum; man modarbeidede ikke Socialismen gjennem Pressen, fordi Regeringen paatog sig Opgaven ved Hjælp af Politi og Domstole, og da man endelig tyede til Pressen, var det for silde. Erfaringen viser ogsaa paa anden Maade, at en Regering altid er for svag i en Kamp med Pressen. Hvad

der ikke kan siges ligefrem, bliver sagt ad Omveie; der er Intet, som jo kan siges, naar der blot ikke existerer Censur. Regeringen opnaaer blot at demoralisere Skribenter og Publikum, men frelser ikke den Sag, den vil forsvare, tvertimod kaster den Upopularitet, man høster under Presseforfølgelserne, sin Skygge over hele Systemet, for hvis Skyld man jager og forfølger. Den Undskyldning, at Ingen bør have Lov til at gjøre Ondt uden at straffes, gjælder aldeles ikke for Regeringen med Hensyn paa Pressen. I en fri Stat — og Danmark skal jo være en fri Stat, lad os blot ikke glemme det — under Udviklingen af en offenlig Mening, af Borgernes Bevidsthed om, at Staten er deres Hjem og Eiendom, høster en slet Skribent i selve Publikum Frugterne af sine slette Bestræbelser; de, som have Magt og Anseelse og i vanskelige Tider kunne gjøre den gjældende med stor Kraft, ere de gode, dygtige og velsindede Skribenter, forudsat, at der har været Frihed, og Ufrihed ikke har gjort Folkestemningen syg. Imellem Skribenterne indbyrdes føres Kampen, Pressen haandhæver selv sine Love, en klog og forsigtig Regering lader denne Sag skjøtte sig selv og vogter sig idetmindste for en Presselov, der kun bliver en Byrde eller et Vaaben, der vender sig imod den selv. Under en fri Pressetilstand forsvarer altsaa Staten og Samfundet sig selv, værger sig med Pressen imod Pressen og har sin egen Sandhed og Dygtighed til Medforbundne og Forstrider. (Kommer der Brud i denne Sandhed og Dygtighed, og kan man ikke afhjælpe Manglerne, saa maa man forbyde Menneskene at lægge Mærke dertil, man maa herske med Tvang, og saa er der naturligviis heller ingen Pressefrihed). Anderledes er det med dem, der ikke kunne forsvare sig selv, med dem, der staae ene, kun støttede til deres Overbeviisning om, at de ere uskyldige, nemlig private Folk. Angribes en Privatmand, en Familie, saa føler Samfundet sig ikke truet, men lader Manden og Familien skjøtte sig selv; derfor bør der i denne Henseende være Trudsel og Værn i Loven.

— I disse Dage er udkommet en lille Brochüre, der indeholder et omhyggelig udarbeidet „Forslag til Fremme af en Communalforforfatning i Hertugdømmet Slesvig“, ved B. A. — Under de nu stedfindende Forhold kan der vistnok være Grund til at tvivle om, at slige Forslag kunne blive hørte og stifte øieblikkelig praktisk Nytte; men det forekommer os desuagtet, at selve Forslaget bør lydelig omtales, fordi alle Vedkommende heri kunne see Tegn paa, at der i Kongeriget er Mænd, som stadig tænke paa at byde Hertugdømmet fredelige og frie Institutioner og derved vise en ligesaa uegennyttig Kjærlighed til Slesvigerne som til Friheden. Der er overhovedet langt flere Mænd, end

det synes, som ønske en forsonlig og fornuftig Politik; og idet de ikke kunne indrømme de ultra-schleswigholsteinske Paastande, dog ere besjælede af en saadan Frihedskjærlighed og Agtelse for Folket, at Bekjendtskab med disse Anskuelser vilde virke gavnlig i Hertugdømmerne. Men af de Dagblade, som hist blive læste, er „Fædrelandet“ jo blot udfordrende og bittert, og den Berlingske Tidende gjør sig slet ingen Umage. Vi skulle blot minde om, at da den i Slutningen af forrige Aar gav en saa farveløs Udsigt over Tilstanden som vel mulig, bad den vedkommende Forfattere være af den Artighed at sige, hvad Føderativstaten var, og hvorledes de havde tænkt sig den o. s. v. Man gjør sig den Uleilighed; men „Berlingske Tidende“ tier, griber ikke Planen, viser ikke dens gode eller slette Sider, gjør Intet til, at dens Læsere i Hertugdømmerne kunne blive bekjendte med denne danske Tanke, der ærlig byder hele Monarkiet Frihed; men da Ørsteds Bog kommer ud, udstøder Tidenden et Frydeɔraab, uagtet denne Bog principaliter foreslaaer begge Hertugdømmernes Forening.

— DHrr. F. Milo og H. Schneekloth have begyndt et Tidsskrift, „Skolens Reform“. Dets Tilblivelse er nærmest foranlediget ved Cultusministerens Svar paa Hr. Gleerups Interpellation i Folkethinget og hans Løfte om at forelægge en Skolelov i 1851, og Udgiverne ville desaarsag forud søge at belyse og klare de mange herhenhørende Spørgsmaal. Det 1ste Nr. af Skriftet udtaler sig endnu kun i ubestemt Almindelighed; det meest Bestemte er et Forslag af Hr. Oppermann om Sammentrædelsen af en Lærerforsamling i Sommerferien 1850. Der kan maaskee være deelte Meninger om det Udbytte, en saadan Forsamling kan give; vi for vort Vedkommende vente os ulige flere Frugter af DHrr. Udgiveres Virksomhed gjennem Pressen, forudsat at de ville og kunne gaae tilbunds i Sagen og derved fremkalde en alsidig Debat.

Den 28. April.

„Tillidsmændene ere her altsaa“, og det er ganske interessant at see, hvorledes en Deel af Pressen i denne Anledning har baaret sig ad. Først indeholdt baade „Berlingske Tidende“ og „Fædrelandet“ strax ved deres Ankomst paa samme Aften et og samme lille Aktstykke, der skulde vise, at navnlig Heinzelmann er en decideret Oprører, og at man selvfølgelig ikke kunde indlade sig med ham eller overhovedet med Deputationen. Begge Blade havde øiensynlig faaet en Parole fra samme Haand, men fra hvem? Fra en Side, en enkelt Retning i Regeringen? — Et Par Dage efter indeholdt derimod „Berlingske Tidende“ en

venlig lille Artikel om Heinzelmann, der paaviste, at han i Grunden er en skikkelig, velsindet og moderat Mand, med hvem man godt kunde have Noget at gjøre; »Berlingske Tidende« ligner nu engang Guden Janus idetmindste deri, at den i Stridstilfælde har Hovedet vendt til begge Sider. »Fædrelandet« vedblev derimod at ansee Heinzelmann for »en graveret Person« og gjentog idelig, at man ikke kunde underhandle med disse Personer, at de vare blotte Privatfolk, der kunde gaae omkring i Kjøbenhavn og aflægge Besøg og more sig eller idethøieste forebringe Kongen deres personlige Anskuelser og Ønsker. Som Beviis paa, at desuden Intet kunde komme ud af Forhandlinger med dem, anførte »Fædrel.« gjentagende, at alle schleswigholsteinske Blade og vistnok Deputationen selv ønskede Slesvigs og Holsteens Forening; men, Herregud i Himlen, naar Tillidsmændene kun skulde være her som Privatmænd og forebringe deres Ønsker, saa var det da naturligt, at de beholdt deres private, subjective Ønsker, hvorimod de først kunde komme i en resultatbringende Stilling, naar man underhandlede med dem og spurgte, hvad de af Hensyn til Sagernes virkelige Forhold vilde slaae af. Vi troe forresten, at »Fædrelandets« lidenskabelige og brutale Sprog — et sandt politisk Slagtersprog — aldeles ikke er naturligt, men blot forceret: det skal see ud, som om Bladet havde nogen Plan, nogen Løsning, der blev truet ved Tillidsmændenes Nærværelse. Men det befinder sig i denne Henseende i den største Afmagt og veed ikke, hvad det vil. Det hader Schleswigholsteinerne og henviser Sagen fra dem til Udlandets Afgjørelse — som om Udlandet i nogen Maade var beredt til at hjælpe de nationale eller demokratiske eller skandinaviske Tendenser, man tidligere har seet i »Fædrelandet«. Bladet mindes sine skjønne Dage i Marts 1848 og vilde gjerne have dem tilbage, gjensee al den skjønne Lidenskab og føre Folket i Stormløb mod Fjenden. Vi troe vistnok, at »Fædrel.« vilde staae til Ansvar for Historien formedelst de Hindringer, det stadig søger at lægge i Veien for Fornuftighed og Fred, dersom enten »Fædrelandet« brød sig om Historien eller Historien brød sig om »Fædrelandet«.

Vi kunne imod den Hadefuldhed, hvormed man angriber »Forsoningstanken«, ikke nøksom gjentage, at Forsonligheden fra dansk Side ikke bestaaer i at indrømme Schleswigholsteinerne deres yderlige Fordringer og anerkjende et Schleswigholstein (senest have vi paaviist det i Anmeldelsen af Ørsteds Skrift); en hæderlig Udvei, der betrygger baade Friheden og Nationaliteten i saa vid Udstrækning, som de virkelige, uafviselige Omstændigheder tillade, synes os at være given i Føderativstaten, og før denne er bragt paa Bane, har man formeentlig ikke

med Oprigtighed vendt sig mod et Maal, hvori de stridende Anskuelser ville være forsonede.

— Den 17de April om Aftenen viste sig her et Meteor, en stor Ildkugle, der udbredte et stærkt Lys. I Anledning heraf er strax udkommet til Læsning for Almuen: „Udtydning af Himmeltegnet“ (Straf over „Forræderne“), og der tilføies i Annoncen, at det er „udtydet efter lang, møisommelig indhentet Erfaring“. (Ja, skulde Forfatteren hente Udtydningen, saa har han rigtignok havt en lang og møisommelig Vei.) Mærkeligt er det vistnok, at samme Aften vare de holsteenske Tillidsmænd paa Veien hertil. Kunde Betydningen da ikke være, at visse Folk ikke have Lys til at see dette Anliggende i dets rigtige Skikkelse, og at Himlen vilde hjælpe dem? — Men ak, nu kommer Ulykken, disse Folk ere jo netop blinde.

D. 2. Mai.

Igaftes blev paa Hoftheatret givet en Concert, til Indtægt for det paatænkte Oehlenschlægers-Monument. Første Afdeling bestod af sex danske Musikstykker (Gade, Rung, Weyse, Kunzen, Kuhlau og Hartmann), og vi kunne ikke angive noget enkelt, som vi ønskede udeladt, endskjøndt saa megen Afvexling virker forstyrrende og deprimerende. Anden Afdeling bestod derimod alene af Mendelsohn-Bartholdys „Sommernatsdrøm“, og derved havde man truffet det Arrangement, at Hr. Wiehe i „indledende Recitationer“ fortalte Indholdet eller Betydningen af hver liden Deel, saa at man næsten i Ordets egenlige Forstand fik den musikalske Duft „givet ind med Skeer“. Vi vide ikke, om Componisten nogensinde selv har taalt, at man saaledes leverede oplysende Commentar til hans Musik og f. Ex. i Forveien meldte Publikum, at nu skulde det høre „Toner, som aldrig Nogen har hørt“ („spidser Eders Øren“); men vi vide, at det næsten er utaaleligt for dem, der selv kunne komme i Stemning og sjælelig tilegne sig Musiken, at faae dens Tankeindhold nøiagtig paapeget i Forveien. Var det at frygte, at Nogen ikke kjendte Indholdet af „Sommernatsdrømmen“, kunde man have angivet dette med nogle faa Linier i Programmet, hvorved det vilde have været nok at sige, at Scenen efsteds forandres fra Skoven med Alferne til Staden og Theseus's Pallads; men videre troe vi heller ikke, at man bør drive Hensynet til det store Publikums Bekvemmelighed.

Udgivet den 3die Mai.

Noget om Kunstudstillingen.

II.

Religiøse og historiske Malerier.

Det sande og væsenlige Indhold i enhver Tid er naturligviis Religionen, og ved de Forestillinger, hvormed den fylder Livet, hvert enkelt Menneskes Bevidsthed fra den tidligste Ungdom af, udøver den en afgjørende Indflydelse paa alle Livets Forhold, altsaa ogsaa paa Kunsten, som er Livet gjenfødt i Skjønhed. Kunstens Forhold til Religionen har imidlertid været et særeget, idet den fra de tidligste Tider ikke blot har tjent Guddommen, men søgt at frembringe den, saa at man i Kunstværket tilbad selve Guden. Det er allerede i det Foregaaende antydet, at hos det Folk, hvis Aand lykkeligst udviklede Kunsten, traadte dennes Væsen, Skjønheden, seirrig ud af de skabte Skikkelser og blev Tidens egenlige Religion. Men Grunden til, at Kunstneren saaledes kunde bemægtige sig Guddommen og frembringe Skjønheden ved at give det guddommelige Indhold den tilsvarende, udtømmende Form, var som bekjendt, at Tiden intet Begreb havde om Gud som blot aandigt Væsen, men forestillede sig de forskjellige Naturkræfter i

Skikkelse af Personligheder, der forsaavidt vare udødelige, som de levede ubeskrivelig længe; de første Digtere, navnlig Hesiodus og Homer, havde skrevet den Tids Bibel, ladet Guderne fremstige i personlig, menneskelig Skikkelse, tillagt dem visse Forretninger og Attributer, og disse i Folket opvoxede og levende Forestillinger erholdt gjennem Kunsten den synlige Form. Guddommen var saaledes skabt i Menneskets Billede og bragte ikke Menneskene Mere, end disse allerede havde lagt i den; den samme Endelighed vedblev at omgive Guder og Mennesker; det var en Slægt, som for at være tillidsfuld og glad altid maatte have Øinene aabne, og som med lukkede Øine følte, ikke Længsel, men Tomhed. Hvor utilfredsstillende end denne Tilværelse var i høiere Forstand*, og hvormeget denne Verden end nødvendigviis førtes til Undergang, saa løste dog selve Kunsten i sit Forhold til Livet sin høieste Opgave, fordi den var istand til at fremstille Alt, hvad Menneskene i deres ædleste Stemning begjærede at see. Som Fortsættelse af, hvad vi nævnte i den forrige Artikel, skulle vi her anføre et Exempel af Malerkunsten, „Iphigenias Offring", der er udgravet i Pompeii. Agamemnon har givet Tilladelsen

* „Mysterierne" vare et Beviis herpaa; men ogsaa i disse var ikke Søgen efter det Uendelige, men en nærmere Forklaring af Gudernes jordiske Skjæbne, skjult i livlige ofte groteske Figurer.

til hendes Død, han vender sig bort med tilhyllet Ansigt. To Mænd bære Iphigenia til Altret, hvor Offerpræsten venter; den ene af Mændene seer med dyb Medlidenhed tilbage til Agamemnon og synes at tøve i Haab om, at han skal gjenkalde Befalingen; den anden seer op til Præsten, ligesom spørgende, om han virkelig vil udføre denne Gjerning. Den alvorlige, strenge Præst har draget Offerkniven, men pludselig hører han en Guddomsstemme: bagved ham, oppe i Skyerne, kommer Diana, hun tilvinker en Nymphe, der har hentet en Hjort, at hun skal skynde sig. Det Characteristiske ved dette Maleri er deels, at Mændene bære Iphigenia; hun gjør ingen Modstand, hun hengiver sig, men som Lammet, der ikke kan gjøre Modstand; her er ikke den frie, menneskelige Selvbestemmelse, den stolte Opoffrelse, hvormed Sjælen i Kraft af noget Høiere overvinder Døden i samme Øieblik, som denne seirer. Det Andet, vi vilde anføre som det Betegnende, er, at hele Indholdet er udtømt, Guddommen kommer selv. Paa et moderne Maleri, der vilde fremstille en lignende Situation af sin Forestillingskreds, Abraham ifærd med Isaks Offring, maatte enten Gud komme i Skikkelse af en mild, aldrende Mand; men der vilde være noget Stødende heri, vi moderne Mennesker føle en Art Undseelse eller Sky, naar Gud gives menneskelig Form — eller der maatte være sendt en Engel. En saadan Engel er egenlig Ingenting, det

er Tjeneren, der blot bringer os til at tænke paa Herren og henleder Forestillingen paa Noget udenfor Maleriet; dettes hovedsagelige Indhold bliver udenfor det selv.

Vi behøve ikke at sige, at Forskjellen, der her gjør sig gjældende, er, at den nye Tid har en Guddom, der ikke kan rummes i nogen legemlig Form, og hvis Handlinger ikke skee synlig for det sandselige Øie; han skyder ikke med Pile som Apollo og Diana og sender ikke Lynet som Jupiter; hans usynlige Villie styrer Verden, og selv sees han kun med lukkede Øine. Katholicismen dvælede imidlertid fortrinsviis ved den menneskelige Aabenbaring, hvori Guddommen var nedstegen i Christus for atter gjennem Lidelse at stige til Himlen og drage Menneskenes Sjæl til sig. Med uendelig Higen saae man op til Himlen, der ikke syntes endnu at have lukket sig, man længtes bort fra Jorden, denne „Prøvens og Jammerens Dal“, og til midlertidig Trøst fæstede man sin Opmærksomhed paa alle de Personer, de Gjenstande og de Steder, der bare Vidnesbyrd om, at den Bortgangne virkelig havde været her; Afstanden i Tid ophørte, man troede ofte endnu at leve sammen med Christus og hans Slægt, endnu aabenbarede han sig for sine Udvalgte og gjorde Mirakler som i gamle Dage. Denne begeistrede Kjærlighed, naive Tro og smertelige Længsel, der opfyldte Livet, gav ogsaa Kunsten et nyt Indhold; i Henrykkelse og Inderlighed skabte Kunstneren et Udtryk af

hine Forestillinger, og vi skylde denne Kunst en Rigdom af Værker, hvori Guds Aabenbaring gjennem Mennesket forsaavidt har gjort sig tydelig gjældende, som det menneskelige Aasyn her er hævet til det høieste Udtryk af sjælelig Storhed, Mildhed, Smerte o. s. v., og som her overhovedet er frembragt Skikkelser, der trods deres jordiske, menneskelige Form synes at tilhøre en høiere Verden og drage Tanken didhen. Men hvilken Høihed og sjælelig Kraft, hvilken Kjærlighed, Mildhed, Resignation og trøsterig Hengivelse, men end med Længselens Magt ligesom greb ud af Himlen og lagde i Christusskikkelsen, saa var han naturligviis dog ikke Guddommens Billede uden for den naive Tro, som opfyldte Tiden, som begjærede en sandselig Gjenstand for sin religiøse Ekstase, med denne Ekstase fuldstændiggjorde Kunstnerens Værk og paa hedensk Viis tilbad det. Lykkeligst antages denne Kunstretning at have været i at fremstille Madonna; Alt, hvad Tiden indesluttede af ridderlig Ærefrygt for Kvinden, romantisk Tilbedelse og Beundring, syntes at samle sig for at forherlige Hende, fremstille Hende for Verden som en Gjenstand for den reneste Attraa og inderligste Hengivenhed, vise hende i jomfruelig Undseelse, moderlig Ømhed og forklaret Smerte, ofte i et forunderligt, himmelsk Skjær, der antydede, at hun foruden at være Jordens meest velsignede Kvinde var Himmelens Dronning. Ogsaa hun blev Gjenstand for religiøs Tilbedelse og det

Guddommelige alt mere draget ned i jordiske Forestillinger, og paa samme Tid som Folket holdtes i Uvidenhed om den usynlige Gud, bidrog saaledes Kunsten ved at ville udtømme Religionen og Guddomstanken i legemlig Form, til den Fordærvelse, som trængte ind i Katholicismen. Men Kunsten selv led ved de raa og uskjønne Marterscener, som den religiøse Stemning samtidig begjærede at see, og dette virkede atter tilbage paa Folket: Kunsten, der skal formilde og forædle Gemyttet, fyldte det med blodige Forestillinger og fordærvede Folkets Phantasi.

Protestantismen gjenindsatte den usynlige Guddoms Begreb i dets Ret. — Det kan vistnok være vanskeligt at tale om Protestantismen som noget Heelt og Bestemt, da den deels fremtræder gjennem forskjellige Secter, deels bestandig udvikler sig gjennem den menneskelige Frihed. Men en fælleds Aand gaaer dog igjennem alle dens Tilhængere, og man tør tale om den hele protestantiske Aand, der „løsrev sig fra Rom" og fra Alt, hvad hist bringer Religionen i Forbindelse med Sandserne. Den beholdt maaskee endnu inderligere end Katholicismen Troen paa Christus, men var ved Forkastelsen af Reliquierne og de synlige Minder bleven ligesom fjernet fra hans jordiske Tilværelse og den haandgribelige Forestilling derom. Den „protesterede" mod hiin Aflad, som kom udvendigfra og ikke frembragtes gjennem

Sjælens grublende Anger og selvstændige Afregning med Gud — den seer i Sandhed sin Gud med lukkede Øine, fordybet i sig selv. Naar Protestanterne samles i Kirken, søger hver Enkelt at frembringe Guddommen i sit eget Indre, og den ydre opløftende Virkning kommer ved „Menigheden“, ved Synet af, at Andre have samme Trang, føle den samme usynlige Guddom og derved give det synlige Beviis paa, at han er, at han existerer mægtig og virksom i alle Andre, altsaa tillige udenfor den Enkelte. Og medens Katholicismen betragter Naturen som noget Gudsforladt og Syndigt, har Protestanten indrettet sig med fornuftig Hyggelighed i sit jordiske Hjem (jvfr. Luthers Ord: „Wer nicht liebt Weiber, Wein, Gesang, der bleibt ein Narr sein Lebelang“) og synes, opfyldt af Fortrøstning og Tro paa sin Guddom, i alt det Skabte at høre en sympathetisk Røst, et Vidnesbyrd om, at den samme Aand, som gjennemtrænger ham, ogsaa gaaer igjennem Naturen. I sit berømte Digt „die Götter Griechenlands“ kalder Schiller Naturen „entgöttert“:

„Gleich dem todten Schlag der Pendeluhr
Dient sie knechtisch dem Gesetz der Schwere
Die entgötterte Natur“,

og han sukker i misModig og frugtesløs Længsel efter den forsvundne Skjønhedstid, „da man Deine Tempel noch bekränzte, Venus Amathusia“, samt da Oreader opfyldte Høiene og en Dryade levede i hvert Træ. Prote-

stantismen har vel forjaget Guderne af Naturen, men ført sin usynlige Gud derind, og man kan svare Schiller med en dansk Digter:

„Naturen, smykket i sin hele Pragt,
Er altfor ringe
Til ved sin stille Flid en værdig Dragt
For ham at bringe.
Men tom og aandløs er den derfor ikke
Og ei forladt:
Den stuer mod hans Sol med tusind Blikke
Fra Støvets Nat,
Med tusind Tunger tolker den sin Stræben,
Hans Ord den klinger ubevidst paa Læben".
— —
„Og ved Lyset, der lig en Stjerne
Opgik i Menneskets Bryst,
Skal Naturen til det yderste Fjerne
Vorde klar og opløfte sin Røst,
Og skal Mennesket besvare,
Som forgjæves spurgte den nys,
Og sit Liv aabenbare
Som en Stræben mod Frihedens Lys"*.

Som Følge af denne Protestantismens Aand begjærer den ikke at faae Guddommen fremstillet af sin Kunst; den protestantiske Kunst er ikke specifik religiøs, men tjener forsaavidt Religionen, som den fremstiller den hele store Menighed, der vidner om Guddommen og Uendelig-

* J. L. Heiberg: »Protestantismen i Naturen«.

heden, de menneskelige Handlinger, hvori Sjælen fremtræder i sit fyldigste Udtryk, Naturen, der vækker Stemninger, hvor, al Usikkerhed uagtet, er Anelsen om noget Uendeligt, en Følelse af det evige Ophav, der virker gjennem Forgængeligheden. Den Inderlighed, som den katholske Kunstner anvendte paa at hæve Alting fra Jorden op imod den attraaede Guddom, anvender den sande protestantiske Kunstner paa at blive sig den Sjæl bevidst, som er i de jordiske Forhold, og som bærer Vidnesbyrd om, at Guddommen er aabenbaret deri. Paa denne Maade kommer Kunsten til at staae i samme Forhold til Religionen som Poesien, hvorom det være os tilladt at gjentage Noget af, hvad vi ved en anden Leilighed have sagt*: „Den er som en Scene, der ligger noget høiere end det virkelige Liv, og hvor man ved Hjælp af Illusionen begiver sig hen, ikke for at glemme Livet som Østerlænderen i hans Opiumsdrømme, men for at vende tilbage til det med skjærpet Sands for det Gode og Skjønne.“ Man kan hertil føie om Kunstnerne, hvad der ogsaa gjælder Digterne: de tjene Guddommen, idet de med Varme tjene det sande Menneskelige.

Vi have her ikke opstillet noget trangt „System“, hvori Kunstneres Værker absolut skulle passe eller ogsaa finde sig i at blive forkastede, men kun søgt at tydeliggjøre en efter vor Formening ubestridelig Sandhed. I den Kjends-

* „Hvorvidt er Poesien *politisk?*“ Maanedsk. 4de Bd. Pg. 47.

gjerning, at Protestantismen ikke begjærer at see det Guddommelige, men snarere ved de Forsøg, der gjøres i denne Retning, uvilkaarlig undseer sig eller er deelt mellem Erkjendtlighed for den velmeente Stræben og en Fornemmelse af menneskelig Formastelighed, er det tillige givet, at dens Kunstnere ikke sandfærdig og af Hjertet trænges imod dette Maal. Skeer desuagtet Forsøget, saa har man naturligviis ikke Andet at gjøre end, uden Paavirkning af sine aprioriske Anskuelser at bedømme det Givne, navnlig ved Sammenstilling med, hvad der under lige Forhold er frembragt. Saaledes har Hr. Wegener paataget sig at male et Mirakel, „Christus helbreder en blodsottig Kvinde“, og for retfærdig at bedømme det, ville vi først hidsætte et Exempel til Sammenligning. En engelsk Maler ved Navn Holst malede for et Par Aar siden: Christus, der opvækker Jairi Datter (Marcus 5, 41). Med en god Villie kan man see, at den skjønne Pige har været død, og at hun ved Christi Berørelse kommer tilbage til Livet; det er endnu ikke Liv og Bevidsthed, men der er et Udtryk af Svæven mellem Liv og Død, af en barnlig Sjæls Tilbagevenden i et skjønt Legeme, som tør kaldes mesterligt. Moderen er bøiet over sin Datter og synes med glad Forbauselse at raabe: Hun lever op! Faderen seer til i Spænding og Overraskelse, Petrus staaer hos, *feirstolt* over sin Herre og Mester, Johannes i mild og

rolig Tillidsfuldhed, Jacobus ligger paa Knæ med foldede Hænder og synes med sit bedende Blik at holde fast ved Pigens tilbagevendende Liv, for at det ikke atter skal forsvinde. Enhver maa indrømme, at Kunstneren her har givet Meget, som forsoner med det Utilstrækkelige i Forsøget paa at fremstille det Oversandselige, og er Billedet end ikke i sin Heelhed blevet et Kunstværk, det bestemte Udtryk af Tanken, saa bærer det dog Præg af kunstnerisk Kløgt og poetisk Stræben. (Vi skulle kun angaaende Maleriets Skjæbne tilføie, at det blev udstillet i Englands største Stæder, men desuagtet ikke solgt: Papisterne fandt det ikke religiøst nok, og Protestanterne fandt det for papistisk). Hr. Wegener har valgt en Begivenhed, en Helbredelse, som vi ikke kunne see, og han har heller ikke kunnet til Bestyrkelse eller Vidnesbyrd hidsætte Personer, der bevæges ved Miraklet; thi disse vilde heller ikke have kunnet see Helbredelsen gaae for sig. Hele Maleriet er: en svgelig udseende Kvinde, der knæler og berører Frelserens Dragt, og Frelseren, der har en mat Glorie om Hovedet og med et mat-mildt Udtryk holder sin Haand over hende — Resten staaer i Cataloget eller rettere: i Evangeliet, og denne Rest er saa stor! Det er ikke engang en sanddru Illustration til den skjønne Scene, hvorom Evangeliet fortæller (Matth. 9, 20—22): Christus bliver kaldet til Høvidsmandens Datter, den mægtige *Jairus kommer* selv bedende for at

hente ham. Da faaer en Kvinde af Almuen Tro til ham, hvem de Store troe paa, men hun anseer sig ikke værdig nok til hans Opmærksomhed, hun siger ved sig selv, at hun blot vil søge at røre ved hans Klædebon — hun er jo vant til de Smuler, der upaaagtede falde fra den Riges Bord — og berører ham i Smug, medens han gaaer forbi. Da vender han sig til hende og siger med en Blanding af faderlig Bebreidelse og mild Opmuntring: Datter, vær frimodig. „Og Kvinden blev helbredt i den samme Stund." Mangler i Værket saa Meget eller maatte det mangle, saa har Kunstneren derimod anvendt megen Omhu paa Dragt og Farver, Christus bærer en rød Underkjortel og en blaa Overkjortel foret med Grønt, Kvinden er hyllet i en smuk graa Kappe. Vi ville ikke troe Ondt om Kunstneren; men det seer ud, som om han ved den hellige Gjenstand især har tænkt paa iøinefaldende Farver og brugt Tilskuerens religiøse Følelse til Skjul for Compositionens Mangler. Det vilde ikke være tilladt at ytre en saadan Mistanke, hvis den ikke blev bestyrket ved samme Kunstners Maleri „Marsk Stigs Døttre", som bliver omtalt i det Følgende, og imod saadanne Misbrug bør der hæves bestemt Indsigelse. — Det Eneste, vi kunne rose Hr. Wegener for, er af en noget negativ Natur, nemlig at han ikke har malet Christus som dansk Borger og Kvinden som dansk Bondepige. Hvor paafaldende denne Ros end kan

klinge, bør den dog udtales, i Betragtning af, at vi ifjor fik en hellig Familie (af Roed) med fuldstændig sjællandske Bonde-Physiognomier, og man, efter Sigende, fra en anden Kunstners Haand snart kan vente en lignende Altertavle, hvorpaa de hellige Figurer have faaet dansk Indfødsret.

Hr. A. Thomsen har udstillet en Skizze til en Altertavle, Christi Opstandelse. Ganske simpelt er dette Vidunder bragt paa Lærredet, Christus staaer i Luften lidt over Graven — et overordenlig nemt Motiv til at male Noget og dog ikke uleilige sig med at give et sjæleligt Udtryk. Ved Graven knæler en Engel med en Palmegreen i Haanden, Palmegrenen er det sjælelige Udtryk for Glæden, der ved denne Leilighed hersker i Himlen. Net characteristisk er det, at den af Graven opstegne Christus har et blaat Gevandt, der malerisk flagrer om ham; Inderligheden er altid simpel, Manglen paa Inderlighed skal altid skjules med et eller andet Uvedkommende. Ved at see Saadant og erfare, at det skal udføres til et Alterbillede og sættes i en Kirke, kommer man til at spørge om Hensigten dermed. Menighedens Skjønhedssands venter man dog næppe at vække paa denne Maade; er det da Tegn paa, at Protestantismen ikke længer har Energi til at styrke sig ved sin usynlige Gud og vil nærme sig Katholicismens Sandselighed uden at have dens ærlige, naive, ekstatiske Længsel?

Hr. Schack har malet „Genier, der føre et døende Barn til Himlen“. Vi tør troe os fritagne for at sige Meget om et Arbeide, der vidner om en beklagelig Afvei, hvorpaa et Talent er geraadet: tør Reflexion istedenfor poetisk Umiddelbarhed, Allegori istedenfor Sandhed og Liv. Vi skulle kun bemærke, at efter Hr. Schacks Maleri at dømme maatte Himlen være en Kirkegaard, hvorhen smaa Børns Lig enten i Almindelighed eller ved sær Begunstigelse i enkelte Tilfælde kunne blive bragte. Til en saadan Materialisme kan en sentimental Spiritualisme føre."

I disse Malerier tilsammen finde vi ikke saa megen Inderlighed og sand, levende Følelse som i et lille saakaldet Genremaleri, der af Tiedemann var leveret til den norske Kunstudstilling her i Byen ifjor Juni. Det hed „Huusandagt“. En gammel Bonde læste af Biblen for sig og sin Kone. Man kunde see, at det var Lidelseshistorien; Manden var greben af det Store og Smertefulde, han oplæste, i Konens Udtryk var meest Medlidenhed, man kunde næsten sige: Medfølelse med den Moders Søn, som led; men begge de Gamle vare hensunkne i Tro, i den fuldeste Tillid, de vare beredte til i Kraft af denne Tro at modtage den nære Død, man saae det saa tydelig, at man selv maatte troe, have Forvisning om det, hvorom disse Mennesker vare saa forvissede.

I Modsætning til det Oversandselige, som hine Kunstnere have søgt at gjøre sandseligt, indeholder derimod

den bibelske Fortælling om Christus adskillige Scener, der mere naturlig frembyde sig for den kunstneriske Behandling. Det er navnlig det Tidspunkt, hvor han selv opgiver sin guddommelige Magt, hvor han for at fuldkomme sin Gjerning ikke vil paakalde Himlens „Legioner Engle“, men med menneskelig Frihed offrer sig selv for sin høie Mission. Her kan han fremstilles synlig, og her kan den dybt grebne Kunstner give os det hele Udtryk, som han med den høieste Inderlighed har tænkt og følt. Især er dette Tilfældet med den sidste Nadvere, og vi tillade os at erindre om den Beskrivelse, vi (i Maanedsskriftets 5te Bd. Pag. 71) gave af Overbecks Tegning, om den Kjærlighed, Smerte og Angst og derhos dog opløftende Følelse, som gyder sig i Betragterens Sind, naar han seer denne Forsamling. Maaskee bidrog det til at holde Indtrykket reent og uforstyrret, at Udførelsen var skeet i Tegning, fordi selve det Farveløse, det mindre Legemlige, passer til den instinctmæssige Tilbageholdenhed, hvormed man overhovedet gjør Afkald paa at see den hele Christus-Personlighed. Der er desto mere Grund til at erindre denne Tegning, som Prof. Lund iaar har udstillet en af lignende Indhold; men Forskjellen er den, at medens der i Overbecks Værk er en Inderlighed, som uvilkaarlig meddeler sig, er det ved Synet af Prof. Lunds Carton, som om den hovedsagelig var bleven til for at vedligeholde en vis ædel og streng

Stiil i Kunsten, og som om de forskjellige maleriske Stillinger vare udtænkte med høist agtværdig Møisommelighed, hvoraf Følgen imidlertid er bleven, at det Hele ikke er blevet malerisk og gribende. Det nytter ikke at ville vedligeholde en Stiil, naar man ikke har Sjælen, der skabte sig Form i denne Stiil. Hvad Compositionen angaaer, da er det næppe heldigt, om end originalt, at Kunstneren ikke har ladet Forsamlingen sidde tilbords, men lader Christus gaae om i Stuen og række Drikken til hver Enkelt. Derved faaer den materielle Kjendsgjerning, at Christus rækker dem Kalken, en overveiende Magt over Stemningen, hvorunder det skete, og for hvis Skyld Factum aldrig blev glemt; derhos opløses her Christus til et Symbol for det hellige Præsteembede: Tilskueren maa dvæle ved Betydningen; og endelig er den Stilling, hvori Jesus staaer, givende en Apostel at drikke, ikke passende til at lade hans Ansigt udtrykke Smerte og høi Resignation, og det er vel Grunden til, at dette Ansigt langtfra er Christus værdigt. Om Værkets Correcthed i Tegning, om dets Krav paa, i denne Henseende at blive betragtet med Ærbødighed af yngre Kunstnere, skulle vi ikke tillade os at yttre ringeste Tvivl.

Det er beklageligt, at en lignende Mangel paa Inderlighed i Opfattelsen gjør sig gjældende i Malerierne af verdslig-historisk Indhold, og det er tillige paafaldende i en saa national Tid. Med disse Ord ville vi ikke

have sagt, at ethvert historisk Maleri af en dansk Kunstner skal behandle et dansk Emne; men vi troe dog, at et saadant naturligst vil frembyde sig, det er Begivenhederne i den fædrelandske Historie, hvis Aand og Characteer Kunstneren bedst kan kjende, og som han kan omfatte med meest Kjærlighed. Men vi forlange da ogsaa dette Kjendskab og denne Kjærlighed.

Som alt bemærket, har Hr. Wegener malet „Marsk Stigs Døttre, efter Kjæmpevisen“. Det Sted, han har valgt, er:

„Marsk Stig, han haver de Døttre to,
Saa krank en Skjæbne monne de faae.
Den Ældste tog den Yngste om Haand,
Og de fore vide om Verden“.

Vi Danske have bevaret en vemodig Interesse for hele Marsk Stigs Slægt og ikke mindst for disse to forladte Piger, der bare deres Kummer saa stille; „den ældste Søster af Sorg hendøde“, den Yngste „levede efter med Sorg og Møde“, men hun blev dog gift med den norske Konges Søn, „hun var hannem værd, den Jomfru skjøn“. Altsaa to skjønne, ædelbaarne, sorgfulde Piger vente vi at see — maaskee den Yngste med Spor af ubetvingelig Livsglæde, der forraader sig trods Sorgen — og vi vente et forherliget Udtryk af vor egen usikkre Forestilling; thi naar Kunstneren behandler et saadant Emne, er han som Componisten, der sætter Musik til et lyrisk

Digt og gjengiver Følelsen med en langt høiere Energi, finder et langt større Indhold, end det under Læsningen faldt os Andre ind, at der laa deri. Men Hr. Wegener har blot malet: „den Ældste tog den Yngste om Haand“. Den Ældste har et paafaldende ubetydeligt Ansigt, den Yngste har derimod — tildækket sit, hun græder. Det var netop Forholdet imellem de to Søstre, det correspondерende Udtryk i deres Ansigter, der hørte til, og saa er det ene Ansigt aldeles borte! Paa det foran omtalte Maleri „Iphigenias Offring“ skjuler Agamennon sit Aasyn, og med Ret har Kunstneren tilladt sig Saadant; deels har han allerede paa de andre Mænd viist, at han kan male sorgfulde Udtryk, deels ønske vi ikke at see den stærke Agamemnon græde, vi forestille os hans Smerte ud af den Scene, som foregaaer. Men i Wegeners Maleri var det som sagt Hovedopgaven at male Udtrykket i begge „Marsk Stigs Døttre“, og Kunstneren har ved sit Arrangement ligefrem erklæret Bankerot i dette Punkt og overladt os til os Andre, ud af Kjæmpevisen at tænke os, hvad han skulde have malet. Derimod er her atter Dragter, som om Opgaven havde været at male en Modejournal fra Kjæmpevisetiden. Vi ville til Ære for Kunstneren antage, at Coustümet er aldeles nøiagtigt.

Hvorfor gaae Alle eller de Fleste ligegyldig forbi Ingolf, der tager Land paa Island? — Naar Maleriet møder Ligegyldighed, kunde man mene, er Sagen afgjort,

og Intet behøver at siges; men vi interessere os særlig for det historiske Maleri, vi troe, at Kunstneren her har et stort og værdigt Formaal, kan tilfredsstille sig selv langt mere og gjøre en langt større Virkning paa Folket end igjennem de andre Arter, hvor lidet vi end ville miskjende disses Værd. Altsaa Hr. Raadsigs Maleri gjør ikke Indtryk, fordi han ikke har fremstillet en Handling, hvis Betydning vi af Billedet kunne forstaae og interessere os for. Ingolf erklærer, at han vil bygge sit Huus paa det Sted, hvor hans Høisædestøtter ere drevne til Land. Det kan have været et meget høitideligt Øieblik for Ingolf og hans Slægt; men vi, der ikke have ringeste religiøse Ærefrygt for Høisædestøtterne og i dem kun see Stolper, finde ikke noget Høitideligt i Ingolfs Gjerning, den Haand, han bydende holder udstrakt mod Stolperne, imponerer os ikke. Og den verdenshistoriske Kjendsgjerning, der tilføies som Oplysning, at Ingolf er den første Normand, der nammer Land paa Island, forøger ikke vor Deeltagelse; thi vi ville i det historiske Maleri have Personligheden, Characteren, en almeenmenneskelig Stemning, nuanceret af den givne Tids Aand, ikke en løselig Illustration til en Begivenhed med ensformig Contrastløshed. Vi maae tilføie om Maleriet, at den berømte nordiske Bevægelse, der yttrer sig indvendig, er fortræffelig gjengivet hos de Tilstedeværende, vi see ikke Spor deraf; derhos er den maleriske Grup-

pering noget tvungen og stiv, endog Hunden har sin bestemte Plads og seer til.... ligesom de Andre. — Mon egenlig Islænderne og overhovedet de gamle Nordboer ere passende Gjenstande for Kunsten? Vi have tænkt os om blandt de forskjellige Sagascener, men ikke fundet nogen, vi kunde ønske malet, fordi det Characteristiske, det egenlig Tiltalende ikke synes os muligt at bringe paa Lærredet. Disse Mennesker elske, men synes at slaae Øinene ned, naar de undtagelsesviis tale derom; de ere heftige, hevngjerrige, lidenskabelige, men det viser sig ved, at de et Øieblik blive blodrøde over hele Ansigtet, saa kan der hengaae hele Aar, inden man mærker Noget, da dræbe de hinanden, med granithaard Ro; hvad vi kjende og især dvæle ved i deres Historie ere saadanne Lidenskaber, som skjule sig i Gemyttet og ikke kunne finde et tilsvarende Udtryk, der tilfredsstiller vore Begreber; hvad der har været hos dem af Mildhed, Ynde, Vemod, behøver ikke disse fremmede Dragter og uvante Skikkelser, til at fremstille Sligt ere andre og sildigere Mennesker mere passende.

Hr. Raadsig har ogsaa malet „Valdemar Seir, Dronning Beengjerd og deres Sønner, Erik, Abel og Christopher". Hvad vi have at bemærke om dette Maleri, er i Korthed Følgende: Den skjønne Beengjerd er ikke skjøn; den stolte Drot Valdemar Seir er ikke kongelig; han seer med et besynderligt, usikkert Blik, der formodenlig skal være tankefuldt-anende, paa Erik og

Abel, der ere i Uenighed om Dannebrog; Erik er et „altklug“ Barn, der gjør sig Umage for at vise os, at han er den tilkommende Kong Erik, Abel er et virkeligt Barn, og der er tillige givet ham et vellykket Udtryk af Paastaaelighed og Haardnakkethed; Christopher sidder paa Ammens Arm og rækker Haanden ud efter den Dannebrogsfane, Brødrene strides om. I Compositionen er tilsigtet noget Symbolsk, der vilde gjøre den tjenlig i en Randtegning om et større Maleri, forestillende f. Ex. Erik, i Selskab med sine Mordere ude paa Slien, i det Øieblik, da man halvt med Forbittrelse, halvt med Gru for Misgjerningen vil skride til Drabet.

Hr. Schiøtt har ikke kunnet magte „Kong Vermund og Uffe hiin Spage“ (Uffes Holmgang); men hvorledes han har faaet Lyst til at male denne Scene, er let at forstaae. I flere Aar er der stadig blevet ført Tale om Uffe, han har været Gjenstand for festlige Leilighedstaler, lyriske Digte, allegoriske Digte, elegiske Digte og symbolsk-dramatiske Digte; han er bleven gjort til en mythisk Betegnelse for Danskheden og atter indklædt i en Personlighed, man har gjort Hs. M. Kongen til Uffe. Man er endog geraadet lidt i Forvirring for denne Helts Skyld; thi man blev vred paa Olshausen, fordi han kaldte de Danske et dvask og trægt Folk, og man erklærede det for Bagvaskelse, men Øieblikket efter sagde man, at man reiste sig som Uffe, der netop havde

været træg og dvask. Imidlertid, den virkelige Uffe reiste sig pludselig fra Ildstedet og bød sig under almindelig Forbauselse til at stride mod to tydske Kjæmper; og dengang var der endnu Folkeret til i Verden, man slog ærlig Kreds, interveneerede ikke, man saae til, hvorledes Heltene kjæmpede. Hr. Schiøtt har tænkt, at man passende kunde vise, hvorledes det i Virkeligheden har seet ud, og han har kun overseet, at Sagnet er poetisk og ikke malerisk ɔ: at ogsaa Poesien har sin usynlige Guddom, som Maleren med Ærefrygt maa gaae forbi. For at gjøre det tydeligt ved flere Exempler nævne vi endnu: Hagbart, der er bunden af Signes Lok, og ikke kan forsvare sig, Dværgene, der smedde Forbandelse ind i Sværdets Eg, Hr. Peder, der daarer Helleliden med Runer, kort: Alt, hvori enten det Sjælelige ligesom virker magnetisk, eller hvor Poesiens Billede gjækkende mener noget Andet, end det siger. Hvorledes skal man male Sværdet Skrep? Hvorledes skal man male selve Uffe i Striden? Krigersk-begeistret? Det passer ikke til Forestillingen. Rolig og besindig med Sværd i Haand? Saa synes han endnu dvask. Kjæmpestor og vældig? Saa synes hans Modstandere ham uværdige, og det Store og Heltemodige i Uffes Gjerning forsvinder. Nu da: som et andet Menneske? Ja, saa er han et andet Menneske og ikke Uffe, og det er netop, hvad Hr. Schiøtt har gjort. Uffe er en ung rask Mand i et gyldent Har-

nisk, der har en Rift; de Kjæmpendes Stilling giver et høist usikkert Begreb om, hvorledes man sloges i gamle Dage; Intet i Stillingen og Udtrykket sætter os i Bevægelse, river os med i Kampen; idet Kunstneren har vogtet sig for patriotisk Svulst, er han bleven kold. Billedet har ikke staaet klart for ham selv, det har ikke levet inderlig og tydelig i ham, og han har derfor ikke kunnet skabe Noget, der tiltalte vor Følelse.

Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi
— male si mandata loqueris
Aut dormitabo, aut ridebo.

(ɔ: Vil Du gjøre Indtryk paa mig, saa maa Du først selv være greben. Søger Du at løse Din Opgave uden dette, saa vækker Du hos mig enten Kjedsomhed eller Latter). Kan Emnet ikke bringe Kunstneren i den rette Stemning, saa maa han opgive det. — I Vermund have vi atter en af de nordiske Figurer, der saa at sige forstille dem for Maleren; den blinde Konge maa sidde stille vidende om sin Beslutning, alle de Følelser, som under saadanne Forhold kunne bevæge en Konge og en Fader — og som det netop var Kunstnerens Opgave at fremstille — ville ikke frem i hans Ansigt. Derimod maae vi indrømme, at som en gammel blind Konge, der sidder ved Vandet og lytter efter Noget, der ikke videre sætter hans Sind i Bevægelse, er han upaaklagelig og dertil en statelig Figur. — Kunstneren har været i kjen-

delig Forlegenhed med Dragterne. Nogle af de omstaaende Krigere ere fra den barbariske Tid, med Dyrehuder over Skuldrene, Bermunds Dragt er fra Middelalderen, og en Page, der seer til, er iført en meget moderne Blouse. Ordningen af Grupperne, Benyttelsen af Plads er maaskee det, hvormed Kunstneren har været heldigst, og vi kunne ikke skilles fra Maleriet uden at tilføie, at trods alle Mangler deri sporer man dog et Talent og en Stræben, som lover en Fremtid, forudsat naturligviis at Kunstneren erindrer, hvad der er hans Kald: at skildre Mennesker og ikke Begivenheder.

Vi kunne ikke afbryde for denne Gang uden at omtale en Gruppe af den unge Billedhugger Usfing, „to Børn med en Fuglerede“, der er kommen paa Udstillingen siden sidst. Den lille Pige holder Fuglereden og standser sin mindre Broders ivrige Længsel efter at faae fat i den. Der er ikke Strid imellem Børnene, men barnlig Kjærlighed, livfuld og fælleds inderlig Glæde over de smaa Fugle; der er heller ikke nogen Sentimentalitet, men det Hele er saa sundt, saa friskt og idyllisk, at man foran Gruppen uvilkaarlig troer sig ude paa paa Landet, en Sommermorgen, i Haven udenfor et Landsted. Man bliver saa vel, saa glad tilmode, man lever sammen med disse Børn — og det Hele er dog kun Gibs.

Theatret.

I.

„Psyche".

Ballet i 1 Act af Hr. Bournonville.

Hr. Bournonville siger i Programmet, at han i denne Ballet har villet undgaae de Udskeielser, som saa ofte have været ødelæggende for Dandsens sande og ædle Betydning, nemlig de stærke Bevægelser, de vanskelige Stillinger, som kun høre hjemme paa Skolen, og overhovedet den blotte Been-Virtuositet; han har ved en Composition i ædel og simpel Stiil villet afgive en „Troesbekjendelse i det Fag, hvortil han har helliget sin Virken", og bidrage til at løse Ballettens sande Opgave, „at udvikle Skjønhedssandsen". Vi paaskjønne vísselig dette hæderlige Forsæt, men beklage derimod, at Hr. B. i Udførelsen ingenlunde har naaet det, og Grunden hertil maa formeentlig især søges i det Emne, han har valgt.

Saasnart man nævner Mythen om Amor og Psyche, henledes Forestillingen paa det Skjønneste og Zarteste, som er udsprunget af den græske Oldtid. Alt, hvad

Phantasien kan forestille sig af Ynde og Elskelighed, omgiver Aphrodites Søn og Datteren af Apollo og Entecheleia (eller, som en senere Mythe vil: Kongedatteren, der var skjønnere end selve Aphrodite). Til de Fordringer, hvormed Skjønhedssandsen saaledes indfinder sig, geraade Ballettens Personer i en næsten skjærende Contrast. Jfr. Juliette Price er vissselig en elskværdig ung Dame, naar hun skal repræsentere sædvanlige menneskelige Væsener, naar vi indfinde os med det daglige Livs Fordringer, men hun er naturligviis ingenlunde istand til at forestille Psyche, hendes Ynde forringes kun overfor det Ideal, Componisten stiller frem. Det Samme gjælder om Jfr. Stramboe, som Amor, om Jfr. Lumbye, der har den Opgave at skulle være Skjønhedsgudinden; Hr. Gade skal være Apollo paa samme Tid, som vi paa Kunstudstillingen kunne see Guden selv i en Skjønhed, hvoraf de fleste af Nutidens nette Mennesker kun ere Caricatur. Man kan indvende, at paa Scenen maae ogsaa Skuespillere og Skuespillerinder undertiden forestille skjønne Personer — ja, men selv om herved ikke begaaes en Feil fra Digterens Side, saa er det deels aldrig selve Skjønhedens Idealer, de fremstille, deels have de Spillende Ordet til at gjøre os deres Magt og Virkning forstaaelig, medens vi her i Balletten skulle tilfredsstilles ved Øiet. Langtfra altsaa, at Skjønhedssandsen bliver udviklet — hvilket skulde skee ved, at den synlig mødte

Formen for sine Forestillinger — stødes og forarges den hos dem, i hvem den er vakt, og bliver forvirret hos dem, i hvem den slumrede.

Paa lignende Maade taber Dandsen sin Magt og stiller de Dandsende i et Forhold, der er ligesaa ugunstigt for dem som for os, der see til. Hvilke Bevægelser, Stillinger, Udtryk, Smiil svare her til Idealet, der er manet op, trænger sig frem og forlanger Tilfredsstillelse? „At være let som en Zephyr", er en Hyperbel, en Lovtale i gammel Stiil; at dandse som selve Zephyr er umuligt for Hr. Hoppe — skulde vi have nødig at bevise det?

Og Hovedsagen staaer endda tilbage; selve Handlingen, selve den skjønne Mythe om Psyche, der tvivler og er mistroisk og derved skræmmer Amor bort, men angrende søger ham, stiger ned til Underverdenen og luttret gjennem Lidelse og Opoffrelse føres til Udødeligheden — selve dette staaer i altfor zarte Omrids for Phantasien, er for let og fiint endog til usikkre, henglidende Billeder, endsige til haandgribelig Fremstilling. Naar Forsøg gjøres paa, saaledes at legemliggjøre Poesien og give „Duften" korporlig Tilværelse, saa mindes vi om de Ord, Tieck lader Skaramuz sige: „Es ist fatal, daß ich Nichts kann singen hören ohne Lust zu kriegen es zu fressen.

Hr. Bournonville har under Udarbeidelsen levet i

en ideal Verden, Gjenstandene foresvævede hans begeistrede Phantasi saa bestemt og inderlig, at han ligeoverfor Virkeligheden stadig havde dem for sig. Lignende kan man undertiden møde i selve Livet. En gammel Mand, der elskede sin Kone høit, kunde aldrig see, at hun ikke endnu var ligesaa smuk som paa Bryllupsdagen. Det var smukt af den gamle Mand, tilmed da han ikke forlangte, at Andre skulde see med samme Øine som han.

En forvirrende Afvigelse fra Digtet eller Mythen — forresten temmelig nødvendig, naar Emnet skal paa Scenen — er Følgende. I Digtet kommer Amor om Natten, i den „tause, drømmerige græske Nat“, til Psyches Leie og gaaer bort, naar Dagen gryer. Her kommer han henad Aften, Psyche spiller for ham, bliver greben af „den Ømhed, der ledsager alle hans Udtryk“, og desuagtet skal hun senere ved Lampens Skin overraskes ved Synet af ham og overbevise sig om, at han ikke er et Uhyre. — En besynderlig Tildigtning er det, at Eumeniderne (ɔ: Furierne, der her ere gjorte til Mandfolk) skulle bemægtige sig Psyche og tvinge hende ned i Underverdenen, saa at hendes Besøg der bliver en Straf, istedenfor Kjærlighedens Offer. Eumeniderne ere stygge og sværtede i Ansigtet, hvilket ikke stemmer med det rette Skjønhedsbegreb. Hos Grækerne vare selve Straffens Gudinder skjønne, de bare Slanger i Haaret eller i Haanden, og det Rædselfulde fremkom ved den strenge Skjøn-

hed og dens Modsætning til Attributerne. Endog Medusa var skjøn, Grækerne vidste godt, at et stygt Ansigt med Slanger i Haaret vilde have vakt Ækelhed, men det rene, skjønne Kvindeansigt omgivet af Slanger, forvandlede den, som saae det, til Steen. — En noget lignende Tildigtning er, at Amor „gyder sin Varme i Proserpinas isnede Hjerte“, en Ting, der med den bedste Villie ikke kan fremstilles og er en moderne sentimental Tanke indlagt i det græske Stof. Det var vistnok ogsaa Mange paafaldende, at Psyche skriver et Brev til sine Søstre; i den mythiske Tid, paa Amors Slot, høre Skrivematerialier til Dagens Orden! Vi tilstaae imidlertid, at os stødte dette Brev ikke mere end f. Ex. Amors store malede Bue, Eumenidernes Fakkeldands og Rædsel for Lyrespil, Apollos venlige Smiil, Venus's Majestæt o. s. v.

Vi forlange ikke, at man skal vende tilbage til det helleniske Liv og de helleniske Forestillinger, men vi forlange, at man enten skal gjengive dem i deres Reenhed eller undlade at befatte sig med dem. Skadeligst for Skjønhedssandsen er Forvirring, Sammenblanding af forskjellige Arter, selv om de hver for sig ere skjønne, og vi skulle minde om en Historie, der vel ikke er bogstavelig Sandhed, men kan betragtes som en poetisk Fremstilling af Skjønhedslæren i denne Retning. Der var engang en Maler, som i sine mørke og tungsindige Gruble-

rier faldt paa at ville male Fandens Moder. Han udførte det, men ved at see sit Værk blev han affindig, og paa Alle, der saae det, udøvede det en saa rædselsfuld og sindsforstyrrende Virkning, at Øvrigheden tilsidst tog det i Forvaring og nægtede Alle og Enhver Adgang til at see det. Men en ung Maler, der hørte tale derom, kunde ikke modstaae sin Lyst til at see dette mærkelige Værk og tilsneg sig Adgangen. Kort Tid efter kom en Fremmed til ham i hans Atelier og bad ham male et Portrait af en Afdød, som havde været overordenlig smuk, og da Maleren ikke af den blotte Beskrivelse kunde gjøre sig nogen bestemt Forestilling, viste den Fremmede paa de talrige Malerier, som stode færdige i Atelier'et, og bad Maleren tage hiin Pande, hine Øine, hiin Næse, hiin Mund o. s. v., kort af hvert Portrait det skjønneste. Maleren meente, at det vilde komme til at see underlig ud, men den Fremmede var overbeviist om, at saaledes vilde Sagen gaae, og foreslog Maleren, at han skulde tildække hver Deel, alt som den blev færdig, for ikke at forstyrres af Tvivl under Arbeidet. Det skete saa, Portraitet stod færdigt og tildækket; men den Fremmede kom ikke for at afhente det, og Maleren, der tilsidst blev utaalmodig, blottede det — da var det „Fandens Moder“. Vi ønske naturligviis ikke denne Lignelse materielt overført paa Balletten „Psyche“; men vi gjentage, at de skjønne græske Tanker, der her dandse skjønne moderne

Dandse, blive uskjønne og gjøre Dandsen uskjøn. Hvad der kunde været udført ved stillestaaende Tableauer og Grupperinger, fremstillende Digtets faa plastiske Scener, kunne vi efter det Foreliggende ikke bedømme; Hovedsagen var da bleven Omridset, Drapperiet, den skjønne Ro.

Hr. Bournonville har som sagt været henreven af Stoffet; men Grunden til den her begaaede, formeentlige Feil finde vi derhos bestemtere antydet i hans Program, hvor han siger, at Digte- og Billedhuggerkunsten har iklædt Emnet Former af saa henrivende Skjønhed, „at Dandsen aldrig kunde stille sig et værdigere Maal for sin Stræben i de skjønne Kunsters Fodspor“. Her er en Miskjendelse af Kunsternes indbyrdes Forhold: Balletten har en anden Maade at udtale Poesien paa end Digtekunst og Skulptur, ligesaa vist som Digtet ikke paatager sig at udføre, hvad der hører Marmoret til, eller Måleren tør driste sig til at give Digterens Phantasier Form. Den rette Grændse gjælder det om at finde, og Hr. Bournonville har selv saa lykkelig fundet den f. Ex. i „Conservatoriet“, at Publikum ikke tør ansee det for Sandhed, naar Balletten nu fremtræder og siger: Enten maa jeg søge at give Skjønheden og Poesien saaledes som i „Psyche“, eller jeg maa vende tilbage til den blotte Beenfærdighed og „Udskeielserne“. Det er ikke saa; naar Hr. Bournonville overlader sig til sin selvstændige poetiske Skaberkraft, viser han os nok Ballettens virkelige Magt.

II.

En høiere Dannelses=Anstalt.

Vaudeville i to Acter.

Opført første Gang d. 13de Mai.

Der er forsaavidt en ret mærkelig Lighed mellem Balletten „Psyche“ og denne Vaudeville, som man finder omtrent den samme Forvirring i Stof og Sammenblanding af forskjellige Tider med dertil hørende Stemninger, Begreber o. s. v. I Vaudevillen træder Contrasten mindre skjærende frem og dølges desuden ved livlig Handling og Bevægelse, men er dog et af de afgjørende Momenter, der bestemme Stykkets Skjæbne.

Vi hensættes strax i en „høiere Dannelses-Anstalt“; Krigsraaden, der boer i Nærheden af Byen, er kommen for at hente sin Datter Lucie og sin Niece Sophy, der begge have endt deres Cursus; han er ledsaget af sin Søn Georg; Fru Svendsen gjør Honneurs ved Kaffebordet og udtaler sig med salvelsesfuld Stolthed om sin Anstalt, hvori hun understøttes af Læreren Hr. Bering, en fortræffelig Figur, en Candidat, der er hjertelig brav, sentimental-skikkelig og theoretisk har sat sig ind i det unge Kvindehjertes hemmeligste Tanker; sit System har

han nedlagt i en Bog „Nanna“, dette foredrager han for sine Elever, og i dette skulle alle Pigehjerter passe. Alt er saa naturligt, saa danst, saa kjøbenhavnst, en tidsvarende Fortsættelse og Udvikling af Skolen i „Aprilsnarrene“. Billedet er saa naturligt, at vi næsten troe at see et Portrait, at vi formode den virkelige Fru Svendsen blandt Tilskuerne, og da en ældre Dame tilfældigviis forlader sin Plads, antager man uvilkaarlig, at det er hende, at hun forjages af Huset ved at see sig bragt paa Scenen. Kjøbenhavn er en lille By, den har desuden ikke mange høiere Dannelsesanstalter, og Digterens Frihed lider altid under saadanne Forhold, hvis Arter ere tilstede i altfor faa Exemplarer.

Midt i den velvillige Stemning, der hersker mellem Krigsraaden og Anstaltens Repræsentanter, indtræder et Brud, vi rives pludselig ind i en ganske anden Verden. Krigsraaden fortæller sin Datter, at en Ungdomsven har friet til hende; hun erklærer høitidelig, at han frier forgjæves, thi hun elsker. Almindelig Overraskelse! En saadan Umoralitet i en høiere Dannelsesanstalt! Ja, hun elsker, og det en ung Mand, hun kun har seet een Gang, paa et Dampskib, en Yngling, hvis blege Ansigt bar Præg af store Sjælslidelser, og som fortalte hende Begyndelsen af en skrækkelig Historie om en forført Søster, en Stilet, en blodig Haand, der altid truer ham, et nedrigt Politi, der forfølger ham. Hun elsker ham med

vild-romantisk Følsomhed, med phantastisk Lidenskab, og denne Kjærlighed er ikke ængstelig og usikker, ikke undselig overfor Verden — nei, som sand romantisk Heltinde proklamerer hun den høit for alle Tilstedeværende, saa at Fru Svendsen er nærved at faae Ondt og Krigsraaden nærved at blive rasende.

Næppe er hun ført til sit Værelse, saa kommer Cousinen Sophy og betroer sin Fætter, Lucies Broder Georg, at hun paa lignende Maade er forelsket, i en ung, bleg Mand, hvis Navn hun ikke veed, men som hver Dag gaaer forbi Vinduet og seer paa hende. Lucie har givet sin Tilbedte Phantasinavnet Giulio, Sophy kalder sin: Lord Bless. Med den største Naivitet betroer hun Fætteren to Breve, fra de to Cousiner til deres respective Elskere; det er undselige Tilstaaelser, ubehændig varetaget Anstand, Indholdet er omtrent: Kom nærmere .... bortfør mig .... jeg vil .... nei jeg vil ikke. — Men hvorledes skal Georg besørge Brevene? Jo, Lucie, der kun en eneste Gang har seet sin Elskede og for rum Tid siden paa et Dampskib, og ikke kjender ham af Navn, veed desuagtet, hvor han boer her i Byen; Sophy kan ikke give anden Oplysning, end at hendes Elskede præcis Kl. 3 gaaer forbi. Georg, der elsker sin Cousine, bliver høist ærgerlig, mere i Anledning af Cousinen end i Anledning af Søsteren, og da Klokken netop slaaer Tre og den Navnløse sees, iler han ned paa Ga-

den og henter ham op. Det er en bleg, interessant, ironisk, noget blaseret ung Herre, og under Forhandlingerne (hvori bl. A. forekommer en Udfordring), oplyses det, at han er Gjenstanden for begge Cousiners Kjærlighed, han er baade Giulio og Lord Blessi, ja han er ydermere i Virkeligheden Arthur Wyk, Novelleforfatter, og i denne sin virkelige Egenskab bleven Gjenstand for en tredie ung Piges, Mathildes, Fru Svendsens egen Datters, lidenskabelige Maaneskins-Kjærlighed paa Afstand. Efter at have ironiseret lidt med Krigsraadens og Georgs Brede og vugget sig lidt i Bevidstheden om sin dæmoniske Don Juan-Magt, viser han, at han egenlig er et godmodigt Menneske, han tilbyder at ville helbrede de to Cousiner for deres Lidenskab.

Hermed slutter 1ste Act, og lad os standse her et Øieblik. Man vil indrømme, at i „den høiere Dannelsesanstalt“, hvor de unge Piger blandt en uendelig Mængde andre Ting endog lære Strategi og Gymnastik og desuden staae i livlig Berørelse med Verden, „komme paa Bal“ o. s. v., er det ikke synderlig naturligt, at saadanne lidenskabelige Sygdomme skulle være endemiske, og Stykkets Navn, „En høiere Dannelsesanstalt“, er derfor pikant uden at være ganske passende. Vi have her langt snarere en Skildring fra en fransk Pensionsanstalt, efter Balzac eller mulig Faublas, fra disse Instituter, hvor de unge Piger opdrages nonneagtig, hvor

de see Verden gjennem et Gitter og gjøre sig besynderlige Forestillinger, nære usikkre Længsler, see den fjerne Tilværelse og dens Nydelser i en Dunst af Virak, høre den gjennemstrømmet af sagte Gjenlyd fra den katholske, Phantasi-gyngende Musik. Men Forfatteren har tillige ved at gjøre Saadant til Gjenstand for sin Satire og fremstille det som Noget, der har grebet Mange, gjort det til et almindeligt Symptom, hvad der vistnok er endnu mere urigtigt. Vi troede ikke, at det var romantisk Begeistring, phantastisk Foragt for Verden og dens „spidsborgerlige“ Former, hensynsløs Opoffrelse for en ideal Kjærlighed, der betegnede vor Tids og vor Hovedstads unge Damer; snarere bebreider man dem det aldeles Modsatte, man siger, at endog i de Aar, da Hjertet skulde herske temmelig uindskrænket, have de megen Betænksomhed, mange prosaiske Hensyn, og ved tidlig at finde smaa Gjenstande for smaa Inclinationer taber overhovedet — saa siger man — Hjertet noget af sin Spændkraft, kan ikke samle sig til en altbetvingende Lidenskab. Livet gaaer saa jevnt hen, Bortførelser, Dueller og Sligt kjendes kun af Romaner, og vel at mærke de udenlandske; endeel Romantik er vistnok i de unge Damers Sind, det var ikke godt andet, ellers blev hele Samfundslivet farveløst; men den exploderer ikke, uden som høist mærkelig Sjældenhed, og denne falder ikke ind under Comediens „Maleri af Tider og Sæder“. —

Man maa imidlertid lægge Mærke til, at Romantiken her i Stykket ikke ganske er af den aandige Art, den er kun en yndelig Form for langt materiellere Tanker, som Forf. troer at have opdaget, og som han undertiden med Ironi, undertiden paa tungere Maade lader os skimte gjennem det tynde Dække, f. Ex. da Sophy siger til Georg, at en ung Pige kan gjerne vove at løbe bort, Faderen tilgiver det nok af Glæde over Udsigten til at blive Bedstefader — og senere, da hun beklager sig over, at Elskeren er altfor tilbageholden. Vi sige ikke, at der jo kan være en vis kjæk Sandhed heri, men her forraades en Mangel paa Bekjendtskab med det kvindelige Gemyt og paa Agtelse for ganske andre Kræfter, som dette gjemmer. Forf. synes i det Hele at have betragtet Livet fra Gadens Standpunkt og af meer eller mindre tilfældige Blik fra Vinduerne eller fra Forbigaaende, sammenholdt med franske Romaner af 2den Rang, dannet sig en Livsanskuelse. Vi sige ikke, at det jo er i mange Maader kjækt og raskt, en næsten behagelig Contrast til den sødlige Virak, mange Andre strøe for Kvinden; men det er en Ensidighed, som bærer sin Straf i sig, og vi ville see den komme. — Endnu blot i Mellemacten en Bemærkning om de forekommende usandsynlige Ting. Vi have allerede paaviist nogle og tilføie blot, hvor besynderligt det er, at Lucie og Sophy ere fortrolige Veninder og leve sammen, og at Lucie aldrig har seet Sophys Elsker, der

hver Dag Kl. 3 gaaer forbi, og som er hendes egen Tilbedte. Dog, saalænge Handlingen gaaer livlig, lukke vi gjerne et Øie for Sligt.

Første Act er altsaa livlig og spændende. Men nu kommer Gjengjældelsen: Knuden skal løses, og Forfatteren har i Anlægget fjernet sig for langt fra de virkelige Livsforhold, til at han kan faae Livets Fylde ind i Udviklingen. Udlandets Romaner og Comedier have betinget Begyndelsen af Planen, han maa tilbage til dem igjen og taber alt meer og meer sin Selvstændighed og Originalitet, betvinges af de Aander, han har manet frem. Den Tanke at lade Vedkommende, som er Skyld i en ung Dames exalterede Beundring, selv helbrede hende, er allerede benyttet i „Dr. Robin“, hvor Garrick for at tjene den romantiske unge Ladys Fader spiller Drukkenboldt, og saaledes paa en sindrig Maade viser hende, hvormeget de fjerne poetiske Skikkelser tabe i den prosaiske Virkelighed. Den Tanke at lade en sværmende Pensionistinde blive bortført og paa Reisen komme til Besindelse og Anger ved at see sit Ideal i jordisk Røgternhed, er benyttet i Eug. Scribes fortræffelige dramatiserede Fortælling le tête-à-tête *.

Anden Act af „En høiere Dannelses-Anstalt“ er en uheldig Sammenblanding af begge disse og snarere betynget end beriget med adskillige Tilsætninger. Den far-

* „Tredive Miil med Extrapost“ i H. P. Holst's „Fortællinger for Store og Smaa“.

lige Arthur Wyk bortfører, i Ledtog med den forklædte Fader, begge Damerne, hver for sig. For den ene spiller han Giulio, for den anden Lord Bless og spiller med Villie saaledes, at det Romantiske bliver trættende, hvorhos han bruger den store Forsigtighed at sætte Damerne paa smal Kost, den meest Sværmeriske faaer, som det lader, slet Intet at spise og drikke, den anden faaer kun Thee med »ganske smaa Tvebakker«. I denne Act træder Vilkaarlighed og Usandsynlighed istedenfor selvstændig Handling og fri Characteerudvikling. Hvad vi i Grunden skulde see, var en virkelig Bortførelse, de unge Damers fuldstændige Opnaaelse af, hvad de havde ønsket og drømt, men samtidig deres gode Naturs Opvaagnen, det kvindelige, fine, kritiske Instinkt i Virksomhed og seirende Kamp — eller, om Forfatteren vilde og turde fremstille det, det Modsatte, deres Fordærvelse og Undergang. Vi gjøre her ikke paa egen Haand Fordringer til Forfatteren; han har viist os Sindstilstande som noget Virkeligt, han har draget Sløret fra, hvad han troer gjære og kjæmpe i kvindelige Gemytter, lad ham da gjøre Plads derfor, lad det følge sin Drift og møde andre Stemninger i Sjælen og andre Tilstande i Livet. Han slipper ikke fra vor Fordring ved at kalde sit Stykke en Vaudeville; thi er der et tragisk eller en høiere Comedies (eller maaskee egenlig et novellistisk) Stof deri, saa har han ikke Lov til at dæmpe det og undskyldende

sige: Jeg vilde jo kun skrive en Vaudeville. — De unge Damer komme nu til Fornuft, fordi det saa er Forfatterens bon plaisir. Medens Lucie troer, at hun er reist mange, mange Mile, er hun kun kommen til sin Faders Landsted i Nærheden af Byen, og Sophy, der troer, at hun er ført til en engelsk Pensionsanstalt for young ladies, er bragt til samme Landsted, og begge kjende det ikke igjen. Alt Indhold af det Romantiske, hvis Skin har lokket dem, bliver ombyggelig forholdt dem. Arthur er blot kjedelig og forlader dem endelig for at drikke Champagne med Faderen, Bering kommer og lukker op for dem, fra Vindue til Vindue havde de desuden kunnet samtale, de opdage, at de ere skuffede, fatte sig øieblikkelig, erklære sig helbredte og spille Comedie med Arthur, hvorved de som fuldendte Damer comme il faut redde det ydre Skin. Lucie erklærer nu sin Fader, at hun vil gjøre, hvad han forlanger, og tage den hende tiltænkte Mand, og Sophy vælger sin Fætter Georg. Forf. har aabenbart ikke tilsigtet den tørre Moral, som ligger heri; men han har ikke havt Mod til at fuldføre sin egenlige Tanke og ikke Poesi nok til at vise den sande, berettigede Romantik.

Adskillige Anstød mod den gode Smag findes i Stykket; vi have allerede som Exempel anført: Sophys Yttring til Georg, og skulle endnu misbilligende nævne, at Fru Svendsen, der kommer ud til Landstedet, pludselig siger, at hun vil drikke et Glas Ratafia. Pludselig

og vilkaarlig sigtes Konen for at være lidt drikfældig, og der er ikke engang et Telt i Nærheden, som kunde motivere hendes Lyst eller tilfredsstille den. Det er et Indfald, man ikke har nænnet at stryge ud, i den Tanke, at det mulig kunde more, hvorlidet det end er begrundet i Characteertegningen.

Heiberg har vænnet Publikum til, at Vaudevillen mod Slutningen henvender sig til Tilskuerne og beder om Velvillie; det er forskjellige meer eller mindre heldige og gratiøse Variationer over det gamle: vos plaudite. Nærværende Forfatter begaaer derimod den Synd, at han træder for ydmyg frem; i det sidste Couplet hedder det: Theatret er selv en høiere Dannelsesanstalt, Forfatteren trænger til Dannelse, jager ham ikke bort. Det bliver sagt saa indsmigrende af Fru Heiberg, at det overraskede Publikum jublende efterkommer Ønsket og ikke lægger Mærke til, at Dannelsesanstalten er nede blandt Tilskuerne, at Forfatterens Dannelsesskole er her, men at han paa Scenen selv skal være Lærer og danne Publikum. — Vi sige ikke, at Forf. skal jages bort; han har et ubestrideligt Talent, og vi haabe, at det igjennem vor Meddelelse af Indholdet er lykket os at lade det blive forholdsviis anerkjendt; men der synes at mangle ham Noget, som han aldrig faaer paa Scenen: Blik for den Livets Poesi, som frembringes ved den frie menneskelige Sjæl og dens indre Kampe.

Vi troe tidligere at have anmeldt et anonymt Værk a samme anonyme Forfatter, og vi have dengang sagt har det Samme. Skuffe vi os ikke i denne Formodning saa maae vi anerkjende en agtværdig Stræben og Frem gang, skjøndt denne visstnok mindre ligger i Forfatteren eget Indre, end i Eftergivenhed mod, hvad der vise ham at være almindelig antaget for det Rette. Hiin Værk var rigtignok en Novelle og forsaavidt maaskee efte Manges Mening ikke at sammenligne med et dramati Arbeide; men vi troe, at det i begge Kunstformer afgje rende Punkt ved Bedømmelsen af denne Forf. maa søge dybere end i Spørgsmaalet: dramatisk eller episk? D ligger i Manglen paa organiserende, kraftig, ethisk Live anskuelse; uden den kommer altid Loke som Brems, o Hammerskaftet bliver for kort.

De Personer, som ved Tæppets Fald blandede dere Piben i Bifaldet, ville ved denne Raahed formodenli ikkun tilveiebringe det Modsatte af, hvad de ønskede, nemli bringe Publikum til med Iver at tage Forfatterens Part protestere imod, at han „jages bort“.

*Det franske Romertogs Historie.

„Man bærer undertiden over med Enkeltmands Hykleri, men man tilgiver aldrig en Regering, der hykler“, sagde Guizot i Anledning af Toget imod Rom. Det var vistnok ikke aldeles sandt; vi have i Frankrig langt mere Agtelse for Hykleriet, end man skulde troe.

Efter Novemberdagene 1848 vilde Paven ikke vedblive at regere over en Revolution, der affatte Ministre med Dolkestød og petitionerede under hans Vinduer med Flinteskud. Han bereder sig til Afreise; men imedens Forberedelserne hemmelig blive trufne, bevilger han Romerne alle deres Ønsker uden at prutte. Hvorfor skulde han ogsaa prutte? Næste Dag vil hans Ord være i Frihed, hiinsides Grændsen.

Han betroer Diplomatien sin Reiseplan, og alle Gesandter tilbyde ham med stor Iver gjæstfri Modtagelse, Hine i Madrid, Disse i München, Andre i Neapel, atter Andre i Brüssel. Vor Gesandt udbad sig en hemmelig Samtale og overbeviste Paven om, at det bedste Opholdssted for det huusvilde Pavedømme havde fra Arilds Tid været Frankrig; han skildrede Avignon, hvor Paven engang havde boet, i Nærheden af Vauclüse, hvor Petrarca havde sjunget. Paven syntes i Tankerne at nyde de herlige Sonetter, Vaucluses Kildevislen og Pro-

vences Himmel, og han betroede rørt Hr. d'Harcourt, at han vilde drage til Provence og leve lykkelig som Petrarca, uden Laura. Til Beviis paa, at det var hans faste Beslutning, overgav han Hr. d'Harcourt sin Bagage. Hr. d'Harcourt var overbeviist om, at han havde den hellige Fader, fordi han havde hans Kuffert, og skyndte sig at melde General Cavaignac Hs. Helligheds forestaaende Ankomst.

Imidlertid tog Paven Overfrakke paa, gik i Mørkningen ud af sit Pallads, steg i en Vogn, og Kudsken kjørte, alt hvad Remmer og Tøi kunde holde, ad Veien til de pontinske Sumpe. Hs. Hellighed havde betænkt sig og foretrak Molo di Gaëta for Vaucluse, tiltrods for Petrarca. Hr. d'Harcourt, der hele Dagen havde siddet paa Kufferten og ventet den hellige Fader, saae nu, hvordan det forholdt sig, og sendte sørgmodig Kufferten til Gaëta; thi ærlig var han.

Nogle Dage efter sad Hr. Freslon paa det høieste Taarn i Marseille, med Kikferten fæstet paa Middelhavets Bølger. Men Søvinden, som viftede ind over Staden, bragte ikke Spor af Damp eller Røg af det Skib, som skulde hidføre Paven; overalt viste sig det uendelige Hav. Paven var undsluppen baade fra Rom, der vilde holde ham som Uafhængighedspant, og fra Frankrig, der vilde opslaae Pavehatten som Valgprogram paa Gadehjørnerne.

Men ved sin Afreise havde Paven medtaget en væsenlig Deel af den constitutionelle Regering, som han selv høitidelig havde anerkjendt; han havde rigtignok udvalgt en executiv Commission, der skulde træde i hans Sted, men det var paa Skrømt, ingen af de syv Car-

dinaler vilde modtage Valget. Der var altsaa i Rom hverken Constitution eller Regering, og da det romerske Folk sendte et Gesandtskab til Gaëta, vilde Paven ikke modtage det. Hvad skulde man nu gjøre? En Regering pleier at være en nødvendig Ting for Menneskene, Romerne vare overladte til sig selv, Folkesouverainetetten var traadt i Kraft, og da man adspurgte den, svarede den med at proklamere Republiken.

Man efterlignede Frankrig, og da Frankrig erfarede dette, sendte det en Patrouille paa 14,000 Mand til Rom (senere blev den forøget til 30,000 Mand). En Patrouille? I hvad Hensigt? Ih, min Gud, alene for at overbevise sig om den glædelige Kjendsgjerning, at Frankrig blev efterlignet, og for i Nødsfald at staae Romerne bi i deres ædle Kappelyst. Hr. Odilon-Barrot erklærede det selv, han sagde, at Expeditionen havde kun til Formaal at „beskytte den romerske Frihed". Om Paven blev ikke talt et Ord.

Ordføreren for Expeditions-Comiteen sagde: „Af de Forklaringer, Ministeren har givet, fremgaaer, at Ministerens Hensigt ikke er at lade Frankrig bidrage til at omstyrte den Republik, som for Tiden existerer i Rom". Og Hr. Barrot svarede: „Vi gaae ikke til Rom for at paatvinge Befolkningen Republiken eller nogensomhelst anden Regeringsform". Toget var altsaa en Synsforretning; vore Grenaderer skulde blot undersøge, om det ogsaa var rigtigt, hvad Aviserne til almindelig Overraskelse fortalte.

Efter dette ministerielle Løfte drage Soldaterne afsted og komme til Civita-Vecchia. General Oudinot tilstiller

Communalbestyrelsen følgende Proklamation: „Den franske Republiks Regering, der er gjennemtrængt af Hengivenhed for Friheden, erklærer at ville agte det romerske Folks Villie. Den er bestemt paa, ikke at ville paatvinge Folket nogensomhelst Regeringsform, som det ikke selv maatte vælge". Paven bliver stadig ikke nævnt.

Civita-Vecchia aabner sine Porte for vor Hær; vi fremtræde som Venner og blive modtagne som Venner; de romerske Soldater omarme de franske Soldater og dele Æresposterne med dem; vort Flag vaier paa det romerske Frihedstræ ved Siden af den romerske Republiks Flag. General Oudinot sender Romerne følgende Hilsen: „En fransk Hær er udskibet paa Eders Kyst; dens Hensigt er ikke at undertrykke Eder eller paatvinge Eder en Regering, som maatte være Eders Ønsker imod" o. s. v.

Imidlertid har Paven erfaret, at en fransk Armee er kommen, og sender en Legat til Generalen. Denne sender Legaten tilbage med kort Besked og skriver til Paris: „I Gaëta befinder man sig i stor Vildfarelse angaaende Folkets Stemning; Sympathierne for den forrige Regering ere langtfra saa stærke, som man troer; man nærer i Almindelighed Uvillie mod Præsteregimentet".

Det romerske Folk nærede altsaa Uvillie mod Præsteherredømmet, og da vi kun vare dragne afsted for nøiagtig at undersøge Folkets Stemning, var det altsaa aabenbart, at vi ikke vilde drage imod Rom for at gjenindsætte denne Regering.

Efter saaledes at have opslaaet en Erklæring om Frankrigs Hensigter paa alle Gadehjørner i Civita-Vecchia, forlanger Oudinot af Romerne Adgang til deres Hoved-

stad. Romerne, der havde oprettet en Republik, forlangte naturligviis Anerkjendelsen af deres Republik; det syntes dem, at gode Republikanere ikke kunde nægte hinanden en saadan lille Høflighed. Men General Oudinot fandt dette Forlangende upassende og svarede derpaa ved at afvæbne Garnisonen i Civita-Vecchia og nedtage det romerske Flag, Sindbilledet paa den Republik, som han var kommen at gjæste venskabelig i Spidsen for 14,000 Mand.

Efter denne første Bedrift sender han en Recognoscering imod Rom. Recognoscering er et forskjønnende Ord, som Militairsproget undertiden anvender; det betyder, at man ganske fredelig vil see sig for; seirer man underveis, saa var det et vel anlagt og vel udført Angreb; seirer man ikke, saa vilde man kun see sig for.

Næppe har man i Paris faaet Efterretning om, at General Oudinot vil see sig for i den romerske Campagne, før man ivrig spørger sig for, og Ministeren giver da de meest beroligende Forsikkringer. Han sagde: „Glemmer man da de Betingelser, under hvilke Forsamlingen bifaldt Toget til Rom? De vare tvende, nemlig de Forudsætninger, at vi ikke vilde møde nogen alvorlig Modstand, og at vi vilde blive kaldte af Befolkningens Ønsker". Paven blev stadig ikke nævnt. Forsamlingen lod sig nøie med Ministerens Forsikkringer og vedtog for at give dem ny Styrke følgende Dagsorden: „Forsamlingen opfordrer Regeringen til, uopholdelig at gribe de nødvendige Forholdsregler sigtende til, at Expeditionen til Rom ikke længere bliver vendt fra det Formaal, som fra først af var anviist den". Ministeren lover høitidelig, at Romerne

ikke skulle blive angrebne, og nogle Dage efter sender han gjennem Telegraphen Befaling til at angribe dem.

Men samtidig sender han, for at glæde Forsamlingen, Hr. Lesseps til Rom og medgiver ham Instructioner til en Phantasi-Underhandling. Instruxen er med største Omhyggelighed beregnet paa at være saa intetsigende som muligt, og i en heel Maaned lader han Gesandten uden nye Instruxer. Hr. Lesseps underhandler med den romerske Republik, men bliver tilbagekaldt, og da han offenlig forsvarer sin Handlemaade, anklager Ministeren ham for Statsraadet, og for at faae ham dømt forfalsker han sin Instrux, nemlig ved at indskyde den Sætning: „Alt, hvad der kan paaskynde Opløsningen af en Regering, som ved Omstændighederne er fordømt til at falde". Lesseps bliver dømt.

Imidlertid bliver Rom beleiret, angrebet, kanoneret, bombarderet og udhungret fem Uger i Træk. Staden gjør Modstand til det Yderste, men segner endelig under vore Soldaters heltemodige Stormløb ..... Kanonaden tier, og den franske Republik drager taus ind i Staden.

Offret er fuldbyrdet; Reactionen aftørrer koldsindig sit Sværd, stikker det i Skeden, afskaffer den romerske Republik og sender Paven Nøglerne til Staden. For første Gang bliver Paven nævnt, og første Act af denne blodige Comedie er tilende; anden Act begynder.

Nu kunde den franske Regering ikke længer sige, at Armeen skulde „beskytte den romerske Frihed" og „i intet Tilfælde optræde imod Romerfolkets Ønsker"; man indrømmede stiltiende, at man ikke havde været aldeles ærlig, men, sagde man, pas paa, nu er jeg ærlig, nu skal jeg

aabne mit hele Hjerte og sige, hvad Armeen virkelig og for Alvor har at gjøre i Rom: Vi have omstyrtet den romerske Republik for at vinde Pavens Erkjendtlighed og derved knytte ham til Friheden, samt for at stille vor Indflydelse imod den østerrigske Indflydelse.

Nu vilde Tilfældet, at Paven ikke følte sig knyttet til os ved noget Erkjendtlighedsbaand; han havde ikke anmodet os om at komme, og han havde ikke understrevet nogen Betingelse. Det er sandt, vi gave ham hans Land og Hovedstad tilbage, og ædle Gemytter gjøre altid Regning paa Erkjendtlighed for en saa ædel Handling; men Østerrig vilde ogsaa have overleveret ham Riget og til billigere Priis, Østerrig vilde selv have arresteret de „Skyldige" og sparet Cardinalerne denne Uleilighed, Østerrig vilde have været højmodig til det Yderste og ikke blot have omstyrtet Republiken, men benaadet alle Republikanere med Krudt og Bly. — Imidlertid sagde det franske Publikum daglig: Hvor bliver Pavens Erkjendtlighed af, og hvor er den Frihed, som skulde træde istedenfor Republiken? — „Ja", sagde Præsidenten og slog utaalmodig med Ridepidsken paa Ridestøvlerne, ligesom hans salig Onkel, naar han var utaalmodig, „hvor bliver Erkjendtligheden og Friheden af?" Og som om han virkelig ventede den eller troede at have nogen udestaaende Fordring hos Paven, udstedte han en Vexel: „Imod denne min Sola Vexel ville Hs. Hellighed behage at betale til Hr. Edgar Ney eller Ordre endeel Frihed og Erkjendtlighed i Napoleonske Ideer, Valuta annammet i gode Bomber og Granater". Paven vilde hverken acceptere eller endossere eller vide noget af Vexlen, den blev

ganske simpelt protesteret eller maaskee rigtigere ignoreret som en Vadskerseddel, en Officier havde tabt paa Vagtstuen. Ja, paa samme Tid gik den pavelige Cardinal-Commission i Rom endnu videre end før og fængslede Folk, hvem Frankrig havde tilsagt Beskyttelse; Frankrig indespærrede ikke disse Mænd, det er sandt, men det holdt Vagt udenfor deres Fængsel.

Endelig indtræde vi i det tredie Stadium, Hemmeligheden kommer for Lyset: Vi have aldrig villet beskytte den romerske Frihed. Den Commission, som var nedsat i Anledning af de til Dækning af Togets Omkostninger forlangte Penge, siger i sin Betænkning: „Det vilde være ønskeligt, at man, idet Paven erholder sin fuldstændige Uafhængighed, Intet undlader, som kunde bidrage til at styrke hans Magt", og man henviser til hans motu proprio af 18de Septbr.

Men ere vi altsaa ikke marscherede til Italien for Frihedens Skyld, saa ere vi da idetmindste dragne afsted for at vedligeholde vor „Indflydelse", og et saadant politisk Udbytte er kommet af Toget? Hører Rapporten, den siger: „Det være langt fra os at ville reise Spørgsmaal om fremmed Indflydelse i Italien; saadanne Spørgsmaal vilde være smaalige overfor det store og vigtige: Halvøens Rolighed".

Altsaa, der skal herske „Rolighed" i Italien, og det var det sande Formaal, i hvilket den franske Republik gjennem sin Præsident sendte sine Krigere dertil, og naar Nogen kommer og vil reise Tvivl derom, vil oplæse Nationalforsamlingens Beslutninger, Hr. Barrots Forsikkringer, Hr. Drouyn de l'Huys's Erklæringer, Præsidentens

Brevskab o. s. v., saa kvæler Majoriteten hans Stemme med en Dagsorden.

Velan, skee hvad der vil; og man bekrandse sig som store Diplomater! men det veed jeg, at hist paa Breschen flæber der Blod, som vil raabe mod Himlen, indtil Gjengjældelsens Dag kommer.

Dagbog.

D. 10. Mai.

Det vil være Læserne bekjendt, at for kort Tid siden en Kjedebro sprang ved Angers, da en Bataillon marscherede over, og at man havde ladet Soldaterne gaae over denne Bro, for at de ikke ligesom nogle forandragne Batailloner skulde komme gjennem den republikanske Forstad og blive hilsede republikansk af Indvaanerne. Senere har man optaget Forhør i Anledning af Forstadens Hilsener, og den 20de April stode to Mænd for Retten. Den ene en Hattemager-Arbeider (paa Dansk vilde han vel hedde Hattemagersvend) ved Navn Turgis, havde senere udmærket sig saaledes ved sine Anstrængelser for de nedstyrtede Soldater, at Actor følte sig moralsk twungen til at lade Tiltalen falde; den Anden, en Urtekræmmer Priou, blev derimod dømt til 20 Dages Fængsel for at have raabt: »Leve Republiken!« Actor havde indrømmet, at dette Raab i og for sig var lovligt i en Republik; men det kom an paa Tonen, hvormed man raabte. Saa er man da endelig naaet saavidt, at man dømmer, ikke den foreliggende Handling, men det formodede Sindelag, at man gjætter sig til dette paa næsten musikalsk Maade og dømmer det musikalsk o: efter Stemninger. Der har viist sig at være Propheti i de Ord, en fransk Journalist udtalte ifjor Mai, da man ganske smaat begyndte at indskrænke Friheden og sagde, at man vilde kun ordne Klubberne.

Hans Ord vare (jvfr. Maanedsskriftet 6te Bd. Pg. 109): „Naar vi forsvare Foreningsfriheden, saa er det ikke Foreningsfriheden, vi forsvare, men Underviisningsfrihedrn; naar vi forsvare Underviisningsfriheden, saa er det ikke denne, vi forsvare, men Pressefriheden; naar vi forsvare Pressefriheden, saa er det ikke den, vi tænke paa, men Talerstolens Frihed; naar vi kjæmpe for Talerstolens Frihed, saa er det ikke den, vi tænke paa, men Samtalefriheden; og naar vi forsvare Samtalefriheden, saa er det ikke den, vi forsvare, men Tænkefriheden, Troesfriheden, Friheden til at tie saagodtsom til at tale; thi alle Friheder ere solidariske, de ere Led i en og samme Kjæde.“ Han tilføiede: I ville blive drevne frem til at angribe den ene Frihed efter den anden; men hvad bliver der saa af den almindelige Valgret? O, den maa ogsaa bort, og da staae I Ansigt til Ansigt med Revolutionen. Friheden, som I troede at slaae ihjel, er ligesaa levende og mægtig som før, kun mere bitter og uforsonlig, og alt det Blod, som den udgyder, komme da over Eders Hoveder! — Punkt for Punkt er dette gaaet i Opfyldelse, man er endelig, dreven af Principets ubøielige Consequens, kommen til at lægge Haand paa den almindelige Valgret, og blot de sidste Ord af Spaadommen mangle endnu deres Stadfæstelse; men de ere en Eftersætning, som kun ved et Underværk kan forhindres fra at komme af Forsætningen. Det maa imidlertid erindres, at det herskende Parti selv ønsker et Udbrud og ønsker det snarest muligt, fordi hver Dag, der hengaaer, styrker dets Modstanderes Magt, fordi Folket stedse mere drives til Opposition mod en frihedsfjendsk Regering og derved nærmes til denne Regerings Fjender, Socialisterne. Saa usalig er Tilstanden, at det for Tiden herskende Parti aldeles ikke veed, hvortil det skal benytte Magten, selv hvis det seirer, dets Stilling er aldeles tydelig udtrykt af en af dets egne Skribenter, der

siger (i Revue des deux mondes): »Alle de gamle Former ere ødelagte, og I kunne ikke skaffe dem nyt Liv. Frelser blot Autoriteten, ligegyldigt hvilken Form den faaer (ɔ: betvinger Folket, selv om Despotisme bliver Følgen). Frelser Hierarchiet, Standsforskjellen, forhindrer] blot den sociale Nivellering, ligegyldigt er det da, under hvilken Skikkelse det skeer. Jeg vil sige det Samme om Religionen: Frelser den religiøse Idee, prænter den dybt ind i Gemytterne og Hjerterne, haandhæver den christne Aand og lader Tiden skabe den en ny Form!« — Imod disse temmelig dunkle Ord hæver Socialismen sit Raab og fordrer en ubestemt Ting: Anarki, »Noget, som umodne Folkeslag ikke have Begreb om, men som er den eneste Tilstand, hvori et frit Folk seer Lys og Klarhed.« Umodne Folk kunde snart troe, at Verden laa paa sit Yderste.

— For at vise Socialisterne det Urimelige i at vælge Eugene Sue til deres Repræsentant, er der blevet fortalt en uendelig Mængde Historier, der vise hans aldeles usocialistiske Rigdom og den aristokratisk-vellystige Brug, han har gjort deraf, den Mangel paa Sandsynlighed, som altsaa er for, at han med virkelig Følelse har skrevet de Scener, der i saa høi Grad have bevæget Folket. Man kan rigtignok sige, at er Folket blevet bevæget ved hans Skildringer, saa maae de være blevne til i Sandhed og Følelse; men paa den anden Side maae det indrømmes, at Sue ikke har virket saa meget ved Naturlighed og Sandhed som ved overdrevne, men derhos pikante, nervespændende Scener, Folket har faaet sin Lidelse og Fattigdom at see galvaniseret i skrækkelige Træk, og Rigdommen, som det hader, er blevet det fremstillet i Scener, der vare malede med Hadets Farver. Hvorfor hader da den rige Sue Rigdommen? Hans Fiender sige, at han engang søgte Adgang til deres Saloner, men

snart blev forjaget af den almindelige Kulde, nemlig fordi.... han var altfor ødsel. Saaledes sige nu disse; de fortælle f. Ex., at han engang var indbuden til Bryllup i Orleans, 30 Lieues fra Paris. Det var midt om Vinteren, og han opkjøbte alle Blomster, der vare at faae i Paris, og kjørte saa om Aftenen med nogle Venner til Orleans; de kom ind i Festsalen, bekrandsede med Blomster, og lode Blomster regne ned over de forbausede, henrykte Damer. Uden at vente, til man kom sig af Henrykkelsen, forlode Sue og hans Venner Huset og kjørte tilbage til Hovedstaden. Tre Heste bleve sprængte, for at denne lille Udflugt ikke skulde forstyrre Vennernes sædvanlige Aftenbeskjæftigelse i Paris. — Det er meget urimeligt, at Rigdom og Ødselhed skal have gjort Sue til en uvelkommen Gjæst i Paris's Saloner; man har snarere i ham en mærkelig extravagant Charakteer, der maaskee fortjente at kjendes nøiagtig og skildres mere upartisk, end det er muligt, naar Beskrivelsen skal tjene til politisk Vaaben. Hvad der nu bebreides ham, ligger ogsaa langt tilbage i Tiden, og nu kan man ikke med Sikkerhed beskylde ham for blot egoistisk Ødselhed. Vi erindre, for et halvt Aars Tid siden at have seet en Maire optræde i et fransk Blad og erklære, at en stor Deel af de Penge, hvormed han under Choleraen var kommen de Fattige tilhjelp, skyldte han Sues Velgjørenhed. Med Erklæringen fulgte tillige en lang Fortegnelse over Linned, Strømper, Kjoler o. s. v., som Sue havde ladet forfærdige i Egnen og derefter uddeelt. Maaskee var selve dette et Valgprogram, kan man sige. Ja, maaskee.

— I Globe læses følgende Historie. En Mand, der saae ud som en Bonde og bar en tung Byrde, kom igjennem Edgeward Road og faldt saa uheldig, at han slog et stort og kostbart Boutiksvindue istykker. Eiermanden kom ud, greb fat i

Bonden og forlangte Erstatning; men denne græd og bad og forsikkrede, at han Intet eiede. To Herrer kom til og toge Eiermandens Parti og for at undersøge, om Bonden virkelig Intet eiede, undersøgte de hans Lommer og fandt en Banknote paa 50 Pund Sterling. Forgjæves bad Bonden for sig og forsikkrede, at det var Penge, han skulde bringe sin Husbonde for Torvelæsset; Kjøbmanden tog Noten og gav 30 Pd. St. tilbage. Bonden gik med den Trudsel, at han vilde klage til Politiet. Men da Kjøbmanden senere undersøgte Banknoten, var den falsk; den hele Scene havde været et aftalt Spil mellem den tilsyneladende Bonde og de to Herrer.

Den 12. Mai.

„Grenzboten" har tidligere indeholdt en meget bitter og uretfærdig Artikel om Jylland og Jyderne; i dets Nr. 20 staaer derimod en Beskrivelse, som er sand og livlig og vidner om, at Forfatteren virkelig har faaet seet sig om under Krigstoget. Ved denne Leilighed blive ogsaa Zigeunerne omtalte, og Forf. meddeler en lille Historie, der falder i det Romantiske, enten fordi man har seet med tydsk-romantiske Øine, eller fordi den virkelig har tildraget sig. Den lyder saaledes:

Ifjor Sommer, da Skarer af tydske Krigere gjennemstreifede de jydske Heder paa kryds og tvers, havde en af Zigeunerstammens forvovede Kvinder fattet en virkelig rørende Kjærlighed til en smuk tydsk Rytterkorporal. Hun var et ungt Blod, knap atten Aar gammel, og af en sjelden Skjønhed. For at tækkes sin Elsker eller rettere sin Herre — thi hendes Herre var han i den udstrakteste Forstand — lagde den smukke Zigeunerpige mere Vind paa Reenlighed, end hun før havde pleiet, og i den Klædning, han havde foræret hende, en Slags Regiments-

batter-Uniform, der maaskee tidligere havde gjort Tjeneste paa, en eller anden hamborgsk eller kjøbenhavnsk Maskerade, saae hun kun end smukkere og eventyrligere ud. Den Kjærlighed, hun bar til Corporalen havde man i Regimentet aldrig seet Mage til. Den troeste Hund kan ikke følge sin Herre med mere Hengivenhed. Om den kolde Nordenvind gik over den øde Hede, om Regnen strømmede ned, hun veg paa Marschen ikke fra hans Side. I Bivouaken laae hun sammenrullet som en Snog tæt op til ham, i det indskrænkede Qvarteer hos Bonden sov hun paa Gulvet eller i Stalden hos Hesten, naar der ikke var Plads til hende i Stuen. Paa Marscher eller under Patrouillering, i det haardeste Veir som i den meest brændende Solhede løb hun utrættelig og hurtig som en Mynde ved Siden af hans Hest. Var hendes Elsker paa Forpost, saa manglede hun ganske vist ikke ved Siden af Hesten, men streifede dog ofte i flere Timer omkring i større og mindre Kredse, for at afsøge Egnen og udspeide, om ikke de danske Streiftropper tilsigtede et hemmeligt Overfald. Derved gjorde hun det lille Detaschement megen Nytte, og snart begyndte hele Escadronen at holde meget af den brune Zigeunerpige og ansee hende som en Slags god Aand. Vistnok havde hun ofte maattet tjene til Skive for raa Spot eller været udsat for nærgaaende Kjærtegn; men da engang en Rytter var bleven lovlig paatrængende, var hun faret imod ham som en vild Kat, havde revet og bidt ham, saa han maatte lægges paa Lazarethet, og siden den Tid stod hun i stor Agtelse. Utrættelig sørgede hun for sin Elskers Forpleining, hvorved hans Kamerater da ogsaa havde deres Fordeel, men hvorved mangen jydsk Bondekone ikke havde Grund til at være glad; thi som en Kat forstod hun ubemærket at snige sig ind overalt og bringe snart en Skinke, snart et Par

Høns og snart andre Levnetsmidler med tilbage. Hun havde en forunderlig Lethed og Kraft, en Legemets Elasticitet, som var i høi Grad mærkelig, det var hende en let Sag at springe over en fuldtoppakket Cavalleriheft, ved nogen Uddannelse kunde hun rimeligviis være bleven en udmærket Kunstberiderske. Den Maade, hvorpaa hun forsvandt, var ligesaa romantisk som hendes hele Person. Detaschementet, hvorved hendes Underofficier stod, befandt sig paa en langt fremskudt Forpost, saa at det let var udsat for at tages af de danske Streiftropper. Disse vare altid godt underrettede af deres mange Spioner, thi hver jydsk Bonde, hver Kone, ja hvert et Barn tjente deres danske Landsmænd saa godt de kunde. De Danske havde i den sidste Tid allerede forsøgt flere slige Overfald og endnu nogle faa Dage iforveien taget tredsindstyve kurhessiske Husarer tilfange. Det var en mørk, stormfuld Nat, og Regnen strømmede ned, saa at man næsten ikke var istand til at vedligeholde Vagtilden. Forstemte laae Rytterne omkring den rygende Ild, deres Klæder vare gjennemvaade, Brændeviinsflaskerne vare tomte, og der var endnu fire og tyve lange Timer tilbage, før der kom Afløsning. Med Hovederne vendte indad mod Ilden, tæt sammenklemte, som om de derved vilde søge Beskyttelse mod Regn og Blæst, stode Cavalleristernes Heste lige bag de Hvilende. Nu og da strakte et af Dyrene sin Hals ud over Rytteren, der laa tæt ved dets Fødder, og saae med sine mørke Øine nysgjerrig ind i den glimtende Flamme, eller snusede med sin Snude i sin Herres Haar, ligesom for at kjærtegne ham. Foran og paa Siderne af Ilden holdt i passende Afstand de enkelte Vedetter, med Karabinen i Armen, bestræbende sig for, saavidt Veir og Vind tillode det, at speide efter, om Fienden mulig nærmede sig. »Den brune Taterpige" eller »Pretiosa«, som hun ogsaa kald-

tes af Soldaterne, havde som hun pleiede forladt Pladsen i Skumringen, for at gjennemspeide Egnen i længere Afstand. Det barske Veir afskrækkede hende ikke i mindste Maade fra den besværlige Tjeneste, som ene hendes Hjerte bød hende at gjøre. Men hvad Betydning kunde ogsaa Regn og Blæst have for hende, Hedens Datter, der var født under Skjærmet af høist nogle Græstørv, og opvoxet under Elementernes vilde Leg? Allerede havde hun været borte et Par Timer, og man begyndte at undre sig over hendes Fraværelse, da dukkede pludselig hendes smækkre Skikkelse op af Mørket, og efter nogle Secunder stod hun ved Ilden hos sin Elsker. Saa lydløs havde hendes Gang været, at hun var smuttet midt imellem de ombyggelig lyttende Vedetter, uden at disse ahnede hendes Ankomst. I synlig Sindsbevægelse og i sit underlige, halv uforstaaelige Sprog havde hun tilhviskeet sin Corporal den Opdagelse, hun havde gjort, at der nærmede sig et dansk Detaschement mod denne Forpost; det udbredte en glad Livlighed mellem Dragonerne, thi det var dog en Smule Afverling i den lange, kolde Nat. Hurtig bleve Bidslerne lagte paa Hestene, Vedetterne instruerede og Alt gjort rede til at modtage Fjenden med Eftertryk. Ogsaa forøgede man Forbindelsespesterne med det bagved liggende Hovedcorps, for at dette let og sikkert kunde blive underrettet om de Danskes muelige Fremrykken. Den stakkels Taterpige betragtede alle disse krigerske Forberedelser med Uro. En Bid Brød, en Slurk Brændeviin var Alt, hvad hun nød; saa traadte hun igjen nærmere til Corporalen, der havde altfor travlt med krigerske Forberedelser, til at han kunde trøste hende, kastede sig om hans Hals, gav ham et brændende Kys, sagde, at hun igjen vilde speide efter Fjenden, og fløi derpaa som en Piil ind i den mørke Nat. En Timestid efter prøvede de Danske virkelig et

Overfald, men de forberedte Poster vare altfor aarvaagne og Feltvagten allerede til Hest; man vexlede nogle Karabinskud, og de Danske trak sig atter tilbage. Alt var nu atter roligt; Mørket, der var saa uigjennemtrængeligt, at Rytteren neppe kunde skjelne Hovedet af sin Hest, tillod ikke at forfølge Fægtningen videre. Snart laae de tydske Ryttere igjen som forhen om Ilden og ventede paa deres Preciosa, for at takke hende for Varslet. Men de ventede forgjæves. Natten gik, ogsaa den næste Dag gik, Zigeunerpigen kom ikke igjen. Forgjæves vare alle de Efterforskninger, man paa senere Togter ivrig anstillede, af den vilde Pige opdagede man intetsteds noget Spor. Hun var og blev forsvunden. Senere blev der fortalt, at jydske Bønder havde ihjelslaaet en Zigeunerpige, fordi hun spionerede; men det var et ganske usikkert Rygte og maaskee opfundet i Escadronen. Men hendes Forsvinden i denne stormfulde Nat havde bevaret hende for megen Smerte; thi i sin naive Tro paa Gjenkjærlighed og i den fulde Nydelse deraf skiltes hun fra sin Elsker uden Skuffelse, hvad der ikke vilde være skeet senere. Hjemme ventede nemlig en anden Brud den Corporal, hun elskede saa lidenskabelig, en formuende Meelhandlers Datter! — Et Aar er nu snart gaaet, siden hun forsvandt, men Aar og Dag endnu vil det tydske Ryttercorps langt fra hendes Hjem tale om »den brune Taterpige«, og formodenlig digtes engang en Sang om hende, og hvo veed? maaskee en Ballade.

D. 15. Mai.

Nogle ere meget fornøiede over v. Belows Ankomst hertil og de Udsigter til en Fred med Preussen og Tydskland, som hermed sættes i Forbindelse, samt de Betingelser, hvorpaa denne Fred antages at skulle sluttes, nemlig at det overlades Dan-

mark at afgjøre Sagen med Hertugdømmerne uden nogen fremmed Indblanding; men, vel at mærke, ved »Afgjørelse« forstaae de en krigersk, Holmgangen skal begynde for Alvor, hvad der i Aaret 1848 blev forstyrret i sin Simpelhed og Orden, skal fornyes og bringes tilende.

O, ja, for Folk, der have mange Penge og meget Blod tilovers, maa det være en høist behagelig Udsigt, især naar man ikke tager alle Omstændigheder i Betragtning. Nogle af disse Omstændigheder ville vi tillade os at anføre, og man skal neppe falde paa at sige, at vi opdigte dem.

At Danmark paa egen Haand skal afgjøre Sagen med Hertugdømmerne er meget ubestemt sagt. De egenlig krigerske Folk vilde nok helst benytte Leiligheden til alene at tage Slesvig; men naar Sagen skal »afgjøres«, er det ikke let at blive staaende ved Slesvig og have en fjendtlig Hær i Holsteen, paa Grændsen, stedse beredt paa at bryde frem, hemmelig understøttet af Befolkningen i Sydslesvig, hvilket Sidste vi alt eengang have erfaret. Men til at drage ind i Holsteen og erobre Landet mangle vi idetmindste Lyst; om Danmark har Evne dertil, skulle vi lade usagt. Der er jo rigtignok dem, som stadig have lukket et Øie i for Holsteens Betydning i denne Sag, for Vanskeligheden ved at faae det til at ligge ganske stille og hverken tilhøre et fremmed Land eller Danmark og ikke lægge et afgjørende Lod i vor Politik; men denne Vanskelighed existerer nu engang, man kan meget gjerne lukke Øinene, men støder sig dog paa den.

Dog er dette ikke engang Hovedvanskeligheden ved det Tilbud, som siges et være gjort. Ville Schleswigholsteinerne virkelig komme til at staae alene imod os og vi alene imod dem? Det Første tør betvivles allerede efter de foreliggende Kjends-

gjerninger, efter den Understøttelse, de hemmelig og aabenlyst modtage, og der er da fornuftigviis ingen Grund til at nægte, at Tydske ligesaa godt maae have Lov til at tage Tjeneste hos dem, som Norske og Svenske have taget Tjeneste hos os. I en Nationalkrig gjælder blot Nationalitetshensyn. Men det vil være omtrent umuligt, ved Grændsen at skjelne mellem de uordnede Frivillige og de beordrede forklædte Soldater eller at undersøge, fra hvilken Kasse Pengeforsendelserne komme. Mange, som i udenlandske Blade have yttret sig om denne Gjenstand, have derhos fremsat den bestemte Mening, at hvis en saadan Kamp blev ført, vilde det ikke være til at undgaae, at jo fremmede Magter bleve dragne ind i den, Tydskland ved Schleswigholsteinernes Nederlag, Rusland ved muligen os tilstødte Uheld, og hvilken Magt, der begyndte Interventionen, kunde da letteligt, for ei at sige: vilde nødvendigviis, drage de andre Magter ind i en almindelig Krig. Denne Udsigt er saa sandsynlig, at det schleswigholsteinske Anliggende nu bliver betragtet som det farligste i Europa og sætter Cabinetterne i Forlegenhed, fordi det synes lige vanskeligt, enten man tager paa det med Glacé- eller med Staalhandske.

Lad der kun komme Krig! sige naturligviis de Krigerske og gnide sig kun desto gladere i Hænderne; lad Luen kun slaae op overalt! Aa, ja, her oppe i Norden vilde da Nogle idetmindste have opnaaet en herostratisk Berømmelse, og der er kun at tilføie den historiske Erindring, at samme Nat som Herostrat antændte Templet, fødtes Alexander, for hvis Phalanx Friheden gik tilgrunde i Grækenland.

Men de Krigerske have ikke blot en saadan herostratisk Glæde ved Tanken om et almindeligt Sammenstød; til Ære for dem maa siges, at de grunde deres tillidsfulde Haab paa

de Ord, som saa ofte gjentages i Aviserne: England og Rusland ere aldeles enige i det schleswigholsteinske Spørgsmaal.

Vi tilstaae imidlertid, at os forekommer dette høist uklart, og vi have store Betænkeligheder derved; man bedømme disse Betænkeligheder. Vi antage, at Rusland og England ere enige om at ville bevare Freden saa længe som muligt, og at de have fælleds Grundanskuelser om det danske Monarkies Bestaaen i dets Heelhed. Men vi troe ikke, at naar Tilstanden heroppe forvikler Cabinetternes Forhold og tilveiebringer Krig, at da det danske Anliggende bliver Hovedsagen. Da slaaes alle Vedkommende for deres virkelige Interesser, da løser man utaalmodig alle de store Spørgsmaal, man hidtil med Lempe har søgt at holde i Baggrunden, da staaer Rusland og England fjendtlig imod hinanden, og, som alt engang tidligere bemærket, det gjælder da Sundet og Belterne og ikke engang i deres nuværende Betydning, men som Station, i deres Vigtighed for Østersø- og Nordsøflaader.

Altsaa af ganske Hjerte: vi frygte Krigen, ikke blot den for Civilisation og Frihed i Almindelighed ødelæggende Krig, men vi frygte den for Danmarks Skyld.

Vi betragte heller ikke Krigen paa Sagernes nærværende Standpunkt, som en Nødvendighed for Danmark; thi naar vi tøve, ville vi langt bedre være istand til at holde ud end Schleswigholsteinerne, hvis Finanser sygne. Blandt Schleswigholsteinerne er et Parti, der, ligesom Hine hos os, ønsker Krigen, fordi det skylder sine demokratiske Medforbundne i Tydskland at bringe Uro tilveie, fordi det kun ved Krig har Haab om at vække op Interesse for sig og blande Nationalitetsfordringerne og den tydske Radikalisme i den uopløseligste Forvirring. Faaer

dette Parti Magten ihænde og bryder det løs imod os, da er idetmindste den hidtil bestaaende store schleswigholsteinske Enighed brudt, kun ved Angreb fra vor Side slutte de stjellige Klasser sig fast til hinanden. At under saadanne Omstændigheder ikke en fredelig og forsonlig Stemning her hjemme skulle være tjenligere end Krigslyst og Ønsket om at komme til „at banke dem lidt dernede“, kunne vi ikke fravige. Selv om Europa vilde være ganske rolig Tilskuer ved Slagsmaalet, vilde vi hellere foretrække, at der nu blev gjort gjensidige Indrømmelser, end at hidtil saa lykkelige Lande fuldstændig skulde udmattes og forarmes og saa — alligevel maatte bøie sig for den „moralskpolitiske Nødvendighed“, som Europa dicterer. Man kan ikke beregne Fremtiden, naar Øieblikket dandser paa Knivsod; man kan heller ikke vide det Allernærmeste: hvordan Stemningen er i det danske Cabinet, om i dette Nogle ønske Krigen eller uden at frygte den haardnakket holde paa Fordringer, om maae gjøre den uundgaaelig, og om denne Anskuelse seirer. Men os synes det endnu, og netop i denne Tid, at en directe, fredelig Afgjørelse med Hertugdømmerne er mulig gjennem det moderate Parti, at Krigsrustningerne vistnok ere nødvendige til at imponere, eller være forberedt overfor, Ultrapartiet, og at en fribedsbringende Fred endda ikke vilde være saa løs og utilforladelig, hvis vi ikke som Forf. af „Udkast til en Forenings-Grundlov for Kongen af Danmarks Stater“ bemærker, truedes af den Ulykke, at et stort Parti aldrig vil indlade sig paa Forligelsen.

Udgivet den 17de Mai.

*Frimurerne i Tydskland.

Naar man i Frankfurt gaaer forbi de tydske Keiserportraiter og begynder at trættes af de ensformige Hermelinkaaber, Rustninger eller spanske Vamse, saa standser man, nær ved Rækkens Ende, studsende foran en Skikkelse i simpel blaa Kjole med en Ordensstjerne; det er ligesom en Fremmed, der ikke passer til Selskabet. Videnskabs-Attributer omgive Skikkelsen og lade snarere formode en berømt Lærd end en Hersker. Det er Joseph den 2den. Paa Spørgsmaalet om, hvo der har skjænket Samlingen dette Maleri — thi ved alle de andre har Føreren nævnt Fyrster eller Stæder som høie og ædle Givere — faae vi til Svar: Logen Socrates i Frankfurt am Main.

Disse Ord give Meget at tænke paa, de vække Erindringer om hiin ophøiede Drøm, som engang fyldte de Bedste i Tydskland, som blev hævet til et Ideal, og hvorom de samlede sig i tætte Skarer for at unddrage det Uindviedes Blik og sikkre det mod Forhaanelser; man erindres om den Idee, som blev Keiser Josephs Ulykke, og som efter hans Død for Størstedelen tabte sin Farveglands og sin besjælende Magt. Det var Forestillingen om Menneskehedens oprindelige skjønne Skikkelse, der i Tidernes Løb havde lidt Skade, men som igjen skulde brin-

ges til sandt Liv og Virkelighed ved et hemmeligt Broderskab. Gjenfødelsen af en renere, ædlere, fuldkomnere Menneskeslægt stod som det meest ophøiede Maal for den jordiske Vandel; de, der anerkjendte dette, vare indbyrdes forbundne ved fortrolige Meddelelser og hemmelige Kjendetegn og paastode, at deres over hele Jordkloden udbredte Forbindelse var flere tusinde Aar gammel. Om end Nogle gjorde den Indvending, at man uden nogensomhelst historisk Ret beraabte sig paa den ægyptiske Præstekaste, og at end ikke et Sammenhæng med Tempelherreordenen lod sig paavise, saa fandt dog endog historiske Forskere en mærkværdig Gaade i Kjendingstegnene, der tydelig pegede hen paa en forudgangen Broder-Forbindelse mellem Bygningshaandværkere. England syntes at være Udgangspunktet for den vidt forgrenede Orden, hvis Anseelse i det egenlige Tydskland blev grundet ved, at Kong Fredrik den 2den tiltraadte den. Fra Nu af søgte fra alle Sider unge, kraftig fremstræbende Mænd til Ordenens Hemmeligheder, og paa Keiser Josephs Tid indesluttede den i Virkeligheden Nationens Blomst. „Oplysning“ var Løsenet, uden at man kunde angive et fast og bestemt Formaal; Ordenens Ypperste meentes at være i Besiddelse af hiint Ubekjendte, at have Nøglen til „Oplysningen“.

Denne Stræben efter Oplysning vendte sig først imod Theologerne, og da disse selv toge livlig Deel i den nye Bevægelse og deelte sig i saakaldte Rationalister og Pietister, trængte Frimureranskuelserne stedse videre frem. Protestanterne fandt sig villig i, at Moralen erholdt en høiere Betydning end de kirkelige Symboler, og den

Kantske Philosophi fuldendte Moralprincipets Seir over Orthodoxien. Frimureriet anbefalede de meest ophøiede menneskelige Dyder og bekjæmpede Overtroen; men, da det ikke lagde Vægt paa Verdens Frelse gjennem Christus, slappede det samtidig den christelige Tro. Alt Saadant udtaltes rigtignok i sluttede Kredse, der vare forenede under Taushedslofte; men Hemmeligheden blev forraadt ved den Aand og Characteer, som fra Ordenen meddeelte sig til den tydske Literatur. Hvorledes kunde det være Andet, da Nationens dygtigste Mænd befandt sig i Selskabet!

De fleste og netop de bedste af det 18de Aarhundredes literaire Navne findes i Frimurer-Sangbøgerne og i Medlems-Fortegnelserne. En stor Deel af den tydske Lyrik, navnlig hine af Livsglæde, moralske Sætninger og sentimentale Tanker om Døden sammensatte Sange, have deres Oprindelse fra Logerne, hvor Poeterne hengave sig til Drømmene om et alle Jordboere omfattende gyldent Rige fuldt af Dyd og Sandhed. Her viser det sig tydelig, hvor nøiagtig en af mildt Sværmeri beaandet Prosa passer til Grundtonen i den tydske Folkestemning. Denne længes ikke saa meget efter Poesi som efter en vis skjøn rhetorisk Prosa, der er paavirket af Philosophi og prydet med gemytlige Billeder; rhetoriske Vers og Riim kunne i Tydskland gjøre Regning paa langt almindeligere Deeltagelse end ægte poetiske Skabninger*. Hiin Lyrik, der mere

* Den tydske Forfatter begaaer vistnok her en Uret mod sine Landsmænd; han tager Folket eller rettere: De Dannede, saaledes som de nu ere, paavirkede af hiin Tids Literatur, der

holdt sig til abstracte end til livsfyldige Gjenstande, naaede i Schiller sit Høidepunkt; for mange Frimurere, ja maaskee for de fleste, var hans ideale Frihedstørst for mægtig, de følte, at han med Geniets Kjæmpekraft gjennembrød alle deres Ritualer og Symboler, og derfor var f. Ex. Tiedge's „Urania" dem langt mere tiltalende og blev fortrinsviis holdt i Ære. Men ogsaa hos mange andre tydske Skribenter og Digtere er Frimurerindflydelsen umiskjendelig, selv Goethe stod i et langvarigt og inderligt Forhold til Logerne, hvor lidet end mange af hans Fortolkere synes at drømme derom. „Wilhelm Meister" viser os ganske ligefrem, hvorledes en Enkelt bliver opdraget, dannet til idealt Menneske, af et hemmeligt Selskab. Goethes Tale ved Sørgefesten for Wieland og hans dybsindige Digt „Laß fahren hin das allzu Flüchtige", er yderligere Vidnesbyrd. Hans Venskabsforhold til Hertugen af Weimar blev idetmindste knyttet i Logen, hvilket ogsaa var Tilfældet mellem Klopstock og den danske Minister Bernstorff. Derimod løsrev den kritisk forstandige Lessing sig snart fra Templets hemmelighedsfulde Dæmring; hans consequente Søgen efter skarpt og klart udtalte Begreber blev ikke tilfredsstillet i Logen, og det gik vel ikke Fredrik den Store bedre, han trak sig snart tilbage fra Selskabet, som han selv havde beskyttet saa eftertrykkelig, og vistnok havde han hertil ikke blot politiske Grunde.

---

er Grundlaget for deres Dannelse. Selve Folket har aldrig ret fundet Smag i den rhetoriske Poesi, og Schiller er f. Ex. ikke i egenlig Forstand populair.

Som alt bemærket, udøvede det tydske Frimureri nærmest sin Indflydelse i religiøs Retning. Paa den ene Side bekjæmpede det den frivole franske Spottelyst, der især havde bemægtiget sig de Fornemmere, paa den anden Side dannede det et stærkt Bolværk mod Kirkeregimentet; det beforbrede herhos Tolerancen imellem de forskjellige christne Troesbekjendere, der før Syvaarskrigen stode skarpt sondrede overfor hinanden. Dette var den væsentlige praktiske Binding, der skyldes Ordenen. Derhos blev den uhyre Kløft, som hidtil havde skilt Samfundsklasserne, nogenlunde udfyldt: i Logerne begyndte de at nærmes menneskelig og finde det, som desværre den christelige Religion ikke længer tilbød dem, nemlig et Foreningspunkt for Følelser og Anskuelser. Kun den Begeistring, hvortil i hine gode gamle Dage den fælleds Stræben efter et høiere anet Lys hævede sig, kan gjøre os Frimurerskrifternes uhyre Mængde forklarlig, og dog gjenfinde vi strax i disse Skrifter en Mængde menneskelige Svagheder, Forfængelighed, Ærgjerrighed og Egennytte. Enhver Forfatter meente, at han havde fundet den bedste Form for Ordenens Skikke og bedst fattet Symbolernes Betydning, og denne Kappelyst bidrog ikke lidet til det dengang og senere herskende Systemmageri. Men det Værste var uden Tvivl den Hjælp, Ordenens Medlemmer ydede hinanden i det praktiske Liv, og hvorved Mange, med Tilsidesættelse af Ikke-Medlemmer, fik Adgang til jordiske Fordele; herved sank den ideale Broderlighed ned til at blive Middel til „at komme frem i Verden". Derved fjernedes ogsaa mange ædle Kræfter; de trak sig tilbage

og nøiedes med den tarvelige Trøst: Ideen er ophøiet, Udførelsen er skrøbelig som alle jordiske Ting.

Imidlertid undgik det ikke den katholske Kirke, hvilken Indflydelse Frimurerforbundet havde i Samvittighedssager. Den aarvaagne Jesuiterorden advarede Rom, og herfra udgik heftige Formaninger imod Frimurerne, som af denne Grund kun fik lidet Indpas i katholske Lande. Men Keiser Joseph, der ikke kunde give Tid med at faae „Lyset" ført ind i sine Stater, og som ansaae Frimureriet for et ædelt og hensigtsmæssigt Middel hertil, kom nu overfor Rom i en Stilling, hvori ingen anden tydsk Keiser havde befundet sig, og skabte sig en uovervindelig Hær af Fjender, der vare saa meget farligere, som de aldrig traadte aabent frem, og som hans egne vaklende og upraktiske Forholdsregler gave dem rigelig Anledning til at stille hans Ædelmodighed og Menneskekjærlighed i et falsk Lys. Han døde uden at have seet nogen af sine Planer i moden Virkelighed, hans kjære Orden blev nu med Magt undertrykt i Østerrig, og Frygt for Banstraalen skræmmede ogsaa i det øvrige Tydskland mange katholske Prælater, der hidtil havde begunstiget Frimurerordenen. Derimod optraadte de preussiske Lovgivere som dens Beskyttere; den almindelige preussiske Landret kaldte den offenlig det eneste tilladte hemmelige Selskab — hvilket forresten ikke hindrede, at man jo senere optraadte hemmende imod Ordenen.

De tydske Loger havde ikke beskjæftiget sig med Politik; de nøiedes med at bekjæmpe den religiøse Fanatisme; imod den verdslige Despotisme optraadte de aldrig, endskjøndt de bidroge til at undergrave den ved at vække

Sandsen for en philosophisk Bearbeidelse af Statsforholdene. Ganske anderledes forholdt det sig i Frankrig, fordi de praktiske Franskmænd ikke vilde offre Tid og Møie ene paa Sværmeri for Menneskenes moralske Forædling. Da den franske Revolution udbrød og dens berusende Lærdomme bleve modtagne overalt i Tydskland som Tegn paa en ny, lykkelig Tid, trængte Politiken ogsaa ind i Frimureriet; men Rædselsperioden afkjølede snart Logebrødrenes Begeistring. De tydske Idealister sagde: O, nei, Brødre, saaledes var det ikke meent! Oplysningen har sine Grændser, for Indviede er den ret brugbar, men for Mængden bliver den let til Gift. Regeringerne havde imidlertid fattet Mistanke til alle hemmelige Selskaber, og der blev anstillet Undersøgelser, flere Loger bleve ophævede, om end Ordenen selv stadig nød Beskyttelse i de protestantiske Lande. Men samtidig begyndte i Literaturen at vise sig en mærkelig Misstemning mod Frimurerne; vi tænke her paa den Ironi, hvormed den unge romantiske Skole optraadte imod Ordenens moralsk-ideale Stræben. Man begyndte at betragte Frimureriet som et Skjul for Spidsborgere og at spotte over dets Hemmelighedsfuldhed. Ganske uskyldig kom et musikalsk Mesterværk til at foranledige en Række af Stemninger og Bevægelser i denne Retning; det var Mozarts „Tryllefløite", i hvis Text Schikaneder vilde give en allegorisk Fremstilling af det under Keiser Josephs blomstrende Frimurer-Regimente. Fra Nu af blev Frimureriet mere og mere bragt under offenlig Omtale; Advarsler, kritiske Domme, ogsaa Bagvaskelser mod Ordenen tiltoge i Antal; Mange, der i Selskabet vare blevne

skuffede for et eller andet Haab, skyndte sig med at forraade Læseverdenen dets Skikke; blandt saadanne Skrifter nævne vi „Sarsena“, „Mac-Benac“ og endelig det fiendtligste: „Hephata“.* Forgjæves reiste der sig i Ordenen en dyb Uvillie mod disse trykte Beviser paa, at Indviede havde brudt deres Ed; Ulykken var nu engang skeet, alle Skikke og Ceremonier, alle symbolske Tegn bekjendte for den profane Mængde. Nøiere betragtet var imidlertid Skaden ikke stor; Ideen, der laa til Grund for Frimureriet, havde endnu megen Tiltrækningskraft, og desuden kunde man trøste sig med, at Forskjellen imellem at opleve Frimurer-Ceremonierne i Virkeligheden og at lære dem at kjende af en Bog, var det Samme som Forskjellen imellem at høre en Musik og at læse Partituret. Vistnok vilde det have skaffet Forfatterne adskillige Ubehageligheder, dersom man med Bestemthed havde kunnet udpege dem; et Exempel herpaa er Philosophen C. F. Krause, der skrev et grundigt historisk Værk om Ordenen og sluttede sig til dem, der vilde bringe videnskabelig Forskning ind i Sagen istedenfor drømmeagtige Systemer. Men istedenfor at takke Forfatteren, gave mange kortsynede og egensindige Murere sig til at forfølge ham og beredte ham saa megen Modgang, at det paaskyndede hans Død (jvfr. Lindemanns „Leben von Krause“, München 1839).

---

* Ordenens Fjender kunde med Grund paavise adskillige store Feil. Saaledes var der en Tid, da de fleste tydske Loger, „Oplysningens“ Bevarere, havde lagt sig efter Guldmagerkunsten.

Den Tid, da Tydskland led under det franske Aag og reiste sig til „Gjenfødelse“, var ingenlunde ugunstig for Ordenen. Det kan være twivlsomt, om der var nogen Forbindelse mellem Frimureriet og „Tugendbund“; men vist er det, at Mænd af alle Stænder ikke let kunde have sluttet sig sammen, hvis der ikke havde været en stille Forberedelse. Forresten maa man ikke oversee, at de franske Generaler kjendte Frimureriets Betydning i dets hele Omfang og derfor i enhver erobret tydsk Stad skyndte sig at afholde Loger, hvortil de broderligst indbøde de der boende Indviede. Mange kom med blødende Hjerte, dog kom de, af Nysgjerrighed, og fordi de maatte. Mangen skaanende eller human Handling, som Franskmændene udøvede, skyldtes Indviedes Bestræbelser og Forbøn. Paa den anden Side spillede dette Anliggende en vigtig Rolle i den tydske „Befrielseshær“. Blücher lagde megen Vægt paa „Feltloger“ og pleiede at afholde en saadan før ethvert betydeligt Slag, fordi han troede, at den udøvede en ligesaa stor Indflydelse paa Officierernes Gemyt, som Feltpræstens Formaninger under Gudstjenesten udøvede paa de Menige. Man fortæller om ham, at han benaadede en fransk Spion, der skulde henrettes og i det sidste Øieblik gav Frimurertegnet. Alt dette beviser, hvor stærkt endnu det Baand var, som forenede Ordenens Medlemmer, og disse Medlemmer vare — vel at mærke — Tidens meest indflydelsesrige Mænd.

Efter Frihedskrigen forandredes Sagernes Stilling. Den Ungdom, som havde kjæmpet under Fanerne, var allerede greben af en anden Art Begeistring end den,

som havde hjemme i Logerne; Tydskheden, dette store politiske Ideal, forenede sig med den poetiske Kjærlighed til Middelalderen og til den christne Mystik. Istedenfor Schillers Rhetorik kom den Uhlandske Lyrik, Turnvæsenet udbredte sig og vakte Regeringernes Mistænksomhed; efter Kotzebues Mord kom Carlsbader-Beslutningerne og med dem Politisystemet. Paa Congressen i Verona blev dette mistænksomme Vogtersystem saa at sige optaget i den europæiske Statsret, og ved denne Leilighed skal Keiser Alexander have bebreidet Fredrik Wilhelm den 3die, at han endnu stedse taalte Frimureriet i sine Stater; til almindelig Forundring talte da Kongen ivrig Frimurernes Sag, ja kaldte dem sine bedste Undersaatter. Først senere bleve disse Ord bragte videre og udtydede paa forskjellig Maade, indtil man erfarede, eller det blev fortalt, at Kongen i den haarde Prøvelsestid, dengang han dybest bøiedes under det franske Aag, da hans Huus syntes nedbrudt og hans Gemalinde døde, selv var indtraadt i Ordenen. Vist er det, at Kongen kort før sin Død traf Foranstaltninger, der svarede til hine Ord; han fastsatte nemlig, at det store Broderskab i hans Stater skulde staae under særlig Beskyttelse af en kongelig Prinds, og han bestemte selv sin anden Søn til at beklæde denne Værdighed. Fra den Tid af har Prindsen af Preussen været den preussiske Frimurerordens Protector, medens Metternich og Keiser Nicolaus paa det strengeste overholdt Forbuddet mod Ordenen i deres Stater."

Saavidt den tydske Forfatter, der selv kalder sig Frimurer. Vi skulle tilføie den Bemærkning, at hiin Foranstaltning, som udgik fra Fredrik Wilhelm den Tredie,

ligesaa meget kan ansees for et Tegn paa Mistænksomhed som for Beviis paa kongelig Gunst og Bevaagenhed. Idet Frimureriet kom under det kongelige Huus og særlig under Prindsen af Preussen, var det med store Æresbeviisninger stillet under det høie eller allerhøieste Polities specielle Opsyn; det gik op i Staten og blev et Middel i Statsregeringens Haand. Naar Østerrig og Rusland ikke handlede paa samme Maade, saa viser sig her kun Forskjellen mellem de katholske Riger og den „protestantiske Intelligensstat"; hine forlange den blinde Lydighed, denne søger at skaffe sig Lydighed ved Hjelp af selve „Oplysningen". Tiltrods for alle Misbrug, hvori Preussen gjør sig skyldigt, tiltrods for det Hykleri, man driver med „Oplysningen", er der dog i Principet et Svælg mellem denne Stat og de katholske Magter, og standser blot Revolutionen med al dens Forvirring, vil man nok see dette sande Princip bære sine sande Frugter. Foreløbig er det næppe til at betvivle, at Prindsen af Preussen har høstet god Nytte af sin Stilling; man erindrer, hvorledes han blev forjaget fra Berlin, men hvorledes der stadig blev arbeidet paa hans Tilbagekaldelse, hvilken tæt Skare, der jublende modtog ham, og hvilken Magt han har over Armeen. Aarsagen hertil tør næppe søges alene i Prindsens personlige Egenskaber, og man tør nok antage om Frimurerordenen, at den ved Synet af Revolutionen og dens „Oplysning" har gjentaget Ordene fra 1793: „O, nei, Brødre, saaledes var det ikke meent!" og af Hjertet har sluttet sig til Revolutionens Modstandere, tilmed da Ordenens Love udtrykkelig forbyde den at forstyrre den offenlige Fred, reise sig imod den borgerlige Øvrighed, deel-

tage i Sammenrottelser eller Sammensværgelser mod Nationernes Vel. Men, skjøndt Frimurerne saaledes vise sig som gode Borgere, er Ordenen dog paany bleven forbuden i Østerrig — hvor man efter Marts 1848 havde taalt den — og dette er ganske naturligt, et Selskab for Oplysning bliver med eller mod sin Villie revolutionairt eller idetmindste farligt i den Stat, som nylig har ophævet Keiser Josephs saakaldte placetum regium* og igjen skjænket den katholske Geistlighed en Selvstændighed i Staten, som det forrige Aarhundrede berøvede den, en Selvstændighed, som vel i Virkeligheden let kan finde sine Grændser overfor den keiserlige Magt, men har en desto større moralsk Betydning og vidner om den Aand, der hersker i Staten, og om de Midler, hvormed man vil sikkre Herredømmet.

Altsaa i religiøs-ufrie Lande kan Frimureriet endnu have sin gamle Betydning og Opgave: at virke for Oplysning, Aandsfrihed og en mild, skjøn Verdensanskuelse; her finder Ordenen sine Modstandere og erholder et stærkt indre Liv netop ved at have Modstandere at bekjæmpe og blive sig sin moralske Magt bevidst. Selv om den bliver forbuden, og der altsaa ikke officielt tør afholdes Loger, bliver den dog ikke tilintetgjort; man har seet Beviis derpaa i Portugal, Spanien og i selve Østerrig: efter lange Trængselens Tider lyste i enkelte Mellemrum Tolerancens Sol, og pludselig var det, som om Logerne skjøde

* hvorved Geistlighedens Forhold til Rom blev underkastet Regeringens Overopsyn.

op af Jorden, der var øieblikkelig Medlemmer til at fylde dem. En særlig Stilling har Ordenen indtaget i Belgien, hvor den temmelig aabenlyst er optraadt som politisk Parti, nemlig imod den høie katholske Geistlighed og dens Parti-Interesser, og hvor Broderskabet oftere har havt Leilighed til, ved sin Velgjørenhed at vinde Folket for Fremskridts-Partiet. I de protestantiske Lande, hvor Frimureriet bliver beskyttet, synes selve Forholdene at maatte lægge Hindringer i Veien for en kraftig Virken i den gamle Frimureraand; thi naar Staten selv er en Oplysningens Stat, naar Pressen uhindret udbreder Kritikens og Forskningens Resultater, naar Poesi og Kunst paavirker det store Publikum og stræber efter at udvikle en ædlere og skjønnere Menneskeslægt, saa bliver der for de „Indviede" kun lidet, som de kunne betroe hinanden i Oplysningens Tjeneste; ved deres Sammenkomster maa Meget blive blot Formalitet, og sjelden vil Tørst efter Viden, Begeistring for et dulgt Ideal kalde nye Medlemmer til Samfundet. Dog turde endnu mangen smuk Opgave være stillet Logerne. Deels paavirke altid de „Indviede" hinanden; ethvert Selskab, hemmeligt eller offenligt, faaer en Characteer, en Aand, der gjør sig gjældende med en Art Myndighed over de Enkelte, og der behøves kun nogle faa virksomme, begavede og høittænkende Mænd for at give denne Fællesaand deres Præg. Dog, dette er kun noget Almindeligt, der, som alt bemærket, ikke særlig gjælder Frimurer-Ordenen. En mere speciel, gavnrig Virksomhed kunde være det anviist efter Ordene i dens Constitution: „Ogsaa ere vi Mænd af

alle Nationer og Sprog og ere afgjorte Modstandere af alle Statsstridigheder" — hvoraf synes at kunne fremgaae en Stræben, sigtende til at udjevne det Nationalfjendskab, der i de sidste Aar har gjort sig gjældende; i Ordenens overalt udbredte Broderskab er givet et fast Punkt, hvorfra de fjendtlig stemte Gemytter kunde blive ledede, et Tilknytningspunkt, som Politikeren ofte søger forgjæves. Vel kan Ordenen ikke optræde politisk og ikke føre Fredsunderhandlinger, og vel vil Ingen fordre en aabenlys Optræden af det hemmelige Selskab eller ønske at see en Stat reise sig i Staten; men den stille virkende, moralske og humane Magt turde man vente brugt. Endelig troe Nogle, at en rig Fremtid aabner sig for Ordenen gjennem de forstyrrede Samfundsforhold. I nogle Lande ere talrige Klasser lidenskabelig oprørte; fremdrevne af Begjærlighed, af retfærdige saavelsom overdrevne Fordringer, tørne de sig fraadende Bølger mod Statstilværelsen. Frimureriets gamle Fjende, Despotiet og Intolerancen, paakalder Jesuiterne for at lænkebinde disse Kræfter og gyde Bedøvelse over den menneskelige Aand. Her skulde Frimureriet optræde og i Kraft af sin Tro paa den sande Menneskehed, paa Frihedens og Oplysningens Magt, gribe Gemytterne, beherske dem med Frihed, frelse dem fra Jesuitismen. Man kan ikke nægte, at et tæt sluttet, næsten over hele Jorden udbredt, hemmeligt og dog controlleret Selskab virkelig kunde synes kaldet til at løse denne Opgave; men den stærke Tro og Begeistring, som hørte til for at kaste Selskabet ud i Kampen og føre det til Seir — hvor er den? Hvilke

end Ordenens Mænd monne være, saa staae de dog ikke udenfor Tiden og udenfor de Bevægelser, blandt hvilke de leve, tilhøre de Partier, som skulde bekjæmpes, ere grebne enten af Tidens Lidenskaber eller overvældede af dens Slaphed. Naar Alt kommer til Alt, ere vi ikke naaede videre end til St. Simons Mening: at en ny Religion eller en ny Begeistring for det Menneskelige maa komme og frelse Staterne og Individerne. Men forgjæves venter man en ny Aabenbaring: den har jo fundet Sted; Lægemidlet, som St. Simon paaviste, Kjærlighed til Næsten, er foreskrevet fra Arilds Tid af; Recepten er der, men Apotheket er der ikke; de Fleste søge Laboratoriet overalt undtagen der, hvor det egenlig var at finde: i deres eget Sind.

Det foran omtalte »Tugendbund« blev stiftet i Königsberg 1807, strax efter Freden i Tilsit. Det var egenlig ikke noget hemmeligt Selskab, havde ingen særegne Kjendetegn, Ceremonier eller desl., men kunde snarere i sin Oprindelse sammenlignes med vor Fiirskillingssubskription, naar man tænker sig denne forenet med de »danske« eller patriotiske Samfund. Øiemedet var at lindre Krigens Onder og hæve den preussiske Nationalfølelse. Men i det forkuede Land, der tilmed ved Freden næsten var blevet en Vasalstat af Frankrig, maatte det Sidste nødvendigviis komme til at betyde noget Særeget, især for de kraftige Gemytter, og virkelig forberedte man sig i Selskabets talrige Afdelinger til Forsøg paa at afryste Aaget. Navnlig discuterede man her de Planer til Almeenvæbning, der senere kom til Udførelse, og det Had, som hidtil havde bestaaet mellem Militaire

og Civile, blev her ved gjensidig Tilnærmelse forsonet eller
pet. Foreningen nød kongelig Opmuntring indtil 180
Schill foretog sine bekjendte Togter; den franske Regjerin
stod, at Planen var udgaaet fra „Tugendbund", og fandt
viis herpaa i den Omstændighed, at Schill havde været
lem deraf. Nu maatte Regeringen forbyde „Tugendb
men hemmelig vedbleve dog Medlemmerne at være foren
et fælleds Maal, ligesom Regeringen ikke med synderlig
overholdt Forbuddet. Ganske anderledes blev det efter B
seskrigen, Erindringerne om „Tugendbund" havde vedli
sig, der var stadig Cadres, hvoraf nye Selskaber kunde
nes, og den tydske Ungdom havde fordybet sig for meget i
det om den stærke, glorværdige Middelalder med dens h
lige Ret og hemmelige Selskaber, til at ikke den poetiske
set uvilkaarlig skulde gjøre sig gjældende i Virkeligheden.
mantiken krævede sin Ret, og snart kom de politiske Forh
og paatvang Ungdommen en farlig Hemmelighedsfuldhed. L
det neapolitanske Hof havde begunstiget og brugt Carbona
medens det opholdt sig paa Sicilien, men senere fornægted
saaledes fornægtede nu de tydske Regeringer „Tugend
eller rettere: den Frihedsaand og nationale Stræben,
havde levet deri, og stemplede Deelagtighed i de hemmelig
eninger, navnlig Burschenschaft-Forbindelserne, som Høifor
I Marts 1848 brød den forfulgte Lære seirrig frem, o
Staten og proklamerede i Heidelberg, Berlin og Fr
nøiagtig de Sætninger, som vare vedtagne i Tidsrumn
1815—19, og nu da de atter fornægtes og forfølges, ka
være sikker paa, at der atter er en hemmelig Stat i St

En Forening, der formedelst sin Oprindelse stod i
Forbindelse med Frimurerordenen eller idetmindste fik be
Tilvæxt blandt dens Medlemmer, da Ordenen selv ikke b
sig med Politik, er „Treubund". Strax efter Revolutionens 1
(1848), opstod i Provindserne en Mængde Selskaber, der
til Hensigt at tage Kongedømmets Parti og sætte en Da
mod Demokratiet. Disse Tegn paa en Stemning i Folke

neppe uden Indflydelse paa den Holdning, Hoffet troede at kunne indtage, og da endelig Ministeriet Brandenburg-Manteuffel aabent viste, at Regeringen havde baade Evne og Villie til at bekjæmpe Revolutionen, svulmede hiin conservative Bevægelse til en Strøm, der maaskee blev stærkere, end mange af dens første Ophavsmænd havde tænkt sig. Berlin, der hidtil havde været Demokratiets Sæde, traadte nu i Spidsen for den conservative Retning og dannede et Centrum for dens Foreninger. Da Demokratiet var overvundet og dets Førere enten fængslede eller flygtede, optraadte fjorten Berlinere, blandt hvilke to Grever, med en Indbydelse til et »Royalistenbund«, som to Maaneder efter, i April 1849, antog Navnet »Treubund für König und Vaterland«. I Juli s. A. talte Selskabet allerede 11,000 Berlinere; den store holdningsløse Masse, der havde jublet for Demokraterne, medens de havde Magten, sluttede sig nu til »Treubund«, især da dette havde laant nogle Ideer hos Demokraterne og lovede materielle Fordele, Skattenedsættelse, Gaver til virkelig Trængende, en forbedret Almueunderviisning o. s. v. I Selskabets Love, som en Tidlang bleve holdte hemmelig, var dets Formaal angivet at være: Folkets moralske Forbedring eller Forædling, Gjenoplivelse af Troskaben mod Kongen og det kongelige Huus, Befordring af alle Statsborgeres materielle Velfærd. Enhver »Fædrelandssøn« kunde blive optaget som Medlem, efter foregaaende Prøvelse, naar han lovede at virke for Selskabets Øiemed og betale idetmindste en Silbergroschen (c. 5 ß) maanedlig; andre Pengemidler erholdt Foreningen ved Indtrædelsespenge og ved »Foræringer«. I Spidsen for »Treubund« stod et Forbundsraad, der af sin egen Midte valgte Forbundsoverhovedet; hvo der blev valgt til Overhoved, er os ikke bekjendt, i Forbundsraadet præsiderede et Vice-Overhoved, kaldet Forbundsstormester. Medlemmerne vare deelte i tre Grader; de af første Grad vare kun i Almindelighed forpligtede til at fremme Selskabets Øiemed og adlyde Forbundsraadets Befalinger; de to andre Grader vare desuden forpligtede til at overtage Forbundets Embeder. Statuterne for-

skrev nøiagtig de Ceremonier, som vare at iagttage, naar Nogen blev optaget i første Grad: Forbundshallen er smagfuldt smykket; paa et Alter staae Fredrik Wilhelm den 3dies, Fredrik Wilhelm den 4des og Prindsen af Preussens Buster; over Alteret hænger en Rose, hvis Blade omgive et Hjerte, derover svæver den preussiske Ørn, som i sine Kløer holder et Baand med Paaskrift: „Mit Gott für König und Vaterland“; foran Alteret hviler en Løve, og Hallen er i det Hele rigt udstyret med brændende Kjerter og de preussiske Farver. Ved Døren staaer den Vagthavende. Naar Forbundets Embedsmænd have indtaget deres Pladser, siger Stormesteren: „Mine Venner og Medforbundne! Mødet er aabnet, lader os fortsætte det begyndte Værk med vort Valgsprog: Med Gud for Konge og Fædreland!“ (De Tilstedeværende gjentage Valgsproget). Stormesteren siger til den Vagthavende, at hvis Nogen venter i Forhallen og begjærer at indlades, saa er nu Øieblikket kommet, da de tør træde over Tærskelen. Den Vagthavende melder det til Ceremonimesteren. Denne ordner nu udenfor de nye Medlemmer, lader dem gaae To og To, Arm i Arm, til Tegn paa broderlig Endrægtighed; i Spidsen for Toget nærmer Ceremonimesteren sig Indgangen og slaaer et Slag paa Døren. Stormesteren siger til den Vagthavende: See efter, hvem det er, der begjærer at indlades. Den Vagthavende aabner Døren paa Klem og spørger: Hvo begjærer at indlades? — Ceremonimesteren svarer: Det er Trofaste. — Den Vagthavende lukker Døren og bringer Melding til Stormesteren; denne svarer: „Lad dem træde ind“, hvorpaa Ceremonimesteren høitidelig fører dem ind i Hallen og ordner dem i Rækker overfor Altret, medens der bliver sunget en Sang. Efter Sangen sige de ældre Medlemmer og Embedsmændene med dæmpet, høitidelig Stemme: „Velkommen i vort Forbund!“ Stormesteren holder en Tale, de nye Medlemmer aflægge det Løfte at ville være Kongen, det constitutionelle Monarki og Forbundet tro, de Tilstedeværende reise sig og raabe: „Held, Velsignelse og Hilsen fra tro og redelige

Hjerter til alle Mænd, der ere traadte til os som Medstridere for Guds Ære, Kronens Ret og Folkets Ret! Hil alle Forbundsmedlemmer!" Derpaa følge Haandslag og nye festlige Taler.

I Juli 1849 stiftede endvidere Grev Schlippenbach et »Treubund für Preußens Frauen und Jungfrauen«. Det havde især et velgjørende Øiemed, skulde hjælpe til at løse de sociale Spørsmaal, navnlig ved at skaffe fattige Børn en bedre Opdragelse. Men da det egenlige rette Hjertelav ikke var tilstede og man fuldt saa meget tænkte paa at vise sin »Gesinnung« som paa at bringe Offre, blev det kvindelige Treubund snart Gjenstand for Spot og vilde ikke ret trives.

Det mandlige Treubund fortsatte imidlertid sin Virksomhed og kom paa mange Maader i Strid med sig selv. Det havde udgivet sig for constitutionelt, men desuagtet fremkom i dets Midte (Juni 1849) en Petition til Ministeriet af det Indhold, at det var naturligt og fornuftigt, at det af Gud indsatte Regimente blev gjort gjældende med Vaabenmagt, hvorfor man ønskede, at før dette Regimente havde gjort Brug af sin Vaabenmagt og tvunget Alle og Enhver til at opgive de constitutionelle Forsøg, skulde ingen af Folket valgt Forsamling indkaldes. Senere kom der Splid mellem Forbundets Medlemmer, og der dannede sig to Treubunder, det ældre og det yngre; det ældre trængte ind i det yngres Møder og jog de Tilstedeværende fra hinanden; de to Fractioner opsloge Plakater paa Gaden og beskyldte deri hinanden for adskillige høist uskjønne Ting. Endelig blev der holdt en stor Generalforsamling, paa hvilken det nye Treubund blev forkjættret, og man sluttede nu Venskab og Forbund med de »katholske Foreninger«, som hidtil havde beskyldt Forbundet for Fiendskab mod Katholicismen; for at vise sit gode Sindelag optog man en Katholik i Forbundsraadet.

Endnu stærkere udartede Forbundet i Provindserne, navnlig i adskillige smaa Byer, hvor det havde Majoriteten paa sin Side; der bemægtigede det sig Politimagten og forfulgte sine demokratiske Modstandere med alle de Drillerier, som Spidsborgere kunne

17*

finde paa. I Danzig gik det saa vidt, at Kredsøvrigheden maatte skride ind og opløse en Forening, der mishandlede Demokraterne, ja endog skal have dræbt en Mand. Regeringen har senere givet Love mod Foreningsfriheden og derved tillige lagt et Baand paa Treubund og dets Afdelinger. — I saadanne Fjendsgjerninger som de her anførte vilde være mærkelige Tegn paa Stemningen, hvis Betydningen ikke for en stor Deel blev svækket ved den Erfaring, at ethvert seirende og herskende Parti altid finder voldsomme Tilhængere i den letbevægelige, uoplyste Masse.

Rigsdagen.

(Tilbageblik).

I.

Kort efter at Statsforandringen var foregaaet her i Danmark, viste det sig, at det nationale Parti havde ophørt at danne den compacte Enhed, der havde givet dets Opposition mod den forrige Regering saa megen Styrke. Det deelte sig fra nu af i tvende Partier, af hvilke det ene overveiende holdt sig til den nationale Fane, det andet derimod opplantede den demokratiske. Det af Christensen anførte Bondevenparti var ikke længer et uselvstændigt Tilhæng til Clausen, Lehmann o. s. v., som det før havde været, det optraadte som en Magt ligeoverfor Nationalpartiets Regering i Sommeren 1848, og det udøvede en stor Indflydelse paa Valgene til den første Rigsforsamling.

Paa samme Tid hævede det førmartslige Parti Hovedet; det havde vundet talrige Tilhængere navnlig i Kjøbenhavn, hiin Borgerstand havde ladet sig forskrække af den matte revolutionere Klang i Hippodrommøderne. Denne Omstændighed bragte det nationale Parties tvende Bestanddele paany nærmere til hinanden, og Resultatet af denne Tilnærmelse blev den af gjensi-

dige Indrømmelser opstaaede Grundlov, et Værk af Centrum og Bondevennerne, mod hvilket det førmartslige Parti protesterede til det Yderste.

Men Enigheden mellem disse Partier strakte sig heller ikke længere end til Antagelsen af Grundloven, som hver især tænkte at benytte i ganske forskjellige Øiemed; det ene Parti — det egenlig nationale — haabede ved Rigsdagens Medvirkning at kunne faae sit gamle politisk-nationale Program udført trods de Hindringer, som udenfra og indenfra maatte optaarne sig derimod. Man seer dette af en for længere Tid siden i Schouws Tidsskrift aftrykt anonym Artikel saavelsom af Biskop Monrads Valgtale. Det andet Parti vilde benytte Grundloven til den indre Reforms Gjennemførelse, og interesserede sig kun for en saadan Afgjørelse af Fredsspørgsmaalet, som bedst maatte egne sig til at fremme dette Hovedformaal.

Ved Valgene til den nuværende Rigsdag fik dette Parti den afgjørende Overvægt i Folkethinget. Det reen nationale Parti var foreløbig indskrænket til at spille en conservativ Rolle, saalænge Fredsunderhandlingerne ikke bleve bragte paa Bane. Det kom derved til at gjøre fælleds Sag med de svage Rester af det førmartslige Regeringsparti, som endnu forefandtes paa Rigsdagen.

Intet af de to Hovedpartier ansaae imidlertid Tidspunktet for gunstigt til selv at gribe Roret. Begge gik ud paa at faae Regeringen, som den var, til at handle i deres egen Interesse og efter deres egne Synspunkter. Begge skiftedes de til at forsvare og angribe Regeringen, eftersom den mere eller mindre fjernede sig fra deres

respective Formaal. Monrad forsvarede Regeringen mod Bondevennernes paatrængende Fordringer, Tscherning tog begge Krigsministrene i Forsvar mod de Klager, som Martspartiet førte over deres Administration.

Regeringen maatte under saadanne Omstændigheder befinde sig i en yderst bekvem Stilling, hvoraf idetmindste Finansministeren og Marineministeren forstode at benytte sig. Sponneck har med Held ført forskjellige Skjærmydsler snart med det ene, snart med det andet Parti, han har railleret over Tschernings vidtløftige Viisdom, trodset Kriegers og Monrads Angreb, affærdiget Grundtvig med souverain Ringeagt. Marineministeren, hvis formartslige Sympathier i lige Maade maatte fjerne begge Partier fra ham, har fundet en fast Støtte hos Bondevennerne mod de Nationale, og slaaet sig igjennem i tre Træfninger (Lodsloven, Interpellationen og Finantsbudgettet). En Minister kan kun geraade i Fare, naar han samtidig trodser begge Partier, som Tilfældet var med Krigsministeren, da han fældede den umotiverede Dom over Finanscomiteen, som er sammensat af begge Partiers meest fremragende Personligheder. Dog kom det ikke videre end til Repressalier i Ord.

Regeringens Stilling vilde vistnok ikke have været saa bekvem, hvis den Majoritet, som Bondevennerne unægtelig fra Begyndelsen af kunde disponere over, havde været ledet af Mænd, der havde sat sig bestemte Formaal paa alle Politikens Gebeter. Men dette var ikke Tilfældet med Tscherning og Christensen. Den Ubestemthed og Raadvildhed, som de viste med Hensyn til Afgjørelsen i den udenlandske Politik, maatte gjøre Majo-

Ritteri vælende og lade en Deel af den Ulive e
Bytte for dem, der speculerede i Udenrigspolitiken.
jorteten blev derfor i mange Tilfælde uberegnelig, hel
snart til den ene, snart til den anden Side og det
ofte Regeringen, som afgjorde Balancen med en forel
Erklæring.

En egentlig Opposition har altsaa ikke kunnet d
sig, men ligesaalidet noget paalideligt Regeringsp
Det Characteristiske ved Situationen ligger i Partie
Usikkerhed og gjensidige Mistillid, det i de fleste
fælde skaffer den Mening Seiren, som Regeringen u
støtter. Dog skal det ikke nægtes, at enkelte Mi
undertiden ere komne tilkort. For ikke at tale om Cu
ministerens bekjendte Nederlag, maae vi minde om
Justitsministeren har maattet tage Giftloven tilbag
finde sig i en heist ubekvem Tilsætning til Lover
Jødets Adgang her til Landet, hvorved denne Lov eg
erklæres for overflødig. Presseloven har stødt pa
saa ugunstig Modtagelse i Folkethinget, at den sikker
vil komme derfra uden betydelige Ændringer. Inden
ministeren blev nylig af hele Statsraadet gjennem Fi
ministeren givet til Priis i Hartkornssagen. For
Finansministeren, der med stor Behændighed forstaa
bevæge sig imellem Partierne uden at binde sig til r
er det kun de Ministre, hvis Fratrædelse vilde blive
bud paa en almindelig Forandring i Cabinetspoli
eller paa en fuldstændig Opløsning af Cabinettet, der
løbig kunne siges at staae fast. Disse ere Udenrigsminis
Krigsministeren og Marineministeren. Angrebene
disse ledes i og udenfor Rigsdagen af Centrum, og

Fratrædelse vilde blive Signalet for Centrum til at gribe Roret. Men det er just Forudsætningen om denne Ambition hos Herrerne af Centrum, der berøver dem Majoriteten, naar det handles om deres egentlige Hjertensanliggender. De have kunnet opløse en anden Majoritet med raadvilde Ledere, men de have ikke kunnet skaffe sig nogen selv. Monrad er navnlig Gjenstand for en afgjort Mistillid, og de Andre, hvor dygtige de end ellers kunne være, ere for ubetydelige Politici til at kunne operere paa egen Haand. Dertil kommer desuden, at dette Parti ikke vover aabent og ligefrem at optræde med sin Politik mod de Ministre, som det har mistænkt for ikke at dele dets Anskuelser. Det søger at komme dem tillivs ad Gjenveie, at trætte dem ved allehaande Smaaangreb, hvad der næsten paatvinger Folk den Formodning, at disse Herrer ikke selv have Mod til uforbeholdent at udtale deres politiske Overbevisning, uagtet det sandelig ikke har manglet paa Leilighed dertil, navnlig i den senere Tid. Monrad har holdt mange og vidtløftige Foredrag om mange Slags Gjenstande, men om Udenrigspolitiken har han ikke sagt Andet, end at det er Ministeriets Opgave at skaffe os en Fred ɔ: en Fred efter hans Ønske. Det synes at have været hans Plan ved hans øvrige parlamentariske Optræden at hverve en Majoritet og da med denne at dictere Regeringen sin Politik. Da dette ikke hidtil har villet lykkes, iagttager Monrad den samme Taushed om Fredsunderhandlingerne som Tscherning; det er kun Grundtvig, som seer sig istand til at omtale denne Sag uden alle Hensyn, fordi Grundtvig nemlig ikke har noget særligt Formaal og kun vil vise, at han er en Dannemand.

Monrads conservative Optræden vilde maaskee have kunnet skaffe ham, om ikke en Majoritet, saa dog et betydeligt og imponerende Parti, naar han ikke var mistænkt for Herskelyst, og naar ikke hans nationale Antipathier mod Tydskerne truede med at gjøre enhver Fred umulig. Men nu træffer det sig saa uheldigt, at det ikke er i den egenlig conservative Leir at Sympathier kunne opdrives for Martspolitiken, hvad der tvertimod vilde være lettere at erhverve i den modsatte Leir, som Monrad har stødt fra sig ved sin conservative Tendens og sin Rivaliseren med Tscherning. Forsaavidt altsaa Tilfredsstillelsen af Ærgjerrigheden og den nationale Antipathi ere Monrads Hovedanliggender, Conservativtendensen derimod kun Middel og underordnet Liebhaveri, da maa denne Politikers Optræden paa nærværende Rigsdag ansees for aldeles mislykket. Det egenlig conservative Parti vil aldrig anerkjende ham som Fører, og det reen nationaldoctrinære er for svagt, siden det har skilt sig fra det demokratiske eller Tscherning-Christensenske.

C. C.

Dagbog.

D. 20. Mai.

Det preussiske Ministeriums Organer have yttret sig med Stolthed og Selvtilfredshed angaaende Fyrstecongressen i Berlin; de have omtalt den Høihed og Pragt, som nu var samlet om Preussens Konge, og som viste den preussisk-tydske Unions store Betydning, og navnlig have de udhævet hiin fyrstelige Glands omgiven af straalende Bajonetter og Pikkelhuer som Modsætning til den østerrigske Congres i Frankfurt, hvor nogle simple Ministre kom sammen, uden at have det Allerringeste at straale med, ret som matte Skygger, der vilde kappes med Berlins Sol og dens Fixstjerner. Men efter nogen Tids Forløb har det viist sig, at der maa være noget aandeagtigt Manende ved Skyggerne i Frankfurt; thi istedenfor at disse matte, ikke-skinnende Væsener smukt skulde have dreiet sig som Drabanter om Berlin og laant Lys og Varme derfra, seer det Under, at Berlins Sol dreier sig om Frankfurt, at Fyrstecongressen enes om at sende Gesandter til disse Ministre. Sidstnævnte optræde unægtelig ogsaa med en vis overraskende Myndighed, ret som om de vidste Mere om Fyrstecongressens inderste Tanker end de ministerielle preussiske Blade; saaledes have de ifølge de sidste Efterretninger, constitueret sig som den gamle Forbundsdags Plenum og erklæret, at de Stater, der ikke inden en bestemt Tidsfrist indfandt sig, vilde være bundne til de Beslutninger, man fattede i deres Fraværelse. Det tilsyne-

ladende Ubegribelige forsvinder, naar man husker, at i Frankfurt er samlet Befuldmægtigede fra Østerrig, Bayern, Würtemberg, Sachsen, Hessen-Darmstadt o. s. v., medens den mægtigste Fyrste, der indfandt sig i Berlin, var Storhertugen af Baden (den preussiske Hærs Vasal) og Resten Smaafyrster, hvis Personer maaskee kunne fylde meget ved en Congres, men hvis Stater ikke tynge synderlig i Vægtskaalen, saasom Brunsvig, Waldeck, Reuß-Greiz, Reuß-Schleiz, Schwarzburg-Sonderhausen, Anhalt-Dessau, Mecklenburg-Strelitz, Schaumburg-Lippe &c. Det fortjener ogsaa at erindres om denne Fyrstecongres, hvad et berlinsk Blad ganske naivt fortæller i Anledning af Communalbestyrelsens Audiens hos de durchlauchtige Herskaber: »De fleste af Fyrsterne bare preussisk Uniform, saa at det vilde have seet ud, som om man befandt sig mellem høie Officierer af vor Armee, hvis ikke de talrige Ordensstjerner havde staaet i Strid med denne Formodning.« — Den preussiske »Nationalaand« ɔ: den gammel-preussiske Selvfølelse, bliver vistnok tilfredsstillet ved disse »Resultater«, der vidne om Udvidelsen af Preussens Magt; for denne Priis ville Stockpreusserne gjerne følge deres Konge og lukke et Øie for adskillige Skuffelser, Hs. Majestæt har beredt dem paa andre Punkter. — Ret mærkelig er den Efterretning, at Demokraterne, der hidtil have vægret sig ved at deeltage i noget Valg, nu have besluttet sig til at tage Deel i Communalvalgene; det er aabenbart Tegn paa, at man nu ved en fornuftig Fremgangsmaade kan faae Revolution og Reaction sluttet og begynde Reformen — forudsat naturligviis, at Intet indtræffer, der paany vækker Lidenskaberne, saasom en alvorlig Kamp ved Elben eller Udbrud hiinsides Rhinen.

Den 22. Mai.

Man kan ikke nægte, at Frankrig er blevet behandlet idetmindste uhøflig af Lord Palmerston. Den ædle Lord havde et Mellemværende med Grækenland eller maaskee rettere: med Rusland og hele Orienten. Det var ham henad dette Foraar

af Vigtighed at vise Englands Magt, og hertil benyttede han nogle Penge-Fordringer, der ikke engang vilde kaldes betydelige, naar der var Tale om en Afregning mellem to Bankierhuse. Frankrig tilbød at ville mægle venskabelig mellem Parterne og tilveiebringe en passende Overeenskomst om bemeldte Pengesummer. Lord Palmerston tænkte: Der kommer nu denne Person og vil stadig spille Stormagt, skjøndt Vorherre veed, at det daglig gaaer tilagters med ham; hvor han har Noget at gjøre, prostituerer han sig, især har han da rodet sig ind i de italienske Anliggender og kan ikke komme ud med Ære, nu vil han her være en værdig, ophøiet, fornuftig Mellemmand. Imidlertid, han hører nu indtil videre til Stormagtfamilien, det er ikke værdt uden Videre at bede ham skjøtte sig selv — hvad skulle vi nu gjøre ved hans Paatrængenhed? — Lord Palmerston fandt et passende Middel: Først henholdt han Underhandlingerne, gjorde det nødvendigt, at hans egen Agent, Hr. Wyse, og den franske Agent, Hr. Gros, gjentagende maatte forespørge sig i London og Paris, og der er langt fra Athen til London og Paris; Tvangsforholdsreglerne imod Grækenland blive imidlertid daglig mere besværlige, og Hr. Wyse talte stadig om, at han let kunde komme i den høist ubehagelige Nødvendighed at anordne et Bombardement. Endelig kom det i London til directe Forhandlinger mellem Lord Palmerston og den franske Gesandt Hr. Drouin de L'huys; man enedes om en Afgjørelse, hvorved England slog lidt af. Courerer fore afsted for at overbringe den glædelige Efterretning; men — den engelske Coureer havde underveis aldeles uopsættelige Forretninger at udføre baade i Berlin og Wien og blev derved opholdt, og imedens han var underveis, vidste Hr. Wyse alligevel, hvorledes Sagerne stode, og fik ved paany og med Heftighed at begynde Tvangsforholdsreglerne Kong Otto til at give fuldstændig efter og indromme alle Englands Fordringer — 24 Timer efter kom Courereren og bragte de gunstigere Betingelser, der vare undertegnede i London, og som Kong Otto vilde have erholdt, hvis han havde holdt ud et Døgn endnu. Forskjellen er ikke stor, maaskee nogle

tusinde Drachmer; men for England er det en stor Binding med Hensyn til Orienten at have tvunget Grækenland til at give fuldstændig efter, tiltrods for Rusland og tiltrods for fransk Mægling. Nu staaer jo rigtignok tilbage, at Frankrig er fornærmet; men det er en Fornærmelse, som mere kan føles end klarlig bevises, og man kan da ikke være bekjendt at begynde en uoverskuelig Krig for den Sags Skyld, skjøndt den vistnok efterlader en Braad. Interessant er det Indtryk, som Efterretningen gjorde i Paris; da Udenrigsministeren meddeelte Nationalforsamlingen, at den franske Gesandt var tilbagekaldt, og altsaa antydede et Brud, lød høit Bifald fra høire Side, fra de samme Mænd, der under Ludvig Philip ivrig havde forsvaret den fransk-engelske Alliance og fundet sig i mange mindre og større Ydmygelse, som dette Venskab kostede Frankrig. Ogsaa venstre Side yttrede sit Bifald, som der overhovedet et Øieblik i Folket viste sig en stærk og almindelig Følelse, man kunde maaskee sige: en Glæde over, at der frembød sig en ydre Fjende, imod hvem alle Franskmænd kunde enes, saa at man blev fri for den feberagtige Tilstand og for den uskaansomme Regerings rastløse Indgreb i Borgernes Frihed. Men i næste Øieblik indsaae man klart nok, at en Krig med England kun vilde bringe Frankrig nye Ulykker, og at man ved at fjernes fra England kun blev kastet over imod Rusland og bragt det russiske System nærmere. Man kunde ikke engang hengive sig til den Tro, at Regeringen spillede en lille Comedie og søgte at henlede Folkets Opmærksomhed paa ydre Forhold for i Ro at sætte sine reactionaire Planer igjennem indenlands; thi Regeringen ønsker aldeles ikke Ro, denne besynderlige Regering vil have indre Kamp, vil have Udgydelse af Borgerblod for at faae Anledning til fuldstændig at gjennemføre Reactionen, og den besynderlige Ludvig Napoleon staaer i Spidsen for denne Regjering, hvis hele Stræben consequent maa gaae ud paa at faae Bourbonner eller Orleans tilbage. Saa begyndte man altsaa efter faa Timers Hvile forfra. Regeringen fortsætter sin udfordrende, irriterende Fremgangsmaade, endeel af Soci-

allierne fortsætte deres hemmelige Forberedelser til »Anarki«, og Oppositionens dygtigste Mænd fortsætte deres Bestræbelser for at holde Folket roligt, vænne det til at holde sig paa Lovens Grund. Det Sidste har Noget ved sig, der er baade imponerende og rørende. Det stærke Folk vaander sig under de Lidelser, det selv har nedkaldt over sig; det revolutionaire Frankrigs eneste Vaaben, eneste Udsigt til Frihed er Maadehold og Ro, igjennem Selvbeherskelse skal det udsone sine Revolutioner og i Virkeligheden blive frit. I Aaret 1852 skal det vælge en ny Nationalforsamling og en ny Præsident; har det havt Taalmodighed saalænge, da vil pludselig den lovlige souveraine Magt være givet i dets Haand — vil det have Taalmodighed saa længe?

☞ Jeg beder mine ærede Abonnenter ikke have Noget imod, at jeg paa en kort Tid gjør en Reise, tildeels i Udlandet. Hvad der resterer af dette Kvartal*, vil jeg hjemsende og lade omdele, og skulde den Uregelmæssighed, hvormed dette naturligviis maa finde Sted, strække sig ind i næste Kvartal, saa tør jeg maaskee haabe, at dette ikke vil gjøre Skaar i den Velvillie, man hidtil har viist „Nord og Syd". Jeg tilstaaer beredvillig, at en saadan Reise eller Ferie — især i denne tunge Tid, hvori Intet skeer, men Meget forberedes — er mig nødvendig, hvis jeg paa en tilfredsstillende Maade skal fortsætte min Skribentvirksomhed.

Red.

* Der er til Dato i 6 Numere leveret 17 Ark; der resterer altsaa kun ca. 3 Ark, hvis vi skulle holde os meget nøiagtig til Aftalen (ca. 20 Ark quartaliter).

Udgivet den 24de Mai.

En historisk Anmærkning til Valpladsen ved Idsted.

Der er nok ikkun faa Steder i Slesvig, hvor man ikke i Fortiden har kjæmpet om Landet; det store og blodige Slag ved Idsted, er blevet leveret paa den samme Valplads, hvor bl. A. Magnus den Gode slog Venderne Aar 1043. Denne Kamp benævnes Slaget ved Skottborg paa Leirskov Hede, og i den gamle Fortælling omtales Hedeby (Slesvig) som liggende i Nærheden, ligesom Lyrskov nævnes i vor Armeeberetning som et af de Punkter, hvorover Striden gik. Bemeldte Slag paa Leirskov Hede hører til et interessant Tidsrum i vor Historie. Ifølge mindelig Overeenskomst havde den norske Kong Magnus den Gode efter Hardeknuds Død forenet Danmark og Norge; men da Knud den Stores Søstersøn Svend Estridsen kom til ham, fattede han en saadan Yndest for denne, at han besluttede at gjøre ham til Jarl eller Statholder i Danmark. „Dette", siger Holberg i sin Danmarks Historie, „mishagede den gamle norske Minister Einar Tambeskjælver"; men Mag-

nus lod sig ikke rokke i sin Beslutning, enten han nu virkelig var saa indtagen i Svend og forblindet af dennes indsmigrende Væsen, eller han tillige ansaae det for klogt at lade Danmark styre med nogen Selvstændighed under en dansk Jarlesøn af kongeligt Blod, samt stolede paa, at Svend var en Mand, hvis Ærgjerrighed man bedst kunde gjøre uskadelig ved Høimodighed. Svend svor Magnus Troskabsed, men neppe var han kommen til Danmark, før han gjorde Opstand, og efter al Rimelighed var det de Danske, der ligesaa meget æggede ham, som han de Danske; thi saa kort efter Knud den Stores vældige danske Herskermagt maatte det falde dem dobbelt tungt at staae under den norske Kongehøihed, istedenfor at beherske Norge. Man seer ogsaa tydeligt af det, som nu skete, at Svend i Virkeligheden stod i Spidsen for en Folkesag. Krigen varede i fire Aar, Svend blev bestandig slaaet og maatte flere Gange flygte ud af Landet, men kom bestandig tilbage og fandt bestandig nye Hære; hvor mild og høimodig Kong Magnus end var, maatte han dog anvende haarde Midler for at tvinge det urolige Folk navnlig i Skaane, Sjælland og Fyen, men saasnart han var borte og Svend lod sig see, ilede Folket dog til denne, ubekymret om, hvad Straf der atter vilde følge paa. For Folkets Instinct og trodsige Selvfølelse havde det ingen Betydning, at Magnus var en langt større og ædlere Personlighed end

Svend, ja, at han med mere Omhu end denne sørgede for Landets Vel. Under det første Tog, som Magnus gjorde imod Svend, forjog han ham uden alvorlig Kamp, men da han derpaa havde hjemsendt en stor Deel af sin Hær og med faa Normænd opholdt sig i Jylland, erfarede han, at Svend var kommen tilbage, og samtidig kom det Budskab, at en stor Hær af Vender var brudt ind over Elben. Da gik Magnus ikke imod Svend, men imod Venderne; foruden Jyderne, der stillede Mandskab, havde han nogle brunsvigske Hjælpetropper, og med sin lille Hærmagt leirede han sig mellem to Søer paa Leirskov Hede. Natten før Slaget syntes det ham, at hans Fader, Hellig Oluf, kom til ham og bød ham være trøstig og lovede ham Seir, og da han om Morgenen fortalte dette til sine Mænd, bleve de saa frimodige, at de ihjelsloge 15,000 Vender — — eller Holsteen-Gottorpere maa det vel nu hedde, siden Nogle have begyndt at indføre den Skik, at Historien skal passe efter Øieblikkets Behov og blandt Andet vise, at vi fra Arilds Tid have stridt med Holsteen-Gottorperne, omtrent som Aserne med Jætterne, at dette er vor Skjæbne, og at det er disse „al vor Ulykke kommer fra“. Ifølge heraf er det en Feil ved den foranstaaende korte historiske Beretning om Magnus og Svend, at den holder sig til Sandheden og ikke er benyttet saaledes, at Magnus den Gode bliver en Schleswigholsteiner og Arvefølge-Fordreier, Svend Re-

præsentant for Legitimiteten og Wiener-Tractaterne (eller omvendt), paa det at Folket her som i hele sin Fortid skal see et uforanderligt Billede af Et og det Samme. Blandt de mange Exempler paa en saadan Afbenyttelse af Historien er „Grevens Feide“ af P. P. Vi erindre, at han blev sat i Rette af „Kjøbenhavnsposten“, fordi han havde givet denne demokratisk-reformatoriske Kamp et ny-patriotisk Tilsnit. Saa fremstod her P. P., slog sig for Brystet og sagde: Er det en Synd, jeg der har begaaet, saa tilstaaer jeg den, Nutidens store Kamp har grebet mig, hvo der er reen, kaste den første Steen! Og Publikum gav sig (formodenlig) til at raabe: Den brave Mand! og vilde ikke vide af, at et stort og poetisk Afsnit af dets Historie var blevet til en Skifting i Literaturen. Et andet Exempel er Carl Bernhards sidste Værk „Krøniker fra Erik af Pommerns Tid“. Forf. lader bl. A. en Datids Pige tale om Hertugdømmet Slesvig, ganske som vore unge Damer nu tale, det feilede blot, at hun skulde brodere et Tæppe til Bazaren i Rosenborg Have. Det Urigtige i Værkets Aand og Tone bestaaer overhovedet deri, at det fremstiller Fortidens Bevidsthed og Anskuelsesmaade som nøie svarende til vor, tilintetgjør det Perspectiv, der holder Begivenhederne i deres rette Omrids, forhindrer os fra at see og troe paa den Udvikling, der gjennem Tiderne foregaaer saavel med den Enkelte som med hele Statslivet. Det Skjønne i historiske Fortællinger eller „Krø-

niker" bestaaer i at anvende de rette Farver, hvori Tiden bryder sig, og dog lade Folkets evige Aand, dets Stræben og uforanderlige Særkjende skimte igjennem det Timelige, der stadig forgaaer i nye Former. Naar Carl Bernhard i Begyndelsen af sit Værk opstiller og paatager sig at bevise den Sætning, at Intet er Nyt under Solen, saa have vi kun at svare, at Carl Bernhard for sit Vedkommende kan sige det med stor Ret.

Hvad der kan gjøre Erik af Pommerns Tid overmaade interessant og belærende, er en Fremhæven af Forskjellen ved Siden af den mærkelige Lighed, den har med vor Tid. For at have Ro til at forfølge sine skandinaviske Planer havde Dronning Margrethe Aar 1386 (og 1392) forlehnet den holsteenske Grev Geert, den kullede Greves Sønnesøn, med Hertugdømmet Slesvig, og det paa saadan Maade, at der syntes at være givet Bestyrkelse for den Bestemmelse, som skal have været indeholdt i Constitutio Waldemariana*, nem-

* Hertug Valdemar, en Sønnesøn af den Valdemar, som danske Læsere nok kjende meest af Ingemanns Roman „Erik Menveds Barndom", blev paa den ulykkelige Christopher den 2dens Tid gjort til Konge af Danmark, men skjøndt han tildeels blev kaaret af Folket, var det dog egenlig Grev Geert, der indsatte ham og brugte ham til at give Forskrivninger paa Danmarks Begne, blandt Andet „den Valdemarske Constitution." Men end ikke dengang blev han anseet for en virkelig Konge, — som han da heller ikke blev kronet — og uden videre Ceremoni ophørte han at

sig at Slesvig ikke mere skulde tilhøre Riget Danmark. Margrethe indsaae snart, at hun havde begaaet en stor

---

bære Navnet, naar Greverne fandt for godt, blev saa atter Konge, naar de skulde have en Underskrift, fik igjen Lov til at gaae, naar de ikke behøvede ham længer. Derfor regnes han ikke til de danske Konger, og Valdemar Atterdag bliver kaldt Valdemar den 3die. I ethvert Tilfælde have senere Tider forandret og tilintetgjort det 14de Aarhundredes Statsret, og jeg tilstaaer, at jeg kun er kommen til paany, vistnok efter Læsernes Formening til Overflødighed, at beskjæftige mig her med denne Sag derved, at en fransk Journalist, der ivrig tager vort Parti, kom til mig og bad om Oplysning angaaende Constitutio Valdemariana, med hvilket lærde og dunkle Ord Schleiden chicanerede ham i Assemblée nationale, Courier français og Moniteur du soir. Jeg har bedet ham, hvis Leiligheden paany skulde gives, at sige til det franske Publikum: Messieurs, her kommer en Mand og taler til Dem om en Kong Valdemar den 3die og hans Constitution med Hensyn til Slesvig. Denne Kong „Valdemar den 3die" er en grec, en af dem, der tage Folk ved Næsen paa den høist farlige Maade, som kaldes vol à l'américaine. En agtværdig Borgermand i Paris gjør en Reise f. Ex. til Guadeloupe eller Californien, og i hans Fraværelse kommer en anden Mand, udgiver sig for ham, tager hans Boutik, hans Kone o. s. v. Hvis jeg tager Feil og dette ikke kaldes vol à l'américaine, saa kan det kaldes vol au Waldemar. Her kommer nu det Besynderlige til, at Manden i levende Live var en ret ærlig Mand, der saae, at han havde taget Feil af Boutiken, og gik sin Vei med mange Undskyldninger, og først som Spøgelse er han bleven den Person, han nu er, hvilket dog ikke maa forundre Dem, Messieurs, eftersom den tydske Politik er saa spøgelseagtig og gaaer gjennem Nøglehuller. Ville de nøiagtigere vide, hvem og hvad han egenlig er, saa skal jeg ogsaa sige Dem det, og jeg beder alle vore lærde Historikere om at see efter og modsige mig, hvis jeg forvansker en Tøddel. Han var i sin

Statsfeil, og søgte paa en klog og lempelig Maade at faae Slesvig tilbage. Hertil vare Omstændighederne

---

Tid tilligemed sine Beskyttere ganske det Samme, som Hertugen af Bedford eller hans Myndling Henrik den 6te var hos os, medens Carl den 6te skulde være Konge. Den stakkels Carl den 6te vidste mangen Gang om Morgenen ikke, hvor han skulde dinere; men dog var han Konge, og hvor megen Fedme end Engelskmændene toge af Landet, kunde de dog ikke faae en Draabe Olie, der havde Kraft til at salve en anden Konge. Vi have ikke medtaget og beholdt nogen Bestemmelse i vor Statsret, hidrørende fra hine Fremmede, og dersom man nu kom og sagde os, at Rouen eller Belleville, eller hvad de ville, dengang havde faaet en Constitution, som skulde agtes, saa vilde vi føre Gesandterne ud at give Forestillinger blandt Tusindkunstnerne i Champes Elysées, vi vilde give dem et Bæger, en Tryllestok og en stor Trompet, den sidste til at hidkalde det godtroende Publikum og lokke det Souskykker af Lommen. De kunne ogsaa, naar de ville være meget artige, sammenligne hiin Waldemar med den Mand, som under den sidste Revolution blev kaldt af Nogle Central-Johan, af Andre Johan uden Land, af Andre igjen Johan uden Vand (det Sidste nemlig fordi han decreterede en Flaade, men først ikke havde Skibe, og dernæst, hvis han og havde faaet Skibe, dog ikke havde Vand til at sætte dem i). Bemeldte Johan har været til, derpaa giver jeg dem mit Ord, jeg har selv seet det i Aviserne; han vil leve i Historien som en Curiositet; men skulde han have trukket en Vexel paa Fremtiden, saa vil jeg nok see den Mand, der udbetaler Summen. Jeg beder desaarsag mine ærede Colleger af Assemblée Nationale etc. om at slaae en Streg over deres Valdemar den 3die, og lad os saa tale om fornuftige Ting, saasom hvad der er Frankrigs Interesse i den slesvigholsteenske Sag; thi ethvert Folk bør i Politiken handle efter sin Interesse, og den sande Politik er den Kunst at bringe sin Fordeel i Samklang med Retfærdigheden.

hende gunstige, da Hertug Geert omkom og hans Enke Elisabeth kom i Strid med sine Slægtninge. De to Damer nærmede sig venlig hinanden; Margrethe laante Elisabeth Penge og fik til Pant det ene Stykke af Slesvig efter det andet; de tvende Kvinders Forhold til hinanden maa have været endeel besynderligt, med en forstilt indbyrdes Hjertelighed og Fortrolighed forfulgte de gjensidig deres lønlige Planer; havde Dronning Margrethe meest af det Pantheragtige, List med Styrke, saa var Hertuginden snild som en Kat, bløb og øm for sine Børn, underfundig i sin moderlige Politik, der kun gik ud paa at vare dem deres juridiske Ret, indtil de bleve voxne og kunde hævde den med Sværdet. Tilsidst havde Dronningen faaet hele Slesvig med Undtagelse af det faste Gottorp Slot, der beherskede den sydlige Deel, i al Hjertelighed havde Hertuginden lovet at overlevere hende ogsaa dette Slot, hun kom for at tage det i Besiddelse; men da skal den lille venlige Hertuginde have havt den Plan at bemægtige sig den store Dronning, nok er det: de saae paa hinanden med tindrende Øine, vege tilbage for hinanden og vare siden den Tid Fjender. Dronning Margrethe holdt dog endnu Alting nogenlunde fredeligt og fik sluttet en Overeenskomst paa 5 Aar, i den Tanke at benytte Tiden til en lempelig Politik; men da hun døde, „begyndte Erik af Pommern at bryde Alting overtvers“, vægrede sig ved at underhandle, „holdende det

for en Uanstændighed, at en Konge over tre Riger skulde negotiere med nogle Smaafyrster". Han lod Greverne, Elisabeths Sønner, af danske Dommere frakjende al Ret til Slesvig og udstedte en Erklæring, hvorved han incorporerede det i Danmark. Her kan man finde en mærkelig Overeensstemmelse med vor Statsklogt fra 1848, Erik af Pommern var sin Tids Martsministerium, fulgte den Politik, som han antog nødvendig for Riget, men havde tillige en overordenlig stor Magt til at gjennemsætte sine Planer, selv om de uforsigtig krænkede Formaliteterne. De holsteenske Grever begyndte Striden med en Pennefeide og beviste med stor Lærdom, at deres Fader var bleven belehnet med Slesvig efter tydsk Ret, og at Hertugdømmet tilkom dem som arveligt Lehn. Men iøvrigt viser Striden sig væsenlig som en Kamp mellem Personligheder, ikke som en Nationalstrid, det er høist urimligt at indlægge vor Tids bevidste og reflecteerte Fædrelandskjærlighed eller de Kundskaber og den Trang, som Pressen nu har udbredt i Folket. Erik er den, der for Danmarks Vedkommende fører Krigen som en hans Ære og personlige Magt vedkommende Sag. Da den sælsomme Konge har faaet keiserlig Stadfæstelse paa sin Ret, troer han den hellige Grav vel forvaret og reiser med Papiret i Lommen til Palæstina istedenfor at gaae hjem og bringe Keiserens Ord i Udførelse; imidlertid tage de Danske sig Intet for. Patriotismen

viser sig i denne Periode, efter Christopher den 2dens Ulykkestid, især som Lokal-Patriotisme; da Kjøbenhavn trues, bliver Kongens Sag Befolkningens Sag. Paa den anden Side var Folket i den krigsførende Deel af Tydskland ikke imod Danmark; da Hansestæderne have gjort fælleds Sag med Greverne, gjør Folket i flere Hansestæder Oprør, dræber Borgemester og Raad og forlanger Fred. De politiske Førere ere derimod haardnakket for Krigen, fordi Kongens Magt er altfor stor og truende, naar han foruden Danmark, Sverrig og Norge ogsaa har Slesvig og kan gjøre sig Holsteen underdanig. I Tydskland ønske Keiseren og flere fyrstelige Herrer at faae Freden istand for at kunne samle hele det tydske Ordens-Parti imod den Tids Demokrater, nemlig Hussiterne i Bøhmen; men Keiseren sidder i Ofen med Krone og Scepter og Rigsæble som Ruderkonge og har ingen Magt over de stridende Parter, dog er han hjertelig selvtilfreds, derhos lidt stundesløs mellem sine mange Regeringshandlinger og Documenter, hvilke sidste han udsteder i en saa stolt Stiil, at Willisen er en Stymper imod ham, uagtet han kunde have studeret Keiser Sigismund, medens Keiser Sigismund ikke kunde studere Willisen. Her har man i Billedet: Johan Ziska og hans vilde Skarer, Johan Huß's Baal gløder mørkt langt ude i Synskredsen, Prælater og Riddere gaae forbi i de rige Dragter, de stolte Hansestæder udsende deres

statskloge og udøielige Borgemestre, dømme dem til Døden og halshugge dem, naar de komme hjem uden Seir, Riddersmændene leve lystig, bortføre hinandens Kjærester og Koner, sælge Borgene, de skulle forsvare, eller kjæmpe af personligt Fjendskab en Fortvivlelseskamp i deres Herrers Sag, Præsterne dømmes til at gaae i simple Klæder og afskaffe deres Concubiner, Menigmand bliver tynget og sløvet, Borgerne blive hist rige og myndige, her blive de hvert Øieblik udjagne af deres brændende Byer, det er de smaa afmægtige Kjøbstæders Tid, det er Handelens og dermed Selvstændighedens Forfald og spærrede Havne, og imellem alt dette lyder Ottesang, Bønner til Guds Moder og Fordømmelsesskrig over Kjætterne. Af særlig Interesse for den poetiske Historieskriver vilde være en Skildring af Datidens fremragende Personligheder. Der er da først, foruden Margrethe og Hertuginde Elisabeth, Erik af Pommern, en heftig, ustadig, krigslysten og man tør vel sige: hovedsagelig genial Mand eller et mislykket Geni. Han kom et Par hundrede Aar for seent til Verden; skjøndt han havde faaet en omhyggelig Opdragelse ved Margrethes Hof, og skjøndt han ivrig beskjæftigede sig med Statssager og Videnskaber — han skaffede sig pavelig Tilladelse til at anlægge et Universitet — blev han dog hvert Øieblik betagen af Utaalmodighed efter et frit og eventyrligt Liv; han kunde sunget som Geijers Viking:

„Var jeg langt herfra paa Havet!“
hvad han da ogsaa omsider fuldførte, idet han ligesom Vikingen „slog sin Krone i Kvag“. Han gik en Dag fra alle tre nordiske Riger, der egenlig gjerne vilde beholdt ham — idetmindste Danmark og Norge, hvilket sidste Land var ham meget hengivent — og blev simpel Sørøver. Gud veed, hvad han har sagt til Christopher af Bayern, da denne kom med en Flaade for at anfalde ham; thi da de havde havt en Samtale i Enrum, drog Kong Christopher bort og lod ham røve i Fred, og paa sit Dødsleie mindedes Christopher denne Samtale. Et Træk til at betegne Sæderne paa hans Tid er dette, som her gjengives ordret*: „Da Hr. Oluf Axelsen engang af Vanvare løftede Hatten for Kongens Favorite Cæcilie, som mødte ham, agende udi en Karm, og hans Tjener siden sagde ham, at det var Cæcilie, lod han vælte hendes Vogn om, gav hende tre Smæk paa Rumpen med sit Sværd og bad hende sige Kongen, at hun engang vilde stille ham ved Danmarks Krone.“ Hvor vred Cæcilie end blev herover, hævnede Kongen det dog ikke, men hun besad forresten stor Magt over denne usikre Mand, hvoraf man slutter, at hun har været i Besiddelse af usædvanlige Egenskaber. — Endvidere er der de to Grever af Holsteen, Geert og Adolph, den Sidste en haard, stolt og stridbar Mand, der allerede som liden

* Efter Holberg.

Dreng viiste sin Trods mod Dronning Margrethe. Af en urimelig, næsten moersom Mistillid til sin Broderkones Dyd fik han Broderen, Geert, til at skille sig ved hende, hvad denne derpaa tog sig saa nær, at han døde. — En ret mærkelig Person var ogsaa Carl Knudsen i Sverrig; i den Statsklogt, der bestod i at anvende Gift og Dolk, giver han ikke de smaa italienske Fyrster Noget efter; selv er han en voldsom, stolt, men ikke modig Mand, derimod anselig og smuk som Cæsar Borgia.

Af enkelte slaaende Ligheder med Nutiden, som Begivenhederne frembyde, kan man anføre Tydskernes Beretninger; da Kong Erik engang indtog Femern, sagde de, at han grusomt havde nedsablet alle Indbyggerne og paalagt Resten en Krigsskat, der var saa stor, at Tydskerne høilig beklagede de stakkels Indvaanere; deres Flaader spillede dengang Mester i vore Have, det var ikke Danmark, men Tydskland, som var Sømagt; dog vare de ikke tilfredse med denne virkelige Magt og Berømmelse, men fortalte, at nogle af deres dristigste Sømænd (Donner) havde gjort et mærkværdigt Togt og vare seilede ind i det caspiske Hav, skjøndt dette, som bekjendt, er en Indsø. Ellers havde Nordens Forhold stor Skade af denne Krig; thi de Norske og Svenske bleve trætte af at skulle fægte i den danske Konges Stridigheder ved Eideren og faae deres Søhandel ødelagt; især vare de Svenske misfornøiede over de store Skatter, som

Krigen gjorde fornøden, hvisaarsag de brøde Calmarunionen og geraadede i aaben Feide med Kong Erik. Norden havde aldrig været svagere end under denne Forening, som bragte det ene Land til at forlade sig paa det andet og dog stillede deres Interesser skarpt imod hinanden; Kong Erik kunde samle 100,000 Mand — stadig i Egnen af Idsted, ved Slesvig o. s. v. — men ikke udrette Noget med dem, hvorfor Nogle tillægge hans særegne Ustadighed Skylden, maaskee uden at undersøge, hvor fast den store Hær var, og hvorledes han blev understøttet. Dog ogsaa dengang blandede Danske, Norske og Svenske deres Blod sammen paa Slesvigs Sletter, og det var meget Blod; thi Krigen varede i 22 Aar, og den endtes kun med et Provisorium, idet Hansestæderne sluttede en Fred pure et simple; Kongen overgav Grev Adolph Slesvig paa Livstid, og hans Arvinger skulde dernæst beholde Landet to Aar efter hans Død, og saa skulde disse og Kongen afgjøre Sagen saaledes, at den nærværende Fred ikke forandrede Noget i deres gjensidige Fordringer.

Ligheder med Nutiden stikke frem ligesom Traadender, men slippe strax, naar man vil forfølge dem. Alle hine gamle Begivenheder og deres statsretslige Følger bleve som bekjendt ihjelslagne 1720, men de stode op igjen, og ved Idsted lykkedes det de danske Soldater at slaae en Pæl igjennem dem, saa nu bør de holde op at spøge.

Fra Udlandet.

I.

Det maa synes Læserne eller Abonnenterne, at jeg har forsømt en Forpligtelse, jeg havde imod dem, ved ikke at hjemsende og lade trykke nogle Meddelelser om Udlandet, medens jeg befandt mig paa Reisen. En Forklaring over, at jeg ikke gjorde det, ligger imidlertid i selve Forholdene, som dengang herskede. Man ventede daglig, at „Freden skulde blive sluttet og Krigen begynde,“ at Europa virkelig vilde lukke to Armeer ind paa Arenaen og nyde deres tappre Kamp, efter at en stormægtig Værge havde ordnet og exerceret den ene Armee, ligesom den spanske Øvrighed pleier Tyrene, for at de senere med Anstand kunne spidde Picadorerne eller falde for Matadorernes Klinge. Havde vi nu tabt, saa vilde man have holdt med vore Fiender, ligesom Hine tiljuble Tyren, blot fordi den er stærk. — Dette Anliggende var dog kun en enkelt af de Sager, der bleve opraabte for den store Domstol i Warschau. Mærkværdige Skuespil i Skjærsommer 1850! Det Taarn Menneskene havde villet reise, for at Friheden og Broderligheden skulde overskue hele Europa, var blevet en Throne, hvorpaa Ruslands Keiser sad og forkyndte sine Bud.

Hvad skulde en dansk Skribent skynde sig at skrive hjem, under saadanne Forhold, hvad Nyttigt for det nærværende Øieblik kunde han have at sige sine Landsmænd, hvad Haab kunde han gjøre sig om sine Ords Virkning, selv om det lykkedes ham at sige sande og rigtige Ord? I saadanne Tidsrum ophører Undersøgelse og Tankernes Strid. Hvad forhen er sagt og paastaaet, skal nu blive prøvet og dømt af dem, der ligerviis som Guds Statholdere afgjøre Verdens Skjæbne; ja, Guds Statholdere kunne de godt kaldes, thi den Aand, som gaaer igjennem Tiden, har givet Magten i deres Haand, og de afgjørende Ord, de udsige, ere ikke deres egen vilkaarlige Dom, men Tidens herskende Elementer, der komme til Bevidsthed i dem og beherske ogsaa dem. Derfor vilde man kunne beregne deres Beslutninger, førend de selv ret vide dem, man kan udtale deres Ord, før de selv have dem paa Tungen; thi de lyde Nødvendigheden; de samles for at udfærdige en Beslutning, og de undertegne kun en Dom, som en ubekjendt Skriver har udfærdiget og lagt for dem; men med deres trekantede Hat i Spidsen for deres store Hære see de heelt mægtige ud. De Andre, de mange Millioner, hvis Skjæbne hist synes at afgjøres ved et Pennestrøg, skrige høit derved og anklage Forsynet og bevise klarlig, at Menneskene ikke have nogen fri Villie; men de vare Kæmper, med drabelig Styrke gik de løs paa hinanden, med stort Had og med stor List bandt de hinanden, og

saa slæbte de hinanden ved Hænder og Fødder hen for hine Herrer til Fodskammel. Og saa undre vi os over, at vi kun ere Fodskamler!

Det er i Sandhed en sørgelig Tid, og der var liden Reise-Glæde for den, der havde været ude Europa, og navnlig i Tydskland, 1846 og 47. Dengang fornam jeg Despotismens Afskedssuk; den sad paa sin Throne med Scepter og Guldkrone paa, men den var død; de Regerende gik ind til den og bragte Folket dens Befalinger ligesom hiin indiske Dronning, der et heelt Aar førte sin døde Herre om Land og herskede i hans Navn, foregivende, at han levede. Dødssukket gik hen over Landene, det lød tungt og huult, som i Skoven, naar det er mod Uveir; men i Græsset pippede det, Alting rørte sig saa livsfrodigt og stod dog stille, Alting ventede med tilbageholdt Jubel. Man lærte saa meget af Menneskene; thi deres Haab var freidigt og saae langt ud, og deres Hjerter vare unge.

Nu — ja, man kommer dertil efter en paa det fuldstændigste mislykket Revolution, efter at Menneskene have faret afsted ligesom i Kirketaarneløb for at naae deres egen Tanke og pludselig have seet den vende sig og lee dem i Ansigtet, efter at Handlingen stønnende og dødsmat er bleven liggende paa Landeveien. Nogle have mistet Troen paa Fortiden og Alt, hvad denne bar i sig, Andre have tabt Evnen til at hige efter en Fremtid og skabe den, hos Alle er Ungdomssindet, Glæden og Begeistrin-

gen slaaet ned som en Sædmark af Haglveir. Det lod vel, som om der var Begeistring i Henseende til os, nemlig for Slesvigholsteen, og det lader vel saa endnu; men seer man nøie til, saa er det ikke Andet end det anstrængte Forsøg paa at mindes, at man engang har været begeistret for et fælleds politisk Maal; alle Mennesker og alle Partier trænge til at have Varme i Sindet, i Mangel af Andet lyve de sig Begeistring til, og denne kan maaskee være farligere end den sande. Af denne Afmagt, Tørke og Usandhed har skabt Despotismen, en ny Despotisme; den er gjenopstaaet, og som hiin gamle Konge i Eventyret har den faaet sin Ungdoms Førlighed igjen ved at bade sig i Menneskeblod.

Dengang elskede man ogsaa Frankrig.

„O Frankrig, Frankrig! heltemodige og letfærdige Nation, hvad har Du gjort af Dine Revolutioner! I 60 Aar har Du svunget et tveægget Sværd og ramt snart Kongedømmet, snart Friheden; en Dag fører Du, syngende Marseillaisen, Friheden til Rom, en anden Dag fører Du Despotismen tilbage dertil; en Dag gaaer Du til Fleurus og beseirer Europas Herskere, en anden Dag til Trocadero og udfører deres Ærinde; en Dag gaaer Du til Antwerpen og jager en fremmed Konge ud, en Dag til Civita Vecchia og jager en Republik ud; en Dag forjager Du Dine Præster, en anden Dag Dine Philosopher,

og imidlertid have Folkeslagene vænnet sig til at elske Dig, o, Du Fridedens Grisette!“

Saaledes taler en fransk Skribent, og jeg maa blot tilføie, at man kan miste denne Vanekjerlighed til Frankrig, og hvis dette skulde staae i Strid med tidligere Ord, saa kan jeg give en Forklaring, der idetmindste tilfredsstiller mig selv. Saalænge vi i Tanken maatte gaae til Frankrig for at see Liv og Bevægelighed, „Frihed og Folkeværdighed“, var dette Land i mange Henseender vort aandige Hjem, og Danmark var ikke fuldstændig vort Fædreland, fordi en væsenlig Deel af vor Bevidsthed ikke kunde finde sin Bopæl deri. Der var desuden en anden Ting, som lagde en Glorie om Frankrig, Noget, der æsthetisk begeistrede os for dette Land, det var dets krigerske Bedrifter, dets store Heltemod; man er nemlig rundhaandet med et fremmed Folks Blod, Øiet frydes ved den røde Farve, og Hjertet føler ikke, hvor kostbart dette kongelige Purpur er. Nu kunne vi spørge med Digteren:

„Har Heltemod ei sat sit Stempel
Paa egen Daad i egen Tid?“

og hvad Blodet angaaer, saa kjende vi Prisen.

Man seer paa Frankrig med mindre barnlig Beundring og med mere Selvfølelse, med en Selvfølelse, som man medbringer fra sit eget Folk eller rettere paa dets Vegne. I det nordiske Liv er endnu en vis Harmoni og Heelhed, der kommer, om jeg saa tør sige, af Tan-

kens Blufærdighed, den har endnu ikke vovet at løfte det sidste Slør, hvori Livet hyller sig. Maaskee skulle ogsaa vi miste dette Gode, maaskee skulle vi følge hines Udviklingsgang og underkastes Gjæringens Tid, og vor Lykke bestaaer da i alt Fald i, at vi ikke ere komne saa vidt som de.

Dette er i enkelte Øieblikke ret blevet mig paafaldende ved Ord, som hist bleve sagte til mig. Naar jeg f. Ex. ved Afreisen takkede en og anden af de franske Redacteurer for en udviiist Tjeneste eller Artighed, saa feilede det ikke, at man jo, ligesom det havde været en Overeenskomst, svarede det Samme: „Det er jo ikke Noget at takke for; i alt Fald — kan De gjøre mig Gjengjeld i Danmark.“ Tanken, der skulde være en høflig Vending, en venskabelig Spøg, fik ved at lyde for den Talendes egne Øren en alvorlig Klang, og naar jeg svarede: „Jeg vil ønske det, for min Skyld, men ikke for Deres“, sagde man: „Hvo veed?“ med et Udtryk, som om man vilde have sukket, hvis det ikke havde været upassende. Sælsomt var det at høre de fjendtlige Mænd hver for sig yttre Saadant, Enhver af dem tænke paa at maatte gaae bort for den Anden. Alting er usikkert, Luften over dem, Jorden under dem; de Kjæmpende have ikke Tillid til den Seir, de selv paakalde; thi i deres Rækker blande sig som Skygger den ubestemmelige, uudgrundelige Fremtids Magter. Heroppe i dette Land er derimod en Kamp, som de forstaae; et Stykke Land skal vindes, en

Grændse opmaales, en Tractat eller Protocol fuldbyrdes, seirer en Part, saa er der Glæde over Seiren; thi han kan udmaale, hvad den har indbragt ham, ja, selv om man, som den 8de August, for „1 død og 3 saarede Officierer, 1 død og 43 saarede Menige“ kun vinder „et Qvantum Hø og Halm“, saa kan man dog vise Seirens Frugter haandgribelige, brugelige, spiselige, „Hø og Halm.“ Den Slags Kampe have de ført i deres Ungdom, de have vundet og tabt baade Kongeriger, Hertugdømmer og Fourage, de have været begeistrede, og overfor en legemlig Fjende, overfor synlige Batailloner, have de deelt Ondt og Godt med hinanden, givet Penge og Gods, som vi nu gjøre paa begge Sider af Eideren. Alt dette er forbi for dem, de ere komne ind i en Manddomsalder (eller, som Nogle mene, Oldingealder), hvor Kampen føres i deres eget Indre. Samfundet har ikke Andet at gjøre end bøie sig sammen og i Ordets hele Betydning føre Samvittighedens Kamp: overvinde sig selv. De see hen til os, Europas Ungdom, der gjenopføre Fortidens Kampe og endnu have den Lykke, at vi ere ungdommelige i Sindet.

I det nærmest Følgende er ikke tilsigtet at give en udtømmende Oversigt — saa meget mindre, som der i „Nord og Syd“ findes en Række Artikler om Udlandet og Revolutionerne —; det maa betragtes som en Indledning til enkelte Skildringer og Livsbilleder.

Bourgeoisiet og Folket.

Der er bl. A. den Forskjel mellem det franske og det tydske Bourgeoisi, at det førstnævnte ikke har læst Meget. Det tydske Bourgeoisi har læst altfor Meget; det kjender Verden af Bøger, dets Viden er en Forestilling om forbigangne Ting, dets Virksomhed en Forestilling om Ting, som ville komme; Nutiden og dens Liv undslipper det, fordi man altid tænker sig selv som en Gjenstand for Tanken og sjelden eller aldrig føler sig selv. I politisk Henseende er deraf fremkommet den Virkning, at da man i 1848 skulde sende 700 Mænd til Frankfurt for at foretage en Handling, saa sendte man 700 Personer, af hvilke hver Enkelt var beredt paa at skrive en Historie om de Handlinger, som de øvrige 699 vilde udføre. I social Henseende er frembragt den Ulykke, at den sande Følelse gik tabt, at man følte æsthetisk, gjennem Reflexionen, med Nerverne og ikke med Hjertet. Man opfattede Fattigfolks („Demokratiets“) Lidelser og Nød paa samme Maade, som man paa Theatret sætter sig ind i Heltenes eller Heltindernes Lidelser; naar man fik Kundskab om en stor menneskelig Smerte, saa kunde man græde derover, men Graaden var stærkt blandet med Glædestaarer over, at man endnu kunde føle for Menneskene — thi, underlige Ting, man havde en Art Bevidsthed om, at man levede saa unaturlig, at Følelsen var ved at doe. Der

foregik lidet i de afsluttede æsthetiske Kredse; man efterkom en Mængde smaa Regler, var paa en Maade moralsk, idet man nemlig ikke havde Kraft til at synde djærvt (derved opkom, som Modsætning mod Hykleriet, en Literatur, der prædikede Syndens Evangelium, den ærlige Brutalitet i Modsætuing til den honnette Uærlighed). I det Hele levede man inde i smagfulde Værelser, Samfundets virkelige Sorger kastede et interessant Rembrandtsk Lys derind og gav Damerne Anledning til at sysselsætte sig med Velgjørenhed. Forresten befandt en Fremmed sig vel imellem dem, thi deres Omgangsmaade var blid og behagelig, Damerne vare smukke at see til og talte overmaade godt om Literatur og skjønne Følelser, og naar man havde været Gjenstand for Gjæstfrihed og Velvillie, syntes man ved Bortgangen, at Verden dog var ordnet paa det Bedste. Nu kom Revolutionen og bestod tildeels i, at Samfundets Lidelser optraadte som Virkelighed og den behagelige Stueleven blev æsthetisk, blev Phantasi; før havde man siddet i Sophaen og seet ud i Regnen, nu sad man i Regnen og saae ind til Sophaen. Dertil kom den overordenlige Ubehagelighed, at de Fattige og Ulykkelige, til hvem man tidligere havde staaet i et fjernt patriarkalsk Forhold, og hvis Nød laa lænket til visse Qvarterer, nu pludselig brøde frem og ikke alene havde glemt al Taknemlighed, men endog vare forbittrede over, at de nogensinde havde været Tak skyldige; de raae, begjerlige, snav-

fede Ansigter kom frem, ikke som paa Theatret, hvor de altid skaffes bort, inden Tæppet gaaer ned, eller blive rige Folk, ikke som Forestillinger, man jager bort ved at tænke paa andre Ting, men som noget haandgribeligt, uafviseligt „Schofelt.“ Da blev man ret inderlig bittert stemt; det Sprog, man skulde have talt, kjendte man ikke; den sunde Hjertelighed, hvormed man maaskee kunde have afvæbnet de vilde Mennesker eller ledet dem til et for Alle gavnligt Maal, følte man ikke; det viste sig ganske simpelt, at i Tidens Løb havde der udviklet sig to forskjellige Menneskeracer, der ikke kunde forstaae hinanden og kun havde een Ting fælleds: Raaheden. Ja, den æsthetiske Sminke gik i Uveiret af hine Personer, den Skjønhed, de i mange, mange Aar havde vedligeholdt, falmede pludselig som Freyas Ansigt, da Ydun blev borte, og man saae, at det var gamle fortørrede Væsener, hvis Træk fordreiedes af Arrighed. Denne sociale Tilstand fik sit literaire Organ, „Neue Preussische Zeitung“, ogsaa kaldet „Kreuzzeitung.“ Man skulde ikke troe, at Literaturen i det 19de Aarhundrede havde frembragt saa liden sand Dannelse, at den var saa overfladisk i de høiere Klasser og saa ubekjendt i de lavere; men Revolutionen har viist det, og dette kan have sit Gode.

Det franske Bourgeoisi har, som sagt, læst mindre og levet mere. End ikke en lærd Franskmand har et

saadant Verdensbibliothek af skjøn Literatur opstillet for sig, som en „dannet“ Tydsker; naar Franskmanden er fri for Forretninger, tager han sin Kjole paa og gaaer i Selskab eller ud i det offenlige Liv; naar Tydskeren er fri, tager han Slobrok paa, tænder sin Pibe og søger en Stilling, hvori han ret magelig og „gemytlig“ kan læse sin Bog. Læser Franskmanden æsthetiske Ting, saa vil han deri have Livet skildret, som det virkelig er, han forlanger „Sandheden“, i Memoirer, Mysterier o. desl., Alting i Billeder fra Paris; han vil selv under Læsningen være blandt Bekjendte, i Selskab; Tydskeren søger i Bogen et andet Liv end sit eget og læser derfor ligeledes med stor Begjerlighed Romaner fra Paris. Selve den dramatiske Kunst gjør i Frankrig (Paris) til sin egen Skade Forsøg paa at bringe Virkeligheden paa Scenen. Ere baade Franske og Tydske tilgængelige for Fordærvelse ved Roman-Literaturen, saa troer jeg næsten, man kan sige, at Franskmanden bliver fordærvet af Lasten, Tydskeren af Dyden, den ene bliver factisk usædelig, den Anden sentimental. I det Hele taget: selv den literairt dannede Franskmand har læst med Maade, ikke gjort Læsningen til sit Livs Opgave og Bogverdenen til sin Tilværelse. Men han har levet. Betragter man Paris's Historie — og jeg er rigtignok nødt til, kun at tale om Paris — saa finder man deri en næsten uafbrudt Række af Kampe, fra Stephan Marcel, den

hellige Ligue, Bartholomæusfesten, Fronden, indtil den store Revolution, Napoleon, de Allierede, Juli 1830, Februar 1848 og endelig den voldsomste og blodigste af dem alle: Junislaget. Paris er dragen ud over Europa, Europa er dragen ind i Paris, den har sendt sine Borgerbørn ud i Verden paa Kongethroner, og den har selv faaet Konger paatvungne, den har ladet sig bringe Hungersdøden nær for den hellige Messes Skyld, og den har høitidelig afsat Vorherre..... og under alle disse Bevægelser har Staden ikke været en død Ting, der blev brugt til Coulisser, men dens Borgere ere af Stormklokkerne blevne kaldede til at tage Deel i Handlingen, og i Almindelighed have de selv ladet Klokken lyde. En urolig og stridbar Aand har vedligeholdt sig i dens Befolkning, det er Mennesker, som ere vante til at maatte have en Villie og sætte den igjennem med Magt. Som Olie med Vand er denne Krigeraand blandet med Pengenes Aand. Franskmanden er i Almindelighed gjerrig eller pengeelskende; jeg veed ikke, om jeg har læst eller hørt den Bemærkning tilføiet, at Franskmanden elsker Pengene paa en ganske anden Maade end Engelskmanden: hos denne er Pengesager en nedarvet Beskjæftigelse, Handelen en naturlig Ting; hos hiin er Handel og Omsætning en Sag, der hver Dag er ham ligesom ny og sysselsætter hans Phantasi, han forbauses over Pengenes Evne til at føde Penge, han forelsker sig i dette Mirakel

kel; har Engelskmanden lukket sit Contoir, saa tænker han paa andre Ting, men naar Franskmanden har faaet Smag paa Gevinst, saa kan han ikke tænke paa Andet og driver Handel med Alt. Ludvig Philip nævnes som den, der især har givet Franskmændene Smag for Handel og Speculation, bragt Kjøbmandsaanden og Actiefeberen ind i alle Klasser. Kom nu ikke og rør Bourgeoisiet (ɔ: dem, der have Penge til at føde Penge) paa dette ømme Sted, erklær ikke deres Eiendom for Tyveri, vov ikke engang at gjøre nogen Forandring i deres tilvante Maade at vinde eller tabe paa, i alle Penge- og Skatteforhold er dette revolutionaire Folkefærd aldeles conservativt. Kommer Nogen til dem med slige Hensigter, saa bliver Hjertet steenhaardt, saa skyde de ned for Fode. De sidste Par Aar have gjort en stærk Virkning paa Pariserborgerne; selv efter at den værste Frygt er overstaaet, ere de gnavne, de have ikke længer den gamle Høflighed, der idetmindste gav Egoismen et blødt Overtræk; man føler, at de ere raae. Deres Kjærlighed til de cosmopolitiske Penge har gjort dem cosmopolitiske i deres Alliancer; man kan hyppig høre dem sige, at de ønske Russerne til Paris for at gjøre det endelig af med Demokraterne og — gjøre store Indkjøb. Slige cyniske Udbrud gjøre ondt. Her er et af de Tilfælde, hvori man kan sige, at det ikke var saa slemt, om man tænkte det, naar man blot taug; thi den Omstændighed, at de udtale Tanken,

vidner om, hvor almindelig den maa være, og imellem Tanke og Ord pleier dog at befinde sig en lille fiin Skranke, som Undseelsen har reist. Det er sandt, at kun det lavere Bourgeoisi udtaler sig saa uforbeholdent, det høiere Bourgeoisi bruger andre Ord: Samfundet og Autoriteten maa reddes, hvad det end koster. Det tydske Bourgeoisi er mere sentimentalt eller mere forvirret; det tordner imod Rusland, udtaler alle de gamle Phraser, det har læst hos Börne, Rotteck o. s. v., og nyder imidlertid med stort Velbehag den Beskyttelse, som Rusland yder „Ordenen" og „Samfundet"; det prædiker Afholdenhed, medens det kvæger sit kjære Hjerte med Viin.

Det er saadanne Tilstand i Bourgeoisiet, der formeentlig ere det Betegnende for denne Tid. Tilforn har man været vant til at ansee den besiddende Klasse for Samfundets Kjerne; hvor stor Egenkjærligheden end var hos den, besad den dog Selvfølelse og Livfuldhed, den havde tillige en stærk Følelse for Lov og Ret og yndede strenge, for Alle uden Forskjel gjeldende Former, elskede Kundskaber, aandig og religiøs Frihed, den syntes at føre Menneskehedens Faner frem. Den har pludselig standset og sagt, at nu er der ikke længer Vei; for at faae Alt til at standse har den forenet sig med sine tidligere Fjender, med Adelsmænd og Klerker og paakaldt Vilkaarligheden. Hvad der bestaaer af strenge Retsformer, synes ikke givet til Bourgeoisiet, men ved Tingenes

Magt fravristet det, til Brug for en anden Magt, der bevæger sig i det Fjerne og kaldes en falsk Fremtid. Bourgeoisiet forfølger denne Magt under Feltraabet: „Samfundet maa reddes!“ men en upartisk Tilskuer kunde svare det med hiint franske Ord: je n'en vois pas la nécessité. Har Samfundet virkelig ikke en Tro, et Haab, et Maal, hvorfor det er begeistret, saa maa det gaae under, selv om det ingen Fjender havde.

Hvad mig angaaer, da tilstaaer jeg, at det Ord: „Samfundet kan gaae under,“ er det Samme for mig, som om man forkyndte Dommedag. Det gaaer vel de Fleste ligesaa, de kunne ikke fatte den Tilstand, det Chaos, som vilde komme, og skulde Saadant skee, saa var der vel ikke Andet at gjøre end det, man foretager sig i sin sidste Stund. Rigtignok maa jeg for mit Vedkommende sige, at jeg ved at færdes mellem Befolkningen i de store Stæder har havt en Følelse, jeg nærmest kunde udtrykke ved, at Menneskene syntes at have Kartoffelsyge, Ondet havde først viist sig i Toppen, men var gaaet ned i Knoldene. En mørk Anelse paatrængte sig ogsaa uvilkaarlig ved Robert Peels Død; han havde hidtil ligesom været Ventilen i den engelske Maskine, forhindret store Sammenstød, bragt de herskende Partier til at gjøre, hvad Bourgeoisiet paa Fastlandet ikke vil gjøre, nemlig offre Noget for at redde det Hele, stille sig i Spidsen for Bevægelsen for at være dens Herre. Man sagde om ham,

at han mere var udmærket ved sit sunde, rolige Blik, ved sin praktiske Erfaring og milde Verdensanskuelse, end ved Geni, og dette er i sin Orden i en gammel Stat, Geniet styrter det Gamle og skaber det Nye, Talentet vedligeholder det Gamle. Ved ham syntes Storbritannien at skulle undgaae de sociale Kriser, og ham løftede man en Dag døende op fra Jorden, et ulykkeligt „Tilfælde" havde ramt ham — det saae i Sandhed ud, som om Forsynet havde forbandet denne Borgerslægt, som om der blev tilraabt os med Jeremiæ vredt begeistrede Ord: Selv om I drage ud og dræbe Chaldæerne, ville de dog indtage Eders Zion. Men lægger man end Alt sammen: Bourgeoisiets blinde Haardnakkethed, dets Mangel paa menneskelig Følelse, det store Antal af dem, der gjøre Fordringer paa en bedre Tilværelse — og det er den langt overveiende Deel af Befolkningen — Umuligheden af at holde Samfundet i bestandig Krigstilstand, saa synes det dog urimeligt, at denne Verden skal gaae tilgrunde som den romerske, alene af den Grund, at den ikke som hiin behøver at være sjælelig forladt, at den aldeles ikke har udtømt Indholdet af sin Religion eller fundet denne magtesløs, og det er dog en saadan moralsk Opløsning og uhelbredelig Tvivl, der betegner Samfundenes Endeligt. Samfundene døe ikke af Menneskenes øieblikkelige Slaphed eller Forvirring, men af Ideernes Udtømmelse; selv det haardeste, meest blaserede

og syge Menneske kan blive sund i Sindet igjen. Vistnok have demokratiske Førere sagt mig, og det staaer at læse i mange Skrifter, at den moderne Religion er opslidt, at den nye Tilstand vil fødes i det, vi kalde Gudsfornegtelse; men det er maaskee kun for at sige noget Overraskende; thi hvad de forlange af Bourgeoisiet, er dog slutteligt ikke Andet end en Opfyldelse af hiin Religions almindelige Grundsætninger. Seer man hen til, hvad der navnlig i Frankrig staaer tilbage at gjøre, hvad utrolig Mangelfuldt der er i Skattefordeling, Agerdyrkning, Militairvæsen, Creditanstalter, Underviisning, saa synes det heller ikke, at Midlerne mangle til at hjælpe paa Tilstanden, og man maa meest forbauses over, at saa mange Revolutioner have kunnet gaae hen over dette Land uden at omstyrte saa mange gamle og trykkende Tilstande. Den bekjendte Statsoeconom Michel Chevalier har nylig vidtløftig behandlet de herhenhørende Forhold*; men skjøndt han er Millionair og skjøndt han ikke farer uvarlig frem med sine Ord, saa er han dog ikke fri for at blive noget „mistænkt" for Socialisme, og selv frygter han for, at han advarer Bourgeoisiet ligesaa forgjæves, som han advarede Ludvig Philip (jeg anfører hans egne Ord til mig).

Under saadanne Omstændigheder finde Nogle det nærmeste politiske Redningsmiddel i, at Bourgeoisiet bli-

* Questions politiques et sociales. Revue des deux mondes.

ver sat under Formynderskab som Enhver, der ikke kan tage vare paa sit Gods, og heri er en paafaldende Overeensstemmelse mellem Bourgeoisiets gode Venner og Medforbundne, Fyrsterne, og dets Fjender, Demokraterne. Det er mærkeligt at see, hvorledes disse to Yderligheder mødes i at erklære, at de saakaldte souveraine Nationalforsamlinger ere Farcer, og at den uindskrænkede Magt maa være hos Regeringen: Assemblée nationale og dens yderste Modsætning: Forf. af „Vom andern Ufer“, Waldheim-Radowitz og Proudhon, det er et Chor af Spot eller Angreb paa de „lovgivende, fladhovede Spidsborgere.“ I et vigtigt Punkt ere rigtignok de nye Forbundne strax uenige; Demokraterne indrømme, at der skal være en Nationalforsamling — men Medlemmerne skulle kun være „Delegerede“, Souverainen kan ikke være bunden ved deres Beslutninger — og de Kongeligsindede ville have raadgivende Stænder; men de Kongeligsindede ville have Kongen til Souverain, medens Demokraterne mene, at hele Folket er souverain, og at den uindskrænkede Myndighed blot midlertidig skal gives til Dictatorer. Det gjælder da om at finde disse Dictatorer, og i dette Punkt erkjende Demokraterne (de literaire), at Sagen er yderst vanskelig, de ere nu komne langt ud over Ledru-Rollin & Coll., de finde overhovedet ikke Mænd, der ere stærke nok til at bære og udføre de Tanker, som skulle ligge ude i Fremtiden, og mismodig forkynde de fleste

af dem, at nu gaae de til Nordamerika, efterladende den Spaadom, at Russerne ville komme over Europa, men at de russiske Bønder, under hvis Naturkraft vi skulle gjenfødes, ere skjønne Mænd — en passende Trøst for det æsthetiske Europa. De ere iøvrigt ikke misfornøiede med Russernes Ankomst — skjøndt de selv ikke ønske at gjøre det nærmere Bekjendtskab —; thi de bemærke, at i de russiske Bonde-Communer hersker der Communisme, Jorden dyrkes af Alle i Fælledskab, og Enhver, der fødes, har Ret til sin Andeel. Denne communistiske Gjenfødelse ville Kosakkerne bringe os, naar de bryde frem. Man seer, hvorledes den politisk-sociale Tanke i sin Overanstrængelse og Overforfinelse gaaer i Cirkel og naaer til Barbariet; man seer ogsaa, hvorledes Ruslands Keiser blot behøver at sidde ubevægelig paa sin høie Throne; Synet af ham lokker og bedøver dem, saa de ile i hans Favn.

Man bør gjøre Forskjel mellem „Demokratiet og „Folket“ (peuple). De forholde sig til hinanden som Literaturen til Livet, Reflexionen til Handlingen; Demokratiet er en politisk Rubrik, det er Folkets Tilstand, Lidelser og Haab bragt i System, Folket optræder deri, opfører et Skuespil med høittravende Ord, udtaler Spaadomme om en ganske anden Verden, der skal træde istedenfor

den nuværende, og medens Ordene saaledes gjøre Jordskjelv om Søndagen, arbeider Folket om Hverdagen med stor Iver paa gjennem en Reform at vedligeholde den nuværende Verden og sig selv, og dette skeer navnlig ved Associationerne. Endnu ere disse i deres Barndom, og utallige Hindringer lægges dem i Veien; men det er gjennem dem, at Folket skal erhverve uden at tage fra Andre og virkeliggjøre den „Broderlighed", som blev paabuden den 24de Februar 1848 fra Hotel de Ville's Balcon og skreven paa alle offenlige Bygninger, paa Kirkerne saavelsom paa Casernerne

Som bekjendt fornægter man officielt Februardagene 1848; Nogle kalde dem en Overraskelse, Andre et ulykkeligt Tilfælde; det har staaet i Blade og Bøger og er langtfra nyt, men det faaer en ganske egen Legemlighed, naar man hører det udtale paa Stedet selv af Republikens egen „Minister for Retfærdigheden". Man skulde efter saadanne Ord antage, at Vorherre den 24de Februar havde glemt at passe paa Verden, og at det Hele derved var kommet i en Uorden, hvis Spor Vorherre selv vilde være den første til at udslette. Virkelig er der kun blevet to Ting tilbage. Den ene er Erindringen om Folket, den utallige Mængde, der gjennem de brudte Diger var strømmet ind over den hele Statstilværelse, var i Besiddelse af Magten, men var ungdommelig glad, høimodig, stolende paa en Fremtid og

en Idee, stuede saa vidt ud efter Ideen, at den oversaae sine smaa overvundne Fjender og end ikke sparkede til dem, langt mindre udgjød deres Blod. Denne Kjendsgjerning, der i Februar 1848 syntes os saa naturlig, har faaet en ganske anden Betydning, siden man har seet Bourgeoisiet seire og benytte sig af sin Seir. Alt, hvad man hidtil har troet paa i Verden, maatte være urimeligt, hvis ikke Menneskeligheden, Høimodigheden og det friske, barnlige, troende Sind skulde vidne om, at det har en Fremtid i sig, og at dette Folk trods alle Forvildelser, hvori det er styrtet, ikke behøver Russerne til at gjenføde sig. Den anden Ting er, som sagt, Associationerne, hvori Folket ligesom maa gjøre Bod for sin altfor phantasirige Tro, og hvor det, mærkeligt nok, og i Modsætning til sine literaire Førere, paakalder Bibelen og Christus, raaber derpaa, snart som Opmuntring for sig selv, snart som Krigsskrig til Bourgeoisiet.

En Oversigt over Associationernes Historie og Tilstand maa jeg skrive efter Andre, og jeg beder nu om Tilladelse til foreløbig at forlade det almindelig Politiske og Sociale og give nogle smaa Skildringer af Livet, maaskee uden stort Sammenhæng med Politiken; det kan ikke være anderledes, thi ude i Livet fæster man Blikket paa det Enkelte og glæder sig endog ved for et Øieblik at tabe den reflecterende Oversigt.

Først et Besøg i en association fraternelle des cuisiniers.

Naar man gaaer fra Bastillepladsen ud i den Deel af Staden, som kaldes Faubourg St. Antoine, er det strax, som om man kommer til en ganske anden Stad. Husene blive mindre, Fortougene smalle, man møder ikke længer Spadserende eller Equipager, en enkelt Huusmoder, som staaer i Døren, ligner i Skikkelse de romerske Matroner og seer haandfast ud, fra mange Steder lyder Maskinlarm, man møder store Vogne med færdige Dampkjedler eller desl., Alting forraader her Kraft og Haardførhed, og jeg kan tilføie: Alt har her noget Erbart ved sig. Den Dag, vi havde valgt til Besøget, var en Mandag, fordi Folket da ikke arbeider (Blaa Mandag) og søger ud til Barriererne. Vi gik tilvenstre ad de ydre Boulevarder, i Retningen af Montmartre; uhyre Folkemasser bevægede sig i de høiere liggende steile Gader, der føre til Belleville o. s. v.; det saae ud som Bisværme, der hænge udenfor Kuben eller, om man vil, som Laviner, der hvert Øieblik kunne falde ned over det lavere liggende Paris. Trods de store Menneskemasser var der meget stille, Folk saae alvorlige ud, det var i de tause, urolige Massebevægelser, som om man søgte de Steder, hvor man erindrede at have været glad, og nu ikke fandt Glæden hjemme. En svær, barsk udseende Blousemand, der gik mig forbi, stødte til mig, idet han

tilkastede mig et besynderlig ondt Blik; han kjendte ikke mig og jeg ikke ham, men der var Princip = Fjendskab mellem hans Blouse og min Kjole. Ellers gjorde man os ingen Fortræd, lod, som man ikke saae paa os lige-saalidt som paa de enkelte Politisoldater, der gravitetisk spadserede op og ned i stor Sensomhed og lod, som de ei heller saae paa Noget.

Vi naaede endelig til en association fraternelle. Spisestuen var en stor flisebelagt, yderst simpelt møbleret Sal, der vendte ud til en Have; Middagstiden var forbi, og Gjæsterne vare gaaede ned i Haven, hvorfra der lød en uafbrudt Dandsemusik. Da vi kom op i Spisestuen og Opvarteren eller vel rettere: den tjenende Broder, henvendte sig til os, mindedes jeg at have læst i en dansk eller tydsk Beretning, at man hverken maatte sige Monsieur eller Garçon, men Citoyen, hvisaarsag jeg strax sagde Citoyen til den alvorlige, skjæggede Mand; men det var kjendeligt af Mandens Miner, hvad ogsaa mit franske Selskab bekræftede, at han ikke kunde lide det. Man sagde mig, at Folket ikke gjerne hører Ordet brugt af dem, der kunne antages ikke at mene det alvorligt, og jeg maa sige, at dette kun bidrog til at indgyde mig Respect for Stedet og Omgivelserne, thi det syntes mig Beviis paa, at Folket holder Hævd over Noget i sit Indre, medens Franskmændene ellers pleie at stille det Bedste, de have, theatralsk op for Verden og lade alle

Forbigaaende famle paa det. Hvergang jeg senere tiltalte Manden, svarede han med sin urokkelige kolde Alvor og undlod ikke paa det høfligste at tilføie Monsieur; han udelukkede mig, skjøndt jeg ikke fortjente det, og endelig sagde jeg ham det ganske ligefrem. Dette virkede idetmindste saa meget, at han paa Opfordring fortalte om Associationens Stiftelse, at de havde været 23, men Cavaignac havde uden Lov og Dom deporteret 4 som mistænkte for Deelagtighed i Junikampen, Carlier havde hentet sig et Par Stykker, Nogle havde de selv maattet udstøde af Foreningen, Andre vare komne til, og nu vare de 14, der ligelig deelte Overskuddet. Endelig spurgte han os meget mildt, om vi ikke vilde drikke Kaffen i Haven, hvilket Tilbud vi meget gjerne modtoge. Haven bestod af tre Alleer; den ene, tilhøire, var Dandseplads, i den midterste stode Borde og Stole, tilvenstre var der indrettet Lysthuse. Manden fandt et ledigt Bord til os; ligesom vi kom, vilde en ung Arbeider sætte sig op paa Nabobordet; Manden gik hen til ham og bad ham søge sig en Stol. „Men jeg sidder godt her", sagde den unge Arbeider. „Nei, stig ned", sagde Manden, og da den Anden nølede, tilføiede han dæmpet: „Forlang af mig, hvad Du vil, men stig ned, det er Aristo's", og han viste med Hovedet hen paa os. Den unge Arbeider steg ned, og da en af os senere søgte Ild til en Cigar, reiste han sig og bød os Ild med en saa høflig Tilba-

geholdenhed, at ingen Aristo skulde beskylde den unge Democ soc for Mangel paa gode Sæder. Ved et andet Bord nærmere ved Indgangen opkom der en Trætte; de talte om Fruentimmer, og pludselig sagde En: „Det er ikke sandt!“ og slog den Anden paa Øret. Den Slagne foer op, der blev Larm, og strax viste sig en Politisoldat i Indgangen; den Slagne satte sig trodsig ned, og der blev hurtig Stilhed. De Folk klage ikke til Politiet. I et Lysthuus viste sig et deiligt Billede. Et gammelt Ægtepar sad der med deres Datter og hendes Forlovede; han havde lagt sin Arm om hendes Liv (ifølge fransk Skik kunde man beregne, at de om en otte Dages Tid skulde have Bryllup); hun stirrede ud i Haven med et Udtryk, jeg kun kan gjøre anskueligt for dem, der erindre at have seet Gérards Maleri: Psyche, da Amor første Gang kysser hende. De to Gamles stille Tilfredshed, Ungersvendens livskraftige Skikkelse, den unge Jomfru, det var et vederkvægende Skue. — Tilhøire et aldeles modsat Billede; man dandsede, evindelig Contredands, paa en lang, smal Plads; men det var i Grunden Noget, der havde alle Dandsens Bevægelser og ikke dens Aand. Dandsen er vel ikke blot en rhytmisk-glad Bevægelse, men der er Betydning i, at Mand dandser med Kvinde, der hviler en Elskovsduft, en ubestemt Attraa over de Dandsendes Rækker, og skjønnest er dette udtrykt i den hos os saakaldte franske Dands, hvor det er, som

om Parrene opføre et erotisk Billede af Livet, skilles og mødes, søge og undskye hinanden, fortabe sig mellem Fremmede og dog endelig glad overraskede gjenfinde hinanden. Her dandsede de en lignende Dands, men her var hverken Glæde eller Attraa, det saae ud, som om de tænkte paa politiske Ting, eller som om disse ganske unge Mennesker vare blevne for tidlig gamle, ikke havde Mere at spørge Livet om.

Paa Hjemveien bleve vi nedenfor Montmartre Vidne til følgende Scene. En ung Arbeider var kommen en Politisoldat lidt for nær — trods det gjensidige Had synes der at være en vis Tiltrækningskraft imellem dem — og pludselig giver Arbeideren sig til at skrige: **Vive la république!** — Øieblikkelig svarer Politisoldaten: **Au nom de la loi!** og lægger Haanden paa ham. Mængden samlede sig hastig og rev os med ind i Kredsen, men ved et voldsomt Stød blev den brudt, og sex Politisoldater viste sig om deres Kammerat saa pludselig som om de i Halvmørket vare voxede op af Jorden; de rev Arrestanten til sig med en ubeskrivelig Brutalitet; jeg har aldrig seet et Menneske saadan blive til en Klud. Mængden veg brummende tilbage som et vildt Dyr, der vilde gjøre et Spring, et Horn lød, der svaredes fra den nærmeste Vagtpost, Soldaterne førte uhindret deres Fange bort, og Mængden mumlede: Hvem var det? Aa, det var Comedie! Der skulde vi i Fælden!

* En Minister og hans Samtid.

Cardinal Mazarin havde taget en Klædehandlers Søn til at bestyre sit Huus. Samme Cardinal havde bygget det pragtfuldeste Hotel i Paris og fra alle Verdens Kanter søgt de rigeste Gjenstande til at møblere det: det engelske Kongedømmes Prydelser, som efter Carl den 1stes Henrettelse bleve solgte ved Auction, lakerede Sager fra China, Tapeter fra Beauvais, Mosaiker fra Florents, Kniplinger fra Flandern, og endelig et Tidens Underværk, et Uhr, der viste Minuterne, dette barbariske Uhr, om hvilket Mademoiselle de Louvigny sagde, at det klippede Livet i saa mange Stykker. Da Cardinalen paa saadan Maade havde udgivet flere Millioner, behøvede han En, der kunde hjælpe ham med at spare, og Klædehandlerens Søn forstod sig ypperlig herpaa.

„Vi have her", skrev han til Cardinalen, „i Deres Eminences Stalde to store Mynder, der æde hver for otte Sols om Dagen. Jeg beder Deres Eminence om at skille Sig ved dem snarest muligt." Men Eminencen skrev paa Randen af Brevet: Vi ville dog beholde dem.

Klædehandlerens Søn gav sig da ifærd med Hestene. „Jeg beder Deres Eminence om at indskrænke Deres Staldetat. Jeg finder, at Heste ere dyre Sager."

Og da Eminencen kun svarede, at han vilde tage

det i Overveielse, vovede Klædehandlerens Søn at rykke nærmere og skrive: „Jeg besværger Deres Eminence, at De, saavidt muligt, ikke forøger Deres Familie“ ...... Hvortil Mazarin ligeledes svarede, at han vilde betænke Sagen, medens han sikkert havde større Lyst til at afskaffe sine Niecer end sine Myndter.

Denne Klædehandlersøn, der i lang Tid gik om i Mazarins Gaard og kastede vrede Blikke til Mynder, Heste, Niecer, til Alt, hvad der kostede Penge, som rastløs blev dreven frem af Sparsommelighedens Genius og søgte en værdig Gjenstand for denne sin Sjæls Attraa, ligesom den vordende Erobrer søger Fjender og Valplads, denne Mand var Colbert.

Paa denne Tid var Frankrig virkelig et plaget og ulykkeligt Land. I mange Egne herskede en Nød og Elendighed, lig den, man i vor Tid har seet i Irland; Folket døde bogstavelig af Sult, hvilken Omstændighed maaskee gjør Colberts Had til Myndterne, Hestene og Niecerne mindre paafaldende. En Vinter døde 19 Mennesker af Sult i Coulanges, 63 Familier fandtes udtærede og kraftløse i Sognet Charbon, i Touraine, Maine, Berry, Champagne befandt sig 30,000 Mennesker i en Nødtørft, hvis Beskrivelse vækker Rædsel, lignende Tilstand næsten over hele Landet, og det var ikke blot den egenlig fattige Klasse, som blev ramt af Nøden og den slette og udsugende Bestyrelse, hvorom det være nok at anføre et eneste Exempel: „Den ærværdige Sognepræst, Hr. Guilly, siger, at der i hans Sogn er Kvinder, som bære Silkekjoler og tilbringe hele Dage uden Føde. En Mængde honnette Familier lide Sult og undsee sig ved at tilstaae

det. To unge Damer, hvis Nød var ubekjendt, bleve overraskede, medens de spiste udblødt Klid. Den, som overraskede dem, blev saa rørt, at han gav sig til at græde med dem."

Det var midt under en saadan Tilstand, at Colbert blev Finansminister. Skatkammeret var tomt, Folket kunde ikke længer betale Skatterne, Finansforpagterne plyndrede Staten, og de fornemme Herrer deelte Rovet med dem. Ved Hoffet gjaldt dengang en Moral, som opmuntrede alle Talenter af den Slags, der for nærværende Tid vilde blive kjendte værdige til offenligt Arbeide i Jern. Det var vedtaget i det gode Selskab, at en Spiller havde Lov til at gjøre Kneb. Man gav det kun et andet Navn, istedenfor tricher sagde man piper. Mazarin var blandt alle Samtidige den, der piperede bedst; den berømte de Grammont piperede, Sanct Vincent de Paula piperede, men gav Indtægten til de Fattige. Mdme la maréchale de la Ferté indbød sine Forpagtere og Leverandeurer og tvang dem til at spille. Hun sagde: Jeg bedrager dem, men de bestjæle mig, jeg tager kun mine egne Penge.

Men det hørte ikke blot til den gode Tone at gjøre Kneb, man kunde ogsaa stjæle. Cardinal Mazarin lod ikke Prindsesserne komme ind i hans Gallerier uden at anvende den yderste Forsigtighed, ja, da Christine kom for at see hans Pallads, havde alle Betjente faaet Vink om at holde et vaagent Øie saavel med hende som med hendes Følge, og Mazarin var saa glad over, at dette Besøg løb godt af, at han ikke anden Gang vilde modtage Gustav Adolphs Datter. Man maa ikke undre sig

over denne Mistænksomhed, da Kjendsgjerninger udvise, at endog Kirkens Fyrster ikke vare at lide paa. En Dag besøgte Cardinal Barberini med flere høie Personer Maleren Dumoutier. Cardinalen var gaaet i Borgen for sit Selskab, han havde forsikkret, at han kun vilde medtage paalidelige Folk; men da man stod i Begreb med at tage Afsked, mærkede Kunstneren, at en kostbar Udgave af Conciliet i Trident var bleven borte. Han lod øieblikkelig ransage, og Bogen fandtes hos Cardinal Pamphili, der senere blev Pave under Navn af Innocens .... jeg husker ikke, hvilken i Rækken.

Og de høie Herskaber lode sig ikke nøie med at stjæle, de tillode ogsaa deres Betjente at gjøre det; ofte bestod disses Løn i en Anviisning paa Veifarendes Lommer. Da Hr. d'Angouleme havde den Ubehagelighed, at hans Betjente bade om deres Løn, betalte han dem med dette Svar: Fire Gader støde sammen ved Hotel d'Angouleme; I tjene paa et godt Sted, fører Eder det til Nytte.

Denne paa Hovedet vendte Moral naaede op til selve Kongedømmet. Ludvig den 14de, den store Konge, Kongernes Konge, fik Douceurer ved Statens Indkjøb. Det er vist, det er beviist ved uimodsigelige Documenter: „Da Kongen havde modtaget 600,000 Livres som Erkjendtlighedsbeviis af Saltskat-Forpagterne," siger Journal des bienfaits du roy, „gav han sin Moder 10,000 Pistoler, sin Broder 5000, hans Gemalinde 5000 og Mdlle de Fouilloux 15,000 til Udstyr."

Under saadanne Omstændigheder og Sædvaner var det, at Colbert skulde bringe Finanserne paa Fode. Han

gav sig modig ifærd med Arbeidet; han lod Fouquet fængsle og Forpagterne domfælde; han tvang ad Rettens Vei Millionairerne til at tilbagegive Staten Millioner; han gjenoplivede Handelen og Industrien, ophjalp Colonierne, bragte Orden i Statens Eiendomme; han skabte et Politi, en Flaade, et Regnskabsvæsen, han betalte Ludvig den 14des Seire, hans Daarskaber, Palladser og Maitresser. Han skaffede Penge til at dække alle ødsle Luner under hiin ødsle Hersker, der i hundrede Aars Afstand forberedte Revolutionen. Colbert var Alt, omfattede Alt, hans fortærende Iver tillod ham tilsidst ikke at sove; han var en Guldmager, der tilbragte Nætterne med at hede sine Kolber.

Det Særegne ved hans Stilling var, at han maatte bruge Ødselheden for at gjennemføre sine Besparelser; han maatte smigre alle Ludvig den 14des Lyster for at have en Støtte mod det Had, han naturligviis vakte hos de Fornemme. Imidlertid vovede han dog undertiden at gjøre Indsigelser; han skriver f. Ex. til Kongen: „For mit Vedkommende bekjender jeg for Deres Majestæt, at et unyttigt Maaltid til tusinde Daler foraarsager mig en utrolig Smerte. Deres Majestæt ville naadigst undskylde mig. Majestæten bedes at betænke, at De f. Ex. har forøget Staldudgifterne indtil det Tredobbelte. Dersom De vil regne efter, vil De finde, at Forøgelsen af Dragter samt Føde til Mænd og Heste o. s. v. koster over 200,000 Livres om Aaret. Majestætens Spil, item Dronningens, Festerne, de store Tafler koste over 300,000 Livres, og Majestæten vil bemærke, at Kongerne, Deres Forfædre,

ikke have gjort disse Udgifter, og at de aldeles ikke ere nødvendige."

Men Kongen svarede det Samme, som Mazarin havde svaret med Hensyn til Mynderne. Kongen blev endogsaa vred over disse Formaninger, og for at hævne sig paa Ministeren gav han ham Overopsynet over sine Kjærlighedssager. Colbert maatte besørge snart det Ene, snart det Andet ved forefaldende Leiligheder, og naar en Ægtemand faldt til Besvær, maatte Colbert skaffe Kongen Fred for ham. Engang skriver Kongen: „Hr. Colbert, jeg erfarer, at Montespan lader falde upassende Ord; det er en Nar, som De ikke maa tabe af Syne. Jeg veed, at han har truet med at ville see sin Kone, og da han er istand til at gjøre Alvor deraf, stoler jeg paa Dem. Sørg for, at han snarest mulig kommer bort fra Paris." Colbert bemægtigede sig virkelig Hr. Montespan, og den stakkels Ægtemand maatte i Landflygtighed fortære sin afmægtige Skinsyge.

Colbert drev Føieligheden endnu videre, og for ikke altfor strengt at udøve en Dyd, der vilde have været en indirecte Dadel over Kongen, saa besluttede han, Tallenes Mand, han, der aldrig havde smilet, han, der af Naturen var begavet med en sjelden Styghed, han besluttede, at han ogsaa vilde have en Maitresse, og han fandt en saadan i Marguerite Coiffier, en lille ung Kone, som den Tids Memoirer sige, ganske nydelig og meget livlig og aandfuld.

Imidlertid maatte den Dag dog komme, da Kongen trods alle Colberts Tjenester, paa en haard Maade lod ham føle, at han var kjed af ham. Colbert overgav

Kongen et Regnskab. „Der er Kjeltringestreger derunder", sagde Kongen. — „Sire", svarede Colbert, „jeg smigrer mig idetmindste med, at disse Ord ikke udstrække sig til mig." — „Nei, men man maa være mere agtpaagivende."

Disse Ord vare Colbert som et Stik i Hjertet. Han gik hjem og døde deraf, og nogle Timer før sit Endeligt sagde han: „Dersom jeg havde gjort for Gud, hvad jeg har gjort for dette Menneske, vilde jeg være to Gange frelst, nu veed jeg ikke, hvad der skal blive af mig."

Nogle Timer efter døde han, og Folket dandsede Glædesdandse paa hans Grav. Det maa endnu fortælles om Colbert, at han havde villet stifte en Bank, og at Geistligheden havde modsat sig Oprettelsen af en saadan Anstalt, af den Grund, at det ifølge den hellige Skrift ikke er tilladt at tage Renter.

Dagbog.

„Lad der kunne siges om Krigen og Mandefaldet, hvad der vil, det Gode have vi Danske dog deraf, at vi ligesom hvile tættere til vor Moderjord og mere end før betragte hinanden som Brødre.“ Omtrent saaledes hører man ofte tale, og det er ogsaa en ubestridelig Sandhed, som man maaskee allerstærkest føler, naar man i denne Tid kommer hiem fra Udlandet. Det traf sig nu saa, at jeg gav mig til at læse gamle Blade; man er paa en Maade nødt dertil, ligesom man efter en gjennemvaaget Nat trækker sit Uhr op og stiller det for at holde Skridt med Tiden. Bl. A. fandt jeg en lille venlig Samtale mellem „Kjøbenhavnsposten“ og „Fædrelandet“ i Anledning af Slutningsordene i General Krogs Rapport. Sidstnævnte Blad havde taget Forargelse af Generalens Ord og holdt ham en liden politisk Forelæsning, der aldrig kan skade i Hovedkvarteret, da det skal være saa kjedeligt, medens Armeen er i Leir. „Kjøbenhavnsposten“ tog Generalen i Forsvar og tilføiede lidt om „Fædrelandets“ „Hovmod“, „Blodtørst“, „moralske Stupiditet“ og „beregnede Fanatisme“. „Fædrelandet“ vilde ingenlunde staae tilbage, hvad det da heller ikke behøvede, men svarede med at sige, at „Kjøbenhavnsposten“ led af „partielt Vanvid“, at dens politiske Anskuelser vare i „den grændseløseste

Forvirring", at dens Medarbeidere vare „politiske Qvaksalvere" og „Charlataner", og tilføiede til Overflødighed nogle smaa Tvivl om, at „Kjøbenhavnsposten" i det Hele besad „sund Menneskeforstand", om end „en politisk Mening stak Næsen frem gjennem Artiklens tilsyneladende Meningsløshed". — Naa, sagde jeg til mig selv, det er Folk, der hvile tæt til samme Moderjord, det er Brødre! En lille Broder fra Aalborg kom hastig til, blandede sig i Samtalen og holdt med „Kjøbenhavnsposten", men „Fædrelandet" erklærede ham øieblikkelig for vanvittig. Nu begyndte jeg at søge meget flittig, jeg vilde see Beviser; Sundhedscollegiet pleier at være overmaade forsigtigt med lignende Attester og bilægge dem med mange Vidnesbyrd eller omhyggelige Undersøgelser, og saadanne Undersøgelser vilde i nærværende Tilfælde kaste et stærkt Lys over de politiske Forhold; men medens „Kjøbenhavnsposten" til Forsvar for sig leverede en Afhandling, som jeg fandt fortræffelig, var „Fædrelandet" pludselig kommet ifærd at gjøre en privat Execution og undersøge Aalborg Avis's Bo, hvori fandtes:

„Fem Knapper til en Trøie
En Synaal uden Øie,
Et brunrødt Skjæftskaft . . . .
Et Brev fra salig Faster
En Daase uden Laag,
Den nye Psalmebog."

og desuden endeel Smaating, hvor „Fædrelandets" Mærke var afskaaret, og som dette tilegnede sig. „Fædrelandet" kom triumpherende tilbage fra sin Razzia og fremviste, hvad det havde fundet hos sin lune Broder i Aalborg — til Beviis for, at hans eller „Kjøbenhavnspostens" Politik var vanvittig? Nei, i den Henseende er man den Dag idag lige klog, saa at de to Blade maae gaae i lige saa sørgelig Uvished som den berømte gale Nathan-

son, der fik en Overretsdom for sin Klogskab, en Høiesterets-dom for sin Galskab og senest er bleven transporteret fra Fredriksborg til Hamborg, fordi man, som han selv siger, frygtede hans Fiffighed.

Den store Belærelse, man haabede, fandt man altsaa ikke, og jeg skal kun tillade mig, med stor Forsigtighed at opholde mig ved et Par Ord. „Fædrelandet“ talte nemlig om den „Misbrug“, som Kjøbenhavnsposten og „flere Andre“ havde drevet med „det skjønne Ord Forsonlighed.“ Ved disse „flere Andre“ var det for mig, som om Nogen saae paa mig; jeg har unægtelig været med at tale om Forsonlighed og gjort mig en uhyre Umage for, at det skulde sees, at hermed ikke var tilsigtet nogen Slesvigholsteensk Indrømmelse; men ligesaa megen Umage har man gjort sig for at gjøre de Forsonlige til „danske Schleswigholsteinere“. For Øieblikket har man paa en Maade vundet Spil; thi medens der strides med Vaaben, glemme Folk let, at der har været en Tid, da der blev underhandlet, og en ærlig Underhandling kan ikke bringes til sit Maal uden Forsonlighed. Har „man“ med Ro og Alvor behandlet de gjorte Forslag og saaledes viist Befolkningen hist, at man ønskede at bringe et Forlig istand? Her er det Punkt, hvorfra man skal undersøge Beskyldningen for „Blodtørst.“ De sige nok, at de kunne „smile“ ad denne Beskyldning, og det er vistnok forsaavidt sandt, som vi Alle vide, at de ikke ville have Mod til at dræbe med egen Haand. Men de skulde huske paa den lille Mand, om hvem Heine taler, han, som fulgte efter ham med den blanke Øxe under den røde Kappe, og sagde: Jeg er Dine Ords Gjerning.

Iøvrigt kan da ved Omstændighedernes Magt Beskyldningen for Blodtørst kun komme til at gjælde dem, der ville vedli-

fremkalde en Stemning i Folket, hvorved en Fred, overeensstemmende med den givne Tilstand, er umulig. Dersom Nogen af sit ganske Hjerte havde paakaldt den nye Krig, Slaget og det store Mandefald, saa vilde dog Beskyldningen for Blodtørst forsvinde formedelst det store Resultat, som Folket seer for sine Øine — vi have Slesvig!

— Vor Krigsminister har, som bekjendt, udstedt en Advarsel til de fremmede Tydske, som maatte have isinde at tage Tjeneste i den slesvigholsteenske Armee, og truet dem med, at de, naar de falde i vore Hænder, ikke ville blive behandlede som Krigsfanger, altsaa formodenlig vorde hængte som Spioner eller paa anden Maade henrettede som Røvere, Ildgjerningsmænd eller desl. Willisen har svaret herpaa ved at erklære, at de danske Krigsfanger skulle undgjælde for enhver Overlast, som slesvigholsteenske eller andre tydske Fanger maatte lide hos os. Nu feiler det blot, at de to proclamerende Mænd skulle sætte sig i Hovedet, at de ikke ville have talet et overflødigt Ord (hvorfor man jo skal staae til Ansvar i den anden Verden) og altsaa gjøre kort Proces, gjensidig trøstende Folket med Ulyssis berømte Ord til den troe Tjener Chilian. Men hvorledes kan en Mand, som bærer det gode danske Navn Hansen, saaledes tage feil og troe sig født Haynau.....? Der vilde endda være mindre at sige imod hans Beslutning (eller vel: Tilløb til Beslutning) hvis den ikke i politisk Henseende kom til at sige Noget, man visnok ikke har villet sige. Thi, idet Ikke-Schleswigholsteinere skulle behandles som Ikke-Krigsfanger, har man indirecte erklæret, at Schleswigholsteinerne ganske naturlig have Krav paa at behandles som Krigsfanger, følgelig at de føre Krig imod os, istedenfor at man hidtil har kaldt deres Kamp et Oprør. Østerrigs Blodregiering var dog langt

mere consequent; den skiød eller hængte uden Forskjel Robert Blum, Damniany, Nagy-Sandor, Batthyany, alle fangne Mænd vare lige for Galgen eller „Krudt og Bly“, fangne Kvinder lige for Pidsken; den første Mand, som blev benaadet, og den Eneste, mod hvem man egenlig viste Naade, var den Fremmede, Tydskeren Julius Frøbel; ham lod man gaae tilbage til Tydskland for at fortælle, hvad han havde seet, for at det blodige Regimente kunde have sin Historieskriver ogsaa fra den Side; man vidste, at man kunde lade haant om det øvrige Tydskland, eller rettere, at mægtige tydske Partier vilde glæde sig f. Ex. over Robert Blums Fald, men hvilket Parti vil klappe i Hænderne ved de Galger, vi maatte reise? Nu, de blive vel ikke reiste; men der er en Bemærkning at tilføie for dem, som glædede sig over hiin „energiske“ Erklæring. Skulle vi i Spidsen for Staten have Mænd, der handle voldsomt, saa lad os huske, at da have vi dem i Spidsen for Staten, og da vide vi ikke, i hvilket Øieblik de ville svinge Svøben til en anden Side (ganske som i Østerrig). Et saadant Princip, der opstilles og sættes i Værk er ubønhørligt, det skyder til begge Sider ligesom Fieschis Helvedmaskine; med andre Ord: det Folk, der haandterer et Princip, maa selv bøie sig derunder, hvilket man evindelig synes at glemme, fordi Consequensen aldrig viser sig øieblikkelig. Man opstiller Principer f. Ex. i Juli og bliver forbauset, naar de uventede, men naturlige Følger komme f. Ex. i Octbr. eller Decbr. eller endnu senere; man har uhyre Vanskelighed ved at troe paa den aandige Forbindelse, der gaaer igjennem Verdens Begivenheder, paa de hemmelige Gange, der føre fra Aarsag til Virkning.

Man kan som Noget, der har Betydning for Øieblikket,

tilføie, at Udlandet efter en saadan Bekjendtgjørelse vil have Møie med at troe, at den saakaldte Beleiringstilstand og Standretten i Slesvig er saa mild, „saa dansk", som den virkelig er.

d. 22de August.

Det er engang blevet paastaaet her i dette Skrift, at det ikke er de bestaltede, bosatte Digtere, der nu skulle skrive Folkets Sange og give dets Følelser og Stemninger det rette og fyldige Udtryk. Et Beviis herfor har man i en Beretning i Berl. Tid. for iaften, en Skildring af Scener under Idsted-Slaget og Træk af Soldaterlivet; man seer idetmindste, at om Soldaterne ikke selv digte hele Sange og bøie deres Tanker i „de gyldne Riim", saa kunne de henkaste en Guldklump, hvoraf en promoveret Digter kunde smedde i lange Tider. Herhen hører det Udtryk om dem, der falde, „at de gaae til Ryes Brigade." Der er en heel historisk Ballade i disse faa Ord; man synes ved et pludseligt Blik at see Ryes Skarer paa deres stridbare Tilbagetog, i alle deres Træfninger og endelig deres store Kamp i Morgendæmringen den 6te Juli udenfor Fredericia. Soldaten finder sig ikke i, at de skulle være borte, han sætter dem som Konning Volmer at drage afsted, stedse følgende Fødelandets Kamp, han digter uden at vide det, et nyt Valhal, hvor alle gjæve Kjæmper samles, „det er Ryes Brigade". Men vi søge her magtesløst og til Overflødighed at gjøre det merkværdig Skjønne og Dristige i hiint Udtryk indlysende; lad det være nok at tilføie den Sandhed, at alle Digte, der ere skrevne om Rye, ikke ville bevare hans Minde og Betydning som det ene Ord om faldne tappre Mænd: „de gik til Ryes Brigade".

Der kan synes i det her Bemærkede (sammenholdt med Ytringerne i en foranstaaende Artikel om Udlandets æsthetiske Liv)

at vise sig en Uvillie mod Poesi og Literatur, som allermindst vilde anstaae en Forfatter. Maaskee vil det desaarsag være fornødent at tilføie, at der ikke ivres imod Literaturen, som den ifølge sit Væsen er, nemlig det i Bogstaverne præntede, ved Skjønhedssands forædlede Udtryk og Billede af Menneskenes Liv, sunde og stærke Følelser, som den Enkelte meddeler de Mange, sande Skildringer eller opdigtede, der blive sande derved, at et ophøiet Indblik i Menneskenaturen stiller Det sammen, som Livet selv ligesom ved en Tankeløshed lader adskilt — thi Livet gaaer ofte en Gang, som vi ikke forstaae, Livet har et saa fjernt Formaal, at vi maae kalde nogle af dets Begivenheder "Tilfælde" og til Øieblikkets Brug søge det Fornuftige, Lovbestemte, i vor egen Aand. Men, hvad der med Føie kan klages over, det er den Literatur, som fjerner sig fra Livet. Exempler ville bedst vise vor Tanke. En Begivenhed forefalder, en Handling udføres; istedenfor, at den Friskhed, som ved Handlingen blev bragt til Menneskelivet, skulde gaae ud i Literaturen, bliver Handlingen tørret og vel indpakket sendt til Folk, der i deres Værelser tage den frem, tænke sig ind i den, give den en Tilsætning af almindelige Følelser og gjøre den til "Poesi." En lærd Mand gjør en Udenlandsreise, han kommer til en af Europas Hovedstæder, leier sig et Værelse, henter sig fra det store Bibliothek fem, sex Reisebeskrivelser og skriver deraf en ny, som han udgiver ved sin Hjemkomst. En æsthetisk Forfatter gjør Fortidens Historie til det Samme som Nutidens, Verdensudviklingen bliver at ligne med den allegoriske Drage (i et af Ingemanns Eventyr), der fortærer sin egen Hjerne. En Anden lader Folk frie til Hinanden efter Digterværker (see "To Venner"). En Digter gaaer i en af de jydske Egne og seer paa Bakkerne og Dalene; han længes efter Schweitz og digter efter

den sydlige Egn en Beskrivelse af Schweitz; i Afstanden blive Alperne saa smaae, at han gjør philosophiske Eventyr af St. Gotthard, Jomfruen o. s. v.; han faaer endelig sin store Længsel opfyldt, kommer til Schweitz, men nu har han fortæret de med Reflexionen, den store Bjergnatur kan han ikke see med Følelsen, og nu kan han kun skildre det Smaa, i en detail, som om han var Landskabsmaler og vilde male hvert Græsstraa. Overalt kommer her Brud mellem Literaturen og Livet; Literaturen har ved en overanstrængt Phantasi faaet Syvmilestøvler paa og kan ikke gjøre et menneskeligt Skridt, farer hen over den friske Virkelighed og den sunde Sands. Stat og literaire Selskaber sees at opmuntre Bogorme-Literaturen, Summer, der kunde holde Livet i mange af Længsel, Savn og Stueluft piinte Digtersind, blive f. Ex. udgivne til at gjenoptrykke en national Literatur, ikke efter Aanden, men i Ordets egenligste Forstand efter Bogstaven. Det er, som om man kan mærke, at Støvet falder over os, og under saadanne Tilstande er det, at et kraftigt Ord, der ude fra Livet forglemt og freidigt baner sig Vei til Literaturen, er som en pludselig Blomsterduft, der trænger ind i vel tillukkede Vinterværelser.

I den enkelte Skribents Liv kan være et Speilbillede af den Tilstand, som med større Langsomhed gjør sig gjældende i Literaturen. Man har begyndt med at udtale de Tanker og Stemninger, som Begivenhederne uvilkaarlig fremkaldte, og som bævende fordrede Ord. Man kommer da i Vane med at gjøre Alting til Ord, lade sit Indre strømme i en uendelig rislende Kilde til Omverdenen. Men lidt efter lidt komme Ordene ikke længer som Tankens og Følelsens uvilkaarlige og sande Udtryk; i deres Fødselsøieblik vide de, at de skulle frem for Verden, og de pynte sig; man tænker ikke længer, som man selv vilde

tænke, men saaledes som man har vænnet Verden til at vende Tankerne. Heri er en Usandhed, der er saameget forfærdeligere, som den paa et Haar ligner Sandheden, som næsten Ingen kan opdage den og man selv længe ikke veed, hvad der er i Veien, hvilket Brud der er skeet i Ens moralske Tilværelse. Lykkelig den, som i rette Tid opdager og forstaaer Sygdommens Symptomer, kaster Pennen og i nogen Tid atter vænner sig til at tænke efter sit eget Hoved, eller til slet ikke at tænke, gaae hvilende imellem Menneskene og Naturen, lade sig fylde af Livet, indsuge Verden med sit Aandedræt. Ulykkelig Dagbladsskribenten, den aldrig rastende Papiir-Maskine, den evindelige Sisyphus, der hver Dag vælter den offenlige Menings dumme og tunge Steen opad Bjerget for næste Morgen at see den trillet ned og begynde forfra, den forbandede Danaide, der skal fylde Vand i Solbet, bibringe Folk Intelligens (Indsigt) med Artikler, hvori der ikke er Intelligens (Oversigt), det usalige Væsen, der for længe siden har tabt sin Oprindelighed og Frihed og er geraadet i Bladets Trældom! Thi Bladet har taget hans Personlighed fra ham, det er blevet et levende Væsen, der er fyldt med hans gamle, aflagte, afdøde Tanker og tvinger ham til at tænke Fortsættelsen af disse, bruger ham til sin Hjerne, ja, han selv er en død Tings Hjerne, og han selv sætter sin Stolthed i at være sine gamle Tankers urokkelige, uforanderlige Gjenfødelse. Da faaer han ogsaa af Verden Lov for at være en bygtig og consequent Skribent; vil han udvikle sig og i Frihed hengive sig til Sandheden, selv om denne fornægter hans tidligere Meninger, saa er han fortabt, den Usalige, han, den saakaldte frie Tids Nødvendighed, den frie Tids Træl.

d. 24de August.

Eftersom vi i Aar og Dag have søgt at gjøre Publikum opmærksom paa Nødvendigheden af at faae Holsteen med i Staten, hvis man vilde bevare det danske Rige, og vi have paaviist, at dette er, om end ikke en Opfyldelse af alt det Gode og Skjønne, man kunde ønske Danmark, saa dog en til Tidens Tilstande svarende Ordning, der kan benyttes til Folkets Vel, maatte det naturligviis være os kjært, at Protokollen i London udtalte sig for det danske Monarkies Integritet og sagde Hs. Maj. Kongen den Compliment, at det fra hans Side var Viisdom at tænke og arbeide i denne Retning. Det er rigtignok saa, at vi havde ønsket og stræbt for, at Tingene skulde være komne anderledes, nemlig at man paa denne og hiin Side Eideren forudseende skulde have søgt Enighed og selv med Frihed raadet over sin Skjæbne; men da man nu ikke var at bevæge hertil, saa ansee vi det for godt, at det, Omstændighederne bydende fordre, endelig er blevet udtalt paa en saadan Maade, at Tingen ikke længer synes „Pantasi", at Folk kunne see Land gjennem den Taage, hvori Politiken hidtil har seilet. Det gjælder om andre Lande ligesaavel som om os, at ingen politisk Tilstand er absolut god; det kommer an paa, hvilke Fordringer man gjør til den, hvilken Fornuft man opbyder for at drage det Bedste ud af den, hvilken Selvfornegtelse man viser, naar man overfor Aarhundreders Nødvendighed og Tidens herskende Aand ikke kan naae Idealet. Det Samme — vi gjentage det — gjælder hiin Ordning, og da vi efter vor Overbeviisning og efter en formeentlig ulidenskabelig og fordomsfri Undersøgelse ikke havde fundet nogen anden mulig, var det idetmindste menneskelig, at vi, som sagt, glædede os over hiin Protokol.

Desværre var det ikke alle Stormagter, der underskrev den;

det var (foruden Danmark, Sverrig og Norge) ikkun Rusland, England og Frankrig; Østerrig nølede, men skal dog senere have givet sin Underskrift. Vi sige »desværre«; thi i disse Dage have vi den Sorg, at to Stormagter have undertegnet en Protokol af aldeles modsat Indhold og gjort Spørgsmaalet til en casus belli; der kan ikke være Tanke om en fredelig Løsning; Meningerne staae altfor stærkt imod hinanden, idet de to sidst bemeldte Stormagter ville have Holsteen fuldstændig skilt ikke blot fra Danmark, men fra den danske Krone og overgivet til en anden Fyrste, og de derhos give Udsigt til Noget, man troede glemt, nemlig en Deling af Slesvig. Vi bede Læserne om Forladelse for, at vi et Øieblik have sat dem i Uro: Disse to Stormagter ere »Lollands-Falsters-Stiftstidende« og »Fædrelandet«. Man vil troe, at vi nu skrive en Satire, men er der noget Satirisk i Sagen, saa er det ikke os, der opdigte det, man kan selv eftersee de to nævnte Blade, navnlig »Fædrelandet« af Gaars Dato. De Sætninger, man paany har opstillet, lade sig uden ringeste Forvanskning, hvad Tanken angaaer, i Korthed sammmensætte saaledes:

De Undertegnede, der anerkjende den Viisdom, hvormed de hidtil have behandlet Europas Anliggender i Almindelighed og Danmarks i Særdeleshed, ere med Hensyn til den saakaldte Londonner-Protokol komne overeens om at gaae over til Dagsordenen, have dernæst paa sædvanlig Maade overveiet og derefter vedtaget efterfølgende Maribo-Protokol, nemlig:

Art. 1. Kongen af Danmark er at afsætte som Hertug af Holsteen.

Art. 2. Holsteens Hertugthrone stilles til offentlig Licitation.

Art. 3. Den fyrstelige Person, som vil overtage den, erholder til Erstatning et Stykke af Slesvig, saaledes, at den som forlanger det mindste Stykke Slesvig, erholder det største Stykke Holsteen.

Anm. I den officielle Kundgiørelse tilføies, af Hensyn til det danske Folk, nogle anerkjendende Ord om den store Ulykke, som det er at dele Slesvig.

Art. 4. Gjennemførelsen af denne Protokol overdrages den danske Rigsdag.

Visinok er der en Slags Overdrivelse i den Skarphed, hvormed vi fremhæve Tanken, men Enhver kan eftersee, om den ikke maa stille sig saaledes i Forhold til den nærværende Tid. Man skulde troe det umuligt, at Folk, der kalde deres politiske Modstandere »affindige« og »Qvaksalvere« m. M., kunde falde paa i den nærværende Tid at skrive en lang Afhandling for Folket af dette Indhold. I adskillige Henseender er Opraabet eller Erklæringen aldeles ufladelig og kan give Anledning til adskillige gavnlige Betragtninger. Først sees det vel nu med saa utvetydig Bestemthed som mulig, at hiint Parti er i Strid med den nu bestaaende europæiske Statstilstand, ønsker at fremkalde en aldeles modsat, er „revolutionairt". Man har hidindtil kunnet bevise det logisk for dem, der selv vilde tænke o: uddrage den nødvendige Følgeslutning af en Tanke; men da meget Faa have Lyst til Saadant, idet de ere enten for magelige eller for frygtsomme til at tænke heelt ud og nulig see deres Forskiellen og deres dunkle. Dukker torne fiendtlig sammen, saa behøvedes der fra Partiets Side en aldeles klar Tilstaaelse: Holsteen maa under en anden Fyrste, en europæisk, af Stormagterne anerkjendt Hertug maa afsættes. Eller vil man tvivle endnu, vil man maaskee sige, at hvis Holste-

nerne erklærede Sligt, saa var det nok revolutionairt, men naar »Koll.-Falst. Stiftstidende« og »Fædrelandet« ville det, saa er det . . . hvad er det? Vi fordømme iøvrigt ikke de Revolutionaire og ønske ikke at bruge Navnet som et Ord, der lægger for Had. Tilstandene i Verden ere altfor indviklede og i mange Henseender altfor ulykkelige, til at vi ikke med Glæde skulde hilse en god og kraftig Revolutionair, en Mand eller flere Mænd, der pustede det Tørre, Forældede, Juristiske bort og satte noget Nyt og Livsfriskt istedenfor, beaandede Menneskene til en stor Kamp, hvorfra udgik et stort Resultat. Vi vilde ikke engang forlange, at det Nye skulde staae i Forveien som noget mathematisk Vist, at man kun skulde behøve at flytte over fra det gamle til et fuldstændig meubleret nyt Huus; thi det Nye og Gode bestaaer tildeels i Menneskenes Anstrængelser for at naae det. Men en Revolution er et Spring, og vi forlange, at Folket ikke skal springe med bundne Fødder — bundne af politiske Tilstande og Forhold, der have faaet nye Kraft og Seighed — vi forlange, at det Sted, hvor Folket skal springe hen, ikke er en Afgrund, hvori Ligene af Folkets Sønner styrte uden at udfylde den. Endelig fordre vi, at de Revolutionaire ikke blot ere Folk, der fornægte lidt hist og her efter deres omtrentlige Skjøn, ville have Noget bort, som staaer deres øieblikkelige Ønsker i Veien, men at de ere Mænd, som tilfulde vide, hvorhen en radikal Forandring nu vilde føre i Europa, og kunne sige os Andre det; de maae dog vide, at den nationale Revolution ikke gjennemføres uden den politiske, at den politiske Rystelse i vor Tid vil medføre det sociale Jordskjælv. Vi kunde f. Ex. spørge Partiet, hvorvidt det vil have Wienertractaterne ophævede; i Marts 1848, da det var ved Roret, paakaldte de dem, nu, da de komme i deres fulde

Kraft, siger det: Apage Satanas. Den blotte Egensindighed og Trods, den fornægtende Halvhed, den egenkjærlige Utaalmodighed, som ikke vil dyrke den tarvelige Mark, men forlanger, at stegte Duer skulle flyve En i Munden, kan være god nok til at rive et Folk med, men maae vi nu, halvtredie Aar efter Marts 1848, være frie for den, og maae vi nu fra saadanne Revolutionaires Side være frie for den sentimentale Declamation om Holsteenerne som „Rebeller“ og „Insurgenter“; thi hvori bestaaer, seet fra dette Standpunkt, Holsteenernes Oprør? Deri, at de ikke afsætte Frederik den Syvende.

Det andet Punkt er den Paastand, som findes i Erklæringen eller Afhandlingen: at det er et stort og indsigtsfuldt Parti, der vil, hvad Afhandlingen forlanger. Af Folk, der kalde deres Modstandere affindige, er det ikke altfor ubeskedent at kalde sig selv indsigtsfulde, lad derfor dette Ord staae. At Partiet er stort, kan idetmindste være Gjenstand for Tvivl; vi ønske ikke, at Sagen skal komme saa vidt, at man kan tælle, hvor mandstærkt det er. Men, hvis vi som Deel af en Jury skulde afgive vor Mening efter Formlen „paa Ære og Samvittighed, for Gud og for Menneskene“, saa vilde vi efter det Kjendskab, vi have til Folket, efter de Ord, vi have hørt paa forskjellige Steder af Landet, erklære: Det er ikke sandt, Partiet er ikke stort. Det har endogsaa været Gjenstand for vor Forundring, at „Fædrelandet“ har fremkaldt en saa bestemt Uvillie; thi Folk tale sjelden om den Terrorisme, det engang vilde udøve, de glide let hen over dets senere Modløshed som en menneskelig Skrøbelighed, de gjennemskue ikke dets mange hule Phraser og underlige Krakileri mod nogle Medlemmer af November-Ministeriet, de trække paa Skuldrene f. Ex. ad Monrads Bispedømme og tilføie maaskee et djervt Ord; men

forrige Tiders Tilstande have nu engang vænnet Folket til at see paa Slagt som »Verdens Gang«. Men hvad man ikke kan tilgive »Fædrelandet«, er Planen til Slesvigs Deling, og dette har undret os, fordi Folket dog ellers ikke tænker synderlig dybt udi Politiken og skulde synes let tilgængeligt for den Betragtning, at et magert Forlig er bedre end en fed Proces, item for de mange smukke Lignelser, man opfandt for at blive af med Sydslesvig. Folket brød sig desuden paa hiin Tid slet ikke om Holsteen, vilde ikke vide af det, og dog har der bestandig kun været to Ting at vælge imellem: Deling eller Holsteen. Af den Grund have vi aldrig ret kunnet forstaae, hvorfor Folket holdt saa urokkelig paa »hver Tomme Slesvig« og blev saa inderlig vred over Delingstanken. Men der har nu Folkets Instinkt ledet det; saadanne gamle historiske Folk som det danske synes ofte at staae under Fortidens Vælde og have Tanker, der komme fra Fædrenes Valpladse eller Grave. Har den Underviisning, som »Fædrelandet« gav Folket i hele Christian den Ottendes Regeringstid, medvirket meget hertil, saa kan man ikke sige Andet, end at disse Mænd, for at bruge deres eget Udtryk, »ikke saae ud over Hatteskyggen«.

Vi komme endelig til det tredie Punkt, nemlig det Haab, man udtaler, at den danske Rigsdag nok skal findes villig til at understøtte hiint »indsigtsfulde« Parti og gjøre Holsteen med Sydslesvig til et selvstændigt Rige, hvad end Rusland, England o. s. v. have vedtaget og den danske saavelsom den norsk-svenske Regjering medunderskrevet. Der er vistnok ingen Fare for, at den danske Rigsdag ligefrem skal styrte sig ud i en saadan Politik; men den, der ikke vil gaae den lige Vei til et Sted, bliver undertiden ført dertil ad Omveie, og en saadan Plan vedkjender

man sig da ogsaa med den elskværdige Aabenhjertighed, hvoraf man pludselig er bleven betagen. Man siger, at Fredssluttningen og Anordningen med Holsteen nok vil give Anledning til et Pengespørgsmaal; disse Penge vil man (som gode Demokrater) nægte Regeringen; den takker af, fordi den ikke har Penge, og istedenfor kommer paa den naturligste Maade af Verden et vist Ministerium, der gjennemfører Maribo-Protocollen, saa at Maribo vil blive meget berømt, fra den Puster som den store Storm. Mon det er alvorlig betænkt eller letsindig henkastet? Hvilken grændseløs Urimelighed er det ikke at ville indbilde sig selv og Andre, at den danske Rigsdag ved en Afstemning kan standse den europæiske Politik i dens Gang, at den kan forsøge at kaste sig under Hjulet uden at blive knust! Stod man endda i Forbindelse med Mazzini, Ledru-Rollin, Arnold Ruge o. s. v. saa at man med dem havde aftalt Dagen og Klokkeslettet, da de reactionaire Stormagters Time var kommen, deelte man disse Mænds Principer, og vilde man hengive Danmark til deres Politiks Strøm! Men dette er Noget, hvorfor vi ingenlunde skulle beskylde noget dansk Parti. Men staaer Partiet altsaa alene, uden principiel Forbindelse med nogen Hær, der kunde falde dets mægtige Modstandere i Ryggen, hvorledes kan det da udsætte sig selv og Landet for den Fare, som vilde opstaae ved, at Rigsdagen bød Kongen et Ministerium, han ikke kunde modtage ligeoverfor Diplomatien, saa at han enten maatte knække Rigsdagen eller takke af? Mon man virkelig vilde vove at sætte Alt paa Spidsen og fuldstændig priisgive den borgerlige Frihed, som Grundloven hjemler, til de Fjender, den unægtelig har, og som ikke vilde undlade at benytte Leiligheden? Dette kunne vi umulig troe; snarere ledes vi til at antage, at man kun paany opstiller hiint

politiske Maal for paa en egen Maade at sikre sig Fremtiden. Da den virkelige, praktiske Politik glider bort fra Partiet, fordi det fremfor Alt vil frelse sig som Parti, saa glider det selv over i Phantasiverdenen. Naar Freden kommer, veed det meget godt, at den vil frembyde store Vanskeligheder, ved mange Leiligheder kan man da uden stor Møie sætte Folkets Stemninger i stærk Bevægelse, Folket er ikke Statsmand, og ledet af en lidenskabelig Presse vil det ingenlunde være taalmodigt idag for at høste Frugterne imorgen; saa kommer atter den gode Tid, saa kan Partiet virkelig blive »stort«, og saa er alt Haab om at faae det Gode ud af Freden forsvundet. Paa denne Maade har man let ved at »advare« for Freden og forudsige Ondt; det er ingen Sag at spaae Ildebrand, naar man selv tænder an.

D. 26de August.

Balzac maatte da døe. Han havde opnaaet en sjelden Lykke: en Dame havde forelsket sig i ham som Skribent, og efter mange Skjæbnens Omskiftelser havde hun endelig kunnet ægte ham og medbringe ham en Formue, der endog i Paris blev kaldt fyrstelig. Men Lykken kom sildig, den gjensidige Kjærlighed var tyve Aar gammel, og paa Bryllupsdagen var Balzac allerede dødssyg. Ved at omtale hans Død gjør Berlingske Tidende ham en lille Uret; den siger, at de Værker, han skrev fra 1821—29 ere glemte, og at hans bedste og meest anerkjendte Værk er hans Comedie humaine. Men denne saakaldte Comedie er ikke Andet end en Samling af Balzacs ældre Værker. For et Par Aar siden fortalte han Publikum, at alle hans Skrifter vare blevne til efter en stor og vel udtænkt Plan, som han havde lagt, før han begyndte at skrive, nemlig en Skildring af menneskelige Lidenskaber og Svagheder fremstillet i Livsbilleder fra Paris, Provindserne, o. s. v.; herom vilde man overbevise sig, naar de bleve trykte paany og i en anden Orden. Saa kom den nye Udgave og blev kaldet „den menneskelige Comedie« istedenfor Balzacs samlede Værker.

d. 1ste September.

Ludvig Philip er død den 26de August. Det vil da sige: Han døde den 24de Februar 1848 og fik kun Tilladelse til at overvære sin egen Begravelse og see paa de Begivenheder, der vare spaaede at skulle komme ved hans Død.

Udgivet den 5te September.

Nord og Syd.

Et Ugeskrift.

Redigeret og udgivet af M. Goldschmidt.

Femte Bind.

(September—December).

Kjøbenhavn.
Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1850.

Indhold.

Side.

Fra Udlandet.

Skizzer af Livet i Paris.

II.

Med Hensyn til Præsidenten, om hvis Reiser der i denne Tid er saa megen Tale og forskjellig Beretning, kan jeg her tilføie Noget om den Maade, hvorpaa han viste sig offenlig i Paris.

Søndagen den 7de Juli strømmede Folk til Marsmarken trods stærk Blæst og Bygeveir. En Hr. Poitevin havde bekjendtgjort, at han vilde ride op i Luften, talløse Afbildninger, der vare opslaaede paa Gaderne, viste ham tilhest, uden anden Støtte end Tøile og Stigbøiler, Hesten baaren af en stor Luftballon og nøiagtig saaledes drog han virkelig afsted.

Den runde Plads, hvor Ballonen blev fyldt, var indhegnet med en lav Skranke; tæt op dertil, med Adgang til Ballonen, var den dyre 1ste Plads og en Tribune for Præsidenten, udenfor Skranken var 2den Plads, og atter uden om denne var trukket en Snor, bagved hvilken tredie Plads, Folket, skulde staae rolig.

Den saakaldte republikanske Garde bevogtede Snoren; men da Hesten, som skulde stige tilveirs, blev ført

frem og viist 1ste og 2den Plads, blev 3die Plads utaalmodig, og Enkelte begyndte at løbe under Snoren. Gardisterne gjorde Jagt paa dem, til stor Morskab for Publikum; blev En greben og ført tilbage, saa lo og hyssede man ad ham, havde han Held, saa gjorde man sig lystig over de forhadte Gardister. En af disse, en overmaade lang Soldat, løb efter en lille Person, flere af hans Kammerater hjalp ham og huggede efter den lette Pariser med Geværet, men den Lille smuttede med stor Behændighed igjennem og forsvandt blandt os paa 2den Plads. Da blev der et stort Raab og en umaadelig Spot over den lange Gardist.

Ved dette Raab kom to Personer frem paa den indhegnede Plads. Den ene var en ung, bleg, meget aristokratisk udseende Officier; han nærmede sig en Vincennes-Jæger-Underofficier, der stod indenfor Skranken, lidt foran mig, og spurgte ham, hvad der var paafærde. Underofficieren svarede: „De lege“. — „Hvem?“ — „Garden og Drengene (gamins)“. Officieren gik bort og forsvandt ved Præsidentens Tribune. Den anden Person var Hr. Carlier. Det er en temmelig høi og stærkt bygget Mand, altid elegant klædt i Sort og omhyggelig friseret; han skyggede med Haanden for Øinene og betragtede 3die Plads med det meest fornøiede — eller, naar man vil tale ufriseret: uforskammede — Smiil, gik derpaa ligeledes tilbage til Præsidentens Tribune.

Lidt efter viste Hr. Poitevin sig. Han var klædt som Jockey i guul Silketrøie, skinnende hvide Pantalons og lakerede Støvler. I samme Øieblik, som han kom ud af sit Telt og straalede for Pariserne, var der ingen

Snor mere; den republikanske Garde, der vilde holde Folket tilbage, blev bortskyllet og kastet hovedkulds ind paa os, hele Mængden strømmede buldrende som Oceanet ind over Pladsen og netop i Retningen mod Præsidentens Tribune. Nu hørte man et Signalhorn, og pludselig stod to lange Rækker Vincennes-Jægere opstillede lige foran os. Endnu engang lød Hornet, og Vincennes-Jægerne satte deres Bajonetter paa, disse deilige, brede, krummede, glindsende Bajonetter, der synes at spille af Længsel efter Blod. Den unge Officier kom tilbage og sagde: I lade Ingen komme igjennem. Jægerne svarede herpaa ved at slutte sig tæt sammen og sænke Bajonetspidsen en lille Smule imod os. Imidlertid bevægede Souverainen sig bagved med den meest larmende Sorgløshed, trykkede og stødte, saa den svage Skranke knagede, hvert Øieblik kunde man vente, at den vilde briste, og at vi Foranstaaende skulde ind i Bajonetterne, og hvad saa? Naar Blodet flød omkring Præsidenten og de fornemste Embedsmænd? „Wir stehen am Vorabende großer Begebenheiten“, pleie tydske Blade at sige; her syntes vi at staae et Secund fra dem. Men Souverainen var glad over sin første Seir. En tyk Borger-Kone havde besteget en Stol, pustede og viftede sig med Schavlet og skuede tilfreds omkring sig. „Han er bleg“, sagde hun om Poitevin, „han er kridhvid“. — Nogle omstaaende Blousemænd kunde formodenlig ikke lide, at en Mand skulde synes bange, og sagde: Nei, han er ikke bleg, han seer godt ud. Konen blev vred og raabte med et Blik paa Blousemændene: Naa, i alt Fald er han da ikke rød! Denne Vittighed af den tykke, høirødkindede Madame

blev modtagen med stort Bifald, og lignende Vittigheder bleve formodenlig sagte rundt omkring, thi man lo bestandig og rykkede lidt mere sammen uden at agte paa de skjæggede Soldater, der stode foran med sænket Blik og sænket Bajonnet. Pludselig raabte Hr. Poitevin: „Lad gaae!“ Man slap Tougene, Ballonen foer tilveirs, Rytteren hilste, og Alles Blik var vendt opad mod den dristige Mand, der blev reven bort af Vinden og forsvandt i Skyerne. Hornet lød paany, Jægerne sloge Bajonnetten af og skyndte sig bort, formodenlig for at gjøre Tjeneste paa et andet Punkt.

Om Aftenen stod der i Patrie, at Præsidenten havde været tilstede uden nogensomhelst Garde og var bleven hjertelig hilst af Folket.

Dengang saae jeg ikke Præsidenten. Fremmede kunne let erholde Adgang til ham, men — som vor Gesandt sagde — ved hans store Soiréer, og disse vare ophørte i Juli. Præsidentens Secretair August Chevalier havde givet at forstaae, at jeg uden Hjelp af en grevelig Gesandt kunde blive forestillet, naar jeg skrev et Brev og deri fiint gav tilkjende, at jeg var Forfatter og vilde tale godt om Præsidenten. Men dette forekom mig som en urimelig Smagløshed, og jeg vidste ikke, hvad jeg efter at have sendt Manden et saadant Brev skulde sige til ham, hvorfor det Hele blev opgivet. Derimod fik jeg ham at see den 21de Juli i Hippodromet, et uhyre Amphitheater uden Tag, opført tæt ved Keiser Napoleons Stjerne-Triumphbue; Forestillingerne begynde om Middagen Kl. 3, og her er Pariserfolkets Sommerforlystelsessted. Præsidenten har et ganske simpelt

Ansigt, stort og bredtbygget; i de graa Øine er der et Udtryk af Godmodighed og Skjelmeri; naar han taler — og jeg saae ham tale meget ofte til sin Adjutant med en Fortrolighed uden Værdighed. Men han maa ogsaa have følt sig ilde tilmode og været glad ved at have En, han kunde tale til, og som vilde tage imod hans Venlighed. Da han kom ind i Hippodromet, begyndte Nogle at klappe, men det var saa overvættes Faa, at man blev ganske flau paa Hr. Napoleons Vegne. Efter nogle Minuters piinlige, dødlignende Taushed begyndte Forestillingen; endeel Aber, udklædte som Beduiner, red ind paa Pladsen og bleve forfulgte af andre Aber; de svingede med Sablen, skjød med Pistoler, Alt i det vildeste Ridt, og man kan ikke nægte, at de skjæggede Dyr i de hvide flagrende Gevandter lignede Ørkenens Sønner. Hele Publikum gav sig til at klappe, fra disse Tusinder af Mennesker lød en Torden af Bifald. Napoleons Triumphbue hævede sig høit over Scenen; det var, som om Keiserens alvorlige Imperator-Aasyn saae ind og sørgmodig betragtede Revuen, Folket og Aberne.

III.

Man træffer ikke sjelden blandt Arbeiderne i Paris paafaldende smukke og kraftige Mænd, og naar man møder dem iblandt de mange andre, plebejiske, misundelig og fortrykt udseende Arbeidere eller de ligesaa plebejiske og havesyg udseende Borgermænd, spørger man sig forundret, hvor denne smukke Race egenlig kommer fra. Jeg lod mig nøie med det Svar, at det er Industriens Aand,

der her har skaffet sig Menneskeskikkelse; denne Aand er udtrykt i det regelmæssige Ansigt, med de bestemte, skarpsindige Træk, i det stærke og dog ranke og smidige Legeme, i den Ro og Selvfølelse, hvormed disse Mennesker træde frem. Derhos er der almindeligviis i Øinene noget Sværmerisk, hvad der virkelig godt passer med Maskin-Industrien; thi hvor bestemt mathematisk den end forretter hvert Øieblikš Gjerning, leger den dog eventyrlig med Naturens vældige Kræfter og skuer phantasirig ud mod en umaadelig Fremtid. Hvad Industrien fører med sig af Overanstrængelse, Nød, Sygdom, har den kastet paa hiin Mængde, sin Kraft, Livfuldhed og klare Tanke har den givet til de Faa, Værkstyrere, Arbeidere af første Klasse, Contre-maîtres og hvad de monne hedde. Naar man seer disse bære Blousen over det hvide Linned, er den en smuk og malerisk Dragt, og det skal sjelden feile, at jo saadanne Mænd følges med Kvinder, der have et ganske andet Udseende end Grisetterne, der lee og dandse paa Bal Mabille, eller de stakkels falmede Piger, der dandsede i hiin association fraternelle. Man gjenkjender atter den franske Kvindeskjønhed, der har holdt sig i sin reneste og meest henrykkende Skikkelse i Egnene af Genf, Aix og Annecy, Steder, hvor man maa see den for tilfulde at forstaae Rousseau; man gjenfinder til sin Overraskelse Ansigtstrækkene, Øiets Glimt, det foranderlig bløde, lokkende og dog kydske Smiil, det er som en Oase midt i Ørkenen Paris, og man erindres uvilkaarlig om Ordene, som Assyrernes Krigsmænd sagde ved Synet af Judith: „Hvo vil foragte dette Folk, som haver hos sig saadanne Kvindfolk?“

Blandt disse Folk finder man til sin Forundring de meest afgjorte Communister. De have deres gode Udkomme og ere afholdte af Fabrikanten eller Capitalisten; det er saadanne Arbeidere, der under enhver social Tilstand befinde sig vel, fordi de ere nødvendige, og det er Synet af dem, der skuffer Bourgeoisiet eller giver det Anledning til at skuffe sig selv og Andre, nemlig ved at sige til Mængden: See, det er honnette Arbeidere, I kunde Alle være som de. — Disse Mænd høre altsaa ved deres gode Stilling ikke til Massen, til Folket, men de ere komne fra Folket, „have deres Blod deri“ og holde med det af Instinct og af Princip. De forsvare det sociale System, der skal gjøre Alle lykkelige; men om de gaae ud med de Andre og slaaes for det, veed jeg rigtignok ikke. Man vil mistænksom sige, at her er en tydsk-theoretisk Menneskekjærlighed, og dette kan ikke godt gjendrives uden ved Synet af Mændene; de see slet ikke tydsk-theoretiske ud. Det er naturligviis vanskeligt at omfatte saa mange forskjellige Forhold og Personligheder i en almindelig Sætning, men formeentlig kan man med temmelig Tilforladelighed sige, at en tydsk „Mand af Folket“, der hæves lidt over sine Standsfæller, bliver ydmyg mod Herren og bydende mod sine forrige Kammerater, medens Franskmanden bedre bevarer sin Personlighed og vedkjender sig det gamle Kammeratskab. Det kjendes ogsaa paa Sproget, de tale. Tydskeren, der overbringer en Befaling, siger: Herren har befalet det; Franskmanden overbringer det samme Budskab og siger, maaskee med et Skuldertræk: Borgermanden (le bourgeois) vil have det saadan. — Ved at

tale med dem mærker man strax denne Broderskabsfølelse, der imidlertid strækker sig saa saare vidt. Ved Siden af de raske, kjække Bemærkninger, der vidne om et aabent Blik for de nærmeste Livsforhold og politiske Tilstande, gaaer et Udtryk af Følsomhed, der omfatter alle Nationer, alle „Brødre"; man bliver ganske forvirret, man veed ikke, om man staaer tilbage for disse Folk i Udvikling, i Sands for Tidens Storhed, man veed undertiden ikke, om man skal finde deres Anskuelser ophøiede eller smile over dem, vi Folk fra Norden kunne ikke finde os tilrette i denne Blanding af Mathematik og Sværmeri.

Jeg gjorde Bekjendtskab med en af disse Mænd, der havde gjort en ret mathematisk-sværmerisk Opdagelse, og uden Tvivl den meest demokratiske, som endnu er gjort. Han har fundet det faste Punkt udenfor Jorden, som Archimedes begjærede for at ryste den i dens Grundvold, og han har fundet det paa selve Jorden eller i en Jorden selv tilhørende mekanisk Kraft. Han har forelagt Arago og andre berømte Mathematikere sine Sætninger, og de skulle have erklæret, at de ikke kunne modbevise dem. Hemmeligheden bestaaer blot i, paa en given Tid at faae 10 à 20 Millioner Mennesker med ligesaa mange Millioner Stykker Huusdyr til at bevæge sig fremad i en given Retning. Ved denne uhyre Massebevægelse, ved denne fælleds Gang og Trampen, kommer Jorden ud af sin Ligevægt og maa følge en anden Bane. Spørger man, hvorledes dette skal tilveiebringes, saa svares: Ganske simpelt ved electriske Telegrapher, der gaae over hele Jorden, og ved hvis Hjælp man fra Paris stiller alle Uhre eens og giver Tegnet til Massernes Frem- eller Tilbagerykning. En

Mand staaer i Paris som en Capelmester og angiver Tacten, hvorefter Jorden dandser ud i Himmelrummet, medens Damerne skrige af Angst og Fornøielse. Der kan være Spørgsmaal om, hvad Archimedes vilde have gjort med Jorden, hvis han havde fundet hiint „faste Punkt“, det samme Spørgsmaal møder ogsaa nærværende Opdagelse, der af denne Grund kan synes temmelig overflødig. Men for det Første kan man da vende de kolde Steder mere til Solen og derved befrugte dem; Iismasserne ved Nordpolen falde undertiden til Besvær, navnlig erindrer man vistnok, at en Veirspaamand ifjor lovede en god Sommer, naar bemeldte Iis vilde smelte; fremtidig bevæger Capelmesteren i Paris sin Tactstok, Jorden vender en Uges Tid sin Nordpol mod Solen, Isen smelter, og vi faae Sommer. Man abonnerer da i Paris paa Sommer og Vinter, som man i Gasfabriken abonnerer paa Lys, eller der maa nok helst udskrives en almindelig Skat hertil, fordi Folk nemlig vilde være egennyttige; naar Sjælland abonnerede, vilde maaskee Fyenboerne søge at spare deres Penge, fordi man endnu ikke kan vende Sjælland mod Solen, uden at Fyen følger med. Bevægelsen, hvorved det Hele udførtes, kunde passende foregaae i Afrika; man tog dette Stykke Land til Exerceerplads og maatte vel foreløbig anvende Negrene til Arbeide, indtil man fik opfundet Maskiner. Det kan klinge enten som Eventyr eller som Spøg; men lige meget, om Opdagelsen er til at benytte i en saadan Detail eller ei, naar den blot hviler paa en Sandhed, paa en ugjendrivelig mathematisk eller mekanisk Sætning. Der maa være en vis Triumph for Menneskene i at vide,

at de engang kunne tage sig selv og hele Kloden og gjøre en Verdens-Revolution, de behøve hertil kun Enighed, Sammenhold og Mathematik. Ja, hvo veed! maaskee Dommedag er den Dag, da alle Beboerne af de forskjellige Kloder ere blevne enige hver paa sin Klode, triumpherende betroe sig til Fornuften, med en jublende Opsang, der opfylder Himmelhvælvingen, seile afsted og — tørne imod hinanden, splintre Kloderne i Millioner Stykker, løsne Ilden og frembringe den almindelige Brand. Dengang jeg hørte Planen, tænkte jeg imidlertid ikke strax paa saa store Ting, men paa Undersøgelsen af en vigtig politisk og national Begivenhed. Ifølge Geologien har nemlig Maanen, der nu bestandig løber rundt om Jorden i betydelig Afstand, engang været landfast med Jorden; men der udbrød engang en Martsrevolution, og det lykkedes Maanen at danne et selvstændigt Rige, der nu kun staaer i Personal-Union til Jorden. For enhver skarpsindig Læser vil det ved den foregaaende Hentydning allerede staae klart, at Maanen nøiagtig indtog den Stilling, som var „Grundtanken“ hos vore Martspolitikere med Hensyn til Holsteen, og som de endnu helst vilde gjennemføre. Jeg foreslaaer derfor, at Martspolitikerne begynde Underhandlinger med vedkommende Contre-maitre og stille en Sum Penge til hans Raadighed — thi han er en fattig Mand — skaffe ham Afrika overladt, begynde Trampningen og Opsangen og seile saa nær til Maanen, at man kan sende en af Partiets Førere ombord, hvilken da vil have at studere hiin Revolutions Natur og Maaden, hvorpaa man kan faae Holsteen hængt op som en Maane i det danske Statssystem. Men han

maa klæde sig varmt paa; thi paa Maanen hersker bestandig en Kulde af 53 Grader.

IV.

Man seer, med hvilke Forestillinger Pariserne blive beskjæftigede. Efter at det er blevet noget dagligdags og kjedeligt at see de almindelige Balloner stige op, gaaer en Mand op i Luften tilhest; smaa Selskaber, Herrer og Damer, gjøre „gratiøse Luftfarter", idetmindste hver Søndag; der er en Færdsel op i de høiere Regioner, som om man tog op og besøgte Nogen. Og medens disse Luftskippere og Luftryttere fare afsted, kommer en alvorlig, tankebleg Mand og siger hemmelighedsfuldt, med tindrende Blik: Lad dem kun gaae op i de skrøbelige Balloner, snart følge vi Alle efter med den hele Jord. Og hvorfor skulde det ikke skee? Denne Jord er jo bleven saa lille, den er krøben ind: Brüssel ligger lige udenfor Paris, Hamborg er knap to Dage borte, Rhinen strømmer i en Natteføvns Afstand fra Boulevarderne, og man taler med London som gjennem en Bræddevæg. Alle Skranker i Tid og Rum falde overende, og det feilede nu blot, at Skrankerne i den sjælelige Verden ogsaa skulde falde. En stor Mængde Parisere ere overbeviste om, at dette er skeet, nemlig ved Hjælp af Magnetismen eller rettere Somnambulismen (den magnetiske Søvn). Man kan faae at vide, hvad en Anden tænker, hvad de Døde have villet sige i deres sidste Øieblik, lige saa vel som hvad Nogen har foretaget sig i Mørke og Hemmelighed, eller hvad Fremtiden vil bringe af Godt og Ondt.

De fleste Læsere ville vel strax sige, at dette er Overtro, og undre sig over, at dette Sværmeriske og Mystiske kan bestaae hos et Folkefærd, der daglig seer det Usædvanlige underkaste sig Menneskenes Villie og mathematiske Kløgt. Men foruden at det er begrundet i den franske Natur, har vistnok Revolutionen bidraget betydelig til Somnambulismen. De magnetisk sovende Herrer og Damer gjøre i denne Tid glimrende Forretninger ligesom Spaakvinden Mdm. Lenormand i Tidsrummet efter 1790. Trangen til det Overnaturlige er aldrig stærkere end i Tider, da det virkelige Liv er sønderrevet og usikkert, da store Bevægelser ligesom haanlig lege med det enkelte Menneskes Vee og Vel. Da bliver man svimmel og vilde gjerne have Noget at holde sig ved, et tilforladeligt Baand knyttet med Guddommen; men da Saadant udfordrer stort Besvær, en samlet Kraft og endeel Selvfornægtelse, saa søger man hellere, som Saul, til Hexen i Endor. Det fortælles almindelig, at Cavaignac i Begyndelsen af Decbr. 1848 forklædt gik til Somnambulen Alexis og spurgte ham om, hvem der vilde blive Præsident. Alexis skal have raabt: „Der er Blod paa den Haand! gaa bort!“ og da Cavaignac vedblev sit Spørgsmaal, svarede han heftig: „Det bliver ikke Dig!“

Spørge store Folk om store Ting, saa spørge Smaafolk om smaa Ting. Skinsyge Koner erkyndige sig om deres Mænd, Huusmødre henvende sig til Somnambulen, naar Noget er blevet borte i Huset, ligesom man her hjemme paa Landet „lader Soldet gaae rundt“. En Dag i Juli Maaned styrtede en Tjeneste-

pige sig ud af Vinduet fra sjette Sal, fordi Somnambulen havde sagt, at hun havde taget noget Sølvtøi.

Man kan ikke let unddrage sig Virkningen af den Atmosphære, hvori man lever. Hvad næsten Alle troe paa og omtale med Tillidsfuldhed, bliver, om ikke Gjenstand for Ens Tro, saa dog Gjenstand for Ens alvorlige, undersøgende Tvivl. Bagved de mange enkelte Scener, hvori Sagen synes at have Lighed med den simpleste Overtro, staaer desuden Videnskaben eller dens Navn, talrige Forsøg, bekjendte Navne, og Alt raaber: „Der er Noget, der er noget Forunderligt!" Hvad kan det da være? spørger man efter at have læst og hørt saa Meget, og idet man søger at samle sig selv, sin fra Hjemmet medbragte sunde Fornuft. „Magnetismen er vel en af de Naturkræfter, vi endnu ikke kjende tilfulde, og som kunne benyttes i Menneskehedens Tjeneste. Vi have begyndt med at overvinde Hesten og spænde den for Vogn, vi have overvundet Dampkraften og spændt den for Vogn, vi ere vel nu ifærd med at tilride Magnetismen. Men naar man kommer og siger, at den kan forandre vor Naturs aandige Betingelser, at den kan udvide vor Sjæl, aabne vore Øine for hidtil ubekjendte Verdener, saa troer jeg, at dette kun er muligt i Skikkelse af en Sygdom, altsaa usikkert for den Enkelte og tilintetgjørende for Slægten, eller var det muligt paa anden Maade, saa vilde jeg ikke begjære at leve længer. Jeg vil ikke have Tæppet løftet fra Fortiden, saa at den altid ligger solbeskinnet, med aabne Øine, forgjæves stundende efter Hvile som Regulus med afskaarne Øienlaag. Jeg vil ikke kunne gaae ind

og ud i andre Menneskers Hemmeligheder, ikke have Menneskeheden liggende for mig som en Politiprotokol. Alle skjønne og fine Nuancer i Livet, alt det Lødlige i Forholdet mellem Menneske og Menneske, den gjensidige, agtpaagivende, sjælelige Kløgt gaaer tabt; man vil aldrig see en smuk Følelse udvikle sig i et andet Menneskes Gemyt som en langsomt voxende Blomst, aldrig fornemme Duften, men strax faae Frø. Og hvad Fremtiden angaaer, saa giver netop dens Usikkerhed Kraft; fordi den synes at kunne erobres med Frihed, opbyder „den tankesnilde Mand" sin Sjæls hele Magt, anstrænger alle Evner, bryder Vei gjennem Klippen, slaaer Funker med sin staalhaarde Villie; og den religiøse Følelse bliver tilfredsstillet ved Skridt for Skridt at erfare, at kun der var Vei, hvor man ikke kom ene med sin Selvkjærlighed, og ved Synet af, at det Gode, man udøvede paa Veien, kommer igjen som Orvarodds Pile og det Onde ligesaa. Alt dette bør ikke forandres, og det kan ikke forandres.... aa, det er ikke værdt at have Noget at gjøre med Somnambulismen!"

Men en Morgen kom en tydsk Lærd, som jeg havde truffet paa Reisen, og som flere Gange havde omtalt Magnetismen, ganske aandeløs farende til mig. De maa gaae derhen! raabte han; jeg er overvældet, jeg er aldeles overbeviist, jeg sætter mit Æresord ind for Magnetismen! De, som Forfatter, maa ikke blive siddende stille, naar hele Verden gjør et Kjæmpeskridt. Hun boer lige tæt herved. Tag Deres Hat. — Paa hvem vilde saadanne Ord ikke gjøre Indtryk, især naar de bleve sagte i Overbeviisningens og Begeistringens Tone. Som-

nambulen havde Hr. A. sagt ham, at han vilde reise til Orléans, og der vilde han komme i Jorden, men med fri Villie og ikke som død, og han vilde komme vel beholden og fornøiet op. „Og det er jo aldeles rigtigt!“ raabte den Lærde, „thi jeg er jo Geolog, og jeg skal netop til Orléans. Men det er endda det Mindste. Hun har sagt mig de hemmeligste Ting i mit Liv. Paa Ære!“ Jeg havde allerede Hatten paa og gik efter Adressen: Melle Clémence, Rue Lepelletier Nr. 25.

Entréen kostede en Napoleond'or, hvilket syntes mig at være enten for lidt eller for meget — for lidt, hvis man derfor solgte Vorherres ægte Hemmeligheder, for meget, hvis man kun havde uægte. Dog, jeg tænkte ikke meget herpaa, jeg var i dette Øieblik greben af Forestillingen om det Overnaturlige, kun lidet tvivlende og næsten angst. Jeg troer, jeg kunde høre mit Hjerte banke, da Klokken havde ringet i det lydløse Huus og jeg stod og ventede paa, at Døren til Uendeligheden skulde gaae op.

En net ung Dame lukkede op og bad mig vente lidt i Forværelset. Lidt efter kom hun tilbage og begyndte en Samtale. Hun udtalte sig med Ligefremhed og Simpelhed om Magnetismen: Lægen pleier at være tilstede for at bringe Somnambulen i Søvn, Monsieur; idag maa jeg udføre det, der behøves kun, at man skal have den bestemte Villie og ingen ond Hensigt. Vil man bringe Folk til at sove for at liste Noget ud af dem, saa lykkes det ikke; man maa være rolig og venlig stemt. Somnambulen svarer heller ikke paa egennyttige Spørgsmaal. Naar en Bankier vil anvende Magnetismen paa Børsen og vide, hvad Coursen bliver om tre Maaneder,

saa svare vi ikke, Monsieur. — Derpaa talte hun lidt om Udlandet, men Samtalen gik istaa, fordi jeg nu engang blot tænkte paa, hvad jeg mulig stod i Begreb med at opleve.

Hun forlod mig, lod mig vente temmelig længe, men kom da endelig og førte mig ind til Mlle Clémence. Dette var en lille Dame paa nogle og tyve Aar, der uden at være styg gjorde et ubehageligt Indtryk formedelst Øinenes unaturlige Glands og den matte, nervøse Tilstand, hvori hun øiensynlig befandt sig. Min Tro forlod mig, og jeg syntes, at jeg ligesaa godt kunde have søgt en Kortoplæggerske eller Kaffegrumsspaakvinde. Imidlertid begyndte den anden unge Dame paa „videnskabelig“ Maade at bringe hende i Søvn, nemlig ved Hjelp af det faste Blik og de udstrakte Fingre, der zittrende bleve bevægede fra Issen til Hjertekulen. Snart sov hun; jeg skulde række hende Haanden og spørge. Jeg spurgte da: Hvad tænker jeg paa i dette Øieblik? — Hun sagde: Samler De hele Deres Sind paa den Tanke? og da jeg bejaede det, følte hun min Puls. — De er Dansk, sagde hun. — Det foer i mig; men i samme Øieblik huskede jeg paa, at den tydske Lærde havde fortalt mig, at han ved Bortgangen fra Somnambulen havde talt om en Dansk, han vilde føre til hende og faae overbeviist, og jeg havde ude i Forværelset sagt, at en tydsk Doctor havde viist mig hid. — Men Mere havde jeg ikke sagt eller antydet, og Mere kunde Somnambulen heller ikke sige mig. Hun gjættede paa en Mængde Ting, og da det var frugtesløst, begyndte den Anden at tale med og hjælpe hende, og tilsidst gjorde det mig ondt for de to

stakkels Fruentimmer, der saa ærlig anstrængte sig for at narre mig, og jeg bad dem holde op.

Senere traf jeg en i Paris bosat Dansk, der var aldeles begeistret for Somnambulismen og ønskede at gjøre mig til dens Apostel i Danmark. Jeg fortalte ham om mit Besøg i Rue Lepelletier, hvortil han svarede, at enhver ædel Opfindelse havde sine Charlataner, men han vilde føre mig til en ægte Somnambule. Han talte om flere yderst mærkelige Tilfælde, han selv havde oplevet; saaledes havde han engang viist en Somnambule en lille Kniv, som han havde faaet af Leerbeck. Hun havde skreget og sagt, at der var begaaet Mord med den Kniv, og det var ganske rigtigt; thi den havde tilhørt en norsk Forbryder, der med den havde skilt flere Mennesker ved Livet. Af Haarlokker havde hun spaaet fraværende Menneskers Skjæbne; han nævnede en dansk Dame, hvis Død var bleven spaaet lang Tid i Forveien med alle særegne Biomstændigheder. Jeg gik da til en saadan ægte Somnambule, en Mdme Piron, for at gjentage mit Spørgsmaal. Her var „en Læge“, som bragte hende i Søvn. Hun følte min Puls, min Pande og tog sig en Priis, hvilket sidste overraskede mig noget, da hun dog var i magnetisk Søvn. Derpaa sagde hun: Er det, De tænker paa, noget Gaadefuldt, De vil have opklaret, da gjør De bedst i, ikke at erfare det; man bør lade Himlen beholde sine Hemmeligheder; er det Noget, De allerede veed, saa behøver jeg ikke at sige Dem det. — Den slaaende Sandhed i disse Ord maatte jeg indrømme; men mig syntes ikke, at man behøvede at blive magnetiseret for at finde den. — Jeg fremtog et Blad, som jeg

havde plukket paa Marschal Ney's Grav, og spurgte, hvor det var fra. Hun sagde, at det var kommet fra et fjernt Sted, langt fra Frankrig, og givet mig af en Dame. — Derimod havde denne Somnambule et mærkværdigt Læge-Instinct, om jeg tør kalde det saa. Ved at føle min Puls og min Tinding kunde hun sige, hvad jeg var, og nøiagtig angive, hvorledes jeg pleiede at leve o. s. v. Det var, som om hun kunde see igjennem mig, høre Sindsstemningernes Gang, men Alt i Forhold til Legemligheden, til Helbreden. Ved nøiere Betragtning er dette ikke overvættes mærkeligt og turde ligesaa godt komme af Erfaring som af Magnetisme, eftersom Tusinder søge til en saadan Kone og ere langt oprigtigere imod hende end imod Lægen. Det var ogsaa kjendeligt, at det var hendes Fag. Da hun kom bort fra de andre Gjenstande og fik Lov til at tale herom, var det, som om hun følte sig lettet, og det sovende Ansigt fik et livligt og fornøiet Udseende. Om hun eller nogen anden Somnambule kan angive de rette Lægemidler i Sygdomstilfælde, skal jeg lade usagt (man har hidtil antaget, at en Syg, der kom i magnetisk Søvn, kunde angive Lægemidlet for sig selv). Dog maa man saa meget snarere fæste Lid til endeel af de Historier, der fortælles herom, som jo adskillige Sygdomme helbredes meest ved Tro, og som vi da ogsaa hos os have „kloge Koner", hvilke nu falde udi Foragt, fordi de ikke ere magnetiske. Nu sender man Haarlokker til Paris for at lade Somnambulen føle Ens Puls og Skjæbne.

Der er netop i disse Dage blevet affagt Dom imod en Somnambule i Paris. Hun havde sagt til en Dame, at hendes Mand havde en Maitresse; Damen kom hjem og gjorde Scener, og Manden vidste ikke andet Raad end bede hende spørge Somnambulen om, hvor hans Maitresse boede. Somnambulen angav en Bopæl og et Navn, Ægteparret begav sig derhen, en ung Pige kom og lukkede op, Ægtemanden spurgte om Navnet, og da det passede, sagde han: Mslle, ifølge allerhøieste Spaakvinde-Befaling er jeg Deres Elsker. Den unge Pige løb skrigende ind til sin Moder, Moderen, der synes at være en haandfast Dame, havde nær dræbt Ægteparret; imidlertid, det kom til en Forklaring, og man meldte Sagen til Politiet. Somnambulen paastod blot, at hun aldrig tog feil; havde hun i Søvne sagt, at Mslle Jeanne Dubuisson var Hr. Lemoines Maitresse, saa var det sandt; i vaagen Tilstand vidste hun forresten ikke deraf, men, som hun sagde til Præsidenten, hun kunde ikke tvivle om sine somnambule Evner. Det blev virkelig oplyst, at flere Smaaspaadomme vare indtrufne, og at Somnambulen besad en mærkelig Evne til i Søvne at gjengive musikalske Indtryk i Miner og Stillinger. Alligevel bleve hun og hendes Mand formedelst hiin Historie og for at have uddeelt Medicin uden Bemyndigelse og uden Lægetilsyn, dømte hver til 13 Maaneders Fængsel og 500 Frcs Bøde. Under Sagen optraadte en Læge som Vidne og sagde, at han hyppig havde havt Gavn af Somnambulen ved at bringe hende Patienters Haar og lade hende sige, hvad Vedkommende feilede.

Fredscongressen.

Engang drog en Munk, som kaldtes Petrus Eremita, om i Europa fra Stad til Stad, lod reise en Talerstol, lod blæse i Trompeter, og naar Mængden samlede sig om ham, talte han om Frelserens Grav, om Hedningerne, som vanhelligede den, om Himlens Salighed for hver den, der hjalp til at overvælde dem. Han talte til de Lidenskaber, der vare mægtige i Tiden, religiøs Fanatisme og Hang til Krig, og Mængden forstod hvert af hans Ord, skreg og græd af Begeistring, kastede sig paa Knæ for ham, annammede Korsets Tegn, og drog afsted i uendelige Skarer, „som Græshoppesværme", ødelæggende som disse og fortlevende som disse. Og hvergang, der har skullet udføres en heftig og forstyrrende Gjerning, har paa lignende Maade en enkelt Mand været nok til at hidføre den, naar han blot talte til sin Tids Lidenskab, der laa og ulmede i hver Tilhørers Bryst.

I vor Tid drage nogle Mænd omkring fra Stad til Stad, reise en Talerstol og støde i den klangløse, men vidtrækkende, borgerlige Trompet, Pressen. De hidkalde ikke Mængden, forvandle ikke Stæder til vandrende Leire, men sende Millioner deres klangløse Ord i Huset, ind i Boutiken, Værkstedet, Studereværelset; de fremkalde ingen

Hidsighed, tilveiebringe ingen Handling, efter et Par Aars Virksomhed synes deres Gjerning endog mere livløs end hiin Kirke, som dog hver Julenat rykkede et Hanefjed frem; de prædike Fred. Hvo, som allerede før deres Fremtræden har paa verdensborgerlige Tanker og almindelig-menneskekjærlige Følelser, bliver næsten forskrækket ved her at see Udtrykket deraf; thi naar Tanken saalænge maa gaae deklamerende og handlingsløs frem og tilbage mellem saa mange, ellers praktiske Mænd, synes man uvilkaarlig, at den bliver kold og flau. Og saa begynde tilmed Modstanderne at gjøre sig lystige over Sagen og tale om „Congressens Løve", Kong Kagagabauh af Otaweihi-Stammen, der skal gaae med en Ørnefjer i Næsen og have en Løvehale slæbende efter sig og byder Congressens Præsident en Pibe Tobak, og saa sige de, at det Hele ikke er en Pibe Tobak værdt.

Denne Kong Tagagabauh har derimod gjort et ganske andet Indtryk paa mig, uagtet (eller maaskee fordi) jeg ikke har havt den Ære at see ham. Hans Tilstedeværelse viser, at det paa Fredscongressen ei alene ikke kommer an paa Handling, men heller ikke paa Tale: blot paa at give Lyd, give Vidnesbyrd om, at Noget rører sig. Hele Fredscongressen er ikke Andet end Jernbanerne, Dampskibene, Telegrapherne, Maskinerne, Bogtrykkerpresserne o. s. v.; der komme sammen og klappre, hvisle, stønne, tale uforstaaeligt. Alt, hvad Menneskenes Kløgt har skabt i de sidste otte hundrede Aar, hvad de have virket for at give den jordiske Tilværelse Sandhed og Skjønhed, forlanger lidt efter lidt sin Anerkjendelse i den moralske Verden, fordrer, at Menneskenes Sind skal frigjøre sig

fra Petrus Eremita, der i Civilisationens Historie ikke er Andet end Christendommen i dens Udskeielse, i dens Fornægtelse af Menneskelivet og Jorderige, i dens lidenskabelige Stormløb til Himlen, i dens Romantik. Ja, man vilde tage meget feil, hvis man troede, at Fredscongresvæsenet var en politisk Sag, der kan antages eller forkastes af Statsstyrere; det er en religiøs, social, literair Strid, det er Fremtidens Dæmringskamp med Romantiken.

Romantiken er et usikkert Ord, som ikke vil vinde meget i Tydelighed ved en af de lærde Forklaringer. Sikkrere er det maaskee at minde Læseren om en gothisk Domkirke med Spidsbuer og malede Ruder. Derinde er et eiendommeligt Lys, der paa en behagelig Maade skuffer Øiet, et eiendommeligt Echo, en Hviksen og snigende Lyd, der skuffer Øret, sætter Sjælen i Uro, vækker besynderlige Forestillinger om Væsener, der mulig kunde bevæge sig mellem de nøddebrune Kirkestole eller bag de svære Piller. Kirken er i Grunden liden f. Ex. i Forhold til en Ridebane eller Exerceerplads, men den synes ubegribelig stor, den er ligesom bygget i Form af Uendeligheden; staaer man ved dens yderste Muur, synes man ikke, at Noget ender, men at noget Nyt begynder, man skuer ud, tankefuld, længselbetaget, og hvor Legemets Øie møder Hindring, træder Sjælens Øie i Virksomhed. Kirken rummer Tid, Perioder, og fremviser Præget deraf. Derinde overseer man forsvundne Aarhundreder, tænker sig tilbage i den Tid, da hiin Bisp levede, som nu ligger der, huggen i Steen og med Hænderne foldede

om Krumstaven, eller da hiin Ridder drog til Strid, han, som nu ligeledes er huggen i Steen ved Siden af sin høviske Hustru. Man seer og seer tilbage paa saadanne svundne Tider, man stirrer saalænge, at, naar man kommer ud af Kirken er det, som om Sjælen gaaer baglænds. I en saadan Kirke eller i dens Sakristi ere vi Alle blevne opdragne; mangen En har efter sin Mening aldrig personlig været der, men hans hele By og Land er Kirken, de første Ord og de første Sange, han hørte, havde hiint eiendommelige Echo, det første Blik, han gjorde ind i Livet, gik gjennem de farvede Ruder. Deraf kommer det, at vi ude i Livet Alle gaae baglænds til Fremtiden.

Vi beholde alle Egenheder, der følge af hine første, stærke Indtryk. Nærværende Forf. kan for sit Vedkommende fortælle en enkelt Historie herom, Andre kunne, naar de ville, fortælle lignende. Jeg kom engang til Schaffhausen, hvor Rhinen gjør et berømt Vandfald; jeg havde forestilt mig et Vandfald som en overordenlig gribende Ting med Torden, Jordrystèn o. s. v., og min Phantasi længtes efter et saadant mægtigt overvældende Indtryk. Saa var det Hele noget Vand, der faldt i en bred Strøm og gjorde nogen Larm; det var som hvide Heste med flagrende Manker, der sprang i sluttede Ryttercolonner, det løb som en ensformig Vuggesang, sungen af stærke Mandsstemmer. Men jeg havde tænkt mig det Vældige, det Overvældende, det Ubeskrivelige, kort det Romantiske. Der var bygget en Balcon ud under Vandfaldet for at forhøie Indtrykket; man gik derud, men ved

saaledes at lege med Vandfaldet gjorde man det kun mindre imponerende. Saa opdagede jeg noget farvet Glas i en Rude, og see, da blev Alt anderledes. Der var rødt Glas, og Vandene saae ud som Blod, der var sort Glas, og Vandene saae ud, som man tænker sig Underverdenens Floder, ... jeg fik et Indtryk ved at lyve lidt, jeg fik Indtrykket, men ikke af Tingen selv. — Na, ja, siger man, saadan ville vi Andre ikke narre os selv! Ikke? derhenne paa Gaden gaaer en Conferensraad. See paa ham! Modtage I Indtrykket af „Tingen selv" eller af det farvede Glas, Conferensraadstitlen? Jeg hører Nogen tale om Grundlovens § 97, der omtrentlig siger, at enhver til Adel, Titler og Rang knyttet Forret er afskaffet; men det er den juridiske Forret, og man vil dog vel ikke i dette Øieblik, da vi undersøge Romantiken, være romantisk og skuffe sig selv ved at paastaae, at Forrettigheden ogsaa er hævet i Menneskenes Sind. Nu har Norge havt sin Constitution i 26 Aar; men man sætter svær Priis paa Ordener og har en høist romantisk Respect for en Baron eller Greve. En Mængde forskyrrende Benævnelser omgive overhovedet hele Livet, saa at Gjenstandene aldrig staae for os i deres Simpelhed; at see sandfærdigt, føle enfoldigt og tale jevnt, med faa ligefremme Ord, at de nøiagtig ramme Sømmet paa Hovedet, er blevet en Kunst; saadanne ligefremme Ord vække undertiden en klukkende Latter og kaldes Vittighed, og denne Klukken kommer kun af, at Sindet fornemmer en oprindelig sund Tankegang. Vittigheden er maaskee det eneste, nu existerende Anti-Romantiske, det Salt, der har bevaret

Menneskene i mange Tider. At udtale sin Mening med usminket Ærlighed i det alvorlige Sprog er blevet næsten aldeles umuligt, ikke fordi man er uredelig, men fordi man ikke kan finde, hvad man egenlig ud af sin egen Person vilde mene; thi sin egen Person har man seet gjennem farvede Briller eller kjender den kun „af Hørensagen", den er meget ofte et aldeles forkvaklet Væsen, der bestaaer af Nabo, Gjenbo, Principal, Chef og andre Hensyn. Mon hvad skal man saa egenlig forstaae ved „Sandhed"? Maaskee slet ikke Andet end Mod til at være sig selv troe, endog med Fare for at sige en Dumhed. Men vor Tid vil netop være saa klog!

Mange vigtige Forhold i Livet kunde enkeltviis berøres, men hvis Nogen frygtløs vil forsøge at tænke og føle uafhængig, vil han af sig selv see, hvorledes de ere romantisk farvede og fjernede fra deres Urskikkelse eller oprindelige rene, klare Lys.

Om vi nu behøve disse Farver, om de ere nødvendige for at gjøre Livet poetisk? Derom kan idetmindste være Tvivl; thi det er næsten at fornærme og bagtale Livet, naar man nægter, at det ikke i sin virkelige Skikkelse kan være friskt, skjønt og glædebringende, at der ikke findes en skjøn Middelvei mellem den tørre Forstandighed og den altfor sprudlende og dog egenlig udtørrende Romantik. Mulig er det Nutidens Skjæbne, at den gjennem Reactionen skal føres tilbage til Romantiken — den kongelig preussiske og keiserlig russiske — for at føle sig fremmed deri og ret bestemt arbeide sig ud, hentes ud med Damp og Electricitet.

Nu Krigen og Fredscongressen, hvorledes kommer dette herhid? Ganske ligefrem, skjøndt det falder mig vanskeligt at udtale mig uafhængig om Krigen; thi jeg hører jo til Eder, mine andægtige Tilhørere, jeg er rimeligviis ikke mindre romantisk end I, idetmindste bliver jeg, hvad Krigen angaaer, altid skuffet og forvirret ved de Mænd, der komme hjem med Mærker af Kugler eller Sværd. Jeg beundrer dem, jeg er dem taknemlig for det, de have gjort, jeg er Part i Sagen, altsaa er Uafhængigheden borte, og saadan gaaer det vel os Allesammen.

Dagbog.

Brev fra Adelgaden til Choleraen.

Velbaarne Herre! Det meget Gode der bliver fortalt om Dem, giver mig Mod til at tilskrive Dem. För har man omtalt Dem som en meget barsk og farlig Mand; men nu ere Alle enige i, at de efter nogen Tids Ophold i Europa har behaget at antage europæiske Sædvaner. Jeg beder om Forladelse for min dristige Yttring. Men man siger virkelig, at naar man blot viser Dem den Artighed og Opmærksomhed, som enhver Gjæst har Fordring paa, saa kan man komme godt ud af det med Dem, ja, en Doctor, der har havt den Ære at gjøre Deres personlige Bekjendtskab, sagde mig forleden, at man engang, naar man havde overvundet sine Fordomme, kunde leve sammen med Dem, spadsere med Dem, gaae i Selskab med Dem o. s. v., ganske som f. Ex. med Gigten. Men det er ikke blot Haabet om denne Fremtid, som gjør mig til Deres allerærbødigste Tjener, det er ogsaa den bestemte Vished om alle de Velgjerninger, De udøver, hvor De kommer. Saaledes erfarer jeg iaften af Aviserne, at paa Vandholm har Deres korte Nærværelse bortskaffet alle stinkende Vandpytter, Rendestene uden Afløb o. s. v. Høistærede Hr. Cholera, det er i den Anledning, at jeg med Fortrøstning henvender mig til Dem.

Jeg stinker. Det Samme er Tilfældet med mine nærmeste Naboer, saasom Borgergade og Helsingørsgade. Naar jeg engang vender Ryggen til mig selv, er jeg nærved at faae Cholera, undskyld. De vil maaskee svare mig, at jeg som gammelt Menneske selv kan klare den Sag; men her i vort Land holdes det for uanstændigt at gjøre Noget nyttigt, før det er for sildig eller den alleryderste Tid, men da gjøre for meget. Saadan kan jeg fortælle Dem, at i 1848, da det truede med Krig i Slesvig, var vi slet ikke forberedte, men da bleve vi saa ivrige, at vi kjørte store Kanoner ud paa Langelinie og satte Pallisader og forbedrede Voldene, samt gjorde adskillige andre Bekostninger, for hvilke jeg magelig kunde have faaet en ordenlig Vadsk. Høistærede Hr. Cholera, man hjælper mig ikke, uden De vil give mig en Haandsrækning . . . . nei, jeg tog feil, De skal paa ingen Maade uleilige Dem. Men vil De ikke være saa artig, at komme en Dag og sætte dem blot paa en af mine Skorsteenspiber og see ned paa Folk og vise Deres høistærede Ansigt? Saa kan De gjerne strax tage bort igjen, for saa er jeg vis paa, at jeg i Hast ikke behøver at see paa nogle tusinde Dalere, og saa bliver jeg maaskee af bare Iver til den allerfineste Gade i Kjøbenhavn. Gjør mig den Tjeneste, kjære Hr. Cholera, og modtag Forsikkringen om den dybe Agtelse, hvormed jeg forbliver

Kjøbenhavn, d. 7de Septbr. 1850.

Deres ærbødigste Tjener
Adelgaden.

d. 8de September.

Alting bliver gjort til Cabinetsspørgsmaal, om det saa er Etatsraad Schraders Bekiendtgiørelse i „Dannevirke“ om Kin-

ned og Ideen til Armeen. Heraf har eet Blad taget Anledning til at vise Krigsbestyrelsens Udygtighed og et andet Blad til at forsvare samme Krigsministerium, og de Fleste bringes herved til at oversee, hvad der i Sagen er det Rimeligste, at nemlig Etatsraad Schrader, der gjerne vil være gode Venner med Alverden, nys har seet saa mange Folk blive populaire ved at udstede Indbydelser til Fordeel for Armeen, de Saarede, de Syge og Faldnes Efterladte, nu ogsaa vilde være populair og derfor ogsaa gjorde en Indbydelse, der vidnede om hans ømme danske Hjerte.

— Det er bekjendt nok, at de saakaldte politiske Flygtninge i Almindelighed have søgt til Paris, som det Sted, hvor deres tilintetgjorte Forhaabninger dog engang vilde blive kaldte til Gjenopstandelse. Man har rigelig brugt og misbrugt dette Tilflugtssted, man er strømmet til Paris i store Skarer for at udkjæmpe Europas Revolution i dens Gader, og Paris er tilsidst bleven hjertelig kjed af at være gjæstfri. Mange Flygtninge ere dragne frivillig bort, Andre jager man ud, atter Andre, som leve aldeles stille, faae rigtignok Lov til at blive, men lide naturligviis hyppig Nød, da den Understøttelse, man giver dem, er altfor ringe. Nu indtræffer det hyppig, at disse Folk, der miste alt Haab og ikke kunne reise bort, frivillig gaae aldeles ud af Verden. Man hører en Dag i et af de afsides liggende Qvarterer et Skud, eller man lægger Mærke til, at en Dør længe ikke er bleven aabnet, men gaaer ind og finder den „Hjemløse" død. Den 30te August fandt man en saadan død Mand, Polakken Kolanowsky, der var gaaet bort med saa mildt og resigneret Sind, at han havde paaskyndet sin Død for at kunne betale sine Creditorer den Sum, som nogle Dages længere Liv vilde have kostet ham, og saa efterlod han dem endda

en Anviisning paa Understøttelses-Contoiret, der skyldte ham 26 Fr. (9 Rbd.).

— (En Sprogbemærkning.) Vil Hr. Pastor Grundtvig tillade os at gjøre ham opmærksom paa, at det, han i sin sidste Afhandling om Slesvigholsteen kalder „Paradiis-Mundfuld“, ude paa Landet hedder „Himmerigs-Mundfuld“ og saaledes egner sig bedre til Brug i „Danskeren“, samt at det Udtryk, han bruger, at vi skulle slaae Tydsken „lige i Planeten“, blandt Andet ude paa Landet hedder: „lige i Synet“ og altsaa ligeledes egnede sig bedre til Brug i „Danskeren“.

d. 10de September.

Hamb. Corresp. indeholder under blandede Efterretninger følgende lille, men betegnende Meddelelse: „Den 17de og 18de August blev i Eisenach afholdt en Burschentag, hvortil Studenterne i Berlin, Bonn, Jena, Erlangen, Leipzig, Marburg, Göttingen, Halle og Heidelberg havde sendt Deputerede, og hvis Hensigt var at tilveiebringe en Sammensmeltning af Burschenschafterne med de forskjellige Landsmandsskaber og Corps. Da nogle Deputerede erklærede, at en saadan Sammensmeltning kun var mulig paa den Betingelse, at det demokratiske Princip blev stillet i Spidsen, reiste sig strax Indsigelser, og blev Slutningen, at alle Berlinere og enddeel Leipzigere, Jenensere og Hallensere udtraadte af Forsamlingen.“ — Ja, Ungdommen har faaet Erfaring og er bleven klog. Nu veed den, hvad hver enkelt Sag betyder; det romantiske Halvdunkle, som i gamle Dage var udbredt over Principerne, er forsvundet; hvert politisk Spørgsmaal peger hen paa sit virkelige Svar, sit første Ord: Demokratiet, og dette betyder ikke længere fanerige Processioner, hvori man steg fra Eisenach op til Wartburg, Poka=

ler og Rhinskviin, broderlige Omfavnelser mellem hvide og grønne Huer, Snoreskrakker og Fløilskrakker, Kanonstøvler og Reuterstøvler; men det tilstaaer uden Omsvøb, at det betyder, at Fader og Moder ikke længer ville kunne sende Penge til at betale Burschesønnens lystige Liv. Ideen kan ikke længer tjenes ved at synge Psalmerne, men ved Alvor og Opoffrelse. „Men der den unge Karl hørte det Ord, gik han bedrøvet bort, thi han havde meget Gods“.

— Som om Skjæbnen vilde drille os Europæere og føie lidt Haan til den møisommelige Kamp, vi have at føre, vedblive andre Beretninger at fortælle om, hvorledes nogle faa tusinde Mile fra os de ædle Metaller sprudle frem af Jorden. I Oregon er opdaget et nyt Californien, og Guldet er endog finere end hist, samt blandet med det dyre Platin. Et andet Sted sprudler en Saltkilde frem af en Klippe, og Klippen er af Sølv eller svanger med Sølverts. Et tredie Sted finder man store Steenkulslag, dertil de mægtige Skove, de yppige Enge o. s. v. Det synes dog virkelig, som om Jorden i den nye Verden med Forkjærlighed hilser paa sin ny Menneskeslægt, slaaer Forhænget tilside for sine Palladser og glædedrukken fører Menneskene ind i dem, sigende: Det er Altsammen Dit!

— Da Hassenplug har sat sig ud over alle constitutionelle Regler, og gjort sig til de hessiske Borgeres Overformynder, mene Nogle, at der vil blive uroligt i Hessen, og at i saa Fald østerrigske og bayerske Tropper ville rykke ind. Ved Efterretningen herom, siger man, har Preussen besluttet, at holde sig ganske stille overfor Hessen, enten fordi Saadant nu engang er aftalt, eller fordi Preussen, der ikke ved positive Handlinger kan gjøre sig populairt, gjerne lader de Andre udføre en Gjer-

ning, der lægger dem for Had og saaledes gjør Preussen mindre forhadt (eller mere elsket). Det er allerede lykkedes Preussen i Sachsen, hvor der for tre Aar siden herskede et inderligt Had til det, og hvor i Forsommeren det blotte Rygte om, at Østerrigerne vilde rykke ind og understøtte den katholske Konges Reaction (Kammernes Opløsning, Gjenindførelsen af den gamle Valglov), frembragte en inderlig Længsel efter Preusserne, en sand Kjerlighed til dem, en fuldstændig Selvskuffelse, eftersom Preusserne dog, naar de kom, vilde gjøre ganske det Samme som Østerrigerne. Og denne Stemning var almindelig i alle Klasser, naturligviis med Undtagelse af de katholske. — Paaagtelsesværdigt er dog dette, fordi det viser hvilken Grundtanke Folket uvilkaarlig tillægger Preussen.

— I Henhold til forrige Hefte Pag. 307 gives her en Udsigt, vedkommende Arbeider-Associationerne.

For nærværende Tid bestaaer alene i Paris 160 Foreninger, af hvilke kun de færreste have faaet Understøttelse af Staten, nemlig af de 3 Millioner Francs, som den constituerede Nationalforsamling voterede „til en Prøve." Følgen heraf er imidlertid, at man endnu kun har kunnet tilveiebringe Foreninger i saadanne Haandværker, der ikke behøve store Capitaler og store Maskiner. Der er Associations fraternelles af Hattemagere, Brolæggere, Sadelmagere, Farvere, Skræddere, Skomagere, Kokke, Kukkenbagere o. s. v. Den rigeste Forening er Farvernes, der besidder 600,000 Francs, og overhovedet ere de Penge, som man eier, meest komne fra de forrige Understøttelses-Selskaber; disses Fonds, der stode i Papirer, ere blevne Drifts-capitaler; Selskaberne have forandret Natur, have udvidet sig, og Hjælpe- og Sygekasserne ere nu Dele af den almindelige Foreningskasse. Man kan efter Principet dele Foreningerne i

to Klasser: de, hvori alle Arbeidere betales eens, og de, hvori Daglønnen retter sig efter Arbeidet; men i alle er den Regel fastholdt, at den daglige Løn til hver Enkelt er saa lille som mulig, og at Foreningens Overskud bliver deelt ligelig mellem Alle, saa at Enhvers Fordeel er nøie knyttet til Foreningens. For at kunne hjælpe sig med deres smaa Capitaler, udstede de Anviisninger paa deres Varer; saasnart en Hat er færdig i Hattemagerforeningen, bliver den til et Papir, som Bagerforeningen ombytter med Brød, eller som f. Ex. Garverforeningen ombytter med Mynt. Alle Foreninger modtage indbyrdes hverandres Sedler, og der er en stor Mængde af disse i Omløb, skjøndt man ikke seer dem i det daglige Liv. Det er Proudhons „Folkebank", der møisommelig arbeider sig frem, udgaaer fra Livet og dets Fornødenheder, støtter sig paa broderlige Interesser og ikke, som før, paa den abstracte Broderlighed. — De tydske Associationer have dannet sig efter det franske Mønster. Paa den store Haandværker-Congres i Frankfurt am Main havde man forsøgt at tilveiebringe en Overeenskomst mellem Svende og Mestre, men da dette strandede paa Sidstnævntes Haardnakkethed, sammenkaldte Arbeidernes Førere et Arbeider-Parlement, der udkastede Grundreglerne for Foreningerne. I disse Grundregler tilsigtede man imidlertid et dobbelt Maal: det ene, at samle alle tydske Arbeidere til eet stort, politisk Broderskab, i en Mængde Localforeninger, der havde en fælleds Centralregering. Dette mislykkedes strax, Centralregeringen mærkede, at den ikke kunde skaffe sig Lydighed, og traadte derfor frivillig over i en beskednere Stilling, nemlig til Redactionen af Arbeiderbladet „die Verbrüderung." Det andet politiske Maal, nemlig Arbeidernes frivillige, upolitiske Forening i mindre Broderskaber efter fransk Mønster, lyk-

kedes bedre. I Leipzig er der Foreninger af Skræddere, Skomagere og Cigararbeidere, endog et Forenings-Trykkeri er anlagt og trives godt. Cigararbeiderne have allerede grundet en Enke- og Invalidkasse; der vil give indtil 50 Thaler Pension aarlig. I Berlin er der store Skrædder- og Skomagerforeninger; et Kattunfabrik mislykkedes; i Hamburg, Kønigsberg, Breslau o. fl. St. er der en Mængde Foreninger. I nøie Forbindelse med disse staae Haandværkernes Indkjøbs-Foreninger, der kjøbe Levnetsmidler i det Store og derved skaffe bedre Priser tilligemed sundere Varer, endvidere stræbe efter ved directe Mægling og Mellemkomst at skaffe Foreningerne Arbeide, og endelig tilveiebringe Penge, naar der tilbyde sig store Foretagender. — Ved Siden heraf bestaae Arbeiderforeninger, som nærmest kunde kaldes Haandværker-Dannelses-Foreninger; de give Leilighed til selskabelige Sammenkomster, holde Foredrag, anskaffe sig Bibliotheker o. s. v. Bibliothekerne søger man, i Anerkjendelsen af Landsmænds Skrøbelighed, at gjøre saa lidt æsthetiske og romantiske som muligt; Værkerne ere meest historiske, statistiske, naturvidenskabelige og techniske. Som et enkelt Beviis paa Livskraft kan anføres, at den Leipzigske Forening har anlagt en Haandværksskole. — Alle disse Foreninger ere Gjenstande for Regeringernes Mistænksomhed og for Mestrenes Had*; men uden de mange Forfølgelser, de maae lide, vilde de maaskee ikke vedligeholde den indbyrdes Enighed og have Taalmodighed nok til at grundlægge Værket.

---

* I Juni Maaned circulerede i Berlin en Petition om Gjenindførelsen af Laugsvæsenet.

Udgivet den 13de September.

☞ Herved følge Titel og Indholdsliste til forrige Bind, 21 Ark i 7 Numere eller Dobbelt-Numere. (At et Numer er dobbelt, kan ikke antydes paa Omslaget, forbi dette i Almindelighed bliver trykt flere Dage før Texten).

☞ Det nu begyndende 5te Bind eller, som det for Rækkefølgens Skyld maa kaldes: 3die og 4de Qvartal 1850, vil komme til at indeholde mindst 28 Ark, nemlig circa 7 Ark for September og circa 21 Ark for Octbr. Qvartal. Det følger af sig selv, at Betalingen ikke erlægges for to hele Qvartaler, men (med 3 Mk. for Septbr. og 9 Mk. for Octbr.—Decbr.) tilsammen med 2 Rbd.

Fra Udlandet.

V.

Silhouetter.

Denne Overskrift behøver den forklarende Tilføining, at i det Følgende findes en Skildring af nogle franske Begivenheder og Forhold, der tildeels allerede ere Læserne bekjendte, men rimeligviis snart ville vise deres Virkninger og saaledes blive ligesom nye igjen. De ere tegnede efter Naturen og blandede med smaa personlige Skizzer, der ikke tør rose sig af at være udførte Portraiter.

1.

Nationalforsamlingens Møde den 24de Juni begyndte med en Optælling af Stemmesedler, der vare afgivne den foregaaende Dag angaaende et Forslag af Charamaule om Landbo-Creditanstalter (organisation du credit agricole). En bredskuldret Herre med stort, bruungraat, krøllet Haar, stod oppe paa Præsidentens Plads og havde tre Straakurve for sig; i den ene vare Stemmesedlerne, i de to andre skulde de henlægges efter deres Farve. Det saae ud, som om han blandede Kort, men det Ærgerlige var at see, med hvilken øiensynlig Forfængelighed han stod til Skue, og hvorledes han uden Ophør betragtede Tribu-

nerne, der vare besatte med Tilskuere og Tilskuerinder; imidlertid gik det med Stemmesedlerne, som det kunde bedst, jeg saae hvide glide mellem røde og røde mellem hvide, et Par faldt paa Gulvet, Ingen passede paa; thi det var jo ingen politisk Sag, den angik kun Landbo-Creditanstalter. Uden at kjende Manden kunde man forresten vide, hvem af de fire Secretairer det var; thi kun een af dem har et tydsk Navn (Heckeren), og kun en Elsasser kunde med saadan Plumphed være fransk-forfængelig — medens Sandheden byder at sige, at andre Elsassere i en heldigere Blanding forene det tydske Gemyt med den franske Aandfuldhed.

I Forveien skal Protocollen, procès-verbal, over det forrige Dagsmøde være bleven oplæst og vedtagen. Ingen hørte efter, og Ingen vilde have kunnet høre Noget; thi der var almindelig og høirøstet Samtale mellem de talrige Grupper af Folkerepræsentanter. I regelmæssige Mellemrum hørte man Betjentene, huissiers, raabe: En place, messieurs, s'il vous plait! men Ingen brød sig derom, og Betjentene syntes kun at raabe saaledes af Pligt eller Vane, hvorimod der kom Liv i dem, naar Nogen kom ind i Tilskuertribunerne med Hatten paa; da tordnede de op til ham: Chapeau bas! — En undersætsig Mand med et halv muggent, halv lunefuldt Ansigt var kommen op ved Siden af Hr. Heckeren og berørte engang imellem en lille Maskine, der satte en Klokke i Bevægelse; det var Præsidenten, Hr. Dupin. I den franske Nationalforsamling vilde det blive for besværligt at føre Klokken med Haandkraft, derfor befinder den sig i en Maskine med Fjedere. Hvergang Hr. Dupin havde givet Fjederen

et Tryk og frembragt en lille Klemten, lagde han Hænderne paa Ryggen og saae philosophisk ned paa det halve tusinde Repræsentanter, der vimsede, myldrede og summede som Bremse i et Olglas. Paa venstre Sides yderste Bænk, paa „Bjergets Tinde“, sad en skjægget Mand med Armene overkors; denne Herre, den eneste tause og rolige Person i Forsamlingen, var Hr. Greppo, der altid faaer Skyld for at gjøre Støi.

Endelig fremtog Hr. Dupin et Papiir og gav sig til at læse høit, skjøndt der ikke engang var Haab om, at han selv kunde høre det. Nu lød pludselig en frygtelig Larm, hundrede Stemmer skreg silence! andre hundrede Mand sloge med Papiirsaxe paa Pultene, Betjentene samlede deres sidste Kraft til et: En place messieurs, s'il vous plait! Grupperne begyndte at skille sig, Larmen blev til en Mumlen, der alt lød meer og mere dæmpet og endelig døde hen — den souveraine Nationalforsamling behagede at høre efter. Da Taushedeu indtraadte, havde Hr. Dupin allerede endt sin Oplæsning, og Hr. Fould stod paa Talerstolen.

Sagen, som skulde forhandles, var Forslaget om at forhøie Præsidentens Gage med 2,400,000 Frcs. Det Meste, denne Gjenstand betræffende, er formodenlig blevet fortalt i danske Blade, og her skal derfor gives en saa kort Udsigt som mulig. Fra October 1849 havde Præsidentens Blade heftig angrebet Nationalforsamlingen, paaviist dens Udueligbed og kaldt den en „Hindring“ — for hvad? Naturligviis for Præsidentens gode Villie og geniale Kraft. Noget maatte man jo sige, eftersom Præsidenten paa hiin Tid havde erklæret, at han vilde regere selv,

men Intet var skeet. Majoriteten ventede stadig et Statscoup; men heller ikke dette foretog Hr. Napoleon, og dertil var bl. A. een god Grund: han havde ingen Penge. Keiserens Neveu skal have været forfærdelig plaget af Vexler og Creditorer, han led ligefrem af Næringssorg. Han havde fri Bopæl, men i et Pallads, hvor der er Værelser af massivt Sølv (NB. Sølvet tilhører Staten); han havde rigtignok for at kunne beboe dette Slot 600,000 Fres. i aarlig Gage, men deels skal han af Naturen være en inderlig god og hjælpsom Mand, deels fordrede det keiserlige Princip, at man viste sig rundhaandet, ligesom den megen monarkiske Stemning, der har vedligeholdt sig i Landet, tilførte ham mange „kjønne Folks Børn", der skulde understøttes, mange Fabrikanter, der skulde opmuntres ved, at han viste sig hos dem og gjorde Indkjøb o. s. v. Slige Ting, der maatte gjøres for Bourgeoisiets Skyld, opslugte saa store Summer, at Opførelsen af Arbeiderboliger (cités ouvrières), hvortil Præsidenten havde tegnet betydelige Bidrag, til stor Skandale maatte gaae istaa. Han tænkte ogsaa paa en anden gavnlig lille Foranstaltning, nemlig gjøre en Prøve med en Slags Agerdyrkningsskoler ved at skaffe tolv dygtige Almueskolelærere Jord — han synes overhovedet skikket til at være Præsident i et roligt lille Departement eller i et Schweitzer-Canton*. Man seer af Alt dette, at

* For at samle alle Enkeltheder i Napoleons Charakteer maa man endnu erindre, at han er bleven for gammel (40 Aar) som Prætendent, ligesom Fredrik Wilhelm blev for gammel Kronprinds; at han har været baade eventyrlig og voldsom i sin

Landets Forhold fordrede mere privat Hjælp af ham, end han kunde bestride, som da ogsaa Mange havde valgt ham, fordi de ansaae ham for overmaade rig. Men uden Hensyn til dette Sidste kan man sige, at en demokratisk Løn for Statens Overhoved nu engang ikke passer, naar Landet ikke regerer sig selv demokratisk, og de Folk, der efter Februar 1848 havde ført Regeringen, havde altfor lidt tænkt paa at skaffe Constitutionen Liv undtagen paa Papiret — man huske f. Ex. paa Armand Marrast, den gode Borgermand, der hver Dag lod sit Maaltid servere paa det Sevres-Porcellain, som Ludvig Philip ikke havde nænnet at bruge.

Altsaa den sociale Tilstand, der repræsenteres af Nationalforsamlingens Fleerhed, fordrede, i Kraft af sit eget Princip, at Præsidenten skulde have flere Penge at udgive; men samme Majoritet var af politiske Hensyn bange for at give ham Pengene (hvorimod de gjerne vilde have givet Summen eller endnu Mere til Huset Orleans eller Huset Bourbon). Men man blev enig om en Handel, da nemlig Majoriteten ønskede den almindelige Stemme-

---

Ungdom (Strasbourg, Boulogne), ligesom Fredrik Wilhelm var romantisk paa andre Maader; at han har udtømt sig i Skrifter, ligesom Fredrik Wilhelm har udtømt sig i Taler, og at han endnu tilfredsstiller sin Handlelyst udi Indbildningen, ved at skrive, saaledes ved det krigerske Brev til Oberst Ney i Rom; han skriver ogsaa smukke Taler og har endvidere viist sig som Skribent ved at være Medredacteur af „Napoléon“. En kommende Tid, der faaer anviist Pressen dens rette Plads i Statsstyrelsen, vil maaskee i saadanne nulevende Mænd see de uorganiserede Tilløb.

ret indskrænket og hertil behøvede Præsidentens Underskrift; denne kostede 2,400,000 Fres.

Der kan kun være liden Tvivl om, at den „store Nation“ led en saadan Ydmygelse. Da de forskjellige Afdelinger af Majoriteten senere bleve bearbeidede gjennem Pressen, gjorde Præsidentens Blade opmærksom paa, hvor fortjent han havde gjort sig af Ordenen, navnlig ved at underskrive hiin Lov; men da nogle Journaler begyndte at vise en stærk Utilbøielighed til at betale, sagde Præsidentens Blade pludselig, at hvis man ikke udredte Pengene, vilde han slutte sig til Republikanerne. Hertil bemærkede Bareste's République meget rigtig, at naar han virkelig i Spidsen for Ordenens Parti havde kjæmpet mod Samfundets Fjender, saa var han nu at ligne med en Hærfører, der fra Grændserne sendte Bud og sagde, at naar man ikke betalte ham, vilde han forraade Armeen. Desuagtet maa man vel erindre, at Sagen ikke mellem selve de underhandlende Magter blev fremstillet som en Handel. Pæne Folk finde altid et pænt Navn til deres Handlinger. Det var en Forholdsregel, som henhørte under den høiere Politik, og virkelig saae man langt ud over Pengespørgsmaalet: Majoriteten haabede ved Stemmerettens Indskrænkning bl. A. at bortskaffe de fleste af Hr. Napoleons Vælgere (og i dette Punkt havde man skuffet ham, han troede, at Loven ikke skulde gjælde ved et Præsidentvalg), og Napoleon ventede, at enhver Friheds-Indskrænkning skulde blive til en Diamant i hans Keiserkrone, hvorhos Pengene, han erholdt for Friheds-Indskrænkningen, skulde tjene til at skaffe ham en ny Art Valgindvielse: Man „renser“ nemlig Valglisterne, men

naar de Udskrøgne gaae ud paa Gaden og raabe: »vive Napoléon!« bliver det anført som Beviis paa, at Nationen vælger ham til Keiser. Europa har maaskee næppe været Vidne til en smaaligere og naragtigere Tingenes Tilstand, og desuagtet troe Mange paa den Fremtid, der skal opbygges paa en saadan Grundvold. Det synes virkelig, at de officielle Klasser aldrig ville faae Øinene op for de simpleste Sandheder, aldrig troe paa den moralske Idee, der betinger Tilværelsen og ikke lader sig fornægte. Den forrige Republik, hvis Pallads var en Guillotine, gled ud paa den blodige Jord og „druknede i Blod". Keiser Napoleon, hvis Adkomst var Erobringens Ret — Seire i Italien, i Ægypten, Bajonetternes Seir i Nationalforsamlingen — maatte evindelig fremad fra Seir til Seir, hans Dæmon lod ham ikke Ro og drev ham afsted til at erobre al Folkets Frihed og hele Europa, endelig til Rusland og til Waterloo, og da han kom hjem, stod paa den Tribune, han voldsomt havde lukket, Folkefrihedens Spøgelse og erklærede ham afsat. Ludvig Philip byggede sin Throne paa halv Legitimitet og halv Borgerlighed; den syntes at staae saa fast, og dog gik de sammenlimede Bestanddele fra hinanden, og en Dag saae Legitimister og Bourgeoisi i halv Bedøvelse paa, at Thronen styrtede ned imellem dem, ned i Demokratiets Svælg. Der gaaer noget Ubønhørligt igjennem Livet. Mellem alle de store politiske Begivenheder, der tildrage sig Menneskenes Blik, vandrer et lille Væsen, en god Bekjendt af hver Mand idetmindste fra hans Barndomsaar, en uskyldig og enfoldig Skabning, der lader sig støde og puffe af de guldbroderede Herrer og

deres gallonerede Lakaier. Ingen mærker, hvorledes han voxer op, faaer et mandigt og vredt Udseende; men en Dag rager han op over Palladser og Taarne, lægger sin Haand paa dem, saa at Murene styrte buldrende sammen. Ved dette Bulder faaer den simple og enfoldige Mand ny Tro; han mærker, at det, der straffer ham for hans Feil, ikke giver efter for de fornemme Folk. Det er Gjengjældelsen, og Styrken, hvormed den knuser en Mands Huus, er hans egen Gjerning. Hr. Ludvig Napoleon Bonaparte vil skaffe sig en Throne ved Kjøb og Salg; der hører liden Spaadomsevne til at sige, at naar han kommer paa Thronen, vil han være baade kjøbt og solgt.

2.

Fould stod paa Talerstolen. Han havde at gjøre den Meddelelse, at Regeringen fandt sig i Loven med de Forandringer, som en Minoritet af den i Sagen nedsatte Commission havde foreslaaet, og som i det Væsenlige gik ud paa, at Gageforhøielsen blev nævnt som en overordenlig, extraordinair, Udgift for Aaret 1850 (og saaledes ikke bandt Fremtiden). Fould taler let, men uden Betoning, blaseret-ligegyldig som en rig Mand, der kjeder sig ved at passe den fattige Stats Bo; Ordene glide fra ham i et eensformigt Fald, som Specier, der blive talte af en Vexeleer. I hans hele Sjæl synes ikke at være mere Følelse for Statens Sager end i en pengetællende Vexeleers Haand. I hans Ansigt er der et ubehageligt, haardhjertet, uædelt Udtryk; Jødedom og Christendom synes at have forenet sig, taget det Daarligste, hver af

dem besidder, og deraf dannet et saadant Udseende, som en pæn Mand kunde bære med nogenlunde Anstand. Paa mig gjorde han et Indtryk, som om han var Personliggjørelsen af Bourgeoisiets store, smudsige Rigdom, ligesom Calonne, den sidste Finansminister før den store Revolution, var Personliggjørelsen af Adelens og Geistlighedens letsindige, smudsige Ødselhed. Aldrig har jeg mere troet paa, at en Tid er opslidt, at en social Omvæltning staaer for Døren, end da jeg saae Frankrigs Finansminister Fould, hørte ham tale, saae ham gaae ned og lægge sig paa Ministerbænken med høire Haand under Nakken og det ene Been trukket op paa Bænken. Den næste Minister, der talte, var Baroche, Indenrigsministeren. Det er en statelig Mand, stolt af Ydre, men med den borgerlige Stolthed, der synes at speide efter, om man vil anerkjende den. Han har af Kjærlighed til at beklæde en høi Post forladt sit juridiske Embede, der gav ham Uafhængighed og fyrstelige Indtægter. Hans Stemme er kraftig, men for streng til at lyde behagelig og passer ikke til den Spidsfindighed, der ofte er i hans Beviisførelse. Denne gik i Øieblikket ud paa, at Forskjellen mellem Regeringens oprindelige Forslag og det nu optagne Amendement, ikke var Andet end en Redactionsforandring, hvortil Oppositionen svarede med en sagte, spottende Latter, en uhyggelig, næsten dæmonisk Lyd, der stærkere end alle høie Raab vidnede om den Ringeagt, man føler for hinanden i et stort Folks Nationalpallads. Baroche blev guulgraa i Ansigtet, Dupin gav Maskinen et Tryk og klemtede, som om Baroches Sanddruhed skulde have Sangklokker til sin Begravelse.

Oppositionen viste sig meget tilbageholden i Hov-
spørgsmaalet. Den følte, at den ikke havde den Re-
blik, hvortil hørte en demokratisk Præsidentgage, og
sig derfor i det Væsenlige nøie med en kort Protest, s
Mathieu (de la Drôme) fremførte. Dette er en lige
anseelig Mand som Baroche og ligesaa omhyggelig kl
i Sort; men han seer saa veltilfreds ud som en Ma
der har gjort sig Opposition til en Livsstilling; han
ikke en af Oppositionens Præster og hidsige, tordne
Prædikanter, men dens rolige, besindige Degn. Een n
get snild Vending fremførte han i sin Tale: „Hvis
ville give, da gjører ikke mange Ord; hvis I ville
slaae, da ydmyger ikke.“ Dette venskabelige Raad
Majoriteten var saa ondt, fordi denne netop paa enh
Maade vilde ydmyge, og fordi Ydmygelsen let kun
blive overseet, naar Oppositionen ikke gjorde opmærks
paa den, men forresten selv toede sine Hænder. S
egenlige Angreb førte Oppositionen ad en Omvei, nem
ved at begynde en tilsyneladende heist ubetydelig St
om, hvilket Amendement, der skulde først under Afste
ning. Under en saadan spidsfindig Form-Debat er i
mange brave Folk af Majoriteten, som komme i Fo
virring, glemme Anførernes Formaninger og, troende
ubemærkede, søge at bringe deres Samvittighed i T
hold. Forsamlingen brød op, som en frossen Flod i
Foraaret, Grupper begyndte at danne sig, Bjerget sa
sig i Bevægelse og gled ned, det summede og larme
Dupin klemtede forgjæves — da blev der med Et død
stille, Changarnier stod paa Talerstolen.

Det er en høi, smuk, meget smækker, meget fi

udseende Mand. Det langagtige, blege Ansigt bærer Præg af en overlegen Kløgt og af en besynderlig, ironisk Venlighed. Overlæben har, uden at vanzire ham, en eiendommelig Bøining indad og minder ved denne sin Form ganske overraskende om de blodsugende Insecter. Oinene ere kloge og klare, paa Siderne er der kun nogle fine Rynker, som uvilkaarlig bragte mig til at tænke paa en Condor, jeg engang havde seet i Schönbrunn, og som fra sit Buur kastede Sideblik til nogle smaa Høns. Ja, jeg beskriver maaskee denne Mand noget for omstændelig, men jeg har seet og seet paa ham med ubeskrivelig Interesse. Jeg holdt næsten af ham, og jeg var bange for ham, især i det Oieblik, da han med overordenlig Høflighed bukkede baade til Venstre og Høire. Alting hos ham tyder paa Selvfølelse og ironisk Ringeagt for Andre, den store Høflighed var ikke Andet end Selvtillid, ligesom overhovedet Uhøflighed ofte kun er Mangel paa Selvtillid. Han talte som en Mand, der ikke bruger flere Ord, end hans Tanke nøiagtig behøver; han talte uden at anstrenge Stemmen som den, der veed, at man gjør sig Umage for at høre ham; men hans Tone var saa mild, og han bøiede sig med sin lange, smidige Figur saa langt ud over Talerstolen, som om han i sit Hjertes Kjærlighed vilde trykke Alle til sit Bryst. Det var Manden, som havde lovet venstre Sides Medlemmer, der fratog ham hans Gage, at han vilde nedsable dem gratis; det var den samme Changarnier, som havde opfordret Armeens Officierer til at duellere, for at vedligeholde den krigerske Aand; det var ham, der den 13de Juni svarede Oberst Guinard, som sendte Bud og bad om to Kanoner, at hvis han

endnu engang sendte Bud, lod han ham skyde, og derved tvang ham til aaben Opstand; det er ham, der hidindtil kun synes at have sat sig til Opgave at „holde Orden“, undertvinge alle støiende Partier, men hvis egenlige Hensigter Ingen veed; det er Paris's Behersker, Ludvig Napoleons besværlige, foruroligende Ven, det er den venlige General Changarnier. Han bad Forsamlingen om at sætte alle Bihensyn tilside og optræde stolt og værdig; han bønfaldt og besvor (je supplie, j'adjure) Forsamlingen om at stemme for det Amendement, Ministeriet havde tiltraadt. Høire Side udbrød i Jubel, og rykkede frem under Raabet: Til Afstemning! til Afstemning! Den store Procession forbi Præsidenten begyndte, man bemærkede, at Larochejaquelein, der havde arbeidet imod Forslaget, nu stemte for det og gjorde sig Umage for, at man skulde see hans hvide Stemmeseddel, en stor Latter fra Repræsentanter og Tilskuere hilste dette Syn — og trods Alt dette indtraf dog det Mærkelige, at kun 354 Stemmer (mod 308) billigede Dotationen. Ludvig Napoleon fik sine Penge; men han kunde sige, som Keiser Vespasian sagde til sin Søn Titus, da denne bebreidede ham, at han lagde Skat paa en vis ildelugtende Forretning: Min Søn, lugt til dette Guldstykke; mærker Du, at det lugter ilde?

3.

— Troer De paa Physiognomiken?

— Det gjøre nok de Fleste. Vi bilde os næsten Alle ind at være Menneskekjendere og at kunne læse et Menneskes Character paa hans Ansigt. Dette grunder

sig vistnok ogsaa paa en Sandhed; thi foruden at Indhold og Form almindelig passe til hinanden i Naturen, har Ansigtet lidt efter lidt modtaget et Præg indvendigfra, Sjælens Bevægelser have malet sig deri, draget Linier og Furer, det kommer kun an paa at læse disse Hieroglypher. Men Nøglen har man egenlig i sin egen Sjæl; naar man seer paa en Anden uden Fordom og Lidenskab, er der en hemmelig Samviden, som man kun behøver at lytte til. Denne Samviden yttrer sig glimtviis, i Hast, uvilkaarlig, den er en Art genialt Instinct, som man endog oftere finder hos Almuefolk end hos Lærde. Anderledes bliver Forholdet, naar man fra det første Øieblikś Indtryk gaaer videre til Samtale. Da ere Mange paa deres Post, de have „faaet Talen til at skjule deres Tanker", og først efter lang Tids Bekjendtskab kommer man tilbage til sin første Forestilling, henter sig møisommelig Erfaringens Beviser for, at denne første umiddelbare Følelse var rigtig.

Mærkeligt er det, at saa mange Udtryk i det menneskelige Ansigt henlede Tanken paa Dyreriget. Kunstnere have lagt Mærke hertil og udført høist morsomme Tegninger, hvorved dog i Længden er fremkommet noget Søgt, Noget, der lidt efter lidt har fjernet sig fra den oprindelige Erfaringskreds for at gjennemføre et System. Det er meget muntert, selv at finde ret tydelige Exemplarer. Her i Byen er en Mand, som paa det mærkværdigste ligner en Skade; til det lille Ansigt med det spidse Næb svarer en pibende Stemme og en ubeskrivelig, godmodig Snakkelyst. Da jeg i Paris søgte Bopæl, traf jeg en Mand af ganske lignende Udseende, og jeg

leiede strax, mig syntes uvilkaarlig, at jeg kom til at boe hos en Bekjendt. Andre mere oplysende Exempler have deres Vanskelighed, fordi man maatte nævne Navne. Naturligviis er det kun det lavere Menneskelige, der viser sig i Physiognomiet med Henviisning paa Dyreriget, hvorimod alle de Evner og Kræfter, hvormed Menneskene overvinde det Dyriske, fremtræde i Ansigtet med et Udtryk, der ikke har Natur fælleds med Nogetsomhelst i den synlige Verden; dette er noget Klart, Glædebringende og tillige Dybt, Uudgrundeligt; man seer det saa gjerne, fatter det aldrig ganske, men bliver altid veltilmode ved at see det. Dette er Skjønheden i egenlig Forstand, og den findes ofte i uregelmæssige, slet ikke smukke Ansigter, hvilket i det daglige Liv bringer Forvirring i Folks physiognomiske System. Vanskeligheden ved ikke at paavirkes af det Sandselige i Formen og fatte den sjælelige Skjønhed angiver man uvilkaarlig ved at sige om Ansigter af sidstnævnte Art, at de „i Længden blive smukke."

Dog, Pennen følger for langt efter Tanker, der ikke høre hjemme paa dette Sted. Her skulde nærmest tilføies endnu et Par Ord om Changarnier, dette mærkelige Physiognomi, hvori en vild, blodtørstig, med Dyrverdenen beslægtet Natur viser sig i den fineste Form, med et — man kunde næsten sige — kunstnerisk Maadehold, behersket og ordnet med Artillerividenskabens mathematiske Ro, og desuagtet med noget Lyttende, Lurende, Mistænksomt, ja, ligefrem sagt, hvor urimelig det end klinger: Nervøst. Jo oftere man seer Changarnier, lægger Mærke til ham, ogsaa naar han sidder stille og

tænksom og Nogen pludselig nærmer sig, desto tydeligere fremtræde alle disse Nuancer. Changarnier er vistnok en af de faa Mænd, Frankrig for Tiden opviser, maaskee den Eneste, der ret mandig gjør sin Gjerning; men ligesom det overhovedet er sandt, at en Mand ikke blot er Søn af sin Fader og Moder, men ogsaa af den Tids Characteer, hvori han blev undfanget og opdragen, saaledes kan man ogsaa sige om Changarnier, at han er det moderne Frankrigs Mand, en Blanding af alt det Vampyragtige og Nervøse, det Staalhaarde, Verdensironiske og Selvkjærlige, der gaaer igjennem Landets Historie og Literatur og lader Jagttageren i Uvished, om det er imod en Overgang, eller det lider ad Undergang. — Cavaignac følger langt efter Changarnier; hos ham træder det Rovfugleagtige og Grumme langt ensidigere frem, Kinderne ere magre, Øinene underløbne, det Grumme er kun blandet med et Udtryk af Ubestemthed, med Præget af en middelmaadig Aands overanstrængte Reflexion. Men saa glimrer Lamoriciere, den smukke General med de kloge, klare, tindrende Øine. I Politiken er først Cavaignac, saa Changarnier traadt ham i Veien; nu har han bestemt stillet sig blandt Republikanerne, og hvo kan see Fremtiden, hvo kan see, om denne Mand, der er vant til at føre Soldater til Storm, engang skal føre Fanen mod Changarnier, om han, som Keiseren, skal være *Ναπου λεων* „Bjergets Løve, Stædernes Forstyrrer."

4.

Den 3die Novbr. 1843 stod jeg paa Talerstolen i det franske Deputeretkammer og holdt følgende Tale, som

jeg med nogen Stolthed sendte hjem og lod trykke i „Corsaren“ Nr. 169: „Franskmænd! jeg foreslaaer Eder at sætte Ministeriet Guizot under Tiltale! .... Proklamerer Republiken! Til Vaaben, Franskmænd! Leve Republiken!“ Da Ingen var tilstede, kunde mine Ord ikke virke strax; jeg lod dem ligge som Frøkorn, og Enhver veed, hvad der er blevet af dem. Ja, der er blevet Noget af dem: et deiligt republikansk Nationalforsamlings-Pallads af halvt uhøvlede Brædder, og paa hvis ene Væg er skrevet med Papiirguld: République française — Liberté, Egalité, Fraternité. Republikens Pallads staaer inde i Palais Bourbon's Gaard, udenfor det gamle Deputeretkammers Sal, som en midlertidig Bygning, som et Telt, brugeligt til Nattequarteer paa en Marsch ..... eller som Tegn paa republikansk Simpelhed? Jeg antog velvillig det Sidste, tog Plads og nød min Seir, og det var den 24de Juni 1850. Da stiger en Mand, Hr. Léon de Laborde, op paa Talerstolen og siger: Franskmænd! Udstryger dette Bladguld! Skaffer denne Træbygning tilside! Giver Eder kun frisk ifærd med Værket, det Hele er kun en tung Drøm, Republiken er en Taageskikkelse, et hæsligt Mareridt, ned med Republiken! Kongen leve! — Jeg blev meget vred paa ham, skjøndt han sagde det med andre Ord; han sagde (da Hr. Mathieu havde kaldt Dotationen til Præsidenten urepublikansk): „Præsidenten er valgt af en monarkisk Følelse. I sagde selv i December 1848, at hvo der var Republikaner, maatte stemme for Cavaignac, Ludvig Napoleon var kun det skjulte Navn for Monarkiet. Frankrig ønsker altsaa Monarkiet!“ — Jeg blev som sagt vred; men jeg maatte

tilstaae, at der var en uigjendrivelig Logik i disse Ord, endskjøndt Napoleon selv i Programmet til sine Vælgere havde svoret Republiken Troskab. Men „Guderne lade haant om de Elskendes Eder", og Ludvig Napoleon var dengang forelsket, i Præsidentværdigheden. Ogsaa Oppositionen følte Logikens Magt; den sad som lammet og kunde ikke skrige efter Sædvane.

Men er det ikke sælsomt, at i en Forsamling, der nylig har dømt en Mængde af sine Medlemmer til livsvarigt Tab af Frihed og borgerlige Rettigheder, fordi de vilde forsvare Constitutionens Aand og Bogstav, fremtræder en Mand, river Constitutionen ned som en oprørsk Placat, og Ingen siger ham et ondt Ord. Skulde man ikke troe, at han ligesom jeg havde staaet foran tomme Bænke og kun talt for at prøve Salens Echo? Nei, det var et Krigsraab, der lød til slagfærdige Armeer; nede i Salen bølgede og raslede det et Øieblik, som naar et Vindstød farer over Bataillonernes Faner. Tiden var blot ikke endnu, og Krigsraabet blev kun en ærlig Mands udfordrende Varsel til Folket, eller maaskee vare de Frøkorn, egnede til snildt at spredes over hele Frankrig og „blive til Noget".

Det Fremtrædende i Léon de Labordes Personlighed syntes imidlertid at være en jevn, fordringsløs og uforfærdet Ærlighed. Det er en Mand af Middelstørrelse og yngre af Udseende, end han er (43 Aar); en lille sort Knebelsbart giver den forhenværende Greve og Skribent et krigersk Udseende. Han hører ogsaa til de krigerske Kongeligsindede. Han elsker Kongedømmet, som

det er i sin Oprindelighed: den pantsrede Lehnsherre i Spidsen for Vasallerne, det romantiske Kongedømme, saaledes som det er afbildet paa de alle Franskmænd endnu saa kjære Malerier: Ludvig den Hellige med det hvide Kors og Oriflammen i Kamp mod Saracenerne, Frants den Første i Selskab med den skjønne Grevinde d'Estampes og den kunstrige Benvenuto Cellini, Ludvig den 15de med Commandostaven ved Fontenoy og ved Siden af Marschallen af Sachsen. Han vil have et Kongedømme; utaalmodig imødeseer han den Tid, da Tuillerierne atter skulle modtage deres arvelige Beboer — men hvad saa? Det bliver Kongens Sag. Léon de Laborde er Soldat, og Soldaten lader Officieren tænke. L. de Laborde nedstammer fra en gammel adelig og rig Familie i det franske Navarra; en af hans Forfædre, Jean de Laborde, var saa anseet, at da det franske Hof i Aaret 1758 vilde laane 50 Millioner Livres hos det spanske Hof, vilde det sidstnævnte ikke indlade sig herpaa, medmindre Jean de Laborde gik i Caution for Summen. Men af denne Rigdom skal der nu kun være faa Spor tilbage i Familien.

Et ganske andet Indtryk gjør Larochejaquelein; her bliver man noget skuffet. Man forestiller sig uvilkaarlig en høi, fornem Adelsmand, halv Soldat og halv Hofmand, et værdigt Afkom af Vendéer-Helten; man venter ikke, at de mange industrielle Foretagender og Actieselskaber, som han har ledet i Nantes, Orleans og Paris, allerede skulle have virket paa Racen. Men det er en lille tyk Mand, der især tildrager sig Opmærksomheden ved en mægtig Haarvært paa begge Sider af Hovedet,

og som paa saadanne, livlige Folks Maade bestandig løfter Hovedet høit, hvilket giver ham et Udseende, som om han stedse var paa astronomiske Opdagelser og urolig saae efter en Comet. Hans politiske Stilling er eiendommelig. Det sømmer sig for Navnet Larochejaquelein at holde med Bourbonnerne, og som god gammel Castellan følger Henri de Larochejaquelein sin Familie-Politik; desuden skal han have ruineret sig ved Udgifter til den legitimistiske Agitation, saa han har sat sine Penge i Sagen, den er bleven ham et Actieforetagende. Men selv har han levet for meget iblandt Folket, indsuget for mange af den nye Tids Forestillinger, til at han ikke skulde have en uvilkaarlig Kjærlighed til Friheden og Folkesouverainetetet. Derfor har han søgt at forene begge Tilbøieligheder og slaaet sig til den lille Afdeling af Legitimister, der engang blev ført af Abbé de Genoude og vilde have Henrik den 5te valgt af Folket til legitim Konge — hvilket er ganske det Samme, som om et Menneske skulde vælge sig en naturlig Fader. Larochejaquelein har for ikke lang Tid siden ligefrem og ganske pludselig gjort et dertil sigtende Forslag i Nationalforsamlingen; men det kom ikke engang under Discussion, og Larochejaquelein slap kun for mange Ubehageligheder derved, at alle Partier personlig holdt af den lille, tykke, livlige Mand. Nylig har han ogsaa udgivet et Skrift i samme Retning; men paa Congressen i Wiesbaden, hvor Legitimisterne samlede sig om deres ufeilbare Hersker, Kong Henrik den 5te, blev hans Troessætning forkjættret og Alle tilholdte ene at følge den Politik, hvorefter Henrik den 5te kun kan omfavne sit elskede

Folk ved en Revolution*. Selv viser den kjærlige Landsherre sig jevnlig ved Frankrigs Grændser for ved sin umiddelbare Nærhed at fremkalde Revolutionen, ligesom Solen hjælper paa Blomstens Udvikling. Fyrsten sagde selv i Wiesbaden, at en voldsom Kjærlighed til Landet (violente amour pour le pays) vilde gjøre Alt jevnt og let (aisé et facile). Denne unge Herre, der paa Ludvig Philips Regeringstid var styg og haltede, er nu pludselig bleven saa smuk, at en fransk Folkerepræsentant, der var i Wiesbaden, en Hr. Besin — Søn af en Bonapartist, hidtil Orleanist, som han selv siger — blev aldeles blendet deraf og ved sin Hjemkomst erklærede sine Vælgere, at Ingen var værdig til at beherske dem uden Han, „hvis Ansigt efterlod Tilfredsstillelse paa enhver Pande". — Hvad om man da af Skjønhedsbegeistring gjorde en Statue af Venus til Konge i Frankrig!

En tredie Afdeling Legitimister ere Montalembert's. Han fører de sorte Kutter; de gaae foran de andre, som Sapeurerne foran en fransk Stormcolonne, og bane Vei, eller i det nordiske Sprog kunde man sige, at de gaae med Hæren og koge Seid, trylle Mørke og døve Fjendens Sværd. Om Montalembert vil blive nærmere talt i det Følgende.

* De rene, fuldblodige Legitimister føres af Berryer. Han er af god borgerlig Herkomst, men har saalænge som Advokat ført Legitimisternes Sager, at han har gjort deres Proces til sin (de franske Advokater sige altid „Vi", naar de for Retten tale om deres Clienter. — Berryer fik jeg ikke at see og skal derfor ikke tilføie Mere om ham paa dette Sted).

Dagbog.

d. 13de Septbr.

Hr. Hother Hage blev, mod Manges Forventning, ikke valgt til Folkethinget (Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds), uagtet han i sin Valgtale sagde Alt, hvad der kan siges i denne Tid: Jeg er en skikkelig Mand og vil gjøre mit Bedste. Men man maa rigtignok smile lidt, naar han tilføier, at han er uafhængig af Partihensyn, da han dog saa fuldt som Nogen tilhører et Parti ved Vane og personligt Venskab, et Parti, for hvis Hensigter han som oftest vil være vunden gjennem Gemyttet, før Hovedet kan komme til at sige: Nu vil jeg uafhængig tage min Beslutning. Hr. Hage — der en Tidlang i Folkemeningen træk Renter af den Popularitet, Johannes Hage havde efterladt sig — er vistnok iøvrigt en Mand, der anbefales til Brug i det offenlige Liv, navnlig ved hans ufortrødne, godmodige Flid. Han kan egenlig ikke styrke et Parti; men han stiger og falder trofast med det. — Hvem, hvad hans heldige Modstander, Cand. jur. Grev Raben er i politisk Henseende, synes Ingen at vide i hele Kongens Kjøbenhavn. Man gjætter paa ham som paa en Gaade, man stirrer efter ham som efter en nys opdaget Comet, der fra sin excentriske Bane nu skal ind imellem Folkethingets Planeter.

— I England føres en stor Pennefeide angaaende Haynau. Et Par Blade finde det uværdigt, stygt, at »Pøblen« har handlet ilde med den keiserlig-kongelige Feltmarschal i Barclays Porterbryggeri, mange andre Blade give »Folket« Ret. Formeentlig er der noget Sundt og Hæderligt i den Følelse, hvormed Bryggerfolkene ere optraadte mod den østerrigske »Kvindepidsker«, og da det synes at være den nuværende Tids Skjæbne, at det Naive, Sunde og Umiddelbare fordetmeste maa søges hos raa Personer — medens Hr. Rothschild, den rige og fine Mand, er Haynaus »Ven« — saa maa man ikke tage det saa nøie med, at et Par Feiekoste kom Haynau for nær. Det er godt, at den offenlige Retfærdighedsfølelse faaer et Udtryk, især naar Gjenstanden derfor slipper med Livet. England betaler i denne Henseende kun en gammel Gjæld, Fastlandet har for nogle og tyve Aar siden maattet udøve Lynch-Loven mod dets Haynau, Sir Hudson-Lowe, Fangevogteren fra St. Helena. De Tusinder, som nu, idet de seile ned ad Themsen, raabe Hurra for Barclay's Bryggeri og Bryggerkarle, give et Beviis mere paa, at den europæiske Moralitet dog ikke er død, styrke Haabet om, at Staterne, der overtræde den, hvert Øieblik maae frygte en Gjengjældelse. — Derimod tilkommer der kun Hanoveranerne liden Ære, fordi Barclay-Bryggerkarlene have aabnet Øinene paa dem og de nu bagefter bringe Haynau en Kattemusik i det Hotel, hvor han for kort Tid siden fik Lov til at sove ganske rolig og uforstyrret. Herregud, siger man til sig selv, kunne de nu heller ikke paa egen Haand føle moralsk Uvillie, men maae have den oversat fra det Engelske!

— Den keiserlig-østerrigske Regering har ladet alle Lirendreiere i Pesth møde for Politiet og af deres Lirekasser udtaget Kossuth- og Klapka-Marscherne m. fl. andre statsfarlige

Melodier, saa og arresteret 40 Personer, der spillede Ragoczy-Marschen. Det er nu Altsammen meget godt og betænksomt; men hvorledes bærer man sig ad med at tage Melodierne ud af Folkets Sind? Og det er nu engang Despotismens Skjæbne, at den maa fortsætte sin Ransagning videre og videre, ind i det Allerhelligste, hvor den dog ikke kan see Noget, og hvor den tilsidst bliver uhyggelig tilmode. Der træder kun Ypperstepræsten ind, naar han bringer Offer og stænker de hellige Blodraaber .... dog, Blodraaberne kunne Østerrigerne stænke.

— Et tydsk Blad, Weser-Zeit., gjør den Bemærkning, at hvis for to Aar siden en Mængde russiske Ordener vare blevne uddeelte blandt vore Officierer, saa vilde den hele danske Presse have raabt og advaret. Bladet tilføier andre, maaskee meget rigtige Ord om vort Forhold til Rusland; men Svaret er stadig: I have bragt os (og Eder selv) op at rutsche, Vognen er sluppen løs, nu maae vi rutsche ud.

— Et ret betegnende demokratisk Træk er Følgende, der med stor Uvillie fortælles af Augsb. A. Z.: I München er der anlagt Proces mod en Dr. Heinkelmann for tilsigtet Høiforræderi, nemlig for i 1849 at have forberedt en Opstand mod Huset Wittelsbach, der regerer Bayern. Under Retsforhandlingerne forelæste man et høiforræderisk Brev til ham fra en Hr. Diezel og spurgte ham om Forklaring derover. Han svarede, at han ikke havde at gjøre Regnskab for Trediemands Brev, især da han ikke vidste, i hvilket Forhold Huset Diezel stod til Huset Wittelsbach. — Heinkelmann blev, mærkelig nok, frifunden af Edsvornes retten.

d. 15de Septbr.

Atter en lille Bataille (den 12te), der tager sig heelt voldsom ud ved de Luer, man i den mørke Nat vil have seet op-

stige fra Eckernförde. Blandt de Offre, som dette nye Udbrud af Fiendens utaalmodige Voldsomhed har kostet os, er Capitain Schou af Artilleriet, den Samme — hvis vi ikke feile — der paa en Maade kom til at aabne Kampen med Schleswigholsteinerne, nemlig i Historien med det Rendsborgske borgerlige Artilleri og Prindsen af Noer, der forhaanede ham. — Hvo skal dog blive den sidste, der falder, af vore „fagre, fagre Krigsmænd"!

— Det er vanskeligt at gjøre sig en Forestilling om, hvorledes det nu i Virkeligheden seer ud i Hessen-Kassel; thi hvad Slesvigholsteen er for Tydskerne i national Henseende, er maaskee Hessen-Kassel i statsborgerlig, man kan ikke vide, om ikke dette ligesom hiint maa tjene til at sysselsætte Tydsklands Indbildningskraft, bibringe det en Slags heltemæssig Selvfølelse af, at det endnu kjæmper, nemlig ikke selv, men gjennem nogle faa, trofaste, selvopoffrende, „todesmuthige" Slaver. Det lyrisk-episke Folkefærd, Journalisterne, undlader ikke at gjøre hver liden Begivenhed til en Ridder-Romance, idetmindste turde man da uden Ubillighed troe, at naar de f. Ex. besynge et mislykket Anfald paa Skandserne ved Midsunde som „ein sieggekröntes Manöver", saa gyde de et lignende romantisk Lys over Borgermændene i Kassel. Vist er det, at der i Staden er saa roligt*, at Hassenpflug kun holder en halv Snees Mand til Vagt for sin Bopæl, efterat han saa at sige har confiskeret Landet og lagt Beleiringstilstands-Segl paa det — medens der udenfor en af Tilgangene til Præsident Napoleons Pallads, i den allerroligste Tid, hver Nat rider en halv Snees Landsenerer op og ned, og Porten, foruden at være lukket, er spærret med dobbelte Rækker af Soldater og Politi. Og saa er der endda den Forskiel, at Præsident Napoleon i Grunden ikke be-

* see næste Dagbogs-Artikel.

tyder Noget o: ikke for Tiden er Personliggjørelsen af det Princip, der knuger Frankrig, hvorimod Hassenpflug ifølge alle Fremstillinger er det onde Princips Opfinder og Iværksætter og ved hans Død den fjendske Aand vilde være forsvunden, Kurfyrsten og Landet vilde vaagne som efter et Mareridt og med Glædestaarer falde hinanden i Armene. Hvorledes gaaer det da til, at denne „Allerweltteufel", der sidder i Kassel i Mennesketilkselse kun bevogtet af 10 Mand, mellem henved 40,000 „auf's tiefste entrüstete" Borgere og Borgerinder, ikke pludselig bliver slaaet ihjel? — Vi ville kun gjøre lovlig, passiv Modstand, lyder Svaret. — O, Tydskland i Almindelighed og Hessen i Særdeleshed, en stærk Beundring er nærved at bryde frem og kaste sig i Eders Arme; men en vantro Tanke griber den i Kjolefligen og holder den tilbage: Hvorledes kan Folket føre Kampen mod den store Uret saa lidenskabsløst, naar det virkelig er gjennemtrængt af Bevidsthed om Uretten? Folket har ikke studeret Jurisprudens; hvorledes kan det gaae til, at Folket ikke taber Troen paa den „passive Modstand", at Naturen ikke gaaer over Optugtelsen, at det ikke benytter sig af Leiligheden og i et Øieblikś fortvivlet Stemning gjør sig en lille Fornøielse med de ti Mand og deres Gefreiter — komme da, hvad der vil! Er „Folket" ikke i Grunden ligegyldigt (den simple Benævnelse for det romantiske Ord: männlich-gesinnungstüchtig), dette Folk, hvis unge Mandskab Kurfyrsten endnu for 60 Aar siden solgte til Engelskmændene à 1000 Thlr. pr. Stk., frit leverede ved Havet, til Brug i den nordamerikanske Krig, og hvis hele senere Historie er en Række af Vilkaarligheder? Er det kommet synderlig videre, end dets Naboer Würtembergerne vare, da de først i mange Aar taalte Geh.-Finansraad, „Jøden Süß's" Finansbestyrelse, men, da den nye nedarvede Fyrste slog Haanden

af ham, hængte ham i hans Gallaklæder d. 4de Februar, Anno 1738? Nogle tale idetmindste meget ilde om Eders Bondestand i denne Retning, og hvad Borgerstanden angaaer, mon den ikke egenlig ønsker, at den ubøielige Bonttk- og Ordensel-skende Hassenpflug kunde faae Ro for den evindelig politiserende Landdag? Han har rigtignok faaet et slemt Rygte som „Falsk-ner“; men er det ikke hos Eder som mange andre Steder, at naar en slet Person bliver fornem, saa kappes Mange, endog de, man mindst skulde troe, om at bevise den Ære? — Disse Spørgsmaal gjøres ikke for at nedsætte Eder, tvertimod vise de kun, hvad I have at kjæmpe imod, og viser det sig slutte-lig, at de store Beretninger om Eder vare rigtige, da maae de geraade Eder dobbelt til Ære. Jeg finder det ellers fornødent at tilføie med Hensyn til det Foregaaende, at jeg ikke ønsker Hassenpflug slaaet ihjel; nei, thi han er en af de Venner, mit Fædreland i den sidste Tid har faaet tilskikket, med hvem det har maattet slutte en Slags Pagt (skjøndt den Slags Pagter pleie at betales dyrt ved den endelige Afregning). Jeg stil-ler mig blot et Øieblik udenfor det Hele som en menneskelig Tilskuer af menneskelige Ting, tvivlende formedelst sørgelig Er-faring iblandt Eder, men længselsfuld efter at see noget bor-gerlig Bravt og Mandigt i denne borgerlig-bedrøvelige Tid. En Historie, som Dagsposten bringer, er overmaade smuk, men næsten utrolig i sin Smukhed: Den civile Ret har anlagt Sag mod en Politicommissair Müller, fordi han har adlydt den øverstcommanderende General og imod Forfatningen lagt Be-slag paa et Blad; den har tillige befalet ham fængslet og sendt en Afdeling af Borgervæbningen for at hente ham. Den commanderende General lod Anføreren sige, at han ikke maatte røre Müller, men den bevæbnede Borger svarede, at han

handlede i sin rette Øvrigheds Navn, hvorpaa han commanderede: Lige ud! og bragte Müller i Fængsel. Det er jo en heel Helt, denne Borgerofficier, og hans borgerlige Mandskab er da heller ikke at foragte; men saa er da den øverstcommanderende General ingen Helt, og det Hele seer jo ud, som om man legede, eller som om man stod Tableau for Aviscorrespondenterne og imidlertid blinkede fiffig til hinanden. Endnu betydningsfuldere skildres den Holdning, som de høiere Collegier indtage. Salt-, Bjergværks-, Forst-Collegierne o. s. v. vægre sig ved at betale Penge ind i Hassenpflugs Kasser. Høie Embedsmænd, Bureaukrater, udsætte sig for at miste Embede og Levebrød (o, jeg beder Eder om Tilgivelse for den evindelige Mistænksomhed, men have de ikke Udsigt til at komme i preussisk Tjeneste?) — Er imidlertid virkelig det Hele saa retsligt, saa mandigt og trofast mod den germaniske Bevidsthed, saa har jo den tydske Revolution i sin Trængsel faaet Legeme, er bleven skjøn, saa er den endelig fra sin abstracte Flugt over det store „Vaterland" fra Eideren til det adriatiske Hav, kommen i Huus, har sat sig ved Familiernes Arnested, og saa lover den jo en Fremtid, da Nabofolkeslag med Tillid kunne række Tydskland Haanden, saa maa man jo næsten ønske et Folk Trængselsdage, for at det kan gaae saa luttret ud deraf.

— Den sidste Post bringer Efterretning om, at Kurfyrsten og alle Ministrene ere flygtede. Ere de flygtede fra den lydløse Stad for deres onde Samvittighed eller for Steenkast, hvilket sidste nogle dunkle Hentydninger kunde lade formode; eller have de skyndt sig bort for at bilde Verden ind, at de ikke vare sikkre? — Dog, i Grunden er det nu ligegyldigt at forske efter den virkelige Tilstand; thi Sagen har faaet det Udseende, som Oppositionens Førere maatte ønske, den fremstiller sig som

en virkelig moralsk Seir; ligeoverfor Lovens stille Majestæt er Alt blevet lammet. Saaledes seer det aldeles bestemt ud, og den tydske Historie vil stolt optegne det som en Kjendsgjerning. Ved den Hjælpeløshed, hvori den huusvilde Kurfyrste nu befinder sig, fatter man tydelig den Uklogskab, hvori han og det tydske Parti, han tilhører, have gjort sig skyldige. De have bragt Kampen hen paa det Punkt, hvor Bourgeoisiet er stærkt, hvor det kjæmper en af sine gamle vante politiske Kampe og optræder som Demokratiets faderlige Fører uden at bringe noget socialt Offer. Dernæst viser Uklogskaben sig i den uhyre Magt, man giver Preusen (fordi Kurfyrsten og Hassenpflug have Ord for at gaae østerrigsk Ærinde). Ved blot at trække sig tilbage og vente vinder Preussen hele den betydningsfulde protestantiske Stilling, som dets Modstandere misunde det, og som det altid taber, naar det vil optræde i et virksomt Forhold til Naboerne — naar Ørnen viser Kloerne. I den nærværende Tid synes det virkelig, at den, der saaer mindst, høster meest, at, som Ludvig Napoleon nylig sagde i et heldigt Øieblik: Le monde appartient aux apathiques ɔ: Verden tilfalder den Taalmodige (eller: „Har Du Tid at vente, kan Du blive Konge i Sverrig").

d. 17de Septbr.

Toldgrændsen mellem Jylland og Slesvig er hævet. — Den gamle statsretlige Tilstand, ifølge hvilken den absolute Konge skulde høre Hertugdømmets Stænder angaaende en saadan Forholdsregel, er brudt ved Opstanden, og den gjældende Statsret er Erobringens. Her staae vi Danske godt og lovligt nok, men desværre behøves der en Armee til at vogte den nye Toldgrændse, indtil Holsteen træder ind i den danske Toldeenhed.

d. 18de September.

Her i Byen lever en Mand ved Navn Weihe, der fører Titlen Professor og forstaaer henved 100 af de mærkværdigste Sprog, nemlig foruden de almindelige europæiske og Oldtids-sprog ogsaa saadanne, som vi andre knap kjende af Navn. Han har til en Prøve bl. A. udgivet en latinsk Orator, og naar han ikke udgiver en tamulisk eller phønicisk, er det blot, fordi Tamulerne ikke kunne læse og Phønicierne ere døde. Selv er Hr. Weihe naturligviis en Islænder eller Færøer og en yderst alvorlig Mand. Han og Franskmanden Paul Delatre ere nu de Eneste, der kunne erstatte Cardinal Mezzofante; men de ligne tillige hinanden deri, at de nære en øiensynlig Foragt, ikke blot for Cardinalens Purpur, men for al verdslig Glimmer —

Non ebur nec aureum
Mea renidet in domo lacunar —

og medens Paul Delatre vandrer Verden om i en gammel sort Kjole, og blot, naar det kniber, lader en Straale af sit Lys slippe ud paa Verden à 2 Francs Timen, har »Professor Weihe«, Herskeren over 100 Nationers Sprog, gjort sig til Redacteur af et ganske lille kjøbenhavnsk Blad, kaldet »Riveiernet«, samt til Bladets egen Bogholder, Incassator og Omdeler. Studiet af de gamle i Støv faldne Sprog har ført Begge tilbage til Videnskabens første, ydmyge, støvede Simpelhed. Og medens Paul Delatres ærgjerrigste og stolteste Drømme bestaae i at tænke sig staaende paa via sacra under Septimius Severus's romerske Triumphbue og overraske hver af de forskjellige Nationers Fanger med en pludselig Hilsen i Enhvers Sprog, viser Professor Weihes naive Ærgjerrighed sig paa en lignende, kun lidt mere moderniseret Maade. Man seer det af en Artikel i »Riveiernet«, hvori han drømmer, at han er falden i Søvn i Søndermarken, og at en listig Engelskmand har benyttet hans Søvn til at afklæde ham og iføre ham nye Klæder istedenfor de gamle, fordi sidstnævnte skulde sendes til Hertugen af Wellington, der ønskede at eie Professorens mærkværdige Klæder tilligemed hans mærkværdige Værker. Endog et Markstykke, der laa i de gamle Klæder, ønskede Hertugen at eie, men lagde en engelsk Shilling i dens Sted. — Saa maadeholden er den drømmende Lærdes Phantasi! han begjærer end ikke i Tanken Andet af den rige Hertug end en Shilling istedenfor en Mark. O, antike Simpelhed! o Diogenes!

— En fornuftig Mand og Huusfader gaaer ikke ud i Kjøkkenet for at lære Kokkepigen at lave Mad, men passer sine egne Forretninger og kritiserer i det høieste Maden, naar den kommer paa Bordet. Saadan bør et fornuftigt Publikum bære sig

ad med Theatret og ikke blande sig i Coulissesagerne. Faaer man i lang Tid Fastemad hjemme, saa gaaer man ud af Huset og spiser; ligesaa med Theatret; men Fastetiden kan rigtignok blive for lang, og man spørger da tilsidst med Rette, hvad der feiler i Huusholdningen. Det kan ikke nægtes, at Theatret nu i over fjorten Dage har serveret magro. Vistnok opføres temmelig hyppig Holbergske Stykker; men en god Diætetik vil sige Theaterdirecteuren, at dette ikke kan være daglighdags Kost, det er en Art festlig Anretning, i hvis Nydelse Pietet og literair Nationalfølelse har megen Deel; Phantasien bliver ikke mæt, den længes efter noget Nyt og Moderne, til Afverling. De egenlige „Nyhedssager“ ere blevne meget indskrænkede, siden Heiberg er bleven Theatrets Oeconomus; han har villet danne en Art nationalt Carte, med egne Frembringelser, meest blandede med Bearbeidelser af Shakespeare og Moliere. Tanken er vist god, men i vor lille Have kan ikke voxe meget Nyt om Aaret, og Dramaet er formeentlig i en Udvikling, som maaskee mere anes her hjemme, end øieblikkelig kan følges. Om ikke en maadeholden Indførsel af fremmede Varer (maadeholden i Modsætning til den tidligere Yppighed), kunde være at tilraade, er et Spørgsmaal, der fortjener Overveielse. Vi skulle senere henvise til nogle udenlandske Sager, der mulig fortiente Opmærksomhed, især hvis der ved Theatret var en dygtig Oversætter, der kunde give sig Tid og Flid. — — Beklagelig er en enkelt lille Episode, det Bergnehrske Kjævleri. Saaledes som det offenlig fremstilles, kan det ikke kaldes andet end Kjævleri. At hun er bleven uddannet her og skylder det danske Theater Erkjendtlighed, vil ikke sige Stort; Theatret har ikke taget sig af hende ledet af opoffrende Kjærlighed, men af fornuftig Selvkjærlighed, og nu har hun Lov til at være fornuftig selvkjærlig og forlange Gage overeensstemmende med den Plads, hun udfylder. Er hun ikke fornuftig selvkjærlig, da behøver man ikke vredt at stryge Noget ud af Repertoiret. Vreden er uphilosophisk og til ingen Nytte, hvorimod man med Koldsindighed kun ægre den værste Primadonna ihjel paa tre Maaneder.

— Man gjør sig sjelden nogen rigtig Forestilling om, hvad det italienske Præsteherredømme har at betyde, og man er tilbøielig til at troe, at de Fortællinger, man hører, ere gamle Historier, som det 19de Aarhundredes Oplysning i det Væsenlige har henlagt i Sagnenes og Anekdoternes Kreds. Følgende Capuciner-Prædiken er imidlertid bleven hørt og optegnet af en tydsk Maler Lehmann og Ægtheden ydermere forsikkret af en anden Tilhører Adolf Stahr. — Texten var det fjerde Bud.

„Vor Herre Jesus Christus var engang som tolvaars Dreng gaaet bort fra sin allerhelligste Moder for at lege, som Børn i den Alder pleie at gjøre. Den stakkels Madonna — velsignet være hendes Navn — vandrede ængstelig bekymret gjennem hele Jerusalem for at søge efter den elskede Søn. Tilsidst gik hun ind i Templet — maaskee vilde hun bede et eller to Ave maria. Forestil Jer, kjære Børn, hvor glad hun blev, da hun der fandt den overalt forgjæves søgte Søn i Passiar med Professorerne. Min lille Jesus Christus, udbrød hun, hvor kunde Du nænne at fjerne Dig fra Din Moders velsignede Side? Hvilken Sorg har Du ikke forvoldt mig! Men han, der var paastaaelig som Drenge pleie at være, svarede trodsig: „Hvad rager det Dem, Frue?“ (Che v'importa a voi, o Donna?) — Det var, som I see, mine Brødre, et saa upassende Svar, som det vel kunde være. Men hvad Ende tog det ogsaa med ham? Korsfæstet blev han! (Ma che fine ha fatto poi? — La croce!).

Red. af dette Skrift kan hertil føie en rigtignok mindre burlesk Prædiken, som han hørte paa Capri den 23de April 1847, altsaa i Pius den 9des skjønneste Tid, og som han strax nedskrev saa ordlydende som mulig. Der var udbrudt Kjætteri paa Capri. Dens Geistlighed kunde ikke længer svare for Indvaanernes Salighed, og derfor ankom der en Trup af 14 Jesuiter, af hvilke 7 bleve indqvarterede paa Capri og 7 paa Anacapri. Den nævnte Dags Aften vare de Syv samlede i Kirken St. Michele. En Tribune var opbygget til dem, de sex sad med foldede Hænder, den syvende talte; ved hans Side var opstillet en Madonna, sørgeklædt og med en Dolk i Brystet; foran hende brændte 4 Voxlys, Kirken var næsten ganske mørk. Foredraget angik Skriftemaalet. Taleren viste dets store Vigtighed, Nødvendigheden af, at Enhver skriftede Alt, Alt, uden nogensomhelst Tilbageholdenhed, og han beviste Skriftemaalets Hellighed af Jesu Liv. Jesus havde helbredet de ti Spedalske; men han sagde tillige til dem: „Gaaer hen og lader Eder syne af Præsterne.“ Hvorfor? Hvad betød det? At Præsterne ene have Magt til at binde og løse Synder, om end Jesus selv tager sig af dem og helbreder dem. Taleren sammenlignede nu Spedalskhed med Synd, viste, at begge vare lige smitsomme, og at derfor alle Gode burde skye Synderne som Spedalske. Thi de smittede i en saadan Grad, at naar der i en Familie var mange elskværdige Sønner og Døttre, men een Fordærvet, saa vilde denne Ene smitte de Andre, hvis han ikke blev udstødt som en skabet Hund. Videre anførte Taleren, Lazarus's Opvæk-

telse. Da han stod i Indgangen til Graven, havde Jesus sagt til Apostlene og ikke til Nogen Anden: Løser ham af Ligklæderne. Hvorfor? Atter fordi ikkun de Kaldede have Magt til at løse og binde. — Derpaa gik Taleren over til sin anden Afdeling, der var mærkelig ved den snilde, for Almuen skjulte Kritik, som den indeholdt over Capri's Geistlighed. Hvo er da en god Skriftefader? spurgte han. Alle Præster uden al Tvivl. Men der var dog Forskjel, deels vare nogle Præster af Biskoppen forlehnede med særlig guddommelig Gave, deels var der en personlig Forskjel. Alle vare gode, men der var Bedre og Bedste. Ligesom der var Forskjel paa Læger og paa Advokater, saaledes var der ogsaa Forskjel paa Præster, kun vare disse Sidste Alle gode, men Nogle vare endnu bedre end Andre. Før altsaa en af Menigheden gav sig i Hænderne paa en Skriftefader, burde han ret inderlig bede Gud om at hjælpe sig til at gjøre det rette Valg. Dette mærkværdige Ord, der i et Øieblik sætter Individet i Frihed, gjør det til Skriftefædrenes Kritiker og stiller Gud over Præsterne — i Modsætning til en foregaaende Yttring — lød i Kirken som en heel revolutionair Bebudelse, der brød frem af Taleren imod hans Vidende og Villie. Men han tilføiede strax: See, her er nu jeg og mine sex Brødre af vor hellige Orden. Det kan falde Eder besværligt at raadføre Eder med Gud; thi det er ikke vist, at I forstaae, hvad han maatte behage at sige Eder. Men vi, som ere sendte hertil, for Eders Frelses Skyld, vi forstaae Eder og tale samme Sprog som I; I kunne henvende Eder til os og være forsikkrede om, at I skulle faae de bedste Raad. Vi opholde os der og der (følger Angivelsen af Bopæl) og ere hjemme til den og den Tid.

Indhold. — Fra Udlandet. Silhouetter, 1—4, Pag. 371. — Dagbog, Pag. 3[illegible]

Udgivet den 20de September.

Fra Udlandet.

VI.

Silhouetter.

5.

Naar man vil have nogen Fornøielse af de „stormfulde" Scener i Nationalforsamlingen, saa skal man læse Beretningen derom i Bladene og ikke selv overvære dem. Bladenes Hurtigskrivere sætte dem i dramatisk Stiil, ordne dem i Grupper og Tableauer og borttage det Hæslige; en Fremmed medbringer som oftest nogle spidsborgerlige Begreber om det Sømmelige og kan desuden ikke altid finde sig tilrette. Et Ord bliver sagt fra Talerstolen, lynsnart følger et Svar derpaa et eller andetstedsfra, man spørger „Hvem, hvor, hvad var det? hvad sagde han?" men imidlertid ere nye Svar paafulgte, og næppe have disse korte Vindstød varet et Par Secunder, før Stormen bryder rasende løs fra alle Sider —

„Som af Virgilio saa kjønt afmalet er:
Der hør man Vindene som hine Lænkehunde
Af Vrede snyse, gjøe, og stræbe, om de kunde,
Hver Stund at komme løs: Hvis Æolus med Magt
Paa dennem havde ei en saadan Tømme lagt.

Hvis ikke Stormens Gud dem saadan kunde spæge,
De skulde Himmel, Jord og alle Ting bevæge,
Tilsammenblande hvad de kunde træffe paa;
Man skulde Verden see ihast at undergaae.
Men Jupiter for godt har fundet dem at give
En Konge, som med Magt dem kan tilbagedrive
I deres Huler, naar de ville løbe ud:
Det er den Aeolus: som kaldes Stormens Gud.«

Denne Aeolus, der holder Vindene i Hulen, er naturligviis Changarnier, idetmindste synes ved en saadan Leilighed Tropperne, der ligge leirede mellem Palais Bourbons Søiler og paa de brede Steentrapper, ligesaa meget bestemte til at holde Forsamlingen fra at løbe over som til at sikkre den imod Mai- og Juniforsøg.

Stærkest var det den 8de Juli, da Justitsministeren, Hr. Rouher-Conchon, kaldte Februarrevolutionen en ulykkelig Begivenhed, catastrophe. Han var ikke kommen længer end til Stavelsen ta, saa vidste man allerede, hvad han vilde sige, et almindeligt voldsomt Udbrud, en Salve af „bruits“ og „exclamations“ lød fra venstre Side, i næste Secund eller endnu hurtigere — thi den franske Aand yttrer sig med Electricitetens Hastighed — svarede et glat Lag fra høire Side, Forsamlingen var allerede kommen i en Forvirring lig den, man seer paa Billeder af Trojæ Brand eller andre bestormede Byer: den brede Gang foran Talerstolen og Ministrenes Bænk var opfyldt af en sammentrængt, gestikulerende, puffet, stødt og bølgende Mængde, man trængte op paa Talerstolen og paa Præsidentens Plads som i Priams høie Huus, og gjennem Larmen hørte man Klemten, som om der var Brand, eller som om alle 700 Mänd bleve sammenkaldte af

en Stormklokke; der var kommet et uhyre Liv i Dupin, han trak paa Skuldrene som Svar til Nogle, vendte Ryggen til Andre, slog paa Maskinen og bøiede sig engang imellem frem over Forsamlingen med udbredte Arme, ligesom Gläser, naar hele Orchestret, Trommer, Pauker, Basuner o. s. v. skulle falde ind; ja den stakkels Mand, der vilde dæmpe Larmen, saae ud, som om han dirigerede den; hver Gang han havde gjort et saadant frugtesløst Forsøg, lagde han Hænderne paa Ryggen og stod stiv som en Billedstøtte, indtil han igjen fandt det passende at præsidere ɔ: slaae paa Klokken. Saadanne Scener ere altfor krigerske i en Forsamling, af hvem Landet skal bygges med Lov, og altfor handlingsløse, hvis de Tilstedeværende vare fjendtlige Hære; naar Larmen har varet en Stund, finder man den barnagtig og fatter Mistanke om, at Lidenskaben ikke er Andet end Comedie, at Søen koger med kolde Bølger. Endelig blev der etsteds sagt Noget, som lod til at være afgjørende; der kom vel et Secunds Pause, venstre Side trak sig tilbage, som om den vilde gjøre et Spring; det samlede, gjentagne Raab „vive la république!" brød vældig frem, uvilkaarlig ventede man: Nu springe de løs! — nei, de gik, Præsidenten havde hævet Mødet. Naar man kommer ud fra et saadant Møde, er man tilmode, som naar man har været ude paa Havet i Storm og endnu bestandig troer at gynge. Der blev lagt Bro paa Pladsen udenfor; det var, som om Brolæggerne havde maattet holde paa Brostenene, som om disse i Fornemmelse af Kampen indenfor vare hoppede frem til Barricader. Folk spadserede paa Place de la concorde, man undrede

sig uvilkaarlig over denne Fredelighed, man begreb ikke, at ikke hele Verden udenfor skjendtes og sloges.

Om Aftenen erfoer man af Bladene, at Oppositionen havde forlangt Ministeren kaldt til Orden, og at Præsident Dupin ikke havde villet gjøre det, fordi Oppositionen ikke var artig, men krævede; endvidere, at Girardin havde foreslaaet, at hele Oppositionen skulde takke af, hvis der ikke blev givet Republiken Opreisning.

Næste Dag begyndte Mødet med, at Cremieux besteg Talerstolen og oplæste en Protest fra Oppositionen. I Girondisternes Historie har Lamartine gjort den Bemærkning: Tout parti qui proteste, abdique (ↄ: ethvert Parti, der protesterer, erklærer sig afmægtigt), og Sandheden deraf viste sig her. Medens Cremieux læste, lo man paa høire Side, og der hørtes enkelte Yttringer om 25 Frcs. (ↄ: at Oppositionen ikke havde havt Mod til at opgive sine Diæter). Venstre Side svarede kun med en Brummen, lig den, man kan høre fra en svær Lænkehund, der ikke tør komme frem. Da Cremieux, „den styggeste Mand i Frankrig“ — et lille guult Ansigt med kort, kruset Haar — havde endt sin Oplæsning, vilde han levere Papiret til Præsidenten, men Dupin lagde Hænderne paa Ryggen; Cremieux vendte sig til Secretairerne, men disse trak sig ogsaa tilbage fra ham og hans Papiir som fra cholerasmittede Gjenstande; endelig lod den stakkels Mand Papiret ligge paa Kanten af Bordet og gik med bøiet Hoved tilbage til Venstre. Nogle Pile bleve sendte efter ham fra Høire; fra venstre Side vedblev den dumpe Brummen, undertiden afbrudt af et kort Glam, formodenlig naar en af Pilene traf. Saa blev der stille,

og uden at man kunde see, hvorledes det gik til, blev Noget, der angik Departementet Gironde, gjort til Lov. Derpaa aabnedes den almindelige Discussion om Presseloven, og Victor Hugo traadte op.

6.

Jeg gjør mig Umage for at fortælle den bogstavelige Sandhed, at gjengive Indtrykkene bestemt og tydelig saaledes, som jeg modtog dem, og naar det, jeg skildrer, er tungt og nedslaaende, saa har jeg intet andet Svar end: det er Sandhed. Jeg kunde beholde det hos mig selv, ville maaskee Nogle mene; men den Tid, som her omtales, har sin Betydning for Fremtiden: den var en almindelig Ydmygelses-, Afmægtigheds- og desaarsag Hidsigheds-Tid; Majoriteten havde ikke Mod eller Kraft til at udtale sin Tanke tydelig og virkeliggjøre den, med eet Slag føre Frankrig tilbage til 1788, og Oppositionen var ikke Personliggjørelsen af det Princip, den forfægtede, men dets Advokat. Hvo af dem er Republikaner med Hjertet, hvo af dem vil forlade Huus og Hjem, Rigdom og Magelighed, gaae frem som Demokratiets Apostel, begeistret stille sit Liv til Ideens Raadighed? Maaskee Lagrange, hvem Nogle kalde Pøbelens Ridder, Andre Republikens Bayard, men hos hvem baade Venner og Fjender anerkjende noget Ridderligt, Opoffrende og Selvfornægtende. Blandt de Andre er der kun altfor mange formuende Folk, der gjøre demokratisk Opposition af Coquetteri, i Forsamlingen raabe og skrige paa Broderlighed, men i Hjemmet ere gode Aristokrater mod deres Undergivne. Størstedelen af Skaren synes kun ved et Tilfælde

udtagen til at holde Pladsen besat for andre Mænd, som Fremtiden vil bringe — hvis man ellers vil troe, at Februar 1848 har en Fremtid. Naar de ret skulle udtale sig, maae de skrige høit og i Munden paa hinanden for at skjule, at de egenlig Intet have at sige. Hvor de nu, naar de atter samles, ville være lykkelige! Ligesom Bourgeoisiet i Hessen ville de have en gammel, bekjendt, reent politisk Sag at beskjæftige sig med, en Constitutions-Forandring, et Prætendent-Spørgsmaal. Da ville de blive veltalende, og maaskee ville de optræde med Værdighed; thi det er Anliggender, som deres Tanke kan magte, og hvorved Fremtidens gaadefulde, sindsforvirrende Fordringer træde lidt i Baggrunden. Men disse Fordringer ville desuagtet ligge og vente; Mændene kunne tale nok saa godt og ivrig, deres Kinder kunne farves røde af tilsyneladende Sundhed og Kraft — de ere dog døde alligevel, de have ikke Fremtiden i sig.

Afmægtigheden har paa en mærkværdig Maade viist sig i deres Love. Den 31te Mai beslutte de at stryge fire eller fem Millioner demokratiske, samfundsfarlige Vælgere ud af Valglisterne, fordi den almindelige Stemmeret er det politiske Udtryk for Fordringen om almindeligt Velvære; næppe have de gjort det, før Legitimisterne savne en Mængde af deres Vælgere, Orleanisterne en Mængde af deres, Ludvig Napoleon Størstedelen af sine; den Dæmon, der driller dem, morer sig ved at samle Billedet af deres Bestræbelser i en burlesk Kjendsgjerning: Idet „Vagabonderne“ ikke tør vælge, tør Hr. Thiers heller ikke — med andre Ord den Spaadom: Tilsidst ville I komme til at indlade Alle eller udstryge

Eder selv. Imidlertid, de have givet Folkesouveraineteten og dens Talerstol tilbage til de Formuende, og nu maae de videre og give dens Pen tilbage til Formuen. Hvorledes skal dette udtrykkes? Ingen maa skrive et Blad, med mindre han har en Eiendom, der aarlig indbringer f. Ex. 100,000 Frcs.? Det vilde hjælpe betydelig, eftersom de fleste Skribenter leve af deres Pen og altsaa maatte døe; men saa blev den slemme Girardin ganske ene om den franske Journalistik. Selv vide de, at alle slige Bestemmelser ere umulige; men desuagtet driver Principets ubøielige Consequens dem fremad til Lovbud, hvorover deres egne Venner beklage sig bittrest, medens Oppositionen, som gjør Indsigelse, den 9de Juli støtter sin Indsigelse paa Folkesouveraineteten, der allerede er knækket den 31te Mai.

Dette Sidste var Victor Hugo's Opgave, og Talen maatte naturligviis savne baade Varme og Kraft, hvor omhyggelig den end var udarbeidet, og hvor smukt den end blev foredraget. Paafaldende var for en Fremmed Majoritetens Adfærd mod Victor Hugo. Det er en gammel og bekjendt Sag, der fortælles til Ære for Franskmændene, at de agte Geniet, selv om det følger et fjendtligt Parties Fane; alle Franskmænd have beundret Chateaubriand og viist ham Ærefrygt, selv Demokraterne have sænket Kaarden for denne Legitimitetens Helt, og kun „den gyldne Ungdom" gjorde et Øieblik en Undtagelse imod ham, nemlig da Alle bleve svimle kort før Julirevolutionen. Her i denne Forsamling kjæmpede man ikke blot mod Victor Hugo en ærlig Kamp fra Talerstolen; men blandt Majoriteten søgte Nogle at forstyrre

ham ved at samtale; engang fik han Ondt af Anstrængelse og maatte standse nogle Minutter, men strax efter, da Stemmen svigtede ham og gav en noget tudende Lyd, var der paa høire Side en Mand, som med musikalsk Virtuositet gjengav den samme Tuden.

Der var to interessante Punkter i Victor Hugo's Tale. Det ene var, at han sagde: Man har fra dette Sted kaldt Februarrevolutionen en Ulykke, ja, det maa den vel være, siden den har frembragt saadanne Ministre — og ved en kjæk Haandbevægelse var det, som om han slyngede disse Ord ned i Hovedet paa Ministrene — hvis Plads er tæt under Talerstolen — og som om disse skulde styrte ned af Bænken derved. Men Fould tog sin Lorgnet frem, lagde sig tilbage og betragtede Victor Hugo, medens Rouher begyndte at hviske ivrig til Baroche. Fra venstre Side lød imidlertid en ustandselig Latter; høire Side taug; for en Vittighed have de fleste Franskmænd dog endnu Respect.

Det andet interessante Punkt var den personlige Kamp mellem Victor Hugo og Montalembert, hvorved dog det Interessante meest ligger i de to Personligheder.

Victor Hugo er født 1802, og allerede som lille Dreng fulgte han med sin Fader, Oberst Hugo, til Italien, hvor Obersten især havde det Hverv at forfølge Røverbander, navnlig den bekjendte Fra Diavolo; senere kom han til Spanien, og Drengen fulgte med Hæren til Feltslag, Beleiringer og Guerillakrigen i Bjergene, til bestormede Byer, brændende Klostre og Josephs Hof i Madrid. Han lærte at elske Napoleons Ørn over alle alle Ting og Napoleons Soldater som sig selv. I en-

lette Mellemrum kom han under Moderens Opsigt; hun hadede Napoleon og indprentede Sønnen Kjærlighed til Bourbonnerne. Efter Napoleons Fald udbrød Uenigheden mellem Forældrene, og ved Skilsmissen beholdt Moderen Victor hos sig. Ved hendes Sygeleie digtede han en begeistret Ode til Henrik den 4de; men senere, da Bourbonnernes Regering hvilede tungt paa Frankrig, skrev han en ligesaa glødende Ode til Vendomesøilen, der skaffede ham den døende Faders Velsignelse. I disse Modsigelser kan man dog finde en eensartet Følelse: Kjærlighed til Frankrig, Friheden og Hæderen; ved de forsvundne Tiders Grav besynger Digteren, hvad der var poetisk stort i dem, og hvad der forsonende rører sig ved Forældrenes adskilte Dødsenge. I den franske Poesi er Victor Hugo Romantikens Bannerfører — men ved Romantik maa man her forstaae noget Andet end det tydske Sværmeri, der søger tilbage til Middelalderen med dens Borgruiner, Harnisker, Bannere, kalder de Døde op af Gravene og fremstiller dem i en sælsom Maaneskinsbelysning, saa at de see ud som Levende, bevæge sig om Menneskene og lokke dem som feberbringende Ellefolk. Den franske Romantik er i sin Oprindelse Nutidens, Livets og Sundhedens Kamp mod den gamle franske Klassicismes Tørhed og kolde Formfærdighed, og dens Betydning naaer langt udover Poesiens Enemærker. Skjøndt allerede Rousseau, Bernardin de St. Pierre og Voltaire bane Veien for den, er det den franske Revolution af 1789, der kalder den tillive; André Chénier (født 1762 i Constantinopel, en Tidlang Officier, senere Ven af Girondisterne), der døde paa Guillotinen, nævnes som dens første

lyriske Sanger *, dens første store Skribent (i Prosa) er Chateaubriand, der gaaer til Nordamerika og bringer Friheden tilbage til Literaturen — altsaa samme Vei som en anden ung Adelsmand: Lafayette — og endelig er det Victor Hugo, der baade lyrisk, episk og dramatisk fører det nye Samfund til Kamp mod det gamle; i hans Odes et ballades, Feuilles d'automne, Romanerne Notre Dame de Paris, Bug-Jargal, Han d'Islande, Dramaerne Cromwell, Hernani, Marion de Lorme, Lucréze Borgia, le roi s'amuse, Ruy Blas m. fl., tumler sig den rige og vilde Digternatur, snart i saa bløde, ømme og inderlige Udtryk, som sjelden en Franskmand har naaet, snart i stormende, og ofte nervøs Lidenskab, undertiden skabende skjønne Personligheder, men desværre hyppigere uskjønne, fordreiede, næsten afskyelige Væsener. Denne Digtergenius er Friheden i dens harmoniske Ro og i dens Udskeielser; Republikanere og Socialister have suget yppig Næring af dens Værker, men ubekymret om de sidste Consequenser er Victor Hugo gaaet buldrende videre, og een Ting skal man sluttelig indrømme ham: han er født og opdragen i jordomstreifende Frihed, han elsker den uvilkaarlig, med eller mod sin Villie, han tjener den som Digter og offrer til den som til en Afgud, ja, han giver den Menneskeoffre. — Som det er gaaet saa Mange af hans Samtidige, er hans politiske Retning under de mange Jordskjælv kommen til at løbe Compasset rundt.

* P. L. Møller har skrevet et Priisskrift om den franske Romantik; endeel deraf, maaskee ikke engang det Bedste, er trykt i »Gæa«.

Da en af hans Venner, en Officier ved Navn Delon, havde deeltaget i den Saumurske Militair-Sammensværgelse og maatte skjule sig, skrev Victor Hugo ham til og tilbød ham Skjulested hos sig; Brevet blev opsnappet af Politiet og bragt til Ludvig den 18de, som var høimodig eller klog nok til istedenfor at straffe den unge Digter at give ham en Pension. Victor Hugo vendte sig imod Bourbonnerne paa samme Tid som hans Ven, Beskytter og Beundrer Chateaubriand forlod dem; efter Julirevolutionen blev han af Ludvig Philip, der gjerne vilde pryde sin Throne, gjort til Pair af Frankrig, men havde strax derefter den ulykkelige Historie med Mdm. Biard, hvoraf Ludvig Philip hjalp ham ud. Den 24de Februar 1848 udraabte han paa Bastillepladsen for en utallig, bevæbnet Menneskemasse Hertuginden af Orleans til Regentinde, i samme Øieblik som hun og hendes Børn bleve trængte ud af Deputeretkammeret. Den 24de Juni s. A. gik han som Soldat mod den socialistiske Opstands Barricader for at forsvare „Religionen, Familien og Eiendommen“; men da Barricaderne vare tagne, viste sig lidt efter lidt den hele store Ulykke, som var i hiin Kamp, det dybe Svælg i Samfundet*, hvoraf Juniopstanden var stegen op; nu er ved Forholdenes Magt kun givet ham Valget imellem Tilbage — uendelig langt tilbage med Jesuiterne — og

---

* „Religionen“ er den katholske Ufrihed, „Familien“ er unge Piger bortgiftede ved et Familie-Arrangement — deraf Elskere og Maitresser —; „Eiendommen“ er de store Bankierers Herredømme og en Skatteforbeling, der hviler tungest paa de Fattige.

Fremad, uoverskuelig langt frem, ud over Svælget, ud i en Tid, der maaskee er befolket med Skikkelser, saa groteske og ubændige som mange af de Victor-Hugoske Helte, ud i en Tid, hvor der ei alene ikke skal findes Kroner, Cardinalhatte, Pairskaaber, men hvor Menneskene maaskee maae gaae ganske nøgne, idetmindste for en Tid — hvo veed? Victor Hugo staaer imidlertid i fiin sort Kjole og paakalder denne Tid med digteriske Ord, skjuler dens egenlige Indhold for sig selv og Andre med rhetoriske Blomster. — Endnu maa tilføies, at han tilligemed Girardin er Eier af Bladet Événement, der udbasuner hans Ros; thi forfængelig er han i høi Grad, og denne Forfængelighed er vel ligesaa meget Aarsag til det Skjønne og Store i hans Virksomhed, som Skyld i hans Feil, hans Overdrivelser og nerveuse Spændthed. Han er ikke nogen regelmæssig Personlighed; man kan ikke tegne ham som en mathematisk Figur; men i ethisk Henseende maa han bedømmes med stadigt Hensyn til hans sønderrevne Tid.

Den forhenværende Greve og Pair, Hr. Montalembert (fød 1810) har fra Først af faaet en god Opdragelse i et Jesuiter-Seminarium. Foruden „den hellige Bernhards Historie“ har han skrevet, „den hellige Elisabeth af Ungarn“ eller, som den ogsaa efter Øiemedet kunde kaldes: Mønstret for Kvinder. Det er en Blanding af tydsk-romantisk Forsagelse og uhyggelig fransk Sentimentalitet; i æsthetisk Henseende er den ofte saa uskjøn som mulig, og en hemmelig vellystig Tanke stikker forræderst Hovedet frem gjennem Udhængsskiltet, den moralske Tendens. Under Ludvig Philip gjorde Montalem-

bert Opposition i Fridedens Navn, men i Virkeligheden for Geistlighedens Magt. Han trodsede Statens Lov om Underviisningen og oprettede en Skole, og da han i den Anledning blev stævnet for Pairskammeret og Præsidenten efter Skik og Brug spurgte Greven om hans Navn og Stand, svarede han majestætisk-demokratisk: Montalembert, Skolelærer. Dog blev han dømt i Mulct og hans Skole lukket. Efter Februarrevolutionen erklærede han sig ivrig for Republiken, fordrede uindskrænket Frihed i Alt og for Alle; men snart viiste det sig, at det atter kun var for den katholske Geistlighed, og navnlig har han havt en overveiende Andeel i den nye Underviisningslov, der skal gjøre de fremtidige Slægter tamme. Senere har han stiftet et Selskab, hvis Hensigt er at give Raad og Veiledning til Lovens Benyttelse i Jesu Navn; Selskabet opretter i denne Tid bl. A. en Mængde Skoler for Pigebørn, der her skulle dannes til Gouvernanter og trænge ind i de franske Familier. Bestemtest af Alle har M. udtalt sig imod enhver financiel Reform; i Skattevæsenet, sagde han, levere Samfundets Fjender os den sidste og farligste Kamp; hver Fodsbred Terrain, de vinde der, fører os nærmere til Undergang; derfor maa man uforandret beholde de nuværende Forhold, der give de gode Borgere pecuniair Kraft. Paa sin Viis er han unægtelig en kraftig Mand, og Bevidstheden om den store, vidtudbredte, halvskjulte Magt, han har at støtte sig til, gjør ham kun endnu ivrigere imod sine Fjender, ligesom paa den anden Side denne gode Katholiks kraftige Optræden for „Samfundet“ og Formuen har aabnet Øinene paa de hidtil saa tvivlende franske Borgermænd og viist dem, hvad den katholske Gud-

dom dog er for en god Ting. Men om hans Stilling til Friheden kan ikke være nogen Tvivl; den har for ham været en Tjenestekvinde, der tilmed er bleven bedragen for sin Løn, og naar man vil sige, at han ifølge sine katholske Anskuelser ikke kunde handle anderledes, saa har man som Modsætning Abbed Lamennais, med hvem han en Tid samstemmede og redigerede l'Avenir, og som endnu streng og forsagende kjæmper for, at Pavedømmet skal være en geistlig Magt, der med human Kjærlighed leder de frie Folkeslag. Imellem Montalembert og Victor Hugo er altsaa uforsonligt Principfjendskab, de staae overfor hinanden paa den nuværende Verdens yderste Tanger, og derhos er der imellem dem et hjerteligt persönligt Had, der har sin Oprindelse fra Striden om en Plads i Academiet.

Victor Hugo stod og talte om Jesuiterne. Hans Bevægelser ligne noget en Fægtemesters; idet hans Ord gjøre Udfald, falder Armen ud i Terts eller Qvart; en meget combineret Vittighed viser sig i Armen som en Feinte: viist høi Terts og lav Qvart, Udfald i høi Qvart, lige i Hjertet paa Modstanderen — og da jubler Venstre. Jeg sad og saae paa Digterens høie Pande og paa hans kjække Armbevægelser og var maaskee den sidste blandt Publikum, der lagde Mærke til, at Armen ved Talen om Jesuiterne fik en bestemt Retning og stadig førte Stødene imod eet Punkt. Endelig fulgte jeg denne Retning og saae temmelig høit oppe paa høire Side en Mand ligge næsten sammenrullet, gnide sig i Hænderne og lee ved sig selv. „Hvem er den Mand, som ligger der, han med de gule Nankins Beenklæder?“ spurgte jeg

en af Siecles Redacteurer. »Mais, c'est notre Saint Montalembert.« — Montalembert er blond, seer ung ud, har et bredt, bondeagtigt Ansigt, hans Latter viser to Rækker stærke, gule Tænder; det overveiende Udtryk i hans Ansigt er et bondeagtig-drillende, blandet med en vis katholsk, smidskende Uskyldighed; derhos er der Noget i hans Væsen, som bringer En til at tænke paa et forkjælet, men opvakt Barn.

Victor Hugo vedblev at tale og støde imod Jesuiterne, og endelig hentydede han bestemt paa en Taler, der havde svaret ham under Discussionen om Valgretten, og førte Stødene imod ham. Da reiste Montalembert sig langsomt, stadig smaaleende, vendte sig imod Victor Hugo og sagde nogle Ord. Dupin afbrød ham med den Bemærkning, at Victor Hugo havde Ordet, men Sidstnævnte gav strax med en let Hilsen Hr. Montalembert Tilladelse til at tale og lagde Armene overkors. Dette var virkelig et høitideligt Dieblik; det var, som om de to fjendtlige Verdener skulde i Tvekamp, i hele Huset var den dybeste Stilhed, kun hørte man ved et besynderligt Tilfælde i samme Dieblik Trommehvirvel udenfor. Og dog blev det ikke til Andet, end at Montalembert med en unægtelig smuk og kraftig Stemme, men med ubeskrivelig Skjødesløshed erklærede, at han mærkede, at hele Talen var rettet imod ham, men at den slet ikke saarede ham, hvorpaa han smaaleende satte sig ned og rullede sig sammen. Den gamle Verden følte sig saa stærk, at den kunde ringeagte.

Der blev et Dieblikś uhyggelig Stilhed efter denne Scene mellem de to forhenværende Pairer.

Nu maa man vide, at Victor Hugo ombyggelig udarbeider alle sine Taler i Forveien og lærer dem udenad. Scenen med Montalembert var beregnet, Victor Hugo vilde have talt saa længe og gaaet M. saa nær, at denne tilsidst maatte have svaret eller afbrudt ham, selv om han ingen Lyst havde dertil. Men Svaret var ikke et saadant, som V. H. havde ventet ɔ: skarpt og udfordrende, og denne Omstændighed bragte Uorden i Talen. Victor Hugo vedblev nemlig, som han formodenlig havde skrevet hjemme: „Eftersom jeg bliver udfordret (puisque je suis provoqué)“, men næppe havde han sagt dette, før hele høire Side udbrød i et forfærdeligt Raab; fire eller fem Gange gjentog Victor Hugo Ordene, og ligesaa ofte gjorde Høire voldsom Indsigelse, indtil Dupin venlig bad sine Venner om at tie. Talen blev endelig sluttet med følgende skjønne Sætning, der paa en i Sandhed digterisk Maade kastede Udfordringen til hele Montalemberts store sorte Parti*: „Ja, lad det store europæiske Frygtens Parti maale den umaadelige Opgave, som det i sit Heltemod har stillet sig. Naar det faaer tilintetgjort Pressen indtil det sidste Blad, Paris indtil den sidste Brosteen, Frankrig indtil den sidste Hytte, saa har det dog Intet udrettet. Det vil endnu have at ødelægge Noget, som altid holder sig opret, over Slægterne og paa en Maade imellem Menneskene og Guddommen, Noget, som har skrevet alle Bøger, opfundet alle Kunster, opdaget alle Verdener, grundlagt hver Tids Civi-

---

* Men Ordene tage sig bedst ud paa Tryk, fordi Taleren imidlertid var bleven aldeles træt og syg.

lisation; Noget, som altid under Skikkelsen Revolution erobrer, hvad man har nægtet det under Skikkelsen Fremskridt; Noget, der er uhaandgribeligt som Lyset og utilgængeligt som Solen, og som hedder: den menneskelige Fornuft. — Jeg stemmer mod Loven!"

Og ved disse sidste Ord hævede Taleren sig endnu engang, førte endnu engang et af hine besynderlige kjække Stød mod Modstanderne, og slæbte sig ned af Talerstolen. En Mængde af Venstre modtog ham og førte ham udenfor. Men det tager sig dog Altsammen bedre ud paa Tryk end i Virkeligheden, hvor saa Meget af det Smaalige og Beregnede var tilstede.

La Guéronniere spurgte mig, hvad jeg syntes om Talen; men da han naturligviis ikke brød sig om at høre min Mening, nøiedes jeg med istedenfor Svar at spørge, om han troede, at Majoriteten i nogensomhelst Maade var tilbøielig til at bryde sig om Talen. „O, min Kjære", svarede han, „Frankrigs Talerstol har for længe siden ophørt at være et Sted, hvor man discuterer Love. Denne Tale er holdt for det franske Folk og for Europa; imorgen bliver den forsendt i 100,000 Aftryk, og nu gaaer jeg med Evenements og Siecles Redacteurer, og vi skrive om den det Bedste, vi kunne. Allons, marchons!"

Loven blev med en Mængde Skærpelser vedtaget i Hast (d'urgence), ved en eneste Behandling, og efter at man saaledes havde skyndt sig formedelst „paatrængende Nødvendighed", gav man Bladene to Maaneders Frist til at efterkomme nogle af dens væsenlige Bud.

7.

Læserne kjende Lovens enkelte Bestemmelser: Forhøiet Caution, Stempelafgift — omtrent 2 ß. danſk paa hvert Exemplar af et Pariser-Dagblad — Stempel paa Romanfeuilleton'erne og Navns Underſkrift under enhver Artikel af religiøst, politisk, philosophisk, industrielt eller personligt Indhold. Ved Stemplet paa Romanfeuilleton'en kommer en Roman f. Ex. i Siècle til at betale daglig 400 Frcs., hvilket synes at maatte gjøre den hele smudsige Roman-Industri umulig, men rigtignok ogsaa de gode Fortællinger; dog bekjendtgjør nu Presse, at den har fundet en Maade, hvorpaa hele Loven bliver magtesløs. Under Discussionen var det, som om hele Forsamlingen pludselig geraadede i Raseri mod Pressen ved Mindet om lidte Fornærmelser; høire Side vilde tilintetgjøre Venstres Blade, og Venstre vilde ødelægge Høires; fra alle Sider slog man løs, hele Pressen laa paa Ambolten og vaandede sig. Forslaget om, at alle Artikler skulle underskrives med Forfatterens Navn, blev med glad Iver grebet af Venstre, som ønskede at ødelægge Journal des débats, men i samme Øieblik skreg den republikanske National af Smerte. For at forstaae dette maa man vide, at Journal des débats har udøvet en stor Magt ved den Hemmelighed, der omgav dens Redaction; de fornemste Folk havde Ord for at skrive deri; man vilde nu have Sløret slaaet tilside og Trylleriet hævet. Men noget Lignende frygtede National for sit Vedkommende.

Engang var jeg i National's Redactions-Bureau ifølge Indbydelse af Duras, der bad mig om Oplysnin-

ger i den slesvigholsteenske Sag; thi skjøndt han havde optaget mange Artikler, vidste han dog selv Lidet eller Intet om den, eller man havde ikke viist ham den fra en Side, der kunde interessere ham som politisk Demokrat*. Duras seer godt ud, skjøndt han har rød Knebelsbart og skeler lidt; han er alvorlig, stolt, haardnakket i sin Ensidighed og gaaer aldrig ud af den lille Kreds, hvor han har sat Bo. Men Stoltheden, der kan pryde ham personlig, er lidt latterlig i Bladet; det anseer sig for Republikens Adelsmand, fordi det først har prædiket Republik, og nu, da Consequenserne føre langt videre, end det har anet, vil det ikke vide af dem; den adelige National tæller Ahner, alle de folkelige Forfattere, som have deeltaget i Redactionen, og først og fremmest Armand Carrel, der er død. Hvad et nuværende eller forhenværende Medlem af Nationals Redaction har udført, udfører eller agter at udføre, er souveraint-godt for Staten; Hr. Redacteur Armand Marrast har redigeret en Constitution for Frankrig, og denne Constitution, som allerede ved sine egne Feil har skaffet sig selv og Andre saa mange Ulykker, maa lempe sig lidt efter Forholdene, hvis Frankrig skal reddes fra Krisen i Mai 1852; men National mener, at naar Armand Marrast har skrevet den, saa maa Frankrig undskylde, saa er den god og kan ikke give en Tøddel efter. Hvad der da skal gjøres, veed National ikke.

* Det var den 13de Juli; men nylig har Bladet igjen optaget Artikler imod os. Vanskeligheden ved at paavirke de franske Blade forøges for os derved, at der i Paris er et almindeligt udenlandsk Bureau, der meddeler alle Blade Postefterretningerne og især ledes af Tydske.

Men det er heller ikke Hovedsagen; Bladets indre Natur fordrer kun, at det altid kan gjøre Opposition, lide Uret og beklage sig med Anstand, og herpaa forstaaer det sig overordenlig godt, hvorimod ulykkelig Erfaring fra 1848 viser, at Kræfterne ikke naae videre. Men personlig er Duras en Mand, man maa holde af, en god Kammerat og god Soldat, og han fører en honnet Polemik.

Duras bad mig tale med Chefen for hans udenlandske Departement, Hr. Forgue, en meget smuk, men svagelig ung Mand. Forgue blev henrykt over paa Kortet at opdage Fredriksort og lægge Mærke til dets vigtige Beliggenhed; men da jeg tilføiede, at det utvivlsomt var en dansk Fæstning, spurgte han mig, hvorfor da vor Regering ved Fredstractaten havde overladt denne Fæstnings, ligesom Rendsborgs, Fremtid til Underhandling med fremmede Magter? Herpaa maa vor Regering svare; jeg veed kun, at Forgue, fløttet herpaa, troede, at jeg løi, hvilket er meget ubehageligt for En, der en Dag paa egen Haand vil være Ambassadeur og slutte Allianceer. Saa lod jeg Fredriksort ligge og talte med Manden om den franske Presselov, navnlig hiin Bestemmelse om Navns Underskrift. Han svarede med næsten naiv Oprigtighed: Ingen har Nytte deraf uden Girardin; hans to Blade Presse og Événement have i Grunden ingen Redaction, Folk læse Girardin. Men i National læse de Bladet, Partiet; naar Duras eller jeg underskriver en Artikel med Navn — hvad Vægt har den saa? — Kunde Girardin forlange nogen større Lovtale end denne Erklæring i hans bittreste Fjenders Huus? — Forgue tilstod ogsaa, at National ikke længer havde nogen Magt

over Folket. Der stod en stor, gammel, trefarvet Fane i en Krog; jeg spurgte, om det var den, hvormed National's hele Mandskab havde fulgt Dornès imod Barricaderne og til Jorden. Nei, sagde han mismodig, det er slet Ingenting; naar vor trefarvede Fane atter føres ud paa Gaden, gaaer den istykker; de Hvide, de Blaae og de Røde kjæmpe hver for sig, og saa bliver vel det Hele rødt, idetmindste af Blod.

Girardin og atter Girardin og evindelig Girardin — jeg maatte dog see denne Mand og tale med ham, tilmed da jeg saa temmelig kjendte hans Skribentvirksomhed og Skjæbne (en Skildring deraf staaer i Maanedsskriftets 3die B. Pag. 196 og flg.). Tilfældet havde havt megen Deel i, at jeg kjendte ham bedre end de andre Journalister, fordi jeg nemlig i Italien et halvt Aar ikke fandt noget andet fransk Blad, og det mærkværdige Talent, hvormed det var skrevet, gjorde naturligviis, at Læsningen senere ikke blev opgivet. Jeg havde forestillet mig Girardin som en høi, stærk, sortskjægget, noget krigersk og tillige listig udseende Mand; Andres Beskrivelser fremstillede ham som lille, fin, staalsiet — jeg fandt egenlig Intet af Alt dette. Girardin er af Middelhøide, i de Fyrretyve, blond og skeler ikke, men hans Blik er usikkert; naar man veed, at det er ham, kan man vistnok i hans Ansigt finde Fiinhed og List, men overveiende træder intet sligt Udtryk frem. Jeg for min Deel kom uvilkaarlig til at erindre en Grævling, jeg engang havde seet blive indespærret, og som ivrig vedblev at søge Udgangen og begyndte at grave. Noget saadant Uroligt, rastløst Søgende, næsten Rodende, er der i Girardins Physiognomi, dertil om den runde,

stærke Pande noget Trodsigt, som man kunde vente hos en Mand, der møisommelig har brudt sig Vei eller gravet sig den, maaskee tildeels med Sky for Dagslyset. Dette Urolig-Søgende passer ogsaa til hans politiske Virksomhed; thi det er bestandig, som om han savner og søger et vist „jeg veed ikke hvad", maaskee den moralske Kraft, der skal give hans Evner deres rette Betydning og Vælde; medens Victor Hugo gjennem Poesien og Følelsen er kommen ind i Politiken, er Girardin kommen dertil gjennem Actier og industriel Beregning; først udgav han et Familieblad, indeholdende Huusraad, Veirspaadomme, landoeconomiske Regler, Anekdoter o. desl.; Talentet er voxet til lidt efter lidt, hans industrielle Dygtighed har gjort ham Finans-videnskaben let, kan nu sluttelig det inderste Menneskelige ogsaa blive varmt og gribe og lede den hele Maskine? — Mon overhovedet Sligt er muligt? Men er det muligt, da er Frankrig ogsaa det Land, hvor der jevnlig er Ild til at hede en Mand og luttre ham. Girardins egenlige politiske Betydning maa da ogsaa regnes fra Revolutionen 1848. Man vil finde faa Franskmænd, der ikke indrømme, at han den 24de Februar 1848 greb den hele raadvilde, feberrystende Revolution, samlede den op fra Gaden, sagde den, hvad den egenlig vilde, og bød den gaae trøstig fremad; han tilraabte Samfundet, der var ved at blive sky: Confiance! Confiance! og forklarede det, hvorfor det maatte og skulde være tillidsfuldt, og Samfundet lyttede og fattede Mod ved denne ene Mands Ord. Dette er en Ære, der ikke kan fravristes ham, men naar han er en slet Karl, kan man ikke faae den ind i Systemet, han maa da blot bære Æren udenpaa

som en Orden. Hvor meget af Grævlinge-Naturen der senere var tilstede i hans bidende og kjække Opposition mod Cavaignac og Forberedelserne til Blodbadet d. 23de til 28de Juni, samt i Iverigheden for Napoleons Præsidentskab, skal jeg ikke kunne sige. Vist er det, at han den 14de Decbr. 1848 offenlig tilstillede Ludvig Napoleon en „Note“, en Art Program, som han forlangte gjennemført, at han selv senere har holdt sig til dette, og at han nu fører en livsfarlig Kamp mod det herskende Parti, medens han aldeles ikke hører personlig hjemme blandt dem, ved hvis Side han maa stille sin Fane. Han seer ned paa dem; de hade ham og gjøre sig Umage for at foragte ham, ofte ikke uden Held.

Da jeg var hos Girardin, tænkte jeg, at jeg kunde faae Oplysning om en Ting, der hyppig har været omtalt. Han har erklæret sig imod det parlementariske Væsen, saaledes som det nu er indrettet, navnlig imod den permanente, lovgivende Nationalforsamling; Majoriteten betyder ifølge hans Anskuelser slet Intet overfor Regeringen, eftersom man har seet, at alle Regeringer siden 1793 have forstaaet at skaffe sig Majoritet i Nationalforsamlingerne og desuagtet eller netop derfor ere faldne ved Revolutioner. Han vil, at Regeringen skal give Lovene, men at en ved almindelig Stemmeret valgt souverain Nationalforsamling hvert Aar skal træde sammen i kort Tid og sige, om Folket er tilfreds eller ei, og udtrykke dette ved at bevilge eller forkaste Budgettet. Jeg spurgte da Girardin: Naar alle Ministerier fra 1793 indtil nu have forstaaet at skaffe sig Majoritet i Nationalforsamlingen, hvorfor vil da ikke enhver Regering lige-

ledes kunne skaffe sig Majoritet i den Forsamling, der aarlig skal dømme den til Liv eller Død? Bliver dette ikke desto sandsynligere, jo flere electriske Telegrapher der løbe under Byernes Gader, langs Jernbaner og Veie, bringe hemmelige Bud Landet rundt og alle udgaae fra og samles i Regeringens Pallads? Er der noget andet Middel imod denne Absolutisme, som selve Videnskaben medfører og synes at ville paatvinge Staterne, end at knække Centralisationen, give Departementerne saa stor Selvregering som mulig og forresten aldeles omskabe det parlementariske System? — Han svarede: **Mes idées sont très solides**, og tilføiede, at han havde tænkt paa Alt dette, og at han derfor vilde have alt Skattevæsenet forandret til en Capitalskat (denne er efter Presse omtalt her i Skriftet 1ste B. Pag. 196 og flg.). Her kunde jeg for Høfligheds Skyld ikke svare; thi dette betyder det Samme som, at Girardin skal være første og eneste Minister og gjennemføre en Revolution med Skattelove istedenfor med Kanoner — og saa indkalder han ingen Nationalforsamling til aarlig at holde Dom. At tragte efter det Høieste er ogsaa en Fortjeneste; men ved at see Girardin stræbe høit kommer man til at tænke paa de Experimenter, Naturkyndige pleie at foretage, f. Ex. med Frøer, paa hvilke de overskjære en af Hovednerverne og lade dem saa hoppe afsted. En vigtig Nerve har man skaaret over paa Girardin; evindelig tales der altfor ilde om ham, privat og offenlig, i smaa og store Blade, i Piecer og Bøger, deels fordi han selv har givet sær Anledning dertil ved sine tidligere Actieforetagender, deels fordi han paa det inderligste bliver misundt af de andre Journalister. I

Frankrig er et Blad ikke blot et Partiorgan, men et industrielt Foretagende, og Pengene, der staae deri, ere gule af Nid — Girardins allerstørste Forbrydelse er, at han beboer et Pallads i Rue Chaillot. Selv søger han at overdøve Larmen ved at lade sine Blade slaae paa Tromme og støde i Basuner for sig. Stakkels Frankrig, det er dog en af Dine store Mænd!

En temmelig uafhængig, klog politisk Mand sagde til mig: Det er en stor og taabelig Uforsigtighed, at de fra alle Sider evindelig tirre Girardin. Han lader koldsindig, men bliver han engang vred, saa river han de sidste Støtter bort under os.

En anden „Løsning", og som i denne Tid udelukkende beskjæftiger Girardin, er Constitutionsforandringen 1852. Det Særegne ved 1852 er, at en Mængde modstridende Kræfter pludselig tørne sammen: Ludvig Napoleon vil gjenvælges, men det er formeent i Constitutionen. En Præsident skal imidlertid vælges, men inden man kan faae Tid til at afgjøre, om der overhovedet skal være en Præsident; Folket skal vælge, men naar endeel af Folket ikke faaer sin tabte Valgret tilbage, turde det faae Lyst til at „møde med Bøsser ved Valgurnen", og det kan ikke faae Valgretten tilbage i rette Tid; man veed altsaa ikke, hvo der skal vælge, og hvad der skal vælges. Noget maa der gjøres i Forveien. Girardin foreslaaer nu, støttet paa en lidt spidsfindig Fortolkning af Constitutionens § 111, at den nuværende Forsamling skal skaffe Tid ved at aftræde allerede i Febrar 1852 istedenfor i Mai og gjøre Plads for den 900 Mand stærke Revisions-Forsamling, at Republikanerne til Gjengjæld for, at de taale denne Uregelmæssig-

hed (som de da selv forlange), erholde den almindelige Stemmeret gjenindført og, for at hele Planen skal lykkes, indgaae Forening med endeel af Legitimisterne. Vil man ikke dette, saa har han, siger han, et andet Forslag i Baghaanden for at undgaae de to truende Alternativer: en fuldstændig, blodig Revolution, eller en fuldstændig altbetvingende Reaction. En Mængde Republikanere have foreløbig vægret sig ved at indlade sig herpaa, men vide selv intet Redningsmiddel; Orleanisterne og endeel af Legitimisterne see heller ingen Udvei, men ville søge Udsættelse ved at forlænge Napoleons Præsidentskab et Aar. D. 11te November d. A. træder Nationalforsamlingen sammen, saa modnes Sagen.

Rigsdagen.

(Tilbageblik).

II.

Den 1ste Deel af denne Artikel staaer i Nr. 6, fra 24de Mai d. A. Idet vi nu efterkomme vor Forpligtelse og slutte den, antage vi, at den kan tjene som Indledning til den Rigsdag, der sammentræder om faa Dage.

Det er allerede omtalt, hvorfor den Majoritet i Folkethinget, som ved Rigsdagens Aabning samlede sig om Bondevennernes Førere, maatte blive opløst, idet de Medlemmer af samme, hvem en „ærefuld og fordeelagtig Fred" var ligesaa magtpaaliggende som Reformen i Landets indre Forhold, ikke kunde finde Tilfredsstillelse i den Tilbageholdenhed og Raadvildhed, som Bondevennerne viste, saasnart de udenlandske Anliggender bleve bragte paa Bane. Men der er ogsaa en anden Grund til denne Opløsning, og den er at søge deri, at Bondevennerne have valgt Tscherning til deres parlementariske Fører. At de have gjort dette, er meget forklarligt. Man lader sig gjerne lede af en Mand, som har beklædt en af de høieste Poster i Staten og i denne Stilling en Tidlang udfoldede en vis Energi, som er i Besiddelse af en rig Erfaring, af en Art Lexicon-Viden og fremfor Alt af en usædvanlig Ordfærdighed. Men Alt dette er ikke tilstrækkeligt for den, der

skal holde et af temmelig uligeartede Bestanddele dannet Parti sammen. Det, hvorpaa det her kommer an, er ikke saameget Færdighed i Tale som Nøiagtighed i Tanker og Bestemthed i Villien, ikke saameget Ordenes Rigdom som deres Klarhed, ikke saameget Effecten, der i vore parlementariske Forhold aldrig kan blive stor, som det at kunne overbevise i Kraft af tvingende Grunde.

Det er nu en Feil hos Tscherning, at han overvurderer Virkningen af sin personlige Optræden, som i en større, mere bevæget og for Indtryk lettere modtagelig Forsamling kunde være betydelig, men ikke er det i det lille, nygterne, raisonnerende Folkething; Tscherning troer sig ifølge sine reent personlige Egenskaber, saasom Vittighed, Humor, energisk Foredragsmaade o. s. v., kaldet til at tale med om Alt, som om disse Egenskaber veiede ligesaameget i Vægtskaalen som nøiagtigt Bekjendtskab med den vedkommende Sag. Han sætter sig den Opgave at imponere Folk, at gjøre sin Mening til en Autoritet ved Hjelp af det Indtryk, som hans Personlighed skal frembringe. Han bliver derfor nødsaget til at bekvemme sig efter den Smag og den Forestillingskreds, som han forudsætter hos en Deel af sine Tilhørere*, og bliver derved bragt til at sige Meget, som han fra sit eget dannede Standpunkt hverken vilde finde vittigt eller forstandigt. Men de smaa Triumpher, som han saaledes af og til kan opnaae, ere altfor dyrt betalte, det er kun partielle Effecter, som tabe sig i en tiltagende Kulde og Ligegyldighed. Tschernings hyppige, i enhver Sag næsten

* Man huske f. Ex. paa Udtrykkene om Theatrets Garderobe.

uundgaaelige Foredrag, med Fordringer paa personlig Effect i Baggrunden, stemmer Alle dem til Uopmærksomhed eller Modstand, der ikke i Forveien ere hans erklærede Tilhængere, nedstemmer den Agtelse, som man ellers nærer for hans Dygtighed og Talent, og saaledes er det da skeet, at Tscherning's Autoritet er langt ringere nu end ved Rigsdagens Aabning, hvad der atter har virket opløsende tilbage paa Majoriteten. Vi skulle ikke her opholde os ved det mislykkede Forsøg paa at bringe en heel Masse af de meest omfattende Statsmandsideer til Anerkjendelse under Finansdebatten, ved hans Optræden som Jupiter tonans mod Grundtvig (under Interpellationen til Marineministeren), eller ved den Besynderlighed hos ham, at forlange Afslutning umiddelbart efter at han selv har talet, men skulle indskrænke os til exempelviis at omtale hans Foredrag ved den foreløbige Behandling af den nye Trykkelov.

Efterat han — den forhenværende Journalist — i Overensstemmelse med „sin ærede Ven fra Nykjøbing" den ligeledes forhenværende Journalist Monrad, havde erklæret, at Pressen nu ikke længer havde nogen synderlig Betydning, opstillede han det originale Synspunkt, efter hvilket Pressen kun skulde betragtes som enhver anden Industri ligesom „Bomuldsvæveri" og af Lovgivningen behandles i Overensstemmelse dermed. Denne overraskende Opdagelse, hvorover han udbredte sig med megen Vidtløftighed, er imidlertid ikke af den Beskaffenhed, at den kan komme til at udøve den ringeste Indflydelse paa Behandlingen af den foreliggende Sag; thi i den af Justitsministeren forelagte Lov er Pressen ikke behandlet fra

dette Synspunkt, men som et Organ for Meninger og politiske Hensigter; efter Tschernings Opfattelse af Sagen skulde man have en Lov for Bogtrykkerens og Forfatterens Næringsbrug, hvortil det staaer ham frit for at gjøre særligt Forslag, men som er denne Sag ganske uvedkommende. Man vilde dog tage meget feil, hvis man vilde vente et Initiativ af Tscherning i den omtalte Retning, det var ham kun om at faae en ny original, forbausende Idee udtalt, hvortil han aldrig lader Leiligheden gaae ubenyttet forbi.

Tscherning vilde have tjent sit Parti bedre ved at spare sig, ved omhyggelig at vaage over det engang erhvervede Fond af Anseelse og kun træde frem ved vigtige Anledninger, hvor nogle faa, velvalgte Ord kunde gjøre Udslaget. Dette er Christensens Fremgangsmaade; man skal ikke beskylde ham for at bruge overflødige Ord, eller, som det hedder i det parlementariske Sprog, opholde den ærede Forsamlings Tid. Christensen optræder kun som Partifører uden nogen Fordring paa personlig Effect. Naar en Minister eller den hele Regering har foretaget noget Dadelværdigt, da er Christensen tilstede, ikke for at kritisere og debattere, men for at forkynde Dommen, hvad der skeer med al den Værdighed og Sikkerhed, som man maa vente af en saa mægtig Person; naar der er talt saa længe frem og tilbage, at man tilsidst hverken veed ud eller ind, pleier Christensen ogsaa at resumere Sagen og give sin Mening som Løsen ved den forestaaende Afstemning; han er paa engang sit Parties Fører og dets Tjener og adskiller sig derved fra Tscherning, som

ogsaa nærer den størst mulige Anerkjendelse af hans Talenter i denne Retning.

Christensen har imidlertid den Mangel ikke at besidde nogen synderlig politisk Anseelse udenfor det af ham tilligemed Gleerup, Drewsen o. A. organiserede Østifts Bondeparti, og det var derfor en rigtig Tanke at benytte den ogsaa i større Kredse ansete Mand Tscherning som øverstcommanderende General og selv være hans Stabschef. Tscherning kunde med Christensens Maadehold have holdt den Majoritet sammen, der ved Rigsdagens Aabning valgte Andræ til Formand. Nu har han af Mangel paa et rigtigt Partiinstinct ladet en Deel mindre bestemte, ham personlig fjernere staaende Medlemmer forlade Fanen, for at indtage en „selvstændig over Partierne staaende“ Stilling ɔ: modtage deres Feltraab fra en anden Kant. Saaledes have en Deel Jyder dannet en saakaldet jydsk Klub, paa hvilken Grev Sponneck skal udøve en vis Indflydelse. Denne Klub raader i de fleste Tilfælde over Majoriteten, eftersom den slutter sig enten til den ene eller den anden Side.

I mange Sager dannes dog Majoriteten af begge Partier i Salen. Dette har navnlig været Tilfældet ved de af Finansministeren forelagte Love. Den ene af disse forlangte en Bemyndigelse for Ministeren til at afslutte et nyt Statslaan, og Forsamlingen var saa forhippet paa at antage denne Lov, at den endog (gjennem Tscherning) lagde en vis Uvillie for Dagen i Anledning af den Modsigelse, som blev reist af Grundtvig og R. Sørensen fra aldeles forskjellige Standpunkter. Krigsskatten, som har den Mærkelighed, at den er progressivt afpasset efter

Formue og Indtægt, blev antaget eenstemmig. En anden Lov, om Ligning af adskillige ældre Skatter, er ogsaa antaget uden store Forandringer, og endelig er Finansloven gaaet igjennem imod en eneste Stemme.

Finanslovens Behandling leverer forresten det interessanteste Bidrag til Folkethingets Charakteristik. Naar man tænker paa de Foredrag, som bleve holdte under den foreløbige Behandling, de talrige Reformer i alle Grene af Statshuusholdningen, som bleve fordrede, de Besparelser og Inddragelser, hvortil der blev givet Udsigt, naar man fremdeles betænker, at just de Medlemmer, som iøvrigt havde udtalt sig i de foranførte Retninger, ogsaa fik Plads i Comiteen — med Undtagelse af F. Barfod, der forlangte Sammensmeltningen af de fire nordiske Universiteter — saa skulde man rigtignok ikke have ventet at faae Ministerens Lov igjen at see uden i en næsten ukjendelig Skikkelse. Men parturiunt montes .... Grev Sponnecks Indstillingspunkter stadfæstede i alt Væsenligt Finansministerens Forslag som Lov. For at bøde herpaa optog man Traaden i de følgende Behandlinger der, hvor den slap i den foreløbige. Man holdt nye Taler om Reformer, Enkelte vovede at stille Ændringsforslag, men disse opnaaede kun nogle ganske faa Stemmer. Udvalgets Forandringer bestode for største Delen i Afkortning af mindre betydelige Gager (saaledes mistede Theaterkassereren 400 Rbd.), i Forslag om visse Embeders Ophævelse (saaledes Reiersens, hvorved man opholdt sig længe nok), men hverken Krigsministerens eller Udenrigsministerens Budget, hvormed Udvalget dog var saa utilfreds, havde det Mandhaftighed til at forandre. Med Krigsministeren kom det til en Scene,

som for Resten ingen praktisk Betydning fik, da hans Budget trods dets enblocmæssige Form dog blev voteret, og Udenrigsministeren havde ikke engang anseet det for Umagen værd at give Møde. Dette kan man ikke misbillige; thi naar Udvalget ikke foreslog bestemte Besparelser i dette Budget f. Ex. Inddragelse af overflødige diplomatiske Poster, Afkortning i Gesandternes Gager, saa havde Ministeren Intet at besvare; paa dets „fromme Ønsker" behøvede han ikke at indlade sig.

Finansloven gav ikke Partierne Leilighed til at dele sig ved Afstemningen. De Opponerende troede ikke at begaae nogen Inconseqvens ved at stemme for Loven trods de talrige Udsættelser, som de havde gjort paa alle Ministrenes Budgetter; de trøstede sig med, at Ministrene maaskee vilde benytte sig af de givne Vink og inden det næste Budgets Forelæggelse have forberedt en heel Deel Reformer ad Lovgivningens Vei, som kunde bane Veien for et nyt Finanssystem. Det var ad den organiske Lovgivnings Vei, at Ministrene skulde vise, hvad de førte i deres Skjold, og kun paa dette Terrain kunde Partiernes indbyrdes Stilling og deres Stilling til Ministeriet fuldstændig klare sig. Medens derfor Finansdebatten kun characteriserede Folkethinget fra Ønskernes, Tendensernes, Sympathiernes Side, blev det Kampen om den organiske Lovgivning forbeholdt at vise Partiernes Styrke og deres alvorlige Villie. Men blandt de denne Rigsdag forelagte organiske Love (ɔ: saadanne, som ere bestemte til praktisk at gjennemføre Grundloven), indtager Loven om Hartkornets Egalisation den fornemste Plads.

Ordningen af vore Landboforhold blev almindelig anseet

som den nærmeste tankerigtige Følge af den nye Grundlov, og de tvende Hovedreformer, som Bondevennerne i deres almindelige Valgprogram til denne første Rigsdag havde angivet som denne Rigsdags fornemste Øiemed, gik ud paa Fæstevæsenets Afløsning og Hartkornets Ligeliggjørelse. Dog synes det ikke at have været deres Plan i nogen af disse Sager at tage Initiativet, men at overlade dette til Regeringen. Deres Forhaabninger syntes dengang at være temmelig høit spændte i Anledning af de Forslag, som den forrige Minister Bang havde forelagt Landbocommissionen. Men Bang havde forladt sin Post, fordi han ansaae det for umuligt at gjennemføre sine Forslag, og hans Efterfølger Rosenørn saae sig ikke istand til at forelægge nogen Lov om Fæstevæsenet, men indskrænkede sig til at forelægge Loven om Hartkornet.

Allerede denne Undladelse — som dog sikkrede Bondevennerne endnu lang Tids Agitation — var tilstrækkelig til at fremkalde heftige Angreb paa Indenrigsministeren, og disse Angreb bleve saa meget desto heftigere, som det omhandlede Lovudkast langt fra svarede til de Fordringer, Bondevennerne ansaae sig berettigede til at gjøre i det uprivilegerede Hartkorns Interesse. Det var under den foreløbige Behandling en Regn af Bebreidelser mod Hr. Rosenørn, hvortil Tscherning, Christensen, Gleerup, Grundtvig og mange Andre gave deres Bidrag; det syntes næsten, som om denne Sag skulde give Anledning til en Anklage mod det hele Ministerium eller idetmindste til et afgjørende Brud mellem dette og Bondevennerne.

Hvorom dreiede sig egenlig Striden? Var der nogen principiel Forskjel mellem Ministeren og Bondeven=

nerne? Benegtede disse det privilegerede Hartkorns Erstatningskrav i Almindelighed? Ingenlunde, sagde Jespersen, det er kun Erstatningens Størrelse, hvorom der finder nogen Uenighed Sted. Men i saa Tilfælde var den hidsige Debat aldeles ikke paa sin Plads under den foreløbige Behandling, hvor kun Principet skulle forhandles. Den kunde da først være indtraadt, naar Udvalgets Indstillinger og Oppositionens Ændringsforslag vare fremkomne. Men hvortil da den ubegrundede, tidspildende Agitation? Sagen er den, at Bondevennerne — forsaavidt de ere oprigtige — have radicale Tilbøieligheder, men mangle en fast Villie; de vove ikke at gribe Tingen an fra deres eget Synspunkt, men ville ledes dertil af Andre; de fordre af Ministeriet Initiativet til radicale Reformer og ville da gjerne skjænke deres beskyttende Understøttelse; de indskrænke sig til denne underordnede Rolle, og naar Ministeriet da ikke tager Initiativet i Overeensstemmelse med deres ingenlunde bestemt udtalte Ønsker, da blive de vrede, uagtet de ikke selv vove at stille sig paa et andet Standpunkt. Kun Grundtvig er det, som ogsaa her gjør en Undtagelse, men hans Stemme er som en Røst i Ørkenen; ganske ensom gaaer denne Mand sin Vei, undertiden snurrig; men ofte staaer hans poetiske Politik saa herlig reen i dens Hensynsløshed. Udvalget blev altsaa nedsat og dets Forslag viste, at den heftige Debat under den foreløbige Behandling aldeles ikke havde været paa sin Plads. Det deelte sig i en Majoritet og flere Minoriteter, som vare enige om at forkaste Ministerens Erstatningsforslag, men uenige om, hvad man skulde sætte i Stedet. Indenrigsministerens Udkast foreslog en Er-

statning for det privilegerede Hartkorn til det 25-do
Beløb af Skatteforhøielsen, udbetalt i 3½ pCt. renteba
Obligationer, der skulde indløses af Statskassen.
dette Forslag stillede Udvalgets Fleerhed (Ordfører: Je
sen) en Distinction mellem complette og ucomplette
vedgaarde, saaledes at Erstatningen for hine kun
beløbe sig til det 15-dobbelte, for disse derimod t
20-dobbelte af Skatteforhøielsen og udredes i 4
Obligationer, der ikke skulde indløses (amortiseret
Statskassen. Gleerup og Tscherning foresloge en E
ning til det 25-dobbelte Beløb for alt privilegeret
korn (ligesom Ministeren) men i 3 pCt. (ikke 3½
Obligationer uden Amortisation. Dette Forslag blev
med en vis høirøstet Iverighed tiltraadt af Bondevenn
bekjendteste Størrelser: Christensen, Spandet, Drewsen
skulde paa denne Maade imponeres Majoriteten og
til at bevise, hvem der egenlig havde Magten i S
Paa denne Maade fik Sagen en Vigtighed, som
undgik Ministeriet. Det indsaae, at Tiden nu var
men til at vise Bondevennerne dets Styrke, og som
Sagen havde en overordenlig politisk Vigtighed, ga
— ligesom i Grundlovsdebatten — forud sin Mening
kjende. Det lod Hr. Rosenørns Forslag falde —
ladende til ham, hvilke Slutninger han deraf vilde d
og antog det ovenfor omtalte Forslag af Udvalgets Flee

At Hensigten med denne Erklæring var at
Bondevennerne et Puds, er aabenbart; thi man
være enig med „Almuevennen" i, at D'Hrr. Tscher
og Gleerups Forslag stod det ministerielle Udkast nær
end Majoritetens, Rosenørn blev opoffret, for at

det hele Ministerium en Kamp og Seir. Det var under disse Omstændigheder høist naturligt, at Tscherning blev vred og udtalte sig meget heftig mod Ministeriet, skjøndt man vist vil finde det upolitisk af en Partifører som Tscherning, at han ved en Leilighed, hvor der ikke er Spor af nogen principiel Meningsforskjel, men Striden kun dreier sig om et høist ringe Minus eller Plus paa hver Side, ikke har kunnet holde Maade med sine Udtryk. Nidkjærheden over hans hele politiske Indflydelse, som blev bragt i Fare ved den uformodede Vending, der var indtraadt ifølge Ministeriets Erklæring, bragte ham til at glemme selve Sagen, der, som vi have seet, omtrent ligegodt kunde være tjent med ethvert af de omhandlede Forslag. Hans Angreb paa Comiteemajoritetens Indstilling blev med Alvor og Djærvhed tilbageviist af Ordføreren Jespersen, der ellers gjelder for en af Bondevennernes kjækkeste og hensynsløseste Talere. Antagelsen af det Gleerup-Tscherningske Forslag vilde altsaa have betydet en Stadfæstelse af disse Personers Autoritet fremfor Ministrenes — Ministrene seirede med en Majoritet af noget over en halv Snees Stemmer. Saaledes endte denne Forhandling paa en Maade, der var Begyndelsen værdig. Ved Forhandlingernes Begyndelse var den bleven ført paa en heftig, lidenskabelig, agitatorisk Maade, som om uforsonlige Principgrundsætninger skjulte sig under Talernes Foredrag; henad Slutningen var Lidenskabeligheden ikke mindre, men det var nu kommet for Dagen, at det ikke var om Principer, men om personlige Rivaliteter der handledes.

Vi have endnu ikke omtalt Landsthinget, hvis Medvirkning til Lovgivningsværket er ligesaa nødvendig som Folkethingets. Det har fra Begyndelsen af kun tilbraget

sig liden Opmærksomhed, hvad der deels kan hidrøre fr Medlemmernes parlementariske Eiendommelighed, der ikk har den dramatiske Interesse som endeel af Folkethings mændenes, deels fra den Omstændighed, at det faldt Landsthingets Lod i den første Deel af Sessionen kun a beskjæftige sig med mindre Love, af underordnet Vigtighed medens de store constitutionelle og almindelig gjennem gribende Love bleve forhandlede i Folkethinget. Det va desuden den almindelige Forudsætning, at Landsthinge ikke var bestemt til at spille nogen selvstændig Rolle

Som bekjendt er Valgbarheden til Landsthinget be tinget ved en Census, som dog er for ringe til at kunn udøve nogen synderlig Indflydelse paa Valgenes Udfald Hvad der derimod giver Valgene deres Characteer, er d respective Valgdistrikters store Omfang, som kun aabne Adgangen for en Art „Notabler“, der tildeels skylde Formu og Embedsstilling deres Anseelse. Denne Valgenes aristo kratiske Tendens kan ene modvirkes ved en formelig Or ganisation af Demokratiet som Parti. En saadan Or ganisation findes kun i Bondevennernes Selskab, der imid lertid ved Landsthingsvalgene har havt en langt vanske ligere Opgave at løse end ved Folkethingsvalgene. De har ogsaa kun sat temmelig faa af sine Candidate igjennem; Majoriteten bestaaer af Godseiere og Embeds mænd, hvoraf rigtignok Enkelte ere blevne anbefalede a Bondevennerne. Hertil kommer desuden den Omstændighed at Landbo- eller Bondevenpartiet har samlet Alt, hvad det besa af Talenter, i Folkethinget; det har i Landsthinget Ingen som det kan stille mod de ikke ubetydelige Capaciteter, de findes paa den modsatte Side. Skibsklarerer Kirk o

Godseier Thalbitzer lade sig vel af og til høre i samme Retning som Christensen og Tscherning, men de ere i Sammenligning med disse noget træge, de mangle idetmindste Folketribunens demagogiske, agitatoriske Egenskaber, som rigtignok ogsaa vilde forfeile deres Virkning i Landsthinget; Pastor Holberg er altfor sentimental og svæver sædvanlig i saa høie Regioner, at han ganske taber den Sag af Syne, hvorom der handles; hans Aandsbeslægtede, Skoleforstander Sørensen, er en meget talende Mand, med et seminaristisk belærende, langsommelig udtværet og ofte i den Grad usikkert Raisonnement, at Formanden af og til maa lede det hen paa det rette Spor, som saa ofte tabes. D'Hrr. Borgen, Adler og Wessely, der i de fleste Tilfælde stemme med Bondevennerne, kunne tildeels ikke bringe dem anden Styrke end deres respective Stemmer. De to førstnævnte Herrers Foredrag lide forsaavidt af samme Feil som Holbergs og Sørensens, som de bevæge sig altfor meget i loci communes eller almeengængse Sætninger, og hvad Wessely angaaer, da savner han vel ikke adskillige Specialkundskaber, men er saa blottet for alle Foredragets udvortes Betingelser, at han aldrig vil blive hørt med nogen synderlig Interesse. Endelig D'Hrr. Bønder føle sig aabenbart generede ved Selskabet og den hele Omgivelse; lukke de engang imellem Munden op, blive de hørte med Tegn paa en Forundring og Nysgjerrighed, som ikke kan være dem behagelig, og deres Stemme synes at undre dem selv.

Det modsatte Parti deler sig i Høire og Centrum, som dog i de fleste Tilfælde falde sammen; det er kun Ørsted, der danner en afsluttet Høire (Reaction) for sig.

De øvrige Herrer lade sig i Regelen nøie med at være „conservative". Blechingberg, hvis Valg man tillagde en reactionær Betydning, har opnaaet en vis Indflydelse ved at stille sig fra Ørsted og slutte sig til Centrum. Omstændighedernes Magt tvinger mange af Medlemmerne til at lade sig nøie med at være conservative, uagtet de kunne nære reactionære Sympathier; saaledes er det ikke blot gaaet Blechingberg, men ogsaa Treschow, Unsgaard, Orholm o. Fl. Dette conservative Parti har Majoriteten i Landsthinget og repræsenteres fornemmelig af Schouw og Dahl.

Det synes altsaa en afgjort Sag, at Majoriteten i Landsthinget omtrent maatte falde sammen med Minoriteten i Folkethinget, og at saaledes en bestemt Opposition maatte udvikle sig mellem begge Thingene, hvoraf en Standsning i Lovgivningsværket vilde være blevet den uundgaaelige Følge. Vel bleve endeel Love uden politisk Betydning vedtagne uden Forandring af det ene Thing, saaledes som de vare komne fra det andets Hænder; men der manglede heller ikke Exempler paa Uenighed, nemlig naar Sager af politisk Partibetydning kom paa Bane. Landsthinget vilde ikke gaae ind paa den af Folkethinget besluttede Ophævelse af summa appellabilis, men satte en anden Bestemmelse (om Tilladelse for Sagførere til at være tilstede ved Politisager) i Stedet derfor. Her maatte Folkethinget give efter. Ved en Uenighed i Anledning af Loven om Jords Afstaaelse til Huse kom det endog til Nedsættelse af et Fællesudvalg fra begge Thing, hvorved Landsthingets Mening efter heftig Modstand ogsaa

feirede; dette maa især tilskrives den stedse usikkre Majoritet i Folkethinget.

Man troede af denne Opposition mellem Thingene i Anledning af mindre væsenlige Love at kunne drage den Slutning, at de større Love vilde komme til flere Gange at gaae frem og tilbage fra det ene Thing til det andet. Men dennegang fremskyndede den bydende Nødvendighed Sagernes hurtige Afgjørelse, saa at det Thing, der først havde sagt sin Mening, ogsaa fik Ret. Dette viste sig allerede ved de fra Folkethinget til Landsthinget oversendte Love om det nye Statslaan og om Krigsskatten. Man kunde let forudsee, at det Samme vilde blive Tilfældet med Finansloven, som ogsaa blev uforandret vedtaget af Landsthinget, om det end ved denne Leilighed udtrykkelig reserverede sin Selvstændighed for Fremtiden. Mere usikkert kunde det synes, om Hartkornsloven vilde gaae igjennem; men her lagde Regeringen sin hele Autoritet i Vægtskaalen, og dette i Forbindelse med Frygten for en endnu ugunstigere Skattelov — hvad Blechingberg især fremhævede — stemte Majoriteten til Eftergivenhed trods alle personlige Hensyn og alle juridiske Betænkeligheder. Det vilde heller ikke have været foreneligt med Rigsdagens Ære, om den organiske Hovedlov, som maatte ansees for den nærmeste Følge af Grundloven, var bleven henlagt til en senere Tid. Landsthinget vedtog altsaa Loven, uagtet en dermed nøie sammenhængende og denne ligesom fuldstændiggjørende Lov om Hesteudredningens Fordeling paa alt Hartkorn, nogle Dage i Forveien var bleven forkastet i Folkethinget (dog uden at dette havde synderlig praktisk Betydning i Øieblikket).

Som det gik Landsthinget med Hartkornsloven, saaledes gik det Folkethinget med de af Landsthinget vedtagne tvende Hoverilove, der her stødte paa den heftigste Modstand og ved anden Behandling bleve forandrede i flere høist væsenlige Punkter. Men Tidens Korthed, som kun lod Valget mellem ubetinget Antagelse eller Forkastelse, i Forbindelse med Regeringens Autoritet, bragte Majoriteten til ved tredie Behandling at opgive alle de Ændringsforslag, som den havde sat igjennem ved anden, og Landsthingets Love bleve saaledes vedtagne uden Forandring.

Det synes overhovedet at have været Regeringens Politik at imponere det ene Thing ved Hjælp af det andet. Den har derfor fulgt den Methode at forelægge sine Love først for det Thing, hvor de turde gjøre Regning paa at finde meest Sympathi. Hoverilovene, der, som man seer, aldrig vilde være blevne antagne i deres nuværende Form af Folkethinget, hvis de først vare blevne forelagte dette, ere først gaaede gjennem Landsthingets Hænder, Hartkornsloven vilde uden Regeringens og Folkethingets forenede Autoritet ikke være trængt igjennem i Landsthinget.

Denne Politik har dog i nogle Tilfælde forfeilet sit Maal. Trods al Anstrengelse fra Finansministerens Side var Landsthinget ikke at bevæge til skyndsom Behandling af den i Folkethinget vedtagne Pensionslov, men nedsatte en Comitee, hvad der paa det fremrykkede Tidspunkt var det Samme som at henlægge Sagen, og ligedan har Folkethinget gjort med den af Ministrene Bardenfleth, Clausen og Madvig saa ivrig anbefalede og af Landsthinget an-

tagne Trykkelov. I sit næstsidste Møde forandrede Folkethinget desuden med Halvdelen af sine Stemmer den af Landsthinget selv udarbeidede Lov om Afhændelse af Lehnsgods (uden Tvivl af et misforstaaet Hensyn til Fæsternes formeentlige Interesse), og Landsthinget vægrede sig ved at gaae ind paa Folkethingets Forandringer.

Slutningen var altsaa en Uenighed, og overhovedet har det viist sig, at begge Thing gjerne ere gaaede deres egen Vei, hvor Omstændighederne nogenlunde have tilladt det. Det er kun Øieblikkets Krav, Tidens Korthed, der har bragt det ene Thing under megen Modstræben til uden Videre at bifalde det andets Arbeide, medens det er vanskeligt at sige, om Spliden, som ligger og ulmer, hidrører fra Grundloven eller Nutidens Personer og Forhold, eller om overhovedet nogen Tid maa hengaae, inden Thingene lære at arbeide sammen og dele Souverainetetеn.

e. g.

Tydske Tilstande.

1.

Preussen.

Medens de tydske Forhold paany komme i Bevægelse, turde det være rigtigt at gjøre et historisk Tilbageblik, hvorved man idetmindste kan see Kræfterne og Principerne, der røre sig. En fuldstændig, klar Oversigt, der viser fuldfærdige Ting, en afsluttet Fremtid, maa man ikke forlange af os; det Mulige naaer ikke videre end til at vise nogen Methode i Uordenen.

Ved Preussen være det tilladt at gaae et Øieblik noget langt tilbage. Det er, som bekjendt, ikke nogen Stat, der har sin Oprindelse fra en afsondret Nation, fra et Land med bestemte Grændser, eller som hviler paa en gammel Historie. De tydske Riddere blive indkaldte til at erobre og christne det nuværende Østpreussen (1230—83), efterat Tydskland forgjæves har gjort Korstog imod det; Huset Brandenburg-Hohenzollern bliver indkaldt af Ridderne til at forsvare dem imod de oprørske Undersaatter, der faae Hjælp af Polens Konge, og nu forenes de nævnte Landskaber. Den Markgreve af Brandenburg, der kaldes tilhjælp og gjøres til Ordenens Stormester, Albrecht, opløser den geistlige Ridderorden ved at gaae over til Protestantismen, tillader sine Riddere at gifte sig og

gifter sig selv med en dansk Prindsesse, Anna Dorothea (omtrent 1525). Landet udvides lidt efter lidt ved Arv og smaa Erobringer; men endnu ved Aaret 1660 maa det kjæmpe for at blive anerkjendt som souveraint Rige, navnlig af det gamle ærværdige Sverrig. Aar 1701 gjøres det til Kongerige. Statsbevidstheden eller Statsideen voxer ikke op, ud af Landet, men bliver det paasat ovenfra; Monarkiet ligner i denne Henseende sin Hovedstad, der kan siges at være anlagt, ikke bleven til, eller denne Stads Dyrehave, der er bleven plantet, ikke voxet op. Og medens Europa frembragte Monarkiet Preussen, blev ved Omstændighedernes Magt forsømt en vigtig Ting, nemlig at give det Grændser. Vel staae hist og her nogle sorthvide Pæle paa Marken og betegne, at Preussen ophører her; men det er aldeles vilkaarligt, og den stærke, spændstige Stat maatte ganske naturlig komme til at flytte disse Pæle videre ind til de smaa Naboer. Vil man kaste et Blik paa Tydsklands Kort, saa vil man bemærke, at Preussen ligner en Sø, der er stegen over tilgrændsende Enge, og endnu rage smaa Pletter op midt i Søen, ligesom for at betegne Oversvømmelsen, saaledes et lille rundt Stykke Mecklenburg-Schwerin, et Stykke Brunswig, de tre Anhaltske Hertugdømmer, Schwartzburg-Sonderhausen m. v.; Hohenzollern er ganske nylig blevet oversvømmet; imellem de to store Afdelinger af Preussen strækker sig som en Tange lidt Hessen og Hannover, der ved kunstige Diger sikkre sig mod Bølgerne. I Sydost gaaer Strømmen ned mod de østerrigske Bjerge og bedækker et Stykke Land, der tidligere var østerrigsk Schlesien.

Der er noget saare Betegnende i hiin Historie med Schlesien. Meget gamle Fordrag og Papirer gave Preussen en meget usikker Arveret, hvorpaa Frederik den 2den støttede sine For-

Tydske Tilstande.

1.

Preussen.

Medens de tydske Forhold paany komme i Bevægelse, turde det være rigtigt at gjøre et historisk Tilbageblik, hvorved man idetmindste kan see Kræfterne og Principerne, der røre sig. En fuldstændig, klar Oversigt, der viser fuldfærdige Ting, en afsluttet Fremtid, maa man ikke forlange af os; det Mulige naaer ikke videre end til at vise nogen Methode i Uordenen.

Ved Preussen være det tilladt at gaae et Oieblik noget langt tilbage. Det er, som bekjendt, ikke nogen Stat, der har sin Oprindelse fra en afsondret Nation, fra et Land med bestemte Grændser, eller som hviler paa en gammel Historie. De tydske Riddere blive indkaldte til at erobre og christne det nuværende Ostpreussen (1230—83), efterat Tydskland forgjæves har gjort Korstog imod det; Huset Brandenburg-Hohenzollern bliver indkaldt af Ridderne til at forsvare dem imod de oprørske Undersaatter, der faae Hjælp af Polens Konge, og nu forenes de nævnte Landskaber. Den Markgreve af Brandenburg, der kaldes tilhjælp og gjøres til Ordenens Stormester, Albrecht, opløser den geistlige Ridderorden ved at gaae over til Protestantismen, tillader sine Riddere at gifte sig og

gifter sig selv med en dansk Prindsesse, Anna Dorothea (omtrent 1525). Landet udvides lidt efter lidt ved Arv og smaa Erobringer; men endnu ved Aaret 1660 maa det kjæmpe for at blive anerkjendt som souveraint Rige, navnlig af det gamle ærværdige Sverrig. Aar 1701 gjøres det til Kongerige. Statsbevidstheden eller Statsideen voxer ikke op, ud af Landet, men bliver det paasat ovenfra; Monarkiet ligner i denne Henseende sin Hovedstad, der kan siges at være anlagt, ikke bleven til, eller denne Stads Dyrehave, der er bleven plantet, ikke voxet op. Og medens Europa frembragte Monarkiet Preussen, blev ved Omstændighedernes Magt forsømt en vigtig Ting, nemlig at give det Grændser. Vel staae hist og her nogle fortløbende Pæle paa Marken og betegne, at Preussen ophører her; men det er aldeles vilkaarligt, og den stærke, spændstige Stat maatte ganske naturlig komme til at flytte disse Pæle videre ind til de smaa Naboer. Vil man kaste et Blik paa Tydsklands Kort, saa vil man bemærke, at Preussen ligner en Sø, der er stegen over tilgrændsende Enge, og endnu rage smaa Pletter op midt i Søen, ligesom for at betegne Oversvømmelsen, saaledes et lille rundt Stykke Mecklenburg-Schwerin, et Stykke Brunswig, de tre Anhaltske Hertugdømmer, Schwartzburg-Sonderhausen m. v.; Hohenzollern er ganske nylig blevet oversvømmet; imellem de to store Afdelinger af Preussen strækker sig som en Tange lidt Hessen og Hannover, der ved kunstige Diger sikkre sig mod Bølgerne. I Sydost gaaer Strømmen ned mod de østerrigske Bjerge og bedækker et Stykke Land, der tidligere var østerrigsk Schlesien.

Der er noget saare Betegnende i hiin Historie med Schlesien. Meget gamle Fordrag og Papirer gave Preussen en meget usikker Arveret, hvorpaa Frederik den 2den støttede sine For-

bringer, da en Kvinde besteg Østerrigs Throne. Selve preussisk-sindede Skribenter tør ikke give Frederik den 2den Medhold mod Maria Theresia. Dog, Krigen gik hende imod, og hun maatte finde sig i Afstaaelsen. Men hun fik Øiet op for Preusserstatens Farlighed og forberedte en Krig, hvis Hensigt var at gjøre den europæiske Kjendsgjerning om igjen, opløse Preussen og udstykke det. Det er bekjendt nok, at Frederik ved en sachsisk Embedsmands Forræderi erfoer hele Planen, og Syvaarskrigen begyndte. England holdt med Preussen; imod det stod Østerrig med „Riget“ og Rigsarmeen, Frankrig (Pompadour) og Rusland. Russerne bringe Kongen Undergangen nær, da tager Lykken sig af ham: istedenfor hans personlige Fjende Elisabeth kommer en næsten sindsforvirret Mand, der tilbeder ham, paa Ruslands Throne, Russerne gjøre omkring og stille sig imod Østerrigerne, og Catharina den 2den, der kort efter følger Poul, gjenopretter den russiske Politik, stiller sig over de stridende Parter, vil ikke have Østerrig for stærkt, og Frederik gaaer seierrig ud af Striden.

Paa dette Punkt maa omtales en besynderlig Ting, en Spaadom, et Sidestykke til Carl den 11tes Drøm, men som ved alle Leiligheder, naar Preussen eller dets Konge var i Fare, blev tagen frem. Denne saakaldte Lehninske Spaadom, der skal være skreven ved Aaret 1300 i det gamle Cistercienserkloster Lehnin (mellem Potsdam og Brandenburg), er første Gang trykt 1723. Det nævner Fyrsterne i Række, og navnlig ere Ordene, der angaae Frederik den 2den, mærkværdige:

Bald schäumt der Jüngling auf, und die hohe Wöchnerin jammert
(Mox juvenis fremit, dum magna puerpera gemit),

og i de følgende Vers skildres Krigens Trængsel og en ny-

opbygget Stat. Ordene blive saa paafaldende, fordi Maria Theresia virkelig laa i Barselseng, da Frederik den 2den begyndte den schlesiske Krig. — Om Frederik Wilhelm den 3die (1797—1840), der førte Krigen mod Frankrig, tabte ved Jena, seirede ved Waterloo og brød sine Løfter til Folket, forudsiges:

Blühn wird der Sohn und erhalten, was niemals zu hoffen er wagte,
Doch wird traurig das Volk Ungunst der Zeiten beklagen.
Denn es nahet die Zeit, die Grosses im Schoosse verschliesset,
Und der Fürst weiss nicht, das neue Gewalten entstehen.
(Nom sortis miro videntur fata venire,
Et Princeps nescit, quod magna potentia crescit).

Om den nuværende preussiske Konge spaaes, bl. A., at han er den sidste af sin Slægt, og:

Zum Hirt kehrt die Heerde, zum König Germania wieder

: at Kongen skal blive katholsk* og Hersker i Tydskland, en Tanke, der overhovedet gaaer gjennem hele Spaadommen. Man har i denne ved det preussiske Hof meget omtalte Spaadom en Slags Nøgle til den mystiske Familie-Religiøsitet, der ofte bryder frem, til den evindelige Pukken paa Gud og Skæbnen, naar Tscheck, Sefeloge eller Lignende optræde, ja, man være meget dristig, kan man troe, at den har nogen Indflydelse paa Hoffets vaklende, halvkatholske Protestantisme.

Saa meget er vist, at alvorlige Historieforskere og politiske Skribenter, f. Ex, Prof. Ad. Schmidt i »Die drei Königsbündnisse«, tilskrive den Lehninske Spaadom en Indflydelse paa Frederik den 2dens tydske Politik. Frederik den 2den var vistnok vantro, men Vantro er endda ikke saa langt fra Overtro,

* Protestantismen er spaaet i det Foregaaende. — Spaadommen findes temmelig fuldstændig i Seegers Erg. Bl.

især naar denne kan være, et Middel til at erobre. I Aa
1785 gjorde Frederik den 2den et Forsøg, der meget lign
hvad man i vore Dage har seet fra den preussiske Kro
Side. For at modarbeide de ærgjerrige Planer, man tillag
Joseph den 2den, stiftede han et tydsk »revolutionairt« Forbu
imod det tydske Riges Overhoved, foreløbig mellem Preuss
Sachsen og Hannover; Hessen og Brunsvig, som blevc i
budne til Deeltagelse, navnlig til at lade deres Hær g
op i den preussiske, vægrede sig »af Frygt for at blive Preuss
Værktøi«, og da Frederik den 2den kort efter døde, og en m
dre kraftig Fyrste kom paa Thronen, faldt Forbundsplanen h
Men i Aaret 1806 blev den optagen paany. Dengang ha
Keiser Napoleon opløst det tydske Rige, Keiser Frants aflagde
tydske Keisertitel, Østerrig trak sig tilbage i sig selv, Rhins
bundet blev oprettet, og nu vilde Preussen benytte sig af O
stændighederne og erholde Tilladelse af Napoleon til at da
det store nordtydske Keiserrige. Den Lehninske Spaad
blev atter dragen frem og aftrykt i utallige Exemplarer m
forklarende Noter, hele det tydske Folk skulde stemmes til at t
paa Opfyldelsen af de Ord: Recipit Germania Regem ɔ: Tyd
land faaer en Hersker (jvfr. A. Schmidt l. c. Pag. 78). N
poleon havde allerede 1804, da Krigen med Østerrig og R
land begyndte at true, underhaanden vakt den preussiske Keis
lyst, navnlig for at holde Fredrik Wilhelm neutral, og da
de gode Germaner begyndte at sværme for Spaadommen
Anno 1300, lod han dem sværme, og Talleyrand maatte end
i Juli 1806 forøge Kong Fredrik Wilhelms Lyst. Det er næ
rørende at læse, hvorledes den godmodige Konge blev glad v
at Keiser Napoleon atter viste ham lidt Opmærksomhed, ef
at Keiseren havde været ham unaadig formedelst Preuss

vaklende Politik i 1805. Nu gik Raaden saa vidt, at Kongen skulde have nogle Stykker af det Europa, som Hs. Maj. Keiseren holdt i sine Hænder og omskabte. Planen var, at Preussen skulde incorporere Hannover og slutte et Forbund med Kurhessen og Sachsen saaledes, at Forbundet skulde have en særlig Forfatning og Statsdomstol og Kongen af Preussen være Forbundets Overhoved samt kaldes Keiser af Nordtydskland. I Forbundet skulde endvidere optages: Danmark for Holsteens Vedkommende, Sverrig for Pommerns, Brunsvig, de smaa sachsiske og thüringske Fyrster, begge Mechlenburg'er, Oldenburg og Hansestæderne — Alt, som sagt, under Keiseren af Nordtydskland. Underhandlingerne med de mindre tydske Stater begyndte meget alvorlig fra Preussens Side; men Napoleon stod bagved og fik de mindre Stater til at sige Ja og dog henskyde sig under deres gamle Forpligtelser til „Riget"; det blev snart tydeligt, at man ikke meente det ærlig, ja Preussen fik endelig at vide, at Napoleon vilde give Hannover tilbage til England. Da blev Preussen ret inderlig forbittret, styrtede sig hovedkulds i Kamp mod Napoleon og blev tilintetgjort ved Jena.

Nærværende Forf. læste netop i denne Sommer i Nordtydskland Brønsteds Reisedagbog fra 1806, Beskrivelsen af den preussiske Hærs fuldstændige Nederlag og Modløshed og Preussens Opløsning. Hvilken Forskjel paa dengang og nu, da Preussen med sine i Sandhed „herlige" Tropper bedækker Tydskland fra Elben indtil Rhinen og Schwartzwald, da dets Finansbestyrelse og hele Administration har vakt Tydsklands Beundring, og de fleste Embedsmænd i de mindre Stater ere dannede paa preussiske Universiteter, og Toldforbundet har forberedt en Sammensmeltning!

De sidste Aar have budt Preussen Opfyldelsen af alle hine

ærgjerrige Planer — man kom jo endog og bragte Keiserkronen fuld færdig! — og hele det store Forbund var virkelig sluttet. Ulykken var kun, at Skjæbnen dennegang var altfor naadig og vilde give altfor meget, at et ganske nyt Element var traadt frem og bragte Forvirring: Demokratiet. Preussen skulde være Herre i Tydskland, blot imod at tjene Demokratiet. Saasnart Preussen ikke vil anerkjende denne Herre eller endog feider imod denne Magt, løsner sig Forbundet; thi de andre Fyrster søge kun til Preussen for ikke at tjene den Herre Demokratiet. Her strander altsaa paany, indtil videre, Keiserdømmet Nordtydskland; men en ny Allieret: de tydske Embedsmænd og Professorer, Gotha-Partiet, paatager sig at bringe det flot og skaffe den Lehninske Spaadom opfyldt, hvor katholsk det end skal gaae til. Men vi Andre kunne ikke nægte, at der er Historie, Udvikling, Fremskridt i Planen, om end Historien stadig synes at hentyde paa et tredeelt Tydskland (med en Art Rhinforbund) og paa en nordtydsk-skandinavisk Alliance.

2.

De mindre Stater.

Begivenhederne i Kurhessen have den Fortjeneste, at de paa en anskuelig Maade fremstille det Omsving i Revolutionen, som er blevet forberedet i længere Tid. Det var en Tidlang Revolutionens Skjæbne, at drive stedse større Masser over i dens Modstanderes Leir; Reactionen har nu den samme Skjæbne, idet den ved sine uundgaaelige Overdrivelser skaffer Revolutionen nye Bundsforvante. I Kurhessen gives der for Øieblikket kun

eet Parti, nemlig det »lovlig revolutionaire«, det saakaldte demokratiske, der vistnok skjuler ueensartede Elementer, men foreløbig er et Parti, der holder sammen mod den fælleds Modstand.

Af hvad Beskaffenhed er nu Bevægelsen i Smaastaterne og deres Demokrati? Kan dette bestaae ved Siden af Monarkiet? — thi man maa ikke oversee, at dette Demokrati har en ganske anden Characteer end det i Hovedstæderne. Demokratiet i Hovedstæderne var en umiddelbar Følge af de store Gadekampe mod Armeerne, hvor de proletariske Masser havde spillet Hovedrollen; det havde derfor en socialistisk Characteer; det havde derhos i et Nu ved at erobre almindelig Valgret til en næsten souverain Nationalforsamling omstyrtet det borgerlige Samfunds hidtilværende politiske Grundbetingelser, og det var alene for at redde Skinnet af Kongedømmets Bestaaen, at man i Preussen officielt angav Forsamlingens Formaal at være »zur Vereinbarung mit der Krone.« Et saadant Demokrati kunde kun i en kort Tid gaae paa Accord med Kongedømmet; snart maatte det komme til en afgjørende Kamp, fra Marts til November var det kun en urolig, idelig afbrudt Vaabenstilstand, hvorunder Demokratiet tillige havde almindelig fortrødgyldne Planer og hver af de store Stæder, Berlin, Wien, Cöln, drømte sig som Hovedstad i den vordende store udelelige tydske Social-Republik. Vaabenstilstanden ophørte, de store Stæder faldt, i Wien blev Principet fuldstændig ihjelslaaet, i Berlin arvede Kongedømmet paa sin Maade den fortrødgyldne Tanke, stillede sig selv fortrødgylden i Spidsen for Borgerskabet imod Demokraterne, men ogsaa imod disses Fjender, Østerrig.

Demokratiet i Smaastaterne var derimod ikke et Resultat af proletariske Gadekampe, men af borgerlige Fribedsbestræbelser; det havde hverken den centraliserende eller revolutionaire

erobrende Charakteer som det store Demokrati. Det indskrænkede sig til at fordre Anerkjendelse af den borgerlige Frihed, navnlig ved en ærlig Gjennemførelse af Constitutionsvæsenet, som hidtil for Størstedelen havde været et Skin, formedelst den ufuldkomne Presse- og Associationsfrihed, manglende Indflydelse paa Statshuusholdningen, de smaa Fyrsters Tilhold hos Forbundsdagen og endelig formedelst de aristokratiske Førstekamre (Standesherrn, Reichsräthe). Kun i Hessen var eet Kammer. Da nu Forbundsdagens Indflydelse faldt bort i 1848, fordrede man altsaa hine Friheder tilligemed en udvidet Valgret. Disse Resultater, der toge sig temmelig uanseelige ud i Sammenligning med de proletariske Erobringer paa de store Skuepladse, bleve ikke blot opnaaede, men befæstede, fordi de beroede paa de vedkommende Landes hele sociale Tilstand. Hist og her var der unægtelig noget socialt Demokrati; men det kunde ikke komme til Magt i Mangel af store Stæder.

Alt, hvad det borgerlige Demokrati saaledes opnaaede, var imidlertid kun Midler til nye Diemed: Man vilde have Landbostanden emanciperet, Standsherreprivilegierne ophævede, den fyrstelige Civilliste indskrænket til det Allernødvendigste, kort: man ønskede et spartansk Hof, og da dette i Virkeligheden er umuligt, vare de gode borgerlige Demokrater uden selv ret at vide det, Republikanere, der ønskede at bevare deres smaa Stater som Schweizercantoner. Struves Opstand i Baden var kun en altfor hastig Forudgriben af denne uvilkaarlige Stræben.

Nu maae nogle andre tilstødende Forhold vel erindres.

Enhver, der har besøgt Tydsklands Residensstæder, især de smaa, har havt Leilighed til at forbauses over den Pragt, hvormed de ere anlagte, og som stadig hersker i Hofholdningen, en Glimmer, der ikke staaer i noget Forhold til Landets Midler.

Residensstæderne have for Størstedelen intet selvstændigt Erhverv, de leve af Hoffet; Folket kalder dem Snyltestæder. Det flittige Borgerskab og den intelligente Deel af Landhostanden dannede Oppositionen, Lakaibefolkningen i Residenserne holdt med Hoffet, men gav det ingen virkelig Kraft. Naar nu Hoffet og Regeringen i Striden saae sig om efter et høiere Bourgeoisi, ligt det, hvorpaa Kongen af Preussen har støttet sig, saa fandt man vistnok i disse smaa Lande en Mængde Embedsmænd og Professorer; men disse vare preussisk sindede og beredte til at forraade Regeringen ved første givne Leilighed, og de ansaae dette for en hæderlig patriotisk Gjerning overfor det store tydske Fædreland. Man hører Statsembedsmænd overalt i Sachsen, Bayern, Würtemberg, Hessen o. s. v. uden Sky erklære sig for »preussisksindede«, altsaa for Oprørere mod deres egen Regering. Dette er Gotha-Partiet; i Preussen bestaaer det af loyale Preussere, i de smaa Stater af revolutionaire Ikke-Preussere, der ønske at indlemmes i den preussiske »Beamtenheer«.* Altsaa, de smaa Regeringer befandt sig imellem et smaaborgerligt Demokrati og et storborgerligt Preussenthum, imellem Republik og Afsættelse Mediatisering, imellem Scylla og Charybdis.

Dette Forhold viser sig i de forskjellige smaa Stater med forskjellige Nuancer. I Bayern rager Katholicismen høit over de politiske Partier eller bestemmer deres Farve. I Würtemberg har det smaaborgerlige Demokrati Overmagten; det har en Tid været ved Roret under Römer, der blev fortrængt af den adelige og bureaukratiske Reaction. Hvor lidet revolutionair i Ordets sædvanlige Betydning denne Samfundsklasse er, seer man deraf, at dens Repræsentant Römer forjagede

* Man tænke paa Tilstanden i Holsteen, hvor omtrent det Samme viser sig.

Rumpfparlementet fra Stuttgart. Og dog har Hoff
det dens Fordringer overdrevne og ved Ministerforan
og Udskrivning af nye Valg stræbt at gjøre den fo
Det har endnu ikke kunnet lykkes; endnu forlanger Lan
at de tydske Grundrettigheder, som allerede ere antagn
Römer, skulle gjennemføres i deres Consequenser ↄ: at G
herrerne, hvis Kammer kun er ajourneret og ikke opløst
berøves deres Privilegier, at Feudalbyrderne skulle
o. s. v., og endnu fordrer man Civillistens Indskrænkning
synes, som om Kongen af Frygt for at maatte benytte fre
Tropper helst vilde give efter; thi det officielle Blad offe
et Regeringsforslag til en ny Forfatning, hvori Standsh
Kammer er afløst af et høiere Censuskammer omtre
vort Landsthing; til det 2det Kammer er enhver skatt
Borger valgberettiget.

Man er da ved Forholdenes Magt paa Vei til Rep
men dersom det er tilladt at yttre en privat Mening, t
vi sige, at denne Konge i sit Land forefandt Kræfter og
ligheder, hvorved han kunde have stillet sig i Spidsen
sydtydsk Forbund, selvstændigt mellem Østerrig og Preus
derved maaskee givet sig selv og de omboende Dynastier ny

I Sachsen var der paa Landdagen et stærkt Landd
krati, der gjerne vilde holde sig fjernt fra Preussen, men
Opposition mod Regeringen. Ved et Statscoup skaffed
sig af med det; men nu staaer Regeringen ene uden
mod Preussen og kastes i Armene paa Gothaerne; th
dynastisk-sachsisk Parti gives der ikke. Overhovedet er I
dersaatlige Pietet mod Dynastiet forsvundet ligesaa gr
Nutidens tydske Smaastater, som den i Slutningen af

Fiendens smaa Skibe have lagt sig ind. Men deels synes det os, at man ikke i et halvofficielt Blad skulde bebude en saadan Tilbøielighed, og deels vil den ærede Redaction af „B. T.“ indrømme os, at dens Ord falde lidt underlige. Den siger nemlig, at den 8die Septbr. 1813 have Engelskmændene med 10 Kanonbaade og 4 Barkasser angrebet 7 danske Kanonbaade paa Büsum Rhed, men efter fem Timers Fægtning maattet trække sig tilbage; og den tilføier opfordrende: „Kunne nu vore Kanonbaade ikke angribe Oprørerne paa Büsum Rhed?“ — — Os synes det, at under de nu herskende politiske Forhold og ved at mindes, hvad Angreb paa Strandbatterier koste, maa man foretrække, at Angrebet skeer paa en anden Maade, nemlig gjennem Diplomatien, der vel til Slutningen ikke vil taale en tydsk Flaade paa vor Bekostning.

— De tydske Blade priste nylig en Feldwebel Fröhlich ved den slesvigholsteenske Armee, det „et Jern“, der som en anden Trenk førte Partigængerkrigen, brød ind i den danske Stilling, opsnappede Forposter og Patrouiller, altid og ufortrøden var i Virksomhed, kort: det havde foreskret sig i Krigen med dens List og Bovestykker. Nu er han fangen. (Ifølge et tydsk Blad har han været Skuespiller og skal, mærkelig nok, altid have spillet krigerske Roller slet). Det lader til, at de Danske have taget ham, ligesom man undertiden fanger Aal. Naar man flere Gange har bemærket, at Aalen gaaer op etsteds paa Stranden, passer man paa, naar den er kommen op, og strøer Aske paa dens Tilbagevei. Saa maa den blive oppe.

— Da Seirherren fra Waterloo, Hertugen af Wellington for et Par Dage siden kjørte fra Dower til Slottet Walmer, bleve Hestene sky over nogle Blade og Skrifter, der etsteds hang udbudte til Salg langs Veien. Hele Kjøretøiet blev

Dagbog.

d. 23de Septbr.

Dampskibet »Geiser« har den 17de havt en Fægtning med tre fjendtlige Kanonbaade og Dampskibet „Kiel", som det vilde afskjære, men fik bl. A. sin store Bombekanon beskadiget og maatte opgive Forfølgelsen. Det er her et temmelig underordnet Spørgsmaal, om »Geiser« ikke har kunnet seire eller har maattet trække sig tilbage; det Væsenlige og Piinlige er, at holsteenske og maaskee slesvigske Matroser kjæmpe under det tydske Flag og for Tydskland imod os, at de ere i Søen og prøve Tydsklands Søkræfter uden afgjørende nedslaaende Uheld. Dette danner en tydsk Marine idetmindste ved at bringe en ikke let forgængelig Tanke over i den tydske Historie, og vi maae ikke glemme, at medens vi Danske slaaes om Land, er det dog egenlig Hav, som Tydskland stadig har havt for Øie (og som nogle Danske endnu ville endelig indrømme det ved at fjerne Holsteen med Sydslesvig). Saaledes som Sagen i Øieblikket staaer ved Vesterhavet, er den altsaa piinlig, mindre ved den fjendtlige Flaades Betydning end ved den blotte Kjendsgjerning, at Flaaden existerer ligesom unge Frøer paa lavt Vand, og vi fatte fuldkommen den ærede »Berlingske Tidendes« Krigslyst, naar den ønsker en Eskadre sendt mod Büsum Havn, hvor

Fiendens smaa Skibe have lagt sig ind. Men deels synes det os, at man ikke i et halvofficielt Blad skulde bebude en saadan Tilbøielighed, og deels vil den ærede Redaction af »B. T.« indrømme os, at dens Ord falde lidt underlige. Den siger nemlig, at den 3die Septbr. 1813 have Engelskmændene med 10 Kanonbaade og 4 Barkasser angrebet 7 danske Kanonbaade paa Büsum Rhed, men efter fem Timers Fægtning maattet trække sig tilbage; og den tilføier opfordrende: »Kunne nu vore Kanonbaade ikke angribe Oprørerne paa Büsum Rhed?« — — Os synes det, at under de nu herskende politiske Forhold og ved at mindes, hvad Angreb paa Strandbatterier koste, maa man foretrække, at Angrebet skeer paa en anden Maade, nemlig gjennem Diplomatien, der vel til Slutningen ikke vil taale en tydsk Flaade paa vor Bekostning.

— De tydske Blade prise nylig en Feldwebel Fröhlich ved den slesvigholsteenske Armee, et »et Jern«, der som en anden Trenk førte Partigængerkrigen, brød ind i den danske Stilling, opsnappede Forposter og Patrouiller, altid og ufortrøden var i Virksomhed, kort: et havde forelsket sig i Krigen med dens List og Bovestykker. Nu er han fangen. (Ifølge et tydsk Blad har han været Skuespiller og skal, mærkelig nok, altid have spillet krigerske Roller slet). Det lader til, at de Danske have taget ham, ligesom man undertiden fanger Aal. Naar man flere Gange har bemærket, at Aalen gaaer op etsteds paa Stranden, passer man paa, naar den er kommen op, og strøer Aske paa dens Tilbagevei. Saa maa den blive oppe.

— Da Seirherren fra Waterloo, Hertugen af Wellington for et Par Dage siden kjørte fra Dower til Slottet Walmer, bleve Hestene sky over nogle Blade og Skrifter, der etsteds hang udbudte til Salg langs Veien. Hele Kjøretøiet blev

slynget fra Veien ned i en Kornmark. Den ædle Hertug bevarede samme urokkelige Koldblodighed og Udholdenhed som ved Waterloo, hvor han havde begyndt et Slag og lod sig slaae, saalænge det behagede Keiser Napoleon; her lod han sig slæbe afsted og styrte ned, og da han fik Hjælp af to Søofficierer, modtog han Hjælpen ligesaa urokkelig koldblodig, som han ved Waterloo havde modtaget Blücher. — De Blade, som havde bragt Nationens Helt i Fare, bleve dog ikke Gjenstand for videre Uleilighed; i Frankrig eller Tydskland vilde man strax have skjærpet Presseloven.

— I Spanien er det ministerielle Parti meget vred paa Indenrigsministeren, og det af en eiendommelig Grund. Han har gjort sine Sager altfor godt, nemlig ved Cortesvalgene virket saa ivrig, at der er valgt lutter Ministerielle, hvoraf Følgen er, at man ikke kan faae nogen Opposition, og Partiet maa staae Fare for at geradde i indbyrdes Tvedragt — thi skjændes skal man jo i en parlementarisk Forsamling. De valgte Ministerielle have af lutter Frygt for denne indbyrdes Tvedragt allerede begyndt paa den, Nogle angribe Indenrigsministeren med stor Heftighed, Andre forsvare ham ligesaa heftig; men ingen af Angriberne viger sin Plads til Fordeel for en Oppositions-Candidat. Hvorfor skulde ogsaa Spanien være fri for denne Tids tragiske Latterlighed?

— I et tydsk Blad findes følgende Correspondens fra Wien: Den Behandling, som Haynau maatte taale i London, er endnu stadig Feltraabet blandt vore „Velsindede“ og Grund til Angreb paa det constitutionelle England, hvor slige Scener ere mulige. For disse Herrer synes rigtignok Sabelherredømmet den bedste Statsform, og det er kun Skade, at det maaskee snart vil have Vanskelighed ved at bestaae. Thi

idste to Aars Begivenheder har en ny Aand begyndt i selve vor Armee. Naar jeg om Aftenen spadserer :ierne, hændes det hyppig, at en Soldat byder mig et „God Aften!“, Noget, som i tidligere Tider hørte til gste og urimeligste Ting. I Almindelighed følger saadan Hilsen en i magyarisk Tydsk fortalt Beskrivelse ire, Magyarerne vandt, indtil Han fik Magten, Gör- Sjæl Gud fordømme. Men det er ikke blot de Tu- Honved, der ere indlemmede i Keiserens Regimen- bringe Hadets og Oprørets lille Frøkorn med over- aa „Intelligensen“, Studenter og Andre af de høiere der til Straf for deres Frihedsbestræbelser ere twungne neen, brede lidt efter lidt og ganske hemmelig deres jer ud i videre Kredse. Og de andre Soldater mærke nok, at der er Forskjel paa Officiererne, — som under kaldte dem Brødre, men nu ubarmhjertig lade dem d den mindste Anledning — og paa Folket, som idet lover dem gode Dage. Regeringen føler godt, at n undergraves, og at smaa Kunststykker, en Dags mning, nogle magyariske Ord af Keiserens Mund, tilstrækkelige til at gjøre Keiserstaten stærk. Den tager Tilflugt til de gamle Midler. Den jernhaarde Centra- kal vedligeholdes; men for at gjøre Nationaliteterne skulle de paany stilles fjendtlig imod hinanden, og bliver virkelig oprettet en ruthenisk Regeringskreds, paa hiin Opdagelse af Ruthenerne. I Galizien begyn- Mordscenerne fra 1846, og spørger man, hvo der da gved Bondestanden mod de liberale Adelsmænd, saa m om man vilde spørge: Hvo har i politisk Henseende , at de liberale Adelsmænd blive et Hoved kortere?

— Vi komme ved det Foranstaaende til at erindre en af Adolf Glaßbrenners »Xenien der Gegenwart«:

Kaiser Ferdinand*.

„Schießen? I laaß nit schießen.“ So riefst Du, schwächlicher Kaiser.
Da ist die Schwägrin Sophie doch ein ganz anderer Kerl!

— og en anden:

An gewisse christliche Staaten.

Christliche Staaten, wie die lobt selber der Moslem. Wie kämen
Ohne sie Männer wie Bem sonnst in den Islam hinein?

— Endelig kunne vi for Fuldstændighedens Skyld anføre en tredie:

Gerlach und Consorten.

»Ich und die Meinen, Wir wollen dem Herrn treu dienen.« Nur fragt sich,
Ob er in Rußland wohnt oder im Himmel, der Herr?

Vi give dette og det Foregaaende for hvad det er, Udbrud af Stemninger, Beretninger, hvori maaskee de Skrivendes Ønsker spille Hovedrollen. Snart synes der jo at maatte komme Tydelighed i Sagerne.

d. 24de Septbr.

Krigsministeren har i »Berl. Tid.« ladet svare paa Bemærkningerne om hans Bekjendtgjørelse vedkommende de fremmede Tydske, der tage Tjeneste i den holsteenske Armee og blive gjorte til Krigsfanger. Ifølge dette Svar har Meningen altid været den, at der ikke skal tages nogen afgjørende Beslutning med saadanne Krigsfanger, saalænge Krigen varer og der er fangne Danske i Holsteen; naar Holsteen er bragt til Rolighed og Willisen maaskee selv, hvis han ikke itide har bragt sig i Sikkerhed, kan blive Gjenstand for Kundgjørel-

* nemlig den afsatte „godmodige“ Keiser.

fens Indhold, skal der i Overeensstemmelse med de venskabelige Magter tages en Beslutning. — Godt; vi for vort Vedkommende frække Gevær, især fordi Ordene ere saa usædvanlig store og mandhaftige; vi ville med Fornøielse vente til Willisen er flygtet eller fangen og Holsteen bragt til Ro under Kongens Scepter. — Det falder os ind, at maaskee „Berlingske Tidende“ nu ligeledes vil vente med Angrebet paa Büsum?

d. 25de Septbr.

Det vil være vanskeligt at beskrive Fraværende, hvilket Skuespil det er, at et Linieskib løber af Stabelen. Enhver kan let forestille sig, at det maa have noget Storartet ved sig, naar en saadan Masse kommer i Bevægelse og glider frem; men det egenlige, levende Indtryk lader sig ikke fremtvinge af Phantasien. Thi idet den tunge, mørke Masse begynder at skride, faaer den Liv; den synes pludselig at blive et fornuftbegavet Væsen, der i stolt og krigersk Selvbevidsthed følger sit Kald, søger „Veien til Roes og Magt“, medens Lue og Røg staaer op efter det. I stigende Hast glider den vældige Skabning forbi, og med ubeskrivelig Ynde dukker den ned i Havet, gynger et Dieblik paa Bølgerne og standser derpaa, som om den udfordrende saae sig om efter dem, den skal møde. Og Livet, som banker i den, det er Liv af Folkets Liv. Længe staaer den tætte, uoverskuelige Menneskemængde og venter og bliver baade træt og vaad — thi det var nu bygtigt Regnveir idag — men idet Kolossen begynder at røre sig og søge Havet, slaaer Dfolkets Hjerte høit, og det hilser det unge Linieskib, som Faderen hilser sin Nyfødte. Det sender Skibet de rungende danske Hurraer og tager Hatten af for sit mægtige, næsten altfor mægtige Barn; men mange Tanker komme og gaae i Hast, og medens Hurraerne runge, hører man hist og her et dæmpet: Gud velsigne det! Gud være med det! Dertil lyder Krigsmusik og Kanonskud, snart er Alt indhyllet i Krudtdamp — nu er Barnet døbt.

— Atter maae vi komme tilbage til den Stilling, man anviser Journalisterne, eller rettere: til den fuldstændige Udeladelse af at anvise dem nogen Plads. Naar sjeldne folkelige Skuespil foregaae og blot kunne overværes af en forholdsviis liden Mængde, var dog Intet naturligere end at lade dem, der skulle sende de Fraværende deres Deel af Festen, faae en saadan Plads, at de kunde oversee Alt; dette er Skik i de fleste andre civiliserede Lande, men her kan man ikke komme ud over de gamle Fordomme: deels, at Øvrighed og Embedsmænd ere altfor fornemme til at kunne tænke paa Journalister, deels at man gjør Skribenten en personlig Indrømmelse. Paa begge

Dele er tidligere svaret her i Skriftet. Vi fornye ikke Klagen for vor Skyld, men for Principets; vi hjælpe os nok endda, skjøndt vi have Møie med at glemme, at Bureaukratiet især forhindrede os fra at komme ind til Rigsdagen. Hver samler Erfaring i sin Kreds og danner sig deraf en Anskuelse trods megen Erfaring gjøre dog de Færreste sig nogen rigtig Forestilling om, hvor fornem-vigtig og fordringsfuld en Mand kan blive ved at faae Noget at commandere over i det borgerlige Liv, med hvilken Feber en saadan Stilling søges, og hvor Mange der holde med en saadan Mand, naar han har lidt at commandere over. I den danske Embedsstand findes unægtelig en Gemytlels Mildhed og en Aandsdannelse, der gjør Standen Ære; men hundrede Grundlove ville ikke formaae at udrydde den bureaukratiske Aand, før Bønderne komme og selv tage fat. Smuk er ikke Bondens Fremrykning, hvilket man ofte nok kan see i Norge; men man kalder jo selv paa ham.

d. 28de Septbr.

Kjære danske Brødre og Søstre! Der er hændt en meget sørgelig Historie. Bereder Eders Hjerter paa et haardt Stød, paa en stor Lidelse og Harm; thi atter har Danskheden lidt Tort og Forsmædelse.

Kjære Brødre og Søstre, sender ikke strax Ilbud til Hæren, at den skal rykke frem og slaae løs et eller andet Sted; den fule Tydskhed er ikke hist, den er i Eders Midte.

Tænk Jer, mine Brødre og Søstre, der var en brav dansk Mand ved Navn Niels Jørgensen, et Menneske, der elskede sit Modersmaal og aldrig havde lært noget andet Maal, hvorfor ogsaa Grundtvig har taget sig af ham, og det er da ogsaa Grundtvig, fra hvem jeg har Historien, nemlig gjennem „Danskeren“ fra idag.

Altsaa, danske Brødre og Søstre, denne danske Mand med det aldeles danske Navn Niels Jørgensen, har det Uheld i Aaret 1838 at komme i Slaveriet, ikke i Røverstaternes Slaveri, men i det Slaveri, som findes i Fæstningen Kjøbenhavn. Det var unægtelig en stor Uforsigtighed fra hans Side; thi tvende Gange advarede man ham ved vælske Romerrets-Domme, der til Skjændsel for Danskheden endnu affiges her, og da han endelig 3die Gang ikke tog sine Fingre iagt, greb den vælske Magt hele Manden og satte ham for Livstid i Slaveriet.

I 1840 blev han flyttet til Rendsborg Fæstning, imellem Holsteen-Gottorpere og Slesvigholstenere, hvilket naturligviis maatte krænke Niels Jørgensens Danskhed i overordenlig Grad,

; kun med den største Selvovervindelse fandt han sig i at blive Rendsborg i ni Aar.

Dette Tal »ni« har i høi Grad vakt Grundtvigs Medfølelse vil ogsaa vække Eders, danske Brødre og Søstre; det findes ofte i Kjæmpeviserne, f. Ex.

„Det stod saa hen udi Uger og vel udi Maaneder ni",

nu ni Aar, tænk Eder!

Endelig kunde Niels Jørgensen ikke længer taale at være 'em Oprørere og Danskhedens Fjender. Han tog en Be- ꞉ing og — brød ud.

Han har derpaa, som Grundtvig saa træffende bemærker, Fædrelandskjærlighed, ikke at tilbyde Slesvigholstenerne at : i deres Hær — hvilket ikke blot var smukt, men ogsaa :, eftersom disse Forrædere mulig havde sat ham i Rasp- t igjen — og gaaer til den jydske Grændse. Her har han, Grundtvig endvidere bemærker, den Selvfornægtelse og :skhedsfølelse, ikke at bære sig ad som Wrangel og de tydske erstarer, nemlig plyndre, men at melde sig selv i Kolding. meddeler han, hvorledes han er flygtet af Nationalfølelse, et — Sandheden byder at sige det — et Par aldeles tydske ›rydere, der meldte sig ved Hæren, ogsaa gjorde, idet de sagde, e ikke kunde holde ud blandt Slesvigholstenerne. Dog for- ꞉r dette ikke Niels Jørgensens Hæder.

Men hvad mener man nu, blev hans Løn? — Brødre og :re, man sendte ham til Stokhuset! Læser »Danskeren«, og I finde Eders eget Hjertes Klagesang over denne Udanskhed, mødte Niels Jørgensen i Fædreneslandet.

»Dette havde Niels Jørgensen ikke ventet«, siger Grundtvig, ', tilføier han, »det vilde vel ingen af os have ventet i hans ›, thi naar vi føle det danske Hjerte indeni os, da vente vi a, naar vi komme til Danmark, at møde det udenfor os«.

skjøndt Niels Jørgensen i Stokhuset var mellem lutter ıske, brød han dog ud formedelst denne Hjertets Bitterhed hans utaknemlige Fædreneskand.

Men naar man bryder ud og mulig vil blive længe ude, ı man have Noget at leve af, det er efter Naturretten. ls Jørgensen tog derfor af Befalingsmandens (Grundtvig ger det vælske Ord »Kommandantens«) Spisekammer en steg og en Flaske Ratafia, hvor udansk Navnet end er. Men aa dette misundte man ham, greb ham og satte ham paany lasphuset ifølge Romerrets-Dom.

Denne sørgelige Historie viser Eder, danske Brødre og østre, hvorledes Danskheden bliver undertrykt, og Grundtvig

siger med Rette, at »kjender han det danske Hjerte ret, da vil det røre sig ved denne Leilighed.

Moral.

Moralen af den hele Fortælling er, at ligesom man i Katholicismen kjøber Aflad, saaledes kan man nu ogsaa her faae Aflad for enhver Synd ved at erlægge nogen (ægte eller uægte) dansk Nationalitets Mynt. Og Grundtvig er denne katholske Danskheds Pave, der løser og binder som Thyre Dannebods Statholder i den alene saliggjørende Danskheds Navn. Amen

Jeg er, som bekjendt, slet ikke Dansk og tør ikke tale med i denne Sag; mit fremmede Hjerte vil ikke røre sig. Kun med Hensyn til, at Niels Jørgensen er sat i Raspehuset for Livstid skulde jeg med Grundtvig ønske, at at saadan Livsstraf blev ophævet, baade for danske Patrioter og for Slesvigholstenere; men dette Ønske er vel for »cosmopolitisk«.

— Hassenpflug er bleven frifunden af Overretten i Greifswalde.

— I Henhold til den i forrige Nr. indeholdte Skizze Larochejaquelein maae vi nu tilføie, at han i disse Dage bleven forkjættet af de andre Legitimister i Greven af Chambords Navn.

Paa Grund af dette Dobbeltnummer udgaaer »Nord Syd« ikke næste Fredag. Læserne ville let see, hvorfor et Dobbeltnumers Uregelmæssighed er indtraadt, idet vi nemlig have sluttet det Væsenlige af, hvad vi før Rigsdagens Sammentræden havde at udvikle om de nærmeste udenlandske visse indenlandske Forhold, som Grundlag for fremtidige handlinger. — Siden vi atter privat henvende os til Læserne ville vi være saa frie at tilføie et Par Ord i Anledning af d store Artighed og Velvillie, hvormed man baade privat og offentlig disponerer over os og lader os tiltræde Redactionen af Dagblad. Vi takke hjertelig for de velvillige Planer, for Gagen o. s. v.; men det er vor Pligt at sige, at vi selv ikke vide det Allerringeste deraf, i Sandhed, ikke det Allerringeste, og burde dog egenlig vide Sligt først. Vi skulde ikke have givet denne Bemærkning, hvis det ikke var for at styrke Forholdet vore Læsere; thi et periodisk Skrift behøver ligesom en Regering en vis Fremtidsudsigt, Publikums Tillid til dets Liv og Sandhed; ellers læser man det uvilkaarlig med en Følelse af, dets Tanker ere andetsteds.

Udgivet den 30te September.

Radowitz.

I det foregaaende Hefte er forsøgt en Fremstilling af Preussens Forhold til Naboerne, dets omsiggribende Natur og den Understøttelse, det finder hos Befolkningerne formedelst dets protestantiske Modsætning til Østerrig. „Protestantisme" er imidlertid i sig selv et meget ubestemt Ord*; for Øieblikket være det her tilstrækkeligt at erindre om, at Hoffet, der vil herske i Kraft af „Guds Naade", ogsaa bøier sig med sine Tilhængere over til en pietistisk og mystisk Religionsanskuelse og hverken bestemt tør fornægte Protestantismens frie og forskende Aand, ei heller bestemt stille sig i dens Spidse og føre Kampen mod de fiendtlige Principer, den romerske og græske Katholicisme. Desaarsag er det ikke saa meget af Preussens Regeringshandlinger, at hine Befolkninger vente Hjælp, som af den Aand, der er Livsbetingelsen i „Intelligensstaten" og ved en fortsat kunstig og uærlig Behandling enten maa døe i og med Staten eller sprænge den.

* For de tydske Forholds Vedkommende gave vi ved Revolutionens Udbrud en Udsigt over de religiøse Bevægelser og Partier, Maanedsskriftet 2det Bd. Bilag B.

Man kan rigtignok ikke godt ville afgjøre Europas Skjæbne og inddele dets Landstrækninger efter de Enkeltes Troesbekjendelse, ligesaa lidt som efter Nationalitet; men det maa dog indrømmes, at i en Stat, hvor det overveiende Antal Millioner have indsuget den Friheds- eller Afhængighedsaand, som en bestemt Religion bærer i sig, der bliver en saadan Kjendsgjerning af Betydning især overfor Stater, hvis Folkeslag have en anden Religion og deraf følgende forskjelligt Frihedspræg. Man kan ogsaa nægte, at Religionen i vor Tid lever saa kraftig i Gemytterne, at man af den Kirke, hvori en Mand er døbt, kan slutte sig til hans Handlinger, især hvis han er Statsmand; men desuagtet vil man næppe modsige, at Den, der kaldes til at udføre store Ting, til at have en Villie og skaffe den Liv, Virkelighed, Anerkjendelse, ogsaa maa have en Følelse, der driver ham fremad, en Overbeviisning om, hvad der er godt, en Anskuelse om Verdens Sammenhæng, dens Kræfter, Oprindelse og Maal, altsaa om dens Forhold til det Evige og Guddommen. Men hvorledes skal denne hele Verdensanskuelse være bleven uden Paavirkning af den Religion, han har indsuget i sin Ungdom, af den Frygt, hvormed man har standset hans Tanke, eller af den Frihed, hvormed man har vænnet ham til at forske? Det er sandt, at Religionen ikke har megen Magt i Gemytterne, og at Folk uden fast Verdensanskuelse ofte komme til Statens Ror — derfor har man ogsaa seet Rorene blive styrede derefter.

Dog, man kan nu ansee det for tilfældigt og betydningsløst eller ei, saa er det idetmindste et paafaldende Tilfælde, at den nye preussiske Udenrigsminister Rado-

witz, der antages at skulle sige Preussens sidste Ord i det tydske Spørgsmaal, fremtræder, man kan næsten sige: som Personliggjørelsen af det preussiske Hofs blandede og usikkre Familie-Religion. Han er Søn af en katholsk Fader og en protestantisk Moder, blev først af Moderen opdragen protestantisk, men i sit 14de Aar af Faderen ført over i den katholske Kirkes Skjød. Hans senere Levnetsløb staaer paa en ret mærkelig Maade i Forhold hertil, saa at man maaskee deraf vilde kunne gjætte det „sidste Ord", han skal udsige, hvis ellers Personligheder fuldstændig lode sig bringe ind under et System.

Endeel romantiske Tydske have villet gjøre ham til en Slags gaadefuld og uudforskelig Person, der ifølge overordenlige Magters Villie var sat i Fredrik Wilhelms Constellation ligesom den Gamle paa Kullen og de andre sorte Skikkelser, hvormed Ingemann saa romantisk-spøgelseagtig har ziret Valdemar Seir. Man lod en Tid, som om man ikke kunde finde en jordisk Slægt og Herkomst til Radowitz, pegede hovedrystende paa de taagede Karpather eller de serviske Bjerge med deres Wiler og andet Ellefolk. Sandheden er imidlertid, at han er født den 6te Februar Anno 1797 i den lille tydske By Blankenburg ved Harzen, at hans Fader havde studeret Jura i Göttingen og var benaadet med en brunsvigsk Raadstitel. Familien var henved 1750 kommen til Tydskland fra et Sted i Østerrig nærved den ungarske Grændse.

Da Joseph Radowitz, den nuværende Udenrigsminister, var traadt over til Katholicismen, blev han sat i en westphalsk Militairskole — Westphalen var dengang fransk — og gik kort efter, i December 1812, som Ar-

tilleri-Officier over i Armeen. Han udmærkede sig baade ved Kundskaber og Tapperhed, sloges saa godt imod Tydskerne, at han erholdt Æreslegionsordenen, commanderede i Slaget ved Leipzig et Batteri, men blev saaret og fangen.

Strax efter traadte han i kurhessisk Tjeneste og gjorde Felttoget med imod Frankrig. Det vidner om hans usædvanlige Dygtighed, at han i Aaret 1815, altsaa i en Alder af 18 Aar, blev ansat som første Lærer i Mathematik og Krigsvidenskaber ved Cadetacademiet i Kassel. Man kunde maaskee ogsaa paavise andre Grunde til den Lykke, Radowitz gjorde; han havde mægtige Beskyttere, og sammenholder man hans senere stadige Forhold til Jesuiterne og Hovederne for det sydtydske katholske Parti med den Indflydelse, som de religiøse Selskaber udøvede i hiin Reactionstid, saa er det ikke vanskeligt at gjætte, hvilke hans tidligste Beskyttere vare. Jesuiterne ere agtpaagivende Folk, de have altid taget sig af opvakte Børn og af dem, der syntes at have en sær Lykkestjerne, f. Ex. Wallenstein, der faldt ud af Vinduet; da nylig i Paris et Barn faldt ud af Vinduet fra sjette Sal i rue Rivoli uden at komme til Skade, tog et geistligt Broderskab strax Barnet til sig, skjøndt det kun var en Portners Søn.

I Aaret 1817 blev Radowitz Capitain i Generalstaben og Arveprindsens Lærer i Mathematik og Krigskunst. Til denne Arveprinds, nu regerende Kurfyrste, stod Radowitz i et meget venskabeligt Forhold, men kom i Strid med hans Fader, Wilhelm, der 1821 besteg Thronen. Anledningen hertil var, at Kurfyrsten var for-

elsket i et Fruentimmer ved Navn Luise Orlöp, hævede hende til Grevinde af Reichenbach, indførte hende ved Hoffet og endog vilde tvinge sin Gemalinde, en preussisk Prindsesse, til at modtage hende. Radowitz stod tillige med Adelen paa Kurfyrstindens Side; der var almindelig Skandale; Kurfyrsten fik et Trudselsbrev og udlovede en Belønning af 10,000 Thlr. til den, der kunde opdage Forfatteren, men Ingen meldte sig; Kurfyrstinden vilde flygte; Kurfyrsten bemægtigede sig et Brev, som Radowitz havde skrevet til hende, og jog Radowitz bort. Den nuregerende Kurfyrste holdt med sin Moder, altsaa ogsaa med Radowitz.

Radowitz begav sig til Berlin, anbefalet af Kurfyrstinden, og blev huldrig modtaget. Han blev strax meget gode Venner med Kronprindsen, den nuværende Konge, og bemægtigede sig Herredømmet over det lille romantisk- og religiøs-sværmeriske Hof, som omgav denne — General Gröben, den nu saa bekjendte absolutistiske Gerlach, Grev Brandenburg m. Fl. — og benyttede sig af sin Indflydelse bl. A. til at faae høie katholske Kirke-Embeder besatte i jesuitisk Aand, navnlig til, at Droste af Vischering blev Erkebisp i Cöln (1836). Denne Erkebisp forkjættrede den katholske Præst og Professor Hermes, der var Stifter af en philosophisk-dogmatisk Skole i Katholicismen og søgte at bringe den katholske Lære i Samklang med Fornuften; trods det Løfte, Erkebispen havde givet før sin Ophøielse, vægrede han sig ved at anerkjende Regeringens Anordning om de blandede Ægteskaber, og Regeringen maatte derfor med Magt fjerne ham fra Embedet, ved hvilken Leilighed Kronprindsen, den nuværende

ordning end Constitutionen. Her vilde altsaa behøves en Udvikling af den „sande Frihed“; men da Radowitz samtidig fornægter Presssefriheden, opstiller dog ogsaa han egenlig kun en anden Form end hans Modstandere og miskjender eller frygter den borgerlige Frihed, saasnart den giver Lyd; i hans Stat er den katholske Tilbagegang og det protestantiske Fremskridt blandet sammen til Ubevægelighed. Derimod kan man ikke nægte, at bl. A. følgende Ord indeholde en træffende Sandhed: „Hvo der i vore Dage optræder imod Folkesouverainetetens brutale Herredømme og peger hen paa den sande Frihed, bliver udskreget for Absolutist; men naar den Samme taler imod Embedsmands-Herredømmet, bliver han af alle Statstjenere kaldet revolutionær“. Dette hører til de mange enkelte kjække Glimt, hvori den moderlige Protestantisme bryder frem gjennem den faderlige Katholicisme; men det er Glimt. — I det tydske Forbund ønsker han en Udvikling, en Reform. Men medens de Liberale beklage, at Tydskland ikke i Middelalderen har havt en Ludvig den 11te, der knækkede Provindsernes og de store Kronvasallers Selvstændighed for at forberede „eet og udeleligt Rige“, og medens de Radikale i Hast ville indhente det Forsømte og selv spille Ludvig den 11te med den røde Tristan, yttrer Radowitz sin Tilfredshed over, at Tydskland er deelt i en Mængde større og mindre Stater, finder heri ikke blot Grunden til den tydske Aands mangesidige og rige Afvexlinger, men seer ogsaa Tydsklands politiske Betydning sikkret herved ligesaa vel som Europas Fred og Uafhængighed. En enkelt herskesyg Mand, der havde behersket hele Tydskland, vilde let have forstyrret den nu-

værende europæiske Orden, der er given historisk og ved Forsynets Tilskikkelse. Her fremtræder han altsaa paa Kirkens og Historiens Vegne og beviser i en Cirkel. Men, som alt bemærket, han vil dog have en Udvikling af Forbundet mellem de tydske Souverainer, og Begyndelsen til denne Udvikling betegner han ved Krigsvæsenets Reform og ved Offenliggjørelsen af Forbundsdagens Forhandlinger (der ophørte 1824). Af denne Offenliggjørelse lover han sig, besynderlig nok, overordenlig store Ting.

Man vil have bemærket, at heri for en stor Deel er Programmet til Fredrik Wilhelm den 4des Regering, man finder i Omrids de Planer, som Radowitz's fyrstelige Ven søgte at gjennemføre, da han 1840 havde besteget Thronen. Disse „Gespräche der Gegenwart" ere udgivne 1846, og trods den milde Liberalisme, de indeholde, staae de dog i aabenbar Opposition til Metternich, der formodenlig tænkte, at naar man først løsnede det Gamle, var det umuligt at beregne, hvorhen man vilde blive ført. Det er iøvrigt vanskeligt at sige, om Radowitz blev bestemt af sin egen Tanke eller af den tilfældige Omstændighed, at han var en protestantisk Konges Ven og Raadgiver og følgelig maatte tænke sig, hvad Kronens, Folkets og Landets Historie gjorde Krav paa.

Da Preussen ikke formaaede at sætte sine Ønsker igjennem ved Forbundsdagen, navnlig angaaende Censurens Ophævelse, Forbundsforhandlingernes Offenliggjørelse og de militaire Reformer, der skulde give Preussen Magt over de smaa Nabolande, blev Radowitz i Slutningen af 1847 kaldet tilbage til Berlin og udarbeidede her et Skrift, som paany drøftede Sagen tilligemed de reiste Hindringer, optraadte bit-

tert mod hele Forbundsforfatningen og anklagede de enkelte Regeringer for „Souverainetätsschwindel“ og Egoisme. Og tidligere havde han rost denne Enkeltstaternes Souverainetet som en Gave af Forsynet, som Anledning til den tydske Herlighed. Den tilsyneladende Selvmodsigelse hæves ved, at Radowitz nu tænkte paa den preussiske Aands Herlighed og den preussiske Souverainetet, som var berettiget til at være egoistisk; men man kan med Sandhed sige, at Revolutionen allerede dengang var tilstede, og det ved Hoffet, men i sin uskyldigste Skikkelse: paa Papiret, som diplomatisk og dynastisk Pennefeide, i det stille Cabinet, der ikke blev forstyrret af de gjærende Kræfter, som den virkelige Revolution frembragte, og imellem hvilke man nu har saa vanskeligt ved at finde et Standpunkt. Et Exempel paa Radowitz's og Preussens særegne Stilling viste sig dog allerede dengang i, at det preussiske Hof i Aarene 1846 og 47 gjennem dets Forhold til Neuchatel stillede sig paa Jesuiternes og Sonderbundets Side imod det øvrige Schweitz. Her blev det katholske Parti fuldstændig slaaet, og inden de paa saa mange Maader forviklede, betyngede, næsten lammede Stormagter kunde tage nogen fælleds Beslutning, viste det sig, at Kampen i Schweitz kun havde været Indledningen til et større Drama, hvori alle fjendtlige Kræfter skulde optræde med fornyet Liv.

Hermed slutter en Periode; Radowitz var imidlertid bleven Generalmajør og havde (1842) været Gesandt ved Hoffet i Baden. I Begyndelsen af 1848 gik han som Gesandt til Paris for at forsøge en Indledning til en Afgjørelse af de givne Spørgsmaal, strev hjem, at Lud-

vig Philips Throne stod fast, og den faldt — gik til Wien, skrev hjem, at Metternich sad fast, og han faldt — ilede aldeles forvirret tilbage til Preussen, trak sig tilbage i sin Familie og saae ud af Vinduet paa Uveiret. Hans kongelige Ven maatte imidlertid spadsere igjennem Gaderne og svinge den fortrødgyldne Fane.

Efterat den første Bedøvelse var overstaaet og den danske Krig kom saa vel tilpas, nemlig baade samlede Hoffets Soldatermagt og gav det Indflydelse paa de forvirrede tydske Partier, traadte Radowitz paany i Virksomhed og fortsatte den ham medfødte og det preussiske Hof anviste dobbelte Politik, og nu i dobbelt Betydning, idet han var Kongens hemmelige Raadgiver og tillige Folkerepræsentant i Frankfurt.

I Førstningen syntes der egenlig ingen Dobbelthed at være i Spillet: det gjaldt om at gjennemføre Contrarevolutionen imod Demokratiet, hvilket skete samtidig i Berlin og Frankfurt, saa at den Frankfurtske Nationalforsamling endog gav det preussiske Hof Medhold imod den preussiske Forsamling og i November 1848 erklærede sidstnævntes Skattenægtelse for retsstridig. Men for at bevirke dette i Frankfurt maatte man med store Ord smigre den tydske Enhedstilbøielighed og love den sin Opfyldelse ved Hjælp af Preussen; da man derpaa sprængte Frankfurterforsamlingen og i Erfurt dannede et Parlement, der skulde grunde det „engere Forbund“ uden Demokrati, var det at forudsee, at Østerrig ikke vilde taale en saadan preussisk-tydsk Magt, og man skulde altsaa have taget Magyarernes Parti imod Østerrig og

Rusland. Men her hævnede Principet sig, Dobbeltheden brød frem, Magyarerne vare det Samme som Demokratiet; man marscherede ikke imod Østerrig, da det var svagt, da Preussen kunde spille Herre i Europa, men nu derimod tillægger man Radowitz denne Plan, nu da Østerrig er kommet til Kræfter! Saadant vilde kun bevise, at Radowitz i hiin Tid ikke kunde beregne Betydningen af Østerrigs Seir i Ungarn, og at han nu er blind for de Følger, der uundgaaelig vilde komme, naar han skulde opbyde Preussens hele Magt og føre det protestantiske Princip imod dets Modsætning, opbyde det i dets hele Energi og yderste Consequenser. Det kan vistnok hændes; men synes han Manden dertil? og skulde man ikke ledes til den Tro, at Radowitz's Udnævnelse mindre er af tydsk Betydning end af europæisk, nemlig i den Forstand, at Reactionen samler alle sine Mænd for at være beredt i de franske Anliggender?

For de tydske Anliggenders Vedkommende er det aabenbart, at Radowitz kunde modtage den Løsning, som er given i et tredeelt Tydskland, og som nu paany er bleven bragt under Omtale i Udlandet. Europa, der har deeltaget i Wienertractaterne og Forbundets Grundlæggelse, synes interesseret i paa denne Maade at standse Begjærlighedens Tvist mellem Preussen og Østerrig. Preussen fik da virkelig endeel af den militaire Udvidelse, der er Hovedtanken i Radowitz's hele Stræben. Udenfor denne Afgjørelse synes kun at ligge en forfærdelig Opløsning, en Opløsning, der daglig synes at maatte tiltage i Gemytterne ved Regeringernes politiske Spil, ved det besynderlige, man turde

vel kalde det: frivole Smiil, hvormed Diplomaterne synes at betragte det Hele og glemme, hvad der brød frem 1848.

Paa den Plads, Gothaerne anvise Radowitz, stilles han i Lighed med Alberoni, der ogsaa steg langsomt fra en beskeden Samfundsstilling, blev en Konges Ven og altformaaende Minister, gav sig til at erobre, men — det være sagt uden at foregribe Radowitz's Fremtid — var uheldig, og Kongen maatte kjøbe sig Fred med hans Afskedigelse. Det literaire nittende Aarhundredes Alberoni synes imidlertid efter Beskrivelserne at dømme, mere bestemt til at erobre i Tanken og Phantasien end i Virkeligheden. Alle omtale hans store Kundskabsmasse, hans Lexicon-Viden, men drage kun smaa Slutninger deraf med Hensyn til hans Værd som kraftig, organiserende Natur. Han har studeret Krigsvidenskaben saa grundig, at han kjender alle Uniformer, der i Aarhundreder ere brugte ved de europæiske Armeer; han har skrevet om Malerkunsten og som preussisk Forbundsgeneral holdt Forelæsninger for Damer over Generalbas og Musik. „Han er ikke Hersker, han sygner af kunstlet Dannelse!" udraaber Laube. Han er Haandskriftsamler, „og saadanne ere aldrig Handlingens Mænd". Som Beviis paa hans besynderlige Forfængelighed og Stræben efter at gjælde for original anfører Laube, at han engang i Frankfurt forsikkrede, at han aldrig drak Viin og aldrig spiste paa et offenligt Sted — og nogle Dage efter seer man Hr. v. Radowitz paa en Restauration ved et Maaltid Mad og en Flaske Viin. En uforklarlig og unyttig Forfængelighed! Nu i disse Dage har han udstedt

en Bekjendtgjørelse til de fremmede Gesandter og Andre om, ikke at komme og forstyrre ham i hans Regerings-beskjæftigelser. Dog kan det bemærkes, at man ogsaa andre Steder har seet Mænd med en besynderlig, latterlig Lyst til Originalitet, og som dog, naar det gjaldt, vare modige som Faa.

Laube slutter sin Skildring med den Bemærkning, at Radowitz vil være fortabt, naar han bliver Minister. Radowitz har svaret: „Vi ville prøve derpaa!“

„Danskeren“*.

Hr. Grundtvig er nu aldeles vred paa „Nord og Syd“ — formedelst Ufølsomheden mod Niels Jørgensen — og stiller det paa lige Trin med hele „Hjemtyskeriet“, der skal bekjæmpes og falde. „Nord og Syd“ skal forjages, Tyven Niels Jørgensen ligger som ægte Dansk det danske Hjerte nær — paa Bælsk kalder man dette Caricatur. — Den Mand, der ifjor i Anledning af Grundtvigs „Udfordring“ og Striden med ham skrev mig til fra Christiania:

„Det er en frygtelig Kamp, den, som De fører om det Spørgsmaal, om De selv er en rigtig dansk Mand. Trods den .... Lethed, hvormed De fører Striden, forekommer det mig dog, at jeg idelig hører Deres Hjertes Slag, og jeg forestiller mig, at den, der saae Dem tage de gode, skarpe Sværd frem fra Rustkammeret, vilde opdage, at det gaaer Dem som Olaf Tryggvesen i Slaget ved Svolder. Da han bøiede sig ned for at tage nye skarpe Sværd frem af Kisten, saae hans Mænd, at Blodet randt ham ned under Brynien“ —

denne Mand kan nu see, at Pilene ikke saare mere; nu fanger man dem i Luften og viser dem smilende frem som Curiositeter. For denne Mands og Ligesindedes Skyld har jeg berørt Sagen i den Hverlighed, hvortil den er kommen, og nu kan jeg, for at bruge Grundtvigs Ord, „lade den Fugl flyve“.

---

* Af typographiske Hensyn bemærkes, at denne Artikel hører hjemme under Dagbogen, men er sat her ind for at benytte Pladsen.

Preussen og Meklenborg.

Den meklenborgske Forfatningsstrid indeholdet et nyt Exempel paa Preussens tvetydige, halvrevolutionære Politik, der graver en Grav for Andre og selv falder deri. Preussen begunstiger en Reaction imod Smaaborgerne i den Hensigt at fremme sine revolutionære Unionsplaner — thi, som vi have seet i en tidligere Artikel, er det borgerlige Demokrati i de mindre Stater ikke gunstig stemt for en Opgaaen i det nordtydske Keiserdømme — men i Stedet for Reactionen i dens gothaiske, storborgerlige Professor-Skikkelse, kommer Preussen til imod sin Villie at opelske Reactionen i dens dynastiske og aristokratiske Skikkelse med Østerrig i Baghaanden. Saaledes er det f. Ex. gaaet i Sachsen og nu gaaer det ligesaa i Schwerin.

Begge de meklenborgske Storhertugdømmers Forfatning var indtil Revolutionsaaret 1848 afgjort aristokratisk, næsten som den gamle polske. Regeringernes Hænder vare ganske bundne ved den fælleds Landdag — fælleds for Schwerin og Strelitz, der saaledes lig de siamesiske Tvillinger vare sammenvoxede i Midten, men havde to Hoveder og to Legemer. Landdagen bestod af tvende Kamre, Ridderskabets og Landskabets, hvis Medlemmer

indtoge deres respective Sæder ifølge Privilegium og ikke ifølge Valg. Ingen Beslutning kunde komme istand uden begge Stænders Enighed, og Forfatningen levnede intet Middel til at udjevne Stridigheder. Nødvendigheden af en Forfatningsreform var derfor saa almindelig anerkjendt, at selv de privilegerede Landskaber viste Tilbøielighed til at give en Smule efter, da Revolutionens Udbrud 1848 pludselig berøvede dem al Modstandskraft. En overordenlig Landdag blev sammenkaldt for begge Lande og vedtog en ny censusfri Valglov for en constituerende Forsamling, som derefter traadte sammen i Schwerin. Denne Forsamling havde en afgjort demokratisk Characteer og fremtraadte saa uforbeholdent med denne, at Regeringen i Strelitz, hvor det reactionære Parti imidlertid havde samlet Kræfter, fandt sig foranlediget til at tilbagekalde de Deputerede fra dette Land, før den nye Forfatning var bleven færdig, og Strelitz vendte tilbage til sine gamle politiske Institutioner. De tilbageblevne schwerinske Repræsentanter kom ved gjensidige Indrømmelser overeens med Regeringen om en ny borgerlig-demokratisk Forfatning, hvorved den tidligere Standsrepræsentation blev ophævet. Denne Forfatning blev offenliggjort den 10de October 1849. Men Ridderskabet vilde ikke anerkjende den, uagtet den i 1848 sammentraadte overordenlige (gamle) Landdag havde vedtaget Valgloven for Constituanten og tilkjendt denne Ret til at træffe Overeenskomst med Regeringen om de ridderskabelige Privilegiers Ophævelse. Den ridderlige Corporation blev af Regeringen i Strelitz understøttet i sin Modstand og vovede endog til Trods for den nye Forfatning at danne et Convent i Rostock.

Da imidlertid denne Forsamling i November blev jaget fra hinanden af Soldater, henvendte dens Medlemmer sig til den preussisk-østerrigske Centralcommission i Frankfurt, som nedsatte en Voldgiftscommission af Jurister fra forskjellige tydske Lande. Commissionen fik ogsaa Storhertugen til at gaae paa Accord med det adelige Forbund. Hans daværende Ministerium (Lützow) vilde gjøre et Forsøg med at faae det constituerende Kammer til at følge Fyrsten paa den nye Bane; men Kammeret vægrede sig og blev opløst den 4de Marts iaar, hvorpaa Lützow maatte vige Pladsen for den preussiske Gesandt i Hannover, Grev Bülow. Denne Statsmand havde en dobbelt Opgave, nemlig først at samvirke med Voldgiftscommissionen i Freienwalde til den demokratiske Forfatnings Ophævelse, dernæst at fastholde Schwerin i den preussiske Union, af hvilken allerede Strelitz var udtraadt. Forfatningen blev da ogsaa lykkelig ophævet den 14de September i Overeensstemmelse med Commissionens Kjendelse, og Embedsmændene ved et Reskript af Bülow løste fra deres aflagte Ed; men nu stod den vanskeligere Opgave tilbage at faae en Forfatningsreform istand, der kunde betrygge Meklenborg-Schwerins Forbindelse med Preussen; thi det var just Tilbagevendelsen til den gamle Forfatning, der havde medført Strelitzes Udtrædelse af Unionen. Grev Bülow indseer, at de gamle privilegerede Stænder ere aldeles ugunstig stemte mod enhver Forbindelse med det halv revolutionære Preussen, og han vilde derfor gjerne bevæge dem til at lade den privilegerede Repræsentation afløse af en valgt, saa omtrent efter preussisk Mønster. Dette er imidlertid saa godt som umuligt at sætte igjennem ved Hjælp af de

interessede Stænder selv, og andre Midler ere ikke til Tjeneste efter den nye Forfatnings Ophævelse. Det Nærmeste, som kan ventes, er derfor Schwerins Udtræden af Unionen og Grev Bülows Tilbagereise til Gesandtskabsposten i Hannover, som han har været klog nok til at holde aaben for sig. Hans meklenborgske Opgave er fra preussisk Standpunkt fuldstændig forfeilet; han blev sendt afsted for at gjøre Schwerin preussisk og vender tilbage efter at have gjort det østerrigsk.

Dagbog.

---

d. 1ste Octbr.

Greven af Chambord har udvalgt en Comitee af 5 Mænd,
ndt hvilke Berryer, til at udføre hans Tanker og Planer, selv
beholder han sig »den øverste Ledning«; han optræder alle-
e som Konge af Guds Naade. Charivari vægrer sig ikke
at anerkjende sin nye Konge, men gjør sig allerunderdanigst
hans officielle Hofblad og optager et Brev fra en Marquis,
har gjort sin Oppartning i Wiesbaden. Marquis'en for-
ler, hvorledes han vandt Kongens Yndest ved at sige ham en
Sandhed, nemlig angaaende den Musik, hvormed man skulde
ge til Tuillerierne. Marquis'ens Lykke er gjort, Kongen
ikke undvære ham; men herover bliver en anden Hofmand,
. Cadet-Roussel, misundelig, hvorpaa Hs. Majestæt, som
rker det, i Vrede befaler Hr. Cadet-Roussel at begive sig til
Godser. Dette vår den Forviisningsformular, Ludvig den
de pleiede at udtale til sine Adelsmænd, hvilke virkelig havde
dser og virkelig befandt sig ved et virkeligt Hof; men Hr.
det-Roussels hele Jordegods bestaaer, ifølge Charivari, i en
rpotte. Det bourbonske Hof er her malet med et eneste
nselstrøg: den urokkelige Alvor, hvormed man gjensidig bil-
r sig ind, at Henrik den 5te virkelig er Konge i Frankrig og

kun ved en Art Kogleri er lidt længere paa en Udenlands
end det egenlig var hans Hensigt; derhos hele den tragisk
terlighed, hvormed man bevæger sig, intriguerer og rivali
anstrænger sig for en Gunst, der som Papiirpenge er u
paa Haabets Valuta. Slige Selvskuffelser ere ogsaa b
Hovedgrundene til, at der ingen Forening kan blive brag
veie mellem de to Linier, Bourbon og Orleans. Man sig
Hertugen af Nemours ikke vilde være uvillig til en Forsk
og at Joinville og Aumale kun attraae Et: at komme ti
til Frankrig om end som simple Borgere. Men Damer
begge Linier ere ubøielige; den blotte Tanke, at den Ene
gaae foran den Anden ind ad en Dør, er dem utaa
Med Hensyn til Striden mellem de to Linier samt den
ufolkelige Holdning, Greven af Chambord har indtaget v
lade Larochejaquelein og hans Lære om Folkesouveraineteten
kjættre, yttrer Laguerronniere, der tidligere har været Legi
men senere har kjæmpet for Demokratiet i Presse, at Bourbon
nu ligne de engelske Jacobiter. „Vi opfordre Nutidens Jac
til at tænke over følgende historiske Kjendsgjerning: De
Læren om den guddommelige Ret, som styrtede Stua
(Carl den 1stes Henrettelse). Carl den 2den blev ført ti
af Monk og tog Thronen som en ham af Guds Naade ti
mende Eiendom. Jacob den 2den blev forjagen af Wi
af Oranien og vægrede sig i Versailles ved at lade sin Søn
tage til Wilhelms Arving, fordi, som han sagde, hans Re
uafhændelig og absolut. Han skrev fra Ludvig den 14des
det samme Manifest, som Greven af Chambord nu ordre
striver. Jacobs Søn Carl Edvard landede i Skotland f
tilbageerobre sit Land, sin Eiendom, ikke for at lade sig

af Folket. Hvad slere? Den sidste Stuart, Hertugen af York døde i Rom som Cardinal. Saaledes ende Kongedømmerne af Guds Naade«. — — Forf. synes kun at glemme een Ting, det Eneste, hvorpaa Bourbonnerne støtte sig, og som unægtelig kan give dem Kraft, nemlig, at Rusland med dets Forbundne nu søge at gjenindføre »den guddommelige Ret«. Lykkes dette, saa er der Ingen, der spørger om Frankrigs Villie og Folkets Valg. Lykkes det, saa vilde det for En, der kunde være ironisk Tilskuer, blive morsomt at leve og see, hvorledes de guddommelige Herskere ville gjøre os lykkelige. Thi det er dog deres Pligt? De paastaae jo blot, at vi ikke selv forstaae det.

— Af Præsident Napoleon har Charivari nogle Caricaturer, som dog knap tør benævnes saaledes, forbi de nemlig ligne ham overordenlig, især den, hvor han besøger Saugværkstedet i Cherbourg. Derimod er Charivari aldeles uheldig med at tegne Girardin, og Grunden dertil er, at den listige Girardin slet ikke frembyder noget Markeret, og at Char. hader ham altfor stærkt til at kunne træffe ham.

— Medens Verdens Øine ere fæstede paa Frankrig og de Begivenheder, som ville udvikle sig, foreløbig deraf, at man ikke kan enes om at skaffe Staten et Overhoved og agte den Udkaarnes Ret, er det interessant til Sammenligning at betragte de nordamerikanske Fristater. Her døer Præsidenten, General Taylor, og øieblikkelig, uden ringeste Uro eller Indsigelse fra nogen af de store, stridende Partiers Side, indtager Vicepræsidenten hans Plads. „Det er ifølge Loven«, dermed er hele Sagen afgjort. En særegen Omstændighed, bemærker Rev. d. D. M., gjør denne Partiernes Fredelighed og Underkastelse under Loven endnu mærkeligere, og det er den Mands Herkomst, som nu er kaldet

til at styre Unionen. Tidligere have de Mænd, der bleve valgte til Præsident, hørt til gamle Familier. Washington og Adams kunde følge deres Stamtræers Grene lige til England; Jefferson, Maddson, Monroë, Van Buren hørte til Slægter, der længe havde været bosatte og bekjendte i Unionen og besad en stor, nedarvet Formue; Jackson og Taylor forenede med deres krigerske Ry udstrakte Eiendomme (ogsaa Polk var en stor Godseier). Men den nye Præsident er den første, hvem man kunde kalde en Parvenü. han er i Ordets egenlige Betydning Søn af sit eget Arbeide og tør næppe kaldes en velhavende Mand. Mr. Millard Fillmore er født den 7de Januar 1800 i Summer-Hill i Staten New-York. Hans Fader, Nathaniel Fillmore havde kjøbt nogle Acres Land, som han selv dyrkede, men han har solgt dem og har i Erie forpagtet en lille Gaard, og hver Uge kan man see Faderen til de forenede Staters Præsident kjøre tiltorvs*. Da Mr. Millard Fillmore, nu Præsident, kom ud af Almueskolen, blev han sat i Lære hos en Skræder; sine Fritimer anvendte han til Læsning. Han var nitten Aar gammel, da en udmærket Retslærd, Dommeren Wood, kom for at holde Assiserne i Cajuga; han behøvede En til at føre Protokollen, og Millard tilbød sig. Wood blev indtagen af den unge Skræders livlige og kloge Ydre, og da han skulde reise, tilbød han Millard at antage ham som sin Secretair og hjælpe ham til at studere Retsvidenskaben. Millard tog derimod og blev to Aar i Woods Huus. I 1821 forlod han sin Velgjører og drog til Buffalo for at fuldende sine Studier; her ernærede han sig

* Lignende har man kunnet bemærke i de radikale Schweitzercantoner; f. Ex. Ochsenbeins Søster tjente i et Leiebibliothek i Bern.

ved at give Time-Underviisning; 1823 begyndte han at føre Sager ved Underretterne, og 1827 blev han Advokat ved Staten New-Yorks Høiesteret. Han havde dengang allerede givet saa mange Beviser paa sin Dygtighed, at man ved de paafølgende Valg 1829 sendte ham til Staten New-Yorks lovgivende Forsamling; i 1832 blev han valgt til Medlem af Congressen og traadte strax ind i Budgetcomiteen; fra Nu af stod han i den offenlige Mening som en af Unionens meest udmærkede Mænd. I 1844 vilde hans Parti vælge ham til Gouverneur over Staten New-York; men da det mislykkedes og de sydlige Stater i 1847 fik General Taylor gjort til Præsident, syntes det nødvendigt, at Vicepræsidenten blev en Mand fra Norden, og man valgte da Mr. Millard Fillmore. Efter Taylors Død blev han, som alt bemærket, Præsident, og det er lykkedes ham ved en fast og maadeholden Politik, idetmindste foreløbig at adsprede de Skyer, som samlede sig om Unionen og truede med Borgerkrig, idet Texas vilde incorporere en stor Deel af Ny-Mexico og der indføre Slaveriet. Fillmore fik udarbeidet en Bill i forsonlig Aand og med Betingelser, der tillod den texanske Stolthed at modtage dem, men beredte sig i Vægringstilfælde meget alvorlig paa Borgerkrigen. Dette hjalp.

Altsaa en forhenværende Skræddersvend er Overhoved for Jordens største Republik. Blandt de orientalske Folkeslag finder man hyppig Mænd af den simpleste Klasse i de høieste Æresposter, saaledes have baade Skomagere og Dagleiere været Storvezirer i Tyrkiet. I London opholdt sig en nepaulesisk Tigger, og man var allerede bleven saa vant til at see ham paa Gaderne, at man ikke længer lagde Mærke til ham. Nu i sidste Foraar kommer et Gesandtskab fra Nepaul til London; Ge-

sandten træffer en Dag paa en Spadseretour sin Landsmand, de vexle et Par Ord, og næste Dag seer man Tiggeren blandt Gesandtskabspersonalet, i ligesaa rig Dragt og med ligesaa megen Anstand som de Andre; han var bleven Tolk. Blandt Orientalerne kunne slige Lykkesomskiftelser let finde Sted formedelst den naive Tilstand i deres sociale Liv og deres smaa Fordringer til Statsforretningernes Besørgelse; ofte hæves den Enkelte ved den despotiske Herskers Lune, formedelst et smukt Øre eller et vel anbragt Koransprog. I Amerika er man vendt tilbage til den simple og umiddelbare Opfattelse af Livet; man har frigjort sig fra den europæiske Romantik, der trods alt saakaldt Demokrati endnu ikke kan see Personen gjennem den farvede Taage, hans »Stand« lægger om ham; Skrædersvenden kan blive Præsident, men ved sin Dygtighed, som sin egen Gjernings Søn. I de europæiske Stater vilde Saadant være umuligt, om ikke af anden Grund, saa formedelst Misundelsen, der vilde give sig Navnet Ringeagt. Vistnok ligger det ogsaa meget i Europæernes Begreb om Regering; de troe, at det oprindelig er en guddommelig Kunst, at Vorherre af sin Naade har skabt Herskere for dem, og en Skrædersvend er naturligviis ikke værdig til at modtage den guddommelige Naade.

d. 3die Octbr.

Ved Slesvigholsteenernes Angreb paa Fredriksstad den 29de Septbr., faldt paa deres Side et Medlem af Landsforsamlingen Godseier Vollertsen, der frivillig var draget med i Krigen. Om saadanne Mænd, der falde for deres Overbeviisning, er det urigtigt at sige et ondt Ord; det er kun smerteligt at have saadanne Modstandere. Dog synes det os tilladeligt at hidsætte

den morsomme Maade, hvorpaa Hb. Corr. ufrivillig kommer til at omtale ham. Den siger nemlig, at han „gehörte der linken Seite an, hatte aber das Herz auf der rechten Stelle“ — tankeriqtig oversat: Han hørte til Venstre, men havde Hjertet paa høire Side. — Dette erindrer om samme Blads Yttring angaaende en slesv.-holst. Matros, der faldt i Kampen mod Geiser: Han fik begge Been afskudte, men var saa patriotisk, at han til sit Dødsøieblik sang „Schleswigholstein meerumschlungen“, og hans sidste Ord vare: Ak, min Moder!

(Item fortælle de om en Trompeter, der under Stormen paa Fredriksstad blæste „Schleswigholstein“ og samtidig tordnede „Vorwärts!“ — Wie können Ihro Gnaden das begreifen?)

d. 5te Octbr.

I Fredriksstad, der siden den 29de Septbr. er bleven angreben saa voldsomt og forsvaret saa modig, fører Oberst Helgesen Overbefalingen. Den danske Hærs seirrige Gang fra 1849 til nu er bleven mærket med de tre Normænd: Rye ved Fredericia, Schleppegrell ved Idsted, Helgesen i Fredriksstad paa Slesvigs Grændse. Ligheden vorde ikke altfor nøiagtig mellem ham og hans to tappre Vaabenbrødre. — Af denne Kamp ved Fredriksstad kunde ellers komme noget meget Morsomt ud og burde egenlig komme. Fienden har nemlig opført Skandser paa den anden Side af Eideren, og vore Kanoner svare hans der opførte Batterier. Kunne de nu ikke med Føie beklage sig over, at vi Danske skyde ind paa tydsk Forbundsland? Bør det store Vaterland ikke skaffe dem Lov til i Ro at bombardere Fredriksstad? — — En anden Mærkelighed er, at vi nu endelig have Eiderpolitikken realiseret: Holsteen følger det

tydske Forbunds »Udvikling«, Slesvig er besat af Danske, og vi bombardere hinanden over Eideren.

— Det er tidligere omtalt, at de russiske Keisere ifølge Folketroen ikke kunne regere længere end 25 Aar. Nu er denne Frist ifærd med at udløbe for Keiser Nicolai, eftersom hans Broder Alexander døde den 1ste Decbr. 1825. Keiser Nicolai skal ogsaa nu staae i Begreb med at gjøre en Reise til det sydlige Rusland, hvor Alexander døde. Vil han maaskee møde sin Skjæbne Ansigt til Ansigt og vise, at han ikke frygter den?

d. 6te Octbr.

Det er ikke behageligt, naar man søger at virke for en Regel eller et Princip, da at blive afbrudt med Beskyldning for, at man siger »haandgribelig Usandhed«. Med en saadan Afbrydelse har Rigsdagens Bureauchef, Hr. de Coninck, indfundet sig i »Fædrelandet«, og han har, formodenlig i Iver, ikke lagt Mærke til, at det stærke Ord staaer ganske ene og forladt og ikke engang begrundes ved de Paastande, han selv opstiller angaaende Journalisters Adgang til Rigsdagen. Det er de samme Kjendsgjerninger, som jeg har fremsat, kun »grupperede«, men ubehændig grupperede, hvilket i visse Maader geraader Hr. de Coninck til Ære. Saaledes siger han, at jeg ifjor fik Billet »øieblikkelig« — saasnart man havde afgjort det Spørgsmaal, om Journalister og Andre skulde have Billet, og hvem der var »competent« til at udstede Billetter (hvor betegnende, gammel-cancellistisk) — og dette »Øieblik« varede, som han selv tre Linier efter indrømmer: tre Uger. I denne Mellemtid, tilføier han, kunde Hr. G. gaae ind ligesom alle andre Mennesker ɔ: naar der var Plads. Meget vel; men jeg har netop

anket over, at Journalister ikke havde sikker, fortrinlig Adgang. Naar Hr. de Coninck henviser til hine Competence-Forhandlinger, saa beviser han blot, at han ikke personlig eller ene bar Skylden for hine tre Ugers Ophold; men har jeg, da jeg talte om den bureaukratiske Aand, nævnt ham? Skulde Hr. de Coninck staae i den Tro, at han er den eneste Bureaukrat i Danmark?

For mit personlige Vedkommende troede jeg ikke at skulle have nødig at minde Hr. de Coninck om, at jeg ifjor af Mangel paa Billet blev bortviist af Rigsdagens Dørvogter, hvilket formeentlig godtgjør, hvad der skulde godtgjøres, at jeg ikke fik Billet „øieblikkelig", da det vanskelige Competencespørgsmaal var afgjort og der lykkelig var udstedt Billetter.

Jeg skylder at tilføie som min Overbeviisning, at der fra Hr. de Conincks Side ikke herved var viist nogen ond Villie. Havde jeg ikke havt den urimelige Idee at ville have en Regel ind med, men henvendt mig til Hr. Bureauchefens private Forekommenhed, saa troer jeg, især hvis han havde havt Tid, at jeg vilde have faaet nem Adgang, maaskee endog inden „Competence"-Spørgsmaalet var løst af sin tre Ugers Roie. Endvidere bør jeg tilføie, at Hr. de Coninck ikke kan bruges som Exempel paa en Bureaukrat; han er, som han selv ganske rigtig antyder, ikke „fornem-vigtig", skulde han have en Benævnelse, er det nok vigtig-stundesløs. Dog kan det nok være, at jeg bør sige „var" og ikke „er"; idetmindste er der iaar viist en saa stor Omhu med Billetter, at jeg endog fik dem med, der gjaldt ifjor.

d. 9de Octbr.

Rigsdagen blev aabnet den 5te af Conseilpræsidenten i Spidsen for det hele Statsministerium, da en kongelig Skrivelse

havde tilkjendegivet Statsraadet, at det »ikke var Hs. Majestæts Agt« at være tilstede. Høitideligheden fik derved et eget Anstrøg, den tomme Thronstol beherskede Scenen og gav den en vis Bestemthed, idetmindste for den, der tænkte paa de europæiske Forhold, paa Reactionen; der bryder overvældende frem, medens vort Ministerium — for at gjentage Ord, vi sagde for et Aar siden — har været deelt i to Partier, hvis Consequenser vare Deling eller Heelstat, og hvis Tanker mødtes ved Eideren, holdende hinanden fast, indtil det var for silde at tage en selvstændig Beslutning. Til Tidens Tegn hører det nu ogsaa, at der indkomme Deputationer og Adresser, som takke Kongen for Grundloven og kjærlig opfordre ham til trøstig at bære Kronens Byrde. Ja, Frederik den Syvende vil ikke nedbryde sit Værk, og see, derfor var det, at Thronstolens, vistnok aldeles tilfældige Tomhed, vakte sørgmodige Tanker. — Den første Forespørgsel, som rettes fra Rigsdagen til Ministeriet, vil gaae ud paa at erfare, hvilke Love der ville blive fremlagte iaar; men det første Spørgsmaal, som paatvinger sig, er, hvorledes man vil kunne regere med Grundloven, naar Udlandet skal ordne Hertugdømmernes Anliggender. Folkethinget vil maaskee bære sig ad som Strudsen; ved ikke at spørge troer det maaskee, at der ikke kommer Svar.

En anden, hertil svarende Tankerække kom uvilkaarlig ved at see Ministrene i Uniformer. I det Væsenlige ere de nuværende Ministre vistnok liberale Mænd; men ved deres Indtræden brød dog instinctmæssig den Tanke frem, at alle Uniformer i Europa ere i Familie. Nogle Rigsdagsmænd, der udenfor Thinget høre til Krigsstanden, vare mødte og møde stadig i Uniform, hvilket aldeles utvivlsomt er uden politisk Betydning, men formeentlig

alligevel politisk-upassende. I Thinget er man Borger; saa krigersk f. Ex. Frankrig end er, seer man dog aldrig Changarnier eller d'Hautpoul eller Lamoriciere eller desl. Mænd indfinde sig i militair Dragt i Nationalforsamlingen; endog under selve Juniopstanden 1848 maatte et Medlem, en Nationalgardeofficier, høre Bebreidelser, fordi han i Hast kom ind som Soldat, ja, man husker formodenlig, at midt under Forvirringen i Mai 1848, da Folkemængden var brudt ind i Forsamlingen og en Officier vilde tale, sagde et ungt Menneske til ham: Soldat, læg Din Kaarde bort!

Efter Oplæsningen af det kongelige Budskab blev der raabt ni Gange Hurra for Kongen. Det maa da være, fordi der er ni Hjerter i det danske Vaaben; thi ellers er der ingen rimelig Grund til at raabe ni afmaalte Hurraer istedenfor de gode gamle tre og kraftige, der ved deres Korthed bevare Udtrykket af at være umiddelbare.

Den første Handling, begge Thing foretoge efter at have ordnet sig og valgt deres Embedsmænd, var at udtale Tak og Tillid til Hæren, der, siden Rigsdagen stiltes, har bestaaet saa mærkværdige Kampe. I det ellers saa findige Landsthing syntes næsten Begeistringen størst, og et Medlem, Hr. Wessely, vilde i den glade Iver springe over visse ikke uvigtige Former og have Forsamlingens Ord bragte directe til Hæren. Det kunde af Hensyn til det Parti, Hr. W. tilhører, være interessant at vide, om det var en øieblikkelig »Idee« eller en forud betænkt Plan til at bringe Rigsdag og Armee i umiddelbar Berørelse med Forbigaaelse af Krigsministeren.

Det Væsenligste af, hvad hidtil er foregaaet, er Fremlæggelsen af Finansloven i Forbindelse med Krigsstatloven og For-

slaget til en Indkomstskat. Finansministeren, Grev Sponneck, taler klart og bestemt, med Ro og Sikkerhed; ved at høre ham har man den trygge, velgjørende Følelse af en Personlighed, der behersker sin Stilling. De ellers saa stive Talrækker blive under hans Foredrag bøielige og faae Liv, slynge sig i ziirlige Arabesker; de lange Hundredtusinder gynge paa Grenene, de svære Millioner stue frem med deres runde, fornøiede Ansigter, see jovialt over til Slesvigholstenerne, hvis Millioner ere svampede Courantmark (à 3 Mark) eller tungsindige Vexelryttere, der ride ind over de tydske „Gauen“ med Barnet Slesvigholsteen i Armene, men forfølges af „Erlkönig“:

„Ich liebe Dich, mich reizt Deine schöne Gestalt,
Und bist Du nicht willig, so brauche ich Gewalt“.
Mein Vater, mein Vater, jetzt faßt er mich an,
Erlkönig hat mir ein Leids gethan.

Engang imellem synes vore godmodige, undersætsige Millioner med en Blanding af Ømhed og Forundring at betragte deres Fader, den lille Ducatmand, Danmark eller, som han ogsaa kaldes, Hr. Sørensen. Det kan ikke nægtes, i Arabeskerne staaer hist og her en Plads aaben for nogle Millioner, der ikke have mødt endnu — Indtægterne 13,400,000, Udgifterne næsten 16 Millioner —; men Grev Sponneck viser med Ro og Tillidsfuldhed, at de med Lethed ville komme — fra Folket. Letheden er noget tung; men der høres ikke det sagteste Suk, af Frygt for, at Slesvigholstenerne skulle høre det.

For en god Finansminister maa det vistnok have noget Bedrøveligt ved sig, at saa mange skjønne Millioner skulle gaae op i Krudtrøg, og derfor dvæler han ogsaa med særlig Glæde ved de Hundredetusinder, der skulle anvendes til frugtbringende Øiemed, til gavnlige Reformer og de materielle Anliggenders

Udvikling, saasom Nedsættelse af Portoen, Tallotteriets Ophævelse, 4 Dampskibe til Handelens Fremme, Gudenaaes Seilbargjørelse, Sager, der saa let kunde været udførte i tidligere Tider og først nu gjennemføres rask ved Hjælp af det folkelige Opsving. Saa besynderlig er Folkeslagenes Udviklingsgang: for at skaffe faa Hundredetusinder reiste og gavnlig anvendte maa der komme en Tilstand, der koster en Snees Millioner.

Iøvrigt er det ikke let at see, hvorfor Budgettet skal kaldes et Fredsbudget, idetmindste tør man ikke vente, deri at finde et Vink om den politiske Fremtid. Thi den Andeel, som Holsteen maatte komme til at yde, navnlig til Hofholdning, Diplomati, Toldkassen m. M., findes ikke omtalt, og skjøndt de yderlige Nationale frygte national Smitte af Holsteens Nærhed, seer vel Finansministeren næppe med Afsky paa derfra kommende „Overskud“ — for at anvende det Ord, der bruges om Hertugdømmet Slesvig.

Maaden, hvorpaa Finansloven og dertil hørende Anliggender skulde behandles i Folkethinget, blev afgjort idag. Balthazar Christensen foreslog, at 1ste Behandling skulde finde Sted i Thinget, hvorimod David ønskede, at Sagen først blev grundig behandlet af et stort Udvalg (15 Medlemmer). Begge Herrer anførte som Grunde deres Overbeviisning og forrige Aars Erfaring; men Hr. Balthazar Christensen tilføiede til Fordeel for sin Mening, at lærde og finanskyndige Folk havde let ved at tale om hiin Behandling i Udvalget; men skikkelige Lægfolk maatte ønske, at første Behandling foregik i Thinget, for at de kunde blive belærte. Altsaa Finansloven skal bruges til indbyrdes Underviisning. Lærte da Thinget ifjor ikke nok Finansvidenskab ved den berømte 1ste Behandling, der i store, almin-

delige, grandiose Træk talte om Alt muligt og gav Ministrene Lærereglér? Eller lærte de saa meget, at de have anseet sig forpligtede til, i Mellemtiden at glemme det og ikke studere videre? Dog, Hr. Christensens populaire Mening seirede, ved Afstemningen viste sig en Majoritet af alvorlige Ansigter, der vare begjærlige efter ny Belæring. Men af særlige Hensyn blev dog Krigsstatloven henviist til et Udvalg; endeel af Hr. Christensens Parti forlod ham ved Afstemningen — mon for ikke at lære altfor meget?

Imorgen, Torsdag, vil Hr. Balthazar Christensen holde den store Revue over Ministrene og Det, de have bestilt i Sommer.

— Det kan maaskee interessere nogle Læsere at erfare, hvorledes Anordningen er ved de store Soldatergilder, som den franske Præsident giver i denne Tid. Den 2den Octbr. blev der holdt Revue over henved 12,000 Mand paa Satory-Sletten. Tropperne bleve mønstrede, udførte forskjellige Manøvrer, og der blev skudt meget, endog med Kanoner; thi den keiserlige Hæder blev til i Krudtdamp. Regimenterne defilerede forbi Ludvig Napoleon, og hans Blade lægge Vægt paa, at de raabte „Leve Napoleon!", før de fik at spise og drikke; men herpaa kan seirrig svares, at de franske Soldater ikke ere tabte bag af en Bogn, de vidste, at de skulde have Spise og Drikke, hvilket er ligesaa begeistrende. Imidlertid vare 60 Batterier opmarscherede bag Linien; i en Afstand af 15 Alen fra hinanden stode 60 store Kurve, hver fyldt med 12 Flasker Champagne, Smørrebrød og Cigarer, og paa hver Kurv laa en Liste over de 12 Officierer og Underofficierer, for hvilke den var bestemt. (Man seer, at Ludvig Napoleon anvender de nylig bevilgede Penge med Smag). Soldaterne bleve beværtede andetsteds, medens Officiererne samlede sig om Champagnekurvene. Changarnier red bort; men Ludvig Napoleon blev tilbage og spiste med Staben og gik derpaa omkring i de forskjellige Grupper og deelte med stor Elskværdighed deres Glæde. Man siger, at han vil blive udraabt til Keiser af Champagne, hvorved ikke bestemt er udtalt, om man mener Landskabet eller Flasken.

 Hr. h—t bedes om at ville modtage Svar.

Udgivet den 11te October.

Neergaard: om Menneskets Temperamenter.

Et Værk, der giver sig som videnskabeligt, maa bedømmes af Mænd, der have lagt sig efter vedkommende Videnskab og kunne sige, om de Sætninger, som Forf. opstiller, staae i Forhold til de i Tidernes Løb vundne Erfaringer. En saadan lærd Opgave kunne vi ikke stille os med Hensyn til det nævnte Værk og skulle derfor ikke forsøge at betragte det fra et anatomisk, medicinsk, psychologisk Standpunkt eller desl. Ogsaa kaldes vi uvilkaarlig bort fra Systemerne og almindelige Theorier til Livet og Personlighederne og vilde hellere skrive om Forfatteren end om hans Bog. Thi der er noget sært Tiltrækkende ved denne meer end 80aarige høie, magre, stærke, ivrige Mand, med Præg af et „mangeaarigt barsk og mørkt Livsdrama“, misfornøiet med Verden og træt af den og dog stadig arbeidende for den, halv tvungen, halv frivillig, halv ringeagtende den, halv skuende op til den; hvis Værker bære umiskjendelige Spor af alvorlige Studier, og som dog aldrig har bragt det til nogen indgribende Virksomhed,

som med en vis Heftighed og Hensynsløshed synes at forene nogen Usikkerhed og Mangel paa Selvtillid, eller hvad det nu er; som er bleven trængt ud af mange Forhold, ligesom et Bæv omspandt ham og trak ham bort, og aldrig har kunnet rive det istykker. Man skulde da skildre mange Omstændigheder og Tilstande fra vor gamle Regeringstid, hensynsløst tage fat paa disse og endnu hensynsløsere paa den enkelte Mand. Men det gaaer ikke an; man har ikke Poesiens og Forskningens ubetingede, sandhedsbringende Frihed, naar det gjælder levende Mennesker, og derfor maa man lade mangen En gaae ubrugt om, maa lade store Skatte ligge ubenyttede og kun skrive om de store Folk, idet man saa meget som mulig tildækker Daddel med Ros og undgaaer det, som er det meest Menneskelige og i Virkeligheden vilde være det meest Belærende. Engang imellem kan En eller Anden listig bringe Noget frem under opdigtede Navne og Forhold i en novellistisk eller dramatisk Form; da sige Folk: Det er dog i Grunden ikke sandt, og „gaae fløitende videre“.

Vi indskrænke os altsaa til at knytte et Par Ord til Bemærkninger, der findes hist og her og falde ind under Poesiens, Historiens eller Psychologiens Herredømme, og det maa ikke afskrække Læserne, om vi begynde med at gaae noget langt tilbage i Tiden.

Saaledes bemærker Forf. om Kong Frants den 1ste af Frankrig, at han mulig vilde have taget sig bedre ud

som Undersaat end som Konge, at Herredømmet nærede hans Svagheder, saasom Hovmod, Intolerance, Forfængelighed og altfor stor Kjærlighed til Kvindekjønnet, hvilken sidste Feil blev Skyld i hans Død. Ved Siden deraf antydes ogsaa hans gode Egenskaber. Men det turde være urigtigt paa denne Maade at affærdige Kong Frants den 1ste, endog med det blotte Hensyn til Temperamentet. Thi den historisk givne Tid og de herskende Forhold og Stemninger maae tages med for at tilveiebringe en Bedømmelse, der i psychologisk Henseende træffer det Rigtige. Seet fra det 19de Aarhundredes Standpunkt er Frants den 1ste maaskee ikke en kongelig Mand — skjøndt det 19de Aarhundredes Begreb om en Konge turde være usikkert — men vel, naar man husker, at han levede fra 1494 til 1547. Hvad Tiden bar i sig af Ridderlighed, Mod, Høisind og Gavmildhed, fandt i ham sit stærke Udtryk, og saameget mere fortjener han at staae kongelig i denne Tid, som de ridderlige Dyder allerede vare ved at forsvinde i Katholicismens Fordærvelse, da Gift og Dolk træde istedenfor Sværd og Landse, da Troskab mod Fane og Lehnsherre viger for Condottieri-Væsen, og da Livets Ærbarhed døer i Munkenes Omfavnelse. Han rager lysende op over sin Tid og plettes af den; men ved Siden af de Egenskaber, der vilde hædre en Ridder eller skjæmme ham, har han høie aandige Interesser,

ret kongelig føler han for Videnskab og Kunst, og man forstaaer fuldkommen den uforgængelige Kjærlighed og Beundring, Frankrig nærer for ham, deels naar man bemærker hans fuldstændig franske Krigslyst, deels naar man læser om hans Forhold f. Ex. til Benvenuto Cellini (see Göthe), naar man seer ham mørk og nedslaaet komme ind i Kunstnerens Værksted og i barnlig-sandselig Kunstglæde glemme Keiser Carl, Paven og alle politiske Ulykker. Saa bliver han vred paa Kunstneren, fordi han reiser bort, og vilde gjerne sende en Piil efter ham; men det have alle Konger gjort siden Velents Dage, og dog var Frants den Konge, der i Forholdet til Kunsten hævede sig meest ud over sin Samtid, ansaae den borgerlige Mand for hædret og adeliggjort ved Geniet, kaldte ham sin Ven, gik med ham under Armen, besøgte ham i Sygdom og græd ved hans Dødsleie (Leonardo da Vinci).

For ret at fatte ham maa man see hans Portrait og sammenholde det med fremragende Samtidige. Hans Hoved er saa charakteristisk, at man strax og efter lang Tids Forløb gjenkjender det efter blot een Gang at have seet det. Det synes at høre til en ganske anden Race end den nyere Tids Herskere og Statsmænd; Tænkekraften og Lærdommen synes endnu, i Middelalderen, ikke at have kunnet skabe den Napoleonske Form, der findes

i Oldtidens Alexander*, ligesaa lidt som Skjønhedssandsen endnu har fundet sit Udtryk i Göthe-Hovedet, der endnu ædlere findes i Oldtidens Plato. Det er en Menneskeslægt, der føler og nyder mere end vor og er skabt derefter. Man betragte Kongens høie, tilbagegaaende Pande, de fine, tynde Tindinger, det lange, stærke, tilspidsede Ansigt, der ligesom listig strækker sig frem til Kys. Man sammenligne det med hans Samtidige Cæsar Borgia, af hvem der findes et berømt Portrait, malet af Raphael, i Palazzo Borghese. Her er Panden noget mindre tilbagegaaende, men Tindingerne endnu finere, de see ud som tynde Hinder, der kun svagt skille Mandens Sandser fra Omverdenen, bringe den italienske berusende Duft for nær til hans Bevidsthed, saa at alle Begjærligheder stedse bølge i hans Sind og drive ham fremad til Nydelse og til Forbrydelser. Dette er en underordnet Mand, med mange af Frants den 1stes Egenskaber; men han bliver Forbryder, fordi han ikke er Hersker, og fordi han med sin stærke Villie attraaer at blive det; var Frants den 1ste ikke bleven Konge, saa var han rimeligviis ikke bleven en bedre, men en slettere Mand.

Samtiden opviser en anden kongelig Mand, men langt uhyggeligere end Frants den 1ste, nemlig Henrik den 8de

* Paa de hellige tre Kongers Skriin i Cöln findes en antik Gemme med et Alexanderhoved, der har en mærkværdig Lighed med Napoleons.

af England, ham med de sex Gemalinder, hvoraf nogle bleve henrettede. Her er Tiden personliggjort i en anden Form, i Normannerslægten med det tungere og blodigere Sind og med det engelsk ærbare Hykleri; thi havde Henrik den Ottende taget sig Maitresser som Frants, saa havde han sparet Henrettelser; men det skulde nu see ærbart ud. Fælleds for dem er Intolerancen, skjøndt Frants med sit lette franske Sind tager sig Troen langt lettere end den hypochondre Engelskmand, der bringer sin egen kirkelige Opposition i et System og paatvinger Andres Samvittighed dette som orthodox — er systematisk heri som i Vellyst og Grumhed. Blandt de andre Samtidige er det Umagen værdt at lægge Mærke til Christian den 2den af Danmark, i hvem det stærke, telluriske Liv ogsaa banker vildt og endelig bryder rasende frem ved det stokholmske Blodbad; i ham har man hiin Tid i dens nordiske Form, unægtelig forædlet, det Gode og Kraftige brydes med det Onde og Vilde, men ligger under, og Kongens ransagende Bevidsthed bliver syg og fortvivlet derved. Endelig tænke man paa Samtidens Paver med deres mærkværdige Kjærlighed til Kunst og henrykte Lytten til Musik, medens de omdele Gift, og paa Samtidens store Kunstnere i deres vilde Levnet „fra Eventyr til Fester og fra Fester til Eventyr", mellem Kaardestød, Drikkelag, forførte Kvinder, brændende Slotte

o. s. v. — og man vil finde, at Frants den 1ste indtager en kongelig Plads mellem sine Omgivelser.

Idet vi saaledes hente Frants den 1ste og hans Samtid frem, ledes vi ikke af en særlig Interesse for Kongen og hans Jevnlige, ei heller ville vi vække Læsernes Forkjærlighed for noget Gammelt og Forsvundet; men vi ønske at uddrage en Slutning af de givne Kjendsgjerninger, nemlig den, at paa et vist Punkt ophører den menneskelige Individualitet. Hvor afsluttet Personligheden end er, saa lever den dog i en Atmosphære af Tid og Forhold, der bestemme eller betinge den, saa at man f. Ex. i en Periode, hvis traditionelle Religion angribes, og som med den første Overraskelse og Vrede vender sig mod Angriberne (ɔ: er intolerant), ikke kan kalde den enkelte Mand intolerant og anføre denne Egenskab som Kjendemærke ved hans Temperament. I det Følgende ville vi komme omstændeligere tilbage hertil og omtale blot endnu hiin „altfor store Kjærlighed til Kvindekjønnet“. Behandlingen af dette Emne hører rigtignok hjemme i større, videnskabelige Værker, hvor en koldsindig og hensynsløs Forsken er tilladt; dog kan her antydes, at ogsaa denne Hang staaer i nogen Forbindelse med Tiden og dens Gjerning: den Tid, der skaber og organiserer, er kydsk; den Tid, der er ifærd med at gaae tilgrunde, er sandselig og udsvævende. I alle saadanne Overgangstider er der en fælleds Tanke eller Tankeløshed og fæl-

leds Lidenskab, der griber alle de Klasser, som repræsentere Tiden og gjøre Larm; dybt nede i Tilværelsen lever ubemærket en anden Klasse, der mindre angribes af Tidens opløsende Magt, lever videre og bliver Grundlaget for Fremtiden; undertiden synes altsaa demokratiske Revolutioner nødvendige, nemlig til at bringe denne mere ufordærvede Klasse i Veiret. Men med Hensyn til hiin Kvindetilbøielighed sammenligne man Dæmringstiden mellem Katholicismen og Reformationen med det nordiske Hedenskabs (Hakon Jarl) og det romerske Riges Forfaldstid — i Goldsmiths romerske Historie finder man besynderlige Exempler — og til yderligere Fuldstændighed kan bemærkes, at Nutidens literaire Førere for det tydske communistiske Demokrati ikke give Frants den 1ste Noget efter. En Art Undtagelse fra Reglen om Tidens Herredømme gjøre rigtignok Herskerne, de synes næsten Alle i denne Henseende altid at befinde sig i Forfaldstid. Man tage hele Rækken fra Regner Lodbrok til Ludvig den 14de og Keiser Napoleon; de Skikkelige blive ikke roste synderlig for deres Skikkelighed, af alle de Andre forlanger Historien kun, at de ikke skulle gjøre offenlig Skandale og virke ødelæggende paa hele Landets Sædelighed (Ludvig den 15de). Vi uddrage heraf foreløbig kun een Slutning, nemlig: at da de føielige Mennesker have opstillet en anden Moral for Herskerne end for andre Dødelige, og denne Moral har virket, saa kan

en Lære om Temperamenterne kun med den største Forsigtighed bruge Kongerne til Exempler; den er en borgerlig Videnskab, som maa holde sig i den borgerlige Kreds, hvor der af Forsynet er opstillet og af Samfundet anerkjendt moralske Love, imod hvilke Temperamentet kjæmper og træder frem, som det oprindelig er. Det har overhovedet overrasket os, at der i den ærede Forfatters Værk findes saa faa synlige Spor af den Menneskekundskab, han ifølge Fortalen har indsamlet i Livet, i Selskabskredse og, ved Regeringens Velvillie, i Criminalforhørene, at saa faa levende Billeder træde frem, hvorimod overordentlig mange Exempler ere hentede fra historiske og andre Bøger. Skulde vi skrive hans Characteristik, vilde vi af denne og andre Omstændigheder slutte, at han er og har været for lidt Digter — thi Digtekunsten bestaaer ikke blot i at opfinde menneskelige Forhold og Tilstande, men i at gjætte dem, ane det Skjulte, see med lukkede Øine. Videnskaben behøver ofte Hjælp af Poesiens hastig samlende, Enkeltheder forbindende, Universet anende, barnlig-dristige Magt; i denne Henseende kan det være af særlig Interesse at lægge Mærke til vor store Naturforsker Ørsteds poetiske Begeistring og til, at f. Ex. Lægen, Conferensraad Bang, der ansees for vor meest klartseende Diagnostiker, tillige er optraadt som Digter og ofte ingenlunde uheldig. De, der af Publikum kaldes Digtere, fjerne sig ofte kun altfor meget fra det virkelige Liv og

opfinde gjerne en usand Verden istedenfor med Skjønhed at afbilde den sande.

Det turde være nødvendigt endnu engang at gjentage, at vi ikke stille os den Opgave at kritisere den ærede Forfatters Værk i videnskabelig Henseende, men hist og her at knytte Bemærkninger til det. Det er et Skrift, som vækker mange Tanker — vi nedskrive vore, voilà tout.

Idet Forf. taler om Characteren og dens Forhold til de medfødte Tilbøieligheder eller Legemets Tilstand, bemærker han (Pag. 65), at Carl den 12te tabte Slaget ved Pultava „tildeels formedelst en Saarfeber, der bragte ham ud af sin sædvanlige Fatning“. Vi vide ikke, om det er historisk nøiagtigt; det afgjørende Punkt i Slaget, synes os, var, at Oberst Creutz om Natten forvildede sig med sine Ryttere, saa at Carls Skjæbne noget ligner Napoleons, der ved Waterloo savnede Grouchy. Men lad det kun være saaledes, som Neergaard angiver; Carl den 12te faaer derved en anden Lighed med Napoleon, om hvem det siges, at han paa Toget mod Rusland først vilde have blevet Vinteren over i Polen, men pludselig i en Art Feber brød frem og indhentede sin Skjæbne ved Moskau. Underveis skal han i nogle Dage have lidt af en ubetvingelig Sløvhed, der bidrog til Ulykkerne. Hvad følger heraf? Vilde Carl den 12te have gjennemført sit Eventyrliv og bragt det til en Eu-

Europa-organiserende Betydning, hvis han ved Pultava ikke havde havt et Skudsaar i Benet? Vilde Napoleon have behersket Verden, hvis han blot ikke havde havt Feber ved Dnieper og senere ikke maattet trække sig tilbage over Beresina? Her komme vi tilbage til den foregaaende Bemærkning om, at der er et Punkt, hvor Individualiteten ophører. Ved nu at see ud over de to Herskeres Historie forstaae vi meget godt, at de faldt formedelst et Princip, navnlig er det for Napoleons Vedkommende tydeligt nok, at hans Ufriheds-Herredømme var undergravet ved dets Modsætning til den Frihed, hvorfra det havde sin Oprindelse. Buen var spændt for stærk, den maatte briste, ligemeget paa hvilket Punkt. Jo mere det lider mod hans Undergang, desto utydeligere bliver den mægtige Personlighed; Ideer, han har krænket, reise sig taageagtig om ham, lede ham som Lygtemænd, blive hans Skjæbne og styrte med ham i Dybet. Hans egen personlige Villie, hans egne Beslutninger synes at være det Afgjørende; men det er ikke saa, han er ikke længere fri, han kan ikke vende om, hans Fortid danner hans Fremtid. Paa Begyndelsen af sin Bane har han med uovervindelig Kraft grebet hele sin Tid, den har været personliggjort i ham og saa at sige ikke levet udenfor ham; mod Slutningen er den voxet fra ham, har skudt andre Spirer, og han selv falder af som en overmoden Frugt. Hvad skal man slutte heraf? At Ideen er stærkest eller

Personligheden stærkest? Skal man forgude det abstrakte Princip eller tilbedende bøie sig for den stærke Individualitet? Historien lærer os netop at undgaae begge Dele. Den viser os netop, hvorledes den frie Personlighed til en vis Grad ligger ufri inde i Tiden; den peger stadig hen paa den skjønne Lære om, at den store Mand kun er af Betydning ved, at hans mægtige Evner og vældige Stræben staaer i Samklang med Noget, der gaaer igjennem alle Tider, den moralske Verdensorden, Troskab mod hans Indre, mod Ideen. Paa dette Punkt i de store Mænds Liv, viser Historien os, at der ikke gives noget „Tilfælde"; vi Andre kunne i vore smaa Forhold sjelden see tydelig, hvorledes vor Livsskjæbne væves af vore Gjerninger; men paa Historiens Mænd kan det sees, og en fornuftig Betragtning deraf frier os for Overtro, frier os fra med sær mystisk Tankefuldhed at udraabe: Havde dog Carl ikke havt Saarfeber! Var Grouchy dog marscheret fra Wawre til Waterloo! Det havde ikke hjulpet. Tiden var kommen, Timen vilde have slaaet, om end alle Uhre vare standsede. Men med dyb Vemod staae vi ved den Faldne og elske ham først ret, naar han har bødet menneskelig, „naar Guderne ere hævnede".

Af det her Udviklede ville vi uddrage den Slutning, at Forfatteren ikke aldeles tilstrækkelig er Philosoph, men at de digteriske Evner, der ere hos ham, ved Betragtningen af nogle Personligheder forlede ham til en vis usikker poe-

tisk Mystik. Skulde vi skrive hans Characteristik, vilde vi sige, at han ikke viser nogen rigtig fast Verdensanskuelse, noget tilstrækkelig fast Standpunkt, hvorfra han, lig den gode Kjøresvend, kan beherske sit store Forspand af Kundskaber. Denne gamle Mand er stærk og lidet forfængelig; han taaler nok at høre et saadant Ord, der ikke siges for at krænke ham eller overhovedet for hans Skyld, men for Læsernes og Sandhedens. Selve det Livlige, Vækkende og Belærende i Bogen er her ogsaa uforталt.

Vi have endnu at tilføie til det Foregaaende, at naar man i denne Tid kalder paa „en Mand“, kalder med ængsteligt Haab, saa er det fornuftigviis ikke en Mand, der skal komme og paa sin kjæmpemæssige Gang nedtræde alle Spirer. Nei, det, man venter, er jo netop Tidens Idee personliggjort i en Mand. Thi Ideen er her paa Jorden ligesaa afmægtig uden Mennesket som Mennesket uden Ideen; den flyver maaskee om os, zittrer i Luften, strømmer urolig ind og ud af vore Tanker og Følelser; men den er ikke til, før den fødes i Skikkelse af et Menneske. I den allernyeste „Barselstue“ er Barnet ikke født, Mdm. Europa plages af Forespørgsler og Barselvisiter, Signekjærlingen og Barbeer Bonifacius slaaes bag Skjærmbrædtet, Corfitz (der vel maa betyde Folkeførernes befrugtende Idee) sidder fortvivlet og slæber med Kaffemøllen og dreier rundt, rundt, rundt. Mistvivlende

Vi hidsætte, for at betegne, hvorledes denne
dens Trang begynder at yttre sig almindelig, en
tring af E. Montégut i en Afhandling om den a
kanske Literatur, hvori Talen kommer paa Helte-T
delsen: Tidens Fordringer og Vanskeligheder have
lyst mange Folk om de store Personligheders Betyd
og Vigtighed. Mangen Borgermand, som før Febr
revolutionen haardnakket paastod, at man ikke behø
store Mænd (ɔ: at Alt kunde gaae godt ved Hjæl
de parlementariske Middelmaadigheder), lægger nu Ar
overkors og raaber fortvivlet: „Var der endda en M
Var der bare en Mand, som kunde trække os u
Klemmen!" Troen herpaa er tilstede hos de F
som Instinct eller Anelse, Philosophien har bidraget d
Tiden er rede.

Dette fører os over til den ærede Forfatters a
større Værk, „Napoleon Bonaparte", som vi maae
beholde os at omtale senere.

Theatret.

I.

Den Gjerrige,

Comedie i 5 Acter af Moliere.
(Oversat af Hr. Oversкou).

Hvis en af Holbergs Comedier blev oversat og opført paa et fransk Theater — — her afbryder man os strax med at sige, at vi ved den tilsigtede Sammenstilling ikke dele Sol og Vind retfærdig; thi der er hos den store danske Comediedigter et eiendommeligt nordisk Lune, noget eget Hjemmegjort, som Franskmændene vanskelig kunne paaskjønne, medens vi Danske, der blive mere cosmopolitisk eller alsidig oplærte, have let ved at forstaae den gamle franske Digter. Ganske vist; men det maa tillige bemærkes, at der i vor Kjærlighed til Holberg, i Maaden, hvorpaa Skuespillerne gjengive og vi Tilskuere opfatte ham, er noget Overleveret, en Fædrenearv, en Sædvane, hvoraf fremkommer et Frimurersprog, som en Fremmed vanskelig begriber. Og man maa ikke troe, at Franskmændene ere saa Guds- og Gemyts-

forladte, at ikke noget Lignende finder Sted hos dem ved adskillige af Molieres Stykker; at ikke Urimeligheder og Overdrivelser, som vi finde os i, ja fornøie os over ved Holberg, jo for Molieres Vedkommende nyde en lignende Gunst hos **les habitués du Théâtre français.**

Ved den Gjerrige, Harpagon, findes en saadan Overlevering eller Tradition; Rollen har et Snit, gives efter en Sædvanens Lov, der i høi Grad tiltaler Franskmændene, og den behøver ogsaa en saadan hemmelig Hjælp ligeoverfor den moderne Tids Fordringer; thi Harpagon er ikke udgaaet fra Digterens Haand som en gjerrig Mand eller gjerrig Characteer, men som et abstract Væsen fyldt med Gjerrighed, og en vid Plads er holdt aaben for Skuespilleren. Det vilde være urimeligt at forlange, at Hr. Phister skulde give Rollen med hiint franske Snit, skulde søge at interessere ved Hjælp af Fædrenes Røst, naar Fædrenes Børn ikke ere tilstede, og hvad der altsaa mangler i denne Henseende, falder ikke ham til Last, men dem, der undertiden synes at ville benytte Theatret til en literairhistorisk Dannelsesanstalt.

Derimod er der maaskee en Mangel ved Hr. Phister, og den er, at han ikke har det Gemyt, hvormed Rollen tildeels kunde gives, saa at man ligesom hørte Mennesket stønne under den usalige Lidenskab, der er bleven hans Herre. Navnlig savnes dette i den Scene, hvor Harpagon er bleven bestjaalen og jamrer over sit

Tab; her skulde frembringes en dobbelt Virkning paa Tilskueren, man skulde være nærved at føle Medlidenhed med den menneskelige Kval, paa samme Tid som man under den Gjerrige hans retfærdige Straf. Formeentlig skulde man ogsaa kunne mærke den stundesløse Hast, hvormed den Gjerrige hyppig bliver bortkaldt, mindet af sin Dæmon om, at Nogen kan bestjæle ham; i Bevægelserne kunde der være noget metallisk Haardt, Stakaandet, Jaget, og ved Stykkets Slutning, da den rige Mand betinger sig en ny Klædning til sin Datters Bryllup, kunde der atter frembringes en Følelse, der grændsede til Medlidenhed, en smilende-sørgmodig Opgiven af denne Mand, der er fortabt. Vi vide det nok, de Fordringer, vi opstille, ere saadanne, som man gjør til et Geni; om dette er retfærdigt overfor Hr. Phister, kan først afgjøres, naar man sammenstiller vore tre store Comikere, sammenligner de Roller, de have skabt, og de Evner, som have været fremherskende hos hver af dem; og for Hr. Phisters Vedkommende vil da maaskee Harpagon være at tage til Udgangspunkt.

Den letsindige, snedige, snakkelystne Enke Frosine, der er saa tjenstvillig mod Næsten og vil skaffe den gamle Gnier gift med den unge, smukke Mariane, og atter er saa hjælpsom mod Mariane og Leander, er en saa ægte fransk Personlighed, at Mdm. Sødring har ikke faa Vanskeligheder ved at spille Rollen. Dog løste hun sin Opgave

ret tilfredsstillende og vogtede sig navnlig for enhver Overdrivelse. Samme Moderation tilligemed Holdning og Gemytlighed maa ogsaa anerkjendes hos Hr. Mantzius som Henrik, og overhovedet kan man i Stykkets Udførelse ikke klage over Mangel paa Maadehold, uagtet vel adskillige Scener kunde friste de Spillende til at nærme sig Farcen. Men denne deres Dyd staaer ogsaa i Forbindelse med Mangel paa rigtig Glæde over Rollen og Stykket, Mangel paa hiin festivitas, som Holberg anpriser. Stykket er og bliver en fremmed Person, som omgives med mere Ceremoniel end Hjertensglæde.

Hvor det er anderledes f. Ex. med „Pernilles korte Frøkenstand“, som i denne Tid opføres! Deri gaaer det næsten for vidt; Hr. Rosenkilde spillede sidste Gang med saa meget Lune, at den rette Grændse undertiden turde være overskredet, og han smittede de Andre, hvorpaa kan nævnes et Exempel. Hr. Mantzius er Spidsbuben Nadelzier, som Henrik leier til at agere Munk. Tidligere, naar han skulde gjøre Korsets Tegn, har han viist en Respect for Korset, som nok tør tiltroes Spidsbuben, og skyndt sig forbi de Tilstedeværende med en utydelig Haandbevægelse og dog paa en meget morsom Maade. Sidste Gang lagde han Haanden paa Hr. Rosenkildes Paryk og gav den et Tryk. Vi gjøre opmærksom paa Sligt, fordi Udførelsen af Holbergs Stykker bør bevare en Klogt og Fiinhed, der skiller dem fra Farcen.

II.

De florentinske Blomsterpiger.

Dands, componeret af Bournonville.

Hvilken skjøn Erindring vækker dette Navn. — Det var i Juleugen; der laa høi Snee paa Bjergene, og selv paa den toskanske Slette, hvor Sneen ikke havde Magt, stode Cypresserne langs Veien rystende af den kolde Blæst. I saadant barsk Veir kom jeg om Aftenen til Florents. Men om Morgenen, paa Aarets næstsidste Dag, var det mildt og luunt, og da jeg gik igjennem Byen, havde jeg Italiefarernes stille Triumph: at jeg „bedrog Vorherre for en Vinter“. Jeg kom ned til Arnoen, i Nærheden af Ponte Vechio, den gamle Bro, der ved sin sære Bygningsmaade og sine gammeldags Huse minder om hiin gamle Tid, da den florentinske Adel og de florentinske Borgermænd brugte de lange, spidse Klinger i de smalle Gader, medens den blaa, livsglade Flod husker den Fremmede paa Boccacios Kvinder.

Som jeg stod og saae ned i Floden, sagde en kvindelig Stemme tæt bagved mig: Signore! Jeg vendte mig hurtig og saae til min store Forundring en ung, blond, meget smuk Pige, med den brede florentinske Straahat paa Hovedet, bydende mig en Blomsterbouket. Det

var et saa overraskende smukt Syn, at jeg i det første Øieblik ikke kunde orientere mig. Paa St Marcuspladsen i Venedig vilde jeg have modtaget endog det sælsomste Eventyr som en naturlig Ting; paa Marmorfliserne, mellem Søilegangene, under de orientalske Kupler, var Phantasien hvert Øieblik beredt til at hilse paa en Fee; men hist havde Eventyret været stumt, og Feerne syntes indmurede i Dogepalladsets Hvælvinger eller begravede under Kjæmpetrappens Trin; Livet var borte af Pladsen som af Løvemundene, der endnu vare aabne, men ikke længer modtog Billetter til de ti Mænds Raad. Hvorledes kom da en Fee her, i Solskin, ved den aabne Flod?

„Tag den, Herre!“ sagde hun. Jeg tog Bouketten og sagde mékanisk og paa Dansk: „Mange Tak“, men tilføiede dog hurtig paa slet Italiensk: „Men hvorfor byder De mig Blomster?“ — „Fordi De er Fremmed, Herre; Firenze byder Dem velkommen. Saaledes er det Skik i denne Stad“. Inden jeg kunde svare, havde hun, venlig hilsende, fjernet sig. Florentinske Borgerfolk, der vare paa Gaden, saae ikke engang efter hende; det var, som om Feen kun var synlig for mig. Men jeg var bleven saa veltilmode og glad i Sindet, som om Verden i de sidste fem Minutter var bleven skjønnere.

Et Par Dage efter saae jeg hende igjen, paa Domkirkepladsen. Hun bød en Fremmed en Bouket, og paa ham

kunde jeg omtrent see, hvordan jeg maa have taget mig ud, da hun kom til mig. Han stirrede paa hende, tog Bouketten, stirrede igjen, gik nogle Skridt efter hende, vendte om, og atter om, gik rundt, som en Fugl, der er bleven bedøvet.

Ham traf jeg i Vognen, da jeg kjørte til Livorno, og han begyndte strax at tale om den deilige Blomsterpige. En florentinsk Borgermand, der kjørte med, gav følgende korte Oplysning: Han kunde nok vide, hvem den Fremmede talte om. Det var to Søskende, meget skikkelige og gode Pigebørn, der vare hjemme hos deres Moder. Den af dem, som den Fremmede nok meente, hed Nicoline. De fortjente ved denne Blomsterhandel mange Penge og samlede sig et godt Udstyr. Mangen Fremmed havde indbudt dem til et Middagsmaaltid; men de havde aldrig taget derimod, og man havde aldrig hørt noget Ondt om dem. — „Penge? Handel?“ raabte den Fremmede, en Franskmand, „jeg gav hende ingen Penge, og hun forlangte ingen!“ — Jeg forsikkrede det Samme. — „De forlange heller ingen Penge“, vedblev Florentineren; „men havde det ikke regnet, da vi kjørte fra Postgaarden, vilde De nok have seet en af Søstrene; hun staaer da ganske stille og hilser den Fremmede, idet han kjører forbi. Da har jeg tidt seet, hvordan de Fremmede fare op og raabe paa Kudsken og lade ham holde,

og saa har jeg seet Guldstykker, ja, i Sandhed, Guldstykker, og de Fremmede have takket til og vedblevet at hilse, saalænge de kunde see hende."

— I Kjøbenhavns Adresseavis stod „De florentinske Blomsterpiger", en lille Dands af Bournonville, og jeg tænkte: Bournonville har været i Florents, han har hjembragt Bouketten, lad os gaae hen og endnu engang fornemme Duften.

Det blev rigtignok ikke ganske saa. Først blev Øiet stødt ved en Ubetydelighed, om man saa vil: de tre dandsende Damer bare Glacéhandsker. Nicoline havde smukke Hænder, troer jeg; men som landlig Blomsterpige blev hun i Characteren og bar ikke Handsker. De tre dandsende Damer bare ogsaa Blomsterkurve, hvad Nicoline ikke gjorde; uvilkaarlig optraadte hun saa æsthetisk, at den Fremmede kun saae den Bouket, der var bestemt for ham, og kunde troe sig udkaaren fremfor Andre. Endelig satte de dandsende Damer Blomsterkurvene fra sig og sprang over dem, hvilket Nicoline ikke gjorde, og hvad jeg er overbeviist om, at hun, ledet af et rigtigt Instinct, aldrig vilde have gjort.

Saa sagde jeg til mig selv: Det er en Salondands, en Theaterdands og upaatvivlelig særdeles godt componeret; Juliette Price og hendes Sødskende dandse vistnok smukt som sædvanlig. Det er kun Skade for mig, at

jeg har været i Florents og seet Nicoline, og at jeg kunde ønske, at det kjøbenhavnske Publikum skulde see et lille, smukt, om end svagt Billede af hende. Slige idylliske Characteerscener høre maaskee endog Balletten til. Men hvad Ret har jeg til at fordre Sligt, og hvad gjør det Hele? Man behøver jo blot at læse Titlen anderledes og borttage Ordet „florentinsk“; saa er det: De dandsende Blomsterdamer eller, om man vil, de tre blomstrende Dandserinder.

Dagbog.

---

d. 12te Octbr.

I den »Berlingske Tidende« staaer iaften en Skrivelse, som Hs. Maj. Kongen efter at have besøgt Armeen har udstedt til General Krogh, og hvori Hs. M. endnu engang takker sin tappre Armee for Slagene ved Idsted, Midsunde o. s. v., for Seirene over Soldaterne fra Hs. Majestæts oprørske Hertugdømmer. Denne Skrivelse, der er en politisk Handling, er ikke medundertegnet af nogen Minister — i fuldstændig Modsætning til, at Hs. Majestæts private Hilsen til Kjøbenhavns Indvaanere i Aaret 1848 var medundertegnet af Conseilpræsidenten.

— D'Hrr. Skuespillere Rosenkilde og Nielsen ere blevne udnævnte til Riddere af Dannebrogen. Dette er, naar man udgaaer fra Riddervæsenets Naturlighed, en behagelig Nyhed; det er fra Regeringens Side en Handling, der hædrer Dannebrogordenen og tillige Theatret. Ofte ere Ordener og Titler blevne uddeelte saaledes, at de syntes at kunne opnaaes ved, at man levede længe; naar man i lang Tid havde kjendt en Mand, faldt man en Dag paa at spørge: Hvorfor mon han ikke er bleven hædret, han har jo ikke gjort nogen Fortræd? — At man gjorde »den tappre Landsoldats« Digter og Componist til Riddere, var en Aphorisme; her har man derimod søgt den virke-

lige, store Begavelse, der hæderlig har kjæmpet i en heel Menneskealder, og man har tillige overvundet en Fordom; thi der herskede den Tro, at en Skuespiller ikke kunde blive Ridder. Den hedsfundne Kjendsgjerning tjener derfor ogsaa til at minde om, at vort Theater hæderlig udmærker sig fremfor de fleste af Udlandets Theatre, hvis Personer som oftest føre en Slags Romadeliv og ikke anerkjendes af det „gode Selskab“. — Ved Siden af d'Hrr. Rosenkilde og Nielsen staaer en Hr. de Saint-Aubain som Ridder.

— De Fleste ville rimeligviis forstaae Ordet literair Literatur o: æsthetiske Værker, der ikke blive til ved Livserfaring men ved Læsning. Der er allerede tidligere her i Skriftet gjort opmærksom herpaa, og i Henhold dertil kunne vi omtale en enkelt Fremtoning af eiendommelig Art, et nyt tydsk Skuespil, som i denne Tid skal gjøre Lykke i Hamborg og fl. St. Dets Særkjende er, at det bringer en Digter paa Scenen og altsaa istedenfor at vække Tilskuernes Interesse for noget Digterisk-Menneskeligt, henskyder sig under deres Belæsthed; istedenfor at skabe noget Indre, Sjæleligt, benytter Kunsten til at copiere noget Ydre og Tilfældigt. Laube har paa denne Maade „gjort Lykke“ ved sine „Karlsschüler“; en Skuespiller optræder deri med Schillers Maske, og Publikum seer og seer og tænker paa de 18 Bind Schiller-Værker, Udgaven af 1826. Endnu videre har Mosenthal drevet det; efter en Roman af Otto Müller har han bragt Bürger paa Scenen, og en henrykt Blad-Anmelder omtaler med Henrykkelse, at man paa Scenen seer Bürgers udødelige Værker blive til, seer ham digte „Lenore“ og „die Pfarrerstochter von Taubenhain“, seer Maskineriet gaae. Snart — o, skrækkelige Tanke — vil man forevise en Digters Hjerneskal og kalde det dramatisk Kunst.

d. 13de Octbr.

I Aaret 1848 herskede som bekjendt i Europa den upersonlige Politik; Folkemasser, frivillig sammentraadte Parlementer, Forsamlinger af Borgermænd og Proletarer skulde ordne Landenes Regering og bestemme Fremtiden; men naar man nu seer tilbage derpaa, forekomme de En som oprørte Havbølger, der fore frem under Ideernes Storm og endelig lagde sig af Træthed. Noget har vistnok hersket over Stormene; men Et er der, som ligesaa vist har lidt Skibbrud, og det er Menneskenes Villie. — Nu hersker den personlige Politik, tre eller fire Mænd lede Verden, og Statsskibene gjennemskjære Folkeslagenes Dønning. Nu har man samme Overtro til denne personlige Politik som tidligere til den upersonlige; man antager, at den kan stille sig fra Omstændighederne, overvinde Forholdenes Magt og tage Hensyn til sine private Følelser. Navnlig fremtræder denne Overtro hos de preussisk-gothaiske Blade, der spaae Preussen Held deraf, at Keiseren af Rusland er gift med Fredrik Wilhelms Søster, at Keiseren elsker sin Hustru og ikke vil føre Krig med Preussen, fordi »hendes Hjerte vilde briste derved«. At nu de personlige Forhold virkelig have Noget at betyde og ikke ere knyttede uden at skulle tjene Ideen, lader sig naturligviis ikke nægte; men idet en Qvinde tjener til at gjøre to mægtige Stater betænksomme, inden de beslutte Krig, er det Spørgsmaalet, om det ikke ogsaa kunde paahvile Fredrik Wilhelm, fra sin Side at gjøre Noget til, at den russiske Keiserindes, hans Søsters, Hjerte ikke skal briste. Her forlader altsaa Spørgsmaalet igjen det Personlige som Hovedsag og kommer ind under Forholdenes Magt.

d. 14de Octbr.

I Torsdags fandt da Balthazar Christensens Forespørgsel Sted. Den gik, som tidligere bemærket, ud paa at erfare, hvilke Love der iaar vilde blive forelagte Thinget, samt hævde den Sætning, at man ved Rigsdagens Aabning skulde vide, hvad der var at foretage i Sessionen. Det være tilladt at fornudskikke den Anskuelse, at man i Principet vistnok maa holde med Hr. Christensen, ligesom det under den gamle Regering af Mange blev betragtet som et berettiget Ønske fra Oppositionens Side, at Lovene kunde blive drøftede af Pressen, endog før de forelagdes Stænderne. Herved var imidlertid tænkt paa, hvad der var muligt og billigt i sædvanlige, regelmæssig virkende Tider, medens Forholdet unægtelig stiller sig noget anderledes, naar dybtindgribende, organiske Love skulle udarbeides i en forholdsmæssig kort Tid. I nøie Forbindelse hermed maa bemærkes, at det Parti, der ledede Overgangen fra den gamle til den nye Tilstand og var den bevægende Kraft ved Grundlovens Tilblivelse, og som altsaa maatte have den meste Iver for Grundlovens Virkeliggjørelse gjennem de organiske Love, har overladt eller maattet overlade saa godt som alle Ministerier til andre Mænd end sine egne. Paa at udarbeide Grundloven har man anvendt meer end et halvt Aar, den gunstigste Tid til at frembringe Reformer, til ved Hjælp af det første Opsving og den første Begeistring at skabe Love, som strax vilde være gaaede over til Liv og Virkelighed, og aldrig kunde være blevne omstødte. — Idet vi udtale dette, forsøge vi ikke at tage Parti, men at vise Tilstanden, opstille de Forhold, hvorunder Forespørgslen fandt Sted. Vedkommende Partier maae tage imod Bebreidelsne for at have svigtet sig selv, naar man i rette Tid har søgt at vække deres Opmærksomhed for det formeentlig Rigtige.

Altsaa Hr. Christensen erholdt Ordet og spurgte: Hvilke Love faae vi fremlagte? Anerkjende I ikke, at vi bør vide Saadant strax ved Rigsdagens Aabning? Og han nævnede derhos nogle Love, som han især attraaede, navnlig en Landcommunalanordning og en Lov om Fæstes Overgang til Selveiendom paa Statens Godser. — Ministrene reise sig En efter Anden og gjøre Indsigelse imod, at de underkastes en saadan Examination; de anerkjende ikke Principet i Forespørgslen, men svar dog paa Enkelthederne, og navnlig erklære de, at de ikke hav havt tilstrækkelig Tid, hvilket er udlagt: at de ikke have hav den stærke, brændende, Alt bevingende, Alt overvindende Ide som vilde have behersket Andre; de have Grundlovstanken ve Arv, den er ikke deres Barn; de ere ærlige Mænd, men de e ikke begeistrede. Indenrigsministeren reiser sig og siger, at ha ikke endnu kan fremlægge hiin Communallov og Selveiendoms lov; Justitsministeren erklærer, at han ikke har Loven om E svorne færdig, hvilket ogsaa vilde have været besynderligt, han har udtalt sig ugunstig om Edsvorneretter; og Undervisningsministeren forbereder Thinget paa, at det næppe iaar vil fa Loven om Skolens Reform. Undervisningsministeren, H Madvig, er rigtignok den Minister, som meest tilhører hi Martsparti, og hvis Tilstedeværelse i Novemberministeriet bl betragtet som en Borgen for dets »gode Hensigter«; men h kan dog ikke faae den vigtige Skolelov færdig, skjøndt han forrige Session indstændig blev mindet derom. Dette ligg vistnok deels i, at Hr. Madvig overhovedet ikke er hurtig af deels i, at han har større Lyst til at regere fredelig efter e gang givne Statsforhold end til at skabe nye, deels endelig i, Skoleloven er en høist vanskelig Lov, der maaskee stærk end nogen anden vil vise, hvilket Spring der er imellem Sa

fundstilstanden og Grundloven. Dette sidste Ord er ikke af os; det er af Hr. Orla Lehmann, der var med at give Grundloven, og som senere erklærede, at den var et „Spring". Ved Skoleloven staaer Ministeren mellem Geistligheden og Grundlovens Troesfrihed, mellem Communalfriheden og Communernes Lyst til at være sparsommelige, mellem Demokratiets Princip og Demokraternes Fordeel; det er et ubehageligt Standpunkt at skulle staae saaledes som en Ildtang, at skulle rage Castanierne af Ilden for Andre. Derfor var Hr. Madvig heller ikke behagelig mod den ærede Forespørger, men bad meget alvorlig om Ro og gjorde desuden Thinget opmærksom paa, at det ved at forlange altfor mange Love til Behandling maatte blive for længe samlet og vilde udsætte sig for at tabe i Anseelse. Oprigtig talt, kan Rigsdagen tabe i Anseelse hos Folket ved at være længe samlet, især i den første Tid efter Grundlovens Tilblivelse, og udføre store Ting? Ville kortsynede Almuesfolks Raab om, at det koster Penge, have nogen Betydning, naar Folket føler, at Udgifterne rigelig betale sig?

Det er vistnok sandt, at Folket nok kan vente lidt endnu paa visse Love, siden det alt har ventet saa længe og befundet sig temmelig vel; det er ogsaa sandt, at Lovgivningsværket godt kan gaae med betænksom Ro; men seer man da ikke, at hvad der gjør Balthazar Christensen og hans Venner utaalmodige, er en vis dunkel Frygt, en Længsel efter at faae Sæden i Huus, inden der muligviis kommer Byger? Med Hensyn til nogle Love er det ogsaa ligefrem urimeligt at vente, navnlig den om Fæstevæsenet. De Fleste, hvis Velfærd den angaaer, vi troe endog Godseierne, længes efter at faae Ende paa Sagen, at erholde Vished, at faae nogen Ro og Fasthed i Landboforholdene; Begyndelsen er skeet, det halvgjorte Arbeide man fuld-

føres og Agitationen, saavidt muligt, slaaes med dens eget Vaaben.

Imidlertid, Hr. Christensen reiste sig og erklærede i velvalgte, strenge Ord, at han var misfornøiet; Hr. Jespersen fra Bogense reiste sig og erklærede, at han var meget misfornøiet. Hr. Christensen gjorde dog en Undtagelse med Finansministeren — som har Andeel i Selveiendomsloven og altsaa er medskyldig i dens Udeblivelse — roste ham for Flid og Arbeidsomhed, erkjendte, at hans Ministerium hæderlig udmærkede sig ved saa megen Stræbsomhed i andre Retninger, at man ikke med Billighed kunde dadle ham i nærværende Sag. Men den stakkels Krigsminister, som kom og meldte, at han havde været flittig og faaet en Invalidelov for Armeens Underklasser samt en ny militair Straffelov færdig, fik slet ingen Ros. I Maaden, hvorpaa vi her udtrykke os, er vor Anskuelse om det Stedfundne given. Vi have viist, hvori vi ere enige med Hr. Christensen, og naar Skolemesterscenen havde noget Stødende ved sig, saa kan man ligesaa godt holde sig til vedkommende Ministre som til ham og spørge dem: Hvorfor tilbageviste I ham ikke? Hvorfor optraadte I ikke med tilbørlig Værdighed og Kraft, anvisende den danske parlementariske Udvikling sin rette Vei? Hvorfor stode I Skoleret?

»Peger nu alle Fingre ad Arv!«

Hvorfor? — Fordi deres Sag ikke var aldeles klar, og dernæst af andre Grunde. Om Indenrigsministeren, Hr. Rosenørn, er tidligere her i Skriftet, efter en trykt Tale, yttret, at han syntes at være en veltalende Mand; det saae ud, efter de trykte Ord at dømme, som om han var en begavet Aristokrat, der under de nye Tidsforhold greb Demokraternes farligste Vaaben, Ordet, førte det med Lethed og Elegance og førte det

feirrigt. Men det er noget anderledes, naar man hører ham. Der er ingen fast Holdning i hans Tale, han ytrer sig for vidtløftig og for hastig; han taler ikke som en Statsmand, men med et saa flydende Foredrag, at en Oppositionsmand kunde ønske sig det. Hans administrative Dygtighed kan være ubestridelig; men til at beherske et Thing og saadan en myndig Mand som Balthazar Christensen, til at vare Regeringens Høihed, hører en kraftig og energisk Personlighed, der gjerne kan være fornem, men har hiint Ubeskrivelige ved sig, som paabyder Agt og Stilhed, og over hvem selve Modstanderen ikke ønsker større Seir end i Taushed at see ham foretage sit Tilbagetog.

Ved Justitsministeren troe vi at have opdaget noget Digterisk; han har mere Phantasi, end altid er tjenlig for en Justitsminister. Saaledes stod han og talte om den forlangte Lov betræffende Lehns, Stamhuses og Fideicommisgodsers Overgang til fri Eiendom, og det forekom ham da, at der i Grundloven staaer: »de kunne gaae over til fri Eiendom«. Man hørte tydelig, at det var en usikker Formodning, der opsteg hos ham; men den var saa tiltalende for hans Phantasi, at han uden at slaae op i Grundslovens §. 98 greb Tanken som en Frelse, gjentog Ordene med stor Bestemthed og derpaa byggede et Beviis, der som Blokhuset i Fredriksstad feirrig skulde modstaae de fremstormende Fjender. Men ak, det gik ham som Willisen, der ikke havde recognosceret. Hr. Monrad viste ham med blodig Ironi, at der i Grundloven staaer skal og ikke kan, og var paa andre Maade satyrisk mod Justitsministeren.

Denne ene Uforsigtighed havde maaskee været tilstrækkelig til, at Dagen maatte tabes for Ministeriet.

Virkningen af Hr. Madvigs alvorlige Tale blev desuden til-

inteigjort af hans egen Landsmand, Hr. Marckmann, der med stort Held udhævede Foredragets svage Sider, nemlig ved med tilsyneladende Alvorlighed at paavise, at Thinget istedenfor, som Balthazar Christensen beklagede, at bestille for lidt, tvertimod bestilte for meget og »blev træt af at sidde saa længe«. Formanden afbrød Talen som altfor vidtløftig, idet han ikke noksom betænkte, at Humor er bred.

Endnu kan der være en Bemærkning at gjøre om Krigsministeren. Han synes at have den bedste Villie, at have opfattet Rigsdagen som noget Alvorligt, og at søge at komme godt ud af det med sine constitutionelle Pligter. Umagen er saa tydelig. Han forlader sin Plads paa Ministerbænken og sætter sig med sine Papirer i Nærheden af vedkommende Taler, lytter og seer opmærksomt paa dem, medens de saa godt som uden Undtagelse sige ham Ubehageligheder. Han søger i Papirerne, noterer, gaaer tilbage til sin Plads og forlanger Ordet, men — saa kan han ikke svare. Han er ikke Taler, med den bedste Villie af Verden kommer han til at udtrykke sig uparlamentarisk og er derfor en Skat, en Guldgrube for Oppositionen. Men naar denne fornemt udseende Militair udtrykker sig saa besynderlig kort, saa er der Øieblikke, hvori man bliver vaklende i Troen paa, at han mener det alvorlig: om han ikke betragter det Hele med en fiin Ironi, som han har Vanskelighed ved at udtale.

Ligesom en Bog i Homer har til Overskrift »Agamemnons Bedrift", saaledes burde ogsaa en Beretning om dette Møde have til Overskrift »Balthazar Christensens Bedrift«; thi han gik forrest, svingende den vældige Landse, uddelende haarde Stød, gjennembrydende Troernes Flok, ja, den Dag skulde det ministerielle Ilium være blevet indtaget, hvis det havde været G

dernes Villie. Han taler langsomt, sikkert, meget betænksomt; i Længden er det ensformigt, næsten trættende at høre ham, man synes at føle den Tvang, han udøver paa sig selv for at være Taler, og dog er dette tillige interessant; thi man mærker, at denne Mands Villie har skabt hans Talent. Man skulde, baade ved at læse hans Taler og ved at høre dem, ledes til at antage, at han er en kold Mand; men medens Villien sætter det indre Maskineri i Bevægelse, bliver det varmt, hans egne Ord gjøre ham ivrig, og naar han med uforandret ydre Ro har endt sin Tale, er han kommen i en saadan indre Bevægelse, at han ikke kan sidde stille. Hans Plads er tæt ved Vinduet, og efter Talen gaaer han frem og tilbage paa det lille Rum mellem Stolen og Vinduet, som et Egern i Buret eller som et Uhrværk, der løber af.

I hans Tale var bl. A. følgende Yttring paafaldende (den var Svar paa Indenrigsministerens Bemærkning, at Intet forhindrede de ærede Rigsdagsmænd fra, selv at fremkomme med Lovudkast): „Til Exempel jeg selv, uværdigt Medlem af denne Forsamling, kunde tage Iniativet ved denne [Landcommunalloven] eller en anden Lov; jeg veed vel, hvilke Principer jeg ønskede at gjennemføre; men jeg veed ogsaa, at mange af disse Principer kunde jeg maatte erkjende det for min Pligt ikke at forfægte, dersom deres Gjennemførelse t. Ex. virkede en Krisis i Landet, som Landets øvrige Forhold ikke tillode en god Borger at bevirke“. — Men vil da Hr. B. E. bedømme et af Ministeren fremlagt Lovudkast fra et andet Standpunkt end sine Principer? Vil han understøtte et Forslag, der staaer i Strid med hans Anskuelser, eller vil han søge at sætte sine egne igjennem? Maa han da ikke, naar han principtro stiller sine Ændringsforslag, takke Gud for, at de ikke kunne gaae

igjennem og frembringe Kriser, fordi han ikke har Majoriteten i Salen? Og maa han ikke ved Valgene være inderlig bange for, at hans Parti skal faae Overmagten, paa det at han ikke skal blive bragt til Statens Ror og blive tvungen til at vise og gjennemføre sine Krisis-Principer? — Vi nægte ikke, at hans ovenanførte Ord jo maae trøste Mange; men for en Statsmand maa det være underligt at skulle sige til sig selv: Gud skee Lov, at jeg ikke skal handle; Gud skee Lov, at jeg kan sidde luunt og kritisere og enten lade Ministrene paa eget Ansvar hidføre en Krisis eller ogsaa drage dem til Ansvar, fordi de ikke gjøre min Villie. Stillingen er ikke storartet: men den er behagelig, den er misundelsesværdig, lige indtil det viser sig at Principer ere et tveægget Sværd, der skal føres lige ud.

Andre, mere mistænksomme Folk end vi, kunde — Gud forlade os den blotte Tanke — ledes til den Tro, at Hr. Christensen egenlig ikke har Principer, men at hans Politik lever »af Haanden i Munden«; dog, det hører ikke herhid.

Han seirede altsaa, idetmindste tilsyneladende, paa denne Dag; han fik virkelig Ministeriet bragt i Forlegenhed, forbi det ikke havde gjort hans Villie. Dog maa det være tilladt at sige, at Seiren havde noget Uhyggeligt ved sig. For den, der uden at være en lidenskabelig Elsker af Constitutionens Former dog elsker Friheden og nødig seer Folket miste, hvad det engang har faaet, var det Hele ingenlunde behageligt; Landsestødene, der bleve førte mod Ministrene, kunde ikke rokke dem fra deres Plads, alle Forhold forbyde det; Landsestødene bleve til Knappenaalsstik, der irritere. Det var, som om man et Dieblik saae Stemningerne, saae Rummet udvide sig mellem Ministrene og Demokratiet; paa denne aabne Plads kan en nær Fremtid anlægge en Skandse. Vor Kritik gaaer ikke ud paa at hjælpe til denne

Slandses Opbyggelse, men kan naturligviis heller ikke forhindre den.

d. 14de Octbr.

Hvis Rigsdagen i Henhold til den foran omtalte Sag vil bevirke en tidligere Bekjendtgjørelse af Lovudkast, saa har den Midlerne til, idetmindste at bane Vei derfor og med det Samme bevirke en gavnlig Reform i sit eget indre Maskineri. Dette vilde skee, hvis man virkede hos Regeringen for Udgivelsen af et officielt Blad. Vi have tænkt os, at dette kunde udføres ved, at den nuværende Departementstidende blev et Dagblad, redigeret under Overopsyn af en flink Embedsmand, altsaa maaskee Departementstidendens nuværende Udgiver, Hr. Justitsraad Liebe. Ved nogen god Villie fra Ministrenes Side vilde et saadant Blad meddele mangehaande Oplysninger, paa en dygtig og belærende Maade deeltage i den offenlige Discussion, forberede de Planer, som modnes i Ministeriernes Cabinetter, og offenliggjøre de allerede vedtagne Lovudkast. I Lighed med, hvad der finder Sted f. Ex. i Frankrig, stillede man edsvorne Hurtigskrivere til denne Redactions Raadighed, saa at Rigsdagens Forhandlinger derved bleve trykte. Da et saadant Blad ikke kunde gaae ud paa at være interessant eller concurrere med andre Dagblade, maatte det vistnok have nogen offenlig Understøttelse; men desuagtet kunde man tilveiebringe Besparelser. Rigsdagstidenden bliver nu trykt saa smukt som et æsthetisk Værk, hvad der er aldeles unyttigt, og til de Embedsmænd, som Rigsdagstidendens Maskineri udfordrer, bliver der temmelig unyttig givet ikke ubetydelige Summer. En privat Udgiver vilde indrette sig langt bekvemmere; Staten maa altid betale dyrt, naar den skal drive Industri; det er utroligt, hvad der kan medgaae alene i Penne, naar det Offenlige lader skrive. Man har

imidlertid ved Rigsdagen sær Tilbøielighed til at ville ba Embedsmænd; saaledes har man paatænkt at ansætte een Er bedsmand fast med indtil 1200 Rbd. aarlig Gage for at ha Opsynet med Tidendens Bureau; to andre Opsynsmænd sku ansættes fast med 6 à 800 Rbd. aarlig Gage o. s. v. (demokratisk Partifører siges at skulle have en Fuldmægtig fo sørget i et af disse Embeder. Vi opfordre Hr. Balthazar Ch stensen til at vise sig som sand Demokrat og optræde imod, Bureaukratiet bygger Rede i selve Rigsdagssalen.

d. 15de Octbr.

Idag var der atter en af disse besynderlige Scener mell Demokraterne og Indenrigsministeren. Der er i Juli Maa udkommet en Lov om Huusmandshoveriets Afløsning, og der Afløsning skal ordnes gjennem en Commission for hvert A Huusmændene havde at indgive Begjæring til Commissione Formand, der vælges af Regeringen, inden 1ste Octbr. d. Men Udnævnelsen af disse Formænd, er skeet eller bekjendtgj saa sildig (ind i September), at Balthazar Christensen fa Grund til det Ønske, at Terminen maatte blive forlænget 1ste Februar næste Aar, og indbragte i dette Øiemed et L forslag. Indenrigsministeren havde Intet imod selve Forslag og saaledes skulde man da have troet, at denne Sag kun gaae hen uden Fjendskab. Men nei; man gav Hr. Rosens Skyld for den stedfundne Seendrægtighed ved Bekjendtgjørelser Han forsvarede sig forsaavidt heldig herimod, som han paavi at han Intet havde at skaffe med Bekjendtgjørelserne, og till berigtigede en og anden Feiltagelse, hvori Modstanderne gjo sig skyldige, navnlig havde Hr. Christensen taget feil af en F mand for Gaardsmandshoveriet og en do. for Huusmandshov riet. Modstanderne fandt imidlertid, at Ministeren, naar h havde følt ivrigere for Sagen, ogsaa kunde have gjort Me Meer end Loven udtrykkelig fordrer af ham, og i Tonen l atter Bitterhed. Især følte man denne, da Hr. Hansen, „ muevennens“ Red., tog Deel i Discussionen; det var, som Noget bed efter Ministeren. — Slutningen blev, at man stemmig vedtog at tage Forslaget i Overveielse.

I Slutningen af forrige Artikel om Rigsdagen er ved Feiltagelse nævnt Krigsskatloven istedenfor Rigsretsloven.

Udgivet den 18de October.

Fra Udlandet.

VII.

Silhouetter.

8.

Franske Journalister.

Den franske Journalistik er et eiendommeligt Væsen, det nøiagtigste Udtryk af Folkets Aand og nyere Historie, Udtryk af Alt, maaskee med Undtagelse af det Stille, Gode og Milde, der gjemmes i Folkets Sind og overdøves af den aldrig hvilende, brusende, skummende, larmende Fos.

Dette Væsen, Journalistiken, har dyppet sine Hænder i Blod, har talt Hallernes og Fiskekjærlingernes plumpe Sprog, istemt deres rasende Skrig, dandset ved Fakkelskin om Septemberoffrene og Fornuftgudinden, har paa samme Tid været Organ for Girondisternes ædle, stolte Begeistring, for Fædrelandskjærlighedens tordnende Kampraab, for Camille Desmoulins bidende og lette Vittighed, for Marats hæse Dødsskrig, for Revolutionens skjæmtende, spottende Sange, for hine glade Chansons, der i Revolutionstiden levede hastig og døde hastig, sank hen som Hovederne paa Guillotinen.

Keiseren tæmmede denne Tiger; den logrede for ham og slikkede hans Støvler, slikkede Valpadsenes Støv. Medens han herskede i Frankrig var der kun een Mand, een Villie, een Tanke og een Journalist, og denne Journalist var Keiseren selv. Stakkels Keiser! Du var en stor Journalist, Dine Handlinger gav Du Ord; de bestemte, hastige, seirrige Beslutninger staae i korte, fyndige, glødende Sætninger i de verdensberømte Proclamationer til Hærene, i de ligesaa verdensberømte Grovheder til Fyrster og Statsmænd. Store Keiser og Journalist, naar Du mødte Indsigelse og kom i Polemik, saa optraadte Du med en ledende Artikel i Moniteuren og med 500,000 Mand — vi bøie os Alle paa det dybeste for en saadan Collega. I Almindelighed yndede Du ikke en lang Polemik, som trætter Publikum og gjerne udarter til Personligheder; derfor lod Du i Almindelighed Din Modstander arrestere, hvorsomhelst han opholdt sig i Dit Rige Europa, og undertiden tillige skyde, f. Ex. den tydske Boghandler Palm og Prindsen af Enghien. Ja, Du var en forunderlig Journalist, skrev snart med Pen og snart med Bajonet og satte Punktum med Geværkugler. Stakkels Keiser, saa fik Du en Pennefeide, hvori Du blev overvunden, ikke af Mangel paa Talent, men af Mangel paa Flaade — thi man betales altid med sin egen Mynt: Du brugte Landsoldater til Beviis, derfor brugte de andre Søsoldater. Men hvor den engelske Journalistik gjorde Dig Fortræd! Al den „Bitterhed“, alle de „hadefulde Insinuationer“, som Du lykkelig overvandt og dræbte paa hele Fastlandet, opstode til nyt Liv i London, ligesom de faldne russiske Soldater siges at

gjenopstaae i Nowgorod. Hvor Du kjæmpede i Moniteuren, hvor Du tilsidst afviste dem „med Foragt", ved at aftrykke deres Beskyldninger og med slet dulgt Vrede tilføie: „Løier for at more Pøbelen i London". Og paa samme Tid udrustede Du en vældig Flaade for at komme over og gjøre Ende paa disse „Løier". Stakkels keiserlige Journalist, da begyndte det at bryde løs rundt omkring Dig, i Rusland mistede Du Dine hundredtusinder stærke, slaaende Beviser, og nu reiste Journalistiken sig med al sin Vælde, dyppede sin Pen i Martyrernes Blod, fremmanede hundredtusinder velbevæbnede Argumenter, og da Du overvældet vilde gaae bort for at forlade Dagens hastige Gjerninger og Dagbladsliteraturen og skrive Dit store Værk, brød den Tiger, Du troede at have tæmmet, den franske Journalistik, løs paa Dig, vilde bide Dig i Struben, og kun med stor Møie blev Du bragt i Sikkerhed — til St. Helena.

Under Bourbonnerne var Pressen en Tidlang religiøs og mistænksom, salvelsesfuld, intolerant og blodtørstig. Den frydede sig med stille præstelig Glæde over de vilde Mordscener, der bleve udøvede mod Protestanterne (i Marseille og Nimes 1816), den dandsede om de Baal, hvorpaa man offenlig brændte Keiserens Büster og Portraiter, den jublede, da man ved Paris's Universitet forbød alle Forelæsninger over Historie, Naturret og Philosophi (1823); den dræbte Paul Louis Courier. Al Modstand blev holdt tilbage af Censuren, indtil Forholdenes Magt tvang Kong Carl den 10de til at hæve denne (1824); da viste det sig, at den franske Frihed havde ligget under Voldsherredømmet som Rug under

Vintersnee, havde samlet Friskhed og Kraft; da begyndte den store, alvorlige Kamp, navnlig i Journal des débats, først mild og advarende af Romantikeren Chateaubriand, der vilde frelse „Kongedømmet af Guds Naade“, derpaa streng og alvorlig af Calvinisten Guizot, glimrende og heftig af Voltairianeren Thiers. Til disse sluttede sig Skarer af Frankrigs Ungdom; som man i 1792 var strømmet til Armeerne paa Grændsen og havde bragt Frankrigs Seirshymner ud over Europa, ilede man nu til hine Mænds Faner og bragte Europa nyt Frihedshaab. I dette Tidsrum udviklede sig Journalistikens Ridderlighed, dens berettigede hæderlige Stilling i Samfundet blev anerkjendt og grundfæstet, den franske Dagspresse blev en europæisk Magt, stolt, rig, beundret, og imod denne Magt erklærede Carl den 10de Krig den 27de Juli 1830, begyndte med at sende en lille Trop Soldater mod Bladet Temps. Da samlede Pressen sin hele Kraft og omstyrtede Carl den 10des Throne, saa halve Europa rystede derved.

Man har kaldt Ludvig Philip en Barrikadekonge, Borgerkonge, Pengekonge og kunde ligesaa godt kalde ham en Journalistkonge. Pressen havde sat ham paa Thronen, og hvor meget han end senere forfulgte Oppositionens Skribenter eller personlig søgte at vise Ringeagt mod Pressen, var hans hele Regering dog en besynderlig Anerkjendelse af Journalistiken, ødsel med Gunstbeviisninger mod dem, som toge hans Parti. Redacteuren af Journal des débats, Louis François Bertin, blev Pair af Frankrig; den „berømte“ Feuilleton-Roman-Skribent Alexander Dumas fik et Linieskib stillet til sin Raadighed, da han engang vilde gjøre en Søreise; til Under-

støttelse for et Blad l'Époque udstedte man et Theater-privilegium, som blev betalt med 200,000 Frcs. Den „gode Presse“, som havde kjæmpet saa tappert for Huset Orleans, gik i Capuanske Vinterkvarteer, omgav sig med Rigdom og Vellyst, tumlede sig i Orgier, Spil og Dueller. Lola Montes, der senere spillede sin Rolle ved det bayerske Hof, var Dujarriers Maitresse, og Dujarrier var Regisseur (Ordner) ved Presse's Avertissementer; hun gjorde allerede dengang de Unge ligesaa forstyrrede, som hun senere gjorde den gamle Konge af Bayern, og Dujarrier faldt i Duel. Begreberne om Berømmelse og Berygtethed blandedes sammen, Girardin tog imod Carrels Udfordring som en „bonne fortune“ (Middel til at gjøre Opsigt), fældede ham, gjorde Opsigt og gjorde Lykke. General Bugeaud fældede en Journalist og Deputeret, ved hvilken Leilighed et skrækkeligt og snedigt Spil fra Journal des débats's Side blev drevet med en Mands Liv. Medens Bourgeoisiets moralske Forfald saaledes viste sig i Pressen, strømmede en talløs Mængde unge Mennesker, med eller uden Talent, til Bladene, begjærlige efter at gjøre Opsigt, blive indbudne til Bankierer, kjærtegnede af Skuespillerinder og Dandserinder, og naar det viste sig, at Pladsen var overfyldt, kastede de sig, fortærede af Begjærlighed og Misundelse, i Socialismens og Communismens Arme, prædikede en ny Tid, da alle Skranker skulde falde og Alle nyde lige Meget.

Ved Februarrevolutionen bleve rigtignok alle Skranker nedbrudte og alle Baand løste, men paa en anden Maade, end Hine havde tænkt sig; thi de havde egenlig kun meent de Hindringer, som stode i Veien for dem

selv. Men nu strømmede i Virkeligheden og bogstavelig Alle til, og som Følge deraf blev der ikke Plads for en Eneste. Folkets Masse var kommet i Bevægelse, det sunde og kraftige Folkefærd tilligemed det gustne og pjaltede, det ungdommelige og livsfriske tilligemed det kolde og hadefulde, den ærlige Arbeider og Forbryderen, de dannede, fine og overforfinede Klasser tilligemed den raae Hob. Alt raabte og skreg, fordrede, gav Raad og — skrev Blade. Paris var et uhyre journalistisk Babel, hvori den Ene ikke forstod den Anden, fordi man ikke fik Tid til at læse hinanden; Gaderne vare bedækkede med store og smaa Blade, Flyveskrifter, Plakater, Sange og Carricaturer, Vognenes Larm blev overdøvet af Udraaberne, de faa fredelige Folk troede, at Verdens Ende var kommen, og forbandede Pressefriheden. Nogle af den gamle Tids Skribenter gned Rusen af Øinene, sprang behjertet ud af Blødagtighedens Dyner, ud i denne vilde Folkestorm, og idetmindste en af dem hævede sin Røst saa høit og kraftig, at han et Øieblik overdøvede Stormen. Overladt til sig selv beherskede Pressen sig selv, Oceanet af Blade tørnede mod et andet Ocean af Blade, brød sig i Brændinger og kastede sit fraadende, men uskadelige Skum ud over Landet. Samfundet syntes at løsne sig i Fugerne, men har i Virkeligheden aldrig viist sig fastere; et ubestemt, men stærkt og begeistret Haab, en uendelig Tillid til Fremtiden, kom fra Folkets Dyb og meddeelte sig Alle; den største Lovtale, man kunde holde over dette Tidsrum, det skjønneste Beviis for Ordets ubegrændsede Frihed, var de Ord, hvormed Lamartine overgav sin dictatoriske Magt til Nationalfor-

samlingen, den 4de Mai 1848: de to Maaneder havde ikke kostet en Draabe Blod. Hvorfor havde der i den provisoriske Regering ikke været en eneste Dictator, en eneste virkelig Mand, der kunde anvende den skjønne, men kostbare Tid og udføre dens Gjerning? Det er det Spørgsmaal, man som sædvanlig gjør „Skjæbnen“, og hvorpaa Fremtiden vil give Svar.

Man veed, hvorledes Begeistringen lidt efter lidt blev kjølnet, og hvorledes de fjendtlige Elementer søndrede sig og endelig geraadede i Kamp. Det seirende republikanske Parti betvang det overvundne republikanske Parties Presse og har derpaa selv maattet bøie sig, først for sin egen Presselov, saa for en endnu strengere. Der hersker atter Ufrihed, Forfølgelse og Vilkaarlighed, der falder atter Snee — en ny Rug spirer vel underneden. Den sande Socialisme skal vel have sit 1816 og 1823 ligesom hiin borgerlig-juridiske Frihedskamp, før den ligesom denne faaer sin Juli 1830. Ja, Alt i Verden er et Kredsløb, men som Hjulet, der løber rundt og dog bringer Vognen fremad.

Det meest betydende socialistiske Blad, Organet for den skarpe og klare Tænker Proudhon, hvis kritiske Dygtighed vel Faa ville nægte, le Peuple de 1850, er nylig gaaet ind, overvældet af Politiets Vilkaarlighed og af Mulcter. En af dets sidste Artikler — for hvilken det blev dømt i 6000 Frcs. Bøde og Forfatteren til femten Maaneders Fængsel — behandler „den franske Civilisation“. Fra Paris til Petersborg og fra Wien til Paris, siger Forf., hører man idelig det Raab, at vi ere Barbarer, der ville tilintetgjøre Civilisationen. Men

lad os da undersøge, hvad denne hellige Civilisation er for et Væsen, lad os nærmere besee denne rene Jomfru, hvis Riddere ere D'Hrr. Thiers, Berryer, Montalembert o. s. v. Forf. omtaler nu den „oeconomiske Civilisation“ med dens Maskiner og Arbeiderbefolkning, med dens Lidelser, Savn, Sygdom og tidlige Død — og Modsætningen, de rige Fabrikherrer; dernæst „Regerings-Civilisationen“ med Underslæbene, Bestikkelserne og det hele paa Usandhed og Svig grundede System; Teste, Martin du Nord, Choiseul-Praslin manes op tilligemed alle de Scener, der tilintetgjorde Agtelsen for Ludvig Philips Regering. Derpaa følger „den literaire Civilisation“ med dens Feuilletoner, Vaudeviller, nervøse Romaner, blodige Dramer og usædelige Livsanskuelse. „Vore moderne Horats'er have levet af Bank-Mæcenernes skjændselsfulde Naade, deelt deres Orgier, drukket af deres Bæger ved deres liderlige Fester; derfra har Tanke, Følelse, Smag og Sæder bredt sig ud i Literaturen, har svækket den hele Slægt, paa en dræbende Maade berørt Ungdommens Sjæl og endog smittet Middelstanden, der dog hidtil havde holdt sig reen for de Laster, som Rigdommen havde frembragt hos de Fornemme og Nøden hos de Fattige. Faa Værker i vor Literatur have holdt sig fri for denne Besmittelse. Og det er Apostlene for denne Civilisation, der fremkomme med de stærkeste Bebreidelser og heftigst fordømme den revolutionaire Aand.“ — Endvidere „den geistlige Civilisation“, Jesuiterne, Seminarierne, de mørke Celler, hvorfra mørke Forbrydelser ere udgaaede, f. Ex. Broder Leotade med Cecilie Combettes. Forhen, saaledes slutter Forfatteren, var der ogsaa to Byer, høit berømte

for deres Civilisation; det var Sodoma og Gomorrha. Gud lod en Dag, ifølge Skriften, regne Ild og Svovl ned over denne Civilisation og ødelagde Byerne og Indvaanerne; hvilket var høist revolutionairt." — Endelig har Bladet taget Afsked med sine Venner i en kort Artikel, hvori det sætter dem Stevne paa Fremtidens Barricader.

Om Bladet National er allerede talt. Det herskede fra 23de Juni til 10de December 1848; ved Hjælp af Cavaignac og Junikampen overvandt det alle sine journalistiske Colleger, nedskjød dem med Kartætscher eller bragte dem til at tie af Frygt. Men da det gjennem Cavaignac beherskede Frankrig, vidste det ikke, hvad det skulde gjøre med Magten; den blot politiske Republikanismes Tid var forbi, og videre var National ikke kommet, det stod en Stund som Milepæl, og Samfundet foer forbi det eller tilsyneladende tilbage.

Et andet Blad kom i Anseelse, et Blad, hvis Blomster- og Seirstid ligger endnu længere tilbage, Journal des débats. I Juli 1830 var dette Blads høieste Ønske blevet opnaaet; det havde sin borgerlige Konge, sin „maadeholdne“ Valglov for de Rige, sin „maadeholdne“ Frihed og temmelig umaadeholdne Nydelse. Det vilde ikke videre; dets Politik bestod i at bevise, at Alt var paa det Bedste i denne bedste af alle Verdener; for Kongens og Bourgeoisiets Skyld understøttede det alle Ministerier, som Kongen valgte, og forlod dem og deres System, saasnart Kongen gav dem Afsked. Dets Tone mod politiske Modstandere var hiin kolde Fornemhed, som man i Almindelighed bemærker hos visse „dannede og fine Folk“, der i Mangel af sjælelig Varme bringe det til Virtuositet

i denne Retning, og det forstod at tale om de sociale Forhold, om Rigdom og Fattigdom, paa en saadan Maade, at man ved Læsningen fik Appetit og aldeles glemte de Folk, der vare sultne. Formedelst disse Egenskaber fandt det et stort Publikum i hele Europa. Det vuggede imidlertid Kongen, sig selv og sit store Parti i Tryghed, lige indtil Revolutionen brød ind ad Døren, da tog det med høflig Hast Hatten af og var aldeles republikansk i nogle Maaneder, ja viste endog utvetydige Tegn paa Socialisme. Derpaa sluttede det sig naturligviis til Reactionen og opnaaede ved Omstændighedernes Natur Mere end noget andet Blad eller Parti, nemlig at Ludvig Napoleon maatte tage sine fleste Ministre blandt dets Venner og til den vigtigste militaire Post vælge dets gamle Ven Changarnier. Man skulde troe, at med et orleanistisk Ministerium og en orleanistisk Chef for Nationalgarden, Parisergarnisonen, Forterne og Leirene i Seinedepartementet, med orleanistiske Præfecter og Politiembedsmænd, maatte Partiet snart bringe sin Fyrste tilbage paa Thronen. Men Sagen er, at dette Parti ikke kjæmper for et Princip men for en Familie med et lille Barn; Julidynastiet betyder en Overenskomst mellem alle Partier og Systemer, og først naar Greven af Paris bliver en voxen Mand, der ved sin Personlighed kan samle Partierne om sig til en juste-milieu-Regering, først da kan man atter begynde Forsøget af Juli 1830. Derfor bestaaer Journal des débats's Politik i at trække Tiden ud, holde Middelveien (juste-milieu) i Reactionen og selvfølgelig sørge for, at Frihed og Ufrihed bliver blandet sammen i Forholdet fra Juli 1830, at dets Bourgeoisi

atter faaer Overmagten — hvorved det kun glemmer, at en Mængde af dets Borgermænd, der i Juli 1830 holdt paa den „moderate Kritik“ og en forstandig Verdensanskuelse, nu af Frygt og Bæven ere gaaede tilbage til Katholicismen og Præsterne. Bladets Politik er farlig, fordi den bestaaer i, Intet at gjøre for Folket, men vente, og fordi vente er saa vanskeligt ude i Strømmen. Dets høieste Triumph feirede det i Mai Maaned d. A. ved Valgrettens Indskrænkning: her omtrent vilde det blive staaende og see Tiden an. Men der viste sig strax Tegn til, at det kun stod som Milepæl, Reactionen gik videre end dets Ministre og kom med sin haarde Presselov, hvorved det selv blev ramt saa ømfindtlig. Da sagde Bladet (15de Juli) med stor Ro og Fiinhed til Majoriteten, at den havede Pressen af personlige Hensyn, men at den var paa en farlig Vei, og Artiklen sluttede med de Ord: „Nu er Feltraabet: Vi maae have Fred for dem, der skrive; Gud give, det ikke engang vil lyde: Vi maae have Fred for dem, der tale.“ Disse Ord synes saa kloge og vidtskuende; men da man i Begyndelsen af 1849 havde begyndt med at indskrænke Presse- og Forsamlingsfriheden og Presse havde gjort opmærksom paa, at man var paa en „farlig Vei“, at man ikke vilde kunne standse, før man antastede Talerstolens Frihed og Tankens Frihed, da behandlede Journal des débats dette med sin kolde Fornemhed og raadede Majoriteten til at „begrændse“ Friheden. Desuagtet kalder man Journal des débats et godt redigeret Blad, fordi det nemlig hver Aften kan sige sin Mening om, hvad der er skeet om Formiddagen.

Armand Bertin de Vaux, den nuværende Redacteur en chef for Bladet, er Søn af Bertin l'ainé, der grundede det. Denne gamle Bertin havde stillet sig nøiagtig i samme Forhold til Keiser Napoleon, som Sønnen nu indtager mod Keiserens Neveu: han forsvarede Napoleons Reaction for at faae den landflygtige Kongestamme tilbage. Men Keiseren tog Sagen paa sin Maade; han lod gjennem Politiet Bertin tilstille en Medarbeider ved Navn Fiévée, der kaldte Bladet Journal de l'Empire og tvang Bertin til at skrive for Keiseren, og det gjorde Bertin meget godt. Armand Bertin de Vaux er en høi og før, meget smuk aldrende Mand, der ved første Øiekast har en paafaldende Lighed med salig Oehlenschlæger. Men ved Samtalen forsvinder strax Ligheden; istedenfor Oehlenschlægers milde Barnlighed har denne Mand noget Fast, Stærkt, næsten Haardt i sit Ydre, forenet med en sybaritisk Velbehagelighed; istedenfor den fornøiede Digtertilværelse, der skinnede Oehlenschlæger af Øinene, er der i Bertins graa Øine en kold, forskende Kløgt. Nogle af de første Ord, han sagde, syntes mig at betegne ham. Efter de sædvanlige korte Lykønskninger i Anledning af, at Freden var sluttet med Preussen, og at „Sagen nu var bragt tilende", kom Talen paa General Fabvier, og Bertin sagde: „Aa, han er gal, det vil da sige, Manden sværmer; han er bleven gudelig og vil have, at vi skulle slippe Abd-el-Kader af Fængslet." Frankrig har lovet at sætte Abd-el-Kader i Frihed eller idetmindste lade ham leve paa afrikansk Jord; han overgav sig kun paa denne Betingelse, og en fransk Generals Ord var hans Borgen; havde Frankrig holdt Tro og

Love, saa er det rimeligt, at den ydmygede Abd-el-Kader ikke længer havde været en farlig Fjende. Men i alt Fald er det characteristisk nok for Bertin, at han sammenstillede Ordene „gal“, „gudelig“ og Abd-el-Kaders Frihed. Der er en Klasse Politikere, som ikke troe, at Verden kan regeres efter Guds Villie, og de vise dette i Stort og i Smaat; de forsvare „Religionen“ (samt Familien og Eiendommen, for at tage hele Phrasen), men ville ikke paa nogen Maade indrømme, at Statens Styrere skulle handle efter den christelige Religion. Dette kaldes juste-milieu, en billig Overenskomst med Himlen, hvorved man selv tager Broderparten.

Til Journal des débats slutter sig i politisk Henseende Révue des deux Mondes, et æsthetisk-kritisk-politisk Fjortendagesskrift, der redigeres med overordenlig Dygtighed og tæller Frankrigs ypperste Mænd blandt sine Medarbeidere. Det slaaer sig stadig for Brystet og gjør Bod for den Ludvig-Philipske Tid; det bekjender, at man har været ligegyldig for de Ting, der skulde styrke Herredømmet, at man i sin glade Livsnydelse har glemt at føre den stadige og alvorlige kritiske Kamp og derved i Literatur og Kunst, i Politik og sociale Forhold ladet en usædelig og fordærvelig Retning tage Overhaand. Nu luger det med stor Omhu, optræder med Iver og Kraft mod Frivoliteten, og — hvad der maaskee særlig kan interessere danske Læsere — det gaaer saavidt, at det f. Ex. beklager engang at have rost la grace de Dieu (oversat og opført her under Navnet „Herren seer dine Veie“), fordi det er umuligt at holde Regnskab med et Folks politiske Bevægelser, naar man i Literaturen og fra Sce-

nen giver det en usund Næring. Skriftet tjener naturligviis ligesaa godt Republiken som nogen anden Statsform, fordi det tjener det Bedste i Folket, og man kan derfor gjerne tilgive det, at det ikke øiner Moralitetens Seir uden under et orleanistisk Regimente. Strengt taget hører det ikke til denne Skildring, da det ikke er et Dagblad; men det bør dog nævnes, fordi man ved Læsningen deraf faaer en vis Trøst og Tillid til de franske Forhold, opdager, at der rører sig noget Høiere og Ædlere end de urolige Dagblades Kamp.

Her er Centrum, det rette juste-milieu; nu følger i broget Uorden høire Side, den kirkelige, legitimistiske og bonapartistiske Reactions Blade.

Rigolette.

En Beretning, som jeg i disse Dage har læst, minder mig om en lille Begivenhed, en Scene fra **Bal Mabile**.

En fransk Journalist havde givet mig Billet og sat mig Stævne i Haven; jeg var kommen for tidlig eller traf ham ikke strax og kjedede mig. **Jardin Mabile** er et Anlæg ved **Champs Elysées**, indrettet omtrent som vort Tivoli, med Rutschbane, Gynger, Skydebaner, forskjellige Selskabsspil o. s. v.; men Hovedsagen er Dandsepladsen, der i daarligt Veir er en stor Sal, i de lune Sommeraftener en aaben Plads, besat med kunstige Palmetræer, og med et stort Orchester i Midten.

Man spillede de deiligste Dandse, som Nogen vilde høre; der var ikke blot Rhytmus og Tact, Ungdomsglæde og Ynde i Musiken, men en ubeskrivelig Melodirigdom, en Fylde af Stemninger og skjøn sandselig Lyst, især i en af Dandsene, en saakaldet Redowa. Men selve Dandsen var uskjøn; den var ikke uanstændig, men sær, vild, kantet, navnlig fra Herrernes Side. En forsøgte hvert Dieblik at slaae Hælene op i Nakken, en Anden foer frem som en prustende, vrinskende Hest, Andre, der foretog mindre heftige Bevægelser, viste en ubehagelig blaseert Ligegyldighed og Ringeagt. Blandt de Tilstedeværende vare

mange Damer, der kunde kaldes smukke, og det var let at nærme sig dem. Disse unge Piger, honnêtes mais faibles, som Franskmændene sige, disse livsglade Væsener, der snart ere rige, snart fattige, snart tilbedte af en grevelig Gesandt, snart af en Student, ere ikke snærpede, give sig sjelden for Mere, end de ere, forlange kun Høflighed og Blidhed, selv naar de ere allerlykkeligst ɔ: allerrigest; men hvorledes kunde man mild og artig søge dem, naar man ikke syntes om dem, naar Musikken fremmanede Billeder, der stillede dem saa dybt i Skygge.

Tæt op til Dandsepladsen sad et ungt Menneske og saae til med stor Alvor; jeg satte mig ved Siden af ham, og snart vare vi i Samtale. Han spurgte uden mange Omsvøb, hvorfra og hvad jeg var, og jeg svarede: fra Danmark, Cand. philos.

Ah! raabte han, saa kan De sige mig, hvilken Philosophi der læres paa de danske Universiteter.

Det var et underligt Spørgsmaal paa en Dandseplads; men jeg svarede ham, saa godt jeg kunde, og gjorde ham navnlig opmærksom paa, at Danmark vel i andre Henseender var et producerende Land og ikke havde mange Fabriker, men i denne Henseende gjorde en Undtagelse og indførte sin Philosophi i raa Tilstand til Bearbeidelse efter Indvaanernes Tarv og Smag.

Meget vel, sagde han; men saa ere Deres Universiteter vel især paavirkede af Hegel; følger man den Retning af Hegelianismen, som er betegnet ved Strauß og Feuerbach, eller holder man sig til Skolens høire Side? Anerkjender man en personlig Gud, eller nærmer man sig Naturphilosophiens Pantheisme, eller gaaer man endog videre?

Og medens jeg sad ganske forbauset over denne uventede Lærdom paa Bal Mabile, vedblev han ivrig: Hvad mig angaaer, saa troer jeg, at Kampen i vor Tid gjælder Gudsfornægtelsen, den personlige Guds Fjender, hvorsomhelst de skjule sig, under hvilken Form de end træde frem, i Politiken, i Philosophien, i Kirken. Vi ville styrte dem ned af Prædikestolene, vi ville levere dem en Kamp paa alle Valpladse; det er et høit og helligt Maal, i den ene saliggjørende katholske Kirkes Navn. Jeg for mit Vedkommende, jeg føler mig stærk; thi jeg troer.

Der var noget Strengt, Mørkt, næsten Fanatisk i hans Blik og Stemme, en barsk Alvor, der hævede ham ud over det Latterlige, som let kunde være kommet ved Misforholdet mellem Stedet og Talen — skjøndt jeg ikke kan nægte, at jeg tænkte ved mig selv: Hvad vil denne Mand egenlig paa Bal Mabile? Han fortsatte sin Tale med endeel Beviser for Guds personlige Tilværelse, men hvor meget han end interesserede mig, kom jeg dog til at være uopmærksom; thi tæt foran os havde dannet sig en Quadrille af fire Par, og blandt disse var en Dame af usædvanlig Skjønhed. Maaskee er Skjønhed ikke det rette Ord; jeg skulde hellere sige Tillokkelse, Noget, der betvang ved en forunderlig Livets Energi. Hun havde blaa Øine, fine sorte Øienbryn, kulsort Haar, en overordenlig smuk, aristokratisk Hals, var let og graciøs som nogen fransk Kvinde. Man samlede sig for at see hende dandse; Beundringen, som hun vakte, forøgede hendes Livslyst, hendes fristende Magt, og som om hun diabolisk anede, at der blandt os To var Tale om en Herre, hun ikke vilde anerkjende, sendte

hun os, hvergang hun hvirvlede forbi, et af sine besynderlige, dæmonisk-glade Blikke, et af sine listig-daarende Smiil. Saa faldt Musiken ind med hele sin melodirige Vellyst — mig blev det utaaleligt paa dette Sted at høre Guds Navn gjentage, jeg gav Manden min Adresse og indbød ham til mig, for at vi kunde fortsætte Samtalen uforstyrret. „De har Ret", sagde han og reiste sig. I samme Øieblik ophørte Dandsen, og jeg sagde: De har talt saa ligefrem til mig; tillad mig nu et Spørgsmaal: Hvad vil De her paa **Bal Mabile**? — Men nu gaaer jeg jo! sagde han vredt og skyndte sig bort.

Et Øieblik efter traf jeg paa en ung Kjøbmand fra Montpellier, af Fødsel en Tydsker, med hvem jeg tilfældigviis havde gjort Bekjendtskab. „Har De seet Rigolette?" tilraabte han mig paa Tydsk. — „Rigolette?" svarede jeg, „Rigolette? det er jo den smukke, dydige Sypige i Paris's Mysterier." — „Ja, vistnok; efter hende har ogsaa vor Rigolette faaet sit Tilnavn; men har De seet hende? Men De maa have seet hende! Alverden saae jo paa hende, da hun dandsede." — „Var det maaskee hende i den grønne Silkekjole?" — „Ak, ja, det var hende. Er hun ikke mageløs? Ak, min Ven, jeg er ulykkelig iaften ..... det vil da sige, jeg veed ikke, hvad jeg er. Kom, gjør mig en Tjeneste: Drik et Glas Champagne med mig og lad mig tale til Dem om Rigolette — herlig! .... Garçon, en Flaske Champagne!"

„Vil De lægge Mærke til denne Staaltraad om Proppen? Saadan er altid Staaltraaden om den ægte Champagne. Jeg drikker ikke anden Sort, det veed Garçon'en. Den skal ogsaa drikkes af disse flade Glas; jeg

kan ikke begribe, hvordan noget fornuftigt Menneske endnu kan komme Champagne i de høie, smalle Glas. Hvor mangen god Flaske har jeg ikke tømt med Rigolette! See, nu skal hun til at dandse Polka! Jeg vil vende Ryggen til, og tag De Dem iagt, see ikke for meget paa hende. Jeg er virkelig saa bedrøvet iaften, som jeg ikke har været i flere Aar. Gjør mig nu en Tjeneste: Drik paa Rigolettes Velgaaende."

„Hun er en mageløs Pige. Jeg kommer to Gange om Aaret til Paris, og hvergang jeg i de to sidste Aar har været her, har hun kostet mig idetmindste tusinde Francs. Men Gud er mit Vidne, jeg fortryder ikke at have givet Pengene ud. Det er umuligt at være sørgmodig i hendes Selskab; det er umuligt at være alvorlig, det er umuligt at tænke. Hun har de forunderligste Indfald, er livlig, aandrig, Alt, hvad et Menneske kan ønske sig, og tilmed er hun god som en Engel. Hvergang vi kjørte ud sammen, tog hun min Pengepung og gav til alle de Fattige, vi mødte. En af de første Gange — det var paa en Tour til Montmorency — sagde jeg, at hun kastede for Meget ud af Vinduet; saa sagde hun: hvo veed, om ikke jeg selv engang kan komme til at løbe ved Siden af en saadan Vogn, og saa kom der Taarer i hendes Øine, men i samme Øieblik opslog hun en skraldende Latter, og det er den eneste Gang, at hendes Latter har været skraldende. Vil De ikke tømme Deres Glas?"

„De veed ikke, hvad saadan en Pige er for et Menneske som mig. Jeg lever hele Aaret i det Hundehul Montpellier. Man kommer i Selskaber, i gode Huse,

som det kaldes. Der er gamle ærbare Damer, som tale ilde om Alverden, og dydige unge Piger, som knap tør aabne Munden, og sige de Noget, saa er det en Ubetydelighed eller en Dumhed. De gjør Dem ingen Forestilling om, hvor Dyden er dum i Frankrig. Ak, i det kjære Tydskland, i Norden, der er anderledes Familieliv, ganske andre Pigebørn! Min Compagnon har giftet sig med saadan en Dame, han gaaer om Søndagen til Messen med sin Kone under den ene Arm og sin Svigermoder under den anden Arm, stakkels Fyr! Hvad jeg slider og slæber for hele Aaret om, det sætter jeg med største Glæde og Fornøielse paa Rigolette; paa mine Knæ vilde jeg byde hende, hvad jeg har tilovers; men nu er det forbi."

„Er det forbi?"

„Ja, der er kommet en Belgier hertil, Søn af den rigeste Bankier i Brysfel. Han har givet hende contant 4000 Frcs. og Perler for mange Tusinder; nu skal hun holde Equipage. Hun sagde det til mig igaar og bød mig Farvel; nu er hun ham naturligviis tro — gid Pokker havde hele Belgien! Eia, der kommer Mostaganem! Vil De præsenteres?"

„Mostaganem? Det er jo en By i Algier."

„Ja, men det er Rigolettes Veninde. Hun har ogsaa gjort Lykke. Der er kommet en rig Italiener hertil; han tager hende med paa en Rhinreise og fører hende maaskee til Italien. Naar hun og Rigolette ere borte, saa et Glandsen af Bal Mabile. Nu skal jeg forestille Dem for Mostaganem; hun er meget alvorlig og melankolsk, og hendes italienske Elsker er den lystigste Abekat, man kan træffe paa."

Mostaganem var en temmelig høi, smækker Pige, med et regelmæssigt, ovalt, blegt Ansigt og store sorte Øine, klædt med ret elegant Simpelhed, kun med en svær Guldkjæde om Halsen.

„Har De seet Rigolette?“ spurgte hun Tydskeren.

„Ja, hun dandsede med sin Belgier.“

„Hun faaer Equipage“, sagde Mostaganem med et Suk.

„Ja, men Du faaer Jernbane og Dampskib!“ sagde Italieneren og loe.

„Hun giver en Souper iaften“, sagde Mostaganem; „det er til Afsked, imorgen reise vi. Naar jeg kommer tilbage, saa er hun en rig Pige, hvis hun vil være fornuftig, hvad jeg ikke troer hun vil. Men hun er lykkelig, hun behøver ikke at forlade Paris.“

„Men Du skal jo reise med mig!“ sagde Italieneren og lo. „Har De hørt Mage, mine Herrer, hun kalder det en Ulykke, ha, ha, ha!“

„Deres Vogn holder udenfor“, vedblev Mostaganem, „vi skulle kjøre sammen til Philippe. Ja, Rigolette er lykkelig. — Nu giver han hende Mantillen paa; kom nu Ludovico .... quel drôle de nom! .... Messieurs, au plaisir de vous revoir!“

Og den lykkelige Rigolette kjørte med sit Selskab til Souper'en hos Philippe.

Det var den 16de Juli d. A.; i forrige Uge, den 13de Octbr., fandt man hende kvalt med Kuldamp, hun havde dræbt sig selv.

En af de almindelige juridiske Beretninger i Bladene meddeler Catastrophen uden at nævne hendes Navn, men

dog saaledes, at hun er betegnet for dem, der kjendte hende.

Belgieren havde, som allerede fortalt, foruden rede Penge givet hende endeel Verler til et betydeligt Beløb. De vare udstedte af ham, og hun gjorde dem i Penge ved at endossere dem og overgive dem til Trediemand. Den gamle Bankier havde imidlertid faaet Nys om Sagen og tvang sin Søn til at reise til Brasilien, inden Verlerne forfaldt til Udbetaling, og da Verlernes Ihændehaver ikke fandt den unge Belgier, henvendte han sig til Rigolette for at erholde sine Penge. Forgjæves bønfaldt hun den gamle Bankier; med rolig Samvittighed lod han sin Søns Gjæld ubetalt, fordi han ikke anerkjendte den Valuta, Sønnen havde annammet for Verlerne.

Stakkels Rigolette! Hun solgte Alt, hvad hun eiede, og tyede til de hemmelige Spillehuse for at vinde Verlernes Beløb; men her tabte hun Alt. Saa lukkede hun sig en Aften inde i sit Værelse, antændte en Kulild, lukkede Spjeldet og døde.

Paa den, der har seet hende „lykkelig“, gjør denne Beretning et vemodigt Indtryk; for Læserne kan den maaskee have Interesse som et usmykket Billede af Livet i Paris.

Dagbog.

d. 17de Octbr.

„Berlingske Tidende“ indeholder iaften en Artikel, hvori udraabes, at Slesvig saa fuldstændig skal indlemmes i Danmark, at dets Deputerede paa den danske Rigsdag skulle tale Dansk, „en Fordring“, siger det ærede Blad, „som ikke vil genere nogen redelig sindet Slesviger“. Det ærede Blad har nylig i en Artikel, hvorfor det maatte høre meget ilde af „Fædrelandet“, givet en Fremstilling af de slesvigske Forhold, udhævet Betydningen af Befolkningens tydske Bestanddele og viist, at mange tydske Slesvigere vare loyale ɔ: redelig sindede mod Danmark. Det ærede Blad vil nu gjøre det synderlige Forsøg at tvinge disse „redelig sindede“ tydske Slesvigere til at tale Dansk. — Vi have tidligere viist, hvorledes vi troede, at man kunde samtidig være retfærdig og forsigtig, hævde den danske Nationalitet og det danske Sprog og vise Agtelse for det Tydske. Overfor de Yderligheder, man nu synes at ville vove, maae vi i Almindelighed tie; det er Pligt, ikke at lægge Hindringer i Veien for dem, der troe at arbeide til Statens Gavn; men den korte Advarsel maae og bør vi udtale: Vil man gjennemføre Noget, som kun kan hævdes ved den bevæbnede Magt, saa bygges det danske Huus i Slesvig paa Sand, saa er Danmark fremtidig yttrigivet til-

alle Bevægelser, der kommer sydfra. Det gaaer da Danmark som Statsmænd, der, medens de regere, have let ved at vinde en principløs Presse, men, saasnart de ikke længer have Magt, strax blive angrebne af samme Presse. — Med Hensyn til Formen, hvori man udtaler sig, have vi et Ønske at fremføre. Det er jo nemlig meget muligt, at vi tage feil, og at den tilsyneladende hidsige Politik veed, hvad den gjør. Men saa være man ikke tvetunget og bruge ikke tvetydige Ord, saa forsikkre man ikke, at man er langtfra at ville incorporere Slesvig; thi det er en fuldstændig Incorporation, naar Sydslesvigernes Sprog ikke skal nyde politisk Agtelse, den uundgaaelige Følge deraf er, at hele Slesvig maa fordanskes. Dette kan være meget ønskeligt, Spørgsmaalet er blot, om vi kunne faae Magt og Tid til at føre det igjennem. Dog, som sagt, lad os antage dette for sikkert; men da komme man ikke med løse Ord, som ikke ere istand til at skuffe noget fornuftigt Menneske, og som blot give vor Politik et jesuitisk Udseende. Man plette ikke Danmarks Farver, det ærlige Røde og Hvide; man vise ikke, at vi have have været i sortguult Selskab. — Man kunde mulig ogsaa finde en anden, men ganske modsat Jesuitisme i hiin Artikel, nemlig at den ikke var alvorlig meent, men enten for tidlig vilde forraade en hemmelig Tanke hos endeel af Ministeriet eller drive Ministrene saa hastig fremad, at de pludselig maatte støde paa mægtige Hindringer og takke af.

— Fregatten »Gefion« skal nu, som det officielt meldes, overgives til det tydske Forbund. Saaledes er blevet bestemt i Protocollen af 6te Juli d. A. for det Tilfælde, at Forbundet tiltraadte Fredsslutningen. Men det er bekjendt nok, at Forbundet ikke som en Enhed har ratificeret Freden; Danmark har faaet Underskrifterne i Berlin og i Frankfurt, det har maattet

samle dem stykkeviis. Som Følge deraf er det aabenbart, at Forbundet burde have »Gefion« stykkeviis eller vente, til det bliver en Enhed.

d. 20de Octbr.

Man kan ikke nægte, at de tydske Demokraters Mistanke til Willisen idetmindste har Skinnet for sig, hvorhos det dog maa bemærkes, at Demokraterne ikke have ventet paa hans Handlinger og disses Udfald, men allerede i Foraaret betragtede ham som en »Forræder«, en Anskuelse, som blot dengang ikke turde gaae over i trykte Ord. Men til at bekræfte og begrunde denne theoretiske, aprioriske Mistillid til en af Fredrik Wilhelms Venner eller Fortrolige have de nu hans Gjerninger. Han kommer til Holsteen, forkynder sig som den Uovervindelige, som den store berømte Lærer i Krigsvidenskaben, der især under Russernes Felttog i Polen vakte almindelig Opmærksomhed ved sin Kritik af Slagene. Han ansporer Slesvigholstenerne næsten over deres Evne, hans Ord ere som de Pigge, der ved Carnevalsløbet hænge paa de romerske Heste og stikke desto stærkere, jo mere Hestene løbe. Saaledes farer han med Armeen frem til Idsted-Egnen, besætter de Skandser, Preusserne have indrettet, og modtager den danske Armees Anfald. Men i Stillingen er et Hul; han har idetmindste selv erklæret, at han lod dette Hul staae aabent for at vise de Danske sin »Forsonlighed«. Saa blev han slaaet og et stort Nederlag anrettet paa de feige og haardnakkede Holstenere, paa denne Hær, der sidst af alle Tydske staae i Marken under den sortrødgyldne Fane og er hjertelig demokratisk. Derpaa iler han til Rendsborg, samler flere demokratiske, constitutionelle eller vagabonderende Tydske, udfylder med disse Hullerne i Hæren og fører den mod Skandserne ved

idsunde. De feige, bredskuldrede Holstenere gaae løs paa
re Pallisader, og da der er dræbt og fanget endeel af dem,
aer Willisen tilbage; som Offer, der kan trøste hans Mænd,
ender han en dansk Hytteleir, som den danske Hær havde for-
t, og som den ellers skulde havt den Uleilighed at bryde ned.
ette Fyrværkeri gjør Lykke, og Willisen arrangerer et nyt. Der
ger en smuk lille By, Fredrikstad, ved Eideren; denne Stad
r Willisen opgivet efter Slaget ved Idsted, fordi den ikke kan
svares mod Nord; nu siger han, at han vil have den for
:fra at lede store Krigsbedrifter, drager imod den med et
rt Artilleri, stikker den i Brand, og medens Luerne i den
rke Aften stige mod Himlen og ved deres fortrødgyldne Skin
use hans Soldater, lader han blæse til Storm, Soldaterne
e frem som Fluer mod et Lys og falde som Fluer. I dette
de Myrderi, hvor Slesvigholstenerne døe for Ild og Vand,
er: und meerumschlungen, hvor Broer briste under dem og
rtætscher bortfeie deres Rækker paa de smalle Digeveie, bliver
A. en Bataillon næsten aldeles tilintetgjort, alle dens Offi-
rer falde. Man siger, at Willisen ikke havde seet sig for og
: havde undersøgt Terrainet — behøvede det da at under-
ges til Opnaaelsen af hans Formaal? Imidlertid var Ar-
eri-Laboratoriet i Rendsborg sprængt i Luften og havde
uden en Mængde Borgere og Soldater, medtaget den slesvig-
lsteenske Cadetskole, og Choleraen rasede i Landet. Herfor
n man ikke aldeles bestemt give Willisen Skylden; men, naar
n var sendt og handlede efter en djævelsk Plan, hvorfor skulde
ævlen da ikke være med ham? — Saa vidt den demokratiske
istanke. Vi kunne dog ogsaa betragte Sagen fra et andet
andpunkt og sige, at Willisen er en af Tidens Hærførere, en
rrair General, en militair Kritiker, hvorfor han nødvendigviis

…aa blive overvundne af Mænd, der slaaes med umiddelbar …apperhed og naiv Begeistring. Han troede, at Slaget ved …dsted fra vor Side var Theori, at vi efter en kløgtig og fiin …eregning »hamrede os ind i hans Stillinger«; saa beregnede … an, at han ogsaa vilde hamre sig ind i Fredriksstad, lure os …unsten af og senere behandle dette nye System i en udførlig …ritik. Han siger, at det er lykkedes ham, at han har udført en …jøn Vaabendaad, og vi Danske sige ikke Nei; ved den Lykke, …Willisen gjør, og som hele Tydskland applauderer, ere vi kun de brutale Klappere«.

— Giornale di Roma bekjendtgjør to Decreter fra den …ellige Congregation for Kirkeskikkene (Ritus), undertegnede af …ardinal Lambruschini. Det første Decret erklærer, at da Guds …rværdige Tjenerinde Maria Anna da Parades, hendes Dyder …g Mirakler, ere blevne beviiste, saa kan hun trygt ansees for …eata ɔ: tage Rang blandt Helgene af 2den Klasse. — Det …ndet Decret erklærer, at da Guds ærværdige Tjenerinde, …øster Angela, fød Marie Astorch, hendes Dyder, ere beviiste, …aa er der Anledning til at aabne en Discussion angaaende de …re Mirakler, der tillægges hende. — Aar efter Guds Byrd 1850!

— Af Følgende kan man gjøre sig en Forestilling om, …vorledes det seer ud ved det spanske Hof. Onde Tunger sagde, …t bl. A. General Serrano var Hds. Maj. Dronningens …lsker. Da Dronningen nedkom med en Prinds af Asturien og Kongen efter Skik og Brug skulde være tilstede tilligemed Rigets høieste Embedsmænd, vilde Kong Francesco ikke møde, men sagde, at det var en Ting, der ikke vedkom ham. General Narvaez, Premierministeren, bad da med en Soldats alvorlige Ligefremhed om Forklaring paa disse underlige Ord, og da Kongen ikke kunde give en Forklaring, maatte han give efter og

e tilstede. For at bevise, at de onde Tunger havde Uret, naaede da Narvaez General Serrano til — at gifte sig, og 4de Octbr., Kongens Fødselsdag, indførte han Generalen Hoffet, for at han ligesom Andre kunde stedes til Haand; men da Serrano nærmede sig Don Francesco, sagde denne: Dig herfra! — Forbauset over en saadan Uhøflighed, hender Serrano sig til Narvaez, der strax gaaer til Kongen og r: Tillader Deres Majestæt, at jeg spørger, om De ikke er General Serranos Ægteskab standsmæssigt? — Jo, svarer ngen. — Hvorfor har Deres Majestæt da sagt til ham, at skulde pakke sig? — Don Francesco var ikke istand til at en Forklaring. — Narvaez vedblev: Maa jeg endvidere ge Deres Majestæt, hvorfor De idag bar Generals Uniform Epauletter, tvertimod min udtrykkelige Villie? — Kongen ede, at han vilde bære denne Dragt, forbi den klædte ham t; Narvaez erklærede, at naar Kongen ikke lagde Uniformen var artig imod Serrano, saa vilde han (Narvaez) tage sin ed, hvilket er en meget kilden Sag, da han har Majorin i Cortes og Dronningen paa sin Side.

d. 21de Octbr.

I Adolf Stahrs „Ein Jahr in Italien", hvorfra vi have et hiin italienske Prædiken om Christus og hans Moder, es ogsaa en Skizze af Billedhuggeren Jerichau, hvoraf vi gjengive Følgende:

I den danske Billedhugger Jerichaus Atelier saae jeg ar hans nyeste Arbeide (1847): en Gruppe, forestillende en ger i Kamp med en Hunpanther, hvis Unge han har røvet. ntheren har indhentet Røveren paa hans Flugt og angrebet . Jægeren holder de unge Uhyrer under den venstre Arm

Og svinger med den høire med al sin Kraft et Jagtspyd høit i Luften til et Dødsstød mod Dyret, som i Springet har slaaet den venstre Forklo i hans Side, medens det med sin høire griber efter sine Unger og derved river Jægerens Kappe ned over hans venstre Hofte. Det Frygtelige i denne Menneskets Kamp mod Uhyret bliver formildet ved et forunderligt Noget i Huns-pantherens Udtryk og Stilling. Man synes at see paa den, at det er den mere om at gjøre at faae sine Unger igjen end at tage Hævn over Fornærmeren. Og i Dyrets Øie, der stirrer stivt mod det svungne Jern, ligger næsten noget Bedende, hvorved man aner Moderkjærlighedens Magt selv i det glubende Rovdyr. Med ubeskrivelig Dybde er det aandige Element i Gruppen behandlet, og Virkningen er netop hiint formildende Element i den i og for sig saa frygtelige Gjenstand, som derved faaer et sympathisk Berøringspunkt med Beskueren. — — Vi fandt Kunstneren i en mørk Stemning, som hans unge Kone, den talentfulde Malerinde Elisabeth Baumann, forgjæves bestræbte sig for spøgende at bortjage. Ogsaa denne Vinter er nu forbi, „Saisonnen“, denne Gang een af de meest glimrende for den romerske Konstnerverden, nærmer sig sin Ende, og kun han har ingen Bestillinger modtaget. Medens selv stymperagtig Middelmaadighed ikke mangler saadanne, har han, der er anerkjendt som en af de meest begavede blandt de nulevende Billedhuggere, nu været i Rom paa syvende Aar, og i denne lange Tid saa godt som intet Arbeide havt. Under Alt dette nedtrykker dog den Tanke ham meest, at hans eget Exempel og andre ligesaa begavede Kunstfællers Skjæbne er et Beviis for, at Kunsten ikke længer har nogen Rod i vor Tid, at en Kunstner med sand skabende Kraft ikke mere kan være sikker paa et heldigt Udfald af sine Bestræbelser. Kunsten pleies nu ikke mere af Nationen,

f det offenlige Liv; den er sunken ned til en pensioneret »Ben-ıde« af Aristokratiet, Fødselens og Pengenes; og uden store ›ciale Reformer vil heller ikke Kunstneren sikkres sin »Ret til ɪrbeide«. Her falder det vanskeligt at trøste, især naar man ɛlv ikke kan værge sig mod den Overbeviisning, at Kunstneren g hans Skjæbne i vor Tid næsten udelukkende er afhængig af 'ilfældets Luner, og at det sande Geni, og fremfor Alt den lastiske Kunstner, kun altfor ofte har faaet hiin Himlens Gave l sin Ulykke. — — Jerichau er af Middelstørrelse; det blonde ›aar spiller om et aandrigt, blegt, markeret Ansigt, i hvilket arnlig Godmodighed paa en forunderlig Maade er parret med t Træk af trodsig Stivsind og lidenskabelig Vildhed. Der er irkelig noget Berserkeragtigt i denne nordiske Natur. Som alle ·gte Kunstnernaturer er han fremmed for, ja fjendlig findet imod, et moderne Selskabsliv, men derimod sværmerisk begeistret for Venskabet, ligesom de Gamle, for hvem Venskab var en Dyd. lørende er den Maade, hvorpaa det lykkedes ham at komme l Rom. En aldrende Dame i Kjøbenhavn, der selv var unstnerinde og ubemidlet, havde lært den unge Billedhugger t kjende; ligesom han havde hun i mange Aar næret det brændende, men frugtesløse, Ønske at see Kunstens Land. Da tilalder hende uventet en lille Arv, der netop kunde strække til at ilfredsstille hendes Ønske. . Og hvad gjør denne brave Gamle? hun skjænker den Yngling, som hun beundrer, og hvis høie unstneriske Kald hun erkjender, hele Summen, for at han kan aae det Land, hvor Thorvaldsen blev Danmarks Stolthed. legeringen bevilgede ham fri Fart paa et Krigsskib, som førte am lige til Tiberens Munding. Saaledes har han Intet seet f Verden mellem Kjøbenhavn og Rom, og kjender af Italien eller ikke Mere end Rom og dens nærmeste Omegn.«

I alt Væsenligt turde denne Skildring være rigtig, og der er blot at tilføie, at, hvis Jerichau end ikke har seet Meget af Verden, saa kjender han den dog godt, ligesom det overhovedet ikke kommer an paa, hvor Meget man seer, men hvorledes man seer. Hvad der overrasker Den, som nærmer sig Jerichau, er den hurtige Fornemmelse af, at man her har at gjøre med en usædvanlig dybt og alvorlig tænkende Kunstner, med en Componist, der lider under Tidens Sønderrevethed og med voldsom Anstrengelse søger at gjøre den til en Heelhed eller idetmindste skabe sig et heelt Billede af Fremtiden. Med rigtigt Instinct har han fattet og bedømt Tidens Letsindighed, dens frivole Spil med Former, hvorunder noget langt Dybere skjuler sig, end den selv veed, og har derfor vendt sin Tanke mod det Religiøse, som det eneste rette Udgangspunkt. Ved det Religiøse forstaae vi naturligviis ikke det Mystiske, det Frygtsomme, det Umandige, der vil, at Himlen skal gjøre Alt. Et kunstnerisk Beviis paa hans religiøse Alvor har man allerede i Gruppen »Adam og Eva«; for Tiden har han fuldført Skizzen til en Gruppe forestillende »Døden og Opstandelsens Engel«. Skuffe vi os ikke, saa vil »Døden« bære Præg af en alvorlig og tillige skjøn og mild Verdensanskuelse, og vi tvivle ikke om, at Opstandelsens Engel engang, naar den bliver færdig, vil ligesom udstraale den Tro og det stærke Haab, hvormed Kunstneren har undfanget Tanken.

d. 24de Octbr.

Da man hidtil ikke af Ministeriet har kunnet faae de to Love, om Communerne og om Fæstes Overgang til Selveiendom paa Statens Godser, har Rigsdagens venstre Side selv gjort Udkast til dem eller, som det hedder i det parlementariske Sprog, taget Initiativet. Det af Hr. B. Christensen fremlagte

Udkast til en Communallov opstiller et Communeraad i hver Commune og en Landdag i hver Landskreds; der blive sex Landdage: for Kjøbenhavn, Sjælland, Fyen, Lolland-Falster, Nørrejylland og Bornholm. Valgbar og valgberettiget til Communeraad og Landdag er enhver myndig og uberygtet Mand, der har Indfødsret, fast Ophold i Communen, fuld Raadighed over sit Gods, svarer directe Skat til Communen eller i Kjøbenhavn beboer en Leilighed, hvoraf Communeskat beregnes. — „Kjøbenhavnsposten“ gjør med Føie opmærksom paa det indviklede Regerings-Maskineri, som Danmark vil faae, nemlig ved fire Kamre. Hertil kan føies, den Vanskelighed, man møder ved at gjøre Fordring til en stor Virksomhed fra Borgernes Side, ved saa hyppig at kalde dem til Valg, medens det er vitterligt, at Aanden, der hersker i Statsmaskinen lidt efter lidt maa sløve Virksomheden, hvad allerede har viist sig ved mange Rigsdagsvalg. Dette er en af de Ulemper, Repræsentativsystemet møder; dets Princip er Folkets Majoritet, Livfuldhed og Iver, og det falder lidt efter lidt hen i Minoritet og Slendrian. Man vil svare, at naar det engang haardt gjøres Behov, saa har man dog Midlerne til at faae en Majoritetsvillie frem; vistnok; men skulde ikke Erfaringen have viist, at i overordenlige Tilfælde forslaaer Repræsentativsystemet ikke? — Hovedsagen er imidlertid ikke engang denne; Opgavens store Vanskelighed bestaaer i, at man vil skabe Communeliv, efterat man har tilveiebragt en fuldstændig Centralisation. Herpaa maae vi bestandig komme tilbage, fordi vi her troe at øine næsten en Ulykke. Man sager, som „Kjøbenhavnsposten“ omtrent siger, de Hylder, Grundloven har ladet staae, afdeelte i mindre Rum, men ikke fyldte med Liv og Aand. — Et tredie Spørgsmaal, hvortil vi maae forbeholde os at komme tilbage, er Forholdet mellem Demokratiet i Communen og Demokratiet i Staten.

— I forrige Nr.'s Theater-Artikel er omtalt, at Hr. Rosenkildes Paryk fik et Tryk, der ikke hørte hjemme i Rollen. Kjendsgjerningen er aldeles rigtig; men man har sagt os, at vi have taget feil med Hensyn til, hvem det var, der gav Trykket, at det nemlig ikke var Hr. Mantzius, men den anden Munk. Skjøndt Sagen kan ansees for ubetydelig, maae vi dog bede Vedkommende undskylde vor Feiltagelse. Hr. Mantzius stræber saa ærlig og alvorlig fremad paa sin Vei, at han kan forlange en lignende ærlig Alvor af os Andre, der ville bedømme ham.

Udgivet den 25de October.

Fra Udlandet.

VIII.

Silhouetter.

9.

Franske Journalister. — Reactionen.

Forholdenes Udvikling fra 1789 til nu, de mange Revolutioner, de fordrevne Herskerfamilier, de styrtede Partier og Statsmænd, de gjærende Ideer, hvis Talsmænd forlange at styre Riget, Alt dette har bidraget Sit til at give den franske Presse dens særegne Præg, en ganske anden Natur end f. Ex. den engelske eller nordamerikanske. Disse Redactionscontoirer med tilhørende Bogholder-, Bestyrer- og Inspectionscontoirer, med lange Rækker af sorte Værelser eller Kjelderhvælvinger, hvori Sættere, Trykkere og Maskiner uafladelig arbeide, forekomme En uvilkaarlig som faste Borge, Parti-Fæstninger, hvorfra der idelig kastes Bomber eller gjøres Udfald paa det nedenfor liggende befolkede Land, bortføres Recruter, ødelægges Magasiner, afskjæres Transporter, opfanges Depescher, som i andre Krige. Imod disse Borge opfører hver Regering, der for en Stund faaer Magten, hastigst mulig en anden Borg, et Castel, som skyder med Presse-

lovens utallige Paragrapher, skyder en og anden lille Borg i Gruus eller tager den med Storm, og under denne evindelige Krig bliver der ikke Tid eller Ro til at tænke paa Landets Sager. Naar flere af Smaaborgene* opgive den Tvedragt, de pleie at føre imod hinanden jevnsides med Krigen mod den fælleds Fjende, gjøres der et fortvivlet Udfald med virkelige Vaaben, man stormer Tuillerierne eller Raadhuset, indsætter en ny Regering og begynder forfra; de seirende Redacteurer have blot deelt Ministerportefeuillerne imellem sig, og Bladets Actionairer eller Tilhængere ere blevne Præfecter, Underpræfecter, Consuler, Gesandte ved fremmede Hoffer o. s. v., det er Renterne af deres indskudte Penge. Fra dette Standkan man med en vis Ret sige, at Frankrig altid er et erobret Land — erobret paa Actier, ligesom Amerikanerne vilde gjøre ved Cuba —; endog med god Villie fra Erobrernes Side bliver det bestyret slet, fordi man som bekjendt sjelden bliver Statsmand paa et Dagbladscontoir.

Frembyder dette i politisk Henseende store Misligheder, saa har det derimod sine gode Virkninger paa selve Pressen: Et farve- og principløst Industriblad, et tomt og snakkesaligt Nyhedsjægeri kan ikke bestaae, selv om det speculerer paa Øieblikkets herskende Stemninger; Franskmanden vil i sit Blad have sin „Idee“, han vil have sit Ideal forfægtet deri**, og til Gjengjæld er han beredt til

* Den sidste Presselov, der fordrer Navn under hver Artikel, har søgt at opløse Besætningen i enkelte Soldater, men uden videre Virkning.

** Endog Vittigheden maa gjøre Partitjeneste; Charivari f. Ex. er borgerlig-republikansk, Corsaire legitimistisk.

at forsvare det med Bøssen — hvilket sidste er en overflødig Vane, han formodenlig lidt efter lidt vil aflægge og derved bidrage til at give Pressen sin Betydning som aandig Magt. Der existerede i Sommer et saadant Industriblad, l'ami du peuple, som skrev slet Fransk og speculerede i Stemningen mod Republikanere og Socialister. Det lykkedes Redactionen at faae en mærkelig Proces, idet Justitsministeriet maatte anlægge Sag imod den formedelst dens altfor stærke Angreb paa Oppositionen, og Bladet undlod naturligviis Intet for at gjøre sin Proces i Penge ved at bekjendtgjøre den og vække Opsigt; men dets Bestræbelser strandede paa den franske bon sens. Bladet var Reactionens yderste Høire eller rettere det Morads, hvortil Reactionens Flanke naaede; som Blad er det gaaet ind, som Parti fortsætter det stadig sin Tilværelse, nemlig i den Klasse, der er tilleie for alle Magthavere.

Nærmest op til denne Plet strækker sig l'Univers, et fornemt, rigt og mægtigt Parties Blad, og som ingenlunde kan frakjendes Princip. Dette fornemme, rige og mægtige Parti er kun ikke ganske fransk, det breder sig skjult eller aabenbart over en stor Deel af Europa, har sin General i Rom, sin Fæstning i Collegio Romano og hedder Jesu Selskab eller Jesuiterne. Bladets Betydning sees tydeligt af den Strid, det nylig har havt med Erkebispen af Paris. Denne Erkebisp indtager for sin Person samme Stilling i religiøs Henseende som Journal des débats i politisk, er juste-milieu, vil naturligviis hævde Katholicismen, men uden at gaae til de sidste Yderligheder, og vil ydermere hævde den gallicanske Kirke, for hvilken han er Overhoved. Denne gallicanske Kirke har siden Ludvig

n 14des Tid været i Besiddelse af en vis Selvstæn-
ghed overfor Paven imod at slutte sig til det franske
ædreland; den anerkjender ikke Pavens geistlige Ret i
rdslige Sager og underordner ham endog i religiøse
aliggender under den samlede franske Geistlighed. Kort
: Julirevolutionen 1830 opbøde Jesuiterne al deres
:aft for at bringe den franske Geistlighed i større Af-
ngighed af Paven — nu ere de ifærd dermed igjen.
tillingen blev synlig derved, at l'Univers, der har en hidsig
skaanselløs Redaction, som i Strid med Eugene Pelletan
'nledning af nogle Artikler (som tidligere ere blevne omtalte
Nord og Syd") og forsvarede Inquisitionen. Erkebispen
stedte da en „faderlig Formaning" til Bladet: Han
'lærede i den mildeste og blødeste Form, men i Virke-
heden meget alvorlig og bestemt de franske Bisktopper,
: vare vundne af Jesuiterne, at han misbilligede deres
iskuelser, og kaldte dem tilbage til deres Pligt mod
i franske Kirke. Han udtalte, at Bladet i sin gode og
lmeente Iver for Troen lod sig henrive til Yttringer,
: kunde blive misforstaaede, vække Forargelse og skade
rken; men Meningen var, at han ikke vilde deeltage i
hensynsløs Reaction, som kunde fremkalde en ligesaa
asynsløs Revolution og tilintetgjøre den hele geistlige
agt. Det er en Fornøielse at læse dette Brev og
varene derpaa; disse geistlige Mænd forstaae at bruge
rdet paa en ganske anden Maade end andre Mennesker;
m læser og kunde næsten troe, at det er en venskabelig
:rlig Tankeudvexling, og det er inderligt Fjendskab.
:d at læse Erkebispens Brev kunde man let glide over
Sted, hvor han tilstaaer, at der er personlig Fare for

Ham ved at angribe den hellige Orden ɔ: dadle Redactionen af l'Univers; men man bliver opmærksom derpaa, da han med pludselig Ild og Energi — men stedse i den sagtmodigste Form — siger, at netop for disse Farers Skyld vil han handle efter sin Overbeviisning. l'Univers, hvis legemlige eller synlige Redaction bestaaer af fire verdslige Herrer: L. Veuillot, Melchior Dulac, Gondon og Coquille, svarede med hjertelig og dybt følt sønlig Tak til deres ærværdige Fader, fordi han tog sig af sine troe og hengivne christelige Børn og værdigedes at advare dem for de Feil og Fristelser, der omgive Lammets Tjenere ude i Verdens Larm. Men — thi der er et Men — da de ikke kunde nægte, endog overfor hans glimrende Dyder og næsten ufeilbare Viisdom, at de havde fulgt deres inderste Overbeviisning, og da man i en Overbeviisningssag altid burde paakalde den høieste Dommer, bade de ham i dyb sønlig Ydmyghed om Tilladelse til at forelægge Paven Sagen og paakalde hans ufeilbare Dom ɔ: de vilde dog forsøge at faae Erkebispen knækket og det Parti af Biskopper, hvortil han støtter sig, ved pavelig Autoritet givet i deres Magt. Sagen gik til Rom; men der fandt man, at Tiden endnu ikke var gunstig til at slaae et stort Slag, og l'Univers fik Paalæg eller Vink om at trække sig tilbage. Dette skete; Redactionen skrev et Brev til Erkebispen, hvori den anerkjendte hans Myndighed og lovede for Fremtiden at optræde med større Forsigtighed, hvorpaa Redacteurerne havde en høitidelig Audiens og erholdt den apostoliske Velsignelse — »som den er meent, skal den bekomme dem.«

I politisk Henseende er l'Univers naturligviis legiti-

mistisk, men paa en anden Maade end de andre Bærere og Tilhængere af dette Princip. For disse er Legitimiteten en Tro og Kongen af Guds Naade en Herre, der vel skal belønne deres Troskab med gode Embeder, men hvem de ere villige til at lyde som en høiere Magt. For l'Univers er Kongen et Middel, et brugeligt Redskab, forsaavidt han troer paa Jesuiterne, de ville ikke troe paa ham. Blandt de andre Legitimister kan der være Nogle, som paakalde Despotismen; dog er det altid med et stille, uvilkaarligt Forbehold af, at der skal være en muntert Hof og en munter Adel, en vis Frihed i Staten, ja, de ville ikke tage det nøie, om nogle Frihedsstraaler falde varmende ned paa Borgerfolket, naar man først har faaet Ro; men l'Univers vil lukke Skodderne. Hvad vil dette Blad da egenlig, hvad ville Jesuiterne? — Her fremtræder Selskabets mærkelige Natur: Det er blevet til for at bekjæmpe Protestantismen, Frihed, Forskning og Lys, og har intet Positivt at give Menneskene for hvad det tager fra dem; det vil herske og byder dem Trældom. Skilt fra Verden og dens menneskelige Interessér, løsnet fra alle de blide og hjertelige Forhold, hvoraf Menneskene suge befrugtende Kraft, uden Fortid og uden Fremtid, arbeider hver Jesuit for den kolde, strenge Orden, for en mørk Herskesyge, der bruger Gud selv som et Redskab. Den mørke Usandhed, hvorpaa Jesuitismen hviler, bærer selv Straffen i sig og bliver til deres Forbandelse. De have arbeidet med større Iver end Menneskene i Almindelighed, de enkelte Medlemmer have fanatisk opoffret sig for Ordenen, de have til sine Tider havt de skjønneste Lande i Europa

under deres Herredømme, have havt en vid Mark, have pløiet og saaet med deres kolde Fanatisme og have saaet Iis, Intet er spiret op. Hvergang den protestantiske Aand slaaer over i sine Yderligheder, i fuldstændig Fornægtelse og Vantro, kaste de skræmmede Mennesker sig med lukkede Øine over til Jesuitismen, der griber dem, gjemmer paa dem, gjemmer paa Mørket og altid mister sit Bytte, saasnart det slaaer Øinene op og følger den i Mennesket nedlagte mægtige Drift, Kjærlighed til Lyset. Jesuiterne bygge deres stærke, befæstede Huus af den Lava, som Revolutionen udspruder, og bygge det paa Kraterets Rand. Det Første, Revolutionen gjør, er at ødelægge Huset og udsprude ny Lava, hvoraf Jesuiterne bygge et nyt Huus. Deraf kommer det, at man idelig møder dem igjen; i en rolig fremskridende, reformerende Periode taler man om dem som om et Sagn; men næppe væbnes Borgerne for at tiltvinge sig Fremskridt, næppe bliver man derpaa voldsom og frihedsfjendsk for at faae gjenoprettet „Orden", før det sees, at man har gjenoprettet Jesuiterordenen. Og er det ikke besynderligt, at hver Gang sige de Revolutionaire: Nu ville vi blot gjøre een eneste dygtig Revolution endnu for at tilintetgjøre Jesuiterne!

Le tambour bat, déja le canon gronde,
Levons-nous tous, citoyens et soldats!
Donnons encore un grand exemple au monde!
Dieu nous appelle à nos derniers combats.

Nærmest ved l'Univers staaer, som verdsligt Blad, Assemblée nationale. Det redigeres af heftige og stridbare Legitimister, som ere utaalmodige efter at herske og ikke altid ere consequente i deres Kamp. I Sommer

indeholdt det en Række „Breve fra London“, som
sagde, at Capefigue havde skrevet i Paris, og som
les forkastede det parlementariske System, uagtet —
derlig nok — Bladet hedder „Nationalforsamling
Det optraadte dernæst imod Presfriheden og forl
en Lov, „hvor streng den end maatte være“. Sligt
sede for l'Univers, der med stor Glæde vilde lukke
Øine, naar blot alle Blade bleve omkomne; men det
sede ikke for Assemblée nationale, der nu beklage
bitterlig over den nye Preslovs „Tyranni“. — l'Un
Berryer's Blad, er forsigtigere. Det bliver redigeret
velhavende Ro; man synes ved Læsningen at see
ryers runde, veltilfredse Ansigt, men man fornemmer
saa hans store Dygtighed. Berryer har den Fo
fremfor de fleste andre franske Politikere, at han uaft
har bevaret samme Stilling; i Aaret 1830 under
den 10de optraadte han i Spidsen for den royali
Opposition imod de 221, der hidførte Revolutionen;
anerkjendte Ludvig Philip som en Kjendsgjerning,
alt Forbehold af sine „Sympathier“; han drog til Belgr
Square og gjorde sin Opvartning hos sine Sympatl
Konge, ligesom han nys drog til Wiesbaden; han blev
gang flétri, beskjæmmet, ved en af Kammeret udtalt
del, hvilket han har undgaaet under Republiken,
Ordenens Partier endnu ikke have turdet angribe hi
den. Han holder paa en Slags Constitution, et octro
Charte som før 1830; men hvad han personlig vil
ikke, er temmelig ligegyldigt for Øieblikket, eftersom
litiske Partiers Virken ikke bliver bestemt alene af
selv, men ogsaa af deres Modstandere. Naar Be

vil omstyrte Republiken, maa han tage imod den Magt og det Princip, der er istand til at foretage Omstyrtningen. — Det Samme gjælder om Opinion publique samt om Gazette de France, der gaaer lidt videre end B. og danner Overgangen til Larochejaquelein.

Om Assemblée nationale bliver offenlig sagt, at det modtager russiske Penge, hvad idetmindste forsaavidt er sandsynligt, som de strengt Kongeligsindede staae i nøie Forbindelse med Rusland. En anden, ret mærkelig Fremtoning i Bladet er Granier de Cassagnac. Under Ludvig Philip stod han i stor Anseelse og blev brugt som Hoffets og Bourgeoisiets Skribent, var indblandet i mange smudsige Historier og maatte tilsidst flygte fra Paris, men bliver nu ivrig søgt igjen. Han skriver virkelig saa godt, som det er muligt uden Overbeviisning, snedig og heftig og er især ubetalelig som Girardins bittre Fjende. Man behøver blot at stille ham op og sige: Det gaaer imod Girardin, saa gaaer han paa. Girardin skal ogsaa have spillet ham et slemt Puds. Cassagnac havde grundet Bladet l'Époque, der concurrerede med Presse, og sat det igang med stor Pragt. Trods de store Tilskud kom Bladet dog i Pengeforlegenhed, og da hænder det sig en Dag, at en af Girardins Venner kommer paa Contoiret, fortæller, at han er bleven Uvenner med denne, at han vil hævne sig paa ham, tilbyder at forraade hans Hemmeligheder og indskyde en Sum Penge i Bladets Kasse, hvorfor han blot forlanger Prioritet i Bladet. Han bliver modtagen med aabne Arme, og Cassagnac skriver med ny Iver; men en Morgen, da han vil ind i Contoiret, er det forseglet, og Presse bekjendtgjør, at fremtidig ville

Époque's Abonnenter blive betjente af Presse. Saaledes fortælles der; Andre sige rigtignok, at Girardin ærlig kjøbte Bladet; men Hentydningen til denne Historie er den bittre Braad i et Spørgsmaal, der i disse Dage af nogle republikanske Socialister er gjort Girardin. Ved Siden af at indrømme hans „europæiske Betydning“ og den store Vægt, de socialistiske Republikanere vilde lægge paa at tælle ham blandt Deres, udtale de nogen Tvivl og spørge, om han ikke „har sneget sig ind i deres Hær for pludselig at overraske den, bemægtige sig den og overgive den til Royalisterne“ — et Spørgsmaal, der er uden alvorlig politisk Betydning og kun en bitter Allusion. Hvad angaaer Granier de Cassagnac, da skulde man troe, at denne Hofskribent med det fornemme Navn var en fiin Mand at see til, og man bliver derfor overrasket ved, at han seer bondeagtig, plump og snavset ud. Det kunde ogsaa overraske, skjøndt det ved nærmere Betragtning er let forklarligt, at han ved Siden af sin Virksomhed i Assemblée nationale er Medarbeider af Constitutionel og Pouvoir, af Thiers's troløse Blad, for hvilket den ubetydelige og opblæste L. Véron bærer Navnet, og som efter at have haanet Ludvig Napoleon nu tilsyneladende tjener ham for ved første gode Leilighed at lade ham falde — og af Præsidentens eget kjære Blad, der redigeres af hans Ven Lamartinière. I denne tredobbelte Virksomhed repræsenterer Cassagnac Enheden mellem Ordens-Partierne, Hadet eller Frygten eller Undertrykkelseslysten, der kalder sig Religion, Familie og Eiendom.

Man veed, hvor kunstig Enigheden er mellem de tre Partier, og en Prøve paa, hvorledes det rimeligviis vil

gaae i en nær Fremtid, blev allerede givet den 18de Juli. Præsidenten havde gjort en Udflugt tilligemed Lamartinière, hans Historiograph; imedens de vare borte, lode de i Pouvoir trykke en Artikel, hvori temmelig hensynsløst blev sagt, at Nationalforsamlingen manglede Værdighed og Dygtighed og var en Hindring. Sligt var blevet sagt utallige Gange af andre Blade; men i Pouvoir havde det sær Betydning, det kom fra Folk, som virkelig kunde gjøre Forsamlingen Fortræd, og var ligesom et Manifest til Brug ved Præsidentens forestaaende store Reise i Departementerne. Forsamlingen, der i Aar og Dag havde arbeidet paa at tilintetgjøre den Frihed, som skulde være dens bedste Værn, syntes at blive ganske svimmel ved at see, at dens egen Frihed kunde komme i Fare, og greb til den Latterlighed at lade Lamartinière møde og blive dømt i den Sal, hvis Vægge, om de kunde tale, vare hans Beviser. Den høie, magre, meget alvorlige, men ikke meget kløgtig udseende Lamartinière blev sat paa en Forundringsstol midt i Salen; den bekjendte Advokat Chaix d'Est-Ange forsvarede ham. Som en lille Curiositet kan her tilføies, at ifølge Bladene sagde Præsident Dupin til Chaix d'Est-Ange: Advokat, bedæk Dem; det er efter vore Minder et Tegn paa, at De kan tale frit. Ordene bleve udtalte, men Advokaten fulgte ikke Opfordringen, ligesom for at tilkjendegive, at sin virkelige Mening kunde man her ikke sige frit. — Forsamlingens Majoritet dømte med stor Værdighed Lamartinière i 5000 Frcs. Bøde, medens Oppositionen med et taust Smiil saae til og afholdt sig fra Afstemning. I selve Majoriteten var imidlertid Uenighed, saa at Oppo-

sitionen ved at tage Deel i Afstemningen vilde have faaet Lamartinière frikjendt — hvilket Oppositionen sagde, at den ønskede, men hvad den ingenlunde meente. Dengang lod Dupin, som han fortalte sig, og proklamerede høitideligt: Forsamlingen domfælder le pouvoir (Magten, Regjeringen, istedenfor Red. af le Pouvoir). Nu i disse Dage har han med større Alvor dømt Præsidenten, nemlig ved Jernbane-Indvielsen i Nevers; hans Tale er en alvorlig Daddel over Præsidentens Fraværelse og en blodig Spot over hans Revuer og Besøg paa Flaaden i Cherbourg. Turde man dømme Politikerne efter deres Ord, saa skulde man troe, at det store Ordensparti, der har været enigt om at vælge Dupin til Præsident i Nationalforsamlingen, nu havde sluttet et bestemt Forbund imod Præsidenten og ikke vil vide af ham, saasnart hans Embedstid er udløben. Det synes ogsaa en Urimelighed at krænke Constitutionen for at forlænge hans Værdighed et Aar, eftersom herved ikke vindes mere end et Aars Usikkerhed. Men gjør man det ikke, saa kan Præsidenten i den yderste Nød f. Ex. appellere til Folket, og naar han trods Constitutionen vælges paany, saa er Constitutionen knækket, Forsamlingen sprængt, og Keiserdømme og Socialisme staae Ansigt til Ansigt. Om faa Dage, den 11te November, begynder vel Afgjørelsen, og hele Europa ruster sig.

Hermed slutte disse Artikler, der ere blevne vidtløftigere, end fra Først af var tilsigtet, og desuagtet ikke ganske fuldstændige. Navnlig mangler en Udsigt over den franske Provindspresse, som jeg maa tilstaae, at jeg

næsten slet ikke kjender; thi i Paris seer man den sjelden eller aldrig og i Udlandet aldeles ikke.

Endnu skal blot af de andre bonapartistiske Blade — Pays og Moniteur du soir ere uden synderlig Betydning — nævnes Patrie, hvorved desværre en af Danmarks bedste Venner er Medarbeider. Jeg siger „desværre", fordi det er ubehageligt at see Artikler, man holder af, i et Blad, hvis hele Stræben og Tone vækker Ens Uvillie, ja næsten Modbydelighed; men det er jo overhovedet Reactionen, som tager sig af os, og den er virkelig slem, naar man kommer i nærmere Berørelse med den.

Hiin Medarbeider er Hr. Michel Rempp, Ridder af Dannebrogen, af Fødsel en Elsasser, et rigtigt, inderlig godt, tydsk Gemyt med et fransk Hoved. Han redigerede en Deel af Patrie's udenlandske Politik, skrev om England, Japan, Italien o. s. v., da kommer en Dag Bladets Eier, Delamarre, op til ham og siger ganske ynkelig: Kjære Rempp, det er galt fat; hele Verden taler om Slesvigholsteen, og Patrie taler ikke derom. Hvad er Slesvigholsteen? For Guds Skyld, lad os i en Hast faae Noget; De kan jo Tydsk, her er tydske Skrifter, og her er franske Skrifter, lad os iaften faae en Artikel. — Enhver Dansk veed, at den slesvigholsteenske Sag er vidtløftigere end som saa, man kommer ikke tilbunds i den paa en Formiddag. Det er ogsaa en Sag, hvori det er umuligt at danne sig en sikker Overbeviisning og tage Parti ene ved Hjælp af Bøger; man maa have sin Tro, sin Følelse eller sine Interesser

deri. For Rempps Vedkommende traf det sig nu,
han var bekjendt med Hr. Delong, vor Generalconsul
Paris, og denne Mand, der tjener den danske Sag
trofast og arbeider saa ufortrødent for den, forstod
fremstille Forholdet saaledes, at han vakte Remp
Iver for Danmark, hvortil kommer, at Rempp s
Reactionair hader Revolutionen og som Elsasser let
i en besynderlig, næsten medfødt Familiefeide med Ty
skerne.

Da Rempp havde skrevet en Tid og vakte Opmæ
somhed, fandt vor grevelige Gesandt i Paris, at m
burde byde denne borgerlige Mand nogle Penge, hvi
Rempp afslog; han fik derefter, som Tegn paa Land
Erkjendtlighed, Ridderkorset. Men nu blev Delamar
misfornøiet. Han sagde: Det er godt nok, at jeg h
en Medarbeider, der bliver Ridder; men man skylder d
ogsaa mig, Bladets Eier, nogen Opmærksomhed. J
er Bankier og kan til Nød see en Greve over Hoved
men Høflighed behager, og jeg finder det desuden yde
paafaldende, at Landet, som mit Blad forsvarer, i
engang holder Bladet, at Gesandten ikke abonnerer p
nogle Exemplarer. Formedelst denne Misstemning v
Rempp nærved at komme fra Bladet; thi en anden M
arbeider, der misundte ham Korset, intriguerede hos D
lamarre og forhindrede f. Ex., at Rempps Artikel
Freden med Preussen blev optaget. Efter otte Dag
Forløb fik den endelig Plads i den lille Udgave p
2000 Expl. — thi Patrie trykkes daglig i 4 Udgav
for 4 forskjellige Abonnementer — og er formodenl

ved overordenlig Leilighed sendt den Berlingske Tidende, hvori den senere stod oversat.

Jeg fortæller dette, for at Slesvigholstenerne skulle holde op med deres Bagvaskelse og ikke længer paastaae, at vi Danske intriguere fiint ved de franske Blade. Det vil blive de ærede Slesvigholstenere endnu mere indlysende, hvis det bekræfter sig, at Hr. Delong, der gjør sig Umage for den danske Sag og som Generalconsul har 12,000 Frcs. aarlig, skal miste 4,000 Frcs., hvorimod Gesandten, hvis nyttige Virksomhed mulig kan opdages ved Hjælp af et Mikroskop, skal beholde sine 60,000 Frcs.

Dagbog.

d. 26de Octbr.

Til Redacteuren af »Kjøbenhavnsposten«! — Den Stilli[ng] De indtager overfor Bevægelserne i Kjøbenhavns mosaiske Troe[s]menighed, er vistnok aldeles naturlig og rigtig: De lader A[l] komme tilorde, medens De formodenlig engang imellem ryst[er] paa Hovedet ad Artiklerne og spørger Dem selv: Hvad m[on] disse Mennesker egenlig ville? — Ja, hvad de ville, det sk[al] jeg foreløbig og i Korthed tillade mig at sige Dem, id[et]mindste hvad det saakaldte Reformselskab angaaer. Seer D[e] kjære Grüne, der er heri meest et Tidens eller i visse Maad[er] Kjøbenhavns Tegn: De har vistnok selv mangfoldige Gange ha[ft] Leilighed til at bemærke, at der ved Siden af den hæderlige [og] dybtfølte, kjærlighedsfulde og skjønhedsbevidste Nationalisme gaa[r] en temmelig tankeløs, hidsig og svulstig Nationalitets-»Beg[ei]string«, en Begeistring for Danskhedens og Sprogets tom[me] formelle Lyd. Netop dette synes ogsaa Hovedtrækket i det saakal[dte] »Reformselskab«: Det vil have Modersmaalet, det danske Spr[og] kjendt ligeberettiget med det hebraiske i den gamle Kirke, ha[ve] nogle danske Psalmer sjungne jevnsides med de hebraiske; m[en] hvilken Aand og Sjæl der skal være i dette danske Sprog, hv[ad] det betyder, at Jødedommen skal tale selv i sit nye Mode[r]

maal, kastende Brag paa tillærte, meest uforstaaede hebraiske Lyd, hvilken religiøs Stræben og Verdensanskuelse der som nødvendig Betingelse herfor ved „Reformen“ skal føres ind og klinge igjennem Psalmerne — see, herom er aldeles ikke Spørgsmaal. Ja, hvad Mere er, man har ved Selskabets Møde i Onsdags Aftes ikke villet tillade, at Spørgsmaalet reiste sig. Det er virkelig en Usandhed, som imorges har været at læse i Deres Blad: „Men da just den yngre Deel af Selskabets Medlemmer ikke vilde discutere Alt Lignende“ ɔ: en omfattende Reform; thi en af de Tilstedeværende forsøgte netop i Onsdags Aftes at bringe Spørgsmaalet frem i dets principielle Væsen, begyndte at tale om Jødedommens Forhold til Sjælens Udødelighed, om den sjælelige Trøst, man skulde finde i Religionen, og vilde herfra gaae over til at tale om, hvad Oprindeligt Jødedommen i denne Henseende byder, hvad der er at bygge videre paa, hvilken Udsigt der aabnes for en fra Jødedommens Væsen udgaaende Forskning, og endelig, i hvilket Forhold Reformselskabet maatte stille sig hertil — men blev afbrudt af Dirigenten, og da han forlangte, at de Tilstedeværende skulde afstemme over, hvorvidt det var tilladt at tale om den jødiske Religion i Almindelighed, kunde han ikke engang opnaae Afstemning, blev fuldstændig afklaaren for at bringe Selskabets Formaal ind under et Princip, og det, uagtet Dirigenten havde begyndt med at sige, at man havde Lov til at tale om Sagen „i Almindelighed“. Man henskjød sig under formelle Grunde, om hvis Værd her ikke er Spørgsmaal.

Jeg har ikke Lyst til at deeltage i en offenlig Strid paa det lille indskrænkede Gebeet, som „Reformselskabet“ anviser, og meddeler Dem kun denne Oplysning for at berigtige den foran nævnte urigtige Meddelelse.

For at De tilfulde kan see Selskabets næsten til det Latterlige grændsende Ubetydelighed, vil jeg dog endnu gjøre Dem opmærksom paa, at man ɔ: Indbyderne eller Dirigenten, henholdt sig til tre Principer, og at det ene af disse Principer var, at der ikke maa være Uorden eller Støi i Kirken: at der skal vises en formel »honnet« Opførsel, tildeels vel af Hensyn til det udenfor staaende dannede Publikum. Skulde man ikke ved at erfare Saadant om et »Reformselskab" falde paa den Tro, at der aldeles ingen dybere Trang eller sand religiøs Længsel findes hos de mange kjøbenhavnske Jøder, som have forladt Ceremonierne og nu ere huusvilde i kirkelig Henseende? Jeg kommer ikke med et saadant Spørgsmaal uden i den Hensigt at give et godt Svar: Nei, der er langt Mere og Dybere især i de yngre Gemytter end hine Hensyn til et dannet Publikum. Hvad det da er? Ja, dette kan jo kun komme frem eller lokkes frem, naar Spørgsmaalet behandles fra et almindeligt, for Christne og Jøder lige gjældende Synspunkt, og dette skal ikke være Gjenstand for Behandling i dette lille Dagbogs-Brev.

Endnu et Par Ord — thi det er vanskeligt at sige Lidet denne Sag. Jeg troer at kunne mærke, at De selv egentlig holder med den gammeldags orthodoxe Opposition imod »Reformselskabet«. Jeg veed ikke bestemt, om det er saa, men var det Tilfældet, vilde jeg være Dem taknemlig derfor og skal sige Dem Grunden. Om disse gammeldags »Fromme« gjælder hvad der blev sagt meget smukt af en Taler i Onsdags, at den Tid, de tilbringe i Kirken (eller Synagogen), ere saagodtsom deres eneste Lyksalighed; for dem har det hebraiske Sprog i Bønnerne og Psalmerne en sjælelig Betydning, det synes dem Guds Sprog; kommer det danske Sprog fra Omverdenen derind til dem, saa vil det ligesom overklippe det Baand, der fæster

dem til deres religiøse Fortid og til deres religiøse Haab. Jeg deler ikke deres Følelse; men jeg har Agtelse for den, jeg finder, at for dem er Sproget Mere end en Form, det lyder igjen i Gemyttet, og jeg troer, de have intet Andet end denne uvilkaarlige Inderlighed. Hvad Ret har nu »Reformselskabet« til at trænge sig ind imellem dem? Hvorfor skulle de Gamle hindres, krænkes eller forjages? Og hvo skal afgjøre Striden, naar de gjøre Modstand? Hr. Madvig? Rigsdagen? Overfor Grundlovens Troesfrihed skulle de ikke være beskyttede? Er det ikke langt billigere, at Reformatorerne gaae ud og benyttende sig af Troesfriheden danne en ny Menighed — hvortil der rigtignok hører en Troens Aand, Villie, Energi.

d. 27de Octbr.

Der har hidtil ikke været talt her i Skriftet om Indsamlingerne for de huusvilde og nødlidende Folk i eller fra Fredriksstad, og Grunden er, at Sagen kan betragtes fra et dobbelt Synspunkt. Fra nogle politiske Mænds Side havde Iveren noget Overraskende ved sig, Noget, der næsten saae ud som Affectation, skjøndt den vistnok kan have været fremkaldt f. Ex. af en jevn og ærlig Klogskab; men selve »Klogskaben« kunde give Anledning til Betænkeligheder, idet man med en Forfatter, der ret strax skal blive nævnt, maatte vente følgende Ord fra Fienden til alle slesvigholsteensksindede Byer: Værer kun ved godt Mod og holder den korte Pine ud; thi naar vi endelig vinde Seir, bygge vi Eders By op igjen, og imidlertid sørge de Danske for Eder; »thi de Danske have altid den Orm at ville glimre ved deres Dyder i Tydsklands Øine, og de bilde sig i deres Dumhed ind at fange Tydskerne med det Samme.« Altsaa »Klogskaben« — hvis det skulde være Klogskab — skal formeentlig ikke dybt. Men

ganske anderledes tog Sagen sig unægtelig ud som en Barmhjertighedshandling, som en uvilkaarlig Ytring af menneskelig Følelse, der lys og klar hævede sig op over Nationalkrigen med dens mørke Had og natlig romantiske Luer. Man har Ret til at kalde denne Barmhjertighed christelig, fordi den christelige Religion er den eneste, der udbreder sin Kjærlighed over alle Folkeslag, ikke blot ved at paabyde Kjærlighed »til Næsten«, men ved at paavise, lære og fylde Menneskenes Sind med Forestilling om en kjærlig Enhed, et aandigt Hjem for Alle, hvad f. Ex. den jødiske Religion gjør paa en ufuldkommere Maade. Men nu er en af den christne Guddoms Tjenere, en indviet Præst, fremtraadt med en Fordømmelse over slig Barmhjertighed og over hine milde Gaver (Grundtvig, »Danskeren« Nr. 42). Hans Bemærkninger om Sagen, seet fra den politiske Side, ere alleredes anførte og billigede, og det bør kun tilføies, at han ogsaa her, i sin verdslige Berettigelse, gaaer for vidt, idet han nemlig siger, at det maa nedslaae vore Krigsmænds Lyst og Mod, naar de see, at Oprørere ere Gjenstand for Mildhed og Hjælpsomhed. Thi det er en Kjendsgjerning, at Hæren selv har opfordret Folket til Deeltagelse og bedet om Hjælp for hine stakkels Mennesker, da den ikke selv kunde overkomme at mætte dem. Her fremtræder netop Sagens lyseste Side, her er Noget, som virkelig kan gjøre en dansk Mand stolt, nemlig: at de danske Soldater, der kom fra det vilde Slag, deelte deres Brød med hine Befolkning', uden Hensyn til politisk Fjendskab, af menneskelig Medfølelse med den Nød, de saae for deres Øine. Hvad saadan uvilkaarlig og uegennyttig, mandig Menneskekjærlighed nytter eller ikke nytter, er et aldeles underordnet Spørgsmaal; her skal fortrinsviis udhæves, at den ikke hædrer Soldaten mindre end et blodigt Slag, og underlig skulde det forresten

Haae til, om den ikke bedre end de blodige Bajonnetter bandt slesvigske Folk til os.

Dette vil den høiærværdige Herre, Præsten Grundtvig, ikke vide Noget af og betragter endvidere under sin Fordømmelses-Fremstriden Sagen fra det religiøse Standpunkt og ytrer (l. c. Pag. 660), at vi ved at samle „gloende Kul“ paa Fjendens Hoved „udsmykke vor Gavmildhed til en større Kjærlighedsgjerning end selve Vorherres“. Hvo er denne Herre? Hvo er denne Guddomsperson, hvis Kjærlighed kan overgaaes af 7 à 1000 Rdd., som sendes til sultne, huusvilde, vaabenløse Folk, der antages for i Hjertet at være vore Fjender? Hvad er det for en Vorherre, der kan blive skinsyg paa os, fordi vi ere bedre end han? Dog, lad hiint Udtryk være en Skrivfeil, en hidsig, national Staalpens Forløbelse; lad mig idetmindste ikke ved at lægge videre Vægt derpaa og uddrage alle de Tanker, det gjemmer, skaffe mig Udseende af at ville optræde imod Forfatteren, efter at det personlige Mellemværende er blevet afgjort. Men dernæst siger han (Pag. 670), at han „kjender intet Latterligere end at betragte og anvende Christi Evangelium som en Moral for Folk og Stater, hvortil det aabenbar er ligesaa lidt stikket som skabt“. Naar en indviet geistlig Mand, en christen Præst, siger Dette, saa bør jeg egenlig tie. Da her imidlertid ikke tilsigtes nogen religiøs Undersøgelse, men en Fremstilling af Kjendsgjerninger, saavidt mulig belyste af Menneskehedens Idee, saa tør jeg bemærke, at netop saadanne ere Feuerbachs og Bruno Bauers Ord, netop disse Paastande finder man gjentagne i flere Aargange af „Deutsche Jahrbücher“, netop ved at paavise Religionens Vanskelighed i praktisk Henseende, godtgjorde hine atheistiske tydske Philosopher med triumpherende Haan, at der gives ingen Christendom og gives ingen Gud, Menneskene maae

til Brug for Livet indføre en ganske anden Religion. Det er jo desuden aldeles naturligt, at naar Religionen ikke skal gjælde for to »Folk«, kan den heller ikke gjælde for to Partier, for to Familier, for to Personer, for een Person — den er ikke til. Dette er kun en Kjendsgjerning, Enhver kan søge at raade med den efter eget Tykke. Dog er Sandheden formeentlig den, at Ideen eller Idealet er til, for at man skal stræbe derefter, og at uden denne Stræben bliver ingen Fremgang mulig hverken i det Store eller i det Smaa; et Selskab af Mennesker — Samfundet, Staten — kan ikke fornægte Ideen, uden at de Enkelte i Selskabet ogsaa maae gjøre det, uden at det mærkes i alle Samfundsforhold, hvorfor man trøstig kan sige, at Politik, Kunst, Videnskab, Poesi, Religion forsaavidt ere Et og det Samme, som de alle stræbe længselsfuldt opad, lig Solsikken, mod Lysets Kilde. Men den høiærværdige geistlige Herre, Præsten Grundtvig, kommer ydermere i en egen Stilling formedelst Forholdenes Natur; thi var her Tale om et Forslag, der ikke kunde udføres uden ved en altfor stor Fornægtelse af Jordens Ret, vilde Nogen i en abstract Religiøsitets Navn have Folket givet til Priis, forlangte man, at det feigt skulde opgive sin Sjæl i det Haab, at feige Sjæle leve godt i Himlen, og optraadte da en Præst og sagde til sin Menighed: Saavidt gaaer Religionens Fordring ikke, man skal frelse sin Sjæl og Betingelserne for dens sande Udvikling, og i Kampen derfor maa man med Sværdet tilbagevise Sværdet — saa var Præsten vistnok i sin gode Ret. Men her staaer Præsten Grundtvig ligeoverfor en Kjendsgjerning, der er ifærd med at fuldbyrdes, en christelig Barmhjertighedshandling, som kan udføres uden Skade, et Beviis paa, at Religionen netop er af denne Verden, og des-

gtet fordømmer han den: Hine Mennesker skulle sulte og lle fryse.

For Sandhedens og Fuldstændighedens Skyld maa endnu get medtages, skjøndt det bringer det Latterlige nær til denne orlige Sag: Vilde de bekvemme sig til at drage bort, til dskland, og sælge os deres Eiendomme, saa vilde Præsten undtvig taale dette Kjøbmandskab. Men deres Bygninger jo brændte, og hvad skulle vi kjøbe af de nøgne Mennesker?

Hvad er nu Aanden i det Hele? — Nationaliteten gjort til ddom. Som den forleden helligede Tyven og søgte at for- re den borgerlige Retfærdighedsfølelse, omstyrter den nu undsætningerne for den almindelige Menneskelighed og ind- ter istedenfor Himlens høie Guddom et lille Brængebillede, saakaldet dansk Nationalitets Guddom, som Folket selv lykke- viis ikke vil kjendes ved.

d. 28de Octbr.

Det var vor Hensigt i forrige Hefte at knytte den efterføl- ide Artikel til den lille Meddelelse om to hellige Søstre og es Mirakler, for at sammenstille to af Reactionens moralske ndsgjerninger. Men da der ikke blev Plads, følger den nu ene; den er efter »Grenzboten«.

»Tillad mig denne Gang at fremstille Dem Czarrigets indre litik, seet fra et paa Hemmeligheder rigt Standpunkt; jeg skal meget som mulig undgaae at være indiscret. Forsmaa rfor ikke at træde med mig hen foran Hospitalet »Jesus- mnet« i Warschau, en katholsk klosterlig Velgjørenhedsanstalt, m i storartet Ydre ikke har noget Sidestykke i Polen. Hoved- gningen indtager en heel Side af Gaden, og Mængden af agbusene, der høre til Anstalten, danner et Hele, der med større

Net kunde gjøre Fordring paa Navnet af en Stad end mangen tydsk Kreds-Hovedstad.

Anstalten bestaaer, foruden Klosterbygningen og Kirken, af et Hospital, et Galehuus for kvindelige Sindssvage og af forskjellige andre velgjørende Instituter. Her om Opfostringshuset.

Da jeg for første Gang, paa min første Reise gjennem Polen, lod mig føre ind i Anstalten, var den endnu i sine gamle Forhold. Den stod under Beskyttelse af Korskirkens Præsteskab, havde endnu ikke samlet sig 300 smaa Hittebørn, blev forvaltet gjennem et geistligt Bureau, og de barmhjertige Søstre havde meget udvidede Rettigheder med Hensyn til Formuens Anvendelse. Anstaltens Formue var næsten uhyre. Grundcapitalen, der var fremvældet under den østerrigske Keiserthrones Trin, havde mangfoldiggjort sig, ikke hundrede, men tusinde Gange. Allermeest var dette blevet bevirket ved de Fornemmes Usædelighed. Den venlige, gamle, barmhjertige Søster, for hvilken jeg maatte fremstille mig, førend jeg turde overskride den anden Dørs Tærskel, og til hvis Gunst jeg anbefalede mig ved et velordnet Pas, Brevskaber og det polske Haandkys, forsikkrede mig med mere Snaksomhed end fiin Følelse, at Anstalten ofte ved et eneste Barn blev beriget med mange tusinde Gylden. Saaledes skulde der i det samme Aar, som hun havde aflagt Løvtet, af en Unævnt være blevet tilsendt en lille Dreng, vel forvaret i en Æske, under hvis Leie fandtes 60,000 Gylden tilligemed en Skrivelse, ifølge hvilken Opfostringshuset skulde opbevare Halvdelen for sig selv og Halvdelen for Drengen, dog kun under den Betingelse, at han nedsatte sig med denne Sum i Wojewodskabet Podlachien. Indsenderen havde udtrykkelig forbudt at mærke Drengen, men derhos indstændig bedet om ikke at forvexle ham. Registeret paa de ulykkelige Børns gavmilde-

Fædre, hvormed Barmhjertighedens velvillige og snaksomme Søster gjorde mig bekjendt, var temmelig langt. Men hun betegnede kun Herrer som Opfostringshusets Leverandeurer; hun skaanede af Partihensyn sit eget Kjøn; thi Anstaltens Apotheker vidste at nævne et meget større Antal fornemme Damer, som havde sørget for Stiftelsens Formaal. Blandt disse nævnede Husets Chronique scandaleuse en Dame, som bar et over hele Polen, ja over Europa berømt og ved det russiske Hof yndet Navn.

Overhovedet forekom det mig, som om Anstalten forholdsmæssig blev benyttet meest af de fornemme Stænder, og det laa maaskee mindre i den høiere Grad af Usædelighed end i den større Beredvillighed, hvormed Anstalten tog sig af dem. Thi det maatte naturligviis være den mere kjærkomment, om en Dame, der af fine Knappenaalspenge var i Stand til at give nogle tusinde Gylden, bragte den Tilvært, end at der kom et stakkels Væsen, som ikke eiede Meer end det fastsatte Minimum af 45 Gylden eller vel endog søgte at stjæle sig derfra uden at erlægge nogen Betaling.

For de Fattige var imidlertid Anstalten ikke aldeles lukket. Men Middelstanden, om jeg saa maa kalde den næringsdrivende Borgerstand, havde endnu ogsaa her bevaret sin gode Side og kom sjelden i den Forlegenhed at maatte see sig om efter Hittebarnsstiftelsen; Personer derimod af den fattigste Klasse, som ingen Betaling kunde give, vare udsatte for en ikke ringe Fare, som de hellere vilde undgaae ved at beholde Børnene eller ved at blive dem kvit paa anden Maade.

Der bestod nemlig følgende sælsomme Indretning. En kjæmpestærk Karl holdt stadig Vagt bagved en tillukket Port, der let lod sig aabne indenfra, med Øret paa Stolpen, med Øiet

paa et lille udenfra usynligt Kighul. Tæt op til Porten var i en Aabning i Muren den berømte saakaldte Bugge. Hvorledes Optagelseskarret har faaet dette Navn, veed jeg ikke; det er en sørgelig Vittighed; thi det ligner alligevel ikke en Bugge, men en kjæmpemæssig, opret staaende Kaffemølle. Det er en paa en Tap anbragt Cylinder af rødt bestrøgne Bræder, der tidligere skal have været bedækket med en Afbildning af Christus i den Scene, hvor han lader de smaa Børn komme til sig. Bemeldte Indreining var bestemt til i Anstaltens Navn at modtage Børn af saadanne Personer, som ikke kunde yde den fastsatte Betaling af 45 Gylden til Opfostringshuset. Saasnart et Barn lægges ned i Tromlen, dreier den sig paa Grund af Byrden med sin Aabning indad og bevæger da stra en Klokke i Expeditionsværelset, hvor to af de barmhjertig Søstre stadig maae opholde sig. En af dem skal nu tage Barn af Buggen og bringe det til Bad og Daab. Men førend ma skrider til disse to Akter, venter man paa at erfare, om det ha været Bevogteren muligt at opsnappe Barnets Overbringerske Det er nemlig hans Pligt, naar han bliver vaer, at et Ba er indlagt, at styrte ud af Porten, for at fange Overbringerske og slæbe hende ind i Huset. Her maa hun ufortøvet bekjen for de barmhjertige Søstre, om hun er Moder til Barnet. hun det efter Formodning, men nægter det, bliver hun unde søgt. Bestyrkes Mistanken, spørges hun, om hun vil betale 45 Gylden. Er dette hende umuligt, saa bliver hun — trods kraftigste Indvendinger — bragt ind i de spæde Børns Hu og maa her taale den frygtelige Skjæbne at tjene som Amm saalænge hendes Bryst giver Melk, for fire, fem, eller fle Pattebørn. — De stakkels Piger pleiede, af Frygt for en saad Skjæbne, at lade Frugterne af deres Kjærlighed bringe

Natten ved gamle Koner til Buggen, men vare dog alligevel ikke sikre, forend de havde forladt Staden og dens nærmeste Omegn, og disse gamle Koner truede en anden uhyggelig Fare. Vægrede de sig ved at give 45 Gylden eller at angive Barnets Moder, bleve de selv holdte tilbage i Stiftelsen og tvungne til at udføre de ubehageligste Forretninger i Gaarden og paa Sygestuerne. Som oftest lode de forskrækkede gamle Fruentimmer sig af Trudsler bevæge til at spille Judas mod den Pige, der havde betroet sig til dem. Det var da en Klosterkarls Forretning at hente denne fra hendes Bolig, hvilket undertiden ikke skete uden skandaløse Slagsmaal, ligesom naar der blev gjort Jagt paa de Personer, der lagde Børn i Buggen. Jeg har selv engang midt om Natten været Vidne til en saadan Scene. Paa den ene Side kæmpede tre Gadevægtere som Klosterkarlens Allierede, paa den anden to af Pigens Venner med store Næver; der flød endogsaa Blod, thi den ene af Gadevægterne slog sin Hellebard i en af de unge Mænd, saa at han ufortøvet maatte bringes ind i Jesusbarnets Hospital.

Men Anstaltens Ret over Hittebørnenes Mødre gav ogsaa undertiden Anledning til Anekdoter af en muntrere Slags. Saaledes f. Ex. lagde en ung Hr. v. B., klædt som Fruentimmer, en Piges Barn, som han kort i Forveien havde opspurgt, i Buggen og lod sig med Flid tage til Fange. Efterat de to barmhjertige Søstre ved nøiere Undersøgelse med stor Skræk og med stort Skrig havde opdaget, at det var en Mandsperson, blev han for et halvt Aar overgivet de fire Klosterkarle til Medhjælp, thi til at erlægge 45 Gylden for Barnet besluttede den unge Herre sig ikke. Med Klager og meget nedslagne Miner lod han sig bringe under Klosterets Jurisdiction og blev Arbeider i Klosteret. Der forløb neppe fire Maaneder, før

man opdagede, at Klosterkarlenes Medhjælper var en af de ung[illegible] barmhjertige Søstres gamle Kjærlighed og hele Historien en[illegible] dristig Elskovslist. Til største Ulykke var den unge, nitten[illegible] aarige Pige, trods hendes Løfte, kommen i den pinlig[illegible] Situation selv at maatte bidrage til en Forøgelse af Anstal[illegible] tens Arbeide. Den hellige Korskirkes Præsteskab blev ved[illegible] denne slette Streg af det forlibte Par sat i den bittrest[illegible] Forlegenhed. Man vidste, hverken hvad man skulde gjøre me[illegible] den unge Herre eller med den unge Dame, saa meget mindre[illegible] som man umulig kunde offenliggjøre Historien. Man besluttede[illegible] efter lang Tids Bøden og Sukken at faae den barmhjertig[illegible] Søster til Bod stukken ind i en streng Frueordens Kloster og[illegible] den unge Herre i et Munkekloster i Nedrepolen. Men det el[illegible] skende Par fandt Leilighed til at undslippe den strænge kathols[illegible] Geistligheds Haand, og saa blev Historien dog offenlig og saa[illegible] meget ærgerligere for Herrerne af den romerske Kirke, som Lan[illegible] dets græske Beherskere ikke fandt sig forpligtet til at udlevere d[illegible] Bortrømte. Sagen sluttede med et Giftermaal, og de lystig[illegible] Syndere leve den Dag i Dag i et høist forargeligt — lykkeli[illegible] Ægteskab.

For Børnenes Opdragelse blev der til en vis Grad sørg[illegible] omhyggelig i Anstalten. I fire Uger forbleve de der og ble[illegible] ammede under Opsigt af en af de barmhjertige Søstre. Hus[illegible] hvor de Diende opholde sig, udgjør den anden Halvdeel [illegible] Klosteret, staaer tæt op til Haven og temmelig frit. Det h[illegible] to Sale; i hver af disse ere indtil 90 Vugger anbragte i lang[illegible] Rækker ved Siden af hinanden. Orden og Reenlighed er b[illegible] undringsværdig, og trods de smaa Væseners allehaande Hen[illegible] synsløsheder er Luften reen og frisk. Ammerne sove parviis [illegible] smaa Celler under Taget, hvorved deres nødvendige Tjeneste o[illegible]

Natten meget besværliggjøres; thi de, som have Vagt, maae med deres Bryst bringe alle de urolige Børn til Ro. — Naar Børnene ere blevne fire Uger gamle, sender Anstalten dem ud paa Landet og lader dem der opdrage til deres femte Aar. For hvert Barn betales 10 Ml. (Dansk) om Halvaaret. Med det tilbagelagte femte Aar blive Børnene bragtes tilbage og nyde nu Pleie og nødvendig Underviisning i Anstalten i nogle Aar, tidligere indtil det fjortende. De fjernedes da fra Anstalten; Pigerne sattes i Tjeneste, Drengene i Værksteder; dog bleve de endnu i nogen Tid under Anstaltens Formynderskab, med mindre Børnene formelig vare blevne denne afkjøbte, og dette kunde og turde finde Sted. Kjøberne havde 40 Gylden at betale for et Barn, Dreng eller Pige, og erholdt derved et formeligt Livegenskab over dem, uden tillige at overtage Forældres Forpligtelser. Ved Paasketider afgjordes disse Menneskekjøb. Især pleiede mange lystne Herrer at indfinde sig til Kjøbet af smukke tvindelige Hittebørn.

Salget af Piger finder ogsaa Sted endnu; men de andre Forhold have for en Deel forandret sig. Den russiske Regering havde allerede fra Aaret 1834 meer og mere søgt at bemægtige sig de polske Skoler og Opdragelsesanstalter for ret grundig at kunne tage fat paa det polske Folks Russificering. Over de polske Gymnasier blev med Titel af Prokurator for det polske Skolevæsen sat en russisk General, og den første og meest berygtede af disse Skolegeneraler forstod ikke blot at ophæve Gymnasiernes to øverste Klasser, eller meget mere at henlægge dem i det indre Ruslands Byer, og saaledes unddrage Polakkerne Udsigt til de vigtigere Statsembeder, men ogsaa at bringe Anstalter, der ikke laae under hans Omraade, ind under den russiske Plan. Ved hans Medvirkning vare allerede en

Mængde Pigeinstituter, blandt andre ogsaa den berømte, nu af Polakker ganske forladte, alexandrinske Skole, blevne nødte til at vælge Keiserinden til Forstanderske. Endelig havde han ogsaa bragt det saa vidt med Hittebarnshospitalet, og nu blev det en let Sag for Regeringen at gjøre med »Jesusbarnet«, hvad den vilde. I Aaret 1840 kom den onde Skjæbne over det; den geistlige polske Direction ophævedes, en militair russisk indsattes og Stiftelsen blev for det politiske Formaals Skyld forvandlet til et offenligt Institut. — En Oberst Lépigé fik Bestyrelsen; en Mængde ringere Soldater bleve anbragte i Klosteret for at besørge Huusholdningen, føre Regnskaber og forrette andre Ting. Der blev ansat Militairlæger til at udøve de barmhjertige Søstres Pligter; ved russiske Kokke fordrev man de polske Kokkepiger, og Læreembedet for Hittebørnene blev frataget de barmhjertige Søstre og overdraget til russiske Officierer. — Hittebarnshospitalet forekom Regeringen at være en ubetaalelig Hjelp saavel til øde Strækningers Befolkning, som til at udrydde den polske Nationalitet, og naar herved, som en uundgaaelig Betingelse, blev bevirket en skadelig Indflydelse paa Sædeligheden, saa havde dette, ligeoverfor Principet, ingen stor Betydning. Da jeg under mit sidste Ophold i Warschau besøgte »Jesusbarnet« Kl. 1 om Middagen, stod en simpel Kone ved Buggen og nedlagde uden Frygt et med Pjalter omviklet Barn. Da jeg spurgte den samme barmhjertige Søster, som for 6 Aar siden saa venskabelig havde ladet mig tage Anstalten i Øiesyn, hvorledes et saadant Tegn kunde vise sig, sagde hun med stor Bitterhed: »Min Herre! det samme Spørgsmaal maa De gjøre i det Mindste 400 Gange ved at vandre gjennem Anstalten; thi De finder alle Forhold fra Først til Sidst forandrede, og maa finde dette meget naturligt, naar De seer Folk med

Epauletter og trekantede Hatte løbe omkring i disse engang saa hellige Værelser som i et Regimentscancelli.« Børnene vare efter hendes Udsagn nu ikke længer Anstaltens Eiendom, men Keiserens, ligesom Anstalten selv efter dens Omdannelse blev af Keiseren betragtet som en Eiendom, for hvilken, til en Begyndelse, Keiserinden blev anseet som Beskytterinde. Som tidligere Hittebørnenes Optagelse i Anstalten var vanskeliggjort, saaledes blev den nu lettet. Medens de stakkels Piger forhen havde om Natten maattet snige sig frem for at bringe Børnene til Anstalten, kom de nu aldeles ugeneerte og paa hvilkensomhelst Tid af Dagen, og imedens forhen mange uægte Børn bleve opdragede af deres Mødre, fordi de ikke vilde udsætte sig for den omtalte Fare, bleve de nu alle uden Undtagelse overgivne til Anstalten. Ja selv Adelige gik hen og afleverede deres Børn for at blive frie for at ernære og klæde dem. Saaledes sagde den barmhjertige Søster mig, at en Moder havde henbragt sine samtlige 4 Børn i Anstalten.

Ophævelsen af alle vanskeliggjørende Omstændigheder bevirkede en uhyre Tilvæxt; fra Aaret 1819 til 1830 havde Anstalten i Gjennemsnit 315, fra 1840 til 1846 790 Børn, og senere er Antallet forøget med 11 Procent.

Betragter man det uhyre Forhold, hvorefter alle til Usædelighed henhørende Indretninger tiltage i de forskjelligste Brancher, saa bliver det vanskeligt nok at afholde sig fra den Mistanke, at Regeringen ret med Flid søger at forringe Sædeligheden i Polen, for at berøve de rige polske Slægter deres Marv. — Efterat Anstalten, og med den Børnene, er bleven den russiske Krones Eiendom, maae Drengene ikke længer anbringes i polske Værksteder, men blive, saasnart de have opnaaet 8-Aars-Alderen og den nødvendige legemlige Dygtighed, førte til det

Indre af Rusland. Her blive de fordeelte i Militairskoler, lære russisk Sprog og Sæder, antage den græske Religion, gjennemgaae en 25=aarig Soldatertjeneste og vende da som fødte Polakker tilbage til deres Fædreland. Hvilken ødelæggende Indflydelse paa den polske Nationalitet disse fødte, men fuldstændig til Russer forvandlede Polakker udøve i Omgang med deres Landsmænd, lader sig vistnok tænke. — Antallet af de Drenge, som aarlig fra Hittebarnshospitalet bringes til Rusland, beløber sig omtrent til 400, og Antallet af de russificerede Polakker, som nu næsten aarlig regelmæssig vende tilbage til deres Fædreland for at opdrage deres Landsmænd, kan omtrent anslaaes til Halvdelen. Halvdelen af Børnene antages at omkomme eller blive i Rusland.

Polakkerne glæde sig over den Beqvemmelighed, som der ydes deres sletteste Lidenskaber, uden at begribe, hvorledes ved denne Frihed deres ædleste Tilbøieligheder vanarte. Den russiske Regering glæder sig naturligviis ogsaa over de mange Veie, som den har banet sig til at gjøre Polen russisk. Men i dette Tilfælde turde det let gaae den ligesom Gartneren, der kastede Giftfrø i sin Naboes Plantning og derved forgiftede sig selv. Disse mange Polakker i den russiske Armee og i alle Militairanstalter i Landet, hvis Demoralisation er temmelig sikker, men hvis Patriotisme er noget tvivlsom, forekommer ogsaa Russer med Dømmekraft og Fædrelandskjærlighed at være en Fare, som i Dieblikket er ubetydelig, men som under en Krisis vil vinde en forbærvelig Magt mod det nuværende Rusland.

d. 29de Octbr.

Medens Martsministerierne ellers overalt for længe siden have maattet træde bort fra Skuepladsen, har Hannover dog

indtil de sidste Dage beholdt sit, rigtignok et yderst forsigtigt og betænksomt, men dog altid et Martsministerium. Hannover har ikke været saa stærkt inddraget i Revolutionen som de andre Stater, dets Ministerium har derfor heller ikke havt de Kampe at bestaae, som andetsteds have været uundgaaelige. Det har hverken havt et mægtigt Demokrati eller et statsopløsende Gothaparti at bekjæmpe, men har kunnet støtte sig til Kammerets jevnborgerlige og temmelig stokhannoverske Majoritet og med denne byde den aristokratiske Reaction og Hoffets lunefulde Despotisme Trods. Allerede i Frankfurterparlementets Tid røbede den hannoverske Regering under Borgemester Stüve sin Ulyst til ubetinget Underkastelse, hvad der fremkaldte en sand Storm, der dog blev dæmpet af en uudslukkelig Latter, da Zitz foreslog Nationalforsamlingen at afsætte Kongen og lade Hannoveranerne selv tage Beslutning om deres fremtidige Statsforfatning. Stüve brød først med Parlementet, da Preussens Brud blev bekjendt, og Følgen heraf var Forbundet med Preussen af 31te Mai 1849, som Hannover dog atter forlod, da Preussen viste sig ligesaa herskesygt som Parlementet. Siden den Tid har det hannoverske Ministerium søgt at organisere Modstanden mod Preussen, først i Forbindelse med Baiern og Sachsen, senere, da disse Forsøg strandede, ved at tiltræde Østerrigs Planer. Men Hannover har dog ikke ubetinget villet underkaste sig, dertil har det for megen Selvtillid, det har egenlig kun taget Deel i Forbundsdagen for at styrke Oppositionen mod Preussen, uden at ville tilstede Østerrig nogen Indflydelse paa sine indre Anliggender. Fra det Øieblik, da Forbundet røbede sin constitutionsfjendtlige Tendens, har Stüve viist Betænkelighed, og for at hindre den skadelige Indflydelse deraf paa Hannover har han med saameget større Iver stræbt at bevæge Kongen til at sanctionere endeel Re-

formlove, som Kamrene havde vedtaget. Dette har fremkald Ministerkrisen; Kongen har troet, at Tidspunktet nu var komm til at blive Martsministeriet kvit, og kaldet Forbundsdagsgesandte Detmold fra Frankfurt til at danne et nyt Cabinet. Detmol havde nok Lyst for sit Vedkommende, men han saae sig dog ik istand til at bringe et Cabinet istand; thi det nye Ministeriu vilde ikke kunne regere forfatningsmæssigt og havde altsaa Beg venheder efter Kurhessens Exempel ivente. Planen blev desaarsa foreløbig opgivet og Portefeuillerne imidlertid givne tilbage t Stüve og hans Colleger; men da disse, for at fjerne al Tv tydighed fra deres Stilling, fordrede en ufortøvet Sanction de af Kamrene besluttede Love, var dette for Meget for Konge som endelig fik et nyt Ministerium i reactionair Retning istand m Kammerraad Münchhausen i Spidsen. Vi have saaledes her et F spil til et lignende Drama som det, der opføres i Kurhessen. D nye Ministerium kan nemlig ikke regere med Kammerets Ma ritet og maa derfor bryde med Forfatningen. Det bliver da Spørgsmaal, om det vil kunne overvinde den »ubøielige Re sands«, som Tydskerne paastaae, at Hannoveranerne have fælleds med Slesvigholstenerne. — Men nu begynde all Reactionens Virkninger at vise sig i deres hele Sørgeligh idet de endog tilintetgjøre en Frihed, der ikke er bleven misbru

— Alle Blade meddele pludselig, at Rusland og Frank have truet Preussen med et væbnet Angreb, for det Tilfæl at det ikke ærlig vil hjælpe til Fredens Gjenoprettelse ved Elbe. man har meddeelt England Planen, og dette Rige holder sig Afstand og beder kun om, at man først paany vil forsøge fred lige, men alvorlige Forestillinger. Det danske Publikum syn som sædvanlig at knytte større Forhaabninger til en saad Efterretning, end den fortjener; det troer virkelig paa en Kri

paa et europæisk Vinterfelttog, istedenfor at Trudslen formodentlig blot skal ligge Vinteren over og hjælpe det preussiske Hof i det almindelige tydske Anliggende og imod dets altfor ivrige Bourgeoisi. Det danske Publikum griber ogsaa en saadan Hjælp — hvis den virkelig tilbydes os — med stor Begjærlighed uden at spørge om, hvad den koster; man synes at troe, at det lille Danmark skal behandles som et uskyldigt Barn, hvis Tarv paasees gratis. Bagefter, naar man skal betale, saa bliver man vred og siger, at de kunde gjerne være blevne borte med Hjælpen. — Englands Stilling til Sagen er mærkelig, forsaavidt den nemlig synes at vise den danske Diplomaties Gang. Vi have saagodtsom udelukkende søgt Fastlandet og hengivet os til dets Interesser; vi have derimod stolet paa Englands Bistand som en Uegennyttighedshandling og ikke forsøgt at tilbyde England en Politik, der kunde bringe det til at optræde for os med nogen Iver. Man har aldeles ikke forstaaet Lord Palmerston eller ikke havt Aandsfrihed nok til at ville forstaae ham og hans vesteuropæiske Alliancetanker.

d. 31te Octbr.

Directeuren for det kongelige Theater havde søgt at danne et »nationalt« Repertoire og udelukke alt Fremmed med Undtagelse af klassiske Værker, og man havde rost ham derfor. Begrebet »klassisk« syntes imidlertid at blive taget i saa vid Forstand, at endog noget Broget og Sammenpillet, der gik under klassisk (shakespearsk) Navn, fik Plads deri, saasom »Kongens Læge«. Holberg og Heiberg, der gik Haand i Haand over Scenen, til Afvexling ledsagede med »Hakon Jarl«, en lille Vaudeville eller desl., kunde heller ikke ret tilfredsstille, fordi et Theater trænger til Nyheder. Nogle danske Stykker, der engang

havde gjort Lykke, kunde vel opføres som noget Nyt; men, havde de den Fordeel, at en venlig Erindring modtog dem, saa viste de ogsaa, at Publikum var voxet fra dem, saaledes »Guldbaa- sen«, og tildeels kan man herunder nævne »Svend Dyrings Huus«. Man lod altsaa en Nyhed oversætte; i Søndags gi et franskt eenacts Lystspil »De hemmelige Fonds«. Tilfældigvi er dette nu et af de sletteste og letsindigste Stykker, man kund finde paa Boulevarderne, og den eneste Fortjeneste, det mulig kunde have: at give et træffende Billede af to elegante fransk Damer, blev fuldstændig tilintetgjort af Jfrue Dalhoff og Ryg e, hvem Hovedrollerne vare betroede. Man er berettiget til at sige, at enten lader Theaterdirecteuren sig forlede af en smagl s Oversætter, eller han er en Skjelmsmester, han giver os saad n en slet Nyhed, for at vi skulle see, at Nyheder ikke ere gode, og være fornøiede med det Gamle. — Jaftes gik »Svend Dyrin gs Huus«. Grand succès de larmes ved Spøgelsescenerne, s om skjæmme dette forresten saa velubtænkte Kunstværk, der var ede fra Kl. 7 til Kl. 11.

Udgivet den 1ste November.

Communalloven for Folkethinget.

»Det er ganske mærkeligt, at jeg nu, da vi komme til at afhandle om Communalforfatningen, skal komme til at staae i Modstrid med Mænd, som før have bebreidet mig, at jeg ikke higede efter Forandringer i Statsforfatningen«.

B. Schøler.

»Deri ligger den Forskjellighed, som er imellem os, at vi blive ved at læse Grundloven, som den er given, men at andre Mænd forsøge efterhaanden at læse den lidt anderledes, saavidt det er muligt".

Tscherning.

De Fleste vide vel allerede af Bladene, at Bondevennernes Udkast til en Communallov er blevet forkastet eller paa en Maade afviist, at altsaa venstre Side har lidt et Nederlag, og at dette Nederlag er stort og ømfindtligt, fordi Venstre derved ikke blot har ligget under i Antal, men tillige skal have lidt en Art moralsk Ydmygelse, da man har forkastet Forslaget paa Grund af manglende Indsigt og Dygtighed. I dette Omrids staaer Kjendsgjerningen; men det vilde formeentlig være urigtigt, om Nogen ganske ligefrem glædede sig over denne Begivenhed og tog den til Indtægt for sine fædrelandskjærlige Ønsker; thi det kommer dog ikke blot an paa, hvo der

er overvunden, men ogsaa paa, hvad der har seiret, og i denne Henseende maa man efter vor Overbeviisning sige, at ingen Fane staaer plantet paa den øde Valplads.

Dette vil fremgaae af en Oversigt over Debatterne; men i Forveien bede vi om Tilladelse til at bemærke, at denne Sag interesserer os meget, ja ligger os paa Hjerte, og dog i sin nuværende Skikkelse møder os med sære Vanskeligheder. De, der med nogen velvillig Opmærksomhed have fulgt os siden Maanedskriftets Begyndelse, ville have bemærket, hvilken Vægt vi lagde paa Communallivets Udvikling. Vi havde en temmelig tydelig Forestilling om, hvorledes det skulde gaae til, nemlig som en Reform af Forholdene i de gamle Rammer, som en decentraliserende Fremskriden, der ikke blot blev Grundlag for den kommende frie Forfatning, men voxede op og bidrog til at danne denne. Lad os have havt Uret; her berøres ikke Sagen i Form af et Spørgsmaal, hvis Besvarelse skal tilfredsstille en personlig Anskuelse, der er bleven overvældet. Men nu kommer venstre Side af Rigsdagen og siger, at den vil „decentralisere“ o: dele Staten i organiske Led og give hver af disse den størst mulige Frihed og Selvstændighed. Godt, saare godt; men hvad bliver det for en Decentralisation, naar Sjælland, Fyen, Lolland-Falster o. s. v. skulle styres hver for sig i stor Uafhængighed af en Landshøvding med en Landdag, valgt af hele Befolkningen, og naar Mængden af denne Befolkning styres af et Selskab, der er centraliseret i Kjøbenhavn? Dette er kun en enkelt „Betænkelighed“, og der er mange flere; men Hovedsagen er dog, at man famler efter de levende,

lvstændige Kræfter, der udvikle sig dybt i Folket og ulle tages i Brug.

Under Debatten lyttede vi efter Udsagn om disse, troede os berettigede til at vente Kjendsgjerninger, ink om Fremtiden, brugelige, praktiske Tanker, kort, noget ikkert og Bestemt af de Mænd, der selv have skrevet rundlovens § 96: „Communernes Ret til, under Sta- ns Tilsyn, selvstændig at styre deres Anliggender blive ordnet ved Lov.“ De maatte dog, meente vi, ere deres egne Ords bedste Fortolkere og, siden de i ælledskab havde taget Tilløbet, ogsaa i Fælledskab kunne øre „Springet“. Saadant ventede vi altsaa; vi haa- de paa Alvor og god Villie.

B. Christensen anbefalede sit Forslag til Thingets elvillie og hjælpende Behandling. Han gjorde opmærk- m paa den nuværende Communetilstands Uklarhed og Mangler, paa Umuligheden af at vedligeholde den oven- r Grundloven, paa Ministeriets Tilbageholdenhed i nne Sag; med Hensyn til sit Forslags Hovedbe- emmelser bemærkede han bl. A., at det var rigtigt at ve Communerne og Landskredsene en stor Selvstændig- d, fordi det var et forældet og af Erfaringen domfældt rincip, at Staten blandede sig i Alt og beherskede Alt; minder Staten herskede i saadanne Forhold, desto kkrere styrede den. — Naar man saaledes hører Mæn- ene tale, er det, som om deres Forsætter antage Legemlig- ed; deres Planer, der endnu kun tilhøre en dunkel Tanke- erden, fremtræde et Øieblik i deres virkeliggjorte Skik- else, og vi syntes at see Landskredsene oprettede og gjøre eres Gjerning. De vare da mere end f. Ex. Republiken

Berns Districter, der styres af en Regerings-Statholder; men det maa tilføies, at de Bernske Radicale ere misfornøiede med denne Tilstand og ville have Statholderen valgt af Folket, og de sige, at dette vil styrke Regeringen, fordi enhver Communalstrid nu truer med at blive en Regeringssag og føre Communen mod Hovedstaden; de ville ogsaa have Bureaukratiet, ei blot gjennemtrængt af Friheden og henviist inden sine rette Grændser, men knækket og afskaffet. Imidlertid er Saadant kun Planer, Virkeligheden er som foran fortalt. Mere nærmede Forslaget sig til den nordamerikanske Unions Stater med deres folkevalgte Gouverneur og lovgivende Kamre, saa at Jylland stod som New-York og Sjælland som Pennsylvanien, dog med uklarere Lovgivningsvæsen *, eller til Spaniens gamle Provindsforfatning, hvis castilianske Justitza kunde sige til Kongen (Staten): „Vi, som hver Enkelt ere ligesaa meget som Du, men tilsammen langt Mere end Du". Til at misbruge denne Selvstændighed havde Castilien, Arragon o. s. v. sine Grander, til at bruge den have vi vor Bondestand, der sikkert er brav og god og har gjort forholdsviis store Fremskridt, men dog for omtrent 60 Aar siden var stavnsbunden og vornet, samt vore smaa, bittesmaa Kjøbstæder. Men

* Man bedes her at lægge nøie Mærke til Grundlovens § 44, der siger: „Naar en ny Communallov er given, kunne Landsthingsvalgene ved Lov gaae over til de større communale (Amts- eller Provinds-) Raad". Den slutter sig saaledes til Bondevennernes Forslag og hjælper til at frembringe Lighed mellem Landsthinget og det nordamerikanske Senat, som udgaaer af Enkeltstaternes særegne Valg.

denne Mand har dog Ret, tænkte vi: Selvstændigheden kommer kun ved Friheden og dens Brug, (skjøndt ikke blot ved en i Loven udraabt Frihed, men ogsaa ved en stor Virksomhed, der behøver Frihed), vi have kun i gamle Dage været syge af Ufrihed ..... og dog, man giver Reconvalescenter, ikke en Tønde, men et Glas af den glæde- og styrkebringende Viin ..... men, det er sandt, Grundloven sætter jo hele Tønden paa Bordet, og Grundloven ville og maae vi holde paa. Vi maae give Smaaborgerne Lægter i Ryggen, naar de ikke selv kunne holde sig stive. Er der nu en Hjælp, en betryggende Middelvei at finde? .... Lad os høre godt efter.

Boisen anbefalede Forslaget i almindelige og hjertelige Ord til omhyggelig Drøftelse, hvorpaa en af vore „Statsmænd“ traadte op, Biskop Monrad.

Monrad holdt et vittigt og satirisk Foredrag imod Lovudkastet, et Foredrag, der syntes at gjøre stor Virkning i Salen, paa samme Tid som det vakte Latter. Trods sin nogen skrattende Stemme kan Monrad undertiden, naar han har sin beau jour, tale fortræffelig; han har da stor Sikkerhed og ordner sine Tanker æsthetisk, beregner nøie Ordets Virkning. Undertiden komme hans vittige Angreb i fornøiede, letflyvende Sætninger, der regne som Pile over Modstanderne, undertiden komme de ligesom hakkende, men saa har hvert Ord Vægt og falder som Sværdslag. Venstre Side tog denne Tale noget spidsborgerlig-gnavent, hvilket forresten ikke er at undres over, da det maa være meget ubehageligt at sidde i en saadan Pileregn. Christensen meente, at den kun havde gjort Virkning ved M a a d e n ɔ: den ydre Form; Tscher-

ning kaldte den „maaskee grundig". Jo, vist var den grundig, lad os kun indrømme det, idetmindste for saa vidt, at Monrad virkelig kjendte til Sagen og til Brug for sine Angreb benyttede Tilstanden, som den virkelig er i den nuværende Communelov, hvorhos han meget nøie havde forsket efter Udkastets svage Sider, saa nøie, at David, der ogsaa havde søgt med god Villie, ikke fandt et eneste svagt Punkt glemt. Vil man ikke kalde en saadan Tale grundig, blot fordi Taleren behersker sit Stof og udtrykker sig med Lethed og Aandsfrihed? Er man kun grundig, naar man selv ligger overvældet under Sagen og ikke kan finde Rede i sine Tanker? — Monrads Foredrag kan angribes fra en ganske anden Side og turde da endog have Vanskelighed ved at forsvare sig. Vittighed er en god Ting; det skarpe Blik, hurtige Omdømme og gode Humeur, der holder sig frit og udtaler sig kort, bestemt og træffende, er en kostelig Gave; den kan gjøre Fortræd, ja, men de alvorlige, kjedelige Mennesker kunne ogsaa gjøre Fortræd. Men Vittigheden stiller sine Betingelser, naar den skal tjene en Mand. Enten er Sagen den ligegyldig, og den spiller da for sin egen Fornøielses Skyld, for at tilveiebringe et æsthetisk Indtryk, for at afskyde sine seirrige Pile som et parthisk Rytteri. Eller Sagen er den inderlig kjær, men synes den hævet over al Tvivl og Undersøgelse, saa at Modstanderne blot skulle gjøres latterlige; saaledes er det f. Ex. med Kampen imod Despotismen; man antager Friheden som anerkjendt og haaner blot Despoten, tager Glorien fra hans Hoved. Videre er der en tredie Vittighed, som kommer, naar en Mand med Kjærlighed kjæmper for en Sag og Modstandernes Feil uvil-

kaarlig samle sig i et comisk Billede, næsten uden at Taleren selv mærker det; af den Slags er f. Ex. Spandets Vittighed; han er hellig, elsker Biblen med Ærefrygt, men kan bruge Bibelsteder, saa' at man leer derved og dog intet Øieblik glemmer den Alvor, der behersker Taleren. Monrad havde en alvorlig Sag for sig og brugte den til at være vittig; en Undersøgelse forelaa — han angreb, skjød, seirede, og Undersøgelsen rykkede ikke et Skridt videre derved; han beviste, at Udkastet var svagt — det havde Forslagsstilleren selv indrømmet og bedet om Thingets Hjælp til at tilveiebringe noget Godt, eftersom Ministeriet holdt sig tilbage; da Monrad havde talt, havde Communalfriheden ikke faaet ringeste Hjælp; det saae ud, som den var ham en ligegyldig Ting i Forhold til hans Vittighed. Man har ganske vist Lov til Sligt, men paa den Betingelse, at man imidlertid gjør Afkald paa at nyde Anerkjendelse som politisk, statsmandsagtig, positivt virkende Mand. Hr. Biskop Monrad, der meget ofte holder den Slags Foredrag som her udhævet, synes os derfor ligesaa ofte at fremtræde som en negativ æsthetisk Mand, men vel at mærke i en Tid, der er eller skulde være saa positiv og fordrer saa megen skabende Alvor, fordi den nemlig har sig selv at styre, sin egen Tanke at bringe til Klarhed, og i visse Maader befinder sig i den ellevte Time. Her er altsaa den Anke, som venstre Side kunde reise mod sin gamle Ven. Den kommer dragende som hine Processioner, Stridsmænd i bodfærdig Dragt over Harnisket, den slaaer Øinene ned, bekjender sine Svagheder, beder om Hjælp og vil fremad. Da møder den sin bemeldte gamle Ven i Harnisk over den kirkelige

Dragt (bodfærdig tør man vel ikke sige); han spænder Bu og skyder Pile, han bekjæmper den ubarmhjertig — elle vi ville kaste alle Billeder tilside og sige ligefrem: Venstre kunde beklage sig over, at Monrad var saa øien synlig glad over Udkastets Feil, medens vi Andre vil tilgive dem, naar vi blot faae dem rettede.

Før vi gaae videre, takke vi imidlertid Hr. Biskop Monrad for den Nydelse, han forskaffede os — vi ville dog Alle gjerne lee — og anerkjende ogsaa, at han havde den Tilfredsstillelse at blive høilig rost af David.

Ved Siden af Alt dette er det nok værdt at lægge Mærke til hans Tactik — thi Enhver kan nok vide, at man for at være vittig paa den Maade, som Monrad var det, maa anvende nogle Kunster. Han kastede sig først over Boisen, der uforsigtig havde stillet sine Ord noget kantede; Monrad bragte dem aldeles paa Kant, omstyrtede og sønderslog dem og kastede Stykkerne over paa Christensen. Sidstnævnte er altfor skrækkelig alvorlig, til at han kunde drage Nytte heraf; hans Tanker ere lænkede sammen i Rækker som Cimbrernes Slagorden, et Flankeangreb ødelægger dem. Over den Bresche, han havde gjort paa Boisen, og med det vundne Bytte, drog Monrad ind i Lovudkastet, Boisens Opfattelse af Valgloven blev brugt som Muurbrækker paa Forslagets Valglov. Monrad benyttede Leiligheden til paa en morsom Maade at opstille den Paastand, at Grundlovens Valgprinciper vare anvendte, som om Christensen havde glemt Landsthinget; men efter vor Anskuelse er her en aabenbar Urigtighed, som Venstre i Kampens Iver glemte at benytte sig af. I Staten have vi følgende Valgprinciper:

Directe censusfrie Valg for 30-Aarige til Folkethinget og Valgbarhed for 25-Aarige, censusfrie indirecte Valg til Landsthinget og Valgbarhed for 40-Aarige, der have en reen aarlig Indtægt af 1,200 Rbd. eller svare 200 Rbd. i directe Skat til Staten eller Communen. Venstres Lovudkast fordrer for Valgret og Valgbarhed i Communerne directe Skat til Communen og 30-Aarsalderen. Det er tydeligt nok Forsøg paa en Middelvei mellem de for Rigsdagsvalgene gjældende Regler: Middelveien er maaskee ikke deelt ganske lige, Venstre har maaskee taget Broderparten, men Forsøget er skeet og af Forslagsstilleren omtalt som en Indrømmelse, hvilken han dog ikke havde behøvet at gjøre; thi, tænke vi os, at Regeringen havde forelagt en Communallov og Venstre i et Ændringsforslag havde fordret almindelig og ubetinget Valgret, saa kunde man i første Alvor have forkastet det — videre organisk Feil var dette altsaa ikke i Udkastet, man behøvede blot at sætte nogle Tal ind i Linierne. Men, skjøndt Monrad, som alt bemærket, benyttede den overvundne Boisens Meninger om Valgmethoden til denne Deel af sit Angreb, havde han dog ikke ved at skaffe sig Seir over selve Boisen været ganske saa ærlig, som Menneskene i Almindelighed og Rigsdagsmænd i Særdeleshed kunne være mod hinanden. Boisen havde sagt, at Folket endnu kun havde seet »temmelig lidt af Grundloven træde ud i Livet«, og sigtede navnlig til den manglende Communallov. Deraf frembragte Monrad Latter over ham, som om han havde paastaaet, at Grundloven var en død Ting, der kun stod paa Papiret, »thi vi, som sidde her, vi høre virkelig til Livet.« — I den følgende Deel af sin Tale

yttrede Monrad stor Angst for Statens Inddeling i Landskredse, uagtet, som alt bemærket, Grundlovens § [illegible] har tænkt paa »Provindsraad«. Han fandt, at Monarkiets Enhed og det monarkiske Princip blev truet, og tilføiede, at først naar man opgav Ævret, naar man »nødtes til« at »gaae hen« og give Hertugdømmet Slesvig en selvstændig provindsiel Stilling, saa maatte man gjøre noget Lignende med Resten. Men her faldt han i Hænderne paa Tscherning.

Det maae vi sige om Tscherning, at han bragte Sagen i Veiret, ud af de smaa Kammer, hvor Kampen gik som mellem de slesvigske Diger og Hegn, op i Principernes høie Region, hvor man havde Lys og Udsigt, og hvorfra man saae ned paa Danmarks hele Rige. Vel sandt, man følte sig noget abstract tilmode, blev noget fjernet fra de hyggelige, historisk givne Forhold; men det var overhovedet en Ulykke, man fornam under Debatten: enten maatte man kjøre fast i den gamle Slendrians Hjulspor eller, for at tale med Heiberg i »En Sjæl efter Døden«:

»sidde med blottet Ende
Paa en Sky saa vaad og saa kold som Vand.«

Godt og vel, om man da fra Skyen faaer en Slags Oversigt.

Tscherning henviste til den Erfaringssætning, at det monarkiske Princip netop bliver truet ved at fornægte det republikanske Liv i Folket, men styrket ved i rette Tid at give efter for dette og skaffe det Udvei og gavnlig Virksomhed. Derfor vilde han have denne Tidens republikanske Trang tilfredsstillet i Monarkiet ved Hjælp af

de selvstændige Communer og Landskredse eller Provindser. Ja, det er en Sandhed; men hvor er dette „republi-'anske“ Liv, i hvilke Kredse samler det sig, hvilken Kraft 'ar det? Det Hele er saa ubestemt. En fornuftig Stat, hvis Exempel ofte paakaldes, pleier at vente med ine Love, indtil en Stræben uafviselig og med bestemte Kjendetegn gjør sig gjældende, og bøier sig da elastisk for :n, optager den som en levende Kjendsgjerning. Og dog aa Ingen troe, at han kan finde Hvile i denne Betragt-ng; thi Omstændighedernes Magt driver os fremad, og tte var Hovedpunktet i Tscherning's Angreb paa Monrad. 'an spurgte nemlig Biskoppen, hvorledes han kunde være ɪod hiin provindsielle Selvstændighed og betragte den m en ulykkelig Følge af en ulykkelig og tvungen Efter-ven mod Slesvig, da han dog selv som Martsminister vde lovet Slesvig en egen Landdag og (idetmindste) ovindsiel Selvstændighed? Han spurgte, om Monrad lde have sit Løfte holdt eller brudt?

Her, saa syntes os, sad Monrad i en Sax og havde øie med at slippe ud; han svarede med et Ordspil eller Undvigen: at Tscherning havde talt om „Præsidenter“. len det var da i Modsætning til, at David havde kaldt ındshøvdingene „Underkonger“, og Hovedsagen var Ind-lingen i Provindser af Hensyn til Grundloven og ɪartsdeclarationen, altsaa en positiv, ærlig og alvorlig ›ebat om, hvorledes man skulde gjennemføre dette. Der ır stor Spænding i Salen, medens Tscherning gjorde :nne Klapjagt paa M.

Mørket nærmede sig, Striden hvilede til næste Dag. Om Fredagen begyndte Hr. Hjerrild, der kan næv-

nes med et Par Ord, fordi han synes at være en ret besynderlig Blanding af virkelig og kunstig Naturlighed, af medfødt og søgt Originalitet, men uden den tilhørende Genialitet eller maaskee rigtigere Stjerneskud-Genialitet, der har udmærket Grundtvig.

Mourier holdt et Foredrag imod Forslaget og imod dets Brugbarhed til videre Behandling. Vi troe, at Hr. Mourier ikke er sendt af sine Vælgere for at skynde stærkt paa Udviklingen, og finde derfor hans Stilling til Sagen naturlig. Mourier hører til den Klasse af Politikere, der med eller mod deres Villie maae betragte Communalfriheden med Mistænksomhed, fordi deres Begreber om Staten og dens „Enhed“ omtrent gaae ud paa, at den er ligerviis som et menneskeligt Legeme, der i alle sine Bevægelser lyder eet Centrum, og hvis enkelte Dele nyde en ubevidst, drømmende Frihed. De sige, at Communen ikke maa gaae op i Staten, men saasnart der er Tale om at vække Communen til et bevidst og stærkt Liv, frygte de strax, „at Staten skal gaae op i Communen“. Vi miskjende ikke, at disse Mænd ere nødvendige til at bringe Vægtskaalen i Ballance, hvis ellers Regeringen vil være virksom og have Ret og Skjel afveiet; men hvorledes forstaae da disse Mænd og Regeringen, der i denne Sag slutter sig saa hjertelig til dem, Grundlovens § 96? Mourier synes at lægge en saadan Vægt paa Ordene „under Statens Tilsyn“, at det følgende Ord „selvstændig“ svinder ganske betænkelig ind, og Indenrigsministeren havde en saadan Forestilling om „Tilsynet“, at han lod, som om han slet ikke mærkede Forslagets § om en Regeringscommissairs Nærværelse og

Veto paa Landdagen, og for at faae Forslaget afviist ttrede (see Folkethingstidenden Pag. 643), at Regeringen paa saadan Maade først kunde faae Noget at sige, naar en Sag var afgjort. — Denne Iver for at faae Forslaget vel dræbt og begravet og Midlerne, man i dette Øiemed anvendte, ere Noget af det meest betegnende ved Debatten, og vi udbede os Tilladelse til, i al skyldig Ærbødighed at sige Regeringen, at det havde noget Piinligt ved sig. Hvis vi havde Magt til at underhandle med den, vilde vi imidlertid glemme denne Ubehagelighed og sige: Det fremgaaer tydeligt nok af Grundloven og af Løftet til Slesvigerne, at Provindsinddeling og Landdage samt selvstændige Communer have deres Ret i vor politiske Fremtid. Det træffer sig nu saa heldig, at et andet Land har gjort Prøven hermed, og det er Belgien. Man troede en Tid, at denne Tilstand vilde bringe Ulykke i et Land med forskjellige Nationaliteter, tilintetgjøre det monarkiske Princip og opløse Staten mellem Naboerne; men al denne Frygt har viist sig ugrundet. Har Belgien ikke holdt godt sammen endog i 1848, midt i den franske og tydske Revolution? Har noget Folk viist et mere monarkisk Sind end Belgierne nys ved deres Dronnings Død? Velan, en saadan Communeordning foreslaaes jo netop i Venstres Lovudkast. Der er imidlertid den Forskjel, at Belgiens Konge udnævner Provindsernes Gouverneurer, altsaa undersøge vi først, om vi i Udkastets § 32 skulle stryge „vælges af Landdagen" og istedenfor sætte: „udnævnes af Kongen". Vi drøfte videre Betydningen af Ordene „Selvstændighed" og „Tilsyn"; vi overveie endvidere betænksomt, om ikke Belgiens Provindser

havde nogen tidligere Selvstændighed og et historisk Grundlag, men vi kunne ikke blive staaende, vi maae fremad*). Lader os da hjælpes ad og fremme Forslaget med al Forsigtighed. Lad os især betænke, at Eders egen Politik har Valget imellem at bringe Slesvig i communal Føderation med Danmark eller i en noget fjernere, politisk Union.

Vi have taget os den Frihed at opstille denne Anskuelse midt i Debatten og vende nu tilbage.

Christensen forsvarede ikke Sagen godt, det ville vistnok selve hans Venner indrømme. Han maatte have sørget for at være ligesaa elastisk som hans Forslag, lade dets Feil vige for Angrebene, men stærkt udhæve alle Sam-

*) Nogle Enkeltheder i Belgiens Communalforfatning: Vælger til Communeraadet er enhver myndig Belgier, der betaler idetmindste 15 Frcs. (5 Rbd.) Skat; blandt Raadets Medlemmer vælger Kongen Borgemester og Fogeder (échevins). Disse have den udøvende Magt, Communeraadet er controllerende og lovgivende; det giver i Overeensstemmelse med Statens Love Forordninger om den indre Bestyrelse og Politi. Alle Beslutninger om Veivæsenet, Communestatterne og Budgettet maae bekræftes af Provindsøvrigheden. Udgifter over 1000 Frcs. maae tillige billiges af Regeringen. Communeraadet paaligner de directe Skatter, som svares af Communens Indvaanere, det besætter alle lønnede communale Embedsposter. Enhver Beslutning, der henhører under Provindsøvrighedens Myndighed, maa meddeles denne inden 48 Timer. I Spidsen for Provindsen staaer Kongens Gouverneur; opstaaer Strid mellem ham og Communen, bliver Sagen i første Instans paakjendt af Provindsens permanente Udvalg, anden og sidste Instans er Statsregeringen (Kongen).

Meninger og Forhold, der vise dets Berettigelse, og tvinge Modstanderne til at yttre sig herom. Da han efter Mouriers Tale sagde det Samme som efter Monrads: at han glædede sig over, at en saa dygtig Mand ikke havde fundet værre Feil, lo man; han paakaldte Sibberns Ord om „Kongedømmet med republikanske Institutioner“; men hermed har Sibbern nok meent noget ganske Andet, end Christensen mener. Han var lidt trykket; maaskee laa det i, at han følte Strømmen gaae imod sig, medens han ikke, som i Hoveri- og Fæstesagerne, havde Massens bevidste Iver at støtte sig til. Maaskee laa det ogsaa i den Natur, som Oppositionen faaer; den pleier at lægge sine Æg i anden Mands Rede og sige: Her er Ideen, Æren bliver min, Ansvaret Dit; men ved denne Leilighed havde man selv en Rede at værne om, og da kom det næsten til at gaae, som det hedder i Ragnilds Sang:

„Viben vil værge for hver den Sted,
Som udi Marken mon staae,
Den kan ikke værge den lille Tue,
Som hun skulde bygge paa“.

Da Oberst Tscherning mærkede, at hans Centrum vaklede, kastede han sig paa Fjenden i Spidsen for alle sine Bataillonet og kjørte hele Artilleriet op paa eet Punkt, som Meza ved Idsted. Man har neppe før seet en saa determineert Optræden i Thinget. Vi ville ikke tale om, at da David var glad over Stemningen og paa gammelnordisk Viis gik med Latter i Striden, skred Tscherning hen over ham med Ordet: „Det er ikke Grød at grine af“. Hertil behøves dog den lille Oplysning, at Tanken undertiden kan briste for Tscherning, og det er

derfor ikke at undres over, at han, naar Grundtvig gaaer op og ned og taler med, eller naar David leer høit, kan blive utaalmodig, skjøndt vi ikke skulle nægte, at han i dette Tilfælde kunde have brugt et andet Mundheld eller Ordsprog (f. Ex.: „Hvo sig selv kildrer, kan sagtens lee“). Men det her Omtalte gik meget hurtig, David raabte, at han skulde nok svare, og Tscherning tog imidlertid, med mindre Hensynsløshed, men med stor Kraft og Djærvhed, fat paa Indenrigsministeren. Hovedtanken i Angrebet paa Denne var, at han selv havde opfordret eller udfordret Thingets Medlemmer til at benytte sig af deres Ret og bringe Lovforslaget frem, for at han deraf kunde lære, hvad Folket tænker derom, og da nu et saadant fremkom, vilde han ikke have det videre behandlet, vilde ikke yderligere gjennem Forsamlingen erfare, hvad Folket tænker. Den Indsigelse, der var gjort imod, at Communen selv valgte sine Embedsmænd, bragte Tscherning til at vende sig imod den hele bureaukratiske Statsordning og udhæve dens Feil og Farlighed, kort til at forlange Statsembedsmagten knækket. Her maae vi dog bemærke, at hvad der end kan siges imod en kongelig Embedsstand, saa har den dog adskillige gode Sider, og vi maae tilføie den historiske og upartiske Oplysning, at paa dette Punkt kom Tscherning til at ligne hiin belgiske yderste Venstre, der 1832 under Communallovens Behandling forlangte netop det Samme, men blev og er aldeles slaaet af Marken, uden at Belgien desuagtet er kommet i Revolution formedelst sit Bureaukrati. — Under dette Angreb gled atter et uheldigt Ord ind i Tschernings Tale, idet han mindede om, at Franskmændene

da Reformer vare blevne dem nægtede, havde skaaret Hovederne af, og tilføiede: „Den Vei vilde jeg nødig, vi skulde gaae". Det bør ikke hedde „nødig", men „slet ikke"; nødig er her en Trudsel, et halv blodigt Ord, som Tscherning ikke mener Noget med, og som vi derfor kunne rette paa hans Vegne. Men han følte uden Tvivl en Overbeviisningens Brede, g derfor bør man ogsaa læse hele Talen. Dernæs søgte han paany — enten det nu er, fordi han 'ke kan magte det Lille, eller fordi hans Natur fordrer et Store og Omfattende — at føre Kampen ud paa et almindelige politiske Gebeet, bringe den i Forbindelse ed de store Statsgrundsætninger og de europæiske Folkebevægelser. I den historiske Oversigt kunde han maaskee tedenfor, eller ved Siden af, andre Kjendsgjerninger ave taget et nærmere liggende Exempel: Island. Man har talt meget om Utilfredsheden deroppe, ja jor indtraf blandt de mange andre Rygter ogsaa det, Island havde gjort Oprør for at erholde en større Selvstændighed. Her kunde Sammenstillingen været interessant; thi paa Island føles Trangen til en Slags rovindsiel Selvstændighed bestemt og er historisk begrundet. Imedens Tscherning talte, kom hans Skjæbne over am, Tanken slap, og Slutningen af Talen kan derfor 'ke maale sig med Begyndelsen.

Nu kom Cultusministeren for at hjælpe Indenrigsministeren. Endskjøndt et Statsministerium er en organisk Heelhed, hvori de enkelte Portefeuiller ikke ere strengt søndrede fra hinanden, kan det maaskee dog bemærkes, at

da Madvig saaledes paatager sig at forsvare sine Colleger for de Love, de ikke skrive, er det undskyldeligt, at han r ikke skriver de Love, man savner for hans eget Vedkommende. Han tilbagevifte Tscherning for de Ord, som ere anførte i Spidsen for denne Afhandling, ved hvilken Leilighed vi erindre, at det er idetmindste tredie Gang, at Madvig maa bevidne eller forsvare sin Agtelse for Grundlovens Aand. Det er godt, at en Minister kan seire i saadanne Tilfælde, men altfor hyppige Seire af denne Art vilde komme et Nederlag temmelig nær. Da Madvig havde viist Tscherning tilbage og skaffet sig lidt Plads, rakte han sig ud og greb den lille Schack, roste hans Brugelighed og kastede ham og Brugeligheden paa Tscherning. Videre indrettede han sig hyggelig ved at erklære, at han ikke behøvede at modtage Kampen paa den almindelige politiske Kampplads, hvor Tscherning stadig vilde have den hen, og hvor den formeentlig ved en 1ste Behandling nok kunde høre hjemme. Han drog sig tilbage fra Frankrig og Tydskland, kom over Slesvig uden at berøre det og udhævede Riget Danmarks Eiendommelighed, paastod at Enheden vilde svækkes ved en Landskreds-Inddeling, og at Jylland var for stort til at kunne danne en Landskreds — som om vi ikke havde havt en Provindsialstænder-Indretning! Han fandt, at man ved Lovudkastet ikke fik nogen Decentralisation, og angav den Grund, at Communerne kom til at staae i Afhængighed af Landskredsene. Denne Ulykke findes ogsaa i det stakkels Belgien. Men det er en Ære, vi aldrig havde ventet os, at skulle lære vor berømte Latiner, at Decentralisation ikke

betyder en Ophævelse af alle Midtpunkter, men en Fordeling af den Tyngde, hvormed Alt føres mod eet Midtpunkt. — Han sagde endvidere, at Thinget ikke kan nedsætte Commissioner til at udarbeide Love; vi tillade os at svare med det latinske ab esse ad posse etc.; istedenfor Hr. Madvigs Lov om blandede Ægteskaber har Spandet udarbeidet sin klare og liberale Troesfrihedslov; af Bardenfleths Presselovudkast have 5 Mænd af Thinget gjort en mild, human og alvorlig Presselov; videre har man udarbeidet Lidt om offenlig og mundtlig Retspleie som Bilag til Rigsretsloven m. M. Overhovedet gjælder: Hvor der er Hjerterum, er der ogsaa Huusrum; men her var ikke Hierterum. Her møder den Kjendsgjerning, vi atter og atter maae udhæve: Ministrene vilde ikke have Forslaget drøftet; var det gaaet til 2den Behandling, maatte de selv have fremkommet med deres Communallov.

Medens Madvig talte, var Afslutningslisten igang, og det var vistnok heldigt, fordi der maaskee ellers vilde være kommet nogle uhyggelige og efter Omstændighederne ufrugtbare Angreb paa Regeringen. Afslutningen blev vedtagen med 44 Stemmer mod 37 og Forslaget derpaa forkastet med 48 mod 36 Stemmer.

Saaledes er Intet kommet ud af denne Debat; Forslaget blev en Bølge, der brød sig paa Stranden.

»Es blies ein Jäger wohl in sein Horn,
Wohl in sein Horn,
Und Alles, was er blies, das war verlorn« —

Det vilde være Synd, om vi anvendte denne deilige Strophe paa Venstre eller Høire eller noget Parti i Thinget. Hvo der blæste, var Friheden; at Lyden døde hen, blev foranlediget af Mænds Villie, men dog ogsaa af uheldige, forviklede Forhold. Naar Efterretningen kommer ud over Landet, saa tænke man vel derover, man overbevise sig om, at med Rigsdag og de snart forældede unge Partier er ikke Alt gjort; man tage sig sammen, og dette være Frugten af de forreste spildte Dage.

Dagbog.

d. 2den Novbr.

Den ubekjendte Forfatter i „Berlingske Tidende“ ville tillade os at knytte et Par Bemærkninger til hans artige Gjensvar af Dags Dato. Han synes os nemlig at undvige det Punkt, hvorpaa vi have lagt Tonen; thi Sagens Realitet, Anskuelsen om Slesvigs politiske Fremtid, have vi for et Øieblik ladet staae ved sit Værd, da for Tiden en ny Statsret synes ifærd med at danne sig: Kjendsgjerningernes, Magtens, og det altsaa vil komme an paa at bestemme, hvorvidt Magten gaaer, og hvad dens Anvendelse vil koste. Vi henholdt os til Brugen af Ordet „Incorporation“, til den moralske Betydning i Ordspillet: Vi ville fuldstændig optage Slesvig i os, men ikke incorporere det. Hvad er da Incorporation paa Dansk? Formeentlig en Indoptagen i samme Legeme (corpus). Statsretlig vil dette være fuldbragt, naar Slesvigs Folkerepræsentanter, Udtrykket for Hertugdømmet Slesvig som politisk Legeme, indoptages i det danske Folkething og Landsthing, Udtrykkene for Kongeriget Danmark som politisk Legeme. Det sidste Skin af en Ikke-Incorporation forsvinder, naar Slesvigs tydske Eiendommelighed ikke maa tale paa den danske Rigsdag, naar de to Legemer ere forenede saa vidt, at de tale eet Sprog. At dette Sidste er en Nødvendig-

hed, naar man incorporerer Slesvig, at vi for vort Vedkommende heller ikke ønske at høre Tydsk paa de danske Thing, at eet Sted maa der nu være en blot dansktalende politisk Personlighed Danmark, Alt dette nægte vi ingenlunde; men endnu engang: For Enhver, der ikke vil være hidsig og udsætte sig for Hidsighedens sædvanlige Følge, Fortrydelsen, er Spørgsmaalet om Betydningen af Ordet Incorporation, bl. A. forbi man har lovet ikke at ville foretage denne. At Slesvig beholder nogen provindsiel Eiendommelighed, har her ikke ringeste Betydning; thi i mange af vore Love see vi Beviser for Bornholms provindsielle Særegenheder, og dog vil Ingen nægte, at Bornholm er incorporeret i Danmark. Nu sige vi: Kunne I overkomme at bringe Slesvig i samme Forhold til Danmark som Bornholm, saa gjør det, men nævn da Barnet ved sit rette Navn eller ti ganske stille.

Dernæst have vi ikke saa ganske sagt, at den ubekjendte Forfatter stod i Forbindelse med Ministeriet. Men man sætte sig ind i vor Betragtningsmaade: En Afhandling kommer paa første Spalte af „Berlingske Tidende“, forsynet med den frimureragtige Overskrift NKV. Med en Hastighed og Iver, som Enhver følte i Stilen, forlangte den Slesvigs fuldstændige Indlemmelse i Danmark og Afskaffelsen af Sydslesvigernes Sprog som politisk Sprog. For hvem er denne Artikel skreven? tænkte vi. For det danske Publikum? — Det er villigt nok i Forveien. — For Tydskerne? — De tage blot en saadan Erklæring til Indtægt imod os. — For hvem da? Enten af et Parti i Ministeriet imod et andet Parti eller af et udenfor staaende Parti, der har sine Hensigter med Ministeriet (f. Ex. et Ministerskifte med Udsigt enten til en Reaction eller til en Deling af Slesvig). Mange Ting, der foregaae i Dagspressen, ere ingenlunde saa

ufkyldige, at man jo kunde have Ret til at antage Sligt. Men nu erklærer Forfatteren, at han blot har yttret en personlig Anskuelse; det var et lyrisk Udbrud, en Art Kampsang fremkommen ved Betragtning af Forholdenes Marsch. Velan, ved denne Erklæring har den ubekjendte Forf. tilfredsstillet for sit Vedkommende; men vi have egenlig ikke med ham at gjøre, men med „Berlingske Tidende“, der paa saadan Maade nu selv lader erklære, at den driver lyrisk Politik paa sine første Spalter, i sine ledende Artikler, og paa Digteres vante Viis ikke bryder sig om at modsige sin egen tidligere Lyrik.

— Den forhen omtalte Adolf Stahr fortæller ogsaa* om en Nonnes Indvielse. For Romerne er denne Ceremoni ikke mere sjelden og høitidelig end hos os en Vielse, og fordi Sagen gjør saa liden Opsigt, erfarer en Fremmed kun ved et Tilfælde Noget om den. Et Tilfælde var Forfatteren gunstigt. Da han en Formiddag gik forbi Kirken St. Andrea delle fratte og saae Cardinalers Stadskareter foran Indgangen, spurgte han om, hvad der foregik, og fik til Svar: Una sposa di dio, en Himlens Brud.

Som ved alle romerske Kirkefester vare Ceremonierne meget afmaalte og langvarige, og det varede endda et Par Timer, inden Cardinalen, der skulde forestaae Indvielsen, kom dragende med sit store og pragtfulde Følge, og endda saae man ikke Noget til Hovedpersonen. „Endelig opstod en Bevægelse iblandt Mængden, og mellem en Dobbeltrække af Cardinalens Æres-cavalierer og Schweitzergardere skred høitidelig en høi, statelig Jomfru, næsten som en Kongedatter at see til. Thi paa det skjønne, stolte Hoved straalede en lille Diamant-Krone, og den

* Værket „Ein Jahr in Italien“ er 3 store Dele med Navne og Indholdsregister.

høie, smækkre Skikkelse var klædt i en Dragt af hvidt, glindsende Atlask, hvis Slæb blev baaret af en Page. Undertiden oploftede hun Øinene og saae triumpherende paa Mængden, som om hun vilde vise, at hun af fri og glad Beslutning gjorde Afkald paa denne Verdens Glæder. Men om denne stolte triumpherende Ro var en Frugt af lange indre Kampe eller var tilveiebragt til Brug for denne Dag ved præstelig Kløgt — hvo kunde afgjøre det? (Thi Novicerne bearbeides jo til Forsagelsen derved, at Præsterne vække deres Forfængelighed, deres Længsel efter den Dag, da de skulle glimre). Geistlige uddeelte smaa trykte Blade og Sonnetter til hendes Priis; deraf saae man, at den skjønne Jomfru hørte til Rosa'ernes grevelige Slægt. — Først knælede hun for Alteret og holdt en kort Bøn; en med rødt Fløil beklædt Bedeskammel var til den Ende anbragt for hende. Derpaa blev hun ført til Hovedalteret, hvor Cardinalen modtog hende i al hans Pragt og gav hende Velsignelsen, og hun tog nu Plads imellem sine Forældre, medens en ung Franciskanermunk med religiøs fanatisk Ild holdt en Tale til Ære for Jomfruen, der valgte Klosterlivets Salighed og himmelske Glæder istedenfor Verdens Skuffelser og Forvildelser. Nu fulgte Bøn, Velsignelse, Sang af Chordrenge og en Cantate af det pavelige Capel. Imidlertid var den skjønne Jomfru forsvunden; men pludselig lød en almindelig Beundringsmumlen. Høit over Alteret, paa et Sted, hvor der ellers pleier at hænge et Helgenbillede, hævede sig langsomt et lille Silkeforhæng; et gyldent Gitter blev synligt, og bagved dette saae man, som i et levende Billede, den brudesmykkede Jomfru knæle for en gammel Abbedisse. I Baggrunden stode to unge Nonner, der ligesom Abbedissen vare klædte i den sorte Klosterdragt, med det hvide Liin (benda) stramt sluttet om de blege Ansigter,

og dermede en forunderlig gribende Modsætning til Jomfruen, der endnu straalede i sin glimrende Dragt og endnu tilhørte Verden. Abbedissens Hænder hvilede velsignende paa det skjønne Hoved. O quanto è bella, bellissima! (hvor hun er skjøn, underskjøn!) mumlede man omkring mig, og alle Øine straalede af Beundring.

Nu traadte en Nonne frem af Baggrunden, med en hvid Atlaspude besat med gyldne Kvaster. Herpaa lagde Himmelbruden sit hellige Hoved, og en svag Trækning foer over hendes Ansigt, da man løste Grevekronen fra hendes Hoved. Den anden Nonne traadte til med en Sax, og med eet stærkt Snit afklippede hun den hele Fylde af Haarets sorte Fletninger. I samme Øieblik, som Haaret faldt ned paa den hvide Atlaspude, bredte sig et sort Klæde over Offrets hele knælende Skikkelse og unddrog den Mængdens Blik. Da det sorte Klæde kort efter blev aftaget, var den hvide Atlasdragt forsvunden, og den straalende Himmelbrud saaes nu i mørk Klosterklædning, fuldstændig forvandlet til Nonne. Abbedissen reiste sig, velsignede endnu engang den nye Søster og drog sig tilbage med de to Ledsagerinder.

Den nys Indklædte blev endnu en liden Stund liggende paa Knæ, bedende, med Hænderne foldede over Brystet. Da hævede hun sig langsomt og stod høit opreist, med Blikket vendt mod Himlen, ligesom hensunken i salig Begeistring. Det skraat indfaldende Sollys spillede om hendes Hoved og gav det noget himmelsk Forklaret. Da hendes Blik og Arme sank ned, stod pludselig en Engel ved hendes høire Side; det var et lille, yndigt Barn paa sex, syv Aar, hvem man havde bundet Englevinger til Skuldrene, flettet en Krands af hvide Roser i Haaret og givet et stort, brændende Voxlys i Haanden. Englen greb

den unge Nonnes nedhængende Haand og drog hende med i den Retning, hvor Abbedissen var forsvunden. Silkeforhænget sænkede sig langsomt, Chorsangen, der havde lydt under hele Scenen, døde hen, og et Liv fuldt af Ungdom og Skjønhed var for stedse begravet indenfor disse Mure."

d. 3die Novbr.

Hvor underlig viser sig undertiden Forskjellen mellem 1848 og 1850! For to Aar siden ved denne Tid var der i de franske Blade ikke Tale om Andet end at gjøre Vælgerne ivrige, samle dem, føre dem til Valgurnen og underveis trykke dem Stemmesedler i Haanden; hele Spalter af Bladene vare smaa firkantede Visitkort med en Candidats Navn. Iaar er det netop aldeles modsat. Departementet du Nord skal vælge en Folkerepræsentant, og Republikanerne gjøre sig al optænkelig Umage for, at saa faa Vælgere som mulig skulle møde, for at der nemlig kan blive en Protest imod Valgloven af 31te Mai d. A. Fordi en Mængde Vælgere ere udstrøgne, vil Resten ikke benytte sig af sin Valgret, og man siger, at denne Beslutning endog vil blive tagen af den legitimistiske Opposition, saa at Ordenspartiets Candidat, Udenrigsministeren Lahitte, mulig ikke kan blive valgt, uagtet han er ene om det; thi Valgloven indeholder den fornuftige Bestemmelse, at Ingen ansees for valgt, med mindre hans Stemmeantal er ligt Fjerdedelen af de lovlige Vælgeres Tal. Lignende vil formodenlig blive Tilfældet i Departementet Cher, som den 20de Novbr. skal vælge to nye Folkerepræsentanter. — Som man altsaa for to Aar siden vilde styrte en Regering ved Hjælp af den almindelige Valgret, vil man iaar svække den ved Hjælp af den almindelige Valgrets Fornægtelse; man vil gjøre en uhyggelig Tomhed rundt om Re-

geringen, trække sig tilbage fra den som fra en med Uret Besmittet. Og imidlertid intriguere og strides Andre om, hvo der skal være denne Regering! — Det fortjener at bemærkes, at idet de franske Blade forberede denne passive Modstand, sige de selv, at de efterligne Kurhessen.

— Balzacs Værd og Betydning for Literaturen er stadig Gjenstand for den franske Presses Betragtninger og Strid. Alvorligst og dybest bliver Sagen undersøgt af Revue des deux mondes, der bringer Spørgsmaalet i Forbindelse med den hele politiske og sociale Tilstand i den Tid, da Balzac var „Løve". Ved Siden af at anerkjende hans Talent, navnlig hans skarpe Jagttagelsesevne, og udhæve ganske enkelte Værker med Ros, især Eugénie Grandet, bebreider Forf., Ch. de Mazade, ham at have været kunstlet, søgt, unaturlig, at have bidraget væsenlig til at paatrykke Tiden et nervøst, feberagtigt Præg, og indlader sig i denne Anledning paa en interessant Undersøgelse af den kunstige Literatur, i Modsætning til Geniernes uvilkaarlige, næsten naive poetiske Værker. Men hvad Forf. især bebreider B., det er Grundlaget for hans Feil, det er hans Mangel paa ethvert Bestemthed, paa Begeistring for et ophøiet Ideal, saa at de af ham skildrede Characterer ophøre at være menneskelig sande og blive uskjønne, hæslige Undtagelser, der gaae og gjælde for den almindelige Menneskeheds Repræsentanter. Ved denne Leilighed faaer Victor Hugo et dygtigt Sidehug, fordi han ved Balzac's Grav holdt en Tale, hvori han stillede ham ved Siden af eller over Shakespeare. Det troer jeg nok, er omtrent Forfatterens Ord: da Victor Hugo er større end Balzac, er det bedst, at Balzac bliver større end Shakespeare.

Ganske anderledes end den alvorlige Revue udtale Bladene sig over Balzac, hvilket ogsaa er ganske naturligt. Bladene og

deres Feuilletoner føre selv Balzac's urolige Liv, men mindre talentfuldt. De vilde give Meget til at kunne være saa pikante som han, ja, hvad det end skulde koste; de see i ham deres egen Forherligelse og maae rose ham for at forsvare sig selv. En efter Anden komme Feuilletonisterne og bringe ham deres „Hyldning“, ledsaget af enkelte, temmelig underordnede kritiske Forbehold. Dette er navnlig skeet i Pouvoir af Fioupou, og det har atter givet G. de Nerval Anledning til i Presse at forny Lovtalen uden Forbehold og tilføie nogle characteristiske Træk af Balzac's Liv. Saaledes fortæller han, at B. og han en Aften vare sammen i et Theater og saae et Værk, der var blevet dramatiseret efter en Balzacsk Novelle. B. indbød Forfatteren, de Spillende og nogle literaire Venner til et Aftensmaaltid; han og Nerval kjørte til Mødestedet i en Calesche, foran hvilken red en fakkelbærende Jockey. „Balzac glimrede ved Bordet i hiin prægtige blaa Kjole med massive Guldknapper, som han altid bar i fine Lykkesdage; hans berømte Stok, med ciseleret Guldknap, besat med Turkiser, til en Værdi af 3000 Frcs., havde han skjødesløst sat fra sig i en Krog — da der kun var Kunstnere tilstede, var der ingen Fare for, at den skulde forsvinde.“

„Natten gik fortræffelig, takket være Værtens Livlighed og den rige Anretning. Endelig, henad Morgenstunden, sagde han: Nu har jeg udgivet femhundrede Francs.

— Ikke Meer end det?

— Ja, jeg mener ikke Betalingen til Restaurateuren. Jeg mener blot, at jeg med det, jeg her har talt, kunde have nedskrevet for fem hundrede Francs.

Og Alle vidste, at han havde Ret.“

Det er visnok en ret mærkelig Yttring af en Forfatter, at hans Ord ere Perler, han kunde have solgt; men Balzac stiller

sig i denne Henseende kun fra adskillige andre Digtere derved, at han ligefrem siger det og derved lader en ny Perle falde. Gutzkow er for sit Vedkommende af samme Mening; man kan næsten ikke faae Munden op paa ham, saa angst er han for sine Perler; og man behøver ikke at søge meget langt for at finde Sidestykker til Gutzkow. Denne Gjerrighed beroer imidlertid paa en Feiltagelse og straffer sig selv. Munden er ikke et Hul, hvoraf Tankerne løbe ud og spildes; der er tvertimod et langt ædlere Forhold mellem de menneskelige Organer. Jo fornuftigere man — til en vis Grændse — taler blandt fornuftige og livlige Folk, desto mere komme Ens egne Ideer og Stemninger i Bevægelse, desto mere klare de sig, række sig til hinanden og frembringe nye, medens Ensomhed og Taushed kan bringe dem til at gaae istaa; og denne Sandhed staaer atter i nøie Forhold til sin Modsætning: at jo mere man pjatter, desto flere ufornuftige Tanker gaae ind i Hovedet.

Om den Lykke, Balzac gjorde mod Slutningen af sit Liv, er tidligere fortalt; her kan endnu tilføies, at han er født i Tours 1799, og at han først nedsatte sig i Paris som Bogtrykker og selv trykkede sine første Værker ligesom Restif de la Bretone. Senere vilde han nødig mindes herom, især fordi han paastod og lagde Vægt paa, at han var af gammeladelig Herkomst. Han mindede derfor stadig om, at ifølge de gamle Sædvaner tabte Adelsegenskaben sig ikke ved Haandværket før efter to Slægters Forløb, og i Sydfrankrig var det desuden Skik, at Bønder af adelig Slægt stak Forfædrenes rustne Sværd i Jorden, før de ploiede den, og „saaledes helligede Arbeidets uforgængelige Adel“. Denne hans Svaghed er en væsenlig Grund til, at han i sine Værker saa overveiende beskjæftiger sig med fornemme Folk og ved at lægge Vægt paa deres forfinede

Liv saa hyppig kommer bort fra Naturen. Det maa have ligget i det adelige Blod, at Haandværket ikke vilde trives for ham; han forlod sit Trykkeri med 200,000 Frcs. Gjæld, og denne nødte ham ofte til at drive Literaturen som et Haandværk.

d. 6te Novbr.

I den foregaaende Afhandling om Communalloven i Folkethinget er med Erkjendtlighed omtalt et Par, af Thingets Medlemmer udarbeidede Love, om hvilke endnu bør tilføies nogle Ord. Den ene Lov er Spandets: Om Troesfrihed. Det vil være overflødigt og tidsspildende at komme tilbage til Striden om, hvorvidt Cultusministerens Circulaire og Lovudkast om blandede Ægteskaber svare til Grundloven. Ministeren har selv anerkjendt, at en Lov om det borgerlige Ægteskab nødvendig hører dertil, og han tilføiede for at gjøre sig fuldkommen angerfri, at dengang Spørgsmaalet om de blandede Ægteskaber forrige Gang blev behandlet, sad en af hans Embedsmænd blandt Tilhørerne med hans Lovudkast om borgerlig Vielse i Lommen. Denne Yttring af den alvorlige Minister lød høist besynderlig; vi vide virkelig ikke, hvad Rigsdagen har at gjøre med Tilhørernes Lommer uden igjennem Finansministeren.

Grunden til, at Ministeren ikke freidig kom og foreslog sit borgerlige Ægteskab, er let at forstaae, naar man lægger Mærke til, hvorledes enkelte Medlemmer, f. Ex. With og Monrad, have erklæret, at Saadant var imod Folkets Følelse. Man kan i Sandhed faae Folket til at føle mange Ting; men det er oplyste Mænds Pligt at lade uvidende om Folkets uklare og ubegrundede Følelser og fremhæve dem, der staae i Samklang med Oplysning og Humanitet. Der er jo Ingen, som tænker paa at berøve Folket den kirkelige eller præstelige Vielse; tvertimod

bestemmer Spandets Udkast (§ 6), at »Egteskab kan fremdeles som hidtil stiftes efter foregaaende Lysning fra Prædikestolen.« Hvad vil man meer, naar man selv kan blive viet efter sine Følelser? Vil man tvinge Andre, der ikke have samme Følelser, til hellere at leve i »forargeligt Samliv«? Det borgerlige Egteskab knyttes for Øvrigheden (§ 1), der i Kjøbenhavn repræsenteres af en Raadmand, ellers af Byfoged, Herredsfoged eller Birkedommer (§ 3), og for denne Forretning ikke erholder Betaling (§ 5). Ville Nogle efter at have modtaget den borgerlige Øvrigheds Vitnesbyrd om deres Egteskab lade sig vie af en Præst, staaer det dem frit, og der behøves da ingen Lysning fra Prædikestolen (§ 2). Dette bliver da omtrent det Samme som de gamle Kongebrev-Egteskaber. Hiint blot borgerlige Egteskab kan man være vis paa, vil sjelden benyttes, netop hvis det er sandt, at Folket i denne Henseende har en Følelse, og det troe vi, naar derved forstaaes en uvilkaarlig Agtelse for Livets høitidelige Gjerning, et Ønske om at bringe de vigtigste og bedste Handlinger i Forbindelse med Religionen og kalde Himlen til Vidne, saa godt som Menneskene formaae at nedkalde Himlen og i gode Øieblikke færdes med den. Den kraftige Hensynsløshed, der ikke tager mod Præst og Kirke, vil ikke vises af den borgerlige Middelstand, ei heller af den tarvelige Almue, der ved Høitid vil have »rigtig Høitid«, og endmindre af de rige Modefolk; disse ville saamæn gjøre alle Ceremonier med, naar de blot ere stadselige. Men det vil især være religiøs-uafhængige, kraftige Gemytter, og for dem skal man med Agtelse gaae af Veien, man skal give dem Frihed. Saa komme maaskee nogle i religiøs Henseende aldeles ligegyldige Personer — ville orthodoxe Folk hellere have denne Ligegyldighed geistlig end borgerlig indviet? Det maa jo frem-

tidig være Præsten en Glæde at vide, at hvo der kommer til ham, kommer frivillig. Endelig: Ægteskab mellem Personer af forskjellig Troesbekjendelse, hos hvilke vel som oftest religiøs Indifferentisme vilde kunne forudsættes, hvis Alt i Livet gik efter Mathematiken; men Kjerlighed og Religion og andre Følelser og Hensyn kunne virke sammen paa saa forskjellig Maade og frembringe saa mange blandede Forhold, at Ingen kan raade derover uden de, der selv have begivet sig ind deri. Hvis Nogen kunde oplyse, at Staten med sin Tvang ikke frembragte værre Virkninger, end den vil forebygge, burde man holde med Tvangen; nu er det vel bedst at holde med Friheden og dens Følger. Lovudkastets § 7 overlader til Forældre »eller Andre, der træde i Forældres Sted«, at afgjøre, om Barnet skal indlemmes i noget anerkjendt Troessamfund, og da i hvilket. Holde Forældrene paa den fuldstændige Uafhængighed, saa indfører Folkekirkens Sognepræst Barnet i Kirkebogen, uden Betaling (§ 8). Anmeldelsen til Sognepræsten kan fremtvinges ved Bøder. Saavidt gaaer Friheden, nu kommer Gjengjældelse eller Advarsel. Naar et saadant uafhængig opdraget Barn er kommet til Skjelsalder og ikke optaget i noget anerkjendt Troessamfund, skal det (inden sit 18de Aar) møde for Øvrigheden og i Vidners Overværelse og i Paahør af Andre, der maatte ville indfinde sig, gjøre Rede for, at han eller hun kjender de menneskelige og borgerlige Pligter, samt love at ville opfylde dem (§ 10) *, og forinden en saadan Erklaring er afgivet, har Vedkommende ingen borgerlige Rettigheder, kan ikke faae Borgerskab, være Vidne, indgaae Ægteskab o. s. v. (§ 14). Man seer, at den, der paakalder det blot Borgerlige, faaer en streng Herre og Mester. De, der have underkastet sig en saadan bor-

* Vi troe dog, at denne § behøver lidt mere Bestemthed.

gerlig Confirmation, aflægge Ed ved at sværge »ved Alt, hvad der er ham eller hende helligt og dyrebart.« Trajan, es tu content?

Det andet Lovudkast angaaer Pressen (udarbeidet af Schack, Frølund, Hall, Krieger og Damkier). Vi kunne indskrænke os til at gjentage herom, at det synes os mildt nok til at tilstede en hæderlig Trykkefrihedstilstand og alvorligt nok til med Held at optræde imod Misbrug, forsaavidt Saadant overhovedet staaer i Lovgivningens Magt. Det er desuden affattet i et klart og smukt juridisk Sprog, som man maaskee kun paaskjønner ved at sammenligne det med Justitsministerens Udkast. Og det maae vi endnu engang sige om begge hine Love, at de ved at blive vedtagne synes os at ville være et hæderligt Vidnesbyrd om den i Danmark herskende Oplysning, om Statens Tillid til sine Borgere og til det Godes Magt. — Edsvorneretten mangler i det sidste Udkast, da Thinget endnu ikke har følt sig opfordret til ogsaa at paatage sig dette Lovgivningsarbeide.

Pastor Schøler udviklede i Torsdags det Forslag, at Thinget skulde indgive en Adresse til Hs. M. Kongen for at bede om Indkaldelsen af Slesvigs Deputerede til en slesvigsk Landdag, overeensstemmende med det kongelige Tilsagn, at Grundloven ikke skal træde i Kraft for Slesvig, før en saadan Forsamling er hørt om den. With, der af det saakaldte Centrum jevnlig bliver brugt til Herold, og som da fremtræder med sin mærkelige Stemme ἠΰτε βους αγεληφι, paastod Forslaget afviist, efter hvilke korte Ord der ifølge Forretningsordenen strax uden videre Discussion blev skredet til Afstemning. Med 50 St. mod 35 blev Forslaget afviist. — Vi forstaae godt, at Centrum ikke vil have denne Sag omtalt, og kunne efter Omstændighederne heller ikke finde det urigtigt. Hvad vi kunne have at indvende mod Forslaget, er det Gamle: at man maa benytte

Leiligheden og først give Slesvig en Communalforfatning, hvortil der i Hertugdømmet findes saa gode Elementer. Man har Magten, man af- og indsætter Embedsmænd, man regerer; hvad skulde da være til Hinder for at berede Slesvig en Tilstand, der i ethvert Tilfælde vilde være en Velgjerning for Hertugdømmet og ikke kan skade Kongeriget? Men fra dette Standpunkt vil man ogsaa anerkjende den store Vægt, vi have lagt paa det danske Communalliv.

— I forrige Uge vare, som man vil mindes, Rygterne afgjort krigerske og især fjendtlige imod Preussen; Rusland og Frankrig vilde anfalde det. Et Par Dage efter skiftede den krigerske Trudsel Gjenstand, nu var der sluttet Alliance mellem Preussen, England og Frankrig, fordi de to sidstnævnte Stater begyndte at finde Ruslands og Absolutismens Overgreb altfor betænkelige. Dette Rygte indeholdt upaatvivlelig en Sandhed, skjøndt Sandheden ikke er sand i Øieblikket. Preussens Konge og Frankrigs Præsident føres altfor meget over i Ruslands Arme, til at de kunne følge deres Staters »naturlige Politik«. England finder endnu ikke her de sikkre Forbundne, det behøver; det holder selv urolig Udkig og har endda nylig faaet et halv ærgerligt, halv latterligt Besøg af Absolutismen, idet Paven har deelt Storbritannien i katholske Bispedømmer og udnævnt en Erkebiskop af Whitehall. Uden Betydning er dette visnok ikke, da der i England viser sig nogen Tilbøielighed til Papismen og adskillige betydende Personer ere gaaede over til den. Imidlertid turde den Stemning, som Paven nu har vakt i Folket og Kirken blive til en Hjælp for Lord Palmerston og hans saakaldte »urolige« Politik. — Pludselig, da Barometret havde staaet paa Storm og Jordskjælv og Rygtet havde faret Compasset rundt, blev det aldeles flaut og diset Veir, og man

sagde, at fra Warschau, hvor den europæiske Repræsentationsret nu synes at have sit Hjem, var kastet Olie paa Bølgerne, Befaling om at holde Fred. Det var mærkeligt at læse de hamborgske Aviser paa den første Dag; thi endnu kom krigerske Beretninger fra alle Sider, og Freden var dog ankommen telegraphisk paa første Spalte; Krig og Fred løb sammen i Bladene som Fløde i Tordenveir. Næste Dag var Alting klaret; Østerrig (Bayern) og Preussen besætte i Forening Kurhessen, Preussen opgiver Folkerepræsentationen i Parlementet, og kun eet vigtigt Punkt bliver tilbage: Spørgsmaalet, om Østerrig alene skal føre Forsædet eller skifte med Preussen. Ogsaa skal Radowitz være gaaet af som Minister; men man kan aldeles ikke see, hvorfor, om han nemlig for Alvor har villet sætte Noget igjennem, eller om han blev opgivet fra alle Sider, endog af Gothaerne; vist er det kun, at han er bleven brugt. Saa fik Laube dog Ret; Radowitz blev nok Minister, men fra Høns fløi op, til de fløi ned, og nu skal det blot af Nogle udbasunes, at han faldt, fordi han var for stor og for god. — Imidlertid er den længe paatænkte store Dampskibsforbindelse mellem Frankrig og Nordamerika traadt i Virksomhed; det kjæmpemæssige Dampskib „Franklin" paa 750 Hestes Kraft er ankommet til Havre, og et endnu større, „Humboldt" paa 900 Hestes Kraft, vil følge. Man har den 29de Octbr. indviet Foretagendet ved en Fest, der fandt Sted ombord i „Franklin"; i den store Kahyt sad de indbudne Statsembedsmænd, Folkerepræsentanter, Journalister, i de øvrige Kahytter befandt sig de andre Indbudne, Gjæster fra de nærmeste Byer og fra Belgien. Den nordamerikanske Minister sagde i sin Tale bl. A.: „Engang kom en omt Mand, Benjamin Franklin, der ved sin Kjærlighed og Kyndighed tilhørte baade Nordamerika og Frankrig, hertil

og knyttede Staterne sammen i Venskab. Her er nu en ny Gesandt, af en ny Slags, og som ogsaa hedder Franklin, og som vil styrke Forbundet og gjøre det frugtbringende.« Dette anføres kun som Modsætning til de ufrugtbare europæiske Forbund.

— R. Prutz og W. Wolffsohn ville udgive et »Deutsches Museum« (forlagt af den Hinrichs'ske Boghandling i Leipzig), et Tidsskrift, der skal omfatte alle Grene af Litteraturen, Kunsten og det offenlige Liv, og som med Hensyn til Videnskaben stiller sig den Opgave at behandle den i et let og smukt Sprog for at udfylde »den dybe Kløft, der i Tydskland skiller Videnskaben fra Livet.« Det vil blive et Fjortendages-Skrift, altsaa i alle Henseender blive en Efterligning af Revue des deux mondes. En stor Deel af Tydsklands Forfattere ville levere Bidrag, og naar dette ifølge Tydsklands Natur maa skade Skriftets Enhed, vil det derimod forøge Mangfoldigheden. (Priis: 16 Rdd. om Aaret.)

Hr. F....! Hvis De havde været tilstede, vilde De have seet, at det laa i Maaden, hvorpaa Spørgsmaalet blev stillet. Og forresten er denne Tid ikke passende til at udhæve det dybere Liggende.

Udgivet den 8de November.

Et Brev.

Til N—e.

Om „Aanden i Naturen“ og „Gabrielis's Breve“.

Da jeg ifjor ganske kort havde anmeldt, at „Aanden i Naturen“ var udkommet, og tilføiet, at jeg senere vilde omtale den nærmere, tilskrev De mig efter nogen Tids Forløb og mindede mig bl. A. om en „Anmeldelse“. Jeg vidste jo ikke, hvo, hvad eller hvor De er, jeg søger ikke engang at erfare det, men betragter Dem som Udtryk af en Velvillie, jeg ved at skrive har erhvervet et eller andetsteds. Men desaarsag kunde jeg heller ikke meddele Dem, hvorfor jeg taug, hvor mange Grunde jeg end havde at anføre. Først var jeg kommen lidt i Forlegenhed ved de andre Anmeldelser, jeg saae; de toge Sagen „videnskabelig“, fortalte om Metaller, Lys og Luft og Electricitet o. s. v., gave et kort Udtog af Bogen, brugeligt til Conversations-Lexicon. Hvorfor skal jeg nægte det? Det kunde jeg ikke gjøre dem efter, og i en vis Retning var det dog Saadant, Bogen foreløbig behøvede. Men nu kommer en vigtigere Ting: Ved Alt,

hvad man saaledes omtalte, rørte man egenlig ikke ved Værket selv; det forekom mig, at d'Hrr. Anmeldere vare som Mænd, der kom i en Kirke og beskrev hele Indretningen, Bygningen, Taarnet, Klokken, Stolene, men ikke omtalte den Guddom, som her blev dyrket. Og Ørsteds Værk er nu virkelig en Kirke, indviet til en bestemt Guddom, bygget saaledes, at hver Steen har sin Plads af Hensyn til Aanden, at man ikke kan røre ved den enkelte Steen uden at klare sig dens Forhold til Evigheden og Menneskelivet, ja, den indre Lov, hvorefter to Stykker Granit tynge paa hinanden, staaer jo i Forbindelse med Digtekunstens Regler og med Læren om Arvesynden. Derom kunde jeg have skrevet strax, vil De tænke. Jeg vilde kunne undvige Spørgsmaalet ved at sige, at nogen Tid efter Bogens Udgivelse fremtraadte en høilærd og høiærværdig Mand og begyndte en Discussion med H. C. Ørsted, og medens saadanne Mænd tales ved, bør vi Yngre ikke træde til og forstyrre dem. Dog vil jeg for at staae ret ærlig og sanddru overfor Dem ikke benytte denne Grund, der kunde ligne en Udflugt, men yderligere bekjende, at Emnet blev mig for stort og for mægtigt, det voxede op under Tanken og fordrede en Undersøgelse af Ting, som jeg ikke gjerne berører, behøvede en saa fuldstændig Sjælsudtalelse, at jeg kun kan forsøge derpaa i poetisk Form, hvis engang Lykke og Leilighed gives mig.

For nærværende Tid er endeel af det Inderste be-

rørt og undersøgt af dem, som have særlig Opfordring og Myndighed dertil; nu kan jeg paa en Maade efterkomme Deres Ønske og sende Dem en Slags Udsigt over det Stedfundne, sende den ud i den vide Verden, hvor den vel træffer Dem. Dem? Men i samme Øieblik, som jeg tænker mig Dem i personlig Tilværelse, opløses De, formedelst Uvisheden, i Det, jeg allerede har omtalt: i en god og velvillig Stemning, og med denne Udskrift gaaer da mit Brev til sin Bestemmelse.

Tillad mig, foreløbig at skuffe Deres Kundskabs-Længsel og begynde med en lille Fortælling; den er ikke ganske fjern fra det, som her skal ombandles, skjøndt den unægtelig fører ad en Omvei.

Jeg var anbefalet til den ærværdige Fader de Vico, Directeur for Jesuiternes Observatorium i Rom. De bliver nok ganske bange paa mine Vegne, men berolige Dem: Jesuiten var i Anbefalingsbrevet rigtignok bleven anmodet om at vise mig Himlen, men kun den verdslige Himmel, om jeg maa kalde den saa; Director v. Littrow i Wien havde viist mig til ham, efterat vi i Wien stadig vare blevne hindrede af Taage eller Regn fra at see en Comet, der dengang var paa Himlen. Da jeg kom til Collegio Romano, sagde den venlige gamle Portner, at Padre de Vico var beskjæftiget med Underviisning; men lidt efter kom han gaaende, omringet af sine Elever, en halvpjaltet Ungdom

paa 5—8 Aar, der lo og sprang omkring ham, kyssede hans Hænder, fik Velsignelsen og løb hjem — thi Jesuiterne holde ogsaa Almueskole, og i deres demokratiske Lighedsanstalt lærer den astronomiske Professor Smaabørnene A. B. C. Den temmelig unge, meget blide og høflige Padre bad mig komme igjen ved Ave Maria, og jeg indfandt mig naturligviis nøiagtig. Ave Maria var endnu ikke tilende, og jeg blev med mange Undskyldninger ført ind i den store Forhal og anmodet om at vente lidt. Der var en let Skumring i Hallen; jeg kunde høre den deilige Aftensang inde fra Chiesa del Gesù — hvortil der fra Collegiets Forhalle er en Side-Indgang — og engang imellem, naar Døren gik op, saae jeg et Hav af Lys og fornam den underlige, poetisk-bedaarende Røgelseduft. Imidlertid kunde jeg i Mag betragte de store Malerier, hvoriblandt et forestiller S. Ignatius (Loyola) paa Knæ, bedende med en saa brændende Andagt, rækkende sig mod Himlen med en saa mægtig Kjærlighed og lidenskabelig Længsel, at Beskuerens Hjerte bliver varmt ved Synet og uvilkaarlig søger den samme Guddom, som han elsker saa gløende. Andre Malerier forestillede Jesuiterordenens og Collegiets gradeviise Tiltagen fra det første Tremænds-Samfund indtil den Dag, da Ordenens General kunde overrække Paven hele Jorden, nemlig paa en Liste over dens faste Borge i alle Verdensdele. Dette var malet af Kunstneren med Triumph, med Tro og Tillid, og naar Ro-

get fremstiller sig med en saadan stolt Tillidsfuldhed, saa er det, som om Ens egen Tvivl bliver undselig, tilmed naar den ombølges af Sang og Røgelseduft. — Gudstjenesten var tilende; de smaa Chordrenge kom gaaende meget andægtig fra Kirken, men næppe vare de i Hallen, før de med uhyre Travlhed trak Skjørterne af og sprang ud i Søilegangen for at lege. Derefter kom de unge Abbater, de vordende Jesuiter, unge, smukke, opvakte Mennesker at see til. Ved Udgangen fra Hallen stod et Vievandskar; nogle af de unge Personer rakte hinanden Vievandet paa Spidsen af Fingeren. De kjender nok denne Skik, idetmindste har De vistnok læst i Romaner om en fransk eller spansk Ridder, der staaer ved Kirkedøren og byder den skjønne Donna Vievandet, og det er det første, fine, erotiske Tegn, naar hun modtager det hellige Vand af hans Haand. Paa samme Maade er denne Vievands-Rækkelse et Venskabstegn, og for den, der staaer og seer til i halv Skumring, besynderlig stemt, poetisk opløftet, synes det, som om den hele Bygning gjennemstrømmes af et skjønt og helligt Venskab. Nogle af Abbaterne kom nær til mig og hilste den Fremmede med en ubeskrivelig Blanding af broderlig Velvillie og stolt Anstand, ret som det kan sømme sig en geistlig Ridderorden. De vil spørge: Er det virkelig Jesuiterne? Jeg svarer Dem: Ja, Jesuiterne vare ikke Jesuiter, hvis de opdroge deres Ungdom anderledes. — Endelig kom Padre

efter Mathematiken; men Kjærlighed og Religion og
Følelser og Hensyn kunne virke sammen paa saa fo
Maade og frembringe saa mange blandede Forhold, at
kan raade derover uden de, der selv have begivet sig i
Hvis Nogen kunde oplyse, at Staten med sin Tvang ikk
bragte værre Virkninger, end den vil forebygge, burt
holde med Tvangen; nu er det vel bedst at holde med F
og dens Følger. Lovudkastets § 7 overlader til Forældr
Andre, der træde i Forældres Sted", at afgjøre, om
skal indlemmes i noget anerkjendt Troessamfund, og da i
Holde Forældrene paa den fuldstændige Uafhængighed, i
fører Folkekirkens Sognepræst Barnet i Kirkebogen, ud
taling (§ 8). Anmeldelsen til Sognepræsten kan fremtvin
Bøder. Saavidt gaaer Friheden, nu kommer Gjeng
eller Advarsel. Naar et saadant uafhængig opdraget B
kommet til Skjelsalder og ikke optaget i noget anerkjendt
samfund, skal det (inden sit 18de Aar) møde for Øvrigh
i Vidners Overværelse og i Paahør af Andre, der maa
indfinde sig, gjøre Rede for, at han eller hun kjender t
nesselige og borgerlige Pligter, samt love at ville opsyl

gerlig Confirmation, aflægge Ed ved at sværge »ved Alt, hvad der er Ham eller hende helligt og dyrebart.« Trajan, es tu content?

Det andet Lovudkast angaaer Pressen (udarbeidet af Schack, Frølund, Hall, Krieger og Damkier). Vi kunne indskrænke os til at gjentage herom, at det synes os mildt nok til at tilstede en hæderlig Trykkefrihedstilstand og alvorligt nok til med Held at optræde imod Misbrug, forsaavidt Saadant overhovedet staaer i Lovgivningens Magt. Det er desuden affattet i et klart og smukt juridisk Sprog, som man maaskee kun paaskjønner ved at sammenligne det med Justitsministerens Udkast. Og det maae vi endnu engang sige om begge hine Love, at de ved at blive vedtagne synes os at ville være et hæderligt Vidnesbyrd om den i Danmark herskende Oplysning, om Statens Tillid til sine Borgere og til det Godes Magt. — Edsvorneretten mangler i det sidste Udkast, da Thinget endnu ikke har følt sig opfordret til ogsaa at paatage sig dette Lovgivningsarbeide.

Pastor Schøler udviklede i Torsdags det Forslag, at Thinget skulde indgive en Adresse til Hs. M. Kongen for at bede om Indkaldelsen af Slesvigs Deputerede til en slesvigsk Landdag, overeensstemmende med det kongelige Tilsagn, at Grundloven ikke skal træde i Kraft for Slesvig, før en saadan Forsamling er hørt om den. With, der af det saakaldte Centrum sædvanlig bliver brugt til Herold, og som da fremtræder med sin mærkelige Stemme ηΰτε βους αγεληφι, paastod Forslaget afviist, efter hvilke korte Ord der ifølge Forretningsordenen strax uden videre Discussion blev skredet til Afstemning. Med 50 St. mod 35 blev Forslaget afviist. — Vi forstaae godt, at Centrum ikke vil have denne Sag omtalt, og kunne efter Omstændighederne heller ikke finde det urigtigt. Hvad vi kunne have at indvende mod Forslaget, er det Gamle: at man maa benytte

Leiligheden og først give Slesvig en Communalforfatning, hvortil der i Hertugdømmet findes saa gode Elementer. Man har Magten, man af- og indsætter Embedsmænd, man regerer; hvad skulde da være til Hinder for at berede Slesvig en Tilstand, der i ethvert Tilfælde vilde være en Velgjerning for Hertugdømmet og ikke kan skade Kongeriget? Men fra dette Standpunkt vil man ogsaa anerkjende den store Vægt, vi have lagt paa det danske Communalliv.

— I forrige Uge vare, som man vil mindes, Rygterne afgjort krigerske og især fjendtlige imod Preussen; Rusland og Frankrig vilde anfalde det. Et Par Dage efter skiftede den krigerske Trudsel Gjenstand, nu var der sluttet Alliance mellem Preussen, England og Frankrig, fordi de to sidstnævnte Stater begyndte at finde Ruslands og Absolutismens Overgreb altfor betænkelige. Dette Rygte indeholdt upaatvivlelig en Sandhed, skjøndt Sandheden ikke er sand i Øieblikket. Preussens Konge og Frankrigs Præsident føres altfor meget over i Ruslands Arme, til at de kunne følge deres Staters „naturlige Politik“. England finder endnu ikke her de sikkre Forbundne, det behøver det holder selv urolig Udkig og har endda nylig faaet et halv ærgerligt, halv latterligt Besøg af Absolutismen, idet Paven har deelt Storbritannien i katholske Bispedømmer og udnævnt en Erkebiskop af Whitehall. Uden Betydning er dette vistnok ikke, da der i England viser sig nogen Tilbøielighed til Papismen og adskillige betydende Personer ere gaaede over til den. Imidlertid turde den Stemning, som Paven nu har vakt i Folket og Kirken blive til en Hjælp for Lord Palmerston og hans saakaldte „urolige“ Politik. — Pludselig, da Barometret havde staaet paa Storm og Jordskjælv og Rygtet havde faret Compasset rundt, blev det aldeles flaut og diset Veir, og man

sagde, at fra Warschau, hvor den europæiske Repræsentationsret nu synes at have sit Hjem, var kastet Olie paa Bølgerne, Befaling om at holde Fred. Det var mærkeligt at læse de hamborgske Aviser paa den første Dag; thi endnu kom krigerske Beretninger fra alle Sider, og Freden var dog ankommen telegraphisk paa første Spalte; Krig og Fred løb sammen i Bladene som Fløde i Tordenveir. Næste Dag var Alting klaret; Østerrig (Bayern) og Preussen besætte i Forening Kurhessen, Preussen opgiver Folkerepræsentationen i Parlementet, og kun eet vigtigt Punkt bliver tilbage: Spørgsmaalet, om Østerrig alene skal føre Forsædet eller skifte med Preussen. Ogsaa skal Radowitz være gaaet af som Minister; men man kan aldeles ikke see, hvorfor, om han nemlig for Alvor har villet sætte Noget igjennem, eller om han blev opgivet fra alle Sider, endog af Gothaerne; vist er det kun, at han er bleven brugt. Saa fik Laube dog Ret; Radowitz blev nok Minister, men fra Høns fløi op, til de fløi ned, og nu skal det blot af Nogle udbasunes, at han faldt, fordi han var for stor og for god. — Imidlertid er den længe paatænkte store Dampskibsforbindelse mellem Frankrig og Nordamerika traadt i Virksomhed; det kjæmpemæssige Dampskib "Franklin" paa 750 Hestes Kraft er ankommet til Havre, og et endnu større, "Humboldt" paa 900 Hestes Kraft, vil følge. Man har den 29de Octbr. indviet Foretagendet ved en Fest, der fandt Sted ombord i "Franklin"; i den store Kahyt sad de indbudne Statsembedsmænd, Folkerepræsentanter, Journalister, i de øvrige Kahytter befandt sig de andre Indbudne, Gjæster fra de nærmeste Byer og fra Belgien. Den nordamerikanske Minister sagde i sin Tale bl. A.: "Engang kom en berømt Mand, Benjamin Franklin, der ved sin Kjærlighed og Navnkundighed tilhørte baade Nordamerika og Frankrig, hertil

og knyttede Staterne sammen i Venskab. Her er nu en
sandt, af en ny Slags, og som ogsaa hedder Franklin,
vil styrke Forbundet og gjøre det frugtbringende.« Dette
kun som Modsætning til de ufrugtbare europæiske Forbu

— R. Prutz og W. Wolfsohn ville udgive et »D
Museum« (forlagt af den Hinrichs'ske Boghandling i L
et Tidsskrift, der skal omfatte alle Grene af Literaturen,
og det offenlige Liv, og som med Hensyn til Videnskabe
sig den Opgave at behandle den i et let og smukt Sp
at udfylde »den dybe Kløft, der i Tydskland skiller Vide
fra Livet.« Det vil blive et Fjortendages-Skrift, altsaa
Henseender blive en Efterligning af Revue des deux monde
stor Deel af Tydsklands Forfattere ville levere Bidrag, o
dette ifølge Tydsklands Natur maa skade Skriftets Enhe
det derimod forøge Mangfoldigheden. (Priis: 16 Rl
Aaret.)

Hr. F....! Hvis De havde været tilstede, vilde D
seet, at det laa i Maaden, hvorpaa Spørgsmaalet blev
Og forresten er denne Tid ikke passende til at udhæve det
Liggende.

Udgivet den 8de November.

Et Brev.

Til N—e.

Om „Aanden i Naturen“ og „Gabrielis's Breve“.

Da jeg ifjor ganske kort havde anmeldt, at „Aanden i Naturen“ var udkommet, og tilføiet, at jeg senere vilde omtale den nærmere, tilskrev De mig efter nogen Tids Forløb og mindede mig bl. A. om en „Anmeldelse“. Jeg vidste jo ikke, hvo, hvad eller hvor De er, jeg søger ikke engang at erfare det, men betragter Dem som Udtryk af en Velvillie, jeg ved at skrive har erhvervet et eller andetsteds. Men desaarsag kunde jeg heller ikke meddele Dem, hvorfor jeg taug, hvor mange Grunde jeg end havde at anføre. Først var jeg kommen lidt i Forlegenhed ved de andre Anmeldelser, jeg saae; de toge Sagen „videnskabelig“, fortalte om Metaller, Lys og Luft og Electricitet o. s. v., gave et kort Udtog af Bogen, brugeligt til Conversations-Lexicon. Hvorfor skal jeg nægte det? Det kunde jeg ikke gjøre dem efter, og i en vis Retning var det dog Saadant, Bogen foreløbig behøvede. Men nu kommer en vigtigere Ting: Ved Alt,

hvad man saaledes omtalte, rørte man egenlig ikke ved Værket selv; det forekom mig, at d'Hrr. Anmeldere vare som Mænd, der kom i en Kirke og beskrev hele Indretningen, Bygningen, Taarnet, Klokken, Stolene, men ikke omtalte den Guddom, som her blev dyrket. Og Ørsteds Værk er nu virkelig en Kirke, indviet til en bestemt Guddom, bygget saaledes, at hver Steen har sin Plads af Hensyn til Aanden, at man ikke kan røre ved den enkelte Steen uden at klare sig dens Forhold til Evigheden og Menneskelivet, ja, den indre Lov, hvorefter to Stykker Granit tynge paa hinanden, staaer jo i Forbindelse med Digtekunstens Regler og med Læren om Arvesynden. Derom kunde jeg have skrevet strax, vil De tænke. Je vilde kunne undvige Spørgsmaalet ved at sige, at noge Tid efter Bogens Udgivelse fremtraadte en høilærd høiærværdig Mand og begyndte en Discussion med H. Ørsted, og medens saadanne Mænd tales ved, bør Yngre ikke træde til og forstyrre dem. Dog vil jeg f at staae ret ærlig og sanddru overfor Dem ikke beny denne Grund, der kunde ligne en Udflugt, men yderlige bekjende, at Emnet blev mig for stort og for mægtig det voxede op under Tanken og fordrede en Undersøgelse Ting, som jeg ikke gjerne berører, behøvede en saa ful stændig Sjælsudtalelse, at jeg kun kan forsøge derp i poetisk Form, hvis engang Lykke og Leilighed gives mi

For nærværende Tid er endeel af det Inderste b

rørt og undersøgt af dem, som have særlig Opfordring og Myndighed dertil; nu kan jeg paa en Maade efterkomme Deres Ønske og sende Dem en Slags Udsigt over det Stedfundne, sende den ud i den vide Verden, hvor den vel træffer Dem. Dem? Men i samme Øieblik, som jeg tænker mig Dem i personlig Tilværelse, opløses De, formedelst Uvisheden, i Det, jeg allerede har omtalt: i en god og velvillig Stemning, og med denne Udskrift gaaer da mit Brev til sin Bestemmelse.

Tillad mig, foreløbig at skuffe Deres Kundskabs-Længsel og begynde med en lille Fortælling; den er ikke ganske fjern fra det, som her skal omhandles, skjøndt den unægtelig fører ad en Omvei.

Jeg var anbefalet til den ærværdige Fader de Vico, Directeur for Jesuitnernes Observatorium i Rom. De bliver nok ganske bange paa mine Vegne, men berolige Dem: Jesuiten var i Anbefalingsbrevet rigtignok bleven anmodet om at vise mig Himlen, men kun den verdslige Himmel, om jeg maa kalde den saa; Director v. Littrow i Wien havde viist mig til ham, efterat vi i Wien stadig vare blevne hindrede af Taage eller Regn fra at see en Comet, der dengang var paa Himlen. Da jeg kom til Collegio Romano, sagde den venlige gamle Portner, at Padre de Vico var beskjæftiget med Underviisning; men lidt efter kom han gaaende, omringet af sine Elever, en halvpjaltet Ungdom

paa 5—8 Aar, der lo og sprang omkring ham, kyssede hans Hænder, fik Velsignelsen og løb hjem — thi Jesuiterne holde ogsaa Almueskole, og i deres demokratiske Lighedsanstalt lærer den astronomiske Professor Smaabørnene A. B. C. Den temmelig unge, meget blide og høflige Padre bad mig komme igjen ved Ave Maria, og jeg indfandt mig naturligviis nøiagtig. Ave Maria var endnu ikke tilende, og jeg blev med mange Undskyldninger ført ind i den store Forhal og anmodet om at vente lidt. Der var en let Skumring i Hallen; jeg kunde høre den deilige Aftensang inde fra Chiesa del Gesù — hvortil der fra Collegiets Forhalle er en Side-Indgang — og engang imellem, naar Døren gik op, saae jeg et Hav af Lys og fornam der underlige, poetisk-bedaarende Røgelseduft. Imidlertid kund jeg i Mag betragte de store Malerier, hvoriblandt et forestiller S. Ignatius (Loyola) paa Knæ, bedende med en sa brændende Andagt, rækkende sig mod Himlen med en sa mægtig Kjærlighed og lidenskabelig Længsel, at Beskuerens Hjerte bliver varmt ved Synet og uvilkaarlig søger de samme Guddom, som han elsker saa glødende. Ande Malerier forestillede Jesuiterordenens og Collegiets grade vise Tiltagen fra det første Tremænds-Samfund indt den Dag, da Ordenens General kunde overrække P ven hele Jorden, nemlig paa en Liste over dens f Borge i alle Verdensdele. Dette var malet af Ku neren med Triumph, med Tro og Tillid, og naar

net fremstiller sig med en saadan stolt Tillidsfuldhed, saa r det, som om Ens egen Tvivl bliver undselig, tilmed naar den ombølges af Sang og Røgelseduft. — Gudsjenesten var tilende; de smaa Chordrenge kom gaaende neget andægtig fra Kirken, men næppe vare de i Hallen, ør de med uhyre Travlhed trak Skjørterne af og sprang d i Søilegangen for at lege. Derefter kom de unge Abbater, de vordende Jesuiter, unge, smukke, opvakte Mennesker at see til. Ved Udgangen fra Hallen stod et Bievandskar; nogle af de unge Personer rakte hinanden Bievandet paa Spidsen af Fingeren. De kjender nok enne Skik, idetmindste har De vistnok læst i Romaner m en fransk eller spansk Ridder, der staaer ved Kirkeøren og byder den skjønne Donna Vievandet, og det er et første, fine, erotiske Tegn, naar hun modtager det ellige Vand af hans Haand. Paa samme Maade er enne Vievands-Rækkelse et Venskabstegn, og for den, er staaer og seer til i halv Skumring, besynderlig stemt, oetisk opløftet, synes det, som om den hele Bygning jennemstrømmes af et skjønt og helligt Venskab. Nogle af Abbaterne kom nær til mig og hilste den Fremmede ned en ubeskrivelig Blanding af broderlig Velvillie og tolt Anstand, ret som det kan sømme sig en geistlig Ridderorden. De vil spørge: Er det virkelig Jesuiterne? Jeg svarer Dem: Ja, Jesuiterne vare ikke Jesuiter, hvis e opdroge deres Ungdom anderledes. — Endelig kom Padre

de Vico og førte mig op ad en Vindeltrappe til Observatoriet.

De veed, hvor hurtig den italienske Nat følger paa Dagen. Naar Solens sidste Rand er forsvunden bag Middelhavet, gaaer et koldt Pust, ligesom Dagens Dødssuk, henover Landet, Alt hviler da i en kort Tids ubestemte Skumring, og da kommer Natten. Og den er ikke, som hos os, en Slags Længsel efter Lys, men den kommer som en Virkelighed, Mørkets Inderlighed hvilende i sig selv, bærende de smaa sovende Børn, trykkende dem op til sit moderlige Bryst. En saadan italiensk Nat hvilede alt over Rom; kun spoREdes hiint kjølige Vindpust endnu en kort Tid, efterat vi vare komne op paa Collegio Romano's Tinde og en Jesuit, som befandt sig heroppe, havde slaaet en Slags Skodder ned og til alle Sider aabnet den italienske Stjernehimmel for os.

Nu maa jeg med Undseelse bekjende for Dem, at jeg aldrig før havde seet Himlen gjennem et Teleskop, endsige Italiens Nathimmel. Man lærer her hjemme ved Universitetet i det første Studenteraar en Slags Astronomi; men man har Sol og Maane o. s. v. paa et Stykke Papiir, Professoren viser En aldrig de Legemer, hvorom der er saa megen Tale, og om hvis Forhold man bliver høitidelig examineret. Deraf følger, at det Meste snart synker hen i Dæmring eller Glemsel, og hvad der er hist oppe, bliver atter Gjenstand for en usikker, poetisk Forestilling,

man seer op dertil som til en rolig tindrende Fred eller hilser det maaskee i enkelte glade Øieblikke som Jordens funklende Diadem. Jeg havde ikke troet, at det var noget saa Mægtigt og Overvældende. Der var flammende Lysvæsener paa den sorteblaa Himmel, der var en Verden af Kjæmper, som gik i forfærdelig Mylren og syntes førte af en Herskerrøst, hvis Lyd ikke naaede til Jorden; som traadte nærmere og dog ved selve deres Nærmelse viste det umaalelige Fjerne; som glimtede gyldent og dog saa koldt, syntes beskjæftigede, hastende og dog hvilede i en uendelig Stilhed, hvori Tanken svimlende sank hen. Langt, langt ude gik Cometen, en aflang, hvidlig Figur med et mat lysende Punkt; jeg kunde ikke gjøre ved det, den forekom mig som et Dyr, der løb afsted og kastede et ondt Blik ned til Jorden. Jeg tabte mig selv i det altfor Store og Umaadelige; det var, som om Sjælen krøb sammen og blev lille i sin Forknythed og vilde skjule sig; den eneste menneskelige Følelse, som blev tilbage, var en ængstelig Længsel efter den hyggelige Krog i Forhallen, under S. Ignatii Billede, efter en Hensynken og Bortdrømmen paa et Sted, hvor Jorden var fast og forsynet med Tag. Jeg vendte mig bort; jeg troer, jeg var beredt paa, at Jesuiten skulde staae og række mig Vievandet, og jeg havde taget imod det, blot for at fornemme menneskelig Venlighed. Men Padre de Vico og hans Medhjælper sad ved det lille Bord, fordybede i mathe-

mathiske Beregninger; de havde bortlagt den forsdannede [illegible] Hue og trukket Hætten op over Hovedet; Lampeskinnet [illegible] faldt paa de Vicos Ansigt og belyste dets dybe, alvors[illegible]fulde Ro. Efter en Stunds Forløb reiste han sig og [illegible] betragtede Cometen gjennem det store Teleskop og dic[illegible]terede sin Medhjælper Noget, som jeg ikke forstod[illegible]. Derpaa vendte han sig til mig og sagde smilende[illegible]: Ja, den er lille og utydelig; vi kunne ikke vise Dem e[illegible]n saadan Comet som den, Herschel maalte 1811. Han tal[illegible]e Noget om denne, og hvis jeg husker ret, sagde han bl. A. [illegible], at den havde en Udstrækning af 20 Millioner Mile. N[illegible]u kjende vi godt disse Drengebørn (fanciulli), vedblev han [illegible]; men i gamle Dage, paa Senecas Tid, maa det ha[illegible]e været stærkt ængstende, da man her fra Rom om Dage[illegible], medens Solen var total formørket, pludselig saae Natten[illegible]s Himmellegemer og saae en Comet med sit Riis. D[illegible]et maa have været for vore Forfædre, som for Kystbeboer[illegible]e, naar Havet veg tilbage under Jordskjælv og Dybets ube[illegible]kjendte Uhyrer viste sig paa det Tørre, ja, endnu skræ[illegible]keligere. Kom, nu skal jeg vise Dem de skjønnes[illegible]te Stjernebilleder..... der staaer Andromeda; see nu gje[illegible]nnem Teleskopet. Og her er Kassiopeia, seer De de[illegible]n store, funklende Stjerne? — Han tog mig ved Haande[illegible]n og førte mig om paa Himlen, i det ubeskrivelige, stil[illegible]le Hav, og da vi kom til de yderste Grændser, talte h[illegible]an om fjerne, ubekjendte Solsystemer, Uendeligheden udenf[illegible]or

et Umaalelige. Han talte dæmpet, som for at man ikke ulde høre ham hist nede i Hallen, der lyste en klog lœde af hans Aasyn, han var bleven høiere end dernede Buegangen, hvor Portneren og de unge Abbater saae a ham. Uvilkaarlig mindedes jeg Galilei, der blev rfulgt af Jesuiterne og den hele katholske Geistlighed, rdi han talte høit til Folket om, at Jorden bevægede g, skjøndt det stred mod Biblens Ord, og maatte tilagekalde sine Paastande og sidde i Inquisitionens Fængl, e pur si muove! „og den bevæger sig dog!“ Ved naturlig Ideeforbindelse gik Tanken til de store Mænd, r i Tidernes Løb ere fremtraadte, opfyldte af Ideens idenskab, drevne af Længsel efter den klartstraalende Sandhed, og have revet den dunkle, modstræbende Jord ed sig til Lyset, om de end paa Veien ere sunkne hen, ervældede af Anstrengelse. Til dem sluttede sig Billeder af andre store og stærke Mænd, der have kjæmpet r deres egen og Andres Herlighed, have rakt sig høit og m Himmellegemer lyst vidt over Landene, indtil de tørnede od den moralske Verdensorden, mod den stille, men evindelig vende Sandhed, og gik sønder og faldt til Jorden som brustne Meteorstene. Der steg i Nattens Mørke Lys frem i det jerne nedenfor Observatoriet fra et høit Sted; det var rmodenlig Engelskmænd, der ved Fakkelskin bestege Coseum: det havbeherskende Folks stolte Sønner, der gik ver det forsvundne verdensbeherskende Folks Ruiner.

Hvad jeg nu her skriver til Dem, stod ikke dengang klart for mig i ordnede Tanker; det var Stemninger, rhytmiske Bevægelser i Sjælen, der med en uendelig glædebringende Følelse af Verdens Storhed, af dens smertebaarne seirrige Udvikling, af dens gudsbesjælede Stræben, steg høiere og høiere, udvidede sig i det mørke, med gyldne Stjerner opfyldte Himmelrum. Det var heldige Secunders Gunst, en lyksalig Samklingen med Universet, saaledes som Sjælen vel engang befriet skal gaae ud, naar den har overstaaet den sidste, forfærdelige Angst, Dødsøieblikket, og vender tilbage til Sjælen eller Aanden i Naturen.

Jeg bruger med Flid dette Ord, der er Titlen paa Ørsteds Skrift. Thi under Læsningen, under det alvorlige Forsøg paa ret at tilegne sig Bogens Indhold, vækkes netop en Stemning, lig den, jeg nys beskrev, men mere rolig og mere tryg. Man følger Videnskaben fra de første Erfaringssætninger, stiger fra Sandhed til Sandhed, mærker den forsigtige Omhu, hvormed den undersøger hver Plet, før den betræder den, hæves af den og med den, langsomt og sikkert ad ubanet Sti op paa den høie Tinde og indaander der Bjergregionernes Luft og »skuer ud saa vide«*. Vistnok, hvor høit den end naaer,

* De veed, at et Æble, der faldt fra sin Green, ledte Newton til at finde Tyngdeloven. Da han vilde anvende, og derved prøve sin Theori, paa Jordens Tyngdekraft, kom han en saadan Spænding og Angst, at han maatte lade en Anden

er der dog endnu noget uendelig Fjernt at stræbe og hige efter; men da træder Haabet til, og man rækker sig ud imod dette Fjerne, ikke i dunkel Anelse, men i lys Forventning. Ja, idet man bæres af Videnskaben, idet man fornemmer Aandens Styrke og overskuer dens Erobringer, føler man paa hele Menneskeslægtens Vegne et uendeligt Seirshaab, en Tro paa Fuldkommengjørelsen, en Forvisning om et Formaal, ved hvis Opnaaelse der skal være en Enhed og Alhed

„Af hver Viden og Kunst og Dyd og Alt, hvad er himmelsk."

De vil ikke glemme, at mit Brevs Opgave ikke er en Kritik over Ørsteds Skrift; for at kunne udføre Saadant maatte jeg i Videnskaben staae ligesaa høit som Ørsted. Jeg opholder mig ikke engang ved et Par æsthetiske Enkeltheder, f. Ex. ved Spørgsmaalet, om Samtaleformen er heldig for de to første Afsnit, „det Aandige i det Legemlige" og „Vandspringet", om den æsthetiske Fordring, som frivillig er indladt, er bleven tilfredsstillet ved

---

fuldføre Beregningen, og selv modtog han Resultatet næsten som en Aabenbaring. „Virkningen paa hans Aand", siger hans Biograph, „kan lettere tænkes end beskrives. Den hele materielle Verden laa aaben for ham: Solen med alle dens Planeter, Planeterne med alle deres Drabanter, Cometerne, der i alle Retninger skynde sig ad deres excentriske Baner, Fixstjernernes System, der naaer ud over Rummets yderste Grændser". Med eet Ord: Alle Himmellegemernes Bevægelser maatte vise sig som nødvendig Følge af een Lov, det faldende Æbles Lov.

et naturligt dramatisk Liv i Samtalen. Det er Ubetydeligheder, Interessen for at lære stiger høit over disse Hensyn. Jeg anstiller heller ingen Sammenligning mellem Ørsteds Skrift og Humboldts „Kosmos"; i sidstnævnte Værk findes der en mere storartet, samlende, historisk Oversigt, noget Vældigt og næsten Strengt, medens Ørsteds Skrift er saa mildt, jeg kunde sige: saa dansk. Hvad der bør udhæves og fastholdes som det Væsentlige, er den herskende Tanke, som er udtrykt i Sætningen: „Hele Tilværelsen eet Fornuftrige", den derved bestyrkede Følelse af en allestedsnærværende Guddom, hvis Troskab mod sig selv viser sig som Lov, og hvis Væsen, den uendelige Fornuft, i selve sin Uendelighed faaer noget Kjærligt, Hjemligt ved sig derved, at den i alle sine Fremtoninger viser sig at være i Slægtskab med os, med Menneskeslægten. Dette er i mange Maader slet ikke Nyt, og navnlig har De en lignende Forsikkring i Deres Barnelærdom; men vend for et Øieblik tilbage til Barnelærdommen, nedsænk Dem i den, og De finder da vidt Spillerum for en ubestemt Vilkaarlighed, De føler en maaskee ængstende Usikkerhed om Jorden, De træder paa, om Luften, De færdes i. Derimod har De visnok lagt Mærke til, hvorledes det ved Videnskabens Haand synes Dem, som om selve de døde, tunge Steenmasser bleve gjennemtrængte af Liv, hvorledes Bjergets Indre bliver gjennemvævet af Straaler, hvorledes Taagestikkelser og

romantiske Drømmebilleder forsvinde af Dybet, hvorledes man overalt gjenfinder en stille Virksomhed, der indgyder Tillid, netop fordi den er i Slægt med det Bedste hos os og vidner om samme skjønne, men urokkelige Lov i det Synlige som i det Usynlige, danner en Enhed mellem Tyngdens jordomsluttende og Gjengjældelsens samvittighedsomfattende Lov.

Man har navnlig med Hensyn til „Vandspringet" yttret den Betænkelighed, at Livets og Sandsningens umiddelbare Poesi trænges tilbage ved den prosaisk-belærende Forklaring af Aarsag og Virkning. Mig forekommer det ikke saa; jeg har — men denne Bemærkning kan for Dem kun have Værd som Curiositet — læst Samtalen paa det Sted, hvor den er henlagt, nemlig ved Vandspringet i Tuilleriernes Have; dog hverken der eller andre er Det kommet mig i Veien, som jeg læste i Bogen om Vandstraalens Draaber eller Draabernes Svingninger; Vandets Musik lyder lige dulmende, henbysende, tankevuggende og forstyrres ikke ved den intellectuelle Musik, der frembringes ved Videnskabens harmoniske Tondren af de legende Kræfter eller ved den Erindring derom, som bliver tilbage efter Læsningen. Det skader aller forvirrer ligesaa lidt som den Kundskab, at Strængeleg og anden Musik kan vise sig legemlig i Klangfigurer, at en reen Tone frembringer skjønne, regelmæssige Figurer i Heremelet, men en Dissonans sønderrevne Figurer;

denne videnskabelige Vished har næppe fordærvet Noge[illegible]n en Beethovensk Symphoni. Det kan endog med til[illegible] børlig Forsigtighed siges, at jo mere Mennesket gje[illegible] nemtrænges af Intelligensens Reenhed, desto mere tab[illegible]r Musiken hiin næsten dæmoniske, sandsedaarende Mag[illegible], som den i høieste Grad har over de Vilde, noget mind[illegible]e over den første Ungdomstids romantisk-gjærende, længsel[illegible] oprørte Sind. Jeg siger „med Forsigtighed"; De [illegible]il desaarsag ikke give mine Ord den Mening, at Videnskab[illegible]n nogensinde skal gjøre Sindet ufølsomt for Musikens fo[illegible]gende, oplivende Magt.

Dette fører mig over til at udhæve en anden Væse[illegible]lighed ved Værket, en af dets Virkninger for Livet. D[illegible]er er i den Verden, hvori det indfører os, en Høihed [illegible]g Reenhed, en Lysklarhed, som aldrig glemmes. Lad M[illegible]ket have sin Inderlighed og sin Hvile, saa er Natt[illegible]en dog ikke Menneskets Ven; var der en aldeles fuldstænd[illegible]ig Statistik over Forbrydelser, Feil og onde Tanker, vi[illegible]de den vistnok udvise, at den største Deel af disse tilh[illegible]re Natten, enten man nu herved blot vil forstaae Døgne[illegible]ts mørke Deel eller tillige Manglen paa Kundskab. [illegible]g vel er det sandt, at der i Menneskets Sind er Lyslæn[illegible]g-sel; men denne kommer hos Mange først ret tillive v[illegible]ed selve Lyset, der bliver opladt for dem, medens Enkelt[illegible]e, drevne af en Lyslængslens Genialitet, gaae forud og fin[illegible]de det. Men er man af en Saadan ført op til Vide[illegible]

skabens Høide, er den hele straalende Hvælving bleven opladt for En, har man været betagen, ligesom opløst i Klarheden, og har man, som der siges i hiin platoniske Samtale, kjørt med de udødelige Guder opad Himmelhvælvingen, skuende efter det virkelig værende Væsen, saa kan man vel senere fare vild, men beholder altid Mindet og „seer op som en Fugl“.

Imidlertid er der dog og maatte der være en Mangel ved Værket. Denne hidrører ikke fra en Skyld hos Ørsted, men er begrundet i Videnskabens nærværende Natur og i dens Forhold til Menneskets Sind. Den første Nydelse, man har paa de høie Tinder er, som De vil have bemærket, en poetisk Opløftelse og Forudgriben, en Sjælens Udvidelse for at omfatte Universet, og man udvider sig saaledes, at man synker hen deri, at man bliver en Tone i den store Æolsharpe, ja, man er meget nærved at tabe Personlighedsfølelsen, sig selv. Efter et saadant Besøg i Naturens store Rige trænger Mennesket til at samle sig; efter at have levet sammen med de fjerne Lyslegemer trænger man til den varme jordiske Slægt og Livets hyggelige Tilværelse. Denne Trang er ikke en Modsætning til den forrige Stræben, men fører kun ad anden Vei til det samme Maal, og paa skjøn Maade virke de sammen og understøtte hinanden i deres Udvikling: Ved Siden af den udadvendte Evighedssøgen gaaer i Menneskenaturen en indadvendt, ved Siden af hiin Ud-

videlse en Fortætning, en Sammenbøining over sig selv, en indre Beskuen, der i den inderligste Lidenhed gjenfinder Uendeligheden. De maa ikke glemme, at det af adskillige Steder i Ørsteds Værk og navnlig i I Pg. 154 og II Pg. 4[illegible] sees, at han udgaaer fra en saadan souverain indre Bevidsthed, og det have nok alle de store Mænd gjort, der fandt B[illegible]i i Universet; men idet vi Andre følge dem, gribes vi af den[illegible]n udadgaaende Retning og trænge atter til en tilbagegaaende.

Et Værk med en saadan Retning er Sibbern's „Udaf Gabrielis's Breve til og fra Hjemmet“.

Denne Bog er ganske ny, og det kunde derfor være, at De endnu ikke har læst den. Hvis dette er Tilfældet, da vil jeg raade Dem, eller rettere: jeg vil bede Dem om, ikke at læse den uden paa en saadan Tid, da De føler Dem tiltalt strax ved de første Ord: „Jeg tænker paa de Dage fra fordum og de Aar, som ere henrundne.“ Thi vi ere Alle underkastede forskjellige Stemninger, og der er Bøger, som ikke taale at tages tilhaande med træt eller adspredt Sind. Dog, Forfatterens og Bogens Navn er vel dens Værn i denne Henseende og gjør maaskee mit Raad overflødigt.

Af hine bibelske Indledningsord maa De dog ikke forledes til at antage, at Gabrielis's Breve ere et religiøst Skrift i almindelig Forstand, enten et af hine langstrakte Suk fra „Jordens Jammerdal“, en tungsindig

Fornægtelse af Menneskelivet, dets Skjønhed og dets Glæder, eller en Art Prædiken over Skriftsteder og Dogmer. Nei, langtfra; det er endog et æsthetisk Værk i den Udstrækning, at det kunde kaldes en Novelle i Brevform, eftersom det omslutter en Fortælling om en Mand og en Kvinde, der elske hinanden og gifte sig; det fremstiller derhos Personligheder, der ikke som i saa mange andre Tendensværker ere ubestemte Figurer, hvorigjennem Forfatteren taler, men løsne sig fra Bogens Grund og fremtræde i tydelige Omrids og lyslevende. Men især er den blinde Pige, Florentine, skildret med kjærlig poetisk Haand, saa elskelig i hendes „Sjæle-Selvstændighed", saa sund og „frydelig" trods hendes Blindhed, at endog den strengt-æsthetiske Fordring tilfredsstilles: man forstaaer, at Gabrielis kan elske hende, ja, man føler, at man selv kunde elske hende. Og her røre vi nu tillige ved et af Bogens Hovedpunkter: Denne blinde Pige finder saa godt Vei og gaaer saa trygt, og skjøndt hun ikke kan see Dagens eller Nattens Stjerner, seer hun dog dybt ind i Himlen. Det maa heller ikke lades ude af Agt, at hendes Blindhed kom ved en Forkjølelse efter et Bal, og at hendes Sind, der var isærd med at blive flygtigt ved Dandsemusik, nu vendte tilbage i sig selv og fandt sig selv efter megen og bitter Kamp. Ind i sit Mørke medtager hun Billedet af den Mand, hun elsker, og det er baade en Trøst og en Lidelse for den blinde Pige,

indtil hun seirer og da til sin Overraskelse faaer Alt: baade Resignationens Fred og den Kjærlighedslykke, som [illegible] hun har gjort Afkald paa.

Jeg vil dog, før det bliver for silde, tilbagekalde Navnet „Novelle" eller nærmere bestemme det. Sibberns Værk stræber ikke efter at skabe en lille Verden, der tilfredsstiller ved Phantasiens Magt og den digtede Sandhed; det slutter sig engt til Livets Virkelighed og den religiøse Sandhed, er ligesom sidstnævntes jordiske Iklædning, og dets poetiske Form kunde synes noget Tilfældigt, en Tilgift, hvis det ikke viste sig, at Poesi og Religion høre nøie sammen, saa vist som Skjønheden er Sandhedens Klædebon. Og hvor der desuden skeer Lidet! De sædvanlige Noveller søge at tilveiebringe en interessant Uro ved Hjælp af Begivenheder og vexlende Forhold, denne Fortælling bringer Ro ved sin langsomt fremskridende Sjælehistorie. Naar man vandrer om med den fortræffelige Gabrielis i det sydlige Fyen, bekymrer man sig lidet om, hvorfra han er kommen, og spørger ikke om, hvorhen han gaaer; man veed heller ikke, hvor længe man er underveis, paa det lille Rum og i de faa Dage føres man hen i en Verden, hvor man „lever et uendeligt Liv i sit eget Indre". Ja, man er saa rig og glad tilmode ved at følge med ham, man gjennemtrænges af hans i Kamp erhvervede Sjælefred og stille Fryd over Tilværelsen. Overalt finder han Anledning til glad-alvorlig

Beskuelse; „der er underfuld Livsmusik nok overalt, man skal kun vorde stille i sig og lytte efter.“ Han elsker Naturen, men det er en ganske anden Natur end Ørsteds og dog den samme, kun seet paa en anden, en indadvendt Maade; han elsker Maaneskinnet og Skyggen, som Skoven kaster henover den belyste Mark, han omfatter dette Syn med uvilkaarlig Livsglæde og med en Omhu, der næsten er mathematisk i sin Nøiagtighed, men om Maanens Natur og dens Bevægelseslove er der ikke Tanke. Han siger videre: „Man maa kunne fryde sig ved Spurvene, som hoppe paa Taget ligefor, ved deres uophørlige Morgenkvidder fra Februaren af; man maa kunne fryde sig ved Solglimtet, som saa straalende falder paa Tagets øverste Parti, medens det Øvrige staaer i Skygge; man maa med Fornøielse kunne see paa en Piges glat tilbagestrøgne brune Haar og paa den Bondekarl, der har saa travlt med sine Tørv. Og fremfor Alt: ei bestandig begjære“. „Man maa elske Menneskephysiognomier og elske Menneskefærd og Menneskevæsen, som Botanikeren elsker Planter — og for ham existerer intet Ukrudt — eller som Zoologen elsker Cranier og Skeletter. Man maa elske dem mere og anderledes tillige, man maa elske dem med Velvillie.“ — Og i denne Maade at fatte Verden paa nyder han selve Verden: „Var det da ikke Solen, Aftenglandsen, Maanen, Natten selv, jeg nød i det Alt? Var det ikke med disse store Magter, at jeg, med og gjennem

Alt det Andet, stod i den levende Vexelvirkning?" For ham er Sjælens egen Poesi Udgangspunktet, Tyngdeloven, den bærende Kraft. Men nu komme de mørke Timer, Prosaens, Kjedsommelighedens, Afmattelsens Tid. Læs nu, jeg beder Dem, Beskrivelsen over, hvorledes man maa overstaae dette, læs denne Skildring af Kjørselen paa en Bondevogn i Regn og tung Vei, med den vaade Paraply og Vindstødet, der tager den Smule Skjærm bort, det vaade Sæde, Opholdet, medens Hestene faae Brød, Skumringen og Mørket, indtil man endelig har overstaaet den Tørn og man seer Lyset fra den hyggelige Præstegaard. Læs det hele Brev fra Pag. 13 til 25 og læs det atter — skjøndt dertil vil De ikke behøve Opfordring. Hvis det ikke var en Anmasselse, afskrev jeg det; men det vil nok blive afskrevet, jeg tænker, at Størstedelen af Brevet, der i og for sig er et poetisk Mesterværk, vil blive optaget i en Læsebog for Ungdommen. Hvad jeg ogsaa godt kan lide i Bogen, er — nu maa De ikke smile — den Appetit, Gabrielis har; jeg foretrækker denne for den æsthetisk-romantiske Duft, hvoraf Helte og Heltinder saa ofte maae nære sig, og det synes mig, at Bogen ydermere herved faaer en vis kjærnefast Djærvhed, man modtager et godt Indtryk af den sunde, tarvelige Glæde over Jordens Goder. Dog kommer man ogsaa herved nær til Noget, som jeg var ifærd med at berøre lidt foran, men gjemte til nu. Ved at omtale den Stemning,

vori man bør gaae til „Gabrielis's Breve", havde jeg finde, paa en æsthetiserende Maade at raade Dem til at egynde Læsningen f. Ex. efter en Spadseretour i disse Dages klare Frost, ud paa Eftermiddagen, naar De friskg dog længselsfuld efter Hvile kom hjem og kunde søge Ensomhed ved Lampen. De er formuende, det mærkes vilkaarlig af Deres Brev — men nu de Fattige, de, er ere tyngede af Livets bittre Savn, gjennemtrængte af n smertelig Forladthedsfølelse og i mange Henseender uede? Gabrielis har ikke mødt disse paa sin Vandring, an har været heldig; thi de vilde være komne ham i Veien for hans Glæde. Lad os være ærlige og tilstaae, t os gaaer det ligedan; den Smerte, som Synet af Nød g Lidelser vækker, frembringer en Dissonans, naar den lander sig med Poesiens Glæde og man ikke vil eller an opløse selve Smerten i Æsthetik. Tag det nu ikke or en sentimental Yttring, naar jeg siger, at De før Læsningen af „Gabrielis's Breve" bør give en udenoms Skjærv til Fattige, en sonende Bøde for, at De ved Opdragelse og Livsstilling er istand til at have de Velhavendes Lykke, „lade Sjælen nyde sig selv i sin stille hyggelige Væren hos sig selv." Dertil kan der ofte være Anledning, vil De sige, og De vil spørge: Hvorfor ikke en saadan Bemærkning ved Ørsteds Bog? Fordi Videnskaben beskjæftiger sig med det Almindelige og dets Love, medens Gabrielis's Breve beskjæftige sig med Livets En-

keltheder og udsondre, hvad de bedst kunne bruge. Ørsted behandler desuden Spørgsmaalet om de menneskelige Sjæbners Forskjellighed (II. Pag. 48) og indrømmer, at den ikke lader sig forklare af Læren om den almindelige Fornuftharmoni og Tilværelsens urokkelige Love; men de, som antage en mere vilkaarlig Verdensstyrelse, kunne heller ikke forklare, hvorfor da den styrende Vilkaarlighed ikke ophæver alle saadanne, tilsyneladende uretfærdige Uligheder. — Men lad nu den milde Velgjørenhedstanke atter bringe Sindet i skjøn Ligevægt, og lad os vende tilbage til Indholdet af Gabrielis's Breve.

Det blev foran sagt, at for ham er Sjælens egen Poesi Udgangspunktet; men denne Poesi har „et sidste Tilhold, et bedste Kildevæld: Gud, Herren." De vil see, at det i denne Henseende forholder sig noget underligt og dog ganske naturligt: Gud er baade det Første og det Sidste; Bevidstheden om ham, Troen, er Poesiens (Sjælefredens) Grund og Aarsag, men Poesien, saaledes som den viser sig i Omverdenen og optages af Sindet, er nødvendig til at holde Gudsbevidstheden levende i Sjælen og altid paany frembringe Gud eller Sjælens Samleven med ham. Ja, der er endog, som Gabrielis tyder, en Gudsaabenbarelse gjennem den umiddelbare Naturpoesi, hvilket De seer Pag. 162 og 163, hvor han beskriver Lyksaligheden, Extasen, en Midnat ved Furesøen og siger, at da var det, „som om den uende-

allestedsnærværende Guddom nedsænkede sig ganske i mig.“ Videnskaben gaaer en anden Vei; i sin Henrykkelse nedsænker den sig i Guddommen. Men lad os huske, at begge Veie ere Menneskenes, at der ikke er sat os et strengt Enten — Eller, men snarere givet os Udsigt til en høiere Forening af Begge.

I en Række af Breve indeholdes nu Skildringer, der ere en Polemik mod „nogle Philosopher, som kalde sig Sandhedsmænd, Philalether“ ɔ: Saadanne, som nægte Guds Tilværelse og Sjælens Udødelighed og oprindelig ere komne til os fra Tydskland. Hermed sigtes naturligviis ikke til Ørsted eller hans Lære, men til de Consequenser, som Nogle uddrage af Videnskaben. Der gives nemlig dem, som ikke antage Andet for Sandhed, end hvad der haandgribelig kan bevises; det er Folk, som troer sig meget oplyste, men i Virkeligheden ikke ere gjennemtrængte af Videnskabens Aand og ikke staae høiere end Dominikanerne i Salamanca, der ikke troede paa Amerikas Tilværelse, før Columbus havde fundet det, skjøndt han i Forveien godtgjorde sin Paastand med Beregninger. Fordi Videnskaben endnu ikke har viist dem Gud og Sjælens Udødelighed, eller fordi de, som Lamartine siger, ikke saae Gud i nogen Muskel eller Nerve og ikke fandt ham ved Enden af Telestopet, ville de ikke have den Sag anerkjendt og gjøre sig en Fornøielse af at faae Andre til at tvivle. Den høilærde Forfatter maa bedre end jeg vide,

om det er paatrængende nødvendigt at føre en ivrig Po[illegible]- lemik imod dem og vise, hvorledes de ende med at for- aarsage en Moders Død, faae en Søsters Forbandels[illegible]e og miste deres Brude. Fornægterne af Guds Tilværels[illegible]e og Sjælens Udødelighed ere ved Forholdenes Natur ik[illegible]e farlige i Danmark; man kan formeentlig betragte der[illegible]s Optræden som et Lapseri, et Forsøg paa at gjøre Opsig[illegible]t, der maaskee en kort Tid finder Efterligning, men sn[illegible]rt gaaer af Mode. Anderledes er Forholdet f. Ex. i Tyd[illegible]- land, hvor Gud og barnlig Tro er bleven den Skjoldbo[illegible]g, hvormed Undertrykkere have omgivet sig, og som de Und[illegible]r- trykte først maae gjennembryde, før de kunne erhverve de[illegible]es menneskelige Ret, Livets Frihed og Hyggelighed (og derv[illegible]d, mene vi jo med Gabrielis paa en ædel socialistisk Maade, at Gudserkjendelsen og Troen bliver levende og styrket). Vist[illegible]ol er der ogsaa dem, som ad en grundig og alvorlig Tænkni[illegible]gs Vei komme til samme Fornægtelse; de vide fra Først af g[illegible]dt, at der er noget Uendeligt baade i dem og udenfor d[illegible]m, ellers vilde de ikke beskjæftige sig saa ivrig dermed; de have fra Først af, da Regimentet stillede om Morge[illegible]en, hørt en Marschordre og et Tilsagn om, at ved Dag[illegible]ns Ende vilde de finde Kvarteer, og med denne Dagsb[illegible]fa- ling ere de dragne afsted i de muntre Rækker. [illegible]en opad Dagen falder det dem ind: Hvilket Kvarteer? H[illegible]il- ken Vært? Hvorledes er det indrettet? Hvordan er Meublementet? Hvad faaer man til Aftensmad? D[illegible]sse

Spørgsmaal ville de have besvarede forud og aldeles nøiagtig, og de maae søge Svaret ad Grublingens Vei, fordi Ingen kan sige noget Bestemt derom, før han er der; da bliver Tanken udtørret, hele Organismen udmattes derved, og da gribes de tilsidst af Mismod, troe, at hele Marschen er kun et Paaskud for at narre dem, at der intet Kvarteer er nogensteds, og saa slenge de sig paa Landeveien eller gjøre Mytteri.

Men hvorfra Tvivlen end kommer, saa turde et godt Vaaben imod den være Gabrielis's stolte Ord: skulde jeg ikke troe paa Udødeligheden, jeg, som hver Dag lever et udødeligt Liv i mit eget Indre? eller: jeg, som tænker udødelige Tanker? I denne stolte Tilforladelighed, i den Ro og Sjælefred, hvormed man føler, at Ordet bliver sagt af en Personlighed, er der noget overførende for Andre; thi de ere dog kun komne til Tvivlen, fordi de søgte efter Fred, og istedenfor har den bragt dem Uro, ja ligesom Sandskorn i Hjertet. De vil være Nogen udbryde: Men disse Ord ere jo i Grunden forskrækkelig aristokratiske! Kan Ingen blive udødelig uden Hr. Philosopher, der have de uforgængelige Tanker? Eller gaae vi Andre ind med dem til Udødeligheden for Familieskabets Skyld eller som Vasaller, der slippe ind, naar Porten slaaes op for Lehnsherren? Svaret paa denne halv spøgende, halv alvorlige Indvending er natur-

ligviis, at paa den blotte Forstand og Tankemængde er der ingensteds lagt Vægt uden netop af Tvivlerne. Hvo der vil „leve et udødeligt Liv i sit eget Indre", behøver kun at vende sig indad, og atter dette skeer ikke med Reflexionen; men en god Gjerning, der bliver udført for det Godes egen Skyld og af Kjærlighed til det, bringer Sjælens udødelige Liv til at røre sig.

Imod den tørre, fornægtende Tanke er det dernæst, at Gabrielis anvender Livspoesiens Kildevæld eller Overrislelsen; for at vedligeholde Sjælens Ungdom og Friskhed, dens Evne til at bevare Guddoms- og Udødelighedsfølelsen og gjøre den virksom i Livet, dvæler han saa omhyggelig ved Jordelivets Skjønhed, ved Menneskelivets og Naturens Herlighed, Poesiens „hellige Vande", der komme fra Gud og gaae tilbage til Gud. Imod Tankens Overgreb og dens Følge: Vantroen, paakalder han Gemyttet i al dets Varme og Inderlighed, vækker dets Barndomsminder, gjenkalder det de første Digte, de første Melodier, de hellige Ord med deres magiske Klang, synger for det, stemmer denne Sjælens Sangbund — og det er Værkets Tendens.

Men det maa dog komme an paa, hvor dybt man vil sænke sig i Gemyttet. Man kan unægtelig komme saa dybt ned, at der ikke blot bliver romantisk-farvet, men mattere og dunklere og tilsidst temmelig mørkt. Her

anken den Feil, at den fordrer Sort paa Hvidt for lt, saa kan derimod Gemyttet bøie sig saaledes sammen sit eget Dyb, at det mister Poesiens frie Bevægelighed størkner i Formaliteter.

Langt herfra er det ikke i Gabrielis's Breve. Den ønne, lyriske, lyksalige Stemning, hvori man fra Først bliver sat, er saa stærk, at den bærer let hen over Brevinden" og den mærkelige Mand hos hende, og siden nmer den deilige Florentine. Men der bliver en Braad nage, ja, jeg vil ikke nægte det, der udvikler sig en ɔrnemmelse af, at man har mødt noget Fjendtligt. ræstefolkene fortælle en Mængde Ting om Grevindens eligiøsitet, de fortælle saa meget, saa omstændelig og velsesfuldt, at Grevinden taber sin religiøse Simpelhed Inderlighed og synes at staae Tableau med Vorherre: Om Vinteren, sagde Præstekonen, er Kapellet hendes edested saavelsom om Sommeren; men da gaaer hun :ind midt paa Formiddagen og om Eftermiddagen før ørket. Men om Sommeren ganske tidlig og ganske dig, og saa lukker hun derefter selv sin Altandørs Fløie om Morgenen og lukker dem selv i om Aftenen; da ser hun Himlen Morgen og Aften" (Pag. 141), og dere fortælles meget omhyggelig om hendes Knælen, ilken Vægt der er lagt herpaa o. s. v. (fra Pag. 143 Pag. 148). Lykkeligviis er Grevinden selv langt ıukkere end Beskrivelsen.

Men i Besøg hos hende er en Mand, som har havt Aabenbaringer; første Gang blev det forud bebudet ham som Dreng, at han ved Catechisationen ikke skulde kunne sine „Stregestykker"; anden Gang saae han forud, at han skulde komme i Slaveriet (og han kom ogsaa derind formedelst Strid med en Skildvagt), og endelig forudsaae han sit Ægteskab, nemlig i en Drøm, og da havde Nogen sagt til ham: See der Din Tilkommende! (dette Sidste minder saa ulykkelig om „Pernilles korte Frøkenstand").

Man kan naturligviis ikke bestemt nægte, at Saadant er muligt ligesom Skotternes second sight; man lader det staae hen som en usikker Kjendsgjerning, der ikke tilfulde kan vurderes, uden at man veed, hvor mange Syn og Anelser der ikke faae nogen Opfyldelse. Men naar det bliver bragt i Forbindelse med Religiøsiteten og tydelig nok skal have en Betydning, saa bliver man beklemt. Thi kan En spaae sig selv, saa er der ingen fornuftig Grund til at twivle om, at En ogsaa ved Leilighed kan spaae en Anden, at der i Gemyttets Dyb er hemmelige Kræfter, der forstaae at skue overnaturlige Ting, det være sig nu med lukkede Øine eller ved at see i Haanden eller i Kort, og naar overnaturlige Ting kunne sees, saa maae de ogsaa være til og hvert Øieblik kunne bryde igjennem Fornuftlovene — — Padre de Vico slaae Skod-

ne ned! lad os da heller fortabe os i Storheden end mpe sammen i Lidenheden!

Dette Sidste er en Fare, man næppe undgaaer paa eller anden Maade at berede sig selv eller Andre, er man, efter at have forarget sig over dem, der vilde fatte Gud med Tanken, selv vil rumme ham i Gettet og give ham en Tilværelse overensstemmende med tes Forestillinger og menneskelige Hang, og naar man efter lever i en saadan Tusmørke-Intimitet med ham, man henvender sig i Bøn til ham om, at „smaataret Rhabarber maa virke snarligen og godt" (Pg. 121)

Lykkeligviis er der, som alt antydet, ikke givet os elukkende Valg mellem to Yderligheder. Lad os f. Ex. ae til Ørsted, til det, han giver som sin personlige Anelse, nemlig Opfattelsen af Gud som Verdenslovenes jæl, som Universets Bevidsthed, „der uophørlig fremnger den hele mangfoldige Tilværelse, og den lever ham." Paa denne Maade — hedder det videre — kan an nægte Guds Vilkaarlighed; thi „de menneskelige Beeber om Ørkesløshed, Kjedsomhed o. desl., som den alrligt Tænksomme i intet Tilfælde vil anvende paa ud, have da heller ikke noget Skin af Anvendelighed." eg vil af Grunde, som De gjetter og anerkjender, ist ugjerne berøre det inderste Religiøse, tilmed da dette drig kan udtales tilfredsstillende i Tankens Sætninger. Ien lad os dog gjøre en Anvendelse af den Ørstedske

Anskuelse og prøve den paa Bønnen. Troer De ikke at man kan sige, at Bønnen er en Handling, hvori man uendelig hengiver sig til Guddommen, paa samme Tid som man uendelig fastholder sin egen Personlighed? Den er da en Samværen med Gud, og den tilveiebringes ved, at Sjælen sætter sine Ønsker i Harmoni med Guds Væsen, med hans Verdenslove, at Sjælen i Bønnens Øieblik gjør sig retfærdig; og saaledes er da Bønnen sin egen Opfyldelse.

Tilfredsstiller dette Dem? De vil vistnok, om ikke paa egne, saa paa mange Andres Vegne svare: Nei, ikke ganske. De vil sige: „Der er Tider, da man gjerne vil bede, ja trænger dertil, og dog ikke kan hæve sig saa høit; da man anvender, hvad Kraft man netop har ved Haanden; da man med en vis Barnlighed hverken tænker eller føler bestemt, men usikkert forestiller sig en Samleven med Gud, der hverken er legemlig eller aandig, men dog beroliger. Skulle vi desaarsag forkjættres af Aandighedens Idee?“ — Skulle vi forkjættres, fordi vi, naar Alt kommer til Alt ere Mennesker og ingenlunde saa velbyggede som Systemet, eller saa rene og klare som Ideen? Hvad det gjælder om, er vel, at hiin Opløftelse er Idealet, at Kampen gaaer ud paa at naae derhen, bort fra Legemlighedsforestillingerne. Kraften til denne Stræben og Opløften suger Sjælen udaf Tilværelsens Skjønhed og oplivende Duft, og i de

ıseende er det da, at vi gjentage Gabrielis's Ord: „Der ınderfuld Livspoesi nok overalt; man skal kun vorde e i sig og lytte efter" — „og fremfor Alt: ei bestan- begjære."

Jeg afbryder her, endskjøndt De vil huske paa, at ogsaa burde være Tale om Biskop Mynsters „Be- rkninger" til „Aanden i Naturen". At optræde ved ɔen af eller imod Biskop Mynster paa Religionens emærker, vil De let indsee, kan ikke falde mig ind. ad jeg vil holde mig til i den høiærværdige Herres emærkninger", er de æsthetiske Anskuelser, en Under- else af den praktiske Betydning, som Ørsteds Værk have for Literaturen og Livet. Maaskee vil De selv ɔe det rigtigt, at Brevet desaarsag kommer til Dem o Afdelinger.

Den 18de Novbr.

Gottfried Kinkel.

Man har af Bladene seet, at en Mand ved Navn Gottfried Kinkel er flygtet fra Tugthuset i Spandau til Paris og derfra til Nordamerika. Det kunde maaskee interessere at faae at vide, hvem og hvad denne Mand er.

Gotfried Kinkel blev født 1815 i Oberkassel og voxede op i en stille, pietistisk Familie. Faderen havde været Præst og flyttede omtrent 1830 til Bonn for at tilbringe sine sidste Dage i Ro. Fra de tidligste Aar blev Barnet, især ved Moderens og en ældre Søsters Paavirkning, vænnet til at betragte alle Verdens Glæder som syndige; hans Tanker bleve vendte til Guds strenge Barmhjertighed, som altid skulde paakaldes, og den lille Dreng, der havde en rig Phantasi, en stærk Følelse for alt Skjønt i Naturen, kjæmpede imod det Skjønne som en ond, forførende Magt, knælede paa Marken og bad Gud staae ham bi mod den fristende Kjærlighed, som Blomster, Luft og Jord vakte i hans Sjæl. Stille og alvorlig kom han til Universitetet og studerede Theologi; men Kjærligheden til det Skjønne var dog ikke overvældet, tvertimod brød den frem i mægtig Forvirring, den unge Student digtede Tragedier, den unge Pietist kastede sig over Philosophien og brødes med Hegelianisme, Rationalisme og Mysti-

sme. Snart bemærkede man hans Talent, han kom i ermere Berørelse med Digteren Geibel, og hans Sind ev ledet i dets naturlige Retning: Kjærlighed til Skjønden, til Kunsten, baade den bildende og den poetiske, a samme Tid som han med nogen Usikkerhed fortsatte theologiske Studium, tog Licenciatgraden og erholdt et til at optræde som Privatdocent ved Universitetet.

I Aaret 1847 gjorde han en Reise til Italien. an havde imidlertid forlovet sig med en smuk Pige i onn; men i Rom fik han Brev fra hende med den elding, at en velhavende Mand, der havde en udbredt raxis, ja endog holdt Ridehest, friede til hende, og da t dog kunde vare længe, inden han, den fattige Theog, kunde komme i en fast Stilling, bad hun ham om at ve hende hendes Løfte tilbage. Dette havde en indgribende irkning paa ham; hans Sind fjernede sig fra den glade unstverden, og han besluttede nu at hengive sig ganske l Lærdom og Philosophi. Han kom hjem, hærdet af Lidser og alvorlig Tænkning, med et kraftigt Sind, der egyndte at finde Klarhed i Livet og gik freidig fremad.

Da han optraadte som Docent, strømmede mange ilhørere til ham, og dette vakte de ældre Universitetsrereres Fortrydelse, tilmed da han kom i Opposition til ange af deres Anskuelser; endnu stærkere blev Misundelsen, da han blev Hjælpekandidat ved den evangeliske Menighed i Cöln — hvorhen han seilede hver Søndag or at prædike — og da Menigheden blev begeistret over hans skjønne Foredrag. Da man ikke vidste Andet at sige, bebreidede man ham, at han elskede selskabelig Omgang meer, end det anstod en streng protestantisk

Geistlig — han havde stiftet et Privatdocent-Samfund, hvor man morede sig med Poesi og Samtale — og at hans Prædikener mindre beskjæftigede sig med Dogmerne end med moralske Betragtninger over Livet og Døden. Da han i Aaret 1840 fornyede Bekjendtskabet med en ung begavet Dame, hvem han havde kjendt som Barn, en Katholikinde, der var skilt fra sin Mand, Johanne Möckel, og forlovede sig med hende, vakte dette de fromme Herrers Forargelse, og de bevirkede, at man fratog ham Prædikant-Embedet, og man lod ham tillige vide, at naar han ikke forlod hende, vilde han aldrig blive Professor. Desuagtet giftede han sig med hende 1843.

Nu kom der atter Glæde i hans Sind. Den theologiske Vei var ham spærret, og han fulgte nu paany sit Kald til Poesi og Kunst, holdt offenlige Forelæsninger over Kunsten og udgav sine „Gedichte" samt en „Geschichte der bildenden Künste bei den christlichen Völkern. Erste Lieferung. 1845"). Den verdslige Øvrighed betragtede denne hans Virksomhed med gunstige Øine, især da Kugler interesserede sig for ham, og saaledes skete det, at han i Begyndelsen af Aaret 1846 blev udnævnt til overordenlig Professor i Kunst-, Literatur- og Culturhistorien, ja endog i Juli s. A. fik en hæderlig Kaldelse til Berlin som Professor i samme Fag. Den virkelige Ansættelse lod dog vente paa sig, og imidlertid udgav han en Jahrbuch rheinischer Dichter, hvori han selv havde skrevet et ret mærkeligt Digt „Männerlied". Den forhenværende Pietist havde vundet saa megen Kjærlighed til Menneskene og deres jordiske Gjerning, havde saa levende sluttet sig til Kampen for den borgerlige Udvikling, at

ette Digt kunde opfordre alle Mænd til at lade
Stridigheder fare og slutte sig broderlig sammen
ɔskampen. Slutningen lyder saaledes:

„Bruder rechts und Bruder links,
Reich mir Deine Rechte!
Ob Du Zion oder Genf
Rufest im Gefechte,
Wendest Du Dein Haupt gen Rom,
Betest Du im Eichendom —
Hasse nur die Knechte!

Weiß nicht, ob mich oder Dich
Dort der Teufel hole;
Doch hier schaffen wir vereint
Am gemeinen Wohle.
Hebt die Gläser frank und frei!
Nur auf Erden Freiheit! sei
Eure Siegsparole!“

an vel antage, at Meningen af Digtet ikke var,
gionen er en ligegyldig Ting, men at man for
et skulde nøies med Enighed i de væsenlige og
lige Evighedsanskuelser og med Tilsidesættelse af
ıalige, udtørrende, drillende dogmatiske Strid ar-
r et frit Samfundsliv, hvori den religiøse Trang
vilde reise sig og søge sin Tilfredsstillelse. Men
d denne Udtydning forekom Digtet Regeringen at
ı skrækkelig Begivenhed. De tydske Statsstyrere
mange Tider viist sig særdeles fortsynede og af-
, naar det kom an paa at forebygge Utilfredshed
elp af gode Foranstaltninger, hvorimod de have
gesom den onde Samvittigheds skarpe Blik til at
Hvadsomhelst, der kunde give Misfornøielsen Ud-

tryk, ligesom de besadde Ængstelighedens Kraft til straffe et saadant Udtryk. Kinkel fik øieblikkelig at vide, at han fuldstændig var falden i Unaade og ikke vilde faa Embedet i Berlin. Dette synes ikke at have nedslaaet ham videre; strax efter virkede han ivrig for Opbyggelsen af et Hospital i Bonn, uagtet hans Venner sagde ham, at Jesuiterne stode bag ved Foretagendet og først vilde sende barmhjertige Søstre til at gjøre Tjeneste i Hospitalet og derpaa selv følge efter. Kinkel svarede: „Det troer jeg; men naar mine værste Fjender ville gjøre en god Gjerning, saa hjælper jeg dem."

Denne hans Iver for Hospitalet stod i Forbindelse med den Opmærksomhed, han i de seneste Aar havde helliget Rhinlandets Love, Folketilstande og især de fattigere Klassers Kaar. Da nu Revolutionen af 1848 kom fra Frankrig med Budskab om Folkeherredømme og Udsigten til en ny social Fremtid, fandt den Kinkel beredt; den forhenværende Pietist, Manden med det alvorlige og inderlige Gemyt og den livlige Phantasi stod fuldfærdig som social Demokrat, og kastede sig ud i den politiske Bevægelse. I Marts 1848 overrakte Kinkel Overborgemesteren den sortrødgyldne Fane, og Overborgemesteren stak den ud af Vinduet og svingede den for det jublende Folk. Derpaa stiftede Kinkel en Haandværkerdannelsesforening, hvor han jevnlig holdt Foredrag over Rhinprovindsens Historie, Love, Skikke o. s. v.; endvidere stiftede han en demokratisk Forening, der først bestod af 15 Medlemmer, men efter to Maaneders Forløb talte 700.

Forf. af disse Linier har samlet Meddelelserne af tydske Skrifter og kjender ikke Kinkel personlig; men for-

neentlig kan man uden et saadant Kjendskab med temme-
ig Sikkerhed antage, at K. ikke var i høi Grad aandig
egavet. En stærk Villie, en inderlig Følelse, en varm
g let Phantasi synes at være Hovedtrækkene i hans Per-
onlighed, og at have forudbestemt ham som en ærlig
Enthousiast; Hovedet var ikke stærkt og klart nok til at
amle hans Kræfter til en overordnet, mægtig indgribende
Virksomhed. Der er allerede i hans første Forlovelses-
historie Noget, som tyder herpaa; det bestyrkes ogsaa af
hans Ungdomsforhold, af det Venskab og de Opmuntrin-
ger, hvorfor han var Gjenstand fra unge Digteres Side:
Disse pleie ikke at gjøre saa Meget for en rigtig dygtig
Natur. Men saaledes som han var, havde hans Fjender
Grund til at ansee ham for farlig, især da de formoden-
lig bedømte ham efter dem selv og antoge, at han vilde
benytte Leiligheden til at tage Hevn for de gamle Drille-
rier. De forfulgte ham desaarsag baade i tydske og en-
gelske Blade med de bittreste Angreb og skildrede ham
navnlig i engelske Blade som en sand Blodhund, som en
Fornægter af al borgerlig og sædelig Orden, og dette
gjorde de navnlig fordi Kinkel og hans Hustru havde
en Opdragelsesanstalt, hvori mange rige engelske Piger
vare optagne. Alle disse Piger bleve nu tagne fra ham.

Efter rige Engelskmænds Grundsætninger maatte han
da ogsaa være en umoralsk Person; thi han forsvarede i
„Bonner Zeitung" det sociale Demokrati og fortsatte
Kampen i „Neue Bonner Zeitung", som han selv grun-
dede. Dog anbefalede han altid Fred, Agtelse for Liv
og Eiendom, ligesom han med sin tydske Gemytlighed
hjalp til at dæmpe alle Uroligheder, der reiste sig, medens

det endnu var Tid til at sætte Noget igjennem med Uro. Da Tiden var forløben, deeltog han derimod selv deri.

Da Regeringen havde opløst Kamrene og Majoriteten paa sin bekjendte Vandring fra Huus til Huus vedtog en almindelig Skattenægtelse og derved bragte nogle Byer til Opstand, viste ogsaa en saadan revolutionair Tilbøielighed sig ved Rhinen. I en Forsamling, der blev holdt, stemte Kinkel imod Opstand; men da han blev overstemt, gik han med. Han forlod sin Hustru og sine sovende Børn og drog om Natten afsted for at finde Revolutionsarmeen; men denne var ganske lille og opløste sig efter faa Timers Forløb. Nu var Kinkel engang kommen paa Vei, nu havde han sat sit Sind til at gjøre Revolution, og derfor gik han videre og søgte Opstanden i Baden. Her stillede han sig til den provisoriske Regerings Tjeneste, blev Secretair under Fenner von Fennersberg og viste den største Ufortrødenhed, den alvorligste og inderligste Opoffrelse midt under Savn og Farer; men, som det gaaer saadanne Gemytter, han blev pludselig træt af det stille Arbeide, vilde ud i den alvorlige Kamp og sætte Alt paa Spil; han traadte ind i en af Friskarerne, og ved det første Sammenstød med den kongelige preussiske Hær vovede han sig for langt frem, blev saaret i Tindingen og fangen. I Fængslet skrev han en Tragedie og et smukt Digt „Ebbe und Fluth“, hvori han sammenlignede de politiske Bevægelser med Havets Gang og sluttede med:

„Du glaub' an des Geistes heilige Macht, im Gleichniß des Meeres, das Du geschaut!
Glaub mir, wir stehen schon wieder am Strand, und wieder schwellt die wogende Fluth,
Bis endlich der ganze Dünenstrand still liegt, vom schimmernden Spiegel umruht.“

Den 4de August 1849 blev han stillet for Krigsretten i Rastatt, og medens de andre Fanger bleve dømte efter badiske Love, blev han dømt efter preussiske Love og dømt til livsvarig Fæstningsarrest, hvilken Dom Kongen eller Ministeriet allernaadigst skjærpede til livsvarig Tugthuusstraf. Tolvhundrede Borgere af Bonn ansøgte om Formildelse for ham, men forgjæves; de skrækkelige Bagvaskelser og Beskyldninger i Bladene havde stemt Regeringen altfor fjendtlig imod ham, og hans mægtige Fjender vare endnu lige virksomme; endog en Ansøgning om, at Digteren istedenfor at spinde Uld turde beskjæftige sig med literære Arbeider, navnlig med Fuldendelsen af sin „Geschichte der bildenden Künste bei den christlichen Völkern", afslog Indenrigsministeren. Den 12te Octbr. 1849 blev han „indklædt".

Den anden Mai d. A. stod han for Edsvornerettten i Cöln; han skulde værge sig mod tre nye Anklagepunkter fra Revolutionstiden, og for hvert af disse var der Dødsstraf. De Edsvorne frikjendte ham; hans Medanklagede bleve strax satte i Frihed, han blev paany ført afsted til Tugthuset. Paa Veien fra Retssalen traadte hans Kone til for at sige ham Farvel; men Overprokurator John befalede Gensdarmerne at forhindre Ægtefællernes sidste Omfavnelse. Da hævede Kinkel sig stolt og raabte med bydende Stemme: „Johanne, kom i Din Mands Arme; Ingen skal forbyde Dig det." Gensdarmerne vege tilside og adløde deres Fange. Paa Gaden stode Tusinder af Mennesker, der ved Synet af Kinkel blottede Hovedet og hilste ham med høie Tilraab; taus sluttede sig en Escadron Kyrasserer om Vognen og førte den til Tugthuset.

Dagbog.

d. 14de Novbr.

Iaftes gav Ole Bull en Concert paa det kongelige Theater. Hvilken mesterlig Færdighed han end har paa Violinen, saa har han dog Det fælleds med de fleste Virtuoser, at han sjelden skjænker en heel, ublandet poetisk Nydelse; naar man har overgivet sig til ham og Sindet begynder at føle sig trygt i en Stemning, siger han pludselig: Ja, men nu skal Du bare høre, hvor jeg kan gjøre Kunster! og saa kommer det, som salig »Nyt Aftenblad« engang kaldte »de meest halsbrækkende Spring«, og saa jubler Publikum. Dog maa indrømmes, at dette ikke gjælder hele Concerten; en fuldstændig Undtagelse var navnlig »Davids Klage". Engang, saa synes det, har den vidtomdragende Mand, den feirede og glade Kunstner, følt en tung Alvor i Sindet, maaskee en rigtig Sorg og er bleven hendragen til gammeltestamentlige Minder. Saa er den poetiske Stemning kommen og har optaget Sorgen i sig og har gjort den til Musik, og det er vel skeet ganske ligefrem og uden Reflexion, thi en saadan Kunstner taler formodenlig med sig selv paa Violinen, den er hans Fortrolige, han har stiftet Sjælen mellem sig og den. Men naar en saadan Sjæle-Samtale kommer for Publikum, efterat det har hørt kunstige Ting, har det Vanskelighed

ved at fatte denne alvorlige, rene Pathos, hengive sig til alle Foredragets Nuancer, uden hvilke Klagen maa lyde ensformig og blive for lang. Publikum syntes ikke rigtig om „Davids Klage“, det forlangte, at Hr. Bull skulde gjøre Kunster. Besynderlig nok syntes man heller ikke rigtig godt om „Sæterbesøget“, en folkelig, livfuld og ret kraftig beaandet Composition eller Digtning, som vistnok er noget af det Skjønneste og meest Tiltalende, Ole Bull har frembragt. Det er paa Bjergene, i den aarle Sommermorgen, i den klare, man kunde kalde den: klingende-friske Luft. Duggen ligger paa Græsset, den opgaaende Sols Straaler spille i Draaberne og kaste et rødligt Skjær paa Grantræerne og de omliggende Fjeldtoppes skinnendehvide Snee. Man vil sige: det staaer ikke i Musiken; jo, det staaer der, saaledes lyde Tonerne, og Enhver, der har været paa Bjergene, veed, at hvad man i saadanne herlige Morgener seer for sig, faaer en Slags Klang, end man ikke er Musiker, fordi Sjælen kommer i en lyksalig Dirren, i strengeagtige Svingninger ved det, den omfatter og glædes ved. Men den omtalte Klang vedbliver, nu lyder en ensom Fuglestemme, et sagte hvidbrende Svar kommer fra det Fjerne; man naaer forbi Smaabække, Sneesmeltningens klingende, rislende Fald, der lyder Luur og en Sæterpiges klare Lokken, man naaer op til en Fjeldtop og seer den hele Bjergverden med Lys og Skygger, de mægtige Kupler, der hæve sig op af Dybet; da bliver det en Domkirke med en Menigheds Fromesfesang, ja, det hævede sig i Musiken som Lovsang og Gudstilbedelse. Men der er Sæteren! Derfra høres det simple Hyrdefolks Glæde, der spilles paa Langelegen, der synges gamle Sange, der gaaer Dands, saa lystig og saa springende let, og imellem høres Klokkeklang fra Hjorden. Der er godt at være, lad os hengive os til denne

Glæde, indtil Aftenens Skygger komme og i den nordiske halvlyse Nat Fjeldene atter reise sig som Spiir over Jordens Domkirke. — — Finder jeg dette i Musiken, kun fordi jeg har oplevet noget Lignende? Hvorfor har man da med saa uendelig Jubel kunnet hilse „Carnevalet i Venedig", skjøndt saare Faa af de Jublende havde været paa St. Marcuspladsen og forstode det Pip, hvormed Glæden smuttede over Piazetta ned i Gondolerne eller over Broerne ind i de smalle, tause, mørke Gader? Maaskee fordi man mere har beskjæftiget sin Phantasi med Sydens romantiske Carneval end med Nordens stille idylliske Fjeldliv; o, ja, men kan man desuagtet ikke forstaae dette Sidste, hvor bliver saa det meget omtalte nordiske Sind og det nordiske Slægtskab af? — Med dette „Sæterbesøg" vilde jeg for mit Vedkommende ønske, at der blev sluttet, idetmindste havde jeg Vanskelighed ved at paaskjønne den følgende polacca guerriera saaledes, som den ifølge almindelig Enthusiasme fortjener, og det syntes mig, at de mærkværdige Kunster, som Violinen gjorde, brød det Hele i mange Smaastykker. En tilfældig Lysskuffelse henledte Opmærksomheden paa selve Kunstneren. Violinen kastede en mørk Skygge paa hans Hoved, saa at kun den forreste Deel af Ansigtet var belyst; Haaret var faldet ned over Panden, Tacten i Musiken blev hurtigere og hurtigere, hans Øine bleve mørkere og funklede, medens alle Strengene dirrede i feberagtig Hast. Da saae han ud som et Bjergvæsen, der spillede paa Fjeldets Sølvaarer.

Hr. Wolf sang paa en ret behagelig Maade et Par Romancer, og Jfr. Lehmann sang „Erlkönig". Denne begavede Sangerinde havde vistnok ikke opfattet Digtet og Compositionen rigtig, der var noget Forceret i hendes Foredrag. Naar hun synger denne Sang, maa hun ogsaa vogte sig for at ville være

dramatisk; thi, idet hun gjør Bevægelser og bøier Legemet, kan det let blive parodisk, fordi Faderen og Sønnen, om hvilke hun synger, ere tilhest, og det kan hun dog ikke godt gjøre efter. I saadanne Sange forlange vi ikke dramatisk Spil, fordi det aldeles ikke passer dertil; her maa det dramatiske Udtryk gives i det sjælfulde Foredrag.

d. 19de Novbr.

Til NKV i Berl. Tid. af Dags Dato. — De kalder os frem for Cathedret og giver os i Publikums Overværelse en Irettesættelse samt Underviisning i Politica. Dette vilde vi finde meget rigtigt gjort af Dem og takke til, hvis der ikke var den særegne Omstændighed ved Sagen, at hvad De lærer os, have vi efter al Sandsynlighed lært Dem; thi, Høistærede, at Belgiernes Konge udnævner Borgemester, Foged og Provindsgouverneur, staaer netop i vor Communallovsartikel, hvis Uvidenhed i denne Retning De beklager, ja, dette er endog Støttepunktet for vor Polemik til begge Sider. Mener Firmaet NKV ikke, at det skylder sig selv og os en Opreisning?

d. 20de Novbr.

Den franske Nationalforsamling traadte sammen den 11te Novbr., og Indenrigsministeren Baroche oplæste Præsidentens Budskab, der ifølge Constitutionen skal give en Udsigt over Landets Tilstand. Ludvig Napoleon kan kun give smukke Ord og paavise ganske ubetydelige Forbedringer; af store Gjerninger, af indgribende Reformer har hans Regering Intet at opvise; derimod har han en lang Liste over Alt, hvad er blevet undertrykt til Gunst for »Ordenen«, ligefra Roms Bombardement til Forandringen af den franske Valglov. La Gueronniere sam-

menligner en saadan Regering med en Landmand, der ivrig passer sin Mark og oprykker det mindste Ukrudt, men glemmer at saae. Imidlertid er der kun faa af Dhrr. Politikere, som lægge Vægt paa denne Deel af Budskabet, Hovedsagen er Slutningen, et tilføiet Résumé, hvori Præsidenten udtaler sig om den „store Politik“, som ogsaa kunde kaldes Stemnings-, Ærgjerrighedens eller den lille Politik. Han erklærer saa tydelig som mulig, at han ikke vil gjøre noget Statscoup, men underkaste sig Folkets Villie, naar Tiden kommer; han vil „gjøre sin Pligt og kun sin Pligt“, og opfordrer Partierne til en lignende Adfærd, „for at ikke Lidenskab, Overraskelse eller Vold skal afgjøre en stor Nations Skjæbne“. Ved saadanne Ord, der kunne være meer eller mindre ærlige, forsvinder naturligviis ikke den Fare, som ligger i, at Constitutionen skal forandres, men ikke kan blive forandret efter dens egne constitutionelle Regler; dog er det allerede godt, at saadanne Ord lyde ud til Folket, de give dog Staten og dens Regering et Præg af Ro og Værdighed, der haardt behøves.

De milde og forsonlige Ord have overrasket saa meget mere, som Stemningen faa Dage i Forveien var meget urolig. Man havde, eller man troede at have opdaget et Complot i Selskabet „10de Decbr.“, der gik ud paa at dræbe Changarnier og Dupin og udraabe Ludvig Napoleon til Keiser. Med høitidelige Ceremonier havde en Snees Mennesker helliget sig til denne Gjerning og trukket Lod om, hvem den Lykke skulde blive til Deel at dræbe Tyrannerne; den Vindende takkede Gud og blev gratuleret. Man seer, at det er ganske melodramatisk. Men hvad skeer nu? Dolken er dragen, Politiet veed af Intet, uhindret nærmer sig den mørke Død ligesom i „Michel Perrin“, medens Marseillaisen bliver spillet. Der behøves et Underværk for at redde Frankrig, og det kommer: Den Mand, der skal hen og dræbe

Dupin, gaaer i sin Hjertensglæde og taler høit med sig selv derom paa Gaden. Skjæbnen fører Nationalforsamlingens egen Politimester Hr. Yon hen til Manden, og Enhver kan tænke, med hvilken glubende Sult man falder over Mossiø Urian, arresterer ham og bringer ham til Betjendelse. Er det nu ikke sandt, hvad der staaer i Randen af Femfrancsstykkerne: Dieu protège la France. — Ved denne Leilighed fik man at vide, at der er mange Slags Politi i Paris: Det store Politi, bestyret af Hr. Carlier, Nationalforsamlingens, General Changarniers og maaskee et lille privat Præsident-Politi, der alle passe paa Folket og paa hinanden indbyrdes. Det er forskrækkeligt, som de franske Regeringer nu i mange Aar have opelsket og udviklet Folkets Støver-Talent, og hvor liden Nytte man har havt deraf og af den hele smaalige Regeringskunst. Nu kan man f. Ex. see, at Ludvig Napoleon har været heldig i sin Speculation paa 10de December-Selskabet, idet nemlig Selskabets Voldsomhed paa det fordeelagtigste har udhævet hans Maadehold; men hvad er herved vundet for Alvor? Og hvilken Politik, at være stor i Forhold til de Mindste!

Angaaende Danmark siger Præsidenten i Budskabet, at Frankrig er Danmarks Ven og Forbundne, men han haaber, at Kongen »ved Institutioner, vil sikkre Hertugdømmernes Rettigheder«.

Med Hensyn til Bevægelsen i England mod »den pavelige Anmasselse«, turde det være af Interesse at erindre, at omtrent Trediedelen af de tre forenede Rigers Befolkning er katholsk, ikke at tale om Malta, Gibraltar, endeel af Canada og flere af de vestindiske Øer. Det Meste af denne Trediedeel er rigtignok sammentrængt i Irland; men, som en katholsk Præst oplyser i Morning Post, der er i London over 170,000 Katholiker,

altsaa ikke færre end i Staden Rom; i Liverpool er Tredievdeel af Befolkningen katholsk, i Preston Halvdelen, i Manchester, Birmingham, Bristol og alle de andre store Handelsstæder er der ogsaa en stor Mængde, tildeels indvandret fra Irland, tildeels Proselyter.

Østerrigerne have udskrevet et Laan i Kongeriget Lombardiet-Venedig, og i den Anledning har den saakaldte italienske Nationalcomitee, der residerer i London og forestaaes af Mazzini, udstedt en Advarsel, hvori den gjør Capitalisterne opmærksomme paa, at denne Statsgjæld ikke vil blive anerkjendt, forrentet eller betalt af Italiens Nationalregering, at de, som frivillig bidrage til, at Laanet kommer istand, ville blive forfulgte og straffede som Forrædere ved Italiens Nationaldomstole. Det er et underligt Sidestykke til Manifestet fra Wiesbaden; baade Mazzini, Revolutionens Mand, og Greven af Chambord, Legitimitetens Mand, sidde ude paa Enden af deres »Idee« og erklære enhver anden Regering end deres for ulovlig. Imidlertid er Erklæringen dog af Vigtighed, forudsat, at man troer paa Muligheden af en ny Revolution; thi forhen have alle revolutionaire Regeringer anseet det for en hellig Pligt at holde Statens Gjældsforpligtelser; nu frigjøre de sig herfra ved i Forveien at sige, at de ikke ville betale, hvad Reactionen beregner sig i Kost og Tæring.

Med Hensyn til Tydskland kan man næsten ordret gjentage det Samme som for fjorten Dage siden: Preussen og Østerrig besætte Begge Kurhessen, Preussen opgiver Unionsparlementet og Holsteen, anerkjender Forbundsdagen »i saa mild Form som muligt«, skiftes med Østerrig til at føre Præsidiet, og det bliver overladt til »frie Conferenser«, om der skal dannes særlige Alliancer, Fyrsteforbund, i Forbundet. Dette synes at være Grund-

laget i den venskabelige Overeenskomst og broderlige Alliance, der virkelig synes at være sluttet mellem Preussens, Østerrigs og Ruslands Herskere. Men imidlertid er der dog skeet Noget, som kan udtydes til to Sider: Hele den preussiske Hær samles, overalt er der Rustning og Hærbevægelse, Europa har, som et engelsk Blad bemærker, en halv Million flere Soldater under Vaaben end paa Napoleons meest krigerske Tid. Er der fra Ruslands og Østerrigs Side talt saa haardt og ydmygende til Preussen, at Grev Brandenburg vel kunde »bide Ærgrelsen i sig«, men dog døde deraf, da han kom fra Warschau, og føler hele Hoffet Vraaden i sit Sind? Har den preussiske Konge en saa inderlig Kjærlighed til Constitutionen og Friheden, at naar denne antastes, naar Reactionen udstrækker Haanden mod denne Helligdom, saa drager han Sværdet og gaaer i Spidsen for sit Folk at seire eller døe? Eller ere alle Krigsrygter, Trudsler og Trompetstød kun beregnede paa at skjule Hærens virkelige Opgave: at styrke Hoffet mod dets Undersaatter, at vogte paa alle indre Bevægelser? Udgives de 17 Millioner, som Hæropbuddet koster, tillige med den Beregning, at den store Virksomhed og Pengefortjeneste, som derved bringes ud i de arbeidende Klasser, skal hjælpe til at overstaae det første, haarde Pust? Man maa virkelig antage dette Sidste, endskjøndt det ikke behøver at staae aldeles tydeligt for de Styrende; thi disses Særkjende er netop deres besynderlige Uklarhed. Den preussiske Politik har i saa lang Tid været tvetydig og usikker, at den ikke kan rede sig ud af sit eget Væv; den har saaledes sammenblandet Ret og Uret, at naar den vil gaae i sig selv og opgive sin Uret, føler baade den selv og Andre paa dens Vegne, at den ogsaa mister sin Ret. Hvor skal den altsaa standse paa sin tilbagevigende Gang, hvor skal

den med god Samvittighed kunne vende sig mod Forfølgerne og mandig sige: Nu gaaer jeg ikke længer! Det er rigtignok sandt, at selve det conservative Parti nu med tilsyneladende Energi slutter sig til Regeringens tilsyneladende Krigsbeslutthed og beder Kongen gaae frem med hævet Sværd og kjæmpe for den constitutionelle, maadeholdne Frihed, hvad det end skal koste. Saadan tale den Slags Folk altid, naar de have Lyst til Noget; Øieblikket fylder dem saaledes med Begjærlighed, at de ikke kunne beregne deres egne Ords Betydning; det vilde i Sandhed komme til at staae slet med den nuværende maadeholdne preussiske Constitution, naar Østerrig og Rusland vare overvundne. Hvo understøtter da de gode Conservative mod Demokraterne? — Paa den anden Side er den preussiske Hær formodenlig krigslysten, og den trækker sig ugjerne tilbage for østerrigske og bayerske Soldater. Men vil denne Hær kjæmpe for det Samme som de constitutionelle Berlinere? Er der ikke i politisk Henseende et vist Aandsslægtskab mellem de preussiske og østerrigske Hære? Og kan man ikke heraf forklare, at det lille Sammenstød, der fandt Sted i Hessen, blev uden Følger? Man kan gjøre en interessant Sammenstilling mellem hiin Salve og den Salve, der blev affyret den 23de Februar 1848 udenfor Guizots Hotel. Sidstnævnte „Tilfælde" stak Ild paa hele Europa, det førstnævnte svandt hen med Krudtrøgen, skjøndt man havde sagt: Et Gevær, der gaaer af, kan jo styrte disse Armeer over hinanden. Vil man heraf erkjende, at der er intet „Tilfælde", som raader? Det Raadende er den Aand, som er tilstede, udviklet af Forholdene og Menneskenes Sind. — Nu er Aanden unegtelig baade til Krig (Demokrati) og Fred (Absolutisme); vi søge ikke at spaae, men at vise Læserne Kræfternes Forhold i det Øieblik, da de ellers saa føielige preussiske Kamre skulle træde sammen.

Om ellers Østerrig virkelig tilsigter en Gjennemførelse af Absolutismen pur et simple, er ikke ganske sikkert. Vel skal Keiseren være en herskelysten Mand, og vel er der fra hans nærmeste Omgivelser udgaaet et Skrift, der lader haant om Ministrenes Magt og stiller Soldaterherredømmet imod dem; men denne Kamp imod Ministeriet er allerede temmelig gammel, Haynaus Afsketigelse var et Tegn paa, at Ministeriet vandt Terrain, og den borgerlige Mand, Bachs, Nærværelse og Indflydelse i Ministeriet synes et Beviis paa, at man ikke har opgivet enhver Fribedsudvikling. Vel sandt, da Constitutionen af 4de Marts 1849 var umulig at gjennemføre, kunde det synes, at der nu kun er Valget mellem en Minister- og en Soldaterdespotisme; men nu skal man dog tænke paa at faae Constitutionen i Gang ved at forandre den og navnlig ved at indrette et Pairskammer. Om Østerrigs Adel have vi tidligere talt, i en Artikel om Stadion (1ste B. Pg. 417) og navnlig om dens fjendtlige Stilling til Monarkiet, dog med Undtagelse af den tydske Adel. Sagen er altsaa meget vanskelig; men det synes dog, at man vil gjøre dette sidste constitutionelle Forsøg, da man jo paa ingen Maade kan indlade sig med Demokratiet og støtte Keiserthronen paa Kossuths eller Mazzini's, ja, end ikke paa Palaczkys Tilhængere.

Overeensstemmende med denne Tanke gaaer Reactionen for sig i hele det øvrige Tydskland. Kongen af Würtemberg vilde af med sit demokratiske Kammer, og det tilbød ham selv Leiligheden, da han forlangte 300,000 Gylden til Krigsrustninger. Mod hvem? Det sagde han ikke; men af hans Adfærd og Toaststaler i Bregenz vidste man, at det var for Østerrig og altsaa mod Demokratiet. Man gav et Afslag, idet man sagde, at man vilde være neutral, hverken have med Preussen eller Østerrig at gjøre. Saa blev Kammeret øieblikkelig opløst, den gamle Valglov kaldt tillive og det gamle Stænderudvalg igjen sammenkaldt. Kammeret begyndte en lille Revolution ved trods Opløsningsbefalingen at vælge en Comitee af sin egen Midte (jvfr. om Forholdene i Würtemberg nærværende Bind Pg. 455).

Men husker man Baden? Husker man Storhertugen, den brave, mandige Leopold, der ifjor var tilstede ved Fyrstecongressen i Berlin? Hvor han i Hofborgen traadte folkelig og kjærlig frem til Berlinerborger-Deputationerne! I den straalende Kreds, der omgav Fredrik Wilhelm og bevægede sig om ham i afmaalte Baner, var Leopold den største og skjønneste Drabant. Det var skjønne Dage, Fredrik Wilhelm! Hvor det maa være tungt at tænke tilbage paa dem og paa Leopold! Han stod med Dig i gyldne Keisersale, men ei han blev Dig tro indtil hans Død. Ja, Mangen blev mod Dig en sort Forræder, og

Leopold, han er den korteste. Næppe maae Preusserne fjerne sig, saa benytter han en Afstemning i 1ste Kammer til at afsætte sit preussisk-sindede Ministerium, antage et østerrigsk-sindet og opsige Militairconventionen med Preussen. Dette første Kammer bestaaer af Standsherrer, der for Størstedelen ere katholske, endog ultramontane, og hvis Besiddelser før den store franske Revolution stode under Østerrigs Souverainetet. Disse Standsherrer have før 1848 ligget i stadig Krig med det borgerlig-liberale andet Kammer og været understøttede af Hoffet; under Revolutionen taug de ganske stille, og medens Preusserne holdt Landel besat, kunde de ikke godt fremtræde med deres østerrigske Sympathier. Nu holder Storhertugen atter med dem og kan altsaa nu gaae hen at glimre i Wien. Rygtet siger imidlertid, at han skal sættes paa Pension og det urolige Baden deles mellem Østerrig, Bayern og Würtemberg, hvad dog er endeel usandsynligt, da Udlandet næppe taaler Sligt.

Imedens Reactionen saaledes tramper frem, omstøder Institutioner, optaarner Høie og Dynger over Friheden, har den herhjemme en Nat opkastet et Muldvarpeskud.

En Mand, der var tidlig oppe i Torsdags, saae paa Kjøbmagergade, Postgaardshjørnet, en skreven Plakat, der indeholdt den Opfordring til Kjøbenhavnerne, at de skulde gjenindsætte Kongen i hans absolute Magt og forjage Tscherning. Det er meget barnagtigt og vidner kun om, at der i Publikum tilveiebringes en Virkning ved de Bladartikler, hvori Tscherning skildres omtrent som en Dæmon, der leger Kuglespil med Danmarks „sex Provindser". Men vi mindes herved om en Samtale, som fandt Sted udenfor Slotskirken, den Dag Rigsdagen blev aabnet og holdt sin Kirkegang. Vi have en god Hjemmel for denne lille Samtale, som fandt Sted imellem en Politibetjent og Hr. Sørensen. Hr. Sørensen og Politibetjenten vare aldeles enige om, at Rigsdagen kostede for meget, og at man burde have en Reaction. Morsom og i Grunden utilregnelig er Politibetjenten, den offenlige Ordens Haandhæver, der staaer og gjør Revolution uden at tænke derpaa; men den morsomste Person i Samtalen er dog Hr. Sørensen, som troer, at Rigsdagen nu kan gaae bort uden at tage meget Andet med sig, og som ikke lægger Mærke til, at hvis det skete, saa kunde han paany komme til at staae under sin kjære Ven Politibetjentens rygreagerende Virksomhed.

Vi troe, at det er bedst at betragte slige enkeltstaaende Tilfælde med Munterhed, især fordi der formeentlig ikke er nogen alvorlig og bevidst Reactionstilbøielighed i selve Folket. Var der etsteds et Parti, viste der sig en bestemt fjendtlig Stemning mod den grundlovmæssige Frihed, saa vilde vi

— og vi benytte Leiligheden til at sige det som Svar paa den Ytring af Rigsdagsmanden Hr. Boisen — betragte det »med Bedrøvelse«. Ja, vi vide det kun altfor godt, vor Plads er der, hvor Friheden er, der maa flokke sig om dens Banner hvilkesomhelst Personer. Men vi kunne ikke skjule for os selv eller for Andre, at i Indledningen til Grundloven er et statsretligt Forbehold med Hensyn til Freden, i Bygningen er en løsnet Steen, ligesom i hiin ægyptiske Konges Pallads, et lille Hul, hvorigjennem hans Skatkammer gik ud. Vi have heller ikke, medens det endnu var god Tid, søgt at skjule, at der hos det herskende politiske Parti var en indre Modsigelse, nemlig mellem deres Anskuelser om den borgerlige Frihed, som de fandt sig selv og os Andre, og deres Anskuelser eller Stemninger med Hensyn til den nationale Kamp og Maaden, hvorpaa de vilde have deres Ønsker opfyldte »koste, hvad koste vil«. De have paa alle Punkter villet have Alt, de have villet være Jehovahs udvalgte Folk i Europas Reaction og have gjort sig haab om Mannaregn. Naar de for Kongeriget Danmarks Vedkommende have anvendt en uforholdsmæssig kostbar Tid paa Grundloven og forsømt eller opsat reformerende Love, der vare istand til at give Friheden legemlig Tilværelse i Folket, medens Folket var stærkt bevæget og modtageligt, saa troe vi, at dette laa i Usikkerhed hos dem, de vidste ikke bestemt, hvad de vilde, deres virkelige, medfødte, organisk udviklede Anskuelser — forsaavidt som de havde saadanne — stode ikke i ret Samklang med de Theorier, de hurtig opfattede og udtalte i 1848. Paa en Tid, da dette stod langt tydeligere end nu — thi ikke i alle Øieblikke viser Principerne sig lige klart for Folket — da Debatten bevægede sig livlig om indre og ydre Anliggender, og hvad Menneskene tænkte og duede til, ikke lod sig skjule, sagde vi om nogle af disse Mænd, at de seilede ude paa Oceanet uden Ror og Compas, men kastede Tilfældet dem iland vilde de uforfærdet sige om sig selv, at de vare Columbusser. Det Samme viser sig atter, om end mindre stærkt. Man læse f. Ex. »Fædrelandet« af 9de Novbr. Hvilken rolig Fortrøstning, hvilken Tillid til de høie, venlige Skytsmagter! Alt er paa det Bedste i denne bedste af alle Verdener: Ingen vil misunde os vor lille danske Frihed; tvertimod, naar man møder den, vil man kjærtegne den, vi ville faae Lov til at leve i barnlig, yndig Ro, i et sandt Asaliv med den, og man vil kun rynke Brynet og sende Tordenen mod Jætterne, undertvinge Slesvigholstenerne. Hvor boe disse? Hvor er Grændsen mellem dem og os? Ikke den figurlige Eidergrændse, men den sande Grændse, der skiller os fra hinanden og gjør vore Skjæbner forskjellige? Hvor hører Staten op som organisk Legeme, hvor er det Sted, der kan

rammes af Tordenkilen, uden at vi paa en eller anden Maade maae føle det? Derom blev slet ikke talt; man var i godt Humeur, og man stolede paa sin Columbus-Lykke. Naa, gid den komme, gid den vise sig stærk, vi skulle kun glædes ved den; thi selv om vi tage det Hele reent egoistisk, saa vil den blaa Himmel, man faaer hvælvet, ogsaa omgive os. Men nogle Dage efter, den 16de Novbr., er der allerede Torden i Luften. Der er Tale om, at Steen Bille skal være Marineminister, og da han privat skal have yttret sig imod Grundloven, da „Fædrelandets" hemmelige Politi har angivet ham, da han altsaa er indskreven i den sorte Bog, og da „Fædrelandets" private Overbeviisning er tilstrækkelig til at give en Sag offenlig Gyldighed, bliver denne Mand strax stemplet med Falsk. Dette vedkommer nu ikke os, uden forsaavidt, at den Retstilstand, der skabes i Pressen, kan vække vore Betænkeligheder; det er slemt at leve i By sammen med et Blad, der kun anerkjender een Souverainetet: sine egne Luner. Men ved denne Leilighed glider det Ord ind: at vor Stilling er „betænkelig" overfor Udlandet, at Ministeriets hellige Pligt nu er at sørge for, at Grundloven „forbliver ukrænket ved Afgjørelsen af vore ydre Forhold". Altsaa, i Ugen fra 9de til 16de Novbr. er det gaaet op for „Fædrelandet", at der er Fare. Godt, Forsigtighed er en Borgemesterdyd, og skjøndt Forsigtigheden ikke har seet „langt ud over Hatteskyggen", skjøndt den har afviist alle tidligere Forsøg paa at forebygge Ulykken og endog vægret sig ved at discutere dem, skjøndt den altsaa er meget nær ved at tabe Navnet Forsigtighed, saa kom den dog, før det sidste Skridt er gjort, og „den Profit, som kom seent" o. s. v., kan da til Nød anvendes her. Men hvad skal da Ministeriet gjøre, naar det har udelukket Bille og, hvad „Fædrelandet" yderligere ønsker, har renset sig fra alle Elementer, der ikke ere Formænd i skandinavisk Selskab? Hvad skal det gjøre? — Hvad Andet mon end søge nye Allierede? Hvor er da det Princip, efter hvilket man skal begynde sin Søgen? ..... Ak, Princip! At komme der og tale om Principer! .... Ikke at tale om, at det jo nu er for sildig.

Vi troe nu rigtignok, at hvad der end kommer, saa gaaer det mildt hen over Danmark, især naar indre Sammenhold og Belvillie kan bevares. Men netop derfor maae vi tillade os at sige den høitærede Justitsminister, at hans Holdning i Folkethinget (i Presse- og Troesfrihedssagen) vækker Uro, især ved den Holdning, han tvinger Thinget til at indtage imod Regeringen.

Udgivet den 22de November.

Et Brev.

Til N—e.

Om »Aanden i Naturen« og »Gabrielis's Breve«.
Følger for Literaturen og Livet. — Romantiken og Friheden.

Man har formeentlig ikke ganske rigtig fremstillet de For-
ringer, Ørsted gjør til Poesien paa Videnskabens Vegne.
Et Sted (Pag. 102) ønsker han rigtignok exempelviis,
t Poesien vilde skildre „den aandelige Tilstand, hvori
en Mand befandt sig, som først havde sat sig i viden-
kabelig Besiddelse af Seerøret (Kikkerten)“ og dermed
jorde de store Opdagelser. Dette er næppe en Opgave
or den egenlige Poesi, men for Videnskabsmanden, der
liver poetisk greben, saaledes som Tilfældet har været
ned selve Ørsted, og skriver en saakaldt didactisk Poesi,
ıdtaler sin videnskabelige Glæde rhytmisk. Et andet Sted
Pag. 100) tilbyder han Digtekunsten nye Billeder, hen-
ede fra den videnskabelige Erkjendelse, istedenfor „Pragt-
tykker fra en forsvunden Tids poetiske Rustkammer“. Dette
vilde være en altfor beskeden Fordring og kunde desuden blive
Gjenstand for Misforstaaelse, naar man fremstillede den som

Ørsteds høieste Ønske. Hans virkelige Anskuelse er given Pag. 104, hvor han udtaler det Haab, at den naturvidenskabelige Udvikling „ikke vil savne sin lovlige og sikkert store Indflydelse paa Brugen af den gamle Digterverden; blandt Andet vil herved uddanne sig en finere Tact, som bør herske, om ogsaa nok saa skjult for Mængdens Øine, selv i den frieste Digtning, og herved maatte den vilde Frihed, som den tankeløse Mængde ofte tager for høi Originalitet, alt mere og mere tabe sine Beundrere.“

Naar Videnskaben taler saaledes, har den ikke at bede, men at befale, her modstaaer Intet dens virkelige Magt, og jeg troer at kunne gjøre Dem dette indlysende ved en Betragtning af dens Forhold til Romantiken.

Gabrielis giver (Pag. 118) en Forklaring af, hvad Romantiken er, i de Ord: „at bag Det, vi see, er der en usynlig Storhed eller et usynligt Dyb, som lader os ane sin Nærværelse, ja, føle den i os og om os.“ — Denne Forklaring er simpel, men vistnok fuldkommen rigtig og desuden tilstrækkelig i Samtalen med den 17-aarige Præstedatter; den turde for os være tilstrækkelig til at see Romantiken i dens Ret og i dens Uret.

Romantiken viser sig, ifølge de anførte Ord, bl. A. naar den bag Det, vi see, lader os „ane en usynlig Storhed.“ Dette er den poetiske Følge af Christendommens Aand, navnlig i Modsætning til den antike Gudsdyrkelse. De

vil oftere have mødt den Sætning, at Oldtiden kunde give sine Gudebilleder en Form, der fuldstændig udtrykte Gudernes Indhold ɔ: hvad man tænkte sig ved dem, haabede eller frygtede af dem. Saaledes vare ogsaa Oldtidens Digterværker en aldeles klar Udtalelse af Tanke og Følelse, Intet blev anet bagved det Udsagte, Intet var at læse mellem Linierne; „Odysseus's Omslakken betød ikke Andet for Homer og hans Tilhørere end en Mands, den ithaciske Konges Omslakken.“ Oldtiden var en barnlig Beskuelses, en Endeligheds-Verden; selv Plato, der poetisk og philosophisk beskjæftiger sig med det Uendeligste, udtrykker dets Varighed i Forhold til Talstørrelser, f. Ex. 10,000 Aar (jvfr. „Phædros“)*.

Christendommen aabnede Menneskenes Sind for Uendeligheden; en Forvandling foregik i Sjælens Evner, Evigheden aabenbarede sig og blev begreben, dog ikke saaledes, at man nu virkelig fatter den, men at man „aner“ den, at man har den forunderlige Følelse af en Art Tidsbestemmelse, der lader haant om al Tid og Udmaaling, 10,000 Aar ere deri ikke engang som et Secund. Ved at kunne nyde denne opløftende Anelse, synke hen deri og dog gjenfinde sig, er det, at Sjælen føler sig udødelig.

---

* De vil finde denne Dialog omtalt her i Skriftet i en Artikel om „Poesi, Videnskab, Religion“, skreven i Anledning af Oehlenschlæger-Festen (1ste Bd. Pg. 369).

Fra Nu af kommer Tilværelsen, Menneskets og Naturens Liv, i nye Forhold til Sjælens Virksomhed. Bagved Alt det Timelige staaer ikke en ubestemt Fortsættelse, et Skyggeliv som i Hades, men et virkeligt Liv, der omgiver os til enhver Tid og paa ethvert Sted, en uendelig Storhed, hvorom vi mindes ved enhver Gjenstand, som Tanke og Følelse dvæler alvorlig og inderlig ved. Af den Hengivelse, som er Christendommens Udgangspunkt, og som betyder Mere, end den i første Øieblik saae ud til, kommer Symbolet ɔ: der siges, at Noget er, men dette Noget betyder et Andet. Lad os tage nogle Exempler, for at Virkningen deraf i Poesien kan blive tydelig. En græsk Digter fortæller, at han er gaaet om i Skoven og har mødt Skovens Gud Pan og er bleven bange; der er herved ikke Tanke om Andet, end at det var et Møde med den virkelige Gud Pan, og Digtets Læsere vilde troe derpaa; de vilde endog see ham for deres Øine og netop i den Skikkelse, hvori Kunsten fremstiller ham i Marmor. En af vore Digtere, Heiberg, gaaer ind i Skoven, møder Pan og faaer en panisk Skræk; men der er ikke et Øieblik alvorlig Tanke om den virkelige Pan, hverken hos Digteren eller hos os, den paniske Skræk er et Symbol, den betyder:

»Lad mit ydre Blik ei see
Det, hvorom min Tanke drømmer«.

Lignende Forvandling foretager Digteren med Guden

Amor i Digtet „de mailandske Roser“; der bliver den græske Gud lidt efter lidt til Kjærlighedslængslen, som bleger de unge Pigers Roser.

Et andet Exempel paa det Symbolske, paa den usynlige Storheds Nærværelse bag Det, der fremstilles for vort Syn, er Oehlenschlægers:

„Hver Vaar, naar Taagerne flygte hen,
Da fødes det lille Barn Jesus igjen.
Den Engel i Luft, i Lund, i Elv,
Det er vor Frelser, det er ham selv“.

Den antike Tid har ogsaa Guddomme i Lund og i Elv, Nympher og Dryader; men Guddommene ere selvstændige Væsener for sig og Lunden eller Bækken deres Bolig; i Oehlenschlægers Digt er det umuligt at sige, hvor Naturen ophører og Guddommen begynder, de gjennemtrænge paa en forunderlig Maade hinanden, Naturens Foraarsbrydning er ikke Guddomsfødselen, men bebyder den.

Endvidere Schack Staffeldts Digt „Aftenrøden“, der begynder med

„Rose i en Vase af Lasur“

og beskriver „den skjønne Himmelblomst af Lys og Luft“, der fremvoxer ved Solens Bortgang, men naaes af Natten og „snart de maatte Blade spreder“. Pludselig slaaer Digtet om fra den blotte Naturbeskrivelse, Evighedstanken iser sig:

„Forsk! sidder, men I aner ser
Evanets Rose hos min Elskte Timer!"

Men derhos er Digtet selv en „Himmelblomst", der groder i Livets Inderlighed, medens Forgængeligheden sammensnærende Magt, men sønker den til Gjennemsnitte i Gusheden. Dette Digt er i sin Art et af de herligste i den danske Literatur, med en ubeskrivelig Gjennemsigtighed og Dybde; man faar en umiskjendelig Følelse af, at det er fremkommet efter en smertelig Kamp og Seir i Sjælen, sig et Udtryk i Rummet; der er smilende Taarer i Digterens Øie og i Verselser omkring ham, og Himmelen speiler sig i disse Taarer.

Af disse Exempler vil De have følt, at hele den aandige Tilværelse, hvori vi leve, er af romantisk Natur; dog vilde jeg helst bruge et andet Navn, jeg vilde sige, at Sjælens Opløftelse til en uendelig Storhed, der lader sig ane bag det Endlige, er Poesi, og det betragtes da en for alle Gange som afgjort, at den christelige Poesi har et romantisk Hang. Den egenlige Romantik gaaer noget videre; De maa erindre, at vi i Sibberns Forklaring ogsaa have et „Dyb", og i Dybet anes der Nogen eller Noget, der er Angst eller Angstens Skabninger. Dette fører os til Anelsens Natur og dens Historie, og vi gjøre Forskjel paa, om den er sund, om den lader Uendelighedsfølelsen og Glæden over den skiftende, forgængelige jordiske Skjønhed understøtte hinanden, saaledes som

Menneskets dobbelte, udødelige og dødelige Natur fordrer det (og som det skeer i Størstedelen af Sibberns Værk). — eller om denne Anelse er i en Sygeligbedstilstand, en bleg, hentærende Længsel, der fornægter Jorden og Menneskelivet, fornægter Kjærligheden (Munkene), Samfundet (Eremiterne), Humaniteten (Korstogene). Det Sygelige ligger væsenlig i, at man opfatter Christi Himmelfart materielt; man vil stige op til ham uden i Forveien som han at have levet det uendelige Liv i sit eget Indre, der ligesom styrker Sjælens Udødelighed og hæver den til Himmelfarten; man anseer det Jordiske for fuldstændig syndigt, ureent, dæmonisk fristende, istedenfor som Middel til Reenhedens Erhvervelse.

Hele den Poesi, som udgaaer herfra, vilde være at kalde usand og unaturlig, hvis ikke et vigtigt Moment kom til og maatte tages i Betragtning. Det Samfund, som var paavirket af saadanne Anskuelser, levede dog et i mange Henseender kraftigt Liv, ja, der er i selve den febersyge Længsel en overordenlig fremaddrivende Magt; den reiser Millioner til Kamp, de drage afsted og falde døende langs Veien, men de sidste faa Tusinder storme dog Jerusalem, overvælde den krigerske Besætning og nedsable Indvaanerne. Endnu i sidste Øieblik have de en Aabenbaring; for deres af Sult og Tørst og Fanatisme ophedede Blik viser sig i Luften Rytteren paa den hvide Hest og vinker dem fremad med sin Landse. Desuden er

Menneskenes Sind aldrig mathemathisk nøiagtigt, det er sjelden eller aldrig paa en fuldstændig og ensartet Maade gjennemtrængt af Det, vi kalde Tidens Anskuelser, men netop fuldt af Modsætninger, hvorfor vi i Middelalderen ligesom i den nuværende Katholicisme see saa megen religiøs Ligegyldighed og hastig paafølgende Anger, stor og munter Livslyst, pludselig Træthed og Forsagelse, høre Jægerhorn og Bægerklang —

„Würfelspiel und Kartenlust
Und ein Kind mit runder Brust

og

Miserere mei domine!

lyder imellem hinanden. Sundhed og Sygelighed, Begjærlighed og Anger gaaer jevnsides uden at kunne finde det rette Standpunkt, hvorfra Nydelsen bliver berettiget og angerløs. De har dette udtalt bl. A. i Uhlands Digt:

„Im schönsten Garten wallten
Zwei Buhlen Hand in Hand,
Zwo bleiche, kranke Gestalten;
Sie saßen im Blumenland.

Sie küßten sich auf die Wangen,
Sie küßten sich auf den Mund,
Sie hielten sich fest umfangen,
Sie wurden jung und gesund.

Zwei Glöcklein klangen helle,
Der Traum entschwand zur Stund;
Sie lag in der Klosterzelle,
Er fern im Thurmes Grund.“

Men til at bære al den sjælelige Kvide og Sygelighed ere Middelalderens Folkeslag saa legemlig stærke, saa livsvarme, saa hidsige og larmende; de have megen Fritid og faae Tilladelse til megen Leg, af deres strenge geistlige Formyndere; Kutten gaaer resigneret, men en Smule lurende, ved Siden af Harnisket, Symbolet paa den frie Livsglæde; til dem slutter sig Narren i den brogede Dragt og med den klingende Bjelde; midt igjennem Carnevalets larmende Glædestog bryde de hylende Flagellanter; Domkirken udsender sine høitidelige Toner over Larmen, og endelig øverst oppe over al denne Nyden og Jammer, Beden og Synd, viser sig „Guds Tjeneres Tjener“ i den høieste Pragt og vadsker med evangelisk Ydmyghed tolv Fattiges Fødder i et Guldbækken.

Hele denne Verden lever i Forestillingen om, at ligesom Jorden staaer firkantet og urokkelig i Midten af Universet, saaledes er Jordens kirkelige Liv Evighedens Centrum; hvad der skeer hernede, hvad der syndes mod Kirken, bringer Guds Souverainetet i Fare, og derfor blande ogsaa alle Himlens og Helvedes Hærskarer sig i Striden, Himlens ovenfra, Helvedes nedenfra, udfra Fjeldkløfter, Skove, Skorstene o. s. v.; de levere hinanden Feltslag om en dødelig Jordbeboers stakkels Sjæl, og undertiden er Kampen saa voldsom og føres med saa lige Kræfter, at Præsten med Vievandet afgjør den, skaf-

fer Himlens Legioner Byttet og tvinger Troldenes Hær til at flye indtil næste Bataille.

Hvo kan nægte, at en Poesi, der omfattede denne Tilværelse, gjengav den i dens Sandhed, var gjennemstrømmet af dens Livfuldhed, paavirket af dens Haardførhed og Længsler, var en naturlig og sand Poesi for sin Tid? Den tog jo Livet, som det virkelig var, og forædlede det, hævede det op imod dets Ideal. Men ganske anderledes stiller den sig i Forhold til en ny Tid med en ny, frembrydende Bevidsthed. Og her maa jeg nu bede Dem, atter have Taalmodighed og følge med paa en Oversigt.

Man regner Middelalderens Ophør fra Aar 1500, og det vil derfor være af Interesse at see, hvilke Begivenheder der ligge omkring dette Tidspunkt. Aar 1453 er Constantinopel indtaget, de græske Lærde flygte ud over Europa, bringe en Mængde af Oldtidens Skrifter med sig og vække Lysten til at studere dem. Omtrent paa samme Tid, maaskee et Par Aar før, er Bogtrykkerkunsten opfunden, og endnu tidligere er Krudtet kommet i Brug. Ved Aaret 1484 var man kommen saavidt med Uhrene, at de bleve tjenlige til astronomisk Brug, og — er det ikke mærkeligt nok — Uhrene til hver Mands Brug, Lommeuhrene, bleve opfundne paa Slaget 1500. Af Magie og Guldmagerkunsten, som man i sin Uvidenhed hengav si til, fremgaae chemiske Opdagelser; Araberne havde gjenne

Spanien bragt Europa baade Kundskaber af denne Art og tillige vigtige astronomiske Jagttagelser og mathematiske Sætninger, og Nicolaus Copernicus (født 1473) opdager, at Jorden er en Planet og bevæger sig om Solen, han opdager det sande Verdenssystem og begrunder den hele følgende astronomiske Videnskab. Saaledes udvikler sig af Middelalderens gjærende Kræfter, der bestraales af Intelligensens Solvarme, en ny Aand, en ny Verden, og endelig Anno 1517, den 30te Octbr., opslaaer Dominikanermunken Martin Luther sine 95 Theses paa Slotskirken i Wittenberg, den samme Martin Luther, der Aar 1503 var bleven Magister i Erfurt og havde holdt Forelæsninger over Aristoteles's Physik og Ethik.

Protestantismen bryder altsaa frem, men er endnu langtfra seirrig; tvertimod maa den endog hundrede Aar efter føre en Fortvivlelseskamp, 1618—1648, og, ret paafaldende: netop paa samme Tid som Opfinderen af den astronomiske Kikkert, Galilei, trænges saa svarligen og skriver til Keppler:

„Du er næsten den Eneste, der fuldstændig troer paa, hvad jeg beretter. Da jeg vilde vise Professorerne ved Gymnasiet i Florens de fire Jupitersmaaner gjennem min Kikkert, vilde de hverken see disse eller Kikkerten; de lukkede deres Øine for Sandhedens Lys. Det Slags Mennesker troer, at der ingen Sandhed er at finde i Naturen; den kan kun findes, mene de, ved at sammenligne Texterne og gamle Haandskrifter. Hvad skal man gjøre? Skal man lee eller græde over Pøbelens udmærkede Dumhed? Hvor vilde Du have leet, hvis Du havde

hørt, hvorledes den første Professor gjorde sig Umage for, i Hertugens Nærværelse at faae de nye Planeter bortdrevne fra Himlen, snart ved Hjælp af logiske Argumentationer, snart ved magiske Besværgelser.«

E pur si muove! Og dog gaaer det fremad, ustandset, seirrigt, tiltrods for »Besværgelser og Argumentationer«! Ja, naar man saaledes skuer tilbage, hvor man saa føler, at det er skjønt at leve, at være Menneske, at see denne Bevægelse og Fremgang og være med i den!

Men hvor det gaaer langsomt! Protestantismen er i lang Tid saa optagen af sin Selvopholdeskamp, sin Forsken og Søgen, og tillige af sin indre Splidagtighed, at den ikke ret kan samle sin Bevidsthed og virke med den; den er saa beskjæftiget med det Nødvendige, at den ikke kan tænke paa Skjønheden, og trods al dens aandelige Rigdom gaaer det kummerlig med Poesien.

Ved særegne Omstændigheder udvikler sig lidt efter lidt en ganske eiendommelig Poesi. De har lagt Mærke til, at Universitetsvæsenet, det grundige Studium af forsvundne Tiders Videnskab og Digterværker, saa væsenlig betegner den moderne Tid eller Middelalderens Overgang til Nutiden. Man lærte fra nu af mindre af Livet end af Bøger, man fortabte sig i Beundring af Oldtidens Mesterværker; »Dannelsen« kom til Verden og bestod for Størstedelen i Viden. Deraf udsprang en Poesi, der var en Efterligning af Oldtiden, og hvad der fra Livet søgte frem til poetisk Gestaltning, blev tvunget ind i de saakaldte

klassiske Former (en Stræben, hvoraf Kunsten derimod havde Gavn). Længst har dette, som De veed, holdt sig i Frankrig, hvorfra det da ogsaa ved Ludvig den 14des Magt og Europas slaviske Beundring for ham var blevet bestyrket blandt Nabofolkene. Her i Danmark repræsenteres denne Retning maaskee nærmest af den franske Digter Wads-kiær. Hvor stærkt paavirket man i Tydskland var af den antike Poesi, viser endog Schiller, navnlig i sin „Braut von Messina“ og i det bekjendte Digt „Die Götter Griechenlands“, hvor han med en besynderlig Sentimentalitet klager over en forsvunden Verdensanskuelse og mener, at Poesien er uddød af Jorden, fordi man ikke længer kan bruge de gamle Udtryksmaader eller, som Ørsted nu siger i Opposition til Romantiken: „Pragtstykkerne fra en forsvunden Tids poetiske Rustkammer“.

Ved Siden af den antike eller klassiske Efterligningspoesi, men tillige i Opposition til den, udviklede sig imidlertid en Digtart, der med større Frihed benyttede antike Former, bøiede dem efter det tydske Sprogs Aand, idet den selv var paavirket af en svag, begyndende folkelig Friheds- og Uafhængighedsaand og af Protestantismens Humanitet. Hovedrepræsentanten for denne Digtart, der kan betegnes som Odepoesien, er Klopstock (født 1724; Begyndelsen af hans „Messias“ er fra 1745). Den udviklede sig videre under Paavirkning af den philosophiske Idealisme (der construerede Naturen ud af Aanden eller Virkeligheden

ud af Idealet) eller af den tilsvarende politiske Idealisme, med dens abstracte Kjærlighed og Begeistring, der tilbad Menneskeslægten og Menneskerettighederne, men pidskede eller slog Hovedet af de Enkelte. Det blev lidt efter lidt en sentimental Pathos, en afmaalt Begeistring for abstracte Væsener; man skrev Oder til Dyden, til Sandheden, til Glæden og Sorgen, til Religionen, til Mennesket, til det kjød- og blodløse Neutrum, og gav sig lidet eller slet ikke af med Frihedens Kamp i de Dydige og Udydige, i de Glade og Sorgfulde, i de Troende og Fornægtende, kort: med selve Livets Fylde i virkelige Mennesker.

Det er nu underligt at skulle sige, at udaf denne Retning udviklede sig en yderlig modsat, som skulde ophæve den; men saaledes gaaer det stedse: Menneskene ere til deres Lykke saaledes indrettede, at de paa deres kjæmpende Udviklingsgang gribes ensidig-stærkt af enhver Virken, der har Sandheden i sig; som en ivrig Kunstliebhaver opkjøber man Alt, samler Alt i sit Galleri, saa at Intet gaaer tilspilde; Arvingen sælger det Hele til Marschandiseren, og imidlertid er Det, der var sandt og skjønt, af Venner og Besøgende blevet opfattet, optaget i Sjælen, bragt ud i Verdens Forestillinger, hvor det gaaer videre for ligeledes at skabe sig en Skole, med Kjærlighed samle sig et Galleri, der skal sælges til Marschandiseren. Det er som Menneskenes Legemer, der synke i Gra-

ven, medens Sjælen lever og dens Udvikling gaaer i Arv.

Hiin nye Retning er den romantiske. Dens inderste Livsprincip er den nationale Selvstændigheds- og Uafhængighedsfølelse, som navnlig Tydskland trængte saa stærkt til under den franske Revolution. Derfor læser den i gamle Folkeskrifter, derfor søger den i Livet Alt, hvad der endnu er bevaret fra Fortiden, men derfor bliver den ogsaa, hvad vi i Politiken kalde reactionair: den bøier sig tilbage til Katholicismen, til Ridder- og Vasaltiden og kjæmper imod den nye, lyse, borgerlig-protestantiske Frihed. Man maner Middelalderens Skikkelser og tillige dens Livsanskuelse frem, Poesien er ikke længer en inderlig Opfatten af Livet, af den synlige og usynlige Storhed og Skjønhed, men en Længsel efter det Forgangne og Begravede, en Bortvendthed fra Livet, en sygelig Anen. Nu er Poesiens Liv farverigt, ikke fordi det virkelig selv har Farver, men fordi man tilreflecterer sig farvede Øine. Haand i Haand gaae nu Romantik, Mysticisme, Pietisme og allerunderdanigst Lydighed; man gjør sig Umage for paa Middelalderens Viis at see Spøgelser, Aander i Dybet, Usikkerhed og Vilkaarlighed i Tilværelsen; man gjør sig angst, medens Middelalderen var angst, men tillige saa djerv. Denne Reflecteren, denne Gjøren-Regning paa Gemyttets dunkle Bevægelser, denne uærlige Fornægten af sin egen Erkjendelsestrang, er det Farlige i Romantiken.

"Lærker! jubler, naar I atter seer
Haabets Rose høit paa Østens Tinde!"

Men derhos er Digtet selv en "Himmelblomst", der gløder i Livets Inderlighed, mærker Forgængelighedens frembrydende Magt, men synker hen til Gjenfødelse i Evigheden. Dette Digt er i sin Art et af de deiligste i den danske Literatur, med en ubeskrivelig Gjennemsigtighed og Dybde; man har en uvilkaarlig Følelse af, at det er fremkommet efter en smertelig Kamp og Seir i Sindet, lig et Uveir i Naturen; der er smilende Taarer i Digterens Øie og i Græsset omkring ham, og Aftenrøden speiler sig i disse Draaber.

Af disse Exempler vil De have følt, at hele den aandige Tilværelse, hvori vi leve, er af romantisk Natur; dog vilde jeg helst bruge et andet Navn, jeg vilde sige, at Sjælens Opløftelse til en usynlig Storhed, der lader sig ane bag det Synlige, er Poesi, og det betragtes da en for alle Gange som afgjort, at den christelige Poesi har et romantisk Hang. Den egenlige Romantik gaaer noget videre; De maa erindre, at vi i Sibberns Forklaring ogsaa have et "Dyb", og i Dybet anes der Nogen eller Noget, der er Angst eller Angstens Skabninger. Dette fører os til Anelsens Natur og dens Historie, og vi gjøre Forskjel paa, om den er sund, om den lader Uendelighedsfølelsen og Glæden over den skiftende, forgængelige jordiske Skjønhed understøtte hinanden, saaledes som

Menneskets dobbelte, udødelige og dødelige Natur fordrer det (og som det skeer i Størstedelen af Sibberns Værk). — eller om denne Anelse er i en Sygelighedstilstand, en bleg, hentærende Længsel, der fornægter Jorden og Menneskelivet, fornægter Kjærligheden (Munkene), Samfundet (Eremiterne), Humaniteten (Korstogene). Det Sygelige ligger væsenlig i, at man opfatter Christi Himmelfart materielt; man vil stige op til ham uden i Forveien som han at have levet det uendelige Liv i sit eget Indre, der ligesom styrker Sjælens Udødelighed og hæver den til Himmelfarten; man anseer det Jordiske for fuldstændig syndigt, ureent, dæmonisk fristende, istedenfor som Middel til Reenhedens Erhvervelse.

Hele den Poesi, som udgaaer herfra, vilde være at kalde usand og unaturlig, hvis ikke et vigtigt Moment kom til og maatte tages i Betragtning. Det Samfund, som var paavirket af saadanne Anskuelser, levede dog et i mange Henseender kraftigt Liv, ja, der er i selve den febersyge Længsel en overordenlig fremaddrivende Magt; den reiser Millioner til Kamp, de drage afsted og falde døende langs Veien, men de sidste faa Tusinder storme dog Jerusalem, overvælde den krigerske Besætning og nedsable Indvaanerne. Endnu i sidste Øieblik have de en Aabenbaring; for deres af Sult og Tørst og Fanatisme ophedede Blik viser sig i Luften Rytteren paa den hvide Hest og vinker dem fremad med sin Landse. Desuden er

Menneskenes Sind aldrig mathemathisk nøiagtigt, det er sjelden eller aldrig paa en fuldstændig og ensartet Maade gjennemtrængt af Det, vi kalde Tidens Anskuelser, men netop fuldt af Modsætninger, hvorfor vi i Middelalderen ligesom i den nuværende Katholicisme see saa megen religiøs Ligegyldighed og hastig paafølgende Anger, stor og munter Livslyst, pludselig Træthed og Forsagelse, høre Jægerhorn og Bægerklang —

„Würfelspiel und Kartenlust
Und ein Kind mit runder Brust

og

Miserere mei domine!

lyder imellem hinanden. Sundhed og Sygelighed, Begjærlighed og Anger gaaer jevnsides uden at kunne finde det rette Standpunkt, hvorfra Nydelsen bliver berettiget og angerløs. De har dette udtalt bl. A. i Uhlands Digt:

„Im schönsten Garten wallten
Zwei Buhlen Hand in Hand,
Zwo bleiche, kranke Gestalten;
Sie saßen im Blumenland.

Sie küßten sich auf die Wangen,
Sie küßten sich auf den Mund,
Sie hielten sich fest umfangen,
Sie wurden jung und gesund.

Zwei Glöcklein klangen helle,
Der Traum entschwand zur Stund;
Sie lag in der Klosterzelle,
Er fern im Thurmes Grund.“

Men til at bære al den sjælelige Kvide og Sygelighed ere Middelalderens Folkeslag saa legemlig stærke, saa livs- varme, saa hidsige og larmende; de have megen Fritid og faae Tilladelse til megen Leg, af deres strenge geist- lige Formyndere; Kutten gaaer resigneret, men en Smule lurende, ved Siden af Harnisket, Symbolet paa den frie Livsglæde; til dem slutter sig Narren i den brogede Dragt og med den klingende Bjelde; midt igjennem Carnevalets larmende Glædestog bryde de hylende Flagellanter; Dom- kirken udsender sine høitidelige Toner over Larmen, og en- delig øverst oppe over al denne Nyden og Jammer, Be- den og Synd, viser sig „Guds Tjeneres Tjener“ i den høieste Pragt og vadsker med evangelisk Ydmyghed tolv Fattiges Fødder i et Guldbækken.

Hele denne Verden lever i Forestillingen om, at ligesom Jorden staaer firkantet og urokkelig i Midten af Universet, saaledes er Jordens kirkelige Liv Evighedens Centrum; hvad der skeer hernede, hvad der syndes mod Kirken, bringer Guds Souverainetet i Fare, og derfor blande ogsaa alle Himlens og Helvedes Hærskarer sig i Striden, Himlens ovenfra, Helvedes nedenfra, udfra Fjeldkløfter, Skove, Skorstene o. s. v.; de levere hinan- den Feltslag om en dødelig Jordbeboers stakkels Sjæl, og undertiden er Kampen saa voldsom og føres med saa lige Kræfter, at Præsten med Vievandet afgjør den, skaf-

ud, nærmer sig med flyvende Faner og klingende Spil de kjæmpende Hære og stiller sig imod Romantikerne. Da flygte disse til alle Sider. „Somme fløi øster, Somme fløi vester, Somme fløi nordpaa — Nogle sige, de er' der endnu."

Nu skulde jeg sige Dem Noget om Goethe; men det er virkelig en vanskelig Ting i en kort Oversigt, det er, som om jeg skulde sige dem et Par Ord om Universet. Dette Kunststykke har Heine gjort, og med Held, i sin „Romantische Schule", og dertil vilde jeg helst henvise Dem. Dog, maaskee vil De sige, at Goethe alligevel har viist sig som Romantiker, og navnlig vil De da henvise til hans „Faust"; men, naar De vil see ret til, er „Faust" — 1ste Deel — et i Sandhed protestantisk, livfuldt Digterværk, et Frihedens og Forskningens Drama, noget Almeenmenneskeligt i middelalderlige Skikkelser og Dragter; og det gjælder ikke om, i hvilken Tid en Handling er henlagt, i hvilke Costumer Personerne optræde, hvor meget eller hvor lidet „Grausenhaft" der foregaaer, men om den Aandsfrihed, hvormed Værket er digtet, om den sunde, styrkende, frigjørende Virkning, som det udøver paa Læserne. Om „Götz von Berlichingen" gjælder det Samme. Goethes første Værk „Werthers Leiden" tør kaldes romantisk formedelst den umandige, sygelige Kjærlighedslængsel og det derpaa følgende Selvmord, der fremstilles som Sundhed eller som en Slags Heltemod; men

saa har Goethe i „Westöstlicher Divan“ hengivet sig til, nei bemægtiget sig den østerlandske, rige, barnligkloge Phantasi, i „Römische Elegien“ gjenopvakt den klassiske Sandselighed i dens hele Gløb — hvad her blot fremstilles som Modsætning og i alt Fald som noget Skjønnere end det romantisk-sandselige Hykleri —; saa har han skrevet „Wilhelm Meister“ med Mignons Sang „Kennst Du das Land?“, hvor der er Længsel, aandedrætstandsende Længsel, men efter Skjønhed og Kunst, efter Sol og blomsterrig Jord, efter Orangerne og de paa Søiler hvilende Palladser; saa har han ..... ja, lad mig nu blot nævne den uendelige Mængde af deilige Digte, en erkjendende og fri Aands milde, intelligente Glæde over Tilværelsen, Leilighedsdigte, som han vil have dem kaldte, idet han indirecte opstiller et Princip, der er hiin philosophiske Idealisme og dens Poesi aldeles modsat: man skal ikke udaf den abstracte Idee skabe sin Verden og sin Begeistring, men af de livfulde Indtryk lade Begeistringen fremgaae og indeholde Ideen. — Det er blevet sagt om Goethe, at han var en stor Hedning; han anerkjendte kun een Gud, og det var Goethe, og een Prophet, og det var Goethe. Han stod saa høit oppe paa Olympen, at de smaa Punkter her nede paa Jorden toge sig eens ud for ham: Mennesker, Træer, Stene, Farver, og han omfattede Alt med lige guddommelig Ro og Kjærlighed, lod det virke paa sig, som det behagede ham, og formede

Indtrykket til et Kunstværk. Han troede, siger man, paa en gjennem Naturen strømmende eller i Naturen hvilende Guddom, men ikke paa Gud som Sjæl og Bevidsthed eller paa Menneskenes Sjæl som Guds Billede, og derfor, siger man, elskede han ikke Menneskene ret med Velvillie, brød sig ikke om sin Samtids store, smertefulde Kampe og Seire, og endnu mindre brød han sig om Livets Dagbladslarm, hvilket især er blevet bebreidet ham af dem, der befandt sig deri til op over Ørene. Om det er sandt eller ei, veed jeg ikke rigtig; jeg veed kun, at han har styrket os Andre i at troe paa Gud og Menneskene, fordi han selv var et saa guddommeligt Menneske, og har han ikke troet paa Gud, saa maatte han da nu, hvis det var muligt, vende sig i sin Grav ved at see Gabrielis vandre om i Fyen og benytte ham til sin Tro og sin Bestyrkelse deri. Denne Goethe var en protestantisk, naturphilosophisk Digter; og var jeg Tydsker, saa vilde jeg forsøge at glæde og styrke mit Folk ved at give det en klar Fremstilling af den Forberedelse, der gik forud for hans Fødsel (28de Aug. 1749) eller omgav hans Ungdom. Her skal jeg blot sammenstille nogle Personer og Aarstal som Fortsættelse af, hvad der foran er sagt om de store Opdagelser i Naturens og Aandens Rige, hvormed Reformationstiden begyndte: Spinoza (1632—77), Newton (omtrent 1700), Philosophen og Mathematikeren Leibnitz samtidig, Kant (født 1724, og efter hvem følge Fichte og

Schelling, Goethes Samtidige), Linné (virkede ca. 1750). I Kritiken gaae forud for Goethe: Gottsched, der Aar 1737 med pedantisk Høitidelighed jog „Hanswurst“, Raaheden, bort fra Skuepladsen, ligesom for at gjøre Plads for Noget, han ikke selv kjendte, og Lessing (født 1729). De seer, hvor rig Protestantismen er bleven, og dog er den endnu ikke meget over 200 Aar gammel, et Barn i Forhold til Katholicismen, der var 325 Aar gammel, inden den satte Foden under sit eget Bord (nemlig da Keiser Constantin den Store førte Forsædet paa Kirkeforsamlingen i Nicæa), og paa Luthers Tid 1500 Aar gammel. Og hvad er der ikke skeet siden Goethes Blomstringstid, hvilken næsten overvældende Mængde af Opdagelser, hvilken Sum af Viden og Vished overgivet til Philosophien, hvilket umaadeligt Liv af synlige og usynlige Kræfter, der endnu ikke ret ere fattede af den poetiske Bevidsthed! Lad det see nok saa revolutionairt eller reactionairt ud, tro blot ikke, at det i Virkeligheden standser et Øieblik, eller at den sindige Gang bliver til vildt Løb; det holder nok, enten Manteuffel er preussisk Minister eller ei.

Men lad os nu for Romantikens Vedkommende kaste et Blik paa Danmark. Af Odepoesien finder De endnu stærke Spor, ikke blot hos Ewald, men ogsaa hos Wessel („Nøisomhed“, „Søvnen“), og De veed, at selve Oehlenschlæger begyndte heri. Han havde jo allerede en Samling af

denne Slags Poesier under Pressen, da Naturphilosophen Steffens kom til ham, eller da disse To mødtes. Noget romantisk blev vel Oehlenschlæger ved at paavirkes af det Tydske og vende sig imod Fortiden, og det skjønnes hist og her, i nogle af hans Romancer og Ballader, i Slutningen af „Vaulundur“ o. fl. St.; men egenlig Romantiker kan han ikke kaldes. Da jeg hos Dem forudsætter Velvillie, tør jeg haabe, at De erindrer en Afhandling, jeg kort efter Oehlenschlægers Død skrev om ham, og som vel er ufuldstændig, men hvortil jeg dog her for Kortheds Skyld kan henvise, idet jeg kun gjentager Følgende: „Danmark, der befrugtedes af den romantiske Fortidslængsel, fandt et andet Indhold i sine Erindringer end hiint Land. Hos os indtager Oldtiden en større Plads, og Middelalderen er ikke et saa selvstændigt og betydeligt Affnit af Historien som i Tydskland, der saagodtsom ikke har nogen Oldtid. Riddertiden og Katholicismen har grebet mindre dybt ind i den nordiske Tilværelse end i Tydsklands, Frankrigs, Italiens v. s. v., Klosterluften bryder ikke saa stærkt frem til os, naar vi aabne Fortidens Hvælvinger; der gaaer en Luftning fra Asfaletterne dybt ind i vor Middelalder, bæres gjennem Sagaerne og forsvinder sagte i Kjæmpeviserne. Desuden er Danmark intet Bjergland med mørke Afgrunde, sorte Skove og brusende Vandfald; Sollyset falder ned paa de danske Sletter og spiller mellem Bøgestammerne; Ge-

myttet kunde ikke saa let her som i Tydskland fordybe sig i Bjergenes metalglindsende Indre og glemme det milde, glade Liv paa Jordens Overflade. Der kan tilføies, at paa vore Høie staae faa eller ingen af hine Borge, „der see ud som Feeslotte og vække en syg og mat Længsel efter de forsvundne Tider."

Derimod er Ingemann maaskee den meest bestemte (tydsk) danske Romantiker. See, hvorledes „den Sorte" viser sig i Dybet, flyver udenfor Tinden af det brændende Slotstaarn og opsamler Papirer, hvorledes han spaaer Kongen, hvorledes Havfruer, Mennesker og Uvæsener svæve ud i Et, hvorledes de Underjordiske leve jordisk og overjordisk, hvorledes Bisp Peders Crucifix er en vilkaarlig Magt mod Dybets vilkaarlige Magter, og alt Sligt uden Ironi, uden symbolsk eller poetisk sindrig Betydning, men som noget Virkeligt, der har hjemme i Verden og kan møde os den Dag idag. Hvor dyrt have vi ikke maattet betale den „poetiske" Nydelse af disse Romaner, hvor opfyldt af Overtro og Angst er ikke vor Barndom og første Ungdomstid bleven. Ingemann kan i Sandhed prise sig lykkelig, fordi han ikke ved den poetiske Rædsel, ved hans Phantasies Omgang med det Dæmoniske og ved Virkningen deraf paa Nerverne har havt Hoffmanns Skjæbne. Den Skjæbne har han imidlertid havt, at det Barnlig-Sindrige har saa godt som aldeles forladt ham og ikke vil indfinde sig, naar han paakalder

det; saaledes er i hans „Fire Rubiner“ Poesien svunden ind under en forfærdelig tør Allegori.

En anden Romantiker er Hauch, men rigtignok paa en eiendommelig Maade; han har en altfor udviklet Tanke, for megen naturvidenskabelig og philosophisk Dannelse til, at han ret hjemlig kunde see Dæmoner og omgaaes med dem. Men deels har han levet ude i Sorø, hvor Luften ved fælleds Overeenskomst er romantisk, hvor man maa beskjæftige sig endeel med de store Hedengangnes Aander og troende kunne see Eskilds eller Saxos Aand gaae over Kirkegulvet idetmindste Julenat; deels har Reflexionen megen Magt over Hauchs Poesi, han beregner, at han vil gjøre Indtryk, han vil ofte vende Læserens Sind til det Gode ved at skræmme det, ved at føre noget Uhyggeligt imod det. Derfor vil De i næsten alle hans Værker bemærke en hyppig Tilbagevenden af Ordet „Dyb“, „Dybet“, ja, et anonymt Stykke forraader hans Navn blot ved den særegne Brug af „Dybet“. Hvad er „Dybet“? En Lyd, der er uhyggelig ved det Indhold, den skræmmede Læsers Sind lægger deri. Man kan maaskee mindre sige om Hauch, at han er Romantiker, end at han bruger Romantiken, ligesom nogle Malere have en vis Farve, der skal paa et Maleri, inden det er rigtig godt; saaledes har jeg tidligere taget mig den Frihed at henpege paa, hvorledes han i „Marsk Stig“ lader Ingeborgs Aand vise sig for Kongen uden anden æsthetisk

eller dramatisk Grund end den, at Tilskueren skal stemmes uhyggelig, hvilket dog forfeiles, fordi det er et feilagtigt og tillige efter Omstændighederne unødvendigt Middel. Dette kan her erindres uden at forringe Noget i den store Anerkjendelse af det Granskende og Klartskuende i „Marsk Stig“. Men derfor var det heller ingen videre Inconsequens, at Hauch med saa stor Glæde hilste Ørsteds Værk og anbefalede det til Publikum.

Heiberg er ikke egenlig Romantiker, skjøndt Romantiken, der er snu, undertiden har villet tage ham til Indtægt; for tyve Aar siden har han endog med sin lyse Aand, med sin Kritik bidraget meget til at bekjæmpe den. En Mand, der har leet saa meget som Heiberg baade i „den flyvende Post“ og i Vaudevillerne, kan heller ikke godt høre til Mystikerne; disse lee sjelden eller aldrig, de ere bange derfor: Hys, tys, der kunde Noget høre dem.... Gud kunde blive vred over deres Letsindighed .... de kunde fortabe deres Sjæl, naar den engang fik Lov til at flyve af Hjertenslyst paa Glædens Vinger, Latteren. Det Comiske er overhovedet Romantikens værste Fjende (den forestiller sig Djævelen leende). Det Comiske, Folkets djerve, sunde, snue Latter, eller den uvilkaarlige Livsglæde, der med genialt Instinct glimtvis fatter Tilværelsens Fornuft og Lyksalighed, gaaer gjennem Tiderne og holder sig som Salt i Menneskelivet, bevarer det friskt under Romantiken. Som den Hegelske Skole, til hvilken

han hører, har Heiberg undertiden forsøgt at bringe en Forsoning tilveie mellem Kirkens Fordringer og den frie Granskings Resultater; men det er langtfra consequent gjennemført. Hans „Protestantismen i Naturen“ vidner om en Livsanskuelse, der ikke vil vide af Ufrihed og Angst for gaadefulde Væsener i Universet, ja, han troer jo deri paa Fuldkommengjørelsen og mener, at hele Naturen engang skal „vorde klar og opløste sin Røst“. Han har ogsaa sine egne kjætterske Forestillinger, navnlig om Sjælevandring; i „de Nygifte“ f. Ex. er det pludselig, som om Uendeligheden stikker Hovedet ind i Livets hyggelige Tilværelse; det vækker Angst, det frembringer en saadan Rædsel, at gamle Gertrud døer derved. Denne gammelplatonske Lære er vistnok af noget mystisk Natur, men staaer paa samme Tid i et Oppositionsforhold til Romantiken; den er endog et Forsøg paa at løse en af de Gaader, som „Protestantismen i Naturen“ lader tilbage, og med Forbigaaelse af den kirkelige Forsoningslære finde et Middel, hvorved Menneskets Sjæl kan blive luttret til Samliv med Universets Sjæl. Lignende spores ogsaa i „En Sjæl efter Døden“, navnlig i det Paalæg, St. Peder giver Sjælen: at den skal vandre videre og leve Jesu Liv. Men bemeldte comiske Digt er forresten meget tolerant og har et Elysium for dem, der paa Grækernes og den Goetheske Skoles Maade have elsket Skjønheden for dens egen Skyld. I „Pottemager Walter“

er en rig Verden af poetisk Romantik. Der er Sjælens Fortabelse til de onde Magter; men hvor personlig disse end fremtræde ved Poesiens Magt, saa ere de dog ogsaa med stor Kraft holdte saaledes, at de ikke paatvinge sig Forestillingen som noget Virkeligt; uden at blive til tørre allegoriske Figurer ere de kun Symboler paa Sjælens egen Kamp og Overvældelse af det Fristende, af det Higende, der aldrig tilfredsstiller, der, poetisk talt, skuffer Mennesket ved en svigagtig Pagt, idet det nemlig strax efter Opfyldelsen kommer og fordrer sin Betaling i Samvittighedsnag og Uro. — Hiin anden Side af det Romantiske, det frie, ubundne Liv, den poetiske Vagabonderen, er repræsenteret i Alfons, har sin comiske Modsætning i den gamle Spidsborger Lothar, og sin Parodi i Harlekin. Som De veed, er Heiberg ogsaa lidt Astronom, og har blandt Mere i Kraft af sin Philosophi skrevet nogle Værker, han vil have kaldt speculative Comedier, og som ligne Philosophien deri, at de ikke ere morsomme.

Lad os nu sluttelig tage et enkelt Digterværk, der ganske nylig atter er bragt paa Scenen, „Svend Dyrings Huus“ af H. Hertz, et Værk, hvori de forskjellige Retninger stærkt vise sig ved Siden af hinanden. Der have vi først Det, som altid tiltaler os i Livsbilleder fra Middelalderen, det Djerve, Ridderligkraftige, det Hyggelige og Patriarkalske. Dernæst fra Digterens Side det Protestantiske, det Forskende, Dybtskuende, Sjælundersøgende,

i Ragnhild. Æblet med Runerne, der er hentet fra Fortidens Nat, er idealiseret til en poetisk-findrig Fiction: Det Æble, hvori Runerne ere skaarne, er Ragnhilds eget Hjerte, de hemmelige Runekræfter ere hendes eget Blod og Sandsernes Magt; man bliver jo i Forveien forberedet herpaa ved hendes Samtale med Regisse, hvor hun bl. A., som Svar paa, „at hendes Tid kan komme", siger:

„Min Tid? Vel muligt. Da jeg var lille,
Har min gamle Fostermoder spaaet mig ilde.
Jeg skal tæres hen, har hun spaaet, af Elskov, og for Den,
Jeg hader og afskyer, og der skyer mig igjen.
— Jeg har tænkt og grublet meget derover.
Tage Bolt bli'er det ikke; derfor jeg lover."

Men nu kommer Spøgeriet; i Førstningen er det kun de Handlendes Indbildningskraft og kan have sin Ret, forsaavidt disse maae forudsættes at troe paa det og vi staae over det; men snart voxer det os Alle og Digteren med over Hovedet. Den døde Fru Helvig viser sig med aldeles middelalderlig Ugeneerthed; først kommer hun ene, taler og pusler med Børnene, saa kommer hun med et lille Følge af syngende og dandsende Engle, tilsidst synes hun ledsaget af Himlenes Hærskarer, Skyggeliv og Virkelighed smelte saa fuldstændig sammen, at den gode Svend Dyring mod Slutningen forglemmer, at han er gift anden Gang, og beder sin afdøde Kone blive hos ham: „O, forlad os ikke!" Og al denne Uleilighed gjøre Himlens Hærskarer sig, fordi nogle Børn have faaet en Stedmo-

r; jeg erkjender, at dette kan være en sørgelig Ting, at Synet deraf kan gaae En haardt til Hjerte, men, fin, hvad angaaer Himlens Hærskarer og deres Ulei- ghed, bl. A. fordi en lille Dreng maa „slide Vadmel og vergarn“ og hans „Kjole er forrevet“, siger jeg dog: uel bruit pour une omelette! — I den lange Tale, ru Helvig holder i 2den Act, siger hun:

„Det kan hver Kvinde tænke ved sig,
Hvad Mælk mine Bryster kan give Dig,
Det kan hver Kvinde tænke med Smerte,
Hvor liden Varme der er ved mit Hjerte.“

eg beder Dem lægge Mærke til disse Ord og see, hvor egen Reflexion der har fremkaldt dem, og hvorledes de ere regnede paa en underlig, mystisk Stemning hos Til- uerne; thi hvad siger egenlig Fru Helvig i disse Ord? - Hun henvender sig til Moderens og Kvindens dybeste nstincter, for at de skulle forstaae, hvad enhver Mand n forstaae: At Koldt ikke er varmt.

Men hvorfor kunne eller tør vi nu ikke et Øieblik ngive os til Spøgeriets Virkelighed og fatte det som oesi, saaledes som vi gjøre f. Ex. ved Alferne? Fordi lferne ere Phantasiens Skabninger, men Spøgeriet til- je Troens! Fordi vi kunne troe paa Alferne, saalænge have Lyst, og strax, naar Tæppet gaaer ned, ud- ske deres Tilværelse og kun beholde det poetisk milde ndtryk, hvorimod vi ikke kunne bortjage Spøgeriet, hvis i et Øieblik have troet paa det; fordi, naar Svend

Dyrings Hustru kan gaae igjen, saa kunne vore egne afdøde Slægtninge gaae igjen, saa kunne ogsaa disse opstaae af Gravene og deres Aander have Legemlighed, saa kunne vi selv efter Døden blive slige vagabonderende Væsener i vilkaarlig streifende Skarer.

Dette er Romantik eller, om De vil, Romantiklen (dannet ligesom Kunstlen af Kunst). Imod al saadan Mysticisme optræder „Aanden i Naturen“ med sin Klarhed og „Fornuftharmoni“; den giver en Udsigt over, hvad Forskningen nu har erhvervet og betragter som Vished, den samler Tidens Rigdom af Viden og overgiver Skatten til Samfundets Forestillingskreds, til den poetiske Bevidsthed. Og jeg maa sige, at jeg anseer det for at være af særlig og stor Betydning, at Ørsted og Humboldt netop i denne Tid optræde med Videnskabens Resultater og med værdig Ro og Alvor gjøre dem tilgængelige for deres Folk. Thi der, hvor der har været kjæmpet imod Romantiken, seer ud som paa enhver anden Valplads; der er megen Forstyrrelse, meget Godt nedtrampet og nedredet, og mange gode Kræfter ere i Slagets Forstyrrelse blevne vilde (Heine, Ruge). Med høi Ro kaldes Skarerne sammen; der vises dem et Fredens Værk, der gives dem et Grundlag, hvorpaa de kunne bygge deres Pauluner. Og vel er det sandt, at man paa sin Vei i hiin videnskabelige Retning kan blive for langt udadgaaende; men jeg har ogsaa erkjendt og hyldet den indadgaaende, der fuldstændiggjør

den. Selv om denne gaaer for langt tilbage, vil Skaden ikke være stor, da kommer Kamp, da frembringer Gnidningsmodstanden Varme, da farer der Lysfunker af Staalets og Stenens Sammenstød.

Man siger, at Ørsteds Retning skader Poesien ved sin altfor store Forstandsklarhed, ved at forjage gamle poetiske Forestillinger. Man har, som De bemærkede, ført lignende Klage, da den antike Poesies Forestillinger forsvandt, man klagede, da Odepoesien skulde døe, man troede, at nu var al Digtekunst forbi. Vær uden Frygt! „Hvert Foraar har sine Nattergale"! Lad Menneskene kun gaae frem i Erkjendelse, Poesien bliver kun renere og ædlere derved; thi den er Barn af Erkjendelsen og Gemyttet.

De vil maaskee have lagt Mærke til, at naar man hos Gabrielis bekjæmper vilkaarlige Aabenbaringer og visse usikkre Forestillinger i Gemyttets Dyb, kommer man i Politiken til at staae imod de saakaldte „Nationale" med deres dybe Gemytsforventninger til Omverdenen og romantiske Fordringer paa, at der i det europæiske Statssystem skal skee Mirakler for deres Skyld. Ved at staae hos Ørsted omfatter man de almindelige, menneskelige Interesser, Aandens og Borgerlivets Frihed som det Høieste, men kommer ingenlunde til at fornægte enten Danmarks eller

Nationalitetens Ret; thi „Ret" er et Fornuftbegreb, fremgaaet af Forskning og Kritik, hvorimod det maadelose Gempt ikke forlanger Ret, men Tilfredsstillelse.

Ja, ved at staae hos H. C. Ørsted er man i Friheden, i Humaniteten, i Tolerancen.

Hvad er Frihed? — Definitioner ere kun til at lære udenad, og det er derfor bedst at gaae en mere practisk Vei for at finde Svaret. De har seet, at Friheden, den religiøse og den politiske, begynder med den frie Forskning inden Biblens Grændser, og den fortsættes med den frie Forskning i Universet. Er Friheden nu den erhvervede Ret, det større Omraade, den seirrige Triumph over Modstandere, den mandige Selvstændighedsfølelse, der kan troe eller tvivle, lyde eller være ulydig efter Behag? Vistnok er den i Alt dette; men dens inderste Væsen er et næsten ubeskriveligt, en Undseelse, en Blufærdighed, en stille Samviden med Noget, man aldrig har seet, en deraf følgende Fasthed, Ligevægt og Harmoni, saa at man ikke forvilder sig i det store Rum, ikke falder i Hovmod eller Fornægtelse, ikke træder paa den Beseirede; den er Sjælens Undseelse for sig selv. Og der gaaer noget Saadant gjennem „Aanden i Naturen". Jeg troer iøvrigt, at denne Frihed saavelsom Evighedsfølelsen og saavelsom Humaniteten, Anerkjendelsen af det Menneskelige eller Guddommelige i alle Mennesker, læres af Christendommen, ligesom den har udviklet sig deraf,

og at desaarsag Børnenes Opdragelse fornuftigviis bør være christelig (protestantisk) men jeg troer ikke, at Protestantismen har sagt sit sidste Ord.

Med Ørsteds Tolerance er det nu en egen Ting; den er i Grunden den høieste Intolerance. Sibbern synes godt om Jøden Moses Aaron, blot fordi han er fordybet i Gemyt, og bringer sig selv til at oversee, at denne Mand, naar han er, hvad han ifølge sit Standpunkt skal være, troer Verdensideen krænket og i Fare, hvis han spiser Kjødsuppe, der er kogt i den samme Gryde, hvor tidligere er kogt Melk. Og dette vilde dog være altfor gemytligt til at kunne vække Sibberns anerkjendende Glæde. Men paa sin egen elskværdige Maade har han let ved, altid at finde det Smukke og oversee det Uskjønne, saaledes som han f. Ex. under Christian den Ottende med største Ærlighed fandt, at Hoffets Balparéer vare meget gode for Folket, fordi nemlig Enkelte havde Fortjeneste derved. Ørsted kommer derimod til at optræde aldeles bestemt imod Moses Aaron, erklære hans gammeltestamentlige, rabbinske Standpunkt for tilbagelagt og forældet. Sibbern vil lade denne Mand have Ro, men i Hjertet ansee ham for et lavere Væsen; Ørsted vil ansee Manden og hans Troesfæller for henhørende til sin egen ædle Slægt, men ikke lade dem have Ro. Ingen Politibetjent skal trænge ind i deres Huse, ingen Steen fare gjennem Ruderne, intet Forfølgelsesraab forstyrre dem; men hos dem,

udenfor, omkring dem, overalt sætter Ørsted Friheden paa Vagt; de kunne ikke tale med et Menneske uden at fornemme Forskningens og Kritikens Aand, deres Børn kunne ikke lege med andre Børn uden at blive gjennemtrængte deraf, kunne ikke lære vort danske Sprog og læse dets Bøger uden at staae Fare for at overvindes; ja Friheden er intolerant, den lader ikke Folk Ro, men den overvinder dem ved sin egen ædle Magt og ved den Kjærlighed, som den vækker; den sender aldrig Politibetjente til at forrette Daabshandlingen. Derfor elsker jeg Friheden, derfor har jeg ladet mig døbe i den.

Hermed tager jeg Afsked, anbefalende det Skrevne til „Velvillien". Jeg standser, langtfra fordi jeg troer Alt sagt, der her kunde siges, men fordi jeg nu har givet en Skizze af, hvad nærmest forelaa til Oversigt. Der er desuden ogsaa en indirecte Anmeldelse: man anvender visse Principer i enkelte Tilfælde uden omhyggelig at forklare disse Principers Historie. Det er skeet hidtil i „Nord og Syd" og vil forhaabenlig skee fremtidig. Egenlig har man kun en eneste Sætning, en Anskuelse, et Princip; det troer man paa, man seirer med det eller falder med det. Det kommer stedse igjen i Ens hele Virksomhed, og der vilde i denne blive en trættende Ensformighed, hvis der ikke til Anvendelse forelaa en saa uendelig Rigdom og Mangfoldighed.

Dagbog.

d. 27de Novbr.

Under Navnet „De to Venner eller En Christen og en Jøde“ er udkommet en Bog, der egenlig ikke kan omtales, fordi den er under al Kritik, ja, den er saa slet, at man ikke engang kan vende den om paa Vrangen og more sig over dens Galskab, men kun kan blive utaalmodig over dens aandløse Tørhed, der med prosaisk Dumhed vil forsvare Jødedommen, men f. Ex. fordærver dens skjønne Sagn og ikke har Øie for dens poetiske Egenheder. Man bør imidlertid sige et Par Ord om den for at advare Folk fra, en anden Gang „at kjøbe Katten i Sækken“ ɔ: subskribere forud paa en Bog, der udkommer „i Commission“ hos en Boghandler, og hvis Titel forraader Styverfængeriet. Thi der er aabenbart lagt an paa Publikums Nysgjerrighed efter at see en Christen og en Jøde i venskabeligt Samliv og see dette Venskab i evindelig Frastødning og Tiltrækning, saa at Vennerne f. Ex. ere hinanden nær i Aand, men fjernes fra hinanden i Gemyt, indtil der kommer en Krisis, og et Princip eller en Verdensanskuelse vinder Seir. Der er i Bogen ikke Tanke om Sligt, uagtet den latterlig-arrogante Fortale bestaaer i de tre Ord med store Bogstaver: Læs! Tænk! Døm! Bogen er aabenbart en Drengs Arbeide, og end ikke en haabefuld Drengs,

der tilmed, efter utvetydige Kjendemærker at dømme selv har skrevet en Art Kritik over den i en lille Brochüre. Han synes indtil Raseri greben af den Lyst, der saa hyppig viser sig i vor Tid: at gjøre Opsigt i Literaturen, og han lader til ikke at ville skye noget Middel. Naar Forældre eller Værger ikke kunne holde Styr paa ham, saa maa man tilsidst gjøre Boghandleren moralsk ansvarlig, fordi han laaner sit Navn til Subskription paa en Bog, som han ikke vil tage paa Forlag. Hr. Universitetsboghandler Høst er vistnok en saa intelligent Mand og hans Boglade saa anseet, at man med Rette tør gjøre en saadan Fordring til ham; han vil næppe nægte, at en god Boghandler staaer i et andet Forhold til Literaturen, end maskinmæssig at passe dens Boutik og udsætte troskyldige Folk for at blive narrede.

— Det er morsomt med de „Nationale“: Naar den danske Armee udsender Mandskab og tager en fjendtlig Feltvagt, melde de Saadant med stor Glæde; men naar Fjenden gjør Gjengjæld, kalder man det „et Røvertog“. Vi ønske naturligviis, at de Danske maae tage Feltvagter og Fjenden ingen; men den krigerske Operation bedømme vi eens og mene: Lige for Lige, naar Fjendskab skal holdes. — En eiendommelig Aand, der ofte slaaer ud hos de „Nationale“, viser sig f. Ex. i den Yttring, at Admiral Brommy er „ankommen til Lübeck uden at døe af Søsyge underveis“. Da Bromme eller Brommy virkelig er en Sømand, der baade har gjort de „lange Reiser“ og været i Slag, er en saadan Yttring blot tjenlig til at gaae igjennem tydske Blade og gjøre os Danske latterlige. Vil man undgaae at blive latterlig, skal man sige en Vittighed, der duer.

— I August 1848 dannede Tøitrykkerne (imprimeurs sur étoffes) i Paris en Forening, hvis Formaal var at forebygge

og lindre Arbeidernes Nød; hvert Medlem betalte til Foreningens Kasse 15 Centimes (5 à 6 ß. Danſk) af hver Dags Arbeidsløn og fik derved Ret til Underſtøttelse, naar han ſavnede Arbeide eller blev ſyg eller ikke kunde arbeide formedelſt Alderdom; desuden overtog Kassen Omſorg for Medlemmernes Begravelse ſamt for deres efterladte Enker og Børn. Man opmuntrede til lignende Foreninger i Provindſerne og ſatte ſig i Forbindelse med ſaadanne, ſaa at et Medlem af een Forening, der var paa Reiſe, havde Adgang til Underſtøttelse i enhver Forening, han traf paa. Selſkabet for Paris og Omegn blev deelt i tre Divisioner, Paris, St. Denis og Puteaux; hver Division havde en Præſident, Secretair og Kasserer; Pariſerdiviſionens Præſident var tillige Selſkabets Centralpræſident; en Division var atter deelt i 25 Sectioner; den lovgivende Magt var hos Diviſionernes Generalforſamlinger. For et Par Maaneder ſiden talte Selſkabet i Paris 1400 Medlemmer og eiede c. 50,000 Frcs.

Selſkabets Centralbeſtyrelse viſte en ſtor Agtpaagivenhed med Henſyn til Arbeidernes Forhold i Værkſtederne. I Februar d. A. var der en Fabrikherre, ſom lod ſine Folk arbeide til Kl. 11 om Søndag Formiddag iſtedenfor til Kl. 10; Præſidenten meddeelte Fabriken de Regler, den havde at følge, og fik ſin Villie ſat igjennem, da Midlet til at tilvinge ſig den var at ſætte Fabriken i Ban og forſørge dens Arbeidere, til de fandt anden Beſkjæftigelse. Egenlige Misbrug af denne ſtore Magt forhindre ſig ſelv, da der er en Lov at gaae efter, og da de flittige Medlemmer næppe ville betale for Kammeraters Lediggang, naar det ikke for Principets Skyld er paatrængende nødvendigt. Man havde ogſaa i Januar 1850 dømt en Contremaitre, Fabrikbeſtyrer, ved Navn Rosſat i 25 Frcs. Mulct, fordi han for ſin Herre, Delamoriniere, var reiſt til Lyon og havde hentet Arbeidere og begunſtiget dem fremfor de gamle Arbeidere. Alt dette gik i Ro, og enhver Uenighed blev jævnet i Stilhed.

Imidlertid kom dog Foreningen i Strid med Statsmagten. Endeel af Selſkabet vilde i Juli d. A. danne en association fraternelle ɔ: drive en Fabrik paa egen Regning og efter de broderlige Lighedsbetingelser, og da der hos hiin forannævnte Fabrikherre var 15 Arbeidere, der vilde indtræde i denne, naar alt Nødvendigt var anſkaffet, fik disse 15 ſtrax Afſked. Man beſkyldte Rosſat for, at han havde fortalt Fabrikherren, hvad der var paatænkt, og der opkom nu en af de ſædvanlige Fabrikuroligheder, alle Arbeidere tilligemed to andre Contremaitres toge de afſkedigede Arbeideres Parti imod Rosſat, bade Fabrikherren komme ned og forlangte Rosſats Afſkedigelse; hvis ikke,

vilde de Alle gaae bort. Fabrikherren holdt med Rossat, hvorpaa alle Arbeidere øieblikkelig forlode Fabriken.

Rossat reiste nu til Elsas for at samle Arbeidere, og ved at byde dem usædvanlig gunstige Betingelser fik han endeel samlede og vilde til at reise hjem med dem, da Præsidenten for Localcomiteen i Mülhausen pludselig spørger ham, om han kan fremvise Hjemmel fra Jacques Sellier, Centralpræsidenten i Paris. Det kunde Rossat ikke, og nu kunde han ikke faae en eneste Arbeider med sig. Det vilde nu heller ikke have nyttet ham at reise andetsteds hen; thi hvor han var kommen, vilde man have vidst, at Fabriken var bloquée.

Denne Sag blev bragt for Politiet, der strax gjorde Huusundersøgelse, lagde Beslag paa Foreningens Pengemidler, hos et af Medlemmerne fandt en gammel Sabel, og nu satte alle Vedkommende under Tiltale. Skjøndt det fra alle Sider blev anerkjendt, at det var de flittigste, ordenligste og meest intelligente Arbeidere, bleve de forskjellige Præsidenter, og navnlig Jacques Sellier, dømte til 2 à 3 Maaneders Fængsel, hvorimod Domstolene ikke, som Politiet, vilde see noget Tegn til Complot og kun dømte ham, der havde eiet den gamle Sabel, til en Bøde af 16 Frcs.

En anden og vigtigere Proces er bleven anlagt imod 27 Personer, der vare Medlemmer af l'Union des associations. Dette Selskab havde sat sig til Formaal at danne et Centrum for alle associations fraternelles, danne en Slags indbyrdes Assurance og besørge Vareforhandling eller Bytning imellem dem. For to Aar siden begunstigede man endnu saadanne Associationer og bestemte 3 Millioner til deres Understøttelse; nu forfølger man dem, og hine Personer vare anklagede for at have overtraadt Loven mod Forsamlingsfriheden, hvorhos man beskyldte dem for at have forsamlet sig i oprørske Hensigter. En af dem, en Architect Delbrouck, der synes at være en usædvanlig talentfuld Mand men quelque peu socialiste, forsvarede sig og sine Medanklagede i en mesterlig Tale, men blev dømt til 15 Maaneders Fængsel og 500 Frcs. Mulkt; de fleste andre Anklagede erholdt lignende Dom.

Udgivet den 30te November.

Naturens Huusholdning i Samfundslivet.

I.

Bidrag til at oplyse den saakaldte Pøbels Forhold til Fuldkommengjørelses-Læren.

Efter min Overbeviisning er der en Pøbel.

Jeg anseer ikke Matrosen, Landmanden, Haandværkeren for Pøbel. Ofte har jeg befundet mig hos saadanne Folk og været vel tilmode iblandt dem, hyggelig tiltalt af det sunde, djerve, enfoldige Liv, som rører sig i disse Kredse, og som har sin fuldstændige Ret, naar det beskjæftiger sig med sig selv og de Anliggender, der høre under dets Omraade, afsiger sine Domme med Erfaringens store naive Sikkerhed i saadanne Sager, der ere underkastede den umiddelbare Erfarings Dom. Men lad Matroser, Bønder, Haandværkere, Kjelderfolk o. s. v. i deres Umiddelbarhed være samlede for at afgjøre en Statssag eller bedømme et Kunstværk, saa vil jeg formedelst det Forhold, hvori de komme overfor noget Høiere, formedelst Uvidenheden, der overfor Erkjendelsens eller Skjønhedens Idee viser sig som Raahed, kalde dem Pøbel.

Jeg anseer ikke Grever, Baroner, Kammerherrer o. s. v. for Samfundets overmodnede Frugt og ønsker ikke med

smaaborgerlig Egoisme at berøve dem Navn eller Stand. Man kan i denne Kreds finde Personer, der ere høist elskværdige, ikke blot „dannede“, men i Sandhed belevne; mange af deres Domme ere berettigede idetmindste fra et eensidigt Standpunkt — og meer eller mindre ere vi da Alle eensidige. Men naar en Greve eller Baron kommer i Theatret og seer paa en Skuespillerindes Been, medens vi Andre hænge med vor hele Sjæl ved hendes Sjæl, der taler ud af Øiet, Stemmen, hver Bevægelse, saa henregner jeg ham til Pøbelen. Findes der blandt hiin Klasse en Mand, der ikke er tolerant mod det borgerlige Liv, som vi Borgerligfødte mod ham, mener han, at Folkets politiske Ret er en unaturlig Misbrug af det borgerlige Paks Selvstændighedsfølelse, saa henregner jeg ham til Pøbelen. Thi i det ene eller det andet Tilfælde er Ideen gaaet under i hans Sandselighed eller i hans Overmod og Egennytte.

Kort, der hvor Aand og Frihed behøves til at udføre den foreliggende Gjerning, men ikke har Magt eller ikke er ærbødig anerkjendt, er Pøbel.

Altsaa, Pøbelen er til, og jeg troer, at den fornuftigviis maa være.

Hvor længe er det, siden de lavere ɔ: mere ubemidlede Samfundsklasser ere blevne grebne af Læselyst eller have faaet et billigt Theater eller ere blevne kaldede til en virksom Deeltagelse i Statens Anliggender, kaldede ikke blot til Valg af lovgivende Forsamlinger, men til Kamp, Seir, Nederlag og Død for en Sag, der var Mere end deres personlige Anliggende? Hvor længe er det, siden de have forladt hiin idylliske Leven og Beskjæftigelse med den uvilkaarlige Erfarings Sager, ere blevne førte op imod Anlig-

nder, der ere underkastede Erkjendelsens Dom eller den d tænksom Sammenligning udviklede Skjønhedsfølelse, magen?

Jeg troer, at det er meget kort Tid siden, og jeg oer, at i det bedste og sundeste Folk maa der ved en adan Forandring og Oprykning af Pauliner indtræde Deel Forvirring, ja den brave Umiddelbarhed maa først fe sig som Uskjønhed og Raahed; der indtræder en jæring, som ikke er behagelig for æsthetisk udviklede danidser.

Derfor er det med fuldstændig Ret, at der nu f. Ex. Kjøbenhavn findes en Verden for sig (skjøndt Grændserne ere noget ubestemte); man kan kalde den, hvad man il, jeg kalder den ifølge det Foregaaende og med de deri igne, efter min Formening sandt demokratiske Forbehold: øbel. En lignende Tilstand findes vel til alle Tider i Statsudviklingen; men vor Tid seer den i det Større.

Denne Verden har sine Blade, sit Theater, sine Digere, sin Musik og sine Componister, sine Politikere, Kaffeuse og andre Anstalter, kort, er indrettet efter aldeles ivilisoret Maalestok. Den er en Verden for sig, og den igner betydelig den Verden, Geologerne omtale som existerende kort før den nuværende Jordformation. Engang, ige de, var Jorden Dunst eller det bare Vand; herom er ikke Tale. Men dernæst kom en Periode, da Jorden blev lidt ættere og var som Dynd, ja, som det Jord-Dynd, man om Foraaret kaster op af vaade Grøfter. I dette Dynd laae tore Mastodonter og andre uhyre Bestialiteter og væltede ig med stor Fornøielse. Solen virkede derpaa, en indre Kraft vaktes, en revolutionair Bevægelse udbrød, Jord

og Vand sondrede sig, der kom Græs og Træer, Pøbelverdenen forsvandt, vor skjønne Jord blev til.

Jeg sammenligner ikke Menneskene med Dynd, men deres Ukjønheds og Uvidenheds Verden; i denne falder der ogsaa Solstraaler fra Tidens Intelligens, og indre Kræfter røre sig. Den indre Kraft er navnlig Anelsen om noget Høiere, Undseelse for den Verden, som ikke er Pøbel. Kun Mastodonterne eller de store Bestialiteter føle ingen Undseelse, ane ei heller noget Høiere. De ere hine fra Lyset bortvendte Aander, som Rabbinerne kalde Ischim og Holberg „halvstudeerte Røvere". Da Lyset dog sender sine Straaler ned i deres Verden og udvikler denne trods dem, bør man aldrig gjøre directe Jagt paa Mastodonderne; man udretter Intet derved og synker kun ned i deres Dynd.

I enkelte Tilfælde burde man vistnok anstille en Klapjagt, navnlig naar en Mastodont vover sig fra sin Verden op i vor, naar man overhovedet mærker, at der skee løierlige Forsøg paa at gjøre hele Verden til Pøbel. Jeg vil nævne et Exempel, hentet fra Musiken. En Mængde Smaasange af Vaudevillerne „Abekatten", „Slægtningene", „En høiere Dannelsesanstalt o. s. v. henregner jeg aldeles ikke til Pøbelverdenen, saalænge de staae beskedent og tjenende som Smaaprydelser i et lille, noget beaandet, æsthetisk Værk. Men træde de ud herfra, begynder man at samle en heel musikalsk Literatur af denne Art og med Bilag fra de allerubetydeligste, aandløseste Stykker, bemægtiger Industrien sig dette Anliggende uden at anerkjende høiere Pligter end Salg til de Svage i Aanden og disses Bestyrkelse i det Tankeløse, saa: „Vagt i

Gevær!" saa er Pøblen i Anmarsch. Optræder en af ine Industrielle tillige som musikalsk Kritiker i et Blad, er ikke ganske tør henføres til Mastodonterne, er hans Kjøbmands-Interesse hans æsthetisk-musikalske Princip, saa raaber jeg endnu engang: Vagt i Ge—, nei, jeg raaber 'ke saadan, men: Lampen brænder!

Fortæller man mig, at Mastodonterne — der holde odt sammen og altid finde hinanden, fordi de kjende inanden paa Lugten — have med samlet Anstrængelse aftet en Masse Dynd op fra deres Verden paa en ung, egavet Digter i vor Verden, have forsøgt i Noget, de alde Kritik, at haane og nedstemme ham, hvilket let kan ykkes imod en Digter — fortæller man mig, at han, ust ikke ligefrem formedelst disse Angreb, men dog betydelig ed disse er gjort modløs og vil trække sig tilbage fra Poe-iens Skueplads, saa siger jeg: Naa ja! lad den enkelte vage Mand gaae til Grunde, naar Ulykken skal være; nen lad det tillige være en Advarsel for vor Verden, lad Vagten træde i Gevær, lad Enhver huske, at han maa gjøre bestemt Skilsmisse mellem hiin Verden og vor Verden, høre til Mastodonterne eller til os.

I Politiken er det ofte vanskeligt at angive Pøbe-ens Plads; thi den verdslige Stat har at sørge for den personlige Egennyttes Interesser, altsaa at anerkjende dem, og samler hyppig Stemmer for at erfare, hvilke Interes-er der ere stærkest. Ved Siden af gaae jo rigtignok de aandige Interesser, og fornuftigviis kan Ingen sørge for det Materielle uden med Aand, Frihed og Oplysning. Manden, der lever af at opdrætte Kvæg og altsaa skulde ynes at maatte leve i et ret kjærligt Samliv med Kvæ-

get, vil dog allerbedst sørge for sin Interesse, naar han beskjæftiger sig med Skibsfartens Gang, politiske Conjuncturer, visse store Staters Handelspolitik og Love o. s. v. Og aldrig saasnart har han samlet de Kundskaber, der høre hertil, før han i sit Land staaer paa Intelligensens Side mod Studenes Overgreb. Dog er der nødvendigviis, især i et Folks politiske Ungdom, stor Forvirring og Sammenblanding mellem disse Interesser, da det Aandige kan synes kun at koste, men det Materielle kun at indbringe Penge. Mastodonterne spille i disse Anliggender en høisindet Rolle: de forsvare ikke alene de materielle Interesser, men endog de aandige, naar de nemlig have materiel Fordeel deraf. Man har desaarsag seet Mastodonter begeistrede for Ideen. Dog holder det naturligviis ikke, eftersom Mastodontens Natur ikke tillader ham at see det Materielle og det Aandige som Andet end to Slags Dyr, der staae paa Stald, og i sit Hjerte siger han som hiin tyrkiske Gesandt om Rusland og Frankrig: Hvad kommer det mig ved, om Hunden æder Svinet eller Svinet Hunden, naar blot min Herres Sager trives vel? — Derfor kunde Mastodonterne blive farlige især i politisk bevægede Tider, hvis da ikke indtraadte den Naturmærkværdighed, at de blive bange: naar det ryster, gaaer igjennem deres Hoved et dunkelt Minde om, at deres store Mastodontforfædre omkom ved en Jordrevolution. Derfor krybe de ved saadanne Leiligheder hen for Intelligensens Fod. Dog har man i fremmede Lande, hvor Slægten er vildere end hos os, ogsaa seet det Modsatte, at nemlig Mastodonterne ere blevne rasende, have bidt

Folk ihjel, have bemægtiget sig Staten og siddet ganske majestætiske, indtil Naturen fordrede sin Ret, og de med ynkelig Ydmyghed krøb tilbage igjen.

Paa dette Sted bør jeg dog anvende nogle Linier til en kort Skizze af Mastodonternes Physiognomi. Der er nu først den lavpandede Aandløshed, den fuldstændige aandige Ubetydelighed med tilhørende Indbildskhed, eller, for at parodiere et tidligere Udtryk: Aandløshedens Inderlighed hvilende i sig selv. Denne har endeel Afarter, som det ikke er videre værdt at dvæle ved. Dernæst komme Misundelsens faldne Aander, Væsener, der ved hiin ulykkelige Følelse styrtes tilbage fra den opadstigende Retning og evindelig hildes i den bittre Følelse, der faaer Magt og byder dem at synke og forsøge at drage Andre ned til sig. Af disse er der mærkværdige Exemplarer, Figurer, der ere storartede i deres Lidenhed, og over hvilke jeg engang vil forsøge at skrive en Monographi. I meget nær Slægt med dem ere Forfængelighedens og den sandselige Begjærligheds Mastodonter.

I den Verden, jeg kalder vor, findes der sandelig ogsaa daarlige Menneskearter, ja, jeg siger ikke engang „vor Verden" med Stolthed, fordi jeg nemlig føler dens store Svagheder baade omkring mig og i mig. Men hvad der skiller os fra hine Mastodontslægter, er vor Sjæls opadgaaende Retning; vi leve i Kamp med os selv, vi pidske det Spand, der fører os, vi dreie Tømmerne i den Retning, hvor Veien gaaer til Ideen. Forfængeligheden søge vi at kue eller give ædlere Tilværelse som et Øieblliks menneskelig Glæde over en vellykket Stræ-

den, og saa gaaer det atter rastløst fremad; Egennytten søge vi at tilfredsstille saaledes, at den kan modtage sin Tilfredsstillelse uden Nag, idet den ved hver Seir føler, at den har gjort Ideen Gavn. Vi begaae Feil — ja vi ere undertiden store „Skabhalse“ — men det nager os, og vi tumle saa længe dermed, til vi faae Feilen overvunden og kastet til Jorden, og vi træde paa den og blive høiere derved. Der er i „vor Verden“ meget Fortørret, saa vi maae være glade ved, at der er en Pøbel, en kraftig Uvidenhed, sunde Hjerter, hvis Ord falde uskjønne og bagvendte, men som hæves op og træde ind iblandt os og bringe nye Livskræfter til „vor Verden“, saa at den har stadig Tilgang og ikke, lig den romerske Oldtids Verden, skal have nødig at blive pludselig og fuldstændig oversvømmet af den gothiske Pøbel, ogsaa kaldet Barbarerne.

Hvad der er bestemt ubrugeligt for os, er kun de, som bringe Pøbelens Tilværelse i System, give den Gyldighed som en fuldbragt Kjendsgjerning, der er berettiget og skjøn, eller rettere: ikke vide og ikke ville vide Andet end, at den er skjøn; som befinde sig i bestandig Nedskuen, medens Pøbelen selv skuer opad og forædles; eller som troe, at de kun benytte Pøbelen, men ved at benytte den og leve sig ind i dens Fornødenheder samt smigre dem og ville holde dem i Stilstand, selv blive noget langt mere Underordnet, Mastodonter.

Jeg kalder dem ubrugelige, skjøndt naturligviis Intet er ubrugeligt i Ideens Huusholdning. Jeg troer, at den Fortjeneste, de have, kan angives at være den besynder-

ge, at de ved at tale Pøbelens Sprog, ved at tale, synge og
olitisere aandløst, give Pøbelen Leilighed til at beskjæftige
g med Tale, Sang og Politik og derpaa i Kraft af
ens indre ædlere Natur paa egen Haand blive klogere
g bedre end dens Mastodonter.

Med saadan Viisdom er Naturens Huusholdning
ndrettet.

Bondestanden i Tydskland som conservativ Magt.

Det kan vel betragtes som almindelig anerkjendt, at den revolutionaire Bevægelse i 1848 fornemmelig er strandet paa Bondestandens Modstand eller Ligegyldighed, der blev benyttet af de høiere Klasser. I Frankrig viste Bondestanden sin contrarevolutionaire Stemning ved Valget af Keiserens Brodersøn til Præsident, i Tydskland og navnlig Preussen ved at betale Skatterne trods det lovgivende Kammers Skattenægtelse og senere ved sin uforstyrrede Rolighed overfor Demokratiets bevæbnede Iver for Rigsforfatningen. Det har overhovedet viist sig, at Bondestanden ikke interesserer sig for politiske Spørgsmaal, med mindre disses Betydning viser sig i Form af Penge; den seer kun Noget i Politiken, forsaavidt den seer sin økonomiske Interesse, og denne stod kun i en meget uklar Sammenhæng med Rigsforfatning og Parlement. Saasnart de saakaldte „Feudalbyrder" (Hoveri o. desl.) vare afløste, var Revolutionens Maal opnaaet for den største Deel af den tydske Bondestand, og den blev conservativ som en stor Deel af den franske.

Den tydske Bondestands conservative Stemning har altsaa en aldeles materiel Aarsag, og den varer ikke læn-

ere end denne Aarsag; Bonden er utilgængelig for en ſent ideel Paavirkning, hans Tanke bestemmes ved Be-ddelsen, og den bliver sig selv lig, saalænge overhovedet Besiddelsen bliver sig selv lig ↄ: forbliver fast og urokke-g. Denne Fasthed og Urokkelighed har dog været større dligere, da der ikke udfordredes saa store Driftscapitaler om nu, da de med Jordbruget forbundne Omkostninger ıdnu ikke bragte Bonden i Afhængighed af Capitalisten; nidlertid gaaer det dog an, saalænge Udstykningen ikke ar gjort for store Fremskridt og Velstanden endnu er ıalelig; da er Bonden conservativ, og han bliver kun et Øieblik greben af den revolutionaire Svimmelhed, naar ın faaer Udsigt til at opnaae Mere. Saaledes fore-illede Bønderne sig paa mange Steder i Tydskland, at Peningen af Domainernes Overgang til Statseiendom ır deres Fordeling mellem de vedkommende Sogne, at eudalbyrdernes Afløsning betød Fæstegaardenes Forvand-ıg til Eiendom for vedkommende Bruger o. s. v. Saa-ıart disse Forestillinger vare berigtigede, var ogsaa den volutionaire Iver kjølnet; den vedligeholdt sig kun hos em, som vilde have en Udskiftning af Sognets Jorder deres egen Fordeel, som altsaa vilde dele med deres gere Naboer, ligesom disse havde villet dele med Stat j Herremand.

En mere frugtbar Jordbund havde Revolutionen i en proletariske Bondestand. Derved forstaaes ikke blot en Fattigklasse, som er adspredt rundt omkring i ellers elhavende Communer, men derimod den hele Landbefolk-ing i visse Egne, hvor enten Jordbundens Beskaffenhed ller dens Udstykning er Aarsag til en almindelig Armod.

Man kan saaledes nævne de viinavlende Egne, hvor de store Capitalister ganske knuse de smaa Grundbesiddere eller dog gjøre deres Tilværelse høist usikker og mislig. Idet f. Ex. Vinens Fiinhed afhænger af, at Høsten udsættes saa længe som mulig, og en slig Udsættelse altid er forbunden med saa stor Risiko, at kun Capitalister tør vove den — indskrænkes de mindre Viinbjergeiere til Productionen af ringere Vine, som ikke tør møde paa Verdensmarkedet med de fine, sildig høstede, og som derfor maae blive i Hjemmet, hvor de ikke opnaae nogen høi Priis. Følgen heraf er, at de viinproducerende Bønder ere økonomisk fortrykte og høist misfornøiede med deres Stilling; Viinegnene ere derfor revolutionaire, hvad der overhovedet i Nutiden vil kunne iagttages overalt, hvor Verdenshandelen har kunnet trænge frem og ved Capitalens Magt forstyrre den middelmaadige Besiddelses Rolighed. Som proletariske Egne maae ogsaa nævnes saadanne, hvor Jordens Ufrugtbarhed har gjort Landbefolkningen industridrivende, som Schwarzwald, Erzgebirge, Schlesien o. fl., eller dog kun giver Agerdyrkerne et høist kummerligt Udbytte. Man vil have gjort den Iagttagelse, at Landproletariatet er vildere og grummere end den tilsvarende Klasse i Stæderne. Saameget staaer rigtignok fast, at det bestemmes mere umiddelbart af sine Fornødenheder og mindre af politisk-theoretisk Lidenskab; det er tilbøieligt til strax at angribe den borgerlige Orden, navnlig Eiendommen, medens Stadproletariatet angriber Staten eller Øvrigheden. Den proletariske Landbostand leverer derfor uforholdsmæssig rige Bidrag til Criminalstatistiken.

Navnlig er dette Tilfældet, hvor en vis Berøring

ned Culturen allerede er indtraadt, f. Ex. i Nærheden af
de store Stæder. Landproletaren er ikke opvakt nok til
at fastholde et Ideal eller en Theori og vente paa sin
egen Velfærd som Resultat af Theoriens praktiske Seir;
han seer i den Forestilling, som bibringes ham, umiddelbart sin
Berettigelse og kommer derved i Strid med Statens Begreber
om hans Ret. Denne Omstændighed har indjaget Mange
en sand Skræk for Oplysnings Udbredelse blandt Landalmuen.
De see i Skolelærerstanden et Billede af Stædernes
Literatklasse, en Klasse, som ikke blot ved Lære,
men fornemmelig ved Exempel protesterer mod den bestaaende
sociale Orden. Skolelæreren har ved sin humane
Dannelse og Cultur faaet aandelige og materielle Fornødenheder,
som hans Stilling mange Steder ikke kan tilfredsstille;
han er derfor bleven til Agitator, har udbredt
sin egen Misfornøielse blandt den fortrykte Deel af Landbefolkningen
og vundet den for Revolutionen, som den
alligevel ikke forstaaer og derfor anvender forkeert.

Det conservative Parti i Tydskland føler sin Styrke
i Bondestanden, men vel at mærke, kun forsaavidt
denne Stand er besiddende. Det nytter ikke at stole
paa Bondens Ulyst selv til de gavnligste og simpleste
Forandringer, i Klædebragt, Avlsredskaber o. s. v., naar
man ikke kan sikkre ham Besiddelsen, og, som vi see, er
han allerede besiddelsesløs paa mange Steder. Hvilke
Midler foreslaaer man nu for at vedligeholde den besiddende
Deel af Bondestanden og forhindre Proletariatets
videre Omsiggriben? Intet Andet end Amputation. Man
vil bortskjære den fordærvede Deel ved at befordre dens
Udvandring, saa at den kan tjene til Propaganda for

„deutsche Art und Sitte" i den nye Verden. Vi have imidlertid ikke hørt, at den almindelige Velstand er bleven større, hvor saadanne Udvandringer have fundet Sted. Spørgsmaalet bliver da, om ikke Grundeiendommen vil synke i Værdi, om ikke de med Arbeidets Dyrhed stigende Driftsomkostninger ville ruinere den. Og selv om den vil kunne trodse de Farer, der fra denne Side maatte true den, vil den derfor kunne holde sig mod den Indflydelse, som Capitalen gjennem Verdenshandelens Udbredelse vil komme til at udøve paa den? Fordi hidtil kun Viinavlen har staaet under Verdensmarkedets umiddelbare Paavirkning, kan Korn- og Kvægavlen derfor ikke ved den fremskridende Lethed i Communicationen komme ind under samme Indflydelse? Har ikke Aaret 1847 viist, hvor vidt det kan komme i saa Henseende? Og der behøves ikke mere for at forvandle den hele Landbostand, til hvis Bestiddelse og conservative Tænkemaade man slaaer saa megen Lid, til et agerdyrkende Proletariat lig det engelske. Saasnart Verdensmarkedet har bemægtiget sig de sædvanlige Landproducter, vil ogsaa større Kunst blive anvendt ved selve Productionen og følgelig kostbarere Midler blive udfordrede til Landbruget. Capitalen vil da blive nødvendig og ruinere de med ringere Kræfter Concurrerende, som vi allerede bemærke ved Viinavlen.

Det conservative Parties Tro paa Bondestandens conservative Politik beroer altsaa paa den overtroiske Tillid til den bestaaende Landøkonomi, hvis fuldstændige Opløsning kan iagttages i England. Det anerkjender selv, at ingen Samfundsklasse bliver saa let politisk agiteret ved Forvirring i de økonomiske Forhold som just Bonde-

standen, hvilket ogsaa er saare naturligt. Saasnart derfor dette økonomiske Grundlag skulde vise sig at være vaklende, da bliver man nødsaget til ved Love og Institutioner at hindre Tingenes naturlige Udvikling, d. v. s. ved at vende tilbage til Middelalderens Grundeiendomsforhold. Foreløbig foreslaaer man Standsrepræsentation istedenfor den moderne Folkerepræsentation; man haaber dernæst at kunne faae de økonomiske Love bragte i Overeensstemmelse hermed; man foreslaaer Skolelærerseminariernes Opløsning og en saadan Indskrænkning i Undervisningen, at Bondestanden ikke derved skal blive hævet over sin nærmeste Horizont; Bonden bør være som i Middelalderen glebæ adscriptus. At hertil ogsaa vil udfordres Jernbanernes Ødelæggelse og meget Andet, er klart, skjøndt man skjuler det for sig selv, fordi man paa anden Maade har Gavn af Jernbaner: man vil være „Gottes Einnehmer", men ikke hans „Auszahler". Det nytter ikke at nægte det: Contrarevolutionen maa være langt mere radikal, end Revolutionen vilde blive; den maa gribe forfærdelig dybt ind i de allerede stærkt udviklede Forhold og forsøge det hartad Umulige. Man kan overbevise sig derom ved at eftersee en Artikel om Bondestanden i Cottas Vierteljahrschrift, et af de fornemste Organer for det conservative Parti i Tydskland.

Hvor blottet dette Parti maa være for hensigtsmæssige Midler, kan man slutte deraf, at det trods den udtalte Anerkjendelse af, at Politiken er betinget af Samfundets økonomiske Forhold, vil grunde en ny Økonomi ved politiske Foranstaltninger, for paa dette nye Grundlag at opføre eller udbedre sin politisk-sociale Bygning. I

samme Øieblik fornægter og stadfæster det Økonomiens afgjørende Betydning. I Virkeligheden ere ogsaa de politiske Revolutioner fremgaaede af, at de hidtilværende økonomiske Forhold umulig kunde bestaae længere; kunde disse bestaae, da vilde ogsaa de politiske Institutioner, som støttede sig til dem, have kunnet bestaae. Naar Reactionen benytter sig af Politiken til at give den økonomiske Bevægelse en vilkaarlig Retning, da forfalder den til samme Feil som Socialismen og maa efter kortere eller længere Tids Forløb frembringe de samme Resultater, især da Contrarevolutionens store Hære af Soldater, Embedsmænd og Politi tjene til at befordre den finansielle og sociale Krisis.

Om Forslaget til en Indkomstskat.

Proportionel kalder man den Skat, der stiger i lige Proportion eller Forhold med Beskatningsgjenstanden, f. Ex. naar 1 Tønde Hartkorn betaler 1 Rbd. og 100 Tdr. Hartkorn 100 Rbd. Progressiv eller stigende kaldes Skatten, naar den særlig rammer den større Gjenstand af Hensyn til en i Størrelsen liggende Kraft, naar der synes at være forudsat, f. Ex. at en Mand paa 100,000 Rbd. er rigere end 100 Mænd, der hver have 1000 Rbd.

I denne Henseende er det, at Finansministerens Lovforslag om Indførelsen af en Indkomstskat staaer i skarp Modsætning til Krigsskatloven, hvor det progressive Princip allerede var optaget, medens den nye Lov beskatter Alle efter et lige Forhold. Denne Modsætning har Ministeren undskyldt med Henviisning til de overordenlige Fornødenheder, som Krigsskatloven skulde afhjælpe; han giver temmelig tydelig at forstaae, at Krigsskatten skulde og maatte skaffe Penge uden synderligt Hensyn til, paa hvilken Maade dette kunde blive opnaaet, hvormed tillige er sagt, at Regeringen ingenlunde vil vedkjende sig denne Skats Princip som gjældende for Statshuusholdningen i Almindelighed. Man har paa denne Maade betegnet Krigsskatloven som revolutionair i finansiel Henseende, som en

Feil (see Finansministerens Svar til Monrad, Folkethingstidenden Nr. 78 Pag. 1229) eller rettere som en Forseelse, hvori Martsministeriet har gjort sig skyldig, og som det ikke har været muligt at forbedre i de tvende paafølgende Krigsstatlove, af hvilke den sidste blev forelagt samtidig med Indkomstskatloven. David erklærede ligefrem, at Krigsstatloven af 1848 ikke var en grundig Overveielses modne Frugt, ligesaalidet som den paafølgende Krigsstatlov, men han var som Medlem af Comiteen paa forrige Rigsdag gaaet ud fra den Betragtning, at man maatte finde sig i, hvad der engang var skeet (Nr. 79 Pag. 1254).

David har saaledes den Fortjeneste — om man vil kalde det saa — tydelig at have udtalt Finansministerens Tanke: at den forelagte Indkomstskatlov skal gjøre en tidligere begaaet Uretfærdighed god igjen. Saavel han som Ministeren har udhævet Lovens principielle Modsætning til en progressiv Skat. Dette er forsaavidt rigtigt, som den beskatter alle Skattepligtige i lige Forhold og udstrækker sig med sine Toprocentsfordringer ned til, ja endog indenfor den egenlige Fattigklasses Grændser. Thi hvor mangen Familiefader med 200 Rbd. Indtægt maa ikke tye til Fattigvæsenets Huusleiehjælp! Men just ved denne Udstrækning har Loven faaet et „odiøst" Udseende, som Ministeren selv har iagttaget, og han har derfor lovet dens snarlige Afløsning af en anden, en „dalende" Indkomstskat, der skiller sig fra den stigende, progressive Skat derved, at i sidstnævnte beskattes 300 Rbd. mere end 200, i førstnævnte beskattes 200 Rbd. mindre end 300. Forskjellen bliver ikke stor, ja, jevne Folk som vi og vore

Lige ville endog sige, at der slet ingen Forskjel er trods Davids Forsikkring (Nr. 74 Pag. 1171), at en gradeviis Formindskelse af Beskatningen for visse ringere Indtægtsstørrelser er noget ganske Andet end en progressiv Beskatning for større Indtægter, og trods hans Erklæring, at en saadan Formindskelse kun er en Undtagelse fra Regelen, som er den lige Beskatning (Nr. 79 Pag. 1253). Finansministeren udtalte sig i samme Retning og billigede et Maximum af 4 pCt. med Dalen for mindre Indtægter, hvortil Tscherning svarede (Nr. 76 Pag. 1201), at dette Fiirtal er ligesaa vilkaarligt som enhver anden Størrelse. Forskjellen, tilføiede han, ligger kun deri, at han i det ene Tilfælde forud har hørt, til hvilken Grændse man vil gaae, og i det andet ikke kjender den. „Men det er Meget!" udbrød Krieger.

Tscherning behøvede ikke at have indrømmet dette „Meget"; det progressive Princip har nemlig en Grændse i sig selv og standser nødvendig fra det Øieblik af, da Skatteprocenternes Stigen bliver stærke end den skattepligtige Sums Stigen. Gaaer man f. Ex. ud fra Toprocentsskatten af 200 og lader denne stige med 1 pCt. for hvert nyt Hundrede, saa vilde man af Indtægten 4000 have at udrede 40 pCt. altsaa 1600, saa at altsaa Resten blev 2400; men just den samme Rest faae vi af Indtægten 6000, naar de 60 pCt. 3600 ere fradragne. Indtægten 10,000 vilde med Afdrag af 100 pCt. blive = 0. Hvad enten man altsaa sætter et Maximum af 50 pCt. eller opstiller det progressive Princip i Almindelighed, bliver Meningen den samme, da Procenternes Stigen over 50 er raskere end Summens. Forøvrigt kan

Progressivskatten, som efter det anførte Exempel ligelig traf den hele Sum, ogsaa afpasses efter Summens Bestanddele, saaledes at man, for at blive ved Lovudkastets Udgangspunkt, kunde beskatte hvert nyt Hundrede for sig med et nyt Procent: Af Summen 300 vilde altsaa kun det ene komme til at svare 3 pCt., medens de 200 skulde svare 2, altsaa i Alt 7 Rbd., medens efter det forrige System 300 vilde komme til at svare 9. Dette System har blandt Andre den berømte fransk-amerikanske Revolutionsmand Thomas Payne foreslaaet. Det har ligesom det foregaaende sin Grændse i sig selv (50 pCt.).

Naturligviis er den her anførte Scala kun et Exempel; man kan ved Progressivskattens Indførelse vælge en ganske anden, en langt lempeligere Stigen, og Finansministeren behøvede derfor ikke med saa stor Ængstelighed at holde paa et fast Maximum, da han jo kunde udtænke sig en Progression, hvorved dette alligevel ikke vilde blive overskredet paa Grund af den Grændse, som selve Indtægterne hertillands ikke overskride undtagen ganske undtagelsesviis. Men det synes, som om han absolut har villet gribe denne Leilighed til at bekjendtgjøre, at han er en Modstander af Socialismen og Communismen, og dertil skulde det opstillede faste Maximum af 4 pCt. tjene.

Men, som alt bemærket: den forelagte Lov veed hverken af Dalen eller Stigen at sige; den kjender kun sine to Procent, som den har maattet tage af saa smaa Indtægter som 200 for at kunne faae en Sum ud stor nok til at dække Statskassens formeentlige Behov. Finansministeren har her gjort den urigtige Slutning, at naar 150 Pund Sterling kunne svare Skat i England, da

maae 200 Rbd. ogsaa kunne det i Danmark. Vi tillade os at kalde dette urigtigt, fordi 150 Pund Sterling i den engelske Middelklasse vel svarer til c. 700 Rbd. hos os*. Det blev ogsaa modsagt af Tscherning og fornemmelig af Fenger. Denne betegnede det just som en Fordeel ved den engelske Skat, at den ikke træffer Smaafolk, der meest vilde komme til at føle det, og derfor heller ikke har fremkaldt den store Masses Opposition imod sig eller, som vi vilde sige, bragt Almuen til at betale sin Constitution for følelig; han antog, at man burde sætte den skattefrie Indtægt ikke saa lidt høiere, end Udkastet har foreslaaet. Dette vil sikkert ogsaa være Thingets Mening; men da maa ogsaa den faste Procentafgift forhøies betydelig eller afløses af en progressiv Skat, forsaavidt det ellers er Alvor med Finanskassens Behov.

Der bliver nu rigtignok det Spørgsmaal tilbage, om en saadan progressiv Beskatningsmaade er retfærdig. Fra „Statens" Standpunkt vil dette neppe kunne siges; thi det er urimeligt, naar Steen — der forresten talte mod Progressivprincipet — vilde paastaae, at Den, som havde 10,000 Rbd. i Indtægt, nyder 50 Gange saa stor Beskyttelse som Den, der kun har 200 Rbd., og derfor bør betale 50 Gange saameget i Skat (Nr. 77 Pg. 1221). Alle nyde lige megen Beskyttelse af Staten; Livet og Tilværelsen er lige sikkret Alle, saavidt det staaer i Statens Magt, Retfærdigheden afveies ikke efter Capitaler, og de

* I engelske Skildringer og Livsbilleder finder man f. Ex., at en Mand af den lavere Borgerstand troer at kunne gifte sig, naar han har 50 Pund fast aarlig Indtægt.

200 Rbd. ere ligesaa vigtige for Den, der er indskrænket til denne Indtægt, ja maaskee vigtigere, end de 10,000 Rbd. for Den, som aarlig nyder disse. Det var følgelig en uheldig Anvendelse af Mathematiken. Hvis vi altsaa blot skulle tage Hensyn til Staten som moralsk og politisk Væsen, kan David med Rette kalde den ulige Beskatning for „Plyndring", fordi nemlig Staten tilstaaer Alle den samme Beskyttelse. Men et ganske andet Udseende faaer Sagen, naar den betragtes fra det næringsdrivende, producerende borgerlige Selskabs Standpunkt; thi hvorved blive Capitalernes Opdyngning og de store Indtægter mulige undtagen ved Samfundets forenede Virksomhed og Udbyttets uforholdsmæssige Indskrænkning til Enkelte? Af det Udbytte, som det ringere, velhavende Antal hæver af det øvrige Samfund, fordrer dette i Progressivskatten en passende Andeel tilbage. Progressivskatten er kun en finanspolitisk Consequens af den borgerlige Ulighed. Derfor kan man ogsaa tillægge den en social eller, om man vil, socialistisk Betydning. Men dette kan ikke berettige Nogen til med David at raabe Brand, da den moderne Stat paa saa mange andre Maader har maattet tage Hensyn til den selskabelige Ulighed og føie sig derefter. Har ikke enhver Commune sit Fattigvæsen? — Der er rigtignok i den nyere Tid opstaaet en engelsk-fransk Skole (Cobden-Bastiat), som vil indskrænke Statsvirksomheden til et Minimum og opløse det politiske Samfund i Atomer, der kun ved Markedets Love bringes i Berørelse med hinanden. Enhver Skat, hvis Øiemed er at bestride Bekostninger ved en Statsvirksomhed, som af denne økonomiske Skole

erklæres for unødvendig og ubeføiet, betegnes af Bastiat som „Spoliation", et Udtryk, som David, der nok siden 1848 er gaaet over til denne Skole, har optaget efter ham. Men da Staten endnu ikke har anerkjendt hiin Skoles Principer, men tvertimod endnu stiller sig paa et socialt Standpunkt, saa kan man vel fordre, at den ogsaa indretter sit Skattesystem derefter. Naar David siger, at Progressivskatten vilde være det Samme, som naar man forlangte, at den med større Indtægt Forsynede skulde betale en større Told af de samme Artikler (f. Ex. Viin), end den med mindre, saa svarer man dertil, at han ogsaa betaler en større Told, men ikke af de samme Artikler, som han vel at mærke ikke bruger, men af de kostbarere Artikler, som han bruger. Den engelske Lord betaler sine Vine og øvrige Nydelses-Artikler uforholdsmæssig dyrere, end den mindre Bemidlede betaler sine Artikler, paa Grund af Toldens progressive Stigen i Forhold til Artiklernes Priis. Men formodenlig mener David i Overeensstemmelse med Bastiat, at al Told bør afskaffes. Med Hr. Etatsraad David komme vi ellers lidt i Forlegenhed ved denne Leilighed; thi vi have i Aaret 1848 anmeldt hans lille Bog, hvori han erklærede sig for det progressive Princip, og nu kalder han det Plyndring. Vi erindres herved om den tydske comiske Serenade, der begynder med:

„David* ward herabgelassen
Von dem Fenster an dem Seil"

(1848 til Demokratiet)

* nemlig Kong David i Biblen.

og som ender med:

> „Hör' auf meiner Triller Lauf!
> Ziehe jetzt zu Deinem Fenster
> Mich verkehrten David auf!" (1850).

Davids nuværende Indvendinger støtte sig altsaa til et Standpunkt, som Staten ikke kan vedkjende sig; de beroe paa den Forudsætning, at Staten staaer som et koldt abstract Væsen udenfor Samfundet og derfor ikke skal kjende noget til den Ulighed, som hersker i Livet. Steen derimod synes ikke at have vundet noget fast Standpunkt. Han fordrer Progressivskat lagt paa Capitaler, naar de optræde som saadanne ɔ: uden Rente og Udbytte; dette er Tilfældet med Overdragelse eller Arv; her har man med selve Capitalen, uden al fremmed Mellemkomst, at gjøre. Men, siger han, da Capitaler voxe hurtigere i Forhold til deres Størrelse, saa er det billigt, at de belægges med en derefter afpasset Progressivskat. Dette var altsaa et reent mathematisk Beviis. Men Hr. Steen vil ikke mathematisk kunne bevise, at denne Beskatningsmaade skal indskrænkes til de Tilfælde, da Capitaler overdrages fra den Ene til den Anden ved Arv eller deslige. Enhver Rente eller Indtægt repræsenterer en vis Capital, som maa kunne beskattes, hvad enten den overdrages eller ei, og er dette fra det politiske Standpunkt utilladeligt, som Steen antager, da maa det Samme gjælde om de Tilfælde, da en Arv eller anden Overdragelse har fundet Sted.

Sammenfatte vi i faa Ord det Characteristiske ved hele Debatten, da ville vi finde følgende Standpunkter: Finansministeren med det Formaal at skaffe Penge paa

den nemmeste og bekvemmeste Maade uden egenligt principielt Forsvar for Skatten, der tvertimod ligesaagodt som den nu desavouerede Krigsskat kan ombyttes med en anden, saasnart dens nærmeste Maal er opnaaet; David, der høitidelig protesterer mod enhver Eftergivenhed for den af ham domfældte Krigsskat og desaarsag nærmer sig mere til et principielt Forsvar for den proportionelle Skat, hvilken Steen forsøger at understøtte med Mathematik; Monrad, der fastholder Martsministeriets Krigsskat som Regel for Skattevæsenet i Almindelighed, og endelig Tscherning, som i Kraft af økonomiske Principer hævder den progressive Beskatningsmaade uden videre Indskrænkning som den ene regelrette. Da alle disse Anskuelser ere repræsenterede i den af 15 Medlemmer bestaaende Comitee, vil Sagen blive behandlet saa alsidig, som man vel kan ønske sig; men noget overeensstemmende Resultat vil neppe komme ud deraf.

Dagbog.

d. 30te Novbr.

(Oberstlieutenant Helgesens Portrait). Vi tillade os særlig at omtale dette Portrait — der er udkommet i Lithographi paa Boghandler Gandrups Forlag — fordi det forekommer os usædvanlig charakteristisk, ret et oplysende Bilag til den Handling, hvortil Manden for Samtid og Efterverden har knyttet sit Navn. Det er en aldrende, kraftig, bredskuldret Krigsmand med et meget alvorligt, næsten muggent Physiognomi. Ved Øinene er der Noget, man kunde antage for Søvnighed, hvis det ikke tillige saae ud som den taalmodige Jægersmands lune, ventende Ro. Af hvad Art denne „Søvnighed“ er, fik da ogsaa Willisen at mærke; thi han misforstod den, han troede, at Helgesen og hele Garnisonen vare ved at gaae til den evige Hvile; han saae en enkelt Kanon staae straaes overfor Digeveien med et ligesaa muggent-søvnigt Udseende som Commandanten, og saa tænkte han: Den bider da ikke! og saa lod han sine Batailloner gaae paa. Men det var svært, som de bed fra dem Allesammen, især den ene Kanon, der ligner Commandanten; Willisen kunde slet ikke forstaae det og forstaaer det ikke endnu; thi hos ham er det Skik, forud at forkynde Alt, hvad man vil gjøre, ja Lidt til. — Der er i Helgesens Ansigt et lille Træk, som let kan oversees, men som man maaskee vil lægge Mærke til, naar vi fortælle følgende lille Historie: Kort efter Stormen kom en Landsmand (en Normand) over til det gruuslagte Fredriksstad og ønskede at hilse paa ham. Man bad den Fremmede vente lidt i det mellem Ruiner liggende Kvarteer, da Commandanten var gaaet ud. Lidt efter kom en undersætsig Mand i Commisfrakke, bærende Noget paa venstre Arm. Det var Helgesen. Da han saae sin Landsmand, sagde han i sin klippehaarde thelemarkske Dialect: God Dag, velkommen! Ja, De seer paa Katten: jeg fandt det lille Bæst hist henne under Ruinerne; see, hvor det ene Øre er brændt paa det stakkels Dyr. Nu skal den ind til min Karl og have lidt Melk.

d. 1ste Decbr.

Det er besynderligt, at vi nu skulle strides med „Fædrelandet" om en Ubetydelighed, efterat Bladet, som i December 1847 gik imod os fire Dage i Træk og sloges om Gjenstande betræffende Himmel og Jord, senere har fundet det rigtigst at tie. Rigtignok havde dengang Brugen af alle de store Anliggender kun et saare lidet Endemaal, nemlig at gjøre os personlig Fortræd, og idet vi forresten godt vide, i hvilken Henseende vi skulle agte „Fædrelandet", kunne vi formeentlig bebreide det, at det saare sjelden bringer store og principielle Anliggender frem, uden at det nærmeste Formaal synes det ubetydelige, smaalige: at ramme Personerne. Dette ansee vi for det værste „Filigranarbeide" i den alvorlige Journalistik. — Men lad os nu møde „Fædrelandet" der, hvor det stiller sig, og bemærke Følgende: Vi have ingenlunde været saa beskjæftigede med at haandtere „den himmelske Retfærdigheds tunge Vægtskaal", at vi ikke have kunnet skjelne Correspondensartikler fra Redactionsartikler, og hvis „Fædrel." ikke af en eller anden Grund havde læst altfor hurtig, kunde det selv have opdaget det; thi netop af Hensyn dertil have vi ved at omtale Ordet „Røvertog" ikke nævnt „Fædrelandet", men „de Nationale", medens „Fædrelandet" vel veed, at vi ellers ikke tage i Betænkning at nævne det, naar vi sigte til det. Idet Bladet nu indrømmer, at hiint Udtryk var „vistnok mindre heldigt", vilde al Tale derom være overflødig, hvis det ikke tillige paastod, at et Dagblad vanskelig faaer Tid til at bemærke og rette Saadant; vi mene herimod, at til at stødes over et saa upassende Udtryk behøver man ikke et Secund. — Ei heller ere vi i Uret paa det andet Punkt. „Fædrelandet" forlanger, at vi skulde have læst det tydske Blad*, hvorfra det havde taget sin Vittighed om Brommy, ellers have vi ikke Lov til at tale med. Men for det Første have vi henholdt os til den „Aand, der slog ud", den afmægtige Haan i Ordene: at Brommy ikke var død af Søsyge paa Reisen til Lübeck; for det Andet kunne vi vende Beviset om og sige, at „Fædrelandet" i et eller andet tydsk Skrift burde have læst Lidt om Admiral Brommys Levnetsløb, hvoraf erfares, at han er udgaaet fra Navigationsskolen i Hamborg, senere tjente paa nordamerikanske Skibe, gjorde Reiser paa Vestindien, Afrika, China, under den græske Uafhængighedskrig befandt sig hos Grækerne ligesom Tscherning og Fabvier, tjente under Lord Cochrane som Lieutenant

---

* Neue Bremer Zeitung er skrevet i dansk Interesse og tildeels af Danske og kan altsaa af „Fædrel." kaldes velsindet, men ikke velsindet mod Brommy. Det skal have seet Admiralen søsyg.

paa en stor Fregat, var med paa Toget imod Alexandrien, i Aaret 1828 blev af Lorden befordret til Capitain og commanderede en Flotille, der angreb Prevesa, arbeidede under Capo d'Istria i det græske Marineministerium, endelig tjente under Miaulis, indtil denne opbrændte sin kjære Flaade, for at den ikke skulde falde i Russernes Hænder. Vi udelade alle tydske Pralerier om Bromme (der i nordamerikansk Tjeneste antog Navnet Brommy) og fremstille disse simple Kjendsgjerninger, for at man i fine Udtryk skal skaane, ikke Fjenden, men den danske Værdighed. Hvis en dansk Sømand kunde komme til, i ærlig Kamp at tage baade „Gefion“ og Brommy, vilde vi sige, at det var en Bedrift; men at gjøre Nar og gjøre slet Nar af B., fordi han skal føre det Skib, vi ved Ulykke have mistet, burde formeentlig være en altfor tarvelig Fornøielse for et respectabelt dansk Blad, ja, vi begribe ikke, at man i Virkeligheden kan føle Sorg over Tabet af „Gefion“, naar man har saa let ved at tale derom. Saa let kunde man tale, hvis Admiral Brommy seilede i en Kanonjolle, der tilfældig var drevet bort til Tydskland. Men nu siger „Fædrelandet“, at det ikke kunde kjende Brommy saa godt som „den vidtbereiste Hr. Goldschmidt“; vi svare hertil, at vi kjende til det Foranstaaende, ikke ved Hjælp af „Vidtbereisthed“, men ved at have læst derom, og „Fædrelandet“ kan altsaa see, at vi ikke undlade at læse af Frygt for „at svække den aandelige Elasticitet, hvoraf vi skulle leve“. Hvilken træffende Beskyldning og hvilken ædel Udtryksmaade! Der er overhovedet i „Fædrelandets“ Artikel en hjertelig god Villie, oprigtige Forsøg paa at give os Knappenaalsstik; det bedste Beviis paa, at Forsøget er mislykket, faaer være, at vi gaae ligegyldig forbi. Kun een Yttring skulle vi tillade os at udhæve, fordi den nøiere beseet indeholder en magnifique Compliment. Den ærede Redaction siger med et forskrækkelig guult Smiil, at vi staae „i svimlende Høide over Partierne“. Da vi nu ikke føle os svimle og man heller ikke har beviist, at vi ere det uden at vide deraf eller overhovedet have fjernet os fra Virkelighedens faste Jord, er det fornuftigviis „Fædrelandet“, der føler sig svimmel ved at see op. Vor Beskedenhed trøster sig med, at vi ikke af denne Grund behøve at staae saa høit; Afstanden kan jo være afhængig af hvor dybt nede i Partiskheden „Fædrelandet“ selv befinder sig.

d. 4de Decbr.

Naar man i Aaret 1848 betragtede de europæiske Forhold, var det, som om man saae ind i et Kaleidoskop; store og glimrende Ting faldt ned, smaa Partikler hævede sig op, bredte sig ud, faldt ned; Alt var Bevægelse, spillede i afvexlende Farver og dreiede sig rundt. Senere er der blevet majestætisk Ro, de

store og glimrende Ting sidde atter fast øverst oppe — idetmindste saalænge Kaleidoskopet ikke bevæger sig — og den store Uro og Afvexling, man troer at bemærke, kan sammenlignes med de Virkninger, en mimisk eller plastisk Konstner forstaaer at frembringe med ganske faa og ubetydelige Hjelpemidler. Man husker Mathies Ballerup, Modellen, i »Kunstnerliv«, hvorledes han blot behøver at stille sig i Positur og strax:

»Her De Hector seer at bløde,
— — Og her Achilles seirrig for Dem staaer".

Han drapperer sig med sin Toga, sin »antike Slængkappe«, og man »seer alle antike Helte i hans Person: Brutus? — ah! her! — Cæsar? — seer De? — Mephistopheles? — hav den Godhed! — Regulus? — der har De ham! — Tiberius? — her staaer han!« — Ganske saaledes seer man i Aviserne Fredrik Wilhelm, Franz Joseph, Schwarzemberg, Manteuffel, Nicolaus, det preussiske Bourgeoisi o. s. v. i Positioner; en lille Bevægelse af den »antike Slængkappe" forvandler den flygtende Hector til den seirrige Achilles, den mistænksomme Tiberius til den frihedselskende Brutus, den lurende Mephistopheles til den opoffrende Regulus, og Tilskuerne bevæges heftig, Europas Hjerte, Coursen, banker urolig, hæver og sænker Barmen i den største Sindsbevægelse. Og hvad er der saa skeet ved alle de store Gestus? Freden, som det var dem umuligt at bryde for Alvor og med Fornuft, er ikke bleven brudt; man har fundet Midler til at vedligeholde den uden at skade »Æren«, og navnlig ville begge stridende Parter, som det nu meldes, trække sig ud af Kurhessen, forsaavidt de ikke kunne enes om Landet. — Den ærede Red. af »Kjøbenhavnsposten« har i den senere Tid jevnlig yttret Tro paa Krigens Mulighed, fordi de Herskende ikke havde Noget at frygte af Demokratiet, fordi dette nu skal være demoraliseret. Vi forstaae ikke ganske denne Beviisførelse; thi, som alt tidligere omtalt, Preussen kunde ikke beseire Østerrig og Rusland uden at miste Støtterne for det conservative Princip, og hvis Preussen tabte et Slag, hvilke Kræfter vilde da reise sig, hvad maatte man da paakalde for at anspænde Folkets Muskler, paa hvem vilde Mistænksomheden fæste Blikket? Ligheden mellem Fredrik Wilhelm og Ludvig den 16de ligger altfor nær, til at Fredrik Wilhelm skulde oversee den eller undlade at frygte den.

Vi sagde i det Foregaaende, at saagodtsom Intet var skeet, og det er sandt, seet fra een Side; men fra en anden Side betragtet er der skeet noget meget Stort: vi tænke paa de preussiske Kamres Sammentræden. Nu smiler man; »saadan en Constitution! saadanne Kamre!« Vi vide det meget godt, den

juridiske Magt, som disse have over Staten, er ikke stor, og deres Oprindelse er langtfra at være demokratisk. Men desuagtet gjentage vi et tidligere Ord: denne Constitution er Tegn paa den Aand, som skiller Preussen fra det østlige Princip og stiller det paa Vesteuropas og Protestantismens Side. Hvilke Personer der end udgjøre disse Kamre, saa opfattes det dog af Alverden, som om Fredrik Wilhelm i disse kalder sit Folk om sig; hvorledes han end har arrangeret Valgene, saa staaer han dog, naar han møder med dem, under aaben Himmel, seet af hele Folket, anerkjendende det; i Marts 1848 fik han et Broderkys, som han senere har forsøgt at aftvætte, men det var et forgiftet Kys, det er gaaet over i hans Blod, han er ikke længer Souverain som hans Fættere af Rusland og Østerrig (Keiser Ferdinand, der ogsaa fik et saadant Kys, blev hurtig skaffet tilside, før hele Familien blev smittet), og derfor hade de ham. Maaskee vil han uendelig gjerne gjenvinde deres Kjærlighed — han kan ikke, han er forgiftet af noget Folkeligt. Lad os nu ogsaa betragte Forskjellen mellem de østerrigske og preussiske Hære: Hine gaae efter Trommen, nødtvungne, lydende et Bud, der ikke giver Grunde; Italienere, Ungarere, Kroater, Tydske blive af Kalveskindet førte til at udføre en Villie, der er dem fjern; men det preussiske Landeværn har en Villie, møder frivillig og begeistret. Det kan ikke nytte at ville oversee det, og naar nu Manteuffel og Schwarzemberg enes i Olmütz, naar Freden bevares, efter at man listelig har gjort Folket ivrigt for Noget, det tidligere ansaae for en Ubetydelighed: Etappeveiene i Hessen, saa siger dog Landeværnet med Stolthed: De vare bange for os. Der er blevet spillet en smaalig Comedie og anvendt uendelig smaa Intriguer, Kongens Equipager f. Ex. ere blevne gjorte marschfærdige og droge virkelig ud — fra Berlin til Charlottenburg; der er blevet fortalt om et Laan paa 10 Millioner Pund Sterling, og det var et opdigtet Laan; Bourgeoisiet skrev krigerske Adresser, tilbød at offre Liv og Blod, og haabede, at det kunde blive ved Trudsler o. s. v.; men Resultatet af denne Comedie er, saaledes som Sagerne idag fremgaae af Beretningerne, det Store, at det vestlige Princip i Virkeligheden har vundet en Seir, en større Seir, end maaskee Personerne, der have vundet den, i Øieblikket ville vide af, men hvis Følger de ikke kunne undgaae.

I samme Grad, som dette gaaer fremad, synes Reactionen at fjerne sig fra os, men i samme Grad formørkes Udsigten til at faae Slesvig-Holstenerne overvældede ved Hjælp af et i Tydskland eneherskende Østerrig. I den danske Presse have vi bemærkat Klager, man synes at sørge over, at Forviklingerne ikke frembragte Krig. Hvad [illegible] man os, at

vi vilde have vundet ved en europæisk Krig? Ved at ligge kraftesløst mellem de stridende Flaader og Hære? Ved almindelige Bankerotter og Velstandens Forfald? Hvad vilde den endelige Fred have bragt os Andet, end Freden nu kan bringe os? Os synes det, at vort Ministerium, der ikke er enigt eller ensartet, ikke har havt Fasthed og Energi nok til at benytte de gunstige Øieblikke, der have tilbudt sig, til at faae et Forlig istand; men vi ville antage, at vi ikke have Forstand derpaa, idetmindste ville vi ikke fortsætte en Opposition, der under de nuværende Omstændigheder ikke nytter det allerringeste. Spørgsmaalet er nu, hvad vi kunne vente af de herskende Forhold. Man kjender jo ikke disse ganske nøiagtig; men det Parti, der har Magten i Preussen, det conservativ-constitutionelle, det stokpreussiske, protesterer ivrig imod at blive sammenlignet med Gothaerne; det er langtfra at elske Revolutionen i Holsteen. Vi opgive ikke Haabet om, at en klog dansk Regering kan drage Nytte af Forholdene; men Veien er formeentlig den samme, som vi stadig have paapeget.

Af Enkeltheder eller snarere Curiositeter i den tydske Sag er at mærke, at Fredrik Wilhelm, medens Krigsrygterne truede stærkest, sendte Pengebidrag til det Monument, man i Østerrig vil reise for Radetzky, den samme Feltmarschal, der ifølge Krigsrygterne skulde føre Østerrigs Hære imod Preussen. — Det preussiske 2det Kammer har i sit Svar paa Kongens Throntale anerkjendt, at Hs. Majestæt paa vidunderlig, „wunderbar" Maade blev frelst fra Sefeloges Kugle. Naar baade Kongen og Kamret ere enige derom, saa maa det vel være sandt, at Gud selv paa mirakelmæssig Maade har styret den ellers ufeilbare Skytte Sefeloges Kugle; men saa bliver dog et kildent Spørgsmaal tilbage: Kuglen traf nemlig Kongens Arm; Gud selv mærkede altsaa Kongen; hvad betyder dette? Til Lykke for den øvrige Menneskeslægt skee saa godt som hver Dag saadanne Mirakler, en forskrækkelig Mængde Kugler træffe Folk i Arme og Been.

En Sag, der ligner en, som nylig blev behandlet i vort Folkething, har været for i den franske Nationalforsamling. To Medlemmer af Oppositionen, Benoit og Charassin, havde udarbeidet en Communallov, men rigtignok med større Omhyggelighed og Hensynsløshed end Tilfældet var hos os. De smaa Communers, Cantonernes, Antal skulde være 3,000; Cantonerne skulde med stor Selvstændighed styre deres indre Anliggender, dog under Departementsraadenes Control; i hvert Canton skulde være en Bygning, der kunde give ca. 700 Børn Ly Halvdelen af Aaret samt modtage de Varer, der kunde produceres eller consumeres af 5 à 6,000 Familier; endvidere skulde i hvert Canton under Can-

tonalraadets Tilsyn kunne holdes offenlige Forelæsninger o. s. v. Den radikale Opposition, navnlig Presse, var imod dette Forslag, navnlig fordi det ikke anerkjendte „Cantonernes Souverainetet“; det conservative Parti kaldte Forslaget et Tegn paa Cantonal-Socialisme. Forslaget faldt med 62 Stemmer mod 515. — Et endnu større Nederlag led Dagen i Forveien, den 25de Novbr., General Fabviers Forslag: at Abd el-Kader skulde frigives af sit Fængsel og bringes til St. Jean d'Acre eller Alexandrien. Man søgte ved en spidsfindig Fortolkning at nægte, at Abd-el-Kader ved Overgivelsen havde erholdt noget gyldigt Løfte (Lamoriciere, der havde underhandlet med ham og modtaget ham som Fange, var denne Dag ikke tilstede i Forsamlingen); dog var dette ikke Hovedsagen, det væsenligste Beviis var Nytten, man havde af at beholde Fangen. General Tartas sagde: Kommer Abd-el-Kader tilbage til Afrika, saa vil han tilsidst jage Eder ud derfra med Skjændsel (ignominieusement). Enden blev, at kun 4 eller 5 Medlemmer stemte for Fabviers Forslag. — En vigtigere Omstændighed er, at de legitimistiske Folkerepræsentanter have holdt en Forsamling, hvori de have lagt Planen til dette Aars parlementariske Felttog og bl. A. udtalt, at de „aldrig ville glemme, at de ere Børn af den almindelige Stemmeret“, og at de derfor ville arbeide paa Forandring af den Lov, der indskrænker Stemmeretten; de erklære, at de „afskye Theorien om det legale Land (ↄ: at den Deel af Borgerne, som ved særskilt Begunstigelse have Stemmeret, ogsaa herske lovlig), og at denne Theori er en Ødelæggelse for det virkelige Land“. Disse Ord ere udtalte af Montalembert, Falloux, Molé o. s. v., idetmindste meddeles det uimodsagt af deres Blade — hvad skal man nu troe? Nærmest ligger den Mening, at det er en Kamp, som trods den tilsyneladende Fred og Enighed forberedes imod Præsidenten. Men den almindelige Stemmeret vil nok alligevel blive underlig tilmode ved at faae Understøttelse fra denne Kant og kan sige som Jeppe paa Bjerget: „Ach, gunstige Hr. Dommer, er det vist, at jeg er ganske levende igjen, eller spøger jeg?“, hvortil Dommeren svarer: „Du est ganske levende; thi den Ret, som dømmer fra Livet, kan ogsaa dømme til Livet igjen.“ — Ulykkeligviis kan den ogsaa gjøre om endnu engang og atter dømme fra Livet.

Udgivet den 6te December.

Dorthe.

Et Livsbillede fra Jylland 1848.

Fortalt i et Brev.

Du veed vel, at jeg har ligget herovre i min Faders Præstegaard, siden jeg slap saa daarlig fra min Frivillighed i Slaget ved Slesvig. Saaret i Foden er ikke farligt; men det varer længe, inden jeg kommer til at gaae, og vor fælleds Ven P., der er Districtslæge her, fortsætter i Omegnen af min venstre Skulder den Forsken efter en borteblevea Kugle, som H. begyndte paa Lazarethet. Ellers er her da nok en Egn til at blive rask i; thi her er Ro og Fred og Skjærsommerluft, og Tiden har bragt noget Staalhærdende i Luften, en Alvor og Kraft i Omgivelserne, saa jeg undertiden trods de truende Omstændigheder føler mig ganske forunderlig lyksalig over den nye Tid og mit nye Fædreland og er inderlig tilfreds over, at jeg med nogen Omkostning af Lemmer og Førlighed har været med i Kampen derfor.

Her bliver tidt talt om Muligheden af, at Tydskerne kunde rykke frem og aflægge os et Besøg. Den almindelige Mening er da, at vor afsides Beliggenhed vel vil frie os fra store Troppemasser; men Nærmelsen

af en lille Friskare eller af en Patrouille bliver indrem-met og frygtet. Der samtales da om, hvad vi i saa Tilfælde skulde gjøre, og Fader bliver stundom ivrig og mener, at han kunde lade Klokken ringe til Kirkestævne og stille sig i Spidsen for sine Sognefolk; han nynner da:

»De Bønder af Vaags, Lesje og Lom
Med skarpen Øxe paa Nakke
I Bredebygd tilsammen kom,
Med Skotten vilde de snakke.«

Naar han saa kommer til:

»Det første Skud Hr. Zinklar gjaldt«,

kan han ikke længer sidde rolig, gaaer skridtende op og ned, og Piben gaaer ud. Man taler da om, at det ikke vilde gaae an; der vilde komme et heelt Regiment og søge efter de borteblevne Kammerater samt

„skjænde og brænde, hvor de drog frem“.

Min Søster Julie har læst en Fortælling om en Engelskmand og hans Datter og Tjener, der forsvarede sig en heel Dag imod en Flok italienske Banditter; de havde barrikaderet Døre og Vinduer med Dyner og Madrasser, skjød flere af Røverne og holdt, som sagt, ud, indtil der om Aftenen kom Dragoner. Hun mener, at vi kunde paa lignende Maade med vore Huuskarle og Piger holde Stand mod Infanteri — og Cavalleri, tilføier jeg — og hun har paa alle Pigernes Vegne erklæret, at de ikke vilde være bange. Man taler ogsaa om Kjelderen, der ligger i Skjul og er ildfast. Min rare gamle Moder kunde ikke lade være, ganske naivt at sige, at det var dog Synd for de gode Madradser og Dynevaar; men hun vil give sine til alligevel. Jeg blev ganske øm om

Hjertet, da vor gamle Mo'er med et Blik paa sine Pigebørn og med Taarer i Øinene sagde, at der var Ingenting, slet Ingenting, han ikke vilde hengive, naar det kunde hjælpe mod Fjenden. Jeg er temmelig tryg; men naar Galt skal være, er jeg dog glad ved, at jeg er her hjemme hos dem.

Saadanne Samtaler ere i Almindelighed blevne førte henad Aften, naar vi drak Thee under det store Lindetræ og saae ned over Egnen, over det rige, af det svindende Sollys overgydte Landskab med Skov og Sø, og Gaardens stærke Position frembød sig for Jagttagelsen; thi Kirken og Præstegaarden ligge paa en bred Høi, og der er kun een fornuftig Tilgang til Gaarden, nemlig ad en Kjørevei, der bugter sig opad Bakken. Ved slige Leiligheder er Husets vante Skik og Subordination blevet noget tilsidesat; thi Huustyendet af begge Kjøn har samlet sig i større Nærhed af det høiærværdige Bord, end Krigsartiklerne tillade; de have ladet, som om de talte om »Allehaande og lidt om der' Eget«; men Ørene ere spidsede paa hvert Ord, vi sige. Fader er slet ikke utilfreds hermed, men griber Leiligheden til høit at forelæse Fortællinger af den danske Historie og føie passende Bemærkninger til Texten. Luften er for sund, til at nogen egenlig Sentimentalitet kan indfinde sig, og det arkadiske Hyrdeliv, der hører til Præstegaarden, indblander ogsaa undertiden bukkespringende Episoder. Saaledes var Fader forleden Aften midt i Christopher den 2dens Tid og talte om, at netop her i denne Egn reiste sig den fretsende Riddersmand, da kom Røgteren farende og raabte: Husbond! (thi i Jvrigheden glemte han, at hans

Husbond er høiærværdig) Husbond! den Blakkede har kalvet! — Den Blakkede er hele Husets Yndling, og der blev almindelig Forstyrrelse ved Lindetræet. Fader forordnede selv to Sild dyppede i Tran, hvilket er det Tractement, man her paa Egnen giver den Slags Barselskvinder.

Men iforgaars forefaldt Noget, hvis Beskrivelse skal være det egenlige Indhold af dette Brev.

Fader var taget til sit Annexsogn for at forrette en Vielse og en Jordpaakastelse; Karlene vare en Fjerdingvei borte paa Markarbeide; i hele Huset herskede Stilhed, en saa inderlig deilig Stilhed og Hyggelighed, som der kan være i en Præstegaard. Jeg sad i Havestuen ved den aabne Dør og lod mig varme af Formiddagssolen, halvt beskjæftiget med Læsning, halvt nedsunken i en Reconvalescents Glæde over Tilværelsen. Lidt fra min Gyngestol stod Vandkanden; Katten løb rundt derom og greb efter Fluer; engang imellem, naar den blev for ivrig og var ved at vælte den tomme Kande og hørte den give Lyd, blev den bange, saae spørgende hen paa mig og nappede atter efter en forbifarende, surrende Flue. Hønsene vare brudte ind i Haven, kom til Dørtærskelen, kluktede, men trak sig hastig tilbage i ærbødig Afstand fra Katten; undertiden viftede et varmt Vindpust, svangret med Duft af Vaarblomster, hen over mig. Min yngste Søster var inde i det næste Værelse og nynnede dæmpet en ensformig Sang, medens hun strøg. Men jeg kan slet ikke beskrive Dig, hvor der var godt og mildt; thi det Meste var dog i mit eget Indre.

Pludselig hører jeg Fruentimmerskrig eller rettere:

vrig, angst, skrigende Samtale. Det lød, som naar Høns med Et faae Øie paa Høgen. Jeg hørte Træsko lappre i Hast over Gaardens Brostene, og endelig fornam jeg tydelig Ordene: Preusserne! Tydsken er der! — Min første Bevægelse var den, som jeg var bleven vænnet til i Felten, naar Jægerhornet blæste Allarm: jeg greb til Væggen efter Geværet, men væltede blot en Urtepotte; ved Bevægelsen gjorde det ondt i Fod og Skulder, og jeg sank tilbage i Stolen. Inden jeg faaer samlet mig, føler jeg mig greben af en stærk Haand, løftet op som et Barn og baaren afsted. Jeg vender Hovedet og seer, at det er Dorthe, vor Bryggerspige. Dorthe! siger jeg, overrasket og betuttet. Hun svarer ikke, men bærer mig til Kjelderen, sætter mig med Lempe paa en Smørbønde og gaaer bort; lidt efter kommer hun tilbage med mine Søstre og med Husets Sølvskeer, som hun kaster fra sig; derpaa bringer hun Moder, iler ud og slaaer Kjelderdøren i for os. Der var en saa almindelig Forstyrrelse i vore Sind, at vi vare samlede nogle Minutter uden at tale et Ord; under andre Omstændigheder vilde vi vel have givet os til at lee ved pludselig at være bragte sammen i Kjelderen; men vi vare overbeviiste om, at Fjenden rykkede imod Gaarden. Blot de ikke møde vor Faer! sagde Moder. — Gud frie og frelse os dog! sagde Julie. — Mon de allerede skulde være i Gaarden? sagde Wilhelmine og listede sig til at titte op af Glugen. Næppe havde hun seet ud, før hun udstødte et Forundringsraab. — Hvad er det, mit Barn? spurgte Moder. — Det var Dorthe! Hun kom fra sit Kammer

med et Gevær. — Vi saae paa hinanden og ventede i stor Angst paa at høre Skud.

Et Kvarteerstid gik saaledes hen, da hørte vi Træsko i Gaarden, vrede jydske Stemmer og jydske Eder over de Karle, som havde sat Egnen i Allarm for Ingenting. Dorthe kom og lukkede Kjelderdøren op, med nedslagne Øine og uden at sige et Ord. Det var, som om hun var bleven lille af Skamfuldhed, og som om hun mere krøb end gik over i Bryggerset for at skjule sig.

Grøden var sveden, Mælken løbet over, Flæsket brændt og Ilden slukt paa Skorstenen. Der var ingen Middagsmad til Folkene; men de fik salt Mad og Brændeviin og Løfte om varm Aftensmad. Det bragte dem atter i godt Lune; men Stemningen var for bevæget til, at man kunde tage den vante Middagsluur. Jeg haltede ud i Gaarden og satte mig paa Huggeblokken ved Siden af vor Avlskarl Niels, der havde taget Plads paa Kanten af en Trillebør. Jeg begyndte med at tale om, hvilket godt Sindelag Dorthe havde viist, og at vi aldrig havde ventet Sligt af hende, hvortil Niels svarede: Indestod jeg ikke for, da jeg fæstede Dorthe til Gaarden, at hun var en retskaffens Pige? — Naa, saa Du har kjendt hende tidligere? Saa kan Du da sige mig, af hvad Folk hun er kommen. Fortæl mig Noget om hende.

Der er ikke Meget at fortælle om hende, det følle Skind, sagde Niels — hans trohjertige Dialect maa Du tænke Dig, for den kan jeg ikke godt gjengive —; hun har altid havt det ondt. Moderen mistede hun tidlig, og Faderen var der, reent ud sagt, ikke Noget ved. Vel var han en god Skytte og kunde siddet

som en pæn Mand; men i dets Sted drak han Fortjenesten op i Kroen. Tøsen holdt han nok af, han sagde endogsaa, hun var hans Øiesteen; men det var en meget vankundig Maade, han viste det paa. Aldrig lod han til at kunne afsee hende, saa hun fra Lille af maatte følge ham paa Jagt i Regn og Slud, og om der var aldrig det Veir paa Sky. Naar de saa kom til Kroen om Aftenen vaade og ilde tilredte, og Folk da sagde: Gud bevare's, Hans Skytte, hvor I handler med det Barn! ja, saa fik han travlt med at faae hende tørret og varmet, og gav gjerne Krokonen Alt det, han havde skudt den Dag, kun for at faae laant andre Klæder til den Smaa. Men naar han dernæst kom saa vidt, at han fik hende til at synge — for Dorthe har altid havt en god Røst — og Flasken kom igang, ja, saa var han heel Karl igjen og kaldte hende sin lille Sangfugl og sin Gatilani — for Skytten var meget for at snakke Fransk, naar han havde Noget i Hovedet. Han havde tjent under Keiser Napoleon, skal jeg sige, og det kunde han aldrig glemme.

Det var da rigtignok en daarlig Barndom, sagde jeg.

Ja, er det ikke sandt? Og naar Nogen foreholdt ham, at han holdt Dorthe fra hendes Børnelærdom, sagde han: nei, saamæn gjorde han ikke, han lærte hende selv. Saa sendte han Præsten et Par Harer, og dermed var det godt. Men det var i visse Maader en selle Lærdom den; for da Dorthe blev saa gammel, at hun skulde gaae til Præsten, ja saamæn! da kunde hun ikke læse det første Bud ordret og maatte vises fra. Det blev Skytten meget vred over. Han gik lige op i Præstegaarden, ligesaa stiden,

som han kom fra Jagten, og Folk sagde, han havde været meget nærgaaende mod Præsten og sagt, at Dorthe havde ligesaa megen Christendom som Pastoren, om hun end ikke kunde læse sine Bøger ordret med Titelblad og Forord. Men det hjalp ikke, for det var justement det, Præsten saae paa. Han var ikke meget med Spørgsmaal og Forklaringer, men hvad der stod i Bøgerne, det skulde de ikke kunne tilhalvs, om han skulde lægge Haanden paa dem. Han var meget ivrig i den Ting, især — ja jeg skulde vel ikke sige det, men Ordet gik saadan — især mod Fattigfolk.

Saa?

Ja; men Skytten var ogsaa en meget ivrig Mand, naar han først satte sig Noget i Hovedet. Han drev det igjennem, at han maatte henvende sig til en anden Præst. Det var en ung Mand, der nylig var kommen i Kaldet og nidkjær paa lige den modsatte Viis af den Gamle; han fandt nu saadant Behag i Dorthes Christendom, at han satte hende ovenfor alle Gaardmændsdøttrene. Det havde nær lagt ham ud med hele Sognet. Men da Dorthe paa Confirmationsdagen læste, saa det sang i Kirken, og svarede Præsten med Ord, saa Alle forundrede sig, imens de Andre stod og hikkede og hakkede og vidste hverken ud eller ind, saasnart de vare færdige med Bogen, saa maatte vel Alle sige sig selv, at Præsten havde gjort Ret.

Men det var jo rigtig heldigt for Dorthe!

Ja, den Confirmationsdag var Dorthes første og sidste Lykkesdag. Da var hun i et godt Ry hos Folk og

kunde faaet Tjenester nok. Men det var nu ikke saadan bestemt, og hun havde en besværlig Tid for sig, stakkels Tøs.

Faderen var bleven svagelig og kunde ikke være paafærde mere som forhen. Han blev snart uduelig til at være Herregaardsskytte længer og maatte hænge Bøssen paa Knagen. Jeg saae nu i et Par Aar ikke noget til Skyttens, da jeg tjente fjernt fra den Kant. Men, som jeg siden hørte, skal Dorthe i den Tid have gjennemgaaet Sit af Nød og Trang, som man vel kan tænke, da de sad i jordløst Huus og hun skulde med sine Hænders Gjerning fortjene Føde og Klæder til dem Begge.

Men hun kunde ogsaa havt det bedre, naar hun havde lydt dem, der raadede hende til at lade Faderen gaae paa Fattigvæsenet og selv tage sig en Tjeneste. Men dertil svarede hun, at saalænge hun havde Hænder paa Skafte, skulde hendes Fader ikke falde Sognet til Byrde, og om man end bød hende ti gode Dage for een, ja med Silke og Guld til, vilde hun ikke forlade ham paa hans gamle Dage. Og, det sige Folk, saa ærlig holdt hun sit Ord, at Skytten levede som en Herremand til sin Dødsdag, imens den stakkels Dorthe nok havde Smalhans. Ja, de sagde, hun led selv stor Nød derfor. — Ellers var det underligt, vedblev Niels eftertænksom, at siden Skytten havde havt det Skjænderi med Præsten, var hans Helsen forbi, han svandt hen. Derfor mumlede man ogsaa om, at han var forgjort; men det er vel gammelt Papisteri.

Ja, det skulde jeg troe! udbrød jeg, ganske forundret over denne Bemærkning.

Niels indlod sig heller ikke videre derpaa, men ved-

blev: Det er nu en sex, syv Aar siden, Vinteren før jeg kom her, da jeg tjente hos Doctorens bistovre; saa vaagner jeg da en Nat ved et forfærdeligt Spektakel af Hundene. Da jeg tænker, der kommer Vogn efter Doctoren, trøster jeg mig ved, at jeg og Bæsterne — for jeg var Kudsk der — kan blive liggende i vor gode Ro. Jeg lurer og lurer, nei, der kommer ingen Vogn; men Hundene vedblev at give Hals, og jeg kunde baade see og høre, at det var et forskrækkeligt Veir.

Da hører jeg paa engang, at det pusler ved Vinduet, det famler og banker paa Ruderne, og der jamrer Noget udenfor, men Ordene kan jeg ikke forstaae.

Du sprang da op og hen til Vinduet i en Fart, Niels? spurgte jeg ivrig.

Ja, da jeg havde fundet mine Træsko, for det var slemt fugtigt paa Leergulvet. Det var just ved at banke anden Gang, da jeg kom til Vinduet.

Men Gud bevare os for det Veir, det var! Snee og Slud fløi mig i Ansigtet, og det lille Slagvindue sagde nei to Gange, før jeg fik rigtig Nam paa at aabne det.

Ja saamæn! stod der ikke et Kvindemenneske udenfor! Men først da hun talte til mig, og sagde, hvem hun var, gik det op for mig, at det var Skyttens Dorthe.

Den arme Tøs havde vadet halvanden Miil, gjennem Grøfter og Moser i et Mørke og et Veir, der var ikke til at jage en Hund ud i, for at hente Doctoren til sin Fader, der laa paa sit Yderste. Nu havde Doctoren nægtet at komme og saa —

Hvad? Han havde nægtet det?

Ja, jeg skal sige, han tog grumme nødig ud om

Natten, naar han kunde undgaae det. See, det var nu det. Men han havde svaret den stakkels Dorthe baade haardt og haanlig, at da hendes Fader havde været syg i fire Aar, uden de havde kaldt Doctor, saa kunde det ikke hjælpe nu, da vel sagtens Døden havde fat i ham.

Det var jo paa en Maade sandt nok; men det arme Barn var gaaet en saa lang og besværlig Vei og havde sat sin Lid til ham. Han kunde idetmindste have givet hende nogle Draaber til den Syge; det vilde have trøstet hende lidt, og een Smule Virkning havde det dog altid gjort.

Naa, Dorthe havde nu kjendt mig, fra hun var Barn, og vidste, jeg tjente her, og at jeg var godt hørt hos Dem Selve; saa troede hun, at jeg formaaede Noget over Doctoren og kunde faae ham overtalt. Det var nu langt fra; men jeg eiede nogle Draaber selv, som jeg havde hjulpet Andre med i meget vanskelige Tilfælde; de smagte som Edder og Forgift, men det er saadant Noget, vi skal komme os af; dem gav jeg hende da til den Gamle. Vel tænkte jeg som Doctoren, at der sagtens ingen Raad var; men de Draaber havde aldrig gjort Fortræd, hvor de kom.

Men nu skulde den sølle Tøs gaae tilbage igjen, og det var snart en Livssag, i saadant Veir og vaad og rystende af Kulde, som hun var. Da gjorde jeg en Gjerning, som jeg aldrig skal fortryde, om end Doctoren skulde engang faae det at vide og skjælde mig Huden fuld. Jeg løsnede Stoffer, det var den Tilhaands; egentlig var den døbt Kristofanes, men vi Folk kaldte den kun Stoffer, og det yndte den ogsaa bedst. Jeg løsnede

den, siger jeg, og trak den ud af Stalden, skjøndt den sandt nok skjød Krøk, da den fik Næsen udenfor og fornam, hvad Veir det var.

Men der hjalp ingen kjære Mo'er; Dækkenet over Ryggen, Dorthe i min tykkeste Frakke og med et Par tørre Strømper af mine paa, og saa jeg foran, og saa gik det.

Stoffer havde sine Nykker; men naar man gav ham Tid til at betænke sig og snakkede godt for ham, var han den ligefremmeste Person, man kunde have med at gjøre. Det var ret, som han forstod, hvor vi skulde hen, og havde ligesaa stor Hast som vi Andre, ellers begriber jeg ikke, hvordan vi saa hurtig i det Mulm og Mørke, som det var, fandt hen til Skyttens. Ja, der er stor Forskjel paa de saakaldte Bæsters Condevitte.

Og nu fulgte en lang Forklaring, oplyst ved Exempler, som havde stor Interesse baade for Niels og mig, da vi begge ere næsten lige ivrige Elskere af denne Dyrerace. Jeg siger *næsten*; thi Niels havde reent glemt Dorthe, men jeg dog paa ingen Maade, og det var mig, der afbrød ham og førte ham tilbage til den afbrudte Fortælling.

Ja det var grusseligt, begyndte han da atter, hvor Dorthe holdt af den Stykke ringe Fader. Hele Veien hverken mælede eller talte hun; men da og da trykte hun sit Hoved til min Skulder, saa jeg kunde skjønne, at hun græd; men det var ikke lydeligt.

Hesten var endnu ikke rigtig standset, da hun var nede af den og inde i Huset. Jeg vilde just ride hen i Ly med Stoffer, som nok kunde trænge til det, da hun

kommer farende igjen, river mig Grimen ud af Haanden og siger: Gud forlade Dig det, Niels, at Du vil ride bort, før jeg har sagt Dig Tak! Vilde Du da ikke vide, om Han levede endnu? Er der da Ingen, Ingen i hele Verden, der bryder sig om ham, uden jeg!

Og saa slog hun sine Hænder sammen og tog saadan paa at græde, at det ordenlig skar mig i Hjertet.

Jeg sagde hende, hvad sandt var, at det aldrig havde været min Agt at tage bort uden at see til hendes Fader.

Saa tørrede hun sine Oine og sagde: Gud velsigne Dig, Niels! Som Du har trøstet og hjulpet mig inat, skal jeg aldrig glemme Dig af! — Saa gik vi da ind, og jeg kan forsikkre, at Dorthe var en grundreenlig Pige, endda før hun kom til hendes Moster, som vil have Ord for at have lært hende Alt; for ingen Greve kunde sove i en hvidere Seng end den, den gamle Skytte døde i.

Han døde altsaa?

Ja, jeg saae strax, at han ikke havde langt tilbage, skjøndt han dog, saasnart vi kom, kjendte Dorthe og vendte Hovedet hen imod os. Jeg gik hen og talte til ham; han svarede ikke, men saae kun paa Datteren. Hvor hun gik og stod derinde, vendte hans Oine sig saa løierlig efter hende. Endda var han ikke rigtig ved Samlingen, for han begyndte nu at snakke hen i Vind og Veir, nævnede Navne og talte med Folk, der vare døde for mange Tider siden, ligesom om han saae dem for sig. Dorthe, paastod han, havde Vinger. Ja saamæn, sølle Vinger! Det var Hjørnerne af hendes Mundklæde, som hun havde bundet over Hovedet, og som vare blevne

hvide af Sneen. Saa tyktes han sig i Frankrig midt i al den Spektakel, han havde været med til derude — tog til Hovedet, ligesom han vilde svinge Hatten for Keiser Napoleon, og andet saadant Tøierí. Kort at fortælle, det var Døden, som den Gamle da ogsaa sagde havde vaaget hos ham, mens Dorthe var borte.

Den arme Pige blev saa hvid som en Væg, da hun hørte, hvor vildt han talte. Endda gik hun hen til Skabet, skjænkede mig en stor Snaps, som var extra, og som ogsaa varmede mig, til jeg kom hjem.

Da hun havde gjort det, sagde hun: Niels, vil Du hjælpe mig at faae Draaberne i ham? — Men det var neppe, hun kunde pine Ordene frem, saadan sad Graaden hende i Halsen.

Ja det var Synd Andet, svarede jeg, og dermed tog vi fat. Draaberne gled pænt nok ned, og det var da ogsaa dem, der holdt Liv i ham til henad Middagstid, da var det forbi.

Hvad sagde nu Dorthe dertil?

Ja, hun er af det Slags Folk, som bær' Alt hos sig selv. Hun jamrede og græd ikke som andre Kvindfolk. Alligevel maa hun have sørget svært; for da Smedens Kone vilde trøste hende og sagde, hvad sandt var, at hun ikke behøvede at tage sig Faderens Død saa nær, da han ikke havde været saa god imod hende, men drukket som en Svamp, medens hun neppe fik den Føde, hun havde behov, og ladet hende som Barn gaae med bare Fødder, naar Riim laa paa Jorden og Iis paa Vandet, da skal Dorthe være bleven gram og have slaaet i Bordet for Smedekonen og sagt: at hvis hun ikke havde faaet

Mad, da var det, fordi hun Intet havde forlangt, og var hun gaaet med bare Fødder, da kunde hun aldrig mindes at have frosset. Siden var der aldrig Nogen, der trøstede Dorthe meer paa den Maade.

Hvad blev der saa af den stakkels Dorthe?

Stakkels Dorthe! ja, det maa Han nok sige. Hun kom til en forbandet Moster, som var hundsk imod hende. Denne Moster havde to strunke Døttre, som skulde holdes i Guldrøgen og giftes med Gaardmænd. For dem var Dorthe reent ud Terskiaske. Det var ikke, som de vare Sødskendebørn; men, som der staaer i Visen:

De sleb det fine Kram,
Hun fik den grove Ham,
Vel maatte hun betjende
Værst Frænde er mod Frænde.

Men hvorfor tog hun sig da ikke en Tjeneste blandt Fremmede?

Ja, det var ikke saa lige en Sag. Dorthe kunde dengang hverken det Fine eller Grove, som man siger. De havde ingen Jord hos Skyttens, saa Markarbeide forstod hun ikke. Øl og Brød kjøbte de i Kroen for den Smule Penge, hun kunde fortjene ved at binde Halmseller.

Mosteren var en skrap Kvinde, og Dorthe har lært godt hos hende. Men hun betalte ogsaa Lærdommen; for hun maatte være Dreng for dem Alle og døie onde Ord til. Og, som det altid gaaer, omgaaes vore Nærmeste os ilde, da vil gjerne Andre rette sig derefter; og saadan gik det Dorthe. Kom de, vil jeg nu sige, til et og andet Gildelag, og hun var med, da stod hun altid

skubbet tilside i en Krog; Ingen dandsede med hende, medens baade Mosteren og Tøsene aldrig vare af Gulvet. Men hun var nu heller ikke af dem, der justement byd sig til; og det er altid en Risiko.

Kan Dorthe egenlig dandse?

Kan vi ikke Allesammen dandse, naar vi høre Fjaalen? svarede Niels; lad være, Dorthe var ikke med de Letteste.

Og Du har alligevel dandset med hende? Det var smukt af Dig, Niels.

Jeg tænkte altid hos mig selv, naar jeg saae hende saadan skubbet tilside: „De æ ondt nok, naarenstid Jen vil mæ aa ka int kom'" og saa styred jeg hen til hende. Og naar man først fik Dorthe i Tridten, saa var der ikke hendes Mage til at holde ud.

Det var vel, fordi hun dandsede med Dig, Niels! sagde jeg spøgende; men jeg blev lidt flau, da han saae forundret paa mig og svarede i en medlidende Tone: Aa, der var ingen Rift om hende, saa maatte hun vel være glad, for hvem der kom, sølle Tøs.

Minen, hvormed disse Ord bleve sagte, stødte mig, og for første Gang fandt jeg mig, paa Dorthes Vegne, fornærmet over dette Ord „sølle Tøs", især da jeg nu huskede paa, at man i Almindelighed meente, at Niels havde et godt Øie til Mariane Stuepige, der trods hendes kjønne Ansigt i Virkeligheden er en sølle Tøs. Jeg sagde derfor: Niels, jeg kan ikke lide, Du kalder Dorthe saaledes; hun er, efter Din egen Fortælling, en fortræffelig Pige, som det dog tilsidst maa gaae godt.

Ja, svarede Niels, idet hans Ansigt gjenvandt hele sit godmodige Udtryk, ja vistnok, men maaskee dog ikke

her i Verden; for Dorthe er nu af dem, der er god imod Alle uden sig selv, og den Slags Folk er der ingen Raad til. De faaer det aldrig godt her. Man anseer dem ikke for ret forstandige, og — som den gamle Præst altid sagde — det er Klogskaben, der gaaer frem og æstimeres her paa Jorden. Saadan gik det nu den sølle Dor... Maa jeg heller ikke sige sølle Dorthe?

Jo, jo, sig hvad Du vil, svarede jeg.

Naa, ja, go vel! Men det er nu saadan blevet Skik her i Sognene. Der gik hun nu i sex sure Aar hos denne Moster, fik ingen Løn og kun Lidt til Klæderne. Og hvorfor? Fordi hun nu havde bundet sig til en gammel blind Aftægtskone, som var der, og som de rigtig-nok havde Ord for at handle ilde med......

Herom fortalte Niels nu endeel, der er for smaat og vidtløftigt til, at det kan interessere Dig. Han blev ogsaa afbrudt ved Faders Hjemkomst, Fader kom kjørende ind i Gaarden i fuldt Ornat. I Annexsognet havde Rygtet naaet ham og fortalt, at Præstegaarden var tagen, og han havde ikke givet sig Tid til at skifte Dragt; dog tilstod han senere, at selv om han havde havt Tid, vilde han dog ikke have skiftet, fordi han tænkte, at hvis en Ulykke var isærd med at skee, vilde han mulig kunne hjælpe bedre, naar han kom til Gaarden i sin geistlige Dragt. Vi stimlede Alle om ham, og der blev en Spørgen og en Fortællen. Musklerne i Faders Ansigt dirrede — Du kan vel tænke Dig hans Sindsstemning underveis og hans Glæde ved Hjemkomsten — og da han havde erfaret Alt, spurgte han: Hvor er Dorthe? Lad hende komme!

En af Pigerne løb til Bryggerset og kom tilbage med Dorthe, der holdt Forklædet for Ansigtet.

Efter et Par Øieblikkes dyb Taushed sagde Fader:

Jeg takker Gud den Almægtige for, at den svære Byrde, der laa paa mit Sind, er taget bort, og at min Hjertensangst for mine Kjære, for Slægt og Sognefolk, har været uden Grund. Men efter at have vendt Tanken til det Væsen, i hvis Magt vi Alle staae, takker jeg særskilt Dig, Dorthe Hansdatter, fordi Du har viist Dig som en saa brav Pige. Du har taget min syge Søn paa Dine Skuldre og bragt min Kone og mine Pigebørn i Ly, da Du troede Faren nær; for denne Kjærlighed imod mig og Mine, lønne Dig Gud. Men Du har ydermere været beredt paa at lade Dit Liv i Forsvar mod vort Fædrelands Fjender, Du har været stærkere og mandigere, end I Fruentimmer ellers pleie at være, og jeg maa sige Dig, Dorthe Hansdatter, og jeg haaber, Du kan høre det i Ydmyghed og takke Den, fra hvem al Kraft kommer, jeg maa sige Dig som dansk Præst og dansk Mand, at jeg høilig agter Dig derfor, skjøndt verdenskloge Folk vel ville sige, at det ikke var klogt gjort. Der er min Haand, Dorthe, jeg siger Dig rigtig hjertelig Tak. Og saa beder jeg Dig om, at Du vil gjemme dette Uhr til Amindelse. Gud velsigne Din Fader og Din Moder i deres Grav.

Dorthe brast i en voldsom Graad og Hulken og kyssede Fader paa Haanden og gik saa rundt og kyssede Moder og mine Søstre paa Haanden; hun vilde gjøre det Samme ved mig, men jeg trak Haanden til mig og havde dog ikke Mod til at tage hende i Favn, som jeg gjerne vilde.

Paa præstelig Viis knyttede Fader nogle Betragtninger til Dagens Thema, hvilket jeg med mine æsthetiske Anskuelser ikke fandt rigtigt, da de korte, hjertelige Ord vare nok; men Fader kjendte vel sit Publikum. Sandt at sige, hørte jeg ikke efter, men havde min Opmærksomhed fæstet paa Nogen, der vel fortjente det, og det var Niels. Han var aldeles forbauset over Dorthe og den Ære, hvoraf hun var omgiven; han stirrrde, som om han havde Møie med at kjende hende, som om der var skeet en Forvandling med „den sølle Tøs". Der foregik øiensynlig en Revolution i hans Sind, langsomt, men uimodstaaelig; ja, da Alt var forbi, og Tyendet gik, og han og Dorthe mødtes, lod han uvilkaarlig hende gaae foran.

Senere opsøgte han mig og bad mig for Guds Skyld ikke sige til Dorthe, at han havde kaldt hende en søllе Tøs. Da jeg havde beroliget ham i denne Henseende, sagde han betænkelig: Bare hun nu ikke er bleven storartig. — Hvad mener Du med det, Niels? spurgte jeg. — Aa, itte noget Videre, int' ikke, næ.

Det var altfor mange Benægtelser, til at de ikke skulde indeholde en Bekræftelse, og senere har det da ogsaa viist sig, at Niels havde Noget isinde, hvorhos det er tydeligt, at Dorthe ikke var bleven „storartig"; thi idag er det offenligt i Huset, at de To ere blevne Kjærestefolk. Derover er stor Fornøielse; trods al Ufred har der nu siden imorges ikke været Tale om Andet, end hvordan vi skulle sørge for Udstyr til de unge Folk.

Theatret.

1.

Sardanapal.

Sørgespil i 5 Acter af Byron.

En Anmelder i et af Bladene har bemærket, at han i Sardanapal troer at gjenfinde Lord Byron selv og derfor har en særlig Interesse ved at see Stykket. En saadan Opdagelse og Interesse er meget uskyldig, naar man blot ikke vil give den æsthetisk Betydning; thi det pleier ellers at ansees for en Feil, naar Digterens egen Personlighed trænger sig frem og bortleder Opmærksomheden fra Poesiens Fordringer; man har f. Ex. gjort H. C. Andersen Bebreidelser af denne Natur, og vil man sige, at der er Forskjel paa Andersen og Byron, saa kommer man til at opstille det Princip, at den private Velvillie, man medbringer for Digterens meer eller mindre pikante Person, bliver Hovedsagen. Det er forøvrigt en gammel Historie; thi en Deel af den store Udbredelse, Byrons Værker fandt paa Fastlandet, skyldes det eventyrlige Ry, der gik af hans Person, af den rige engelske Lord, der var Digter og gik med Klumpfod, af hans ulykkelige Kjærlighed, hans vilde Jagt i Newstead Abbedi, hans

Overdaad, Pistolskydning, ulykkelige Ægteskab, Svømmen over Hellespont, Roman med Grevinde Guiccioli, Gondolfarter i Venedig, Ridt paa vilde Heste, Oprettelsen af Suliot-Corpset, Død i Missolunghi, Grækernes 21 Dages Sorg over ham. I alle hans Værker fra „Manfred“ til „Don Juan“, fra „Kain“ til „Childe Harold“ ventede man at see ham selv, efter Reglen:

„Men tidt jeg føler mit Hjerte brænde
Af Begjærlighed efter ham selv at kjende,
At vide, hvordan han spiser og drikker“ o. s. v.

Og man fandt da ogsaa overalt Noget af ham selv, fordi Byron er saa overveiende lyrisk Digter, og fordi den ædle Lord var meget beskjæftiget med sin egen Person. Den lyriske Tone, Personernes Fordybelse i Reflexion, Mangel paa Handling og paa en objectiv, fra Digterens egne Stemninger løsreven Characteerudvikling er saa fremtrædende i de Værker, Byron har skrevet i dramatisk Form, at man sjelden tænker paa ham som egenlig dramatisk Digter, og at Theatret sædvanligviis kun har henvendt Opmærksomheden paa disse Værker for at bruge dem med deres stærke lyriske Element, deres mørke Stemninger, deres blodige eller jammerfulde Catastrophe, til Operatexter, f. Ex. „gli due Foscari“ og „Marino Falieri“. En ganske anden Sag bliver det naturligviis her paa vort Theater, hvor jo Directeuren engang imellem lader opføre literairhistoriske Foredrag og hvor et berømt souverain Lune til hver given Tid bestemmer, hvilket Afsnit af Historien det nu kan være os tjenligt at gjøre Bekjendtskab med. Og saaledes fik vi da „Sardanapal“.

Spørgsmaalet er nu: Bliver man herved paa rette

Maade bekjendt med Byrons Værk? Svaret herpaa er formeentlig, at man rigtignok bedst erindrer og tilegner sig et saadant Værk ved at see det opført; men dets Feil og Svagheder i dramatisk Henseende træde tillige saa stærkt frem, at de let kunne stille dets andre Skjønheder i Skygge. Under Opførelsen lægger man f. Ex. Mærke til den hensynsløse Sammenblanding af en assyrisk, græsk og christelig Livsanskuelse, som den ædle Lord har tilladt sig (der bliver f. Ex. talt baade om Stat og om Synd og Anger) og maatte tillade sig, tildeels af den gode Grund, at en assyrisk Livsanskuelse fra Aar c. 800 før Christus, var vanskelig at opfatte med Sandhed og gjengive med Troskab. Man føler ogsaa Eensformigheden i Myrrha's Fremtræden; thi paa Theatret venter man en Udvikling, med Bogen i Haanden kan man langt roligere dvæle ved Personlighedens Stillestaaen og skjønne Udtryksmaade:

»Musik er Dine Ord, Jonierinde!«

En god Tilskuer ɔ: en saadan, der ikke har Hast, men hvis Sind skynder sig med Lempe, kan unægtelig med stor Interesse og Deeltagelse følge Fremstillingen af Sardanapals Characteer især ved Modsætningen til den trofaste og ubøielige Kriger Salamenes. Det assyriske Rige, der skal gaae tilgrunde, har skudt sin Blomst; der er ingen Livsfrugt deri, thi Riget har intet sandt Liv; der er en Forfinelse paa barbarisk Grund, det er en af de Planter, der skulle falde hen og visne og tjene til Underlag for en ny Vegetation; Blomsten vugger sig paa sin Stengel, nyder sin egen Duft, speilende sig i Euphrats Vande. Det er Sardanapal. Han er saa

fredelig og saa mild som Plantenaturen, saa yppig som Orientens Blomsterflor, vugger sig saa let og saa tankeløs paa de milde Luftninger som hiin gaadefulde Lotosblomst paa den hellige Flods Vande.

Der er i hans Afsky for Blod Noget, man kunde kalde pythagoræisk, svarende til hans hvide Dragt, ligesom undertiden en gransende, næsten menneskeforagtende Klogskab, hvilken f. Ex. træder frem, da Høvidsmanden Pania hilser ham med Udraabet: „Kongen leve evig!" Da svarer Kongen: „Hvor jeg hader det Sprog, der selv bebuder sig som Løgn, eftersom det smigrer Støvet med Løfte om evig Vedvaren!" Men forresten er han rigtignok mere Discipel af Epicur end af Pythagoras:

„Æd, drik og elsk! Thi vid, alt Andet
Er ei en Penning værdt"

har han sat som Indskrift paa de to Byer, han har anlagt. I Samtalen med Salamenes siger han:

...... „Jeg aldrig vil bortbytte
En deilig Piges Smiil imod en Luftning
Af Folkegunst."

og siden, da Salamenes siger, at Undersaatterne ikke troe, at han duer til Konge:

„Hvor falsk! Desværre, jeg ei duer til Andet
End til Monark; hvis ei, da maatte gjerne
For mig Enhver, der vilde, bære Kronen."

Senere viser det sig jo rigtignok, at han elsker den, saa at han ikke vil modtage Arbaces's Tilbud om et sorgløst og rigt Privatliv.

„Vanæret kun vil jeg ei leve",

siger han allerede i Scenen med Pania og Myrrha; men

dette viser kun, at den skjønne Jonierindes Elsker ikke er nogen plebejisk Epicuræer, at han ikke lider af uskjøn Feighed, hvortil kommer, at i hans Livsnydelse er Kronens Almagt og Herredømmets og Rigdommens Uendelighed et saa væsenligt Moment.

Saa æsthetisk fremtræder han altsaa for os, et saa yppigt, men tillige letfærdigt Skjønhedsliv strømmer gjennem denne blomsterlignende, kongelige Mand.

Men da kommer Døden og Tilintetgjørelsen, der lurer i hans Rige, og udfordrer ham i Skikkelse af Oprør; længe har han ikke villet troe derpaa og været baade sorgløs og tankeløs-høimodig, men nu, da det bliver Alvor, reiser han sig som Konge, som Helt, og dog synes hans Vrede meest at være en æsthetisk Uvillie, som han i sin Skjønhedsverden føler mod Oprørets Uskjønhed og det, han kalder „Utaknemlighed“. Eiendommeligt, passende og ret ud hans Tilværelse, er det, at han ikke vil dække sig med Hjelmen, fordi den ikke er smuk og let nok, men gaaer til Striden med den festlige Blomsterkrands om Hovedet. Og saa speiler han sig først for at see, hvordan Harnisket klæder ham — deraf bliver desværre leet iblandt Publikum, som om det var noget blot Forfængeligt eller Naragtigt; men det tager sig heller ikke ud paa Scenen, det er et aandrigt, fiint Penselsstrøg, som Digteren har føiet til Maleriet, og som ikke taaler den tungere, massivere Udførelse i Virkeligheden. Hvad der nu bliver noget vanskeligt at forstaae, er den Sindsligevægt, Sardanapal bevarer, den ophøiede Ro, hvormed han gaaer til og fra Kampen; thi han er dog Øieblikkets Barn, underkastet alle Stemninger — som man seer af Scenen

med hans Hustru og den derpaa følgende Scene med Myrrha —; Digteren synes at have lagt Tvang paa ham, saa at han ikke bliver vild og ikke, som Historiens Sardanapal, drager Alt med sig i Fordærvelsen.

„Forvandle vil jeg dette Land til Ørken",

har han selv sagt tidligere, da Oprøret kun stod for ham som et Phantasibillede.

Thi hvorfra skal hans Sjælskraft komme? Han troer jo ikke paa Guderne:

.... „Naar Præsten taler for dem,
Det skeer for deres Templer at berige."

Hvad er hans Kjærlighed? En æsthetisk Stemning, en foraarsfyldig Strømning i hans Blomstertilværelse. Vistnok bemærker man dette under Læsningen, ligesom hans uforklarlige, selvmodsigende Høimodighed mod de to oprørske Satraper; men paa Scenen, iført Personer, bliver det vanskeligere at glide hen over. Dog, man kommer hen derover, og man kommer til Det, der paa en Maade kan kaldes Stykkets Catastrophe, skjøndt det aldeles ikke er dramatisk. Det er den Scene, hvor han fortæller om sin Drøm, ret en Scene for Byron, der har sin Vælde i det Halvdunkle, i det Lyrisk-Melankolsk-Zerrissene. Han drømmer, at han sidder tilbords med sine krigerske Forfædre, de stirre paa ham uden Vrede, men uden Venlighed, de stirre som Steen, og selv synes han at blive til Steen derved. Deres vilde, lidenskabelige Natur synes at bebreide ham, at han er vanslægtet, og han har Intet, hvormed han kan afvise Bebreidelsen og mane dem fra sig; thi i hans Fredskjærlighed er intet Princip, ingen høiere Bevidsthed. I denne Drøm bliver det saa klart

for os, at han maa falde, fordi han ikke har nogen Mission i denne Verden, og fra nu af rører og griber han os ved den rene, antike Høihed, hvormed han indvier sig til det Uundgaaelige og lærer Smerten at kjende. Lad der være Mangel paa dramatisk Conflict, lad det være blot Historie bragt i Acter, saa er her dog en Personlighed og et dramatisk Ophør, et Punkt, hvor Tæppet maa falde for Historien; thi ind over den Hal, hvor Baalet har modtaget Herskeren, ønsker man ikke at see Nogen skride. Men nu er Ulykken, at man maa anvende stor Anstrængelse for at bevare selve Slutningen reen i sin Phantasi, da dette Baal, de korte, rolige Ord, den stille Høihed ikke tage sig ud paa Scenen. De To, Sardanapal og Myrrha, synes ved selve deres Ro at bestige Baalet med Ligegyldighed, ligesom fordi de vide, at de jo ikke virkelig skulle brændes; Illusionen er forbi ved Theatrets Anstalter, det egenlige, store, vemodige Indtryk, man har ved Læsningen, faaer man ikke i Theatret.

Det skulde synes, at Saadant maatte staae klart for en Theaterdirecteur, inden han anskaffede Oversættelsen til Theatrets Brug, saa at „Sardanapal", hvis det skulde forebringes et større, samlet Publikum, var henviist f. Ex. til den Slags Oplæsninger, som Hr. Mantzius holder i denne Tid. For vort eget Vedkommende klage vi ikke over Opførelsen af „Sardanapal"; thi vi ville gjerne see saadanne levende Billeder eller Illustrationer til Literaturhistorien; men vi nære Tvivl om, at dette er Theatrets Opgave, eller at der i den sande dramatiske Kunsts Interesse bevirkes noget Resultat med Hensyn til Publikum. Skulde det imidlertid oftere blive opført, saa ønske vi, at det Foranstaaende kunde bevæge Nogle til at see Stykket

fra det her angivne Standpunkt og drage en poetisk Nydelse ud deraf. — Hvad Opførelsen angaaer, da kunne vi ikke gjøre os nogen klar Forestilling om, at Stykket kan spilles bedre, idetmindste af Hovedpersonerne, end det nu skeer.

2.

„Tjeneren sin Herres Medbeiler" og „Den forklædte Frier".

Om vi ikke huske feil, var det Crispin rival de son maître, hvormed Lesage, Forfatteren af Gil Blas og le diable boiteux (Haltefanden) lagde Grunden til sin Berømmelse, omtrent ved Aar 1700 (nu opført i Hr. Overskous Oversættelse under Titlen: „Tjeneren sin Herres Medbeiler"). Det er et morsomt Intriguestykke, udarbeidet med Omhu og uden Overdrivelser, bliver spillet med samme Lyst og Lune som de Holbergske Comedier, hvilke det ogsaa ligner meget, og maaskee netop af den Grund turde det være mindre rigtigt, at Oversætteren ikke har ladet sig nøie med at oversætte, men endog har lokaliseret det. Naar Handlingen henlægges til Kjøbenhavn, og Slagelse omtales, er det idetmindste for os, som om en vis literair Tact er bleven tilsidesat. Sted-Navnene kunde ved en lille Omskrivning været aldeles forbigaaede, og Personernes Navne behøvede heller ikke at være ombyttede med de Holbergske Henrik, Nadelzier o. s. v. — Da Hr. Overskou er en saa flittig Oversætter, vil det ikke være at undres over, om han undertiden har Hast og derfor kan bruge danske Mundheld unøiagtig, f. Ex.: „Han sidder varmt inden Døre" istedenfor „lunt

inden Vægge", og i et andet Stykke (den Gjerrige): „Det raaber om Hævn mod Himlen" istedenfor: „til Himlen om Hævn" m. M.

„Den forklædte Frier" er en Vaudeville som saa mange andre Vaudeviller, med adskillige meget morsomme Scener. Det Morsomme, er imidlertid noget forceret: En gammelagtig Jomfru, der har en gammelagtig Frier, faaer ved en Feiltagelse et Brev, der var bestemt til hendes Broderdatter, og hvori anonymt meldes, at en vis Vedkommende, en ung Frier, paa Skovtouren vil være tilstede i Forklædning, som Kudsk paa „den anden Vogn". Istedenfor nu at see nøie efter, hvem der kjører den anden Vogn — og det er den unge Herre, der frier til hendes Broderdatter — antager den gammelagtige Dame sin egen Hyrevogns Kudsk for den forklædte Frier og holder med næsten utrolig Haardnakkethed paa denne Vildfarelse. Herved fremkommer det Comiske, da hun nemlig tracterer Kudsken og stadig venter hans Erklæring. Hendes Iverrighed gaaer lidt udenfor Skjønhedslinien, og især støder det nok, at Knuden ikke bliver løst, uden ved, at Frøkenen bliver prostitueret, fordi hun har gjemt Kudsken under et Bord. Idetmindste antage vi, at dette var Grunden, hvorfor man ved første Opførelse (igaar, Søndag) deelte sig i to fjendtlige Leire. — Af de Spillende udhæve vi Hr. Knudsen, der uden Overdrivelse og med Lune spiller den gammelagtige, virkelige Frier — men især Hr. Phister, der er en aldeles fortræffelig Kudsk og har en aldeles fortræffelig Pidsk. Mdm. Phister har det Uheld, at jo bedre hun spiller den gammelagtige Jomfru, desto ufordeelagtigere tager hun sig ud.

Dagbog.

d. 5te Decbr.

For nylig er i Tydskland udkommet »Henriette Herz, ihr Leben und ihre Erinnerungen«. Den Dame, om hvem Bogen handler, døde for tre Aar siden i en Alder af 84 Aar, og hun er mærkelig ved, at hun gjennem en Række af Aar i Berlin dannede et Centrum for en dannet, selskabelig Underholdning, der samlede Tidens berømteste Mænd. Tydskerne have sammenlignet hende med Mdm. Recamier, Gjenstanden for Chateaubriands, Benjamin Constants m. Fleres Beundring og Hyldest; men der er naturligviis samme Forskjel som mellem det tydske og det franske Selskabsliv: finder man hos Fru Herz mere Gemyt, saa er der ogsaa større Sentimentalitet og i hendes Salon barokkere Personligheder end hos Mdm. Recamier. En af de interessante Episoder i hendes Levnet er Forholdet til Börne. Han blev som ung Student anbefalet til det aandrige Herz'ske Huus, men viste sig taus og træg i den Grad, at Schleiermacher næsten fik Had til ham, hvorimod Fru Herz troede at opdage geniale Glimt og havde megen Interesse for ham, indtil hun opdagede, at han sad og var forelsket i hende. Efter hendes Mands Død gjorde han hende et formeligt Ægteskabstilbud; men, da hun var gammel nok til at kunne være hans Moder, fik han Afslag, hvilket bragte ham i en saadan Fortvivlelse, at han tog Gift; men Forsøget blev lykkeligviis

opdaget itide, og Börne slap med at blive kaldt hjem til Frankfurt. Nogle Aar efter mødtes hun atter med den »dovne Ludvig«, der vel havde overvundet sin Lidenskab, men dog blev stærkt bevæget ved Gjensynet. Ogsaa Wilhelm v. Humboldt var som ganske ungt Menneske sværmerisk forelsket i hende, hvilket ikke er at undres over, da hun skal have været meget smuk, en sand orientalsk Skjønhed. Blandt Gjæsterne i hendes Salon nævnes i Forbigaaende Mirabeau samt Jean Paul, om hvem hun siger, at Damerne gjorde saa overordenlig meget af ham, fordi han skildrede dem langt betydeligere og idealere, end de vare i Virkeligheden. — Hun var Datter af en portugisisk Jøde ved Navn de Lemos og gift med en jødisk Læge, Herz.

d. 6te Decbr.

Man kan ved at tale om Kunstberiderne komme meget langt, heelt ind i det Æsthetiske og Ethiske, hvilket er Tilfældet med Forfatteren af en smuk Artikel i »Kjøbenhavnsposten« for igaar. Han omtaler nemlig Riddertiden, antager den for død og mener, at Nutidens Riddere ere Skribenterne og Journalisterne, der forsvare Uskyldigheden, kjæmpe mod Ildgjerningsmænd m. M., undertiden ogsaa ere Munke- eller Røverriddere o. s. v. Dog tilstaaer han ærlig, at vi Skribenter vel i det Indre, Ethiske, men ikke i det Ydre repræsentere Riddertidens glimrende Fremtræden, og det skjønne Supplement til Journalistiken, vort Kalds æsthetiske Personlighed, finder han i — Kunstberiderne. Det faldt os ikke ind, da vi vare ude hos Beriderne, at her var vort corporlige Supplement; men vi troe heller ikke, at Tanken om Riddervæsenet og Anvendelsen deraf er rigtig. Hvad var dettes Princip? Den frie, stærke Personlighed, bevæget, opfyldt af »Æren«. Hvad var Æren? Op-

rindelig var den Troskab mod Gud, Damen og Lehnsherren, men erholdt lidt efter lidt en temmelig indviklet Lovsamling og blev underkastet endeel Vilkaarlighed. Tage vi Troskaben mod Gud, Kongen (Samfundet) og Kvinden, saa er den ogsaa Grundprincipet i den moderne Tilværelse, men har ophørt at være en særlig og udelukkende Livsbeskjæftigelse. Den stærke Personlighed, der kjæmper for Tidens Idee, maa søges andetsteds, og Kampens Vaaben ere ogsaa forandrede. Den nye Tids Riddere vilde nærmest være Mænd som Lieutenant Waghorn, der helligede sit Liv til den ostindiske Postforbindelse og døde for den, Ingenieurer som Brunnel, der har bygget Themsens Tunnel, og parlementariske Mænd, der kjæmpe for Ideen med deres hele Personlighed, give og modtage Aandens Landsestød, blive Characterer, men ikke glimre metallisk. Søger man derimod en æsthetisk glimrende Fremtoning i Nutiden, lig hiint Riddervæsen, saa findes den kun hos Riddertidens Afbildninger, Officiererne: Her er krigersk, farverig Dragt, funklende Vaaben, og her er tillige en bestemt Tjeneste, helliget Lehnsherren, meget ofte helliget Damerne, i Almindelighed ogsaa helliget »Æren«, der ikke blot betyder Troskab og Tapperhed, men ogsaa noget Vilkaarligt. Her er ogsaa en vis Frivillighed, som ikke findes hos Soldaten. Men Officieren skiller sig dog fra Fortidens Ridder bl. A. derved, at hans Stand tillige er en Livsstilling, et borgerligt Erhverv, ikke en blot Livsopgave, og at hans krigerske Haandværk, hans æsthetiske Ydre, let kan komme i Strid med hans Tids Bevidsthed og hans eget Indre, som Exempel: Officiererne i Kurhessen. Kunstberiderne kunne af flere Grunde slet ikke komme med, end ikke i Phantasien, bl. A. fordi de i deres Fremtræden hverken ere Poesi eller Virkelighed. De ere ikke Poesi ɔ: de give ikke Forestillinger, der som Skuespillernes

lade os see dem i en ganske anden Characteer end deres egen; de ere ikke Virkelighed, fordi de ofte fremtræde i Costumer f. Ex. som drabelige Helte, tilhest, væbnede med virkelige Vaaben, men ikke have nogen Gjenstand, hvorpaa Drabeligheden gaaer ud; deres Forklædninger ere i Almindelighed enten det Uheldigste eller det Ubetydeligste ved deres Forestilliger, man vil see dem selv, deres Behændighed, Kraft o. s. v., her er overhovedet ikke Tanke af en fri Personligheds ideelle Sværmen for Gud, Damen, Lehnsherren. — Men hvor er da Livets virkelige Æsthetik? (o: udenfor Bøger og Theater). I Livet selv, i al den Skjønhed, som Virkeligheden byder os. Der findes endnu en vigtig Ting, som Riddertiden høilig behøvede til sin Fremtræden, og det er skjønne Menneskeaasyn, Velævenhed og Anstand. Lad os ikke vende Folkets Blik bort fra Nutiden og tale om Dragter, der høre hjemme i Maskeradegarderoben; lader os hellere bidrage Bort til at skjærpe dets Blik for den ydre æsthetiske Skjønheds Overeensstemmelse med den indre ethiske, og lader os navnlig udhæve vor Tids Særkjende og Grundtanke, der netop lægger Tonen paa hiin indre ethiske Skjønhed og forstaaer at fatte den, selv igjennem en Form, der ved første Diekast ikke er smuk.

Om det herværende Guerraske Kunstberiderselskab, der vistnok er en meget god Trup, ville vi indskrænke os til at fortælle den Curiositet, at i Keiser Augusts Mausoleum, i den mægtige Begravelsesruin, hvis Indre Romerne undertiden laane Skuespillere og Kunstberidere, er indmuret en Marmortavle, hvorpaa Romerne have skrevet med gyldne Bogstaver, at den skal være til stedsevarende hæderfuldt Minde om Alexander Guerra, Kunstberideren.

— Ved de Concerter, Ole Bull har givet i Casino, har

bl. A. een Dame fra det kongelige Theater ydet ham Bistand, Jfr. Rantzau. I Almindelighed er hun ved Indtrædelsen bleven hilst med Bifaldsklap, hvilket ude i Casino kan forklares af den Anskuelse, Nogle maaskee havde: at naar en Kunstner som Ole Bull valgte hende til at gjøre Honneurs som Dame i Huset, saa var hun da plus bon. Vi unde gjerne en saa flittig ung Sangerinde en saadan Opmuntring; men hun kunde ogsaa tage feil af den, og vi ville derfor tillade os for Ballancens Skyld at lægge et Lod i den anden Vægtskaal. Vi anerkjende hendes Flid; hendes Stemme, der tidligere har været spidsere end nu, bliver maaskee stadig bedre. Men, vil hun nogensinde blive istand til at synge som en virkelig dannet og smagfuld Sangerinde, saa maa hun henvende sin Opmærksomhed paa det, vi ville kalde Sangens Deklamation. Der er i hendes Foredrag, Stemme, Betoning, Udtale, noget mærkværdig Simpelt, der strider mod den Dannelse, man forresten maa forudsætte hos hende; vi anke ikke over den Mangel paa Følelse og Lune, som kan vise sig ved Udførelsen af de Numere, hun phaetonsagtig-dristig paatager sig; thi naar hun ret faaer Magt over Stemmen, kommer maaskee dette af sig selv; men vi beklage den stærkt plebejiske Udtale og Udsyngen, og vi gjøre opmærksom derpaa, fordi det er hende muligt at rette det ved Opmærksomhed paa sig selv og ved at modtage en grundig Underviisning af en dannet og smagfuld Instructeur, ved at fremsige Digte (uden Sang), ved at agte paa det danske Sprogs Lyd og — kunne vi tilføie — ved at bemægtige sig Brugen af Blik og Miner. Netop fordi Jfr. Rantzau er saa umiskjendelig flittig og har en saa god Villie, kan og bør man gjøre hende opmærksom herpaa; dog maa hun ikke tage det som en meer eller mindre venlig Anmodning fra Enkeltmand, det er en For-

bring, som selve Kunsten gjør. — Hr. Fersleo, der ogsaa deeltog i disse Concerter, synger som en gentleman. Han har i Paris lært at bruge sin Stemme, være sikker paa den og med stor Koldblodighed udsende Tonerne. Denne Maade at synge paa gjør godt her hjemme, hvor man er vant til, at Tonerne saa tidt løbe af med de Syngende; dog kan det ikke nægtes, at Hr. Fersleo i Tidens Løb, hvis han ikke tager sig iagt, kan blive noget ensformig. — En Hr. Funck, der optraadte, burde lade være at synge Fransk indtil videre.

— Ved forrige Rigsdagstid var der stærk Uvillie imod Grundtvig formedelst de haarde og ubarmhjertige Ord, han brugte mod Skolelærerne, iaar har han tildraget sig en lignende Opmærksomhed ved den Maade, hvorpaa han omtaler Consumtionsvæsenets Betjente eller, som han saa nordisk udtrykker sig, „Posekigerne“. Det bliver vel snart Tid, at man husker sig om og f. Ex. erindrer det Grundtvigske Himmelbrev, som Poul Møller fandt. Idet vi overlade Afbenyttelsen til dem, der paa uheldig stillede Statsborgeres Vegne kjæmpe imod den Grundtvigske selvtilfredse Haan, benytte vi kun en enkelt Ytring, som vi først nu have lagt rigtig Mærke til, og som angaaer en anden, her i Skriftet forsægtet Sag. „Jeg og Vorherre have nemlig udelukket ham, H. C. Ørsted, fra Himmerige, forbi jeg befrygtede, at han skulde slaae Vorherre ihjel (med Spiritusflasker og Luftmaskiner). Han maa nu smukt staae udenfor og lugte, mens Vorherre og jeg sidde indenfor i Kakkelovnskrogen“ (Poul Møllers efterladte Skrifter, 1ste Bind Pag. 199, 1ste Udgave).

d. 9de Decbr.

Etatsraad Spandet har nylig udtalt, i „Berl. Tid.“, at han ikke venter Held for sit Lovudkast om Troesfrihed formedelst

den »Fordom og Overtro«, det har mødt. Man kan strides om Udtrykkene »Fordom og Overtro«; men unægteligt er det dog, at trods Alt, hvad der er udledt og beviist af Udkastets Ord, vedblive dog Nogle, af Mangel enten paa Evne eller paa ærlig Villie, at paastaae, at han vil »tage Ægteskabet fra os«. Man har ogsaa fundet paa den Vittighed, at Spandet »sætter Præmie« for det borgerlige Ægteskab derved, at det skal forrettes uden Betaling. Aldeles uredelig bibringer man derved Publikum den Tro, at Spandet fortrinsviis ønsker borgerligt Ægteskab indført og den geistlige Vielse afskaffet, hvilket jo aldeles ikke er Tilfældet. Naar man vil, kan man da enten lade Geistligheden forrette Vielsen gratis — den vilde maaskee i Virkeligheden slet Intet tabe ved, at den ingen Ret havde til at fordre Betaling — eller ogsaa fastsætte en Afgift for det borgerlige Ægteskab; videre principmæssig griber dette ikke ind i Loven. Paa en Maade glæder det os imidlertid, at der bliver stridt med saadanne Vaaben; de ere Tegn paa, at Troesfrihedens endelige Seir ikke er tvivlsom, om den end kan blive opholdt. — En særegen Opmærksomhed fortjener imidlertid ganske naturlig Hs. Excellence Biskop Mynsters Opposition mod Lovudkastet (see det nys udkomne lille Skrift: »Grundlovens Bestemmelser med Hensyn til de kirkelige Forhold i Danmark«). Man finder det billigt, at den gamle danske Statskirkes Primas seer Sagen fra et eiendommeligt Standpunkt, og man gjør sig Umage for, med Ærbødighed for denne kraftige og høitbegavede geistlige Herre, at prøve, om og hvorvidt han har Ret. For vort Vedkommende tilstaae vi ydermere, at vi helst taug overfor denne Myndighed; men paa den anden Side finde vi det ikke sømmeligt at opgive Forsvarет for en Sag, naar stærke Modstandere fremtræde. Derfor ville vi tillade os at berøre idetmindste nogle

Punkter i Hs. Excellences forannævnte Skrift. — Strax paa første Side møde vi den Sætning: »Selv under den strengeste Inquisition beholder Mennesket der [i det Inderste] den fulde Frihed til at troe eller ikke at troe«. Os forekommer det ikke saa; thi den katholske Inquisition bevirker, at Barnet bliver opdraget i en bestemt Ufrihed, bliver vænnet til Overtro, til Angst for Geistlighedens Gudsbomsmagt, og Barnet mister altsaa Frihedens Evne, og det i den Grad, at naar Friheden kommer til et Folk, der er opdraget paa saadan Maade, maa den tøve længe, inden den kan finde Indgang, eftersom de, den vil befrie, selv fanatisk modsætte sig den. Herpaa have Spanierne givet et Exempel. Vi kunne derfor ikke nægte, at vi udgaae fra en ganske modsat Anskuelse, idet vi nemlig troe, at Friheden ikke blot er noget Negativt, Tilladelse til at fornægte, men at den tillige i sig bærer noget Positivt, noget Mildt, Beroligende og tillige Vækkende, kort, vi antage, at Friheden stammer fra det Gode. Visinok er Frihed til forskjellige Tider af høist forskjellig Natur; men naar den christne Kirke ikke behøvede Andet end Frihed, da den var en ganske lille Menighed i en Verden af Hedninger, hvorfor skal den da nu forlange Andet end Frihed, da den befinder sig i en Stat, hvis Tilværelse er gjennemtrængt af den? Den behøver jo blot nu som fordum at troe paa Sandhedens Magt og paa sine indviede Tjeneres Iver for Sandheden. Vover Nogen at haane den, at forsøge paa at forlokke de Uvidende og Svage ved sandselige Tilbud, ved usædelige Sammenkomster o. desl., saa har den jo hele Statens, Lovgivningens, Politiets og Soldaternes Magt ved sin Side, og denne Bistand er det endnu ikke faldet Nogen ind at berøve den (jvfr. Grundlovens § 81).

Den høiærværdige Forfatter gaaer dernæst over til at be-

tragte Forholdet mellem Grundlovens enkelte §§ og Troesfriheden og kommer til det Resultat, at § 84 („Ingen kan paa Grund af sin Troesbekjendelse berøves Adgang til den fulde Nydelse af borgerlige og politiske Rettigheder eller unddrage sig Opfyldelsen af nogen almindelig Borgerpligt“) er at forstaae saaledes, at hvo der slet ikke vil vedkjende sig at have nogen Troesbekjendelse, „har efter Danmarks Riges Grundlov ikke Adgang til den fulde Nydelse af borgerlige og politiske Rettigheder“ (Pag. 6), er altsaa ikke Vælger eller valgbar. Men i §§ne 35, 36, 39, 40, 41, hvor Betingelserne for Valgret og Valgbarhed findes anførte, er ikke Spor af, at en Troesbekjendelse fordres. Man skal have Indfødsret, være uberygtet, være over 30 Aar o. s. v.; men der inquireres ikke efter Troesbekjendelse, og paa vore herhenhørende Mandtalslister findes ingen Rubrik dertil. Er det en Feil ved Grundloven? Er det urigtigt, at den kun spørger om en Mands Handlinger og lader Samvittigheden i Ro? saa sige man det ligefrem, saa er det Grundloven, der maa angribes, ikke Spandet. Men Grundloven stoler rigtignok paa, at den protestantiske Frihed, den selv hylder, skal blive hævdet af Folkekirken, som den særlig understøtter, og gjøre sig gjældende i alle Religionssamfund, som den anerkjender; den stoler paa det Godes Magt og bryder sig ikke om inquisitoriske Lister, der ofte vilde blive udfyldte med Hykleri. Hvis den tydske Digter Herwegh paa en saadan Liste udfyldte Religionsrubriken med 0 for sit Vedkommende, saa er det ikke værre end, hvad der er os bekjendt om en Mand, der etsteds i Østerrig udfyldte Rubriken med Ordet Protestant, fordi han, som han sagde, protesterede mod al Religion.

Pag. 14 siger den høiærværdige Herre, at de jødiske „frie Menigheder“ betegne, „at de saa meget som mulig ville fri-

gjøre sig fra al bestemt Religion«. Vistnok ville de frigjøre sig fra en Religion, der er bestemt efter Hr. Biskop Mynsters Regler; men, hvis Hs. Excell. kjendte f. Ex. den jødiske frie Menighed »Reformgemeinde« i Berlin, vilde han næppe sige, at den er uden Religion. Forf. af disse Linier har været tilstede i dens »Tempel«, ved dens Andagt og Prædikener, blandt en Menighed af Kjøbmænd, Advokater, Læger, Soldater, Kvinder og Børn, og veed, at hvis den bevæger sig fra den gamle Jødedom, saa er det ikke ud i noget Taaget og Klamt, men snarere ind til en human-protestantisk Christendom. Derom Mere paa et andet Sted; men disse Ord ere her sagte i den Mening, at de afvise enhver, selv høiærværdig Yttring om det Modsatte, forsaavidt dette kunde kaste Skygge paa den »frie Menighed«, dens inderlige Søgen hen til en Guddom, dens Anerkjendelse af, hvad der i Verden er »helligt og dyrebart« (jvfr. Biskoppens Skrift Pag. 6).

Hs. Excellence Biskoppen nærer Frygt for Katholicismens Udbredelse her i Landet og vækker samme Frygt hos Andre, ja han vil gjøre Staten betænkelig, idet han (Pag. 16) gjør opmærksom paa »et glimrende udstyret Skrift«, der fortæller om Pavedømmets Planer paa Norden, og idet han udhæver, at det »ikke kan være Staten ligegyldigt, om en stor Deel af dens Borgere er en fremmed, af Staten ganske uafhængig Magt undergiven«. Han truer med, at vi ikke længer kunne vise den »Skaansel og Tilbageholdenhed« mod den katholske Kirke som hidtil o. s. v. Hvad skulle vi da gjøre? Nægte Dem Borgerret, der kirkelig henhør til »en af Staten ganske uafhængig Magt« o: Katholikerne? Det var jo ligefrem at tilintetgjøre Grundlovens forannævnte § 84. — Hvad vi skulle gjøre? — Ikke være bange, men efter § 84 give dem deres Ret og fordre Opfyldelsen af

deres Borgerpligt. Storbritanniens Exempel, som Biskoppen anfører (Pg. 15), passer deels ikke, fordi ingen Deel af Danmarks Rige kan sammenlignes med det katholske Irland; deels maa det bemærkes, at det meest betydende Antal af dem, der i England ere gaaede over fra Protestantismen til Katholicismen, ere gaaede ad Høikirkens Vei, dennes egne Præster have givet Exemplet, fordi denne Høikirke er en altfor myndig, altfor herskende, i sit Væsen altfor katholsk Anstalt, til at den ikke skulde medføre sine Consequenser. Den høikirkelige Dr. Pusey begyndte 1833 i sine Tracts for the times at ville føre Høikirken tilbage til „Moderkirken“, og Biskoppen af Oxford vidste intet Bedre end at forbyde ham at fortsætte disse Afhandlinger, hvorved Pusey og hans Tilhængere fandt sig bevægede til at gaae fuldstændig over til Katholicismen. Da man i Aaret 1845 fordømte Ward, fordi han havde ivret imod det „Lutherske Kjætteri“, blev Overgangen til Katholicismen storartet, men det var næsten lutter Præster og Professorer, Folket holdt paa Protestantismen. Og hvad sætter nu i England Dæmning mod Pavedømmets seneste Overgreb? Friheden. — Vi antage, at Hr. Biskop Mynster kjender det Brev, som en katholsk Lord nylig har skrevet og ladet trykke, og hvori han stiller sig paa sin verdslige Souverains Side mod det Indgreb, som Paven har tilladt sig i dennes Ret. Thi denne verdslige Souverain blev ikke bange eller heftig og ophørte ikke med sin „Skaansel og Tilbageholdenhed“ mod Lorden og hans Troesfæller, men lod dem have Frihed til selv at vælge, hvad der var dem tjenligst. — Nogle ville vel mene, at en Tvangslov var dog saare god; men man har netop en saadan Lov i England; et Statut fra Henrik den Ottendes Tid bestemmer, at enhver Engelskmand, der i sin Samvittighed føler sin Souverains

kirkelige Høihed antastet af en anden Engelskmand eller af en Fremmed, kan henvende sig til Øvrigheden og lade ham arrestere. Som Følge heraf vilde en Mand nylig lade Cardinal Wiseman arrestere; men Øvrigheden fik ham beroliget, den har den ubegribelige Dristighed at troe paa den engelske Friheds Magt. — Men at Staten bestandig er agtpaagivende, navnlig med Hensyn til Uordener og Fredsforstyrrelse, at den hvert Øieblik har Magt til at gribe ind, er Noget, der følger af sig selv.

— Den neapolitanske Regering har forbudt Læsningen af Humboldts „Kosmos"; blandt en Mængde andre Forfattere, hvis Værker samtidig ere forbudte, ere Schiller og Sophokles. Det er da idetmindste consequent.

d. 10de Decbr.

Den „Berlingske Tidende" for iaften arrangerer sig paa behagelig Maade en lille Krig og en stor Seir, nemlig ved at omtale den franske Præsidents Yttringer om Holsteens Rettigheder. Præsidenten har aldeles ikke brugt et saadant Ord, men „Hertugdømmernes Rettigheder", og det Væsenlige er altsaa den Kjendsgjerning, at Udlandet synes at ville beskjæftige sig baade med Slesvigs og Holsteens Forhold. Vi lægge ikke nogen særdeles Vægt paa disse enkelte Ord i Præsidentens Budskab; men det forekommer os, at naar man vil stride mod en Mands Tale, saa skal man stride mod det, han har sagt, og ikke mod det, han ikke har sagt.

d. 11te Decbr.

Efter de Beretninger, som tydske Blade bragte i forrige Uge, meente vi, at ved Sammenkomsten i Olmütz Revolutionen

og Reactionen for denne Gang kunde antages for sluttede, at man var kommen til et Punkt, hvorfra en Udvikling kunde begynde, at Østerrig og Rusland ikke vilde trænge den preussiske Regering saa langt tilbage, at den tabte Standpunktet i sit eget Folk. Hvorledes det i Virkeligheden forholder sig hermed, kan mellem de usikkre og forvirrende Beretninger ikke sees, før de forestaaende »frie Conferenser« i Dresden ere begyndte — maaskee ikke engang før de ere endte. Foreløbig har Sagen faaet en ny Vending i de preussiske Kamre; 2det Kammer, der allerede var beskjæftiget med den endelige Vedtagelse af sin meget underdanige og mirakelanerkjendende Adresse, besluttede pludselig at overveie et ganske andet Adresse-Udkast, foreslaaet af den Vinckeske Opposition, og som gik ud paa, aldeles bestemt at udtale Mistillid til den Manteuffelske Politik, bede Kongen hævde Preussens »Ære« og tilbyde ham Undersaatternes Gods og Blod. Stemningen var saaledes, at Regeringen ikke var sikker paa Majoriteten og troede at maatte benytte sig af sin forfatningsmæssige Ret og udsætte Kamrenes Møder i 30 Dage, altsaa til 3die Januar. Hvis de da ikke ere komne i anden Stemning end nu, har Ministeriet Valget imellem at opløse dem og udskrive nye Valg eller, hvis der ingen Udsigt er til at have Held hermed, suspendere Constitutionen. Derved vil da ikke være skeet Andet, end at Revolutionen paany staaer for Døren; thi i Preussen kan Regeringen ikke længer være despotisk, og naar Bourgeoisiet bilder sig ind at kunne suurmule med Regeringen uden videre Følger, saa tager det feil; det vil derved fremkalde Forholdsregler, der gjøre Tilstanden utaalelig og prisgive Alle til et af de saakaldte Tilfælde. Saa skjæbnesvangert kunne altsaa Forholdene forvikles strax efter den Erfa-

ring, man har gjort i 1847 og 48. Men, hvis Sagerne tage en saadan Vending, kan der komme sær Betydning i de »begeistrede« Hurra'er, som Kamrene paa Aabningsdagen og i Kongens Nærværelse raabte for Prindsen af Preussen, fordi han »skal være« krigersk sindet, og uagtet han ikke elsker Constitutionen eller er bunden til den. Saa besynderlig optræde altsaa disse Kamre. Men den stakkels Fredrik Wilhelm! Han er nu Intet uden ved den fatale Constitution, som, hvordan han vender og dreier den, bringer ham i Forlegenhed. »Der ligger nu Din Hat« o. s. v.

Georg Friherre v. Vincke, der nu pludselig og voldsomt har fornyet Bruddet i det conservative Parti, hørte før 1847 til de Liberale, optraadte paa den westphalske Landdag saavel imod Katholicismen som imod Hoffets romantiske Pietisme. Paa Landdagen 1847 hørte han til yderste Venstre og gjorde det Forslag, at Forsamlingen i en høitidelig Erklæring skulde vare sin Ret til en juridisk-constitutionel Indskydelse og, indtil denne var erhvervet, ikke understøtte Regeringen. Dette Forslag faldt, og Vincke selv holdt ikke fast paa Tanken, da han med stor aristokratisk Ugeneerthed følger den Plan, der i Øieblikket tykkes ham bedst. Det Faste og Solide i denne subjective Vilkaarlighed er en mandig og kraftig Personlighed — ved Universitetet var Vincke en god Bursch og Pauker, en lystig Fyr og forstaaer endnu »leben und leben lassen« — samt en Adelsmands fine og sensible Æresfølelse. Da han saaledes er ridderlig-romantisk paa sin Viis ligesom Kongen paa sin, saa er der ligesom en personlig Antipathi imellem dem, og i Aaret 1847 holdt Vincke engang en meget satirisk Tale om Kongen og Regeringen og havde imidlertid lagt Hænderne under Kjoleskjøderne og

klappede sig stadig paa et Sted, man ikke pleier at klappe paa, naar Talen er om kongelige Personer. Saadant kan kun en Aristokrat gjøre med nogenlunde Anstand. Forskjellen mellem ham og Kongen er imidlertid bl. A. den, at han gjerne vil handle, fare afsted paa sin gode Lykke, hvorimod Kongen, som bekjendt, meest er beskjæftiget med geniale Stemninger og Følelser.

I den constituerende Forsamling 1848 hørte Vincke til høire Side og klappede under Kjoleskjøderne ad Waldeck, Unruh og de andre Førere for venstre Side. I den sidste Tid havde han trukket sig tilbage, indtil han nu pludselig er traadt frem igjen og stiller sig overfor Kongen med sin store, aristokratiske Ugeneerthed og i Ærens Navn. — Af Udseende beskrives han saaledes: »Et mægtigt Hoved paa kolossale Skuldre; man har i denne Henseende sammenlignet ham med en Tyr, og det kan ikke nægtes, at der er noget Træffende heri. Han har ganske korte, næsten graa Haar, Øinene ere sammentrykkede af de svære Muskler og desuden skjulte af Briller, Ansigtsfarven sund og kraftig, Profilen næsten halvmaaneagtig, saa stærkt træde Pande og Hage frem, og saa lidet forstaaer Næsen at hævde sig en tilbørlig Plads. Han stiger med raske krigerske Skridt op paa Talerstolen, Skuldrene staae høit frem, Hovedet er lidt fremadbøiet, for at kaste Modstanderne i Luften, Gang og Armenes Holdning synes at tyde paa, at Friherren er meget vant til at ride. Han taler meget hurtig, i en bevægelig Bas, men ikke correct, saa at han jevnlig maa gjentage og rette sine Ord.« — Dette er altsaa Preussens Mirabeau, som han kaldes, ham, der naar Kamrene opløses, skal gaae til det preussiske Boldthuus og tordne: Sig deres Herre, at kun Bajonnetternes Magt

skal fordrive os herfra! For os Danske vil det dog altid klinge besynderligt, at Preussens Mirabeau hedder Finke.

I dette Bind, September—Decbr., er leveret Abonnenterne 30 Ark istedenfor 27. Paa Grund deraf troe vi nu at kunne tillade os at slutte Bindet og tage Juleferie. Det næste Nr. vil altsaa være at udgive i Begyndelsen af Januar 1851.

Udgivet den 13de December.

